

ସଂଘର୍ଷ ଓ ସଂକଳ୍ପର ପଥରେ

ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଅତୀତକୁ ଫେରି ହୁଏନା । କିନ୍ତୁ
 ଅତୀତର ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇଲେ ସେସବୁ
 ବେଶି ପଛରେ ଛାଡ଼ି ଆସିଲା ପରି ମନେ
 ହୁଏନା । ସେଇ ଦିନଗୁଡ଼ିକର ପୁଲକ,
 ଦୀପ୍ତି, ଜିଜ୍ଞାସା, ଉନ୍ମାଦନା ଏବଂ
 ସାଫଲ୍ୟ ବା ବିଫଳତାର ମାନସିକତା
 ଏବେକି ଅନୁଭବ କରି ହୁଏ । ମାତ୍ର
 ସେଥିରେ ନଥାଏ ସେପରି ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ
 କିମ୍ବା ହତାଶାର ଅନୁଭବ । କିଛି ପ୍ରମାଦ
 ପାଇଁ ସିନା ଅନୁଶୋଚନା ଆସେ,
 ଅର୍ଥାଥ ପଦକ୍ଷେପ ଓ ଚରକ୍‌କ୍ରିୟା ଅଗ୍ରଗତି
 ପାଇଁ ସେପରି ସନ୍ତୋଷ ମିଳେନା ।
 ଜୀବନର ବହୁ କାମ ପଡ଼ି ରହିଥିଲା ପରି
 ମନେ । ମନ ଭିତରେ ଯେପରି ଚିଠା
 ଖାଲ ରହିଛି, ରୂପ ଗ୍ରହଣ କରି
 ଚିନାହିଁ । ଜୀବନସୂତ୍ରରେ ଅତୀତର
 ସମସ୍ତ କାମ କରି ଆସୁଛି କିଛି ବାକି
 କିଛି ଯୋଗକରି ହେବ ସିନା, ତାହା
 ରୂପ ନେବ ନିର୍ଭର କରେ ଆଗାମୀ
 ଦିନରେ ।

ଶ୍ରୀମତୀ ସୁମିତ୍ରା

ସଂଘର୍ଷ ଓ ସଂକଳ୍ପର ପଥରେ

ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ

ବର୍ତ୍ତା-ପ୍ରକାଶନ

ସଂଘର୍ଷ ଓ ସଂକଳ୍ପର ଧ୍ୟାରେ

ଲେଖକ:

ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ

ପ୍ରକାଶକ:

ଚର୍ଚ୍ଚା-ପ୍ରକାଶନ

ପ୍ଲଟ ନଂ-୮୭୬/ଏଫ୍, ସେକ୍ଟର-୬, ମର୍କତ ନଗର, କଟକ-୧୪

ମୋ- ୯୪୩୮୮୪୦୫୦୬

ଅକ୍ଷରସଜ୍ଞା:

ଗୁଡୁ ଡି.ଟି.ପି. ଆର୍ଟ୍

ଏଫ୍/୬୨୬, ସେକ୍ଟର-୬, ମର୍କତ ନଗର, କଟକ-୧୪

ମୁଦ୍ରଣ:

ସତ୍ୟବ୍ରତ ପ୍ରେସ୍,

ସେକ୍ଟର-୬, ମର୍କତ ନଗର, କଟକ-୧୪

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ - ୨ ବାଷ୍ପ

ମୂଲ୍ୟ: ୨୫୦ ଟଙ୍କା ମାତ୍ର

ପ୍ରାରମ୍ଭିକ

ସ୍ବାଧୀନତା ପରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନର କମରେଡ୍ ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଜଣେ ଦୁର୍ଜନେତା । ତାଙ୍କର ସରଳ ଜୀବନ, ନିଷ୍ଠାପର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ଏବଂ ସାମ୍ୟବାଦୀ ସମାଜର ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ଅବିସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଉପରେ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ବାସ ବାସ୍ତବିକ ଅନୁଜ୍ଞାନାୟ । ଭଗବତୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଗୁରୁଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଭଳି ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଥମ ପିଢ଼ିର ସାମ୍ୟବାଦୀ ନେତାମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ମାନବୀୟ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦିଗକୁ ଟାଣି ଆଣିଥିଲା, ଶିବାଜୀ ବାବୁଙ୍କ ଠାରେ ସେଇ ସବୁଗୁଣ ସଠିକ୍ ଦେଖାଯାଏ । ସିଏ ହେଉଛନ୍ତି ଏଇ ପ୍ରଥମ ପିଢ଼ିର ନେତାମାନଙ୍କର ଉପଯୁକ୍ତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ।

ମୋର ଶିବାଜୀ ବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ପ୍ରଥମେ ଦେଖାହୁଏ ୧୯୫୬ ମସିହାରେ । କଟକରେ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ଅବିଭକ୍ତ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସହ ଯୁକ୍ତ ଅଖିଳ ଭାରତୀୟ ଛାତ୍ର ଫେଡେରେସନ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟରେ ବହୁବର୍ଷ ଲାଗି ରହିବା ପରେ ସେ ସେତେବେଳେ ପାର୍ଟିର wholetime ବା ପୁରାସମୟର କର୍ମୀ ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଥିଲା ତାଙ୍କର କର୍ମସ୍ଥଳୀ, ଯେଉଁଠି ମୋର ବାପା ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ ମଧ୍ୟ କାମ କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ମୋର ବାପାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଶିବାଜୀ ବାବୁଙ୍କର ଘନିଷ୍ଠ ସମ୍ପର୍କ ଥିଲା । ମଝିରେ ମଝିରେ ବାପା ଆମ ଇଟଣା ଘରକୁ ଆସନ୍ତି ଏବଂ କିଛିଦିନ ରହନ୍ତି । ଶିବାଜୀ ବାବୁ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଦେଖା କରିବାକୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ ଗୋଟିଏ ସାଲକେଲରେ ଆସନ୍ତି । ଗମ୍ଭୀର ସ୍ବଭାବର ଲୋକ । ଆମ ପିଲାମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ହସାହସି ଖେଳାଖେଳି କରିବାକୁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ସମୟ ନଥାଏ । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଆମ ମନରେ ସାମାନ୍ୟ ଭୟ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଯେହେତୁ ବାପାଙ୍କର ଶିବାଜୀବାବୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଅଗାଧ ସ୍ନେହ ଥିଲା, ତେଣୁ ଆମ ମନରେ ମଧ୍ୟ ଭୟ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଗଭୀର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ଆମେ ପରିବାରର ଜଣେ ଲୋକ ଭଳି ଧରି ନେଇଥିଲୁ, ଯାହାଙ୍କ ସହ କିନ୍ତୁ ବେଶି ଥଣ୍ଡା ପରିହାସ କରିବା ବାରଣ ।

୧୯୫୭ ରେ ବାପା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ତରଫରୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ବିଧାନସଭା ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେଲେ । ଏଇ ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରାର୍ଥୀ ବନମାଳୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ସେ

ହରେଇଥିଲେ । ଏହି ହରାଇବା ପଛରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କାରଣ ଥିଲା ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ଅଦମ୍ୟ ସାହସ, ଉସାହ ଏବଂ ଉଦ୍ୟମ । ଯେତେବେଳେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ବିଭାଜନ ଘଟିଲା, ବାପା ସି.ପି.ଆଇ.ରେ ରହିଲେ କିନ୍ତୁ ଶିବାଜୀ ବାବୁ ମାର୍ଚ୍ଚିବାଦୀ ପାର୍ଟିରେ ଯୋଗଦେଲେ । ପ୍ରକୃତରେ ସିଏ ମାର୍ଚ୍ଚିବାଦୀ ପାର୍ଟି ଗଠନ ପଛରେ ଜଣେ ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ୟୋକ୍ତା ଥିଲେ । ବାପାଙ୍କ ସହ ଘନିଷ୍ଠତା ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଶିବାଜୀ ବାବୁଙ୍କର ସି.ପି.ଆଇ. ଛାଡ଼ି ମାର୍ଚ୍ଚିବାଦୀ ପାର୍ଟିରେ ଯୋଗଦେବା ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ବାପାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଦେବା ତାଙ୍କ ନୈତିକତାର ପରିଚୟ ଦିଏ । ନୀତି, ଆଦର୍ଶ ଓ ଚିନ୍ତାଧାରାର ମୌଳିକତା ଆଗରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ପର୍କ ହେଉଛି ଗୌଣ, ଏଇ କଥାଟା ଶିବାଜୀ ବାବୁ ନିଜର ଜୀବନରେ ଦେଖାଇଥିଲେ ।

ଓଡ଼ିଶାର ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତିର ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ପଡୁଥିବା ପ୍ରଭାବ ବିଷୟରେ ଶିବାଜୀ ବାବୁଙ୍କର ଥିଲା ଅଗାଧ ଜ୍ଞାନ । ମୋର ମନେଅଛି, ମତେ ଥରେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଭାବରେ ଏସବୁ ବିଷୟ ବୁଝାଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଯେ, ଆଜି ଅନେକ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡ଼ିଛି, ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଶିବାଜୀବାବୁଙ୍କ ଭଳି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଜୋଟ, ନିର୍ଭୀକ ଏବଂ ଜ୍ଞାନୀ ନେତା ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏଇ ଦୁର୍ବଳତାରୁ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖାଯାଇପାରିନାହିଁ । ୧୯୫୭ରେ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାରେ ଅବିଭକ୍ତ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ୯ଟି ସ୍ଥାନ ଥିଲା ମୋଟ ୧୪୦ ଭିତରୁ । ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତି ଉପରେ ଏଇ ୯ଟି ସ୍ଥାନ ରଖୁଥିବା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ବଡ଼ଧରଣର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଭାବ ପକାଇପାରିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେରକମ ପ୍ରଭାବ କଳ୍ପନାତୀତ । ଏଇ ଯେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଛି, ତା'ର କାରଣ ଗଭୀର ଏବଂ ତା'ର ଭିତ୍ତି ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ନିହିତ । ଏହି ବିଷୟଟି ଶିବାଜୀ ବାବୁଙ୍କର ଆଦୁଜୀବନୀ ଆଲୋକପାତ କରେ ।

ଆରମ୍ଭରୁ ଓଡ଼ିଶାର ସାମ୍ୟବାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନର ମୂଳଦୁଆ ଦୁଇରକମର ଭିତ୍ତି ଉପରେ ଗଢ଼ା ହୋଇଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଥିଲା ରାଜାରାଜୁଡାଙ୍କ ଶୋଷଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗଢ଼ି ଉଠୁଥିବା ପ୍ରଜା ଆନ୍ଦୋଳନ, ଯଥା ରଣପୁର, ନୀଳଗିରି ଓ ଢେଙ୍କାନାଳ, ଯେଉଁଠି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଦମ୍ୟ ସାହସ ଓ ବୀରତ୍ୱର ସହ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଅନ୍ୟଭିତ୍ତି ଥିଲା- କୃଷକ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଖଜଣା ବିରୁଦ୍ଧରେ, ଭାଗଚାଷୀଙ୍କର ଭାଗ ବଢ଼ାଇବା ସପକ୍ଷରେ । ଉଦାହରଣ ହେଉଛି ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ତାଳଚଢ଼ା, ନିମାପଡ଼ା,

କାକଟପୁର ଆଦି ସ୍ଥାନର ଆନ୍ଦୋଳନ । ସାମ୍ୟବାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଏଇ ଦୁଇଟିଯାକ ଭିତ୍ତି ମୋଟାମୋଟି ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଥିଲା anti-feudal କିମ୍ବା ସାମନ୍ତବାଦ ବିରୋଧୀ ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯୁଗରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହ ସେଭଳି anti-feudal ଆନ୍ଦୋଳନର ସମ୍ଭାବନା ଅନେକ କମିଯାଇଛି । ସାମନ୍ତବାଦର ଯେ ପୁରାପୁରି ବିଲୋପ ଘଟିଛି, ତା' ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ତା'ର ସେହି ପୁରୁଣା ରୂପ ଆଉ ଆଜି ନାହିଁ । ସାମନ୍ତିକ ପୁଞ୍ଜିବାଦ (Semi-feudal Capitalism)ରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ତେଣୁ ସେଇ ପୁରୁଣା ଧରଣର ଲଢ଼େଇ ଆଉ ଆଜି ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ ।

ଏପଟେ ଯେଉଁଠି ଶିଳ୍ପ ଏବଂ ଖଣିଜ ଉତ୍ପାଦନ ସହ ଜଡ଼ିତ ଶ୍ରମିକ ଗୋଷ୍ଠୀ ତିଆରି ହୋଇଛି, ସେଠି ଯଦିଓ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇଛନ୍ତି, ଏହି ବେକାରୀ ଯୁଗରେ ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ସୃଷ୍ଟିରେ ଯେତେପ୍ରକାରର ଦୁର୍ବଳତା ଦେଖାଯାଏ, ସେ ସବୁର ସେମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ସୁତରାଂ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନ ଯେଉଁ ରାସ୍ତାରେ ସାଧାରଣତଃ ତିଆରି ହୁଏ, ଆମ ଦେଶର ବିଶେଷ କରି ଏହି ପ୍ରଦେଶର ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ବିକାଶ ସେଭଳି ରାସ୍ତା ଉପରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ।

ଏଇ ଅବସ୍ଥାରେ ନୂଆ ପଢ଼ା, ନୂଆ ରଣନୀତି ଦରକାର । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆଗରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ କ'ଣ ଏବଂ କ'ଣ କରିବା ଉଚିତ୍, ଏ ବିଷୟରେ ଜାଣିବାକୁ ହେଲେ ଶିବାଜୀ ବାବୁଙ୍କର ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉପାଦେୟ ପାଠ୍ୟ । ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ସମାଜର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବାକୁ ହେଲେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ସମାଜ ଗଠନ ହେଉଛି ଏକମାତ୍ର ପଥ । ସୋଭିଏଟ୍, ୟୁନିଅନ୍‌ର ପତନ ଏବଂ ଚୀନ୍‌ର ନୂଆ ଅର୍ଥନୀତି ଅବଲମ୍ବନ ଏହି ସତ୍ୟ ଉପରେ ତିଳେମାତ୍ର ପ୍ରତାପ ପକାଏ ନାହିଁ । ଜଣେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତା ତଥା ବିଶ୍ଳେଷକଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ପ୍ରକାଶ ଏହି ସମୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉପାଦେୟ ।

ପ୍ରଭାତ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଦିଲ୍ଲୀ

ପ୍ରଥମେ କେଜପଦ

ଅନେକ ବର୍ଷ ତଳେ ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନର ଏକ ସମାରୋହରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପୂର୍ବତନ କୁଳପତି ଡଃ ମନ୍ମଥନାଥ ଦାସ, ସି.ପି.ଆଇ.ର ତତ୍କାଳୀନ ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ସାଥୀ ସଦାନନ୍ଦ ମହାନ୍ତି ଓ ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ କଟକ ଯାଉଥିବାବେଳେ ମନ୍ମଥବାରୁ ଆମଦୁହିଁଙ୍କୁ ଆଡ଼ୁଜୀବନୀ ଲେଖିବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ଲେଖା ପାଇଁ ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ ବୋଲି କହି ୫୦/୧୦୦ ପୃଷ୍ଠା ଭିତରେ ହେଲେ ଲେଖିଦେବାକୁ ସେ ବାଟଯାକ ଆମକୁ ଲଗାଇଲେ । ଆଡ଼ୁଜୀବନୀ ଲେଖିବା ପାଇଁ ତାହାଥିଲା ପ୍ରଥମ ଅନୁରୋଧ । ସେତେବେଳେ ଅବଶ୍ୟ ଆମେ ସେଥିପ୍ରତି ଆଦୌ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇନଥିଲୁ । ପରେ ସେ ରାଜ୍ୟସଭା ସଭ୍ୟଥିବା ସମୟରେ ମୁଁ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟକୁ ଯାଇଥିବାବେଳେ ପୁଣି ଅନୁରୋଧ କରି କହିଲେ- ସଦାନନ୍ଦ ବାରୁ ତ ଗଲେଣି, ଆପଣ ହେଲେ ଲେଖନ୍ତୁ । ସତକୁ ସତ, ଓଡ଼ିଶାର ବାମପନ୍ଥୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଲୋକ ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କରେ କେତେକ ଗବେଷକ ମୋଠାରୁ ବିବରଣୀମାନ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ଆସିଲେ । ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟା ଓ ଜନ ଆନ୍ଦୋଳନ ଉପରେ ମୁଁ ଲେଖିଥିବା ପୁସ୍ତିକା ସବୁ ବଡ଼ ଆଗ୍ରହରେ ମୋଠାରୁ ସଂଗ୍ରହ କଲାବେଳେ କହିଲେ ଯେ, ଏସବୁ ହେବ ଇତିହାସର ସାକ୍ଷୀ । ତା’ ସହିତ ମୋ ଆଡ଼ୁଜୀବନୀ ଓ ଓଡ଼ିଶାରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂପର୍କରେ ଲେଖିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୋଧ କଲେ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂପର୍କରେ ମୁଁ କେତେ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଲେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି । ତାର କିଛି ଅଂଶ ମଧ୍ୟ କେତେକ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଅବସ୍ଥାବଦ୍ଧରେ ତାହା ସେହିପରି ଅଧାରେ ରହି ଯାଇଛି । ଯଦିଓ ତାକୁ ଶେଷ କରିବାକୁ ମନସ୍ଥ କରି ମୁଁ କେତେକ ଚିଠା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିସାରିଛି । ଇତିମଧ୍ୟରେ ଆମ ପାର୍ଟିର କେତେକ ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ସାଥୀଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବହୁ ଶୁଭେଚ୍ଛୁ, ସହଯୋଗୀ ଓ ପରିବାରର ଲୋକେ ଆଡ଼ୁଜୀବନୀ ଲେଖିବାକୁ ମୋତେ ଲଗାଇଲେ । ମୋ ଜୀବନର କେଉଁ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ଲେଖିବା ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ତାର ଚିଠା କରି ମଧ୍ୟ ଦେଲେ । ମାତ୍ର ମୋର ଲେଖାଲେଖି ସାଧାରଣତଃ ହୋଇଥାଏ ରାଜନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ଆନ୍ଦୋଳନର ଚାହିଦା ଦୃଷ୍ଟିରୁ । ଜରୁରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲେ ଅନ୍ୟ ଲେଖାଲେଖି ସବୁ ପଛକୁ ରହିଯାଏ । ଜୀବନର ଚଳାପଥରେ ଏପରି ଅନେକ କିଛି ବାକି ଖାତାରେ ରହୁଛି ।

ମାତ୍ର ଜୀବନକାଳ ତ ସୀମିତ । ତେଣୁ ରାଜନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟଭାର ହାଲୁକା ହେବାପରେ ସେ ଦିଗରେ ମନ ବଳେଇଲି । ମାତ୍ର ମୋ ଶାରୀରିକ ଅସୁସ୍ଥତା ତାକୁ ବିଳମ୍ବିତ କରୁଛି ।

ମୋ ଜୀବନର କାହାଣୀ ଏକ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ମୁଁ ଚେଷ୍ଟା କରିନାହିଁ । ବରଂ ଭାଷାର ଅଳଙ୍କାରରେ ଭାବର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ହ୍ରାସ ନହେବା ବିଷୟରେ ମୁଁ ସତର୍କ ଥାଏ । ମୂଳ ବିଷୟରୁ ବେଶି ଡାଳକୁ ଗଲେ ମୋ ଜୀବନର ଦୌତ ଯଥାର୍ଥ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ଭାବି ସେଥିରୁ ବିରତ ରହିଛି । ଗୁଡିଏ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟକର ବିଷୟର ଅବତାରଣା କରି ମୁଁ ସମ୍ବୁଝାନ ହୋଇଥିବା ରାଜନୈତିକ, ସାମାଜିକ ଓ ଲୋକସମସ୍ୟା ଉପରେ ସଂଗ୍ରାମକୁ ଗୌଣ କରିଦେବାକୁ ମୁଁ ଉଚିତ ମଣିନାହିଁ । ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟରୁ ଏ ୭୦ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବକାଳ ଧରି ମୋ ସଂଘର୍ଷମୟ ଯାତ୍ରା ପ୍ରତି ଅବିଚାର କରିବି କାହିଁକି ? ମୋର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ-ଉପସ୍ଥାପନା ଶୈଳୀ ବରଂ ସେଇ ସଂଘର୍ଷର ଚିତ୍ର ଉପରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଆଲୋକପାତ କରିପାରିନାହିଁ ବୋଲି ମୋର ଆଶଙ୍କା ।

ମୁଁ ନଚାହିଁଲେ ମଧ୍ୟ କେତେକଙ୍କ ଉପରେ ଆଘାତ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛି । ତାହା ସଂଘର୍ଷର ନିୟମ । ତେବେ ବି ଯଥାସମ୍ଭବ ସଂଯତ ରହି ବାସ୍ତବତା ଆଧାରିତ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ଅନ୍ୟକୁ ଦୋଷଦେଇ ନିଜ ଦୁର୍ବଳତା ଘୋଡ଼ାଇ ପକାଇବା ମୋ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏକେତ ଆତ୍ମଜୀବନୀ କେତେକ ପରିମାଣରେ ଆତ୍ମ-କ୍ଷେତ୍ରିକ । ମାତ୍ର ତାହା ଆତ୍ମ-ବତିମାପୂର୍ଣ୍ଣ ନହେବା ମୁଁ ଚାହେଁ । ବିଗତ ୭୦ ବର୍ଷରେ ମାନବ ସମାଜ ଯେଉଁ ଆହ୍ୱାନ ଗୁଡିକର ସମ୍ବୁଝାନ ହୋଇଛି ତା'ର ମୁକାବିଲା ମହାସ୍ରୋତରେ ମୁଁ ଗତି କରିଛି ମାତ୍ର । ତା'ର କିଛି ବିବରଣୀ ଏଠାରେ ରଖୁଛି । ତାହା ପାଠକ ମାନଙ୍କ ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟିକଲେ ମୋ ଶ୍ରମ ସାର୍ଥକ ହେବ ।

ବହୁ ସାଥୀ, ବହୁ ଓ ଆତ୍ମୀୟ ଏ ଲେଖା ପାଇଁ ମୋତେ ଉତ୍ସାହିତ କରିଛନ୍ତି, ବାରମ୍ବାର ତାରିଦ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ବହୁ ପ୍ରକାରେ ସହାୟତା କରିଛନ୍ତି । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ କଲେ ଏକ ଲମ୍ବା ତାଲିକା ହେବ । କାହା ନାମ ମଧ୍ୟ ଛାଡିଯାଇପାରେ । ତେଣୁ ସେଥିରୁ ବିରତ ରହିବା ବେଳେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ କରୁଛି । ଶେଷରେ ଯେଉଁ ବିପୁଳ ଜନସାଧାରଣ ଓ ଅସଂଖ୍ୟ ସହକର୍ମୀ ମୋ ଜୀବନକାଳର ସଂଗ୍ରାମରେ ପାଦକୁ ପାଦ ମିଳାଇ ଚାଲିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ରଣୀ ରହିଲି ।

ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ

ସୂଚୀ

କ୍ର.ନଂ.	ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
୧.	ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନର ଛୁଆରରେ	୧୧
୨.	ପିଲାଦିନ, ପରିବାର ଓ ପରିବେଶ	୧୫
୩.	ନାମ ଲେଖାଇଲି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିରେ	୨୫
୪.	ବଦଳିଲା ମୋ ଜୀବନର ଗତିପଥ	୩୭
୫.	ପ୍ରଥମ ଆତ୍ମଗୋପନ ଓ ଜେଲ ଜୀବନ	୪୩
୬.	ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନରେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ	୫୧
୭.	ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସଂଗଠନରେ	୬୫
୮.	ନୀତିହୀନତା ଓ ସୁବିଧାବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ	୮୨
୯.	ସି.ପି.ଆଇ(ଏମ୍) ରାଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟରେ	୧୦୮
୧୦.	ଜରୁରୀ ଶାସନ ଓ ୧୯୭୭ ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟ ନିର୍ବାଚନ	୧୩୪
୧୧.	ସି.ପି.ଆଇ(ଏମ୍)ର ପରିବର୍ତ୍ତିତ କୌଶଳଗତ ଲାଜନ୍ ପରେ	୧୪୩
୧୨.	ପାର୍ଟିରେ ଉପଦଳାୟ ବିଭେଦର ପରିଣତି	୧୭୭
୧୩.	୧୯୮୯ର ଉଦ୍‌ବେଳନ-ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟରେ ସାତବର୍ଷ	୧୭୯
୧୪.	ଜଗତିକରଣ-ଉଦାରାକରଣ ଯୁଗରେ	୧୯୯
୧୫.	ଏବଂ ଶେଷରେ	୨୩୨

ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନର ଜୁଆରରେ

୨୦୧୬ ଅଗଷ୍ଟରୁ ମୋର ବୟସ ୮୬ ଟପି ୮୭ ଛୁଇଁଲାଣି । ପିଲାଦିନୁ ମୁଁ ରାଜନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସହ ପରିଚିତ । ମାତ୍ର ୧୯୪୫-୪୬ ବେଳେ ଯୁଦ୍ଧୋତ୍ତର କାଳର ଯେଉଁ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନ ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଁ ଦେଖାଦେଲା, ସେ ଝଡ଼ ଯେପରି ମୋତେ ଠେଲି ଆଣିଲା ଲଢ଼େଇ ଭିତରକୁ । ତା' ଭିତରେ ଅଗ୍ରଗାମୀ ସ୍ରୋତରେ ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ମୋର ସକଳ ଶକ୍ତି ସାମର୍ଥ୍ୟ ଦେଇ ସେଇ ସ୍ରୋତକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ଉଦ୍ୟମ ଭିତରେ ରହି ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ଆଉ ଏକ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନକୁ । ସେତେବେଳର ପରିସ୍ଥିତି ଥିଲା ନିଆରା । ଏବେ ତାହା କି ରୂପ ନେବ ଭବିଷ୍ୟତ କହିବ ।

ଆମ ଦେଶପାଇଁ ସେତେବେଳର ସମୟ ଥିଲା ଏକ ଘଡ଼ିସନ୍ଧି କାଳ । ୧୯୪୪-୪୫ ବେଳୁ ଜାତୀୟ ନେତାମାନେ ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତହେବାପରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ଧ୍ୱନିରେ ଗଗନ ପବନ ମୁଖରିତ ହେଉଥାଏ । ଦେଶର ମୁକ୍ତିପାଇଁ ସୁରାଷ ବୋଷକ ଆଇ.ଏନ୍.ଏ. ବାହିନୀର ସାମରିକ ଅଭିଯାନ ଓ ବୀରତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆତ୍ମବଳିଦାନର କାହାଣୀମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥାଏ । ୧୯୪୫ରେ ବନ୍ଦୀ ଆଇ.ଏନ୍.ଏ. ସେନାପତିମାନଙ୍କ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ଦେଶରେ ଦେଖାଦେଲା ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ । ତା' ପଛେ ପଛେ ୧୯୪୬ରେ ଆସିଲା ନୌ-ବିଦ୍ରୋହ । ନୌସେନାର ନାବିକମାନେ ଯୁଦ୍ଧଜାହାଜ ଗୁଡ଼ିକରୁ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଯୁନିୟନ୍ ଜାକ୍ ପତାକା ଓହ୍ଲାଇ ଦେଇ କଂଗ୍ରେସ, ମୁସଲିମ୍ ଲୀଗ୍ ଓ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ପତାକା ଉଡ଼ାଇଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦେଶରେ ଧର୍ମଘଟ ହରତାଳ ସାଂଗକୁ ରେଳବାଇ, ଡାକ ତାର ଓ ବିମାନ ସେବା କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଧର୍ମଘଟ ହେଲା । କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ପୋଲିସ୍ ଓ ଘରଝୁଲବାହିନୀ ମଧ୍ୟ ବିଦ୍ରୋହ କଲେ । ଏଇ ପଟ୍ଟଭୂମିରେ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରଜା ଆନ୍ଦୋଳନ, ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ କୃଷକ ଜାଗରଣ ଓ ଆଦିବାସୀ ମେଳିରେ ଦେଶ ତମାମ ଉତ୍ତାଳ ହୋଇ ଉଠିଥାଏ ।

ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ପଢୁଥାଏ ନିୟାଗଡ଼ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର ହାଇସ୍କୁଲରେ । ୧୯୪୫ରେ ରାଜ-ଶାସନ ତରଫରୁ ନାଗରିକ ଅଧିକାର ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାଧୀନତାର ଘୋଷଣା କରାଯାଇ

୧୯୪୨ ଆନ୍ଦୋଳନର ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କୁ ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତ କରି ଦିଆଗଲା । ତା’ପରେ ପରେ ସମଗ୍ର ନୟାଗଡ଼ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଦୁଲୁକିଲା । ସତେ ଯେପରି ରୁଷ ହୋଇ ରହିଥିବା ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ସହସ୍ରସ୍ରୋତ ହୋଇ ଉଛୁଳିପଡ଼ି ସବୁ କିଛିକୁ ପ୍ଲାବିତ କରିଦେବ ! ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତୁଥିବା ନାରାୟଣ ନନ୍ଦ, ବାଞ୍ଛାନିଧି ସେନାପତି, ଶ୍ରୀଧର ଦାସ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମହାରଣା ଓ ନରସିଂହ ନନ୍ଦ ପ୍ରମୁଖ ଆମପାଇଁ ହେଲେ ହିରୋ । ସେମାନଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବାକୁ ରାସ୍ତାରେ ତାଙ୍କୁ ଘେରିଯାଉ । ନୟାଗଡ଼ ଟାଉନରେ ସେମାନେ ସାଧାରଣ ସଭା କଲାବେଳେ ସେଥିରେ ଯୋଗଦେଉ । ୧୯୪୬ରେ ଗୋଡ଼ିପଡ଼ା ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ସମ୍ମିଳନୀ ପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରୀଧର ଦାସଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ମୋ ସହପାଠୀ ତ୍ରିଲୋଚନ ମିଶ୍ର ମୋତେ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳର ସଭ୍ୟ କରିନେଲେ । ସଭ୍ୟ ଫିସ୍ ଆଠଅଣା ଓ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକ ହେବାକୁ ଆଠଅଣା ହୋଇ ଟଙ୍କାଏ ଦେଇ ମୁଁ ସଭ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ ହୋଇଗଲି । ସୁତରାଂ ମୁଁ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା ପ୍ରଥମ ରାଜନୈତିକ ସଂଗଠନ ହେଲା ନୟାଗଡ଼ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ।

ଅବଶ୍ୟ ସେତେବେଳକୁ ରାଜନୀତି ବିଷୟରେ ମୁଁ ବେଶି ଜାଣୁଥିଲି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ସାମ୍ବାହିକ “ମୁକ୍ତିଯୁଦ୍ଧ”ରୁ । ୧୯୪୩ରେ “ମୁକ୍ତିଯୁଦ୍ଧ” ପ୍ରକାଶପାଞ୍ଚଳାବେଳୁ ବାପା ତା’ର ଗ୍ରାହକ ହୋଇଥିଲେ । ମୁଁ ତା’ର ଲେଖାସବୁ ବୁଝିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ ବେଳକୁ । ୧୯୪୬ ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁ ବେଳକୁ ଗୋଡ଼ିପଡ଼ାରେ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ସମ୍ମିଳନୀରେ ସେ ଜନଜାଗରଣ ଦେଖିବାପରେ ମନରେ ବିଶ୍ୱାସ ଆହୁରି ବଢ଼ିଯାଇଥାଏ । ସେ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ସଂପର୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ସାମ୍ବାହିକ “ମୁକ୍ତିଯୁଦ୍ଧ”ର ଚେତନା ନେଇ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ବେଳକୁ ମୁଁ ହୋଇଗଲି ସ୍କୁଲର ଜଣେ ଛାତ୍ରନେତା । ସ୍କୁଲ ଛାତ୍ର କାଉନସିଲର ସଂପାଦକ ଭାବେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲି । ଗୋଡ଼ିପଡ଼ା ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ସମ୍ମିଳନୀରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକ ହୋଇଥିବା ଯୋଗୁ ମୋ ସହପାଠୀ ତ୍ରିଲୋଚନ ଓ ଗଣେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ହେଡ଼ଫାଷ୍ଟର ଲିଙ୍ଗରାଜ ମିଶ୍ର କୈଫିୟତ ମାଗିଥିଲାବେଳେ ମୋ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୀରବ ରହିଲେ । ସରକାରୀ ଓକିଲଙ୍କ ପୁଅକୁ କୈଫିୟତ ମାଗିବ କିଏ !

ସେତେବେଳକୁ ଆମ ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷାକେନ୍ଦ୍ର ଥାଏ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାସ୍କୁଲ । ପୁରୀରେ ରହି ପରୀକ୍ଷା ଦେବା ପରେ ନୟାଗଡ଼ ଫେରି କାଳିଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ “ଭାତ” ଓ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ରଙ୍କ “ମୂଲିଆ” ନାଟକ ଦୁଇଟି ମଞ୍ଚସ୍ଥ କରିବାକୁ ଲାଗିଗଲି । ଆଉ କେଇଦିନ ନୟାଗଡ଼ରେ ରହି ଛୁଟିଲି କଟକ । କଟକରେ ଥାଆନ୍ତି ଦୁଇ ପିଉସୀ ।

ବିଶେଷତଃ ସାନ ପିତୃସା ତାରାଅପା ନିଃସନ୍ତାନ ଥିବାରୁ ମୋତେ ବହୁତ ଆଦର କରୁଥାଆନ୍ତି । ତେଣୁ କଟକରେ ରହିବାର କିଛି ଅସୁବିଧା ନଥାଏ । ପୁଣି ମଝିଆଁ ପିତୃସାଙ୍କ ସାନପୁଅ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦାସ (ବଜିନନା) ଥିଲେ ମୋର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ । ସେତେବେଳକୁ ସେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ପ୍ରାର୍ଥୀ ସଭ୍ୟ ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସହ ମନଖୋଲା ଆଲୋଚନା ମୋର ବହୁ ସନ୍ଦେହ ଦୂର କରିଥିଲା ।

ମୋ ମନରେ ସେତେବେଳକୁ ଗଦାଏ ପ୍ରଶ୍ନ । ତା’ ସାଙ୍ଗକୁ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସକମାନଙ୍କ ସହିତ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର ବିଷୟରେ ଜାତୀୟ ନେତାମାନଙ୍କ ଆଲୋଚନା ହେବା ଦିନୁ ଦେଶରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଉତ୍ତେଜନା ପରେ ଦେଶ ବିଭାଜନର ପ୍ରସ୍ତାବ ମୋ ତରୁଣ ମନକୁ ବି ଆଘାତ ଦେଇଥାଏ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଦର୍ଶାଉଥିବା ପଥ ପ୍ରକୃତ ସ୍ବାଧୀନତା ସହ ଦେଶର କଲ୍ୟାଣ ସାଧନ ପାଇଁ କେତେ ଦୂର ସକ୍ଷମ ହେବ ସେ ନେଇ ଥାଏ ନାନାଦି ସନ୍ଦେହ । ପୂର୍ବରୁ ଅର୍ଜିତ ଜ୍ଞାନ ଏ ସବୁ ସନ୍ଦେହ ଦୂର କରିବାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ନଥିଲା । ଗାନ୍ଧିଜୀ ଓ ପି.ସି. ଜୋଷାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ହୋଇଥିବା ପତ୍ରାବଳୀ, ବିଜୟ ଦାସଙ୍କ “ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନର ଇତିହାସ”, ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ତାଙ୍କ ଝିଅ ଇନ୍ଦିରାଙ୍କ ପାଖକୁ ଜେଲରୁ ଲେଖିଥିବା “ପତ୍ରାବଳୀ” ଓ ରଜନୀପାମି ଦତ୍ତଙ୍କ ଏକ ପ୍ରବନ୍ଧର ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ଆଦି ଆଗ୍ରହର ସହ ପଢ଼ିଲି । ସେ ସବୁରୁ ଯେତିକି ବୁଝିଲି ଓ ଜାଣିଲି ତା’ ସହ ବେଶି ସନ୍ଦେହ ଦୂର କଲା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦାସ (ବଜିନନା) ଓ ଅଧ୍ୟାପକ କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସହ ଦୀର୍ଘ ଆଲୋଚନା । କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ପଟ୍ଟନାୟକ ଥିଲେ ମୋ ବଡ଼ଭିଣୋଇ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ବଡ଼ବାପା ପୁଅ ଭାଇ । ତା’ ଛଡ଼ା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ଚାଲିଚାଲ, ଅକୃତ୍ରିମ ବ୍ୟବହାର ଓ ସଚ୍ଚୋଟପଣିଆ ମୋତେ କିଛି ପରିମାଣରେ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଥିଲା । ଦ୍ବିତୀୟ ବିଶ୍ବଯୁଦ୍ଧରେ ସୋଭିଏଟ୍ ଲାଲସେନାର ବିଜୟ ଓ ତା’ପରେ ଯୁରୋପର ଦେଶପରେ ଦେଶରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ କ୍ଷମତା ଦଖଲ ସାଙ୍ଗକୁ ବିପ୍ଳବ ସଂପର୍କରେ ଏକ ରୋମାଞ୍ଚକର ଧାରଣା ମୋତେ କିଛି କମ୍ ଆକୃଷ୍ଟ କରିନଥିଲା ।

କଟକରେ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ଅଖିଳ ଭାରତ କାଉନସିଲ୍ ସଭା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତିମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗଦେଇ ମୁଁ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନ ଓ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସହ ଏକପ୍ରକାର ସାମିଲ ହୋଇଗଲି । କାଉନସିଲ୍ ସଭାରେ ଏ.ବି. ବର୍ଦ୍ଧନ, ସୁନିଲ ମୁନସି, ମନମୋହନ ମିଶ୍ର ଓ ଅନ୍ୟା ଭଙ୍ଗାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଭାଷଣ ମୋ ମନରେ ବିଶେଷ

ରେଖାପାତ କରିଥିଲା । ପୁଣି ଏ ସଭାରେ ତଃ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ସାହୁ ତାଙ୍କ ଓକ୍ସିଡିନା ଭାଷଣରେ ଯେପରି ଉତ୍ସାହିତ କଲେ ତାହା ମଧ୍ୟ ପ୍ରେରଣା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ।

ଏଇ କାଉନସିଲ୍ ସଭାବେଳେ ହିଁ ମୋ ମାତ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ଛାତ୍ରମାନେ ସାଧାରଣତଃ ପୁରୀ ସାମନ୍ତ ବୃହତ୍‌ଶେଖର କଲେଜରେ ନାମ ଲେଖାଉଥିଲା ବେଳେ ମୁଁ ନାମ ଲେଖାଇଲି ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ । ମୁଖ୍ୟତଃ ରାଜନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ଆକୃଷ୍ଟ ହେଲି କଟକର ରେଭେନ୍ସାକୁ । କଲେଜରେ ଛାତ୍ର ସଂଗଠନ ସାଙ୍ଗକୁ ବାହାରେ ପାର୍ଟିର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ଯୋଗଦେଇ ଏପରି ଲାଗିପଡ଼ିଲି ଯେ ତାହା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କଲା । ସତେ ଯେପରି ମୁଁ ନାମ ଲେଖାଇଲି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିରେ ।

ପିଲାଦିନ, ପରିବାର ଓ ପରିବେଶ

ଆମ ପରିବାରର ଅତୀତ ବହୁତ ଲମ୍ବା । ଗୋଟାଏ ପୁରା ବଂଶାନୁଚରିତ ଲେଖାହୋଇ ରହିଛି । ତାଳପତ୍ର ପୋଥିରୁ କାଗଜ ଖାତାକୁ ଆସିଛି ପୁରୁଷ ପୁରୁଷର ଲେଖା । ଗାଁ କରଣରୁ ଦେଉଳକରଣ ଓ ଗଡ଼କରଣ ହୋଇ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନବେଳର ଅମିନ, ଖଜଣା ଅସୁଲକାରୀ ସର୍ବରାକାର, ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ପୁଣି ରାଜ ଦରବାରର ଓକିଲ ଓ ଶେଷରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଆନ୍ଦୋଳନର ବାର୍ତ୍ତାବହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହେଲା ମୋ ପୂର୍ବପୁରୁଷଙ୍କ ଜୀବନ-ବୃତ୍ତାନ୍ତ । ସେ ସବୁ ଫେଣ୍ଟି ହୋଇ ରହିଯାଇଛି ଆମ ପରିବାରର ଚାଲି-ଚଳନ ଓ ସଂସ୍କୃତିରେ ।

ଲିଖିତ ବଂଶାନୁଚରିତ ଅନୁସାରେ ଆମ ପୂର୍ବପୁରୁଷ ଯାଜପୁରର କେଉଁ ଗାଁରୁ ପୁରୀ ଓ ତେଲଙ୍ଗ ପାଖ ଘୋରଡ଼ିଆ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ଓଲସିଂହକୁ । ବର୍ଗୀ ଆକ୍ରମଣବେଳେ କିଛି କାଳ ଆଶ୍ରୟ ନେଇ ରହିଥିଲେ ରଣପୁରର ବାଦଭୂଇଁ ଗ୍ରାମରେ । ଘୋରଡ଼ିଆରେ ଅଛନ୍ତି ଆମ ଦଶପୁରୁଷ ପୂର୍ବର ଭାୟାଳୀମାନେ ଏବଂ ଆମ ପରିବାରର ଇଷ୍ଟଦେବତାରୂପେ ପୂଜିତ ରାଧାକାନ୍ତ ଦେବ ଠାକୁର, ଯାହାଙ୍କ ଚିତ୍ରପଟ, ଲଗା ଫୁଲଚନ୍ଦନ ଓ ପ୍ରସାଦ ଆଦି ଏବେ ବି ଲୋଡ଼ାହୁଏ ବାହାପୁଆଣୀ, ଭଲମନ୍ଦରେ । ଓଲସିଂହରେ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆସିଥିଲେ ଏ କେଜଘର କରଣ, ଜମିବାଡ଼ି ମାପରୂପ କରି ସେ ସବୁ ବିଷୟରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାକୁ କାନଗୋଇ, ରେକର୍ଡ଼ପତ୍ର ରଖିବାପାଇଁ କୋଠକରଣ ଏବଂ ଅର୍ଥଭଣ୍ଡାର ଦାୟିତ୍ବରେ କଉଡ଼ିଭାଗିଆ । ଆମ ଘର ହେଲା ସେଇ କଉଡ଼ିଭାଗିଆ ବଂଶଧରଙ୍କ ଘର ।

“ଉତ୍ତସିଂହ”ରୁ ଅପଭ୍ରଂଶରେ “ଓଲସିଂହ” ଗ୍ରାମ । ତାଷ କାର୍ଯ୍ୟ ସହ ରଜାଙ୍କ ତାକରା ଆସିଲେ ଯୁଦ୍ଧରେ ବାହାରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବା ଲାଗି ଥିବା ଖଣ୍ଡାୟତ-ଚାଷୀମାନଙ୍କ ବସତିରୁ ଥିଲା ଗ୍ରାମର ନାମ । କାଳକ୍ରମେ ସଂପତ୍ତି ଓ କ୍ଷମତାର ଜୋରରେ ଏ ଗ୍ରାମରେ କରଣମାନଙ୍କ ପ୍ରତିପତ୍ତି ଜାରୀ ହେଲେ ହେଁ ଗ୍ରାମର ଏକ ବଡ଼ ପରିଚୟ ଥିଲା ଏଠାକାର କୁଶଳୀ ପାଟବସ୍ତ୍ର ବୁଣାକାର (ପାଟରୀ)ମାନଙ୍କ ଯୋଗୁଁ । ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ବାରା ପାଟ, ମଠା, କାଣ୍ଟିଆ ତଥା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ବସ୍ତ୍ର ଉତ୍ପାଦନ ଯୋଗୁଁ ସେ ଖ୍ୟାତି

ବରଂ ବଢ଼ିଛି । ସବୁଠାରୁ କଠିନ କାମ ସବୁ କରନ୍ତି ଶବର ଉପଜାତିର କବାରୀ ବା ଶଅରମାନେ । ମାତ୍ର ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ସେମାନେ ଆଦିବାସୀର ମାନ୍ୟତା ପାଇ ନାହାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା, ଜମିବାଡ଼ି ନଥିବା ଦଳିତ ବାଉରୀ ମାନେ ଏକ ପ୍ରକାର ଦାସତ୍ୱ ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇଥିଲେ । ଉଚ୍ଚଜାତିର ଜମିବାଡ଼ି ଥିବା ଲୋକଙ୍କ ସେବାରେ ନିଯୁକ୍ତ ଥିଲେ ଆଉ କେତେକ ବର୍ତ୍ତନଗ୍ରାହୀ ଲୋକ । କେତେ ଘର ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ସହ ଅଛନ୍ତି ପଛୁଆ ବର୍ଗର ଅନ୍ୟମାନେ । ସବୁକିଛି ଏକ ସାଆନ୍ତିଆ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରଥା-ବନ୍ଧନରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଓ ୧୯୪୫ର ଭାଗଡ଼ାଷୀ ଓ ମୂଲିଆ ଆନ୍ଦୋଳନ ଯୋଗୁଁ ତାହା ଛିଣ୍ଡି ଯାଇଥିଲେ ହେଁ ସେ ପୁରୁଣା ବ୍ୟବସ୍ଥା ତଥା ପ୍ରଥାର ଅବଶେଷ ଏବେବି ଅଛି ।

ଆମ ଅଞ୍ଚଳର ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମ ତୁଳନାରେ ଓଲସିଂହ ଥିଲା କିଛି ନିଆରା । ଗାଁକୁ ସବୁଦିନିଆ ସଡ଼କର ରାସ୍ତା, ଡାକଘର, ସରକାରୀ ଡାକ୍ତରଖାନା ସହ ରହି ଆସିଥିଲା ଏକ ହାଇସ୍କୁଲ । ଏ ହାଇସ୍କୁଲ ଥିଲା ପୁରୀ ଓ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ପରେ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ତୃତୀୟ ହାଇସ୍କୁଲ । ଏଇ ସବୁ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଥିଲା ଆମ କୁଟୁମ୍ବର ଏବଂ କାନଗୋଇଙ୍କ ଘରର ଦାଶରଥୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ବିଶେଷ ଅବଦାନ । ଦାଶରଥୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ଥିଲା ପ୍ରାୟ ୩୦୦ ଏକର ଜମି । ପୁଣି ପୁରୀ ରାଜାଙ୍କ ଠାରୁ କିଣିଥିବା ଗୋଟାଏ ଗ୍ରାମର ଜମିଦାରୀ ଏବଂ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଘର ଓ ଜମିବାଡ଼ି । ତା' ସହିତ ଥିଲା ବେଶ କିଛି ରହିତ ଟଙ୍କା ସୁନା । ଆପଣାର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ରକ୍ଷାକରିବା ପାଇଁ ସେ ଥିଲେ ଏସବୁ ଉନ୍ନୟନରେ ଆଗ୍ରହୀ । ଘରୋଇ ପରିଚାଳନାଧୀନ ଏ ସ୍କୁଲ ଥିଲା ଏ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ଏକ ଆଲୋକସ୍ତମ୍ଭ ସଦୃଶ । ବହୁ ଦୂରଦୂରାନ୍ତରୁ ଛାତ୍ରମାନେ ଆସି ଏଠାରେ ରହି ପାଠ ପଢୁଥିଲେ । ଏ ସ୍କୁଲ ସଂକଟଗ୍ରସ୍ତ ହେଲାବେଳେ ମୋ ପିତା କୃପାସିନ୍ଧୁ ପଟ୍ଟନାୟକ କଟକର ଓକିଲାତି ଛାଡ଼ି ଅବୈତନିକ ଭାବେ ଏଠାରେ ଶିକ୍ଷକତା କରିବ' ସହ ସବୁ ଦାୟିତ୍ୱ ସମ୍ଭାଳିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ସେ ବିହାର-ଓଡ଼ିଶାର ରାଜଧାନୀ ପାଟନା ଯାଇ ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଭେଟି ଏ ସ୍କୁଲ ପାଇଁ ଭଲ ପରିମାଣର ସରକାରୀ ଅନୁଦାନ ମଞ୍ଜୁର କରାଇଥିଲେ । ତାହା ଥିଲା ଓଡ଼ିଶାର ଘରୋଇ ପରିଚାଳନାଧୀନ ହାଇସ୍କୁଲମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଉଥିବା ଅନୁଦାନ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ।

ମୋ ପିତା କୃପାସିନ୍ଧୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଥିଲେ ତାଙ୍କ ପିତାମାତାଙ୍କ ମଧ୍ୟମପୁତ୍ର । ତାଙ୍କ ବଡ଼ଭାଇ ନାରାୟଣ ବନ୍ଧୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଥିଲେ ସର୍ବରାଜାର । ସାନଭାଇ ଲୋକନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ ସାମାଜିକ ଭାବେ ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ପିତା ଦାମୋଦର

ପଟ୍ଟନାୟକ ଥିଲେ ସରକାରୀ ଅଫିନ । ପୁଣି ଏ ପରିବାର ଥିଲା କଉଡ଼ିଭାଗିଆ ପରିବାରର ଘର । ଆଉ ତା’ ସାଙ୍ଗକୁ ଥିଲା ସର୍ବରାକାରୀ ଓ ତଦ୍‌ଜନିତ ନାନାଦି ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ । ପରିବାରର ଭୋଗ ଦଖଲ ଜମି ଓ ୨୫ ଏକର ସର୍ବରାକାରୀ ଜାଗିରୀ ଜମି ସାଙ୍ଗକୁ ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରାମରେ ଥିବା ଜମି ହୋଇ ସର୍ବମୋଟ ଥିଲା ୧୦୦ ଏକର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜମି । ଆମ ଜେଜେ ଦାମୋଦର ପଟ୍ଟନାୟକ କମ୍ ବୟସରେ ମରିଯିବାରୁ ବାପାଙ୍କ ମାମୁଁ ସିରେଇ ଜମିଦାର ରାମକୃଷ୍ଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସାନଭାଇ ମଦନମୋହନ ଆମଘର ଚଳାଇବାର ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇଥିଲେ ।

ପିଲାଦିନୁ ବାପାଙ୍କ ପ୍ରଭାବ

ମୋ ପିତା କୃପାସିନ୍ଧୁ ପଟ୍ଟନାୟକ କଟକ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ପଢ଼ିଲାବେଳେ ଯୋଗଦେଲେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ । ୧୯୨୧ରେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ କାଠଯୋଡ଼ି ବାଲି ସଭାରେ ସେ ଯୋଗଦେଇ ଥିବା ଶୁଣି ତାଙ୍କ ମାମୁଁ ତାଙ୍କୁ କଟକରୁ ପଠାଇଦେଲେ କଲକାତା । ମାତ୍ର ସେଠାରେ ସେ ଆସିଲେ ବିପ୍ଳବୀ ଆନ୍ଦୋଳନର କର୍ମୀମାନଙ୍କ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ । ଏସ୍.ଏ. ତାଙ୍କେଙ୍କ ସଂପାଦନାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା “ଦି-ସୋସଲିଷ୍ଟ” ତାଙ୍କୁ ଅଗ୍ରଗାମୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ସହ ପରିଚିତ କରାଇଥିଲା । ସେ ଥିଲେ ସାହସୀ ଓ ବେ-ପରଓ୍ବା ମନୋଭାବର । ଛାତ୍ରାବସ୍ଥାରୁ ହିଁ ସେ ଖଦଡ଼ ପିନ୍ଧୁଥିଲେ । ପାଠପଢ଼ା ସାରି କଟକରେ ଓକିଲାତି କଲେ କୁଳବୃଷ୍ଟ ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଜୁନିୟର ଭାବେ । ପରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବେ ଓକିଲାତି କରୁଥିବାବେଳେ ଗାଁ ସ୍କୁଲର ସଂକଟ ଦୂର କରିବାକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ରହିଲେ । କେଇବର୍ଷ ପରେ ତାକୁ ଛାଡ଼ି କଂଗ୍ରେସ କାମରେ ସେ ପୂରା ସମୟ ଦେଇ ଲାଗିଲେ । ପୁଣି ପୁରୀରେ ଓକିଲାତି କରି ବେଶ୍ ଜମାଇ ଦେଉଥିବାବେଳେ ଡେକାନାଲ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ କର୍ମୀମାନଙ୍କ ଆଇନ ସହାୟତା ପାଇଁ ସେଠାକୁ ଯାଇ ଜମାଇ ଦେଇଥିଲେ ତାଙ୍କ ଓକିଲାତି । ତାଙ୍କ ଭଣଜା ହରମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଆଆନ୍ତି ଡେକାନାଲ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳର ସଭାପତି । ସେ ଗିରଫ ହୋଇ ଜେଲରେ ରହିଲେ । ରାଜାଙ୍କ ଜୁଲୁମରେ ମୋ ପିତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଡେକାନାଲ ଛାଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ନୟାଗଡ଼ରେ ତାଙ୍କ ଓକିଲାତି ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଆକସ୍ମିକ । ଜଣେ ଆତ୍ମୀୟକ ମକଦ୍ଦମା ଲଢ଼ିବାକୁ ଯାଇ ୧୯୪୦ରୁ ସେଠାରେ ଓକିଲାତି ବ୍ୟବସାୟ ଜମାଇ ଦେଲେ ୪୦ ବର୍ଷ କାଳ । ନୟାଗଡ଼ ରାଜ-ଦରବାରର ଓକିଲ ଥିଲାବେଳେ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ନେତା ଓ କର୍ମୀମାନଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କର ସଂପର୍କ ଥାଏ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ମୁଖପତ୍ର

“ମୁକ୍ତିଯୁଦ୍ଧ” ୧୯୪୩ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲାବେଳୁ ସେ ଥିଲେ ତା’ର ଗ୍ରାହକ । ସାରଙ୍ଗଧର ଦାସଙ୍କ ସହ ସଂପର୍କ ଯୋଗୁଁ ସ୍ବାଧୀନତା ପରେ ସେ କିଛିକାଳ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ପୁଣି ସେ ଥିଲେ ବିନୋବାଙ୍କ ଭୂଦାନ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ସମର୍ଥକ । ଏଇ ଭାବାଦର୍ଶି ନେଇ ସେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଗୁଡ଼ିକରେ ସାମିଲ ହୋଇ ସ୍ଥାନୀୟ ପରିସରରେ ତା’ର ଆଗଧାଡ଼ିରେ ରହୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପୂର୍ବପୁରୁଷବର୍ଗ ଥିଲେ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଦାସ । ସବୁ ବିଷୟରେ ପଛକୁ ଅନାଉଥିଲେ । ମାତ୍ର ବାପା ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷାଦାୟୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଂପର୍କ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଭାବିତ ହେଲେ ଗଢ଼ି ଉଠିଥିବା ଆଧୁନିକ ଜାତୀୟତାବାଦ ଓ ଦେଶାତ୍ମବୋଧ ଦ୍ବାରା । କିଛି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ବାର୍ଥ ତାଙ୍କୁ ପଛକୁ ଟାଣୁଥିଲେ ହେଁ ସେ ଆଗକୁ ଅନାଉଥିଲେ ।

ତାଙ୍କ ଜୀବନ ମୋତେ ବହୁଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଛି । ୧୯୩୬ରେ ମୋତେ ଯେତେବେଳେ ମାତ୍ର ୬ ବର୍ଷ ବୟସ ବାପା ସେତେବେଳକୁ କଂଗ୍ରେସକର୍ମୀ । ପାହାନ୍ତାରୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଭୋରରୁ ଯାଆନ୍ତି କଂଗ୍ରେସକାମରେ; ଅର୍ଥାତ୍ ଗ୍ରାମ ସଫେଇ, ପ୍ରଭାତଫେରି, ପତାକା ଉତ୍ତୋଳନ, ସଭ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ, ସୂତାକଟା, କୁଟୀରଶିଳ୍ପର ବିକାଶ ଓ ସର୍ବୋପରି ସ୍ବାଧୀନତାର ବାର୍ତ୍ତା ପ୍ରଚାରରେ । ପ୍ରଦେଶ କଂଗ୍ରେସ କମିଟି ପାଇଁ ପି.ସି.ସି. ସଭାପତି ନାଳକଣ୍ଠ ଦାଶଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭାବେ ସେ ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦିତା କରୁଥାଆନ୍ତି କଂଗ୍ରେସ-ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସହିତ । ଆମ ଘରେ କଂଗ୍ରେସର ଏକ ଶିବିର । ଗାଁ ପଞ୍ଚୁଦୋଳ ପଡ଼ିଆରେ ଭୋଟ ଦିନ ଏକ ମେଳା । ଏ ସବୁ ମୋ ମନରେ ରେଖାପାତ କରୁଥାଏ । ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ଜିତିଲେ ଓ ପି.ସି.ସି. ସଭ୍ୟ ହେବାପରେ ମନୋନୀତ ହେଲେ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭାବେ । ସାମିତ ଭୋଟରେ ହେଉଥିବା ଏହି ନିର୍ବାଚନରେ ବାପା ଯାଉଥାଆନ୍ତି ପ୍ରାଣନାଥବାବୁଙ୍କ ପ୍ରଚାରରେ । ସେତେବେଳେ ଆମ ଘରେ ଗୋଟାଏ ଝଡ଼ । ବଡ଼ବାପା ଓ ଦାଦାଙ୍କ କ୍ରୋଧ, ପ୍ରାଣନାଥ ଆମର ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଓ ବୟସରେ ସାନହୋଇ ମଧ୍ୟ ଭୋଟରେ ଠିଆହୋଇ ବାପାଙ୍କୁ ହରାଇଲେ । ତେବେ ବି ବାପା ଯାଉଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ପ୍ରଚାରରେ । ବାପାଙ୍କ ଏ ବିଚାର ମୋ ମୁଣ୍ଡକୁ ବି କିଛି ପଶୁନଥାଏ । ବହୁ ବିଳମ୍ବରେ ବୁଝିଲି । ଗୋଟିଏ ଚେତନା ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ମୋର ଯେପରି ଉପଲବ୍ଧ ହେଲା ।

ମାତ୍ର ୯ ବର୍ଷ ବୟସରେ ବାପାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯାଇ ମୁଁ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲି । ୧୯୩୯ରେ ସୁଭାଷ ବୋଷ ଆସିଥିବା ଯୁବସମ୍ମିଳନୀର ପତାକା ଉତ୍ତୋଳନ ଉତ୍ସବରେ ।

ସଂଧ୍ୟାରେ ମଧ୍ୟ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲି କଟକ ମ୍ୟୁନିସିପାଲଟି ପଡ଼ିଆ ନିକଟ ତାଙ୍କ ସଭାରେ । ସେତେବେଳକୁ ବାପା ଡେକାନାଲରେ ଓକିଲାତି କରୁଥାଆନ୍ତି । ବୋଉ ଓ ଆମେ ସବୁଥାଉ କଟକରେ । ବାପା ପ୍ରତି ଶନିବାର ସଂଧ୍ୟାରେ ଆସି ରବିବାର ସେଠାରେ ରହିଲା ବେଳେ ଗଡ଼ଜାତ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ କଂଗ୍ରେସ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର କେତେକ ନେତା ସେଠାକୁ ଆସନ୍ତି । ସେଇଠାରେ ଥରେ ଭଗବତୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କୁ ଦେଖିଲା ପରି ମନେ ପଡ଼ୁଛି ।

ଏ ସବୁ କିଛି ମୋ ଅଜାଣତରେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ତା'ର ଅଗ୍ରଦୂତମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଚାଣି ନେବାରେ ଲାଗିଥିଲା । ସେଥିରେ ମୋ ପିତାଙ୍କ ସ୍ୱାଧୀନଚେତା ଓ ବେପରଝା ମନୋଭାବ ନିଶ୍ଚୟ ମୋର ସହାୟକ ହୋଇଛି । ତା' ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ, ମୁଁ ତାଙ୍କ ଦୁର୍ବଳତା ପ୍ରତି ଅଛ, କିମ୍ବା ପରିବାରର ସାମନ୍ତବାଦୀ ଅତୀତ ପାଇଁ ମୋର ଅନୁଶୋଚନା ନାହିଁ । ବରଂ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତର ମନୋଭାବ । ୧୯୪୫ରେ ଆମ ଜମି ସଂପୃକ୍ତ ଥିବା ଭାଗଚାଷୀ ଆନ୍ଦୋଳନର ସଭା ଗୁଡ଼ିକରେ ମୁଁ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲି । ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଓ ନୟାଗଡ଼ରେ ଆମ ଜମିରେ ଥିବା ଭାଗଚାଷୀଙ୍କୁ ରସିଦ୍ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱତ୍ୱ ସାବ୍ୟସ୍ତରେ ମୁଁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲି । କୁହୁଡ଼ିରେ ଆମ ଜମି ଓ ବସା ଘରକୁ ଭାଗଚାଷୀମାନେ ନାମମାତ୍ର ମୂଲ୍ୟଦେଇ କିଣି ନେବାରେ ମୁଁ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲି । ଓଳସିଂହରେ ଆମ କୁଟୁମ୍ବର ସାଆନ୍ତିଆ ମନୋଭାବ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କ ରୋଷର ଶିକାର ମୋତେ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ସେ ସବୁ ମୋର ମନୋବଳ ବୃଦ୍ଧି କରି ଆଗକୁ ଯିବାରେ ବରଂ ସାହାସ ଦେଇଛି । ମୋ ଜନ୍ମ ମୋ ଇଚ୍ଛାଧୀନ ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ମୋ କର୍ମ ନିଷ୍ଠା ଇଚ୍ଛାଧୀନ ବୋଲି ମହାଭାରତରେ କର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ଉକ୍ତି ମୋତେ ବେଶ ଭଲ ଲାଗେ ।

ଆଗରୁ କହିଛି ଗୋଟାଏ ମିଶ୍ରିତ ପରିବେଶରେ ମୋ ବାଲ୍ୟଜୀବନ ଓ ଶୈଶବ କଟିଛି । ଆମ ପରିବାର କେବଳ ନୁହେଁ, ଆମ କୁଟୁମ୍ବର ୧୧ଟି ଯାକ ପରିବାର ଥିଲେ ସାଆନ୍ତିଆ । ସେତେବେଳେ ବାପା ଥିଲେ ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ, ଜାତୀୟତାବାଦୀ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ । ପରେ ଆମ କୁଟୁମ୍ବର ଆଉ ଦୁଇଜଣ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ରଘୁନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ ହେଲେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ । ବେତମାଡ଼ ଖାଇଲେ । ସତ୍ୟାଗ୍ରହ କରି ଜେଲ ଗଲେ । ତା'ପରେ ସେମାନେ ଭଗବତୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଓ ବିଜୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସଙ୍କ ପାଠକ୍ରମେ ଯୋଗଦେଇ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ହେଲେ ।

ଶୈଶବରେ ମୋର କିଛିଦିନ କଟୁଥିଲା ଭୁବନେଶ୍ୱର-ଜଟଣୀ ରାସ୍ତାକଡ଼ ଗାଁ ମାମୁଘର ପାଞ୍ଚଗାଁରେ । ଅଜା ଗୋଲକ ବିହାରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଥିଲେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ । ସାନଅଜା ମଦନମୋହନ ଥିଲେ ସବ୍-ଡେପୁଟୀ । ମଝିଆଁ ଅଜା ଥିଲେ ଓକିଲ, ଜାତୀୟବାଦୀ କବି ପଦ୍ମବରଣ । ତାଙ୍କ ‘ଧଉଳି ପାହାଡ଼’ ଓ ‘ଖୋରଧା ପ୍ରଥମ ଦର୍ଶନେ’ ଆଦି କବିତା ଆମର ପ୍ରାୟ ମୁଖସ୍ଥ ଥାଏ । ବୋଉ ମୋତେ ଓ ମୋ ବଡ଼ ଭଉଣୀକୁ ଏ ସବୁ ମୁଖସ୍ଥ କରେଇଥାଏ । ବଡ଼ ଭଉଣୀକୁ ବଙ୍ଗଳା ମଧ୍ୟ ଶିଖାଇ ଦେଇଥାଏ । ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ବଙ୍ଗଳା ଶିଖିଲି ଡେରିରେ, କବି ସୁକାନ୍ତ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ କବିତାଗୁଡ଼ିକ “ଛାଡ଼ପଡ଼” ପଢ଼ିବା ନିଶାରେ । ବୋଉ ତା’ ସିନ୍ଦୂର ଉପରେ ରଖିଥାଏ ରାଧାନାଥ ଓ ମଧୁସୂଦନ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ଏବଂ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ବକିମ ଚନ୍ଦ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ । ସମୟ ହେଲେ ବଡ଼ପାଟିରେ ପଢ଼ି ଆମକୁ ଶୁଣାଏ । ମାମା (ବାପାଙ୍କ ଭାଉଜ) ସମୟ ହେଲେ ଆମ ଧାନଘର ଓ ରୋଷେଇ ଘର ସାହାଲା କାନ୍ଥରେ ପଟ୍ଟବିତ୍ତ ଆଙ୍କେ । ସେଥିପାଇଁ କେତେପ୍ରକାର ରଙ୍ଗ ତିଆରି କରି ରଖିଥାଏ ।

ବାପାଙ୍କ ପ୍ରଥମ ସ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ ଜଟଣୀ ନିକଟସ୍ଥ ଗ୍ରାମଞ୍ଚର । ସେ ଅଳ୍ପଦିନରେ ମରି ଯିବାପରେ ବାପା ବିବାହ କରିଥିଲେ ପାଞ୍ଚଗାଁରେ । ତେବେ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରାମଞ୍ଚର ସେ ମାମୁଘର ସହ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଆସିଛି ନିବିଡ଼ ସଂପର୍କ । ମୁଁ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟ ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବାଯୋଗୁ ସେ ଗ୍ରାମଞ୍ଚ ଗାଁ ସହ ସଂପର୍କ ମଧ୍ୟ ଆହୁରି ନିବିଡ଼ ହେଲା । ପିଲାଦିନେ ଗ୍ରାମଞ୍ଚ ଯାଇ ଆଉ ଏକ ମାମୁଘରର ମଜା ନେଉଥିଲି ।

ପିଲାଦିନେ ଆଉ ଜଣେ ମୋତେ ନିବିଡ଼ ସ୍ନେହବନ୍ଧନରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିଲା । ସେ ଥିଲା ମୋ ଜେଜେମା । ୩୨ ବର୍ଷ ବୟସରୁ ବିଧବା ହେଲା ପରଠାରୁ ହିନ୍ଦୁ କୁ-ସଂସ୍କାରର ବୈଧବ୍ୟ ବ୍ରତ ପାଳନ କରି ସେ ଏକ ପ୍ରକାର ବୈଷ୍ଣବୀ ଜୀବନ ବିତାଉଥାଏ । ଠାକୁର ଘରେ ପୂଜା ଜପ-ତପ ସହ ଧର୍ମପୁରାଣ ପଢ଼ିବାରେ ତା’ ସମୟ କଟେ । କୁଟୁମ୍ବୀୟାକର ସମସ୍ତେ ଭଲମନ୍ଦ କଥାରେ ନିଷ୍ପରିପାଇଁ ତା’ ମତ ଲୋଡ଼ନ୍ତି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଯାହା ଜାଣିବାକୁ ଥିଲେ ତାକୁ ପଢ଼ାରେ । ସବୁ କଥା ସେ ବଖାଣି ଗୋଟାଏ ଅଲୌକିକ ଶକ୍ତି ବିଷୟ କହିଲେ ମଧ୍ୟ, ମଣିଷକୁ ତା’ କର୍ମର ଫଳ ନିଶ୍ଚୟ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼େ ବୋଲି କହି ସତ୍‌ପଥରେ ଚାଲିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦିଏ । ଭାଗବତ, ମହାଭାରତ, ରାମାୟଣ ଆଦି ମୁଁ ବଡ଼ପାଟିରେ ପଢ଼ି ତାକୁ ଶୁଣାଇଲାବେଳେ ମୋର ମଧ୍ୟ ସେ ସବୁ ପଢ଼ା ହୋଇଯାଏ । ତା’ର ସକଳ ରକ୍ଷଣଶୀଳତା ସତ୍ତ୍ୱେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ଅଲୌକିକ ଶକ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ଏକ ପ୍ରକାର ଅବତାର ଭାବେ ସେ ମୋ ଆଗରେ ରଖି ଦେଇଥିଲା ।

ଏଇ ବୟସରେ ପରିବାର ଓ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କ ସଂପର୍କର ପ୍ରଭାବ ସାଙ୍ଗକୁ ସାଙ୍ଗସାଥୀଙ୍କ ମେଳରେ ଗଢ଼ିଉଠେ ମାନସିକତା । ମୁଁ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଳସିଂହର ଦାଶରଥୀ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିଲି । ୧୯୩୭-୩୮ ବେଳୁ ଏ ସ୍କୁଲ ଏକ ରାଜନୈତିକ କେନ୍ଦ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ଏଠାରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନ । ପୁରାତନ ଛାତ୍ର ସମ୍ମିଳନୀକୁ ଆସିଥିଲେ ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତି ତଥା ଆଉ କେତେକ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ଜାତୀୟବାଦୀ । ବସନ୍ତ ମହାନ୍ତି ଓ ବିନୋଦ ପଟ୍ଟନାୟକ (ବିନନନା) ପ୍ରମୁଖ ୧୯୪୨ରେ ସ୍କୁଲରେ ତ୍ରିରଙ୍ଗା ପତାକା ଉଡ଼ାଇ ରଷିକେଟ ହୋଇଥିଲେ । ସ୍କୁଲ ପଢ଼ିକା ‘ବାସନ୍ତି’ରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆପରିଜନକ ଲେଖା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଉପରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଆମଠାରୁ ଫେରାଇ ନିଆ ଯାଇଥିଲା ।

ସ୍କୁଲର ଆଉ ଏକ ଆକର୍ଷଣ ଥିଲା ଫୁଟବଲ୍, ଭଲିବଲ୍ ଆଦି ଖେଳ ଓ ନାଟକମାନ ମଞ୍ଚସ୍ଥ କରିବା । ପୁରୀ ଓ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଆଦିରୁ ଟିମ୍ ମାନ ମ୍ୟାଚ୍‌ରେ ଖେଳିବାକୁ ଆସୁଥିଲେ । ଏ ସବୁ ଖେଳ ପ୍ରତି ମୋର ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପରେ ପରିଣତ ହେଲା ଏକ ନିଶାରେ । ତା’ ସହିତ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ନାଟକ ଦେଖିବା ସଉକ । ବିଭିନ୍ନ ନାଟକ ଦଳ ଆସି ଆମ ସାହି ଛକରେ ରାତିତମାମ ନାଟକ କରନ୍ତି । ଥରେ ଆସିଥିଲା ମୋହନ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କ ରାସ ଦଳ । ନିଜେ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଏକ ସଙ୍ଗରେ ହାରମୋନିୟମ, ପଣ୍ଡିତ ଓ ଗିନି ବଜାଇ ଗୀତ ଗାଇବାର ଅପୂର୍ବ ଦୃଶ୍ୟ ମୋର ଏବେ ବି ମନେ ଅଛି । ମନେଅଛି ଗୌରାଙ୍ଗ ଦାସଙ୍କ ଭ୍ରାମା ଟୁପ୍ ଆସି ଦୁଇ ସପ୍ତାହ କାଳ ଆମ ଗାଁରେ ଟିକେଟ ବିକ୍ରି କରି ନାଟକ ମଞ୍ଚସ୍ଥ କରିବା କଥା । “ଭଲା ଗୋଲଟେବୁଲ ପାଲା ଲାଗିଲାରେ-ଗାନ୍ଧି ବୁଢ଼ା କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଫେରିଲାରେ”, ପୁଣି “କହ କେଉଁ ଜାତି ପାଇଛି ମୁକତି କରି ହାରି ହୁରି ଗୁହାରେ” ଗୀତ ଗୌରାଙ୍ଗ ଦାସ ନିଜେ ଗାଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମୁଗ୍ଧ କରିଥିବାର ଦୃଶ୍ୟ ମୋ ମନରେ ରେଖାପାତ କରିଥିଲା ।

ଆଉ ଯେଉଁ କେତେକ ରାଜନୈତିକ ଘଟଣା କିଶୋରାବସ୍ଥାରେ ମୋ ଚେତନାକୁ ଚହଲାଇ ଦେଇଥିଲା ତାହା ହେଲା ଢେଙ୍କାନାଳରେ ୧୨ ବର୍ଷର ବାଜି ରାଉତ ଓ ନଟ, ହୁରୁଷି ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ଆନ୍ତରାତ୍ମକତା, ରଣପୁରରେ ବେଙ୍ଗଲଗେଟ୍ ହତ୍ୟା ଓ ୧୯୪୧ରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣନାଥ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ବେଳର ଦୃଶ୍ୟ । ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟଙ୍କ “ମାରତୁ ଯେତେ ଗୁଳି” କବିତା ମୋର ପ୍ରାୟ ମୁଖସ୍ଥ ଥାଏ । ବେଙ୍ଗଲଗେଟ୍ ହତ୍ୟା ବେଳକୁ

ବାପାଙ୍କ ଟାଉଣସ୍‌ସ୍‌ ଚିକିତ୍ସାପାଇଁ ଆମେ ସବୁ ଗୋଟିଏ ଘର ନେଇ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ରହିଥାଉ । ସଶସ୍ତ୍ର ପୋଲିସ-ମିଲିଟାରୀ ବାହିନୀର ଗାଡ଼ି ସବୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ରହି ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରୁ ରଣପୁରକୁ ଯାଉଥାଏ । ଆମେ ରାସ୍ତାରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲାବେଳେ ଜଣେ କିଏ ଚାଟୁକାର କହିଲା, “ଗାନ୍ଧିଜୀ ଅହିଂସା ଧର୍ମ ଆଉ ରହିଲା କେଉଁଠି ?” ହଠାତ୍ ମୋ ପାଟିରୁ ବାହାରି ଆସିଲା “ସେମାନେ ଆମ ବାଜି ରାଉତକୁ କାହିଁକି ମାରିଲେ ?” “ଏ ପିଲା କିଏ ?” ବୋଲି ଜଣେ ମାଡ଼ି ଆସି ଆମକୁ ଧରି ଘର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଗଲାବେଳେ କହିଲା “ଯାକୁ ଆକଟରେ ରଖ ।” ଦୃତୀୟ ଘଟଣା ହେଲା ଲକ୍ଷ୍ମଣ ନନା (ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ପରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତା)ଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ । ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରର ଯୁଦ୍ଧ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ବିରୋଧ କରି ୧୯୪୧ରେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁମତି ଆଣି ଲକ୍ଷ୍ମଣନନା ଛଣଗିରି ହାଟପଦାରେ ଯୁଦ୍ଧବିରୋଧୀ ଧ୍ବନୀ ଦେଇ ଗିରଫ ହେଲେ । ଓଳସିଂହଠାରୁ ଆମେ ସବୁ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ “ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି-ଜୟ”, “ଭାରତମାତା କି ଜୟ”, ଆଦି ଧ୍ବନୀ ଦେଇ ଛଣଗିରି ଆସିଲୁ । ହାଟପଦାରେ ଫୁଲମାଳ, କର୍ପୁରମାଳ, ହାତକଟା ସୂତାର ମାଳ ଦେଇ କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀମାନେ ତାଙ୍କୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧିତ କରିବାପରେ ସେ “ଧନ ବା ଜନ ଦେଇ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରକୁ ଏ ଯୁଦ୍ଧରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନାହିଁ” ବୋଲି ଓଳସିଂହ ଡାବେ କହିବା ମାତ୍ରେ ପୋଲିସ ଅଫିସର ତାଙ୍କୁ ଗିରଫ କଲେ । ସେତେବେଳେ ସ୍ବତଃସ୍ମୃତ୍ ଭାବେ ହାଟବଜାର ସବୁ ଛାଡ଼ି ଲୋକେ ସ୍ଲୋଗାନ ସାଙ୍ଗକୁ ହୁଲହୁଲି ଓ ହରିବୋଲ ପକାଇ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଛୁଟିଲେ । ଯେପରି ସମସ୍ତଙ୍କ ଅନ୍ତରର ଉତ୍ସାହ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥାଏ । ମୋ ପାଇଁ ତାହା ଆଣି ଦେଲା ଅପୂର୍ବ ଶିହରଣ । ଅନ୍ତରର ସୁସ୍ଥତତ୍ତ୍ବା ଗୁଡ଼ିକ ଥରାଇ ଦେଇ ସତେ ଯେପରି ମୋତେ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ସ୍ରୋତରେ ସାମିଲ କରି ଦେଲା ।

ନୟାଗଡ଼ରେ ତାରୁଣ୍ୟ

ଏହିପରି ଏକ ମାନସିକତା ନେଇ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ରହି ପାଠପଢ଼ିବାକୁ ମୁଁ ବର୍ଷକ ପରେ ଗଲି ନୟାଗଡ଼ । ପୂର୍ବେ ନୟାଗଡ଼ରେ ହାଇସ୍କୁଲ ନଥିବା ଯୋଗୁ ସେଠାକାର ଗୁପ୍ତ ମାଜନର ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ି ଅଧିକାଂଶ ଛାତ୍ର ଆସୁଥିଲେ ଓଳସିଂହ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବାକୁ । ମାତ୍ର ସେତେବେଳକୁ ନୟାଗଡ଼ର ମାଜନର ସ୍କୁଲ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର ହାଇସ୍କୁଲରେ ପରିଣତ ହୋଇଥାଏ । ବିଳାତରେ ପାଠ ପଢ଼ିଥିବା ବସନ୍ତ କୁମାର ଦାସ ଆଆନ୍ତି ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର । ତା ସାଙ୍ଗକୁ ବହୁ ଭଲ ଶିକ୍ଷକ ସେଠାରେ ଥିବାରୁ ସ୍କୁଲ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିଥାଏ । ସେଇସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇ ମୁଁ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ରହିଲି ନୟାଗଡ଼

କରଣ ସାହିରେ । ସେଠାକାର ପରିବେଶ ନିଆରା । ଗଡ଼ ବା ବର୍ତ୍ତମାନର ପୁରୁଣା ସହର ଥାଏ ରାଜ-ପ୍ରେମୀ ଲୋକଙ୍କ ବସତି । ନୂଆ ଟାଉନ୍ ଥାଏ ରାଜ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ବସତି । ଆମେ ଯେଉଁ କରଣ ସାହିରେ ଥାଉ ସେ ସାହିର ଲୋକେ ବ୍ୟାଗ୍ରାନ୍ତମାନଙ୍କ ଭାବେ ରାଜ ଦରବାରରେ କାମ କରି ଆସିଥାଆନ୍ତି । ମୋ ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ଶ୍ୱଶୁର ଘର ସେଇ ସାହିର ବକ୍ସିଙ୍କ ଘର । କୋଉ ପୁରୁଷରେ ସେମାନେ ଥିଲେ ସେନାପତି । ଆମେ ଥାଉ କହ୍ନେଇବାକୁ ଟ୍ରେଜରରଙ୍କ ଘରେ । ତାଙ୍କ ପୁଅ ଶ୍ୟାମ ହେଲା ମୋର ପ୍ରଥମ ସାଙ୍ଗ । ସତ୍ପଥରେ ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରେ । ପରେ ସେ ହେଲା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ । ଅନ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ମୋର ସାଙ୍ଗ ହେଲେ ସେମାନେ ଥିଲେ ବଣଭୋଜି, ଖେଳ ଓ ନାଟକ ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହୀ ।

ନୟାଗଡ଼ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର ହାତୀସ୍ଥଳରେ ପଢ଼ିଲା ବେଳେ ମଧ୍ୟ ମୋର ଖେଳ ଓ ନାଟକ ଝୁଙ୍କ ବଢ଼ିଲା । କୋର୍ ରୁବେନ୍ ସିଂ (ସଙ୍ଗୀତଜ୍ଞ ଶ୍ରୀ ତାନସେନ ସିଂଙ୍କ ପିତା) ସକାଳେ ଫୁଟବଲ ଖେଳ ଚାଲିବୁ ଦିଅନ୍ତି ଓ ପୁଣି ଅପରାହ୍ନରେ ଖେଳ, ମ୍ୟାଟ୍ ଜଟ୍ୟାଦି । ରୁବେନ୍ ସିଂ ଭଲ ଫୁଟବଲ ଖେଳନ୍ତି, ସୁଲଳିତ କଣ୍ଠରେ ଗୀତ ଗାଆନ୍ତି ଏବଂ ସେ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ଆମ ସ୍କାଉଟ୍ ଗାଇଡ଼ । ପୁଣି ନାଟକରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ମଧ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି । ଆମପାଇଁ ସେ ଥିଲେ ଏକ ପ୍ରକାର ହିରୋ । ଆଉ ଜଣେ ହିରୋ ଥିଲେ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ପୂର୍ବତନ ଡାଇରେକ୍ଟର ଅଧ୍ୟାପକ ଗୋପାଳ ପଟ୍ଟନାୟକ । ରେଭେନ୍ସାରେ ପଢ଼ା ଶେଷକରି ଏହାବାଦରେ ଏମ୍.ଏ. ପଢୁଥାଆନ୍ତି । ନୟାଗଡ଼କୁ ଲାଗି ଝୁମୁରି ଗ୍ରାମରେ ତାଙ୍କ ଘର । ଖବଡ଼ ପାଇକାମା ପଞ୍ଜାବୀ ପିନ୍ଧି ଆସନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନ ବିଷୟରେ ବେଳେବେଳେ କହନ୍ତି । ମୋର ଘରୋଇ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ଜଣେ ମେଧାବୀ ଛାତ୍ର ସୋମନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ । ତାଙ୍କ ସାଧୁତା, ନିଷ୍ଠା, ସରଳ ଜୀବନଧାରା ଓ ଚରିତ୍ରବତ୍ତା ଆମ ଉପରେ କିଛି ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥିଲା । ପରେ ସେ ହେଲେ ଅଧ୍ୟାପକ । ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭାବେ ଥରେ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ସେଠାରୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା ମଧ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଖେଳ, ନାଟକ ଓ ସ୍କାଉଟ୍ ଆଦିରେ ମୁଁ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ମୋର ସାଙ୍ଗ ବହୁତ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ରଘୁନାଥ ଦାସ (ନୟାଗଡ଼ ଏନ୍.ଏ.ସିର ପୂର୍ବତନ ଚେୟାରମ୍ୟାନ) ଓ ମଜୁଲି ବାଇ ପ୍ରମୁଖ ପରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିରେ ଯୋଗଦେଲେ । ବିଜ୍ଞାତ ଡାକ୍ତର ରାଧାନାଥ ରଥ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଡାଇରେକ୍ଟର ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର, ବିର ବିଶେଷଜ୍ଞ ଡଃ ରାଧାନାଥ ମିଶ୍ର, ପୋଲିସ ଅଫିସର କୈଳାସ ଚନ୍ଦ୍ର ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ନରସିଂହ ପଟ୍ଟନାୟକ ଆଦିଙ୍କ ସହ ଅନେକ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଲା ଘନିଷ୍ଠତା ।

ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ବେଳୁ ନିୟମିତ “ସମାଜ” ସଂବାଦପତ୍ର ପଢ଼ିବା ସହିତ ଖେଳ ଓ ନାଟକ ନିଶା ଘାରିଲା । ହାତଲେଖା ମାସିକ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ କଲୁ । ଦଶମ ଓ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଥିଲାବେଳେ ଫୁଟବଲ ମ୍ୟାଚ୍‌ରେ ଖେଳିବାକୁ ମୋତେ କଟକ, ବାଲେଶ୍ଵର, ବାରିପଦା, ଅନୁଗୋଳ ଆଦିକୁ ନୟାଗଡ଼ ସ୍କୁଲ ଟିମ୍‌ରେ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଏଇସବୁ ଖେଳରେ ମୁସଲିମ୍ ସେମିନାରୀ ସ୍କୁଲରେ ଖେଳାଳୀଙ୍କ ସହ ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଯୋଗୁଁ କଲେଜରେ ପଢ଼ିଲାବେଳେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ କଲେଜ ଓ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ଟିମ୍‌ରେ ମୋତେ ବାଧ୍ୟବାଧକତାରେ ଖେଳିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏଇ ଖେଳ ଓ ସ୍କାଉଟ୍ ତାଲିମ ମୋତେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନକାଳ ଓ ବିଶେଷତାବେ ଆତ୍ମଗୋପନ ଜୀବନ ବେଳେ ବିଶେଷ ସହାୟକ ହୋଇଛି ।

ଏହିପରି ସକ୍ରିୟ ବାହ୍ୟଜୀବନ ଓ ବାହାର ଜଗତର ସାମାଜିକ-ରାଜନୈତିକ କ୍ରିୟା କଳାପ ସହିତ ଅନ୍ତର ଭିତର ଆବେଗ ଗୁଡ଼ିକ ମାନସିକ ସକ୍ରିୟତା ମଧ୍ୟଦେଇ କ୍ରମେ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ହୋଇଉଠିଲା । ଶୈଶବରେ ଗପ ବହି ଓ ପରେ ଉପନ୍ୟାସ ଏବଂ ତା’ପରେ ନାଟକ ଓ କବିତା ପଢ଼ିବାର ଝୁଲ୍ ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶରୀରର ବିକାଶ ତୁଳନାରେ ମନର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଯେପରି ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଶୈଶବରୁ ଯୌବନକୁ ଆଗେଇବାର ସନ୍ଧିକାଳ ମନକୁ ନାନା ରଙ୍ଗରେ ରଙ୍ଗେଇ ଦିଏ । ତାହା ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସଜ୍ଜି ଖୋଜିବା, ମନକୁ ଘେନିଲାପରି ଉପନ୍ୟାସ ଓ ପ୍ରେମ କବିତାର ବହି ପଢ଼ିବା ସହିତ ନିଜକୁ ହିରୋ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବାର କାମନା ମଧ୍ୟ ଦେଇ । ଆଦ୍ୟ ଯୌବନ, ଫଗୁଣର ମହୋତ୍ସବ, ରସହୀନ ମଣିଷ ବି ରସବନ୍ଧ ହୋଇଯାଏ । ମାତ୍ର ସେତେବେଳକୁ ଛୁଟିଥିଲା ଆଉ ଏକ ରସର ପ୍ଲାବନ । ପ୍ରେମର ନିବେଦନ ସାଙ୍ଗକୁ ସବୁକିଛି ସ୍ନେହ ମାୟାମମତା ଉପରେ ତାହା ଯେପରି ବେଶି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇ ପ୍ଲାବିତ ହେଉଥିଲା । ତାହାଥିଲା ୧୯୪୫ରୁ ୪୭ର ସମୟ । ଯୁଦ୍ଧୋତ୍ତର କାଳରେ ଗଣ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନର ସମୟ । ନୌ-ବିଦ୍ରୋହ, ଶ୍ରମିକ ଧର୍ମଘଟ, କୃଷକ ଓ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଜାଗରଣ, ଛାତ୍ରଧର୍ମଘଟ ଏବଂ ଗଡ଼ଜାତ ପ୍ରଜାଙ୍କ ବିଦ୍ରୋହର କାଳ । ଆମଘର ସାମନା ରାସ୍ତାରେ ବି ଚାଲିଥାଏ ଦଳ ଦଳ ଲୋକଙ୍କ ସ୍ଲୋଗାନ୍ ମୁଖରିତ ପଟୁଆରମାନ । ସେଇ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନର ଜୁଆର ମୋତେ ଭସାଇ ଆଣି ଲଗାଇଦେଲା ଗୋଟାଏ ଅଗ୍ରଗାମୀ ମତବାଦର କୁଳରେ ।

ନାମ ଲେଖାଇଲି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିରେ

ମାତ୍ରିକ ପାସ୍ କଲା ପରେ ମୁଁ କଟକ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ପଢ଼ିବାପାଇଁ ନାମ ଲେଖାଇଲା ବେଳେ ବେଶିଭାଗ ନାମ ଲେଖାଇଲି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଓ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନ୍ କାମରେ । ସେତେବେଳକୁ ଜଗତକୃଷ୍ଣ ଦାସ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ଥିଲେହେଁ ପ୍ରକୃତ ସଂଗଠକ ଆଆନ୍ତି ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦ ଦାସ । ରେଭେନ୍ସାରେ ୫ମ ବାର୍ଷିକ ଅର୍ଥନୀତିର ଛାତ୍ର ଆଆନ୍ତି । ମୋଧାବା ଛାତ୍ର ଥିଲେ । ସେ ଏବଂ ମୋ ପିତୃସା ପୁଅ ଭାଇ ପ୍ରଫୁଲ ଦାସ (ପରେ ହେଲେ ଆଡ଼ଭୋକେଟ) ବଜିନନା ମୋତେ ବେଶି ଟାଣି ନେଇଥିଲେ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନ୍ର କାମକୁ । ସେଇ ବଜିନନା ହିଁ ମୋତେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ବୈଠକଗୁଡ଼ିକୁ ଟାଣିନେଲେ । କ୍ରମେ କାମର ଦାୟିତ୍ବ ନେଇ ମୁଁ ପାଲଟିଗଲି ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନ୍ ରାଜ୍ୟ ଅଫିସର ମୁଖ୍ୟ କର୍ମୀ ଓ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ଜଣେ ସକ୍ରିୟ କର୍ମୀ । କଲେଜରେ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନ୍ର ସଭ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ଓ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ପୁଷ୍ଟିକା ବିକ୍ରି ମାଧ୍ୟମରେ ମୁଁ ଅଳ୍ପଦିନ ମଧ୍ୟରେ ପରିଚିତ ହୋଇଗଲି । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର Maunt-Battan Award And After ପୁଷ୍ଟିକା ମୁଁ ୧୦୦ ଖଣ୍ଡ ବିକି ଏକ ରେକର୍ଡ଼ କରିଥିଲି । ସେହିପରି ରେକର୍ଡ଼ କରିଥିଲି ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନ୍ର ସଭ୍ୟ ସଂଗ୍ରହରେ ।

କଲେଜରେ ଅନ୍ୟ ସାଥୀମାନେ ଥିଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦ ଦାସ, ଲୋକନାଥ ଚୌଧୁରୀ, ବଂଶୀଧର ଶତପଥୀ, ନନ୍ଦିନୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀ (ପରେ ଶତପଥୀ), ଶର୍ମିଷ୍ଠା ଦାସ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦାସ, ବାନାମ୍ବର ସୁବୁଦ୍ଧି, ନବଘନ ଜେନା ପ୍ରମୁଖ ଆଉ କେଜେଣ । ମାତ୍ର ପୂର୍ବବର୍ଷ କଲେଜ ଛାତ୍ର ଯୁନିୟନ ନିର୍ବାଚନରେ ସଭାପତି ପଦ ପାଇଁ ମନମୋହନ ମିଶ୍ର ଛାତ୍ର କଂଗ୍ରେସର ପ୍ରତ୍ୟାସ୍ତ୍ର କିଶୋର ଦାସଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପରାଜିତ ହୋଇଥିଲାବେଳେ ଏବର୍ଷ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନ୍ର ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଖୁଣ୍ଟିଆ ଛାତ୍ରକଂଗ୍ରେସ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଏ.ଏନ୍. ତିୱାରୀଙ୍କୁ ପରାଜିତ କରି ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ । ୧୯୪୭ ଶିକ୍ଷାବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରେ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ହଲରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ସଭ୍ୟ ବିଶ୍ଵନାଥ ମୁଖାର୍ଜୀଙ୍କ ଓଜସ୍ବିନୀ ଭାଷଣ ଓ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ଆଦି ଏଥିପାଇଁ ବେଶ୍ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ

ସ୍ବାକ୍ଷରରେ ଏ ସଭାପାଇଁ ଏକ ଦରଖାସ୍ତ ପ୍ରିନ୍ସପାଲଙ୍କୁ ଆମେ ଦେବାପରେ ଏହି ବରାଦୀ ସଭା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ବିଶ୍ବନାଥ ମୁଖାର୍ଜୀଙ୍କ ଭାବଗର୍ଭକ, ତଥା ତଥ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଭାଷଣପରେ ରବି ରାୟ ୧୯୪୨ ଭାରତଛାଡ଼ ଆନ୍ଦୋଳନରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଭୂମିକା ବିଷୟ ଉତ୍ଥାପନ କରି ସେହି ପୁରୁଣା ପ୍ରଶ୍ନ ପଡ଼ାରିଥିଲେ । ତା'ର ଉତ୍ତର ବରଂ ସାଥୀ ବିଶ୍ବନାଥ ମୁଖାର୍ଜୀଙ୍କୁ ସୁଯୋଗ ଦେଲା । ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ଗୌରବହୀନ ଭୂମିକାର ଅବତାରଣା କରି ଫାସିଷ୍ଟବିରୋଧୀ ଯୁଦ୍ଧରେ ସୋଭିଏଟ୍, ଯୁନିୟନର ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ ଭୂମିକା କିପରି ଭାରତ ସମେତ ସମସ୍ତ ପରାଧୀନ ଦେଶଙ୍କ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମକୁ ଅପରାଜେୟ କରିଛି ତାହା ଦର୍ଶାଇ ସମସ୍ତ ସଭା ଗୃହକୁ ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ ଭାବେ ନିଜ ପକ୍ଷକୁ ଜୟ କରିନେଲେ । ମୁଁ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଏପରି ବକ୍ତୃତା ଶୁଣିଥିଲି ।

ଏଇ ସଭାର ପ୍ରଭାବ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ ରବି ରାୟ ସୋସିଆଲ ସର୍ଭିସ ଗିଲ୍ଡର ସଂପାଦକ ଭାବେ ତା'ର ବାର୍ଷିକ ଅଧିବେଶନ କରି ରାଜସ୍ବ ମନ୍ତ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ଅତିଥିଭାବେ ଆଣିଲେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକଭାବେ ତାଙ୍କ ସହ ଆସିଲେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ । ମାତ୍ର ସେ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ । ପ୍ରଥମରୁ କହିଦେଲେ ଯେ ସେ ଶୁଣିବାପାଇଁ ଆସିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ପ୍ରକୃତରେ ସେ ଆସିଥିଲେ, ଯୁନିୟନ ଜାକ୍ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଛାତ୍ରମାନେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତିପକ୍ଷ ଭାବେ ବିଚାର କରୁଥିବାବେଳେ ଏବେ କିପରି ଭାବୁଛନ୍ତି ତାହା ଜାଣିବା ପାଇଁ । ରାଜସ୍ବମନ୍ତ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ କୌଣସି ବିବାଦୀୟ ବିଷୟକୁ ଚଳେ ନାହିଁ । କୌଣସି ପୁରୁଣା କଥାକୁ ବେଦବାକ୍ୟ ପରି ଧରିନେଇ ସବୁ ବିଷୟ ପ୍ରତି ସମାଲୋଚନାମୂଳକ ମନୋଭାବ ନେବାକୁ ବରଂ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ । ସେସବୁ ଛାତ୍ରକଂଗ୍ରେସ ପାଇଁ ସେପରି ସହାୟକ ହେଲାନାହିଁ । ଛାତ୍ରକଂଗ୍ରେସର ଏ.ଏନ୍. ଡିଓରାଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରି ଛାତ୍ର ଫେଡେରେସନ୍ ସମର୍ଥୂତ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଖୁଣ୍ଟିଆ କଲେଜ ଛାତ୍ର ଯୁନିୟନ ସଭାପତି ହେଲେ ।

କଲେଜ ଯୁନିୟନ ନିର୍ବାଚନରେ ମୁଁ ଆହୁରି ପରିଚିତ ହେବା ପରେ ସେହିବର୍ଷ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲି କଲେଜ ଇତିହାସ ସୋସାଇଟିର ସହକାରୀ ସଂପାଦକ ଭାବେ । ବଂଶୀଧର ଶତପଥୀ ସଂପାଦକ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ତା'ର କାମ ସବୁ କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ସେଇ ଇତିହାସ ସୋସାଇଟିର ସଭାରେ ପ୍ରଧାନ ଅତିଥି ହେବାକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବାକୁ ଯାଇଥିଲାବେଳେ ମୋର ତାଙ୍କ ସହ

ହେଲା ପ୍ରଥମ ପରିଚୟ । ତାଙ୍କ ସ୍ୱଭାବ ସୁଲଭ ଢଙ୍ଗରେ ମୋ ଘର ଓ ପିତାଙ୍କ ନାମ ପଢ଼ାରିଲେ ଏବଂ ବାପାଙ୍କ ନାଁ ଶୁଣି ଖୁସିହୋଇ ଆମ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଆସିବାକୁ ସମ୍ମତି ଦେଲେ । ମାତ୍ର ହଠାତ୍ ଦିଲ୍ଲୀ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବାରୁ ଆସି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ମହତାବବାବୁଙ୍କର ଆଉ ଏକ ସଭାରେ ହଠାତ୍ ଆବିର୍ଭାବ ଇତିହାସପ୍ରତି ତାଙ୍କ ଅନୁରକ୍ତିକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସହ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚକିତ କରିଦେଇଥିଲା । ତାହାଥିଲା ମହାପଣ୍ଡିତ ରାହୁଲ ସାଂକୃତାୟନ କଟକ ଆସିଥିଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ଭାଷଣପାଇଁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଦ୍ୱାରା ଆହୁତ ଟାଉନ୍ ହଲ ସଭାରେ ମହତାବବାବୁଙ୍କ ହଠାତ୍ ଆବିର୍ଭାବ । ସେ ପହଞ୍ଚିବାମାତ୍ରେ ସାଥୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି ତାଙ୍କ ନାମ ସଭାପତି ପଦପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ କରିଦେଲେ । ସେ ବିନା ଦ୍ୱିଧାରେ ସଭାପତି ଆସନ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଓ ରାହୁଲଜୀଙ୍କ ଭାଷଣ ମନଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଶୁଣିଲେ । ନିଜେ ବହୁ ଉପକୃତହେଲେ ବୋଲି କହି ସଭାପତି ଭାଷଣ ସାରିଲେ ।

ସେହି ବର୍ଷ ଆଉ ଏକ ଘଟଣାରେ ମୁଁ ଆବେଗର ସ୍ୱତଃପ୍ରବୃତ୍ତତାରେ ଟାଣିହୋଇ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଓ ଆଉ କେତେକଙ୍କ ନଜରକୁ ଆସିଲି । ସେ ବର୍ଷ ମହରମ ତାଜିଆ ମେଡ଼ିଆଉଥିବାବେଳେ କଟକ ଚୌଧୁରୀ ବଜାରଠାରେ କେତେକ ଦୁଷ୍ଟତକାରୀ ସଂଗଠିତ ଭାବେ ତା’ ଉପରକୁ ଟେକା ପଥର ଫିଙ୍ଗି ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଦଙ୍ଗା ସୃଷ୍ଟିର ଉଦ୍ୟମ କଲେ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଶହଶହ ହିନ୍ଦୁ ତାଜିଆମେଡ଼ ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ି ଆସିବାକୁ ବସିଲେ । କଲେକ୍ଟର ପୋଲିସ ଫୌଜ ଧରି ପହଞ୍ଚିବା ସହିତ ରାଜସ୍ୱମନ୍ତ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଓ ମାଳତୀ ଦେବୀ ପ୍ରମୁଖ ମଧ୍ୟ ପହଞ୍ଚିଲେ । କିଛିଲୋକ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହଦେବାରୁ ମାଳତୀ ଦେବୀ କଲେକ୍ଟରଙ୍କୁ ଗୁଳିଚାଳନାର ଆଦେଶ ଦେବାକୁ କହିଲେ । ନବବୀରୁ ତାଙ୍କୁ ବାରଣ କରି କ’ଣ କରିବେ ଇତ୍ୟାଦି ହେଉଥାଆନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ସାଥୀ ଲୋକନାଥ ଚୌଧୁରୀ, ବଜିନନା (ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦାସ) କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ଦାସ, ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ନକୁଳବୀରୁ ଓ ମୁଁ ତାଙ୍କ ପଥ ଅବରୋଧ କରି ରାସ୍ତାରେ ଗୋଡ଼ଲମ୍ବାଇ ବସିଗଲୁ । ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ନିଜେ ଆସି ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ ଫେରାଇ ଦେଲେ । ତାଜିଆ ମେଡ଼ ତା’ ବାଟରେ ଗଲା ଓ ପୋଲିସ ଫୌଜ ଫେରିଗଲେ । ମାତ୍ର ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଉରେଜନା ଲାଗି ରହିଲା । ଆମେମାନେ ଗଂଗାଧର ରଥଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ “ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଭାଇ ଭାଇ”- “ଭାଇ ଭାଇରେ ଲଢ଼ିବୁ ନାହିଁ,” ଆମର ଶତ୍ରୁ ରାଜା ଜମିଦାର” ଆଦି ପ୍ଲେଗାନ ଦେଇ ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟା ଓ ତା’ ପରଦିନ ସକାଳବେଳା କଟକ ସହରର ଗଳିକନ୍ଦିରେ ବୁଲିଲୁ । ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର

କର୍ମାମାନେ ମଧ୍ୟ ଏକ ଟୁକରେ ବସି ବୁଲୁଥାଆନ୍ତି । ଫଳରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକବାଦୀମାନେ ଖୋଲାଖୋଲି ବାହାରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ପାର୍ଟି ନେତାମାନେ ଓ ବିଶେଷତଃ ସାଥୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି ମୋ କାମରେ ଖୁସିହୋଇ ତାଙ୍କ ଲିଖିତ “ପୁଞ୍ଜିବାଦ” ବହି ଖଣ୍ଡେ ମୋତେ ଉପହାର ଦେଲେ ଏବଂ ଅଧିକ ଦାୟିତ୍ବ ନେବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କଲେ ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ ଘଟଣା ହେଲା ପାର୍ଟି ପାଣ୍ଠି ସଂଗ୍ରହରେ ମୋ କାମ । ସାଥୀ ଦୁର୍ଗାଚରଣ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ କଟକ ସହରର ଗଳିକନ୍ଦିରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ପାଣ୍ଠି ସଂଗ୍ରହ ଷ୍ଟାର୍ଟ୍ ବୁଲୁଥାଏ । ପ୍ରେସ୍ ଗ୍ରମିକ ନେତା ସାଥୀ ମଙ୍ଗରାଜ ସିଂ ହାରମୋନିୟମ କାନ୍ଧରେ ପକାଇ ମନମୋହନ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଗୀତ କେଜଟି ଗାଆନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ହେଲା “ଦେଶବାସୀ ହେ ହେଉ ଅବଧାନ-ସତ କହେ କିନା ଲାଲ ନିଶାଣ”, ଅନ୍ୟଟି “ବିଜୟା, ବିଜୟ ତୋ ହୋଇନି ପୂରା”, ଆଉ ଗୋଟିଏ ହେଲା ହିନ୍ଦୀଗୀତ “ହାତମେ ନିଶାଣ ଲୋ-ଇନ୍ କିଲାବ ଗାନ ଲୋ” । ଆମେ ସବୁ ପାଲିଧରୁ, ସ୍ବେଗାନ ଦେଉ ଓ ରାସ୍ତାର ଦୁଇପଟେ ଯାଇ ଦାନ ସଂଗ୍ରହ କରୁ । ଲୋକେ ବେଶ୍ ଆଗ୍ରହରେ ଟଙ୍କା, ପଇସା ଓ ଚାଉଳ ଆଦି ଦିଅନ୍ତି । ଏଥିସହିତ ସପ୍ତାହକେ ଥରେ ସାପ୍ତାହିକ “ମୁକ୍ତିଯୁଦ୍ଧ” ବିକ୍ରି ଷ୍ଟାର୍ଟ୍ରେ ମୋ ଆଗ୍ରହ ସାଙ୍ଗକୁ ବିଧାନସଭା ସାମନାରେ କଟକ ସହରର ଖାଦ୍ୟଯୋଗାଣ ସମସ୍ୟା ନେଇ ଏକ ଗଣବିଶ୍ଳେଷଣ ସଂଗଠିତ କରିବାରେ ମୋ କାମ ପାର୍ଟି ନେତାମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କଲା ।

ଏହି ସମୟରେ କଟକ ସହରରେ ପୂର୍ବରୁ ପାର୍ଟି କାମର ଦାୟିତ୍ବରେ ଥିବା ସାଥୀ ଗଙ୍ଗାଧର ରଥ ଜୀବନ-ବାମା ଏଜେଣ୍ଟ ହୋଇ ସେ ଦାୟିତ୍ବରୁ ଓହରିଯିବା ଫଳରେ ଏକ ପ୍ରକାର ଅଟଳ ଅବସ୍ଥା ଆସିଥାଏ । ଏହାର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ କଟକର ପାର୍ଟି ସଭ୍ୟ ସମର୍ଥକମାନଙ୍କ ଏକ ସାଧାରଣ ବୈଠକରେ ସ୍ଥିର ହେଲା ଯେ ପୂର୍ବ କଟକ ଓ ପଶ୍ଚିମ କଟକ ହୋଇ ଦୁଇଟି କମିଟିରେ କାମ ଚାଲିବ । ପୂର୍ବ କଟକ କମିଟିର ଆବାହକ ସାଥୀ ମନମୋହନ ମିଶ୍ର ଓ ପଶ୍ଚିମ କଟକ କମିଟିର ଆବାହକ ମୁଁ ହେବି ବୋଲି ସାଥୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି ଓ ସାଥୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ରଙ୍କ ପରାମର୍ଶ କ୍ରମେ ସେଠାରେ ସ୍ଥିର ହେଲା । ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ ପାର୍ଟି ସଭ୍ୟ ବି ନୁହଁ । ଏ ଦାୟିତ୍ବ ନେବାକୁ ମୁଁ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ବୋଲି କହି ଯେତେ ଆପତ୍ତି କଲି କେହି ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ । ସାଥୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି ଓ ସେତେବେଳେ କଟକ ଜିଲ୍ଲା କମିଟିର ସଂପାଦକ ଥିବା ସାଥୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ରଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ନେଇ ମୁଁ କାମ କରି ସଂଗଠନ କାମ କିଛି ଶିଖିଲି । ଅବଶ୍ୟ

ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ କଟକ ଜିଲ୍ଲା କମିଟି ନିଷ୍ପତ୍ତିକ୍ରମେ ଦୁଇଟିଯାକ କମିଟିକୁ ଏକାଠି କରି ସାଥୀ ଦୁଃଶାସନ ଜେନାକୁ ତା'ର ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଲେ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ବେଳେ

ସେହିବର୍ଷ ଅଗଷ୍ଟ ୧୪ ମଧ୍ୟରାତ୍ରୀ ବା ଅଗଷ୍ଟ ୧୫ର ପ୍ରଥମ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ତରଫରୁ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହୋଇ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା । ତାହା ଥିଲା ଏକ ଅପୂର୍ବ ଶିହରଣର ରାତ୍ରୀ । ମଧ୍ୟ ରାତ୍ରୀର ତୋପଧ୍ୱନୀ ପରେ ସମଗ୍ର କଟକ ସହର ଉତ୍ସବ ମୁଖର ହୋଇ ରାସ୍ତାରେ ରାସ୍ତାରେ ଚାଲିଥାଏ ଲୋକଙ୍କ ବିଚିତ୍ର ଶୋଭାଯାତ୍ରା । ଦଳମତ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସମସ୍ତେ ଜାତୀୟ ପତାକା ଧରି ନାଚିକୁଦି ମନକୁ ମନ ବାହାରି ପଡ଼ିଥାଆନ୍ତି ସ୍ୱାଧୀନତାର ଅଜଣା ପ୍ରଥମ ସ୍ୱାଦ ଚାଖିବାକୁ । ବାଣ, ଗୋଷଣୀ, ଫୁଲ ଓ ଆଲୋକର ମାଳା ସହ ଜାତୀୟ ତ୍ରିରଙ୍ଗା ଏବଂ ସଂଗୀତ ଓ ସ୍ନେହାନୁର ସମନ୍ୱୟ ଭିତରେ କଂଗ୍ରେସ, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଓ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଇତ୍ୟାଦି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଏବଂ ବହୁ ଗଣ ସଂଗଠନର ନେତା ଓ କର୍ମୀଙ୍କ ଠାରୁ ସାହିବସ୍ତ୍ରର ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ମେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାନାଦି ସଂଗୀତ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ସ୍ୱତଃସ୍ପୂର୍ତ୍ତ ଭାବେ ବାହାରି ପଡ଼ିଥିବା ଅଗଣିତ ଲୋକଙ୍କ ଭିଡ଼ରେ ସହର ଫାଟି ପଡୁଥାଏ । ମହିଳାମାନେ ପାଉଥାଆନ୍ତି ବେଶି ସଂବର୍ଦ୍ଧନା । ତତ୍କାଳୀନ ଛାତ୍ରନେତ୍ରୀ ନିରୁପମା ରଥ (ପରେ ତାନ୍ତ୍ରୀ) ଫୁଲମାଳରେ ପୋତି ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଆନ୍ତି । ମୋ ଦୁଇ ପିଉସାକୁ ସେ ମହିଳା ମେଳରେ ଦେଖି ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲି । ଠାଏ ଠାଏ ଲୋକଙ୍କ ମେଳରେ ନେତାମାନେ କ'ଣ ସବୁ କହୁଥାଆନ୍ତି ତ ଆଉ କେଉଁଠି ରେଡ଼ିଓ ଧରି କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତରର ଦିଲ୍ଲୀ ବିବରଣୀ ଶୁଣୁଥାଆନ୍ତି । ରାତି ତମାମ ଅନିଦ୍ରା ରହି ଭୋର ବସ୍ରେ ମୁଁ ଗଲି ଓଲସିଂହ । ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିବସରେ ସ୍କୁଲ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ ଯାଇ ସେଠାରେ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନ୍ ଗଢ଼ିଲି ।

ତା'ପରଦିନ ସେଠାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଗୋକୁଳ ମୋହନ ରାୟ ତୁଡ଼ାମଣୀ । ରଘୁନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି କେତେକ ଗ୍ରାମକୁ ଗଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଗଲି ସେମାନଙ୍କ ସହ । ପ୍ରାଣନାଥଙ୍କୁ ସବୁଠାରେ କହୁ ଥାଆନ୍ତି, ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଚାଷୀ ମୂଲିଆମାନେ ଏକାଠି ହୋଇ ଆପଣାର ଦାବି ସାବ୍ୟସ୍ତ ନକଲେ ବଡ଼ବଡ଼ିଆମାନେ ସବୁ ମାରିନେବେ । ଆସନ୍ତା ଫସଲକଟା ପୂର୍ବରୁ ପୁଣି ଭାଗଡ଼ାଷ ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଇଁ କୃଷକ ସଭା ଗଢ଼ି ଏକାଠି

ହେବାକୁ କହୁଥାଆନ୍ତି । ଏ ସବୁରୁ ଶିଖିଲି ଗ୍ରାମବୈଠକରେ ଚାଷୀଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାର ଶୈଳୀ । ଗାଁରେ କେଇଦିନ ରହିବାଉତରେ ସ୍କୁଲରେ ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସଂଗଠିତ କରି କଟକ ଫେରିଲି ।

ସ୍ବାଧୀନତାର ପ୍ରଥମ ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ ଥିଲା ବହୁ ନୂଆ ନୂଆ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷାର ଦିନ । ସରକାରୀ ଅଫିସଗୁଡ଼ିକରୁ ଗୋଲାମୀ ଯୁନିୟନ୍ ଜାକ୍ ଯାଇ ଜାତୀୟ ତ୍ରିରଙ୍ଗା ଉଡ଼ିବା ସହିତ ଆଉ ବହୁ କିଛି ବଦଳିଯିବ ବୋଲି ଆଶା କରି ଲୋକେ ପୁଲକିତ ହେଉଥିଲେ । ଦେଶରେ ଲାଗି ରହିଥିବା ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଦଙ୍ଗା ଓ ରାଜନ୍ୟବର୍ଗଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଶାସିତ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଜାଆନ୍ଦୋଳନ ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରୁଥାଏ । ଭାରତ ପାକିସ୍ତାନ ହୋଇ ଦୁଇଟି ଦେଶ ଗଠିତ ହେବାପରେ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ରାଜନ୍ୟବର୍ଗ ସାର୍ବଭୌମ କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ଏମାନେ ଏଇ ଗଡ଼ଜାତଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଏକ ୩ୟ ଦେଶ- “ରାଜସ୍ଥାନ” ଗଠନର ସ୍ବପ୍ନ ମଧ୍ୟ ଦେଖୁ ଥାଆନ୍ତି । ମଧ୍ୟସ୍ବଭାବିକାରୀ ଜମିଦାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିରୁଦ୍ଧରେ କୃଷକମାନଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ସତ୍ତ୍ବେ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିଲୋପପାଇଁ କଂଗ୍ରେସ ନେତୃତ୍ବ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଉ ନଥାଏ । ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଦଙ୍ଗାକୁ ଆହୁରି ବ୍ୟାପକ ରୂପଦେଇ ଦେଶରୁ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କୁ ନିକାଲି ଦେବାପାଇଁ ହିନ୍ଦୁବାଦୀ ସାଂପ୍ରଦାୟିକଶକ୍ତିଙ୍କର ଅଭିଯାନ ଚାଲିଥାଏ । ସ୍ବାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନବେଳର ଅର୍ଥନୈତିକ-ସାମାଜିକ ଦାବି ଗୁଡ଼ିକୁ ରୂପ ଦେବାପାଇଁ କଂଗ୍ରେସ ସରକାରର କୌଣସି ଉଦ୍ୟମ ପ୍ରକାଶ ପାଉନଥାଏ । ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ଓ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଶକ୍ତିମାନେ ତା’ର ସୁଯୋଗ ନେବାକୁ ବସିଥାଆନ୍ତି ।

ଏହି ପରିସ୍ଥିତିର ମୁକାବିଲା ପାଇଁ କଂଗ୍ରେସ ନେତୃତ୍ବ ଓ ତା’ ସରକାରର ବିଫଳତାକୁ ଦେଖିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଯୋଷୀ-ଅଧିକାରୀ ନେତୃତ୍ବ “ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଓ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ବିରୁଦ୍ଧରେ “ନେହେରୁ ସରକାରର ହାତମୁଠା ଟାଣ କର” ଆହ୍ବାନ ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ନେହେରୁ ଓ ପଟେଲ ଦୁଇ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ଦୁଇ ଶିବିର ରୂପେ ଆଖ୍ୟାୟିତ କରି ପଟେଲ ଗୋଷ୍ଠୀ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଅଥଚ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ବ୍ରିଟିଶ୍ ପୁଞ୍ଜର ଆଧିପତ୍ୟ ଖର୍ବ କରିବା ଦିଗରେ ନେହେରୁ ସରକାର କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଉନଥାଏ । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକବାଦୀ ଓ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ଶକ୍ତିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନେହେରୁ ସରକାରର ପଦକ୍ଷେପକୁ ସ୍ବାଗତ କରିବା ଭିନ୍ନ କଥା; ମାତ୍ର ତା’ର “ହାତମୁଠା ଟାଣ କର” ଡାକରା ଦେଇ ସେ

ସରକାରକୁ ସମର୍ଥନ କରିବା ଫଳରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ନିଜସ୍ବ ସ୍ବାଧୀନ ସଭା ମଳିନ ହୋଇ କଂଗ୍ରେସ ସହ ଏ ପାର୍ଟି ନିବିଡ଼ ହେବାକୁ ଯାଉଛି ବୋଲି ଏକ ଧାରଣା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିଲା ।

ବିକାର ଦୂରହେଲା

ଏକ ଘଟଣାକ୍ରମେ ମୋ ମନରୁ କେତେକ ବିକାର ଦୂର ହେଲା । ୧୯୪୭ ଦଶହରା ଛୁଟିପରେ ଦାଦାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପୁରୀ ଯାଇଥାଏ । ମଧ୍ୟମ ପିଉସୀ କନିଅପାଙ୍କ ରୁଡ଼ଙ୍ଗ ସାହି ଘରେ ଥାଉ । ରବିବାର ସକାଳେ ବିନ ନନାଙ୍କ ସହ ସମୁଦ୍ର ବେଲାଭୂମିରେ ଅବସ୍ଥିତ ପାଥେରପୁରୀ ହଷ୍ଟେଲରେ ବୁଲିବାପରେ ବଡ଼ଦାଣ୍ଡକୁ ଆସିଲୁ । ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଥମ ଲାଲଝଣ୍ଡା ଶ୍ରମିକ ଯୁନିୟନ ପୁରୀ ମାହାର ଯୁନିୟନ ମୁନିସପାଲ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଧର୍ମଘଟ ପରିଚାଳନାକରି ସେତେବେଳେ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରିଥାଏ । ତା’ର ନେତା ଥାଆନ୍ତି ସାଥୀ ଗୋକୁଳମୋହନ ରାୟଚୁଡ଼ାମଣି ଓ ସାଥୀ ଗୌରହରି ନାୟକ । ବଡ଼ଦାଣ୍ଡରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ କେତେକ ଝାଡୁଦାର ବିନନନାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଥାଆନ୍ତି । ଆମକୁ ଦେଖି ପାଖକୁ ଆସି ଲାଲ ସଲାମ କଲେ । ବିନ ନନା କହିଲେ “ଗନ୍ଧ ବାରି ଦେଇ ଆସିଗଲେ । ହଉ, ତାଙ୍କ ସଂଗଠନ ଟିକିଏ ଦେଖୁଥାସ ।” ପୁରୀରେ ସେତେବେଳେ ଏକମାତ୍ର ଲାଲଝଣ୍ଡା ଯୁନିୟନର ଜଣେ ମାହାର ସାଥୀଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କ ବାଲିସାହି ଅଫିସକୁ ଗଲି ।

ସାଥୀ ଗୌରହରି ନାୟକଙ୍କ ଘରେ ଥାଏ ସେ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ । ସେ ଚାଳଘରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲି ନନ୍ଦିନୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀ (ପରେ ସତପଥ ଓ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ) ପଖାଳ ବେଲାଧରି ତଳେ ବସିଛନ୍ତି । ମୋତେ ଦେଖି ସାମାନ୍ୟ କଥାବାର୍ତ୍ତା ପରେ ଖାଇବାକୁ ଡାକିଲେ । ମୁଁ ପିଇସାଙ୍କ ଘରେ ଖାଇବି ବୋଲି କହି ମନାକଲି । ସେ ଛାଡ଼ିବା ଲୋକ ନୁହନ୍ତି । କହିଲେ- “ଅସୁକୁ ଲାଗୁଥିବ, ହାଡ଼ି ଘରେ ଖାଇବ କିପରି ?” ମୋ ମନରୁ ପ୍ରକୃତରେ ବିକାର ଯାଇ ନଥାଏ । ଗାନ୍ଧିଜୀ ଦିଲ୍ଲୀର ଦଳିତ ବକ୍ତ୍ରି “ଭାଙ୍ଗି କଲୋନୀ”ରେ ରହି କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର ବିଷୟରେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ସହ ଆଲୋଚନାକୁ ଯାଉଥିଲେ । ନୟାଗଡ଼ରେ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ନେତା ନିରସିଂହ ନନ୍ଦ ହାଡ଼ି ସାହିରେ ରହୁଥିଲେ । ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ବେ ମୋ ମନରୁ ବିକାର ଯାଇ ନଥାଏ । ଶେଷରେ ନନ୍ଦିନୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ପାଖରୁ ମୋ ଦୁର୍ବଳତା ଲୁଚାଇବାକୁ ଯାଇ ଖାଇବାକୁ ରାଜି ହୋଇଗଲି । ମାହାର ଯୁନିୟନର ନାମକରା ନେତ୍ରୀ ବେଙ୍ଗ ଦେଇ ମୋ ପାଇଁ ପଖାଳ ଭାତ, ସୁଖୁଆ ପୋଡ଼ା ଓ ଲଙ୍କା

ପିଆଜ ଆଦି ଆଣିଦେଲେ । ଭୋକ ବେଳ, ପେଟେ ଖାଜ ସେଠାରୁ ଫେରିଲି । ପିଇସାଜ ଘରେ କହିଲି ନନ୍ଦିନୀଙ୍କ ରାମଚଣ୍ଡି ସାହି ଘରେ ଖାଜ ଆସିଛି । ସେହି ଦିନଠାରୁ ମୋ ମନରୁ ବିକାର କଟିଲା ।

ଗଡ଼ଜାତ ପ୍ରଜା ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ମିଶ୍ରଣ

ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରଜା ଆନ୍ଦୋଳନ ସେତେବେଳକୁ ଉଚ୍ଚ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପହଞ୍ଚିଥାଏ ଏବଂ ସେଥିରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କର ଥାଏ ଏକ ଅଗ୍ରଣୀ ଭୂମିକା । ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ ନିଜାମ ଓ ତା'ର ରାଜାକାର ବାହିନୀର ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ଆତଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ବିରୁଦ୍ଧରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ୱରେ କୃଷକମାନେ ଅସ୍ତ୍ର ଧାରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଲେ । ଟ୍ରାଭାକୋର-କୋଟିନରେ ମଧ୍ୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ୱରେ ଥିବାରୁ ତାହା ସର୍ବବ୍ୟାପକ ହୋଇ ଉଚ୍ଚ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ଯାଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ନାଳଗିରି, ଢେଙ୍କାନଳ, ରଣପୁର ଓ ଆଠଗଡ଼ ଆଦି ଗଡ଼ଜାତରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଜା ଆନ୍ଦୋଳନ ସାଲିସହାନ ଓ ସଂଗ୍ରାମୀ ରୂପ ନେଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକରୁ କେତେକରେ ରାଜାମାନେ ସୀମିତ ଭୋଟରଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ଭୋଟ କରାଇ ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ଅସ୍ତ୍ର କିଛି କ୍ଷମତା ଦେବାକୁ ବସିଲେ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ବଲାଙ୍ଗୀର ଓ ନୟାଗଡ଼ ଆଦି କେତେକ ଗଡ଼ଜାତରେ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ନେତାମାନେ ମଧ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ।

ଏହି ସମୟରେ ନୟାଗଡ଼ରେ ହେଲା ଛାତ୍ର କଂଗ୍ରେସର ଗଡ଼ଜାତ ଛାତ୍ର ସମ୍ମିଳନୀ । ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ଗଡ଼ଜାତ ଛାତ୍ରସଂଘର ସମାନ୍ତରାଳ ସଂଗଠନ ଭାବେ ଏହା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥାଏ । ମୋତେ କୁହାଯାଇଥିଲା ଘରକୁ ଯିବା ସହ ଏ ସମ୍ମିଳନୀର ବିବରଣୀ ଆଣିବା ପାଇଁ । ସେତେବେଳକୁ ନୟାଗଡ଼ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳର ଦୁଇଜଣ ନେତା ବାସ୍ତାନିଧି ସେନାପତି ଓ ଶ୍ରୀଧର ଦାସ ରାଜାଙ୍କ ସର୍ତ୍ତରେ ରାଜି ହୋଇ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଥାଆନ୍ତି ରାଜାଙ୍କ ସାନଭାଇ । ରାଜା ଓ ତାଙ୍କ ପରିବାରକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ସହ ତାଙ୍କର କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ସର୍ତ୍ତରେ ଏ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରାଯାଇଥାଏ । ସେଇ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାରେ ଆନ୍ଦୋଳିତ ହୋଇଥାଏ ଏ ସମ୍ମିଳନୀ । ଅନ୍ୟ ସବୁ ଗଡ଼ଜାତରେ ଏହିପରି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରିବା ନେଇ କଂଗ୍ରେସପକ୍ଷ ଓ ସୋସାଲିଷ୍ଟପକ୍ଷ ଛାତ୍ରଙ୍କ ଭିତରେ ଟଣାଓଟରା ଲାଗିଥାଏ । ଭଗବାନ ରାମ ଓ ନରସିଂହ ନନ୍ଦ ପ୍ରମୁଖ କଂଗ୍ରେସପକ୍ଷ ଥିଲାବେଳେ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଥାଆନ୍ତି ରବି ରାୟ ଓ କୁଳମଣି ମହାପାତ୍ର ପ୍ରମୁଖ । ଓଡ଼ିଶାରେ

ଗଡ଼ଜାତଗୁଡ଼ିକର ମିଶ୍ରଣ ପରିବର୍ତ୍ତେ ରାଜୁଡ଼ା ଶାସନଯାକ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକରେ ଦାୟିତ୍ୱମୂଳକ ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୃହୀତ ହେଲା ଏ ସମ୍ମିଳନୀରେ । ଦୁଇଟିଯାକ ସାଧାରଣ ସଭାରେ କୌଣସି ଛାତ୍ରନେତା ଭାଷଣ ନଦେଇ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ନେତା ଓ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଭାବପ୍ରବଣ ବକ୍ତବ୍ୟମାନ ରଖିଲେ ।

ଠିକ୍ ଏହାପରେ ପରେ ନୀଳଗିରିର ପ୍ରଜାଆନ୍ଦୋଳନ ଗଲା ଭିନ୍ନ ସ୍ତରକୁ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ୱରେ ଗଠିତ “ମୁକ୍ତିସେନା” ରାଜଜନ୍ତୁମାନଙ୍କ ଆକ୍ରମଣର ସଶସ୍ତ୍ର ପ୍ରତିରୋଧ କଲା । ତା’ର ନେତା ଆଆନ୍ତି ସାଥୀ ବନମାଳୀ ଦାସ । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ମିଳିଚାରୀ ପୋଲିସ୍‌ବାହିନୀ ପଠାଇ ତାଙ୍କ ହାତକୁ କ୍ଷମତା ନେଇଗଲେ । ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଏଥିପାଇଁ ଯାଇଥିଲେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଓ ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ । ତାହାଥିଲା ଗଡ଼ଜାତ ମିଶ୍ରଣର ପ୍ରଥମପର୍ବ । ତା’ପରେ ପରେ ଦେଢ଼ାନାଲ, ତାଳଚେର ପ୍ରଭୃତି ଆଉ କେତେକ ଗଡ଼ଜାତରେ ପ୍ରଜାମାନେ ରାଜନୀତିର ଘେରାଉ କରି ହାତକୁ କ୍ଷମତା ନେବାଲାଗି ବାହାରିଲେ । ଗଡ଼ଜାତଗୁଡ଼ିକ ଆଗ୍ନେୟଗିରିରେ ପରିଣତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ସମୟରେ ସ୍ୱରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ସର୍ବ୍ବାର ପଟେଲ ଆସି ରାଜାମାନଙ୍କୁ ଡକାଇ ଓଡ଼ିଶାରେ ମିଶ୍ରଣ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ସମ୍ମତି ପତ୍ରରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର ନେଲେ । ୧୯୪୭ ଡିସେମ୍ବର ୧୪ ତାରିଖରେ ହେଲା ଏ ରାଜିନାମା । ରାଜନ୍ୟବର୍ଗଙ୍କ ପାଇଁ ଭରା, ତାଙ୍କର ଜମିଜମା ଓ ଘରବାଡ଼ି ଉପରେ ଅଧିକାର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୁବିଧାସୁଯୋଗର ଅଧିକାର ପାଇଁ ସ୍ୱାକୃତିପୂର୍ବକ ହେଲା ଏ ରାଜିନାମା । ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟାରେ କଟକ ମ୍ୟୁନିସିପାଲଟି ପଡ଼ିଆ ସଭାରେ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ କିଛି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କ୍ଷମତା ଦେବାପାଇଁ ଦାବି ପ୍ରତି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କରି ସର୍ବ୍ବାର ପଟେଲ କହିଥିଲେ ଯେ, “ଆମେ ଚୋରଙ୍କ ହାତରୁ ଆଣି ତାଙ୍କୁ ହାତରେ ଗଡ଼ଜାତଗୁଡ଼ିକ ଛାଡ଼ି ଦେବୁ ନାହିଁ ।” ମାତ୍ର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କରୁ ଆକ୍ଷେପକରି କହିଥିଲେ, “ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀର ଦଳ ବୋଲାଉଥିବା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଏଠାରେ କ’ଣ କାମ ଅଛି ? ବମେ ପଳାନ୍ତୁ, ଅହମ୍ମଦବାଦ ପଳାନ୍ତୁ । ଏ ପ୍ରଦେଶକୁ ଶାନ୍ତିରେ ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ।”

ମୁନିସିପାଲଟି ପଡ଼ିଆର ଏଇ ସଭା ପରେ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକରୁ ଆସିଥିବା ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ସାଥୀ ଓ ରାଜ୍ୟ ପାର୍ଟିର ନେତାମାନଙ୍କ ସହ ଆମେ ସବୁ ଗଲୁ ଚାନ୍ଦିନିଚୌକର ପାର୍ଟି ଅଫିସକୁ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲେ ବଲାଙ୍ଗୀରର ନେତା ଯୁଧିଷ୍ଠିର ମିଶ୍ର (କଂଗ୍ରେସ ନେତା ନରସିଂହ ମିଶ୍ରଙ୍କ ପିତା), କୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର (ବାଲଗୋପାଳ

ମିଶ୍ରଙ୍କ ପିତା), ରଣପୁରର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାମ, ଢେଙ୍କାନାଳର ବୀର ବୈଷ୍ଣବ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଆଠଗଡ଼ର ବ୍ରଜ ପଟ୍ଟନାୟକ, ସୋନପୁରର ସଂଗଠକ ଦୟାନନ୍ଦ ଶତପଥୀ ଏବଂ ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି, ସାଧୁଚରଣ ମହାନ୍ତି ପ୍ରମୁଖ । ସର୍ବାର ପଟେଲଙ୍କ ଆକ୍ରମଣର ଜବାବ କିପରି ଦିଆଯିବ ଏବଂ ଗଡ଼ଜାତଗୁଡ଼ିକରେ କାମର ଆଭିମୁଖ୍ୟ କ’ଣ ହେବ ସେ ନେଇ ସମସ୍ତେ ଚିନ୍ତା ପ୍ରକଟ କଲେ । ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକରେ କୃଷକ ସଭା ଗଢ଼ି କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଏକ ଶ୍ରେଣୀ ଭାବେ ଜାଗ୍ରତ କରିବା ଏବଂ “ମୁକ୍ତିଯୁଦ୍ଧ”ର ପ୍ରସାର ଘଟାଇବାପାଇଁ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଗଡ଼ଜାତଗୁଡ଼ିକରେ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ପାର୍ଟିର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବାପାଇଁ ଏକ ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ସମସ୍ତେ ଗୁରୁଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ତାହା ସେ ଲେଖିଲେ, ମାତ୍ର ବହୁ ଡେରିରେ, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର କୌଶଳଗତ ଲାଜନ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ପାର୍ଟି ଉପରେ ସରକାରୀ ଆକ୍ରମଣ ଆରମ୍ଭ ହେବାପରେ ।

ସଭ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ ହେଲି

ଏହି ସମୟରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ନୀତି ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରକ୍ରିୟା । ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ଆହୁତ ଜେନେରାଲ ବଡ଼ିରେ ତା’ର ସୂଚନା ଦେଲେ ସାଥୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି । ସେଇ ସଭାକୁ ମୁଁ ଟାଣି ନେଇଥିଲି ମୋର ସହଧ୍ୟାୟୀ ଗିରଜା ଭୂଷଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ । ସେ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ଫେରିଲା । ସାଥୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି ତାଙ୍କର ଦୁଇଘଣ୍ଟାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାଳ ବ୍ୟାପି ଭାଷଣରେ ପ୍ରମାଦଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି କାହାକୁ ଦାୟୀ ନକରି ବୁଲେଇ ବାଙ୍କେଇ ଯାହା କହିଲେ ତା’ର ନିର୍ଯ୍ୟାସ ହେଲା :- ୧୯୪୬ର ଜୁଆରରେ କିଛି ଭଙ୍ଗା ଆସିଥିଲେ ହେଁ ସକଳ ବିଦେଶୀ ଓ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଶୋଷଣ ଓ ଅମଲାତାନ୍ତ୍ରିକ ହୁକୁମାତି ବିରୁଦ୍ଧରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇ ରଖିବା ଉଚିତ ଥିଲା । ତାହା ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବିପ୍ଳବ (ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଓ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଶୋଷଣର ଅବସାନ) ପ୍ରତି କଂଗ୍ରେସର ବିଶ୍ୱାସଘାତକତାକୁ ତୋଳିଧରି ଶ୍ରମିକ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବିପ୍ଳବ ସମ୍ପନ୍ନ କରିବା ଦିଗରେ ଜାଗ୍ରତ କରିଥାଆନ୍ତା । ଏବେ ସେ ଭୁଲ ସଂଶୋଧନ କରି ଶ୍ରମିକ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଆଉ ଏକ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ହେବ । ଏ ଜାଗରଣ ଓ ବିପ୍ଳବ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବିପ୍ଳବ ସ୍ତରରେ ଅଟକି ନରହି ସମାଜବାଦ ସ୍ତରକୁ ଯିବ । ଏହି କର୍ମନୀତି ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବାପାଇଁ ୨ୟ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସରେ ଆହ୍ୱାନ କରାଯାଇଛି ।

ସେହି ୨ୟ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ପୂର୍ବରୁ ପାର୍ଟି ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଦେଶରେ ଏକ ଅଭିଯାନ ନିଆଗଲା । ଏହି ସାଂଗଠନିକ ଅଭିଯାନ ବେଳେ ସଭ୍ୟପଦ ପାଇଁ ମୋତେ ଦରଖାସ୍ତ କରିବାକୁ କୁହାଗଲା । ତାହା ଥିଲା ୧୯୪୭ ନଭେମ୍ବର ୭ ରକ୍ଷ ବିପ୍ଳବର ଦିନ । କଟକ ଛତ୍ରବଜାରଠାରେ ଥିବା ପାର୍ଟିର ଜିଲ୍ଲା ଅଫିସରେ ରକ୍ଷ ବିପ୍ଳବ ଦିବସ ନଭେମ୍ବର ୭ ପାଳନ କରାଯିବା ପରେ ସାଥୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି ଓ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର ଆମମାନଙ୍କୁ ଧରି ଏକ ଅଲଗା ବୈଠକ କଲେ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ସଭ୍ୟପଦ ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତ କରିବାକୁ ସେମାନେ ଆମକୁ କହିଲେ । ସେତେବେଳେ ଆକାଶରୁ ଖସି ପଡ଼ିଲା ପରି ଲାଗିଲା । ସର୍ବହରା ବିପ୍ଳବୀର କି ଯୋଗ୍ୟତା ଆମର ଅଛି ଓ ଆମେ କେଉଁ ଅଗ୍ନିପରୀକ୍ଷା ଦେଇଯାଇଛୁ ଯେ ସଭ୍ୟ ହେବୁ? ଏହାଥିଲା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ସଂଶୟ । ସାଥୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି ଜଟାଳି ପାର୍ଟିର ଉଦାହରଣ ଦେଇ ଗଣ ପାର୍ଟିର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ବୁଝାଇ ଆମମାନଙ୍କ ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଲେ । ଶେଷରେ ମୋତେ ୧୭ ବର୍ଷ ହୋଇଥିବା ଦର୍ଶାଇ ମୁଁ ଆପରି କଲି । ତା’ ଉତ୍ତରରେ ସାଥୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି କହିଲେ ଯେ, “ତୁମ କାମର ଯୋଗ୍ୟତା ବୟସର ମାପକାଠିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିଛି । ତା’ ଛଡ଼ା ୧୭ ବର୍ଷ ପୁରି ତ ୧୮ ଚାଲିଛି, ଚଳିବ ।” ବାନାୟର ସୁବୁଦ୍ଧି, କେଶବ ଦାସ, ପ୍ରହ୍ଲାଦ ସେଠୀ, ଶକ୍ତି ମହାନ୍ତି, ମୁଁ ଓ ନୟିନୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ପ୍ରଭୃତି ଦରଖାସ୍ତ ଫର୍ମରେ ସକ୍ତକ ଦେଲୁ; ମାତ୍ର ବଂଶୀଧର ଶତପଥୀ ଓ ନବଘନ ଜେନା ପ୍ରମୁଖ କୌଣସି ମତେ ରାଜି ହେଲେ ନାହିଁ । ବିଳମ୍ବିତ ରାତ୍ରିରେ ଘରକୁ ଫେରିଲାବେଳେ ମୁଣ୍ଡରେ ବୋଝ ମାଡ଼ି ବସିଲା ପରି ଲାଗୁଥିଲା ।

ବଦଳିଲା ମୋ ଜୀବନର ଗତିପଥ

ମୁଁ କଟକରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର କାମରେ ମଜ୍ଜିଯିବା ସହିତ ନୟାଗଡ଼ରେ ମିଶ୍ରଣ ପୂର୍ବର ତନାଘନାରେ ରହି ବମ୍ବେରେ ହେଉଥିବା ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ଜାତୀୟ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ଯାଇପାରିଲି ନାହିଁ । ସେ ସମ୍ମିଳନୀ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିବାପାଇଁ କାଶ୍ମୀର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶେଖ୍ ଅବଦୁଲ୍ଲା ଆସିବାର ଥିଲା । ସେ ତ ଆସିଲେ ନାହିଁ; “ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଓ ସାଂପ୍ରଦାୟୀକତା ବିରୋଧରେ ନେହେରୁ ସରକାରର ହାତମୁଠା ଟାଣ କର” ଲେଖା ହୋଇଥିବା ବ୍ୟାନର ଧରି ନେହେରୁ ସପକ୍ଷପାତି ପ୍ଲୋଗାନ ଦେଇ ସମବେତ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ବମ୍ବେର ଖେର-ମୋଗଲଜୀ ସରକାରଠାରୁ ଲାଠି ଓ ଟିଅର ଗ୍ୟାସ ମାଡ଼ ଖାଇ ଫେରିଲେ । ଗୋଟାଏ କାମଡ଼ଳା ପ୍ରତିନିଧି ଅଧିବେଶନ କରି ଫେରିଲାବେଳେ ଦେଲେ କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ବିରୋଧୀ ପ୍ଲୋଗାନ । ଆମର ନେହେରୁ ପ୍ରେମ କଟିବାରେ ଲାଗିଲା ।

୧୯୪୮ ଜାନୁୟାରୀ ପହିଲାରେ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକର ମିଶ୍ରଣ ହୋଇ ରାଜାମାନଙ୍କ ହାତରୁ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହେଲା ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ହାତକୁ । ନୟାଗଡ଼ର ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ସଂଗଠନ ମଧ୍ୟ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା କଂଗ୍ରେସ ସଂଗଠନରେ । ୧୯୪୬ରେ ମୁଁ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ସଭ୍ୟହେଲା ଦିନୁ ମୋର ଯାହା କିଛି ସଂପର୍କ ଥିଲା ତାହା ମଧ୍ୟ କଟିଗଲା ।

ସେହି ବର୍ଷ ଜାନୁୟାରୀ ୩୦ରେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ହତ୍ୟା ଘଟଣା ମୋ ହୃଦୟକୁ ଦେଇଥିଲା ଏକ ଦାରୁଣ ଆଘାତ । ସଂଧ୍ୟାରେ ପିଉସାଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ମୁଁ ହତବାକ୍ ହୋଇଗଲି । ମୋ ମୁହଁରେ ଏପରି ବିଷର୍ଷିତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ଯେ, ତାହା ଦେଖି ପିଉସା ତାରାଅପା ପାଣି ଗ୍ଲୁସେ ପିଆଇଦେଲେ । ତା’ପର ଦିନତମାମ ଲାଗିରହିଲା ଶୋକ ଶୋଭାଯାତ୍ରା । ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ କାଠଯୋଡ଼ି ବାଲି ସଭା ସ୍ଥାନକୁ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଯିବାପରେ କେହି ଭୀଷଣ ଦେଇନପାରି କେବଳ କାନ୍ଦୁଥାଆନ୍ତି । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମହତାବ ବାବୁ ହିଁ ଏ ଧାରା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । କହିବାକୁ ମାଜକ ପାଖରେ ଠିଆ ହେବା ମାତ୍ରେ “ବାପୁ”, “ବାପୁ” ହୋଇ କାନ୍ଦି କିଛି କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଲୁହପୋଛି ମାଜକ ସାମନାରେ ରେଡ଼ିଓ ଧରି ଦିଲ୍ଲୀରୁ ପ୍ରଚାରିତ ବିବରଣୀ ଶୁଣାଇଲେ । ସେ ଦିନ

ତମାମର କ୍ଲାନ୍ତି ପରେ ଶୋକସତାର ଏ ଚିତ୍ର ଅନ୍ତରର ସବୁ କୋହକୁ ଯେପରି ନିଗାଡ଼ି ଦେଲା ।

ଏହି ଘଟଣାର ଅଳ୍ପ ଦିନପରେ ହେଲା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ । ତାହା ଥିଲା ରାଜ୍ୟର ୧ମ ସମ୍ମିଳନୀ । ମୁଁ ପ୍ରତିନିଧି ବା ଦର୍ଶକ ନଥିଲି । ହଠାତ୍ ସମ୍ମିଳନୀ ପୂର୍ବଦିନ ମୋତେ କୁହାଗଲା ଏଥିରେ ଦର୍ଶକ ଭାବେ ଯୋଗଦେବାକୁ । ଭୁବନେଶ୍ୱର ପାଖ ମଞ୍ଚେଶ୍ୱରରେ ହେଉଥାଏ ଏ ସମ୍ମିଳନୀ । ଆମ ସହିତ ଟ୍ରେନରୁ ଓହ୍ଲାଇଥିବା ପ୍ରାଦେଶିକ କମିଟି ସଂପାଦକ ସାଥୀ ଶରତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକ ମାନେ ଗାର୍ଡ୍ ଅଫ୍ ଅନର ଦେଇ ପାଛୋଟି ନେଲେ । ସମ୍ମିଳନୀ ମଞ୍ଚଠାରେ ପତାକା ଉତ୍ତୋଳନ ଓ ସଭାପତି ମଞ୍ଚଳୀ ଗଠନ ପରେ କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ସଭ୍ୟ ସାଥୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ମୁଖାର୍ଜୀ ତାଙ୍କ ଉଦ୍‌ଘାଟନୀ ଭାଷଣରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ସମାଜବାଦ ଦିଗକୁ ଆଗେଇ ଯିବାପାଇଁ ବିପ୍ଳବୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ବିପ୍ଳବୀ ପାର୍ଟି ଗଢ଼ି ତୋଳିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ । ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ଉପସ୍ଥାପନ, ତା’ ଉପରେ ଆଲୋଚନାଠାରୁ ଉପସଂହାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁକିଛି ଥିଲା ମୋ ପାଇଁ ବିହ୍ୱଳିତ ହେଲାପରି ନୂଆ ଅନୁଭୂତି । ୨ୟ ଦିନ ସଂଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନିମନ୍ତ୍ରିତ ବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦର୍ଶକ ଭାବେ ଥିବା ଆମମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମିଳନୀ ଛାଡ଼ି ଫେରି ଯିବାକୁ କୁହାଯାଇଥିଲା । କାରଣ ସଂଗଠନର ବହୁ ବିବାଦୀୟ ଘଟଣା ସେଠାରେ ଆଲୋଚିତ ହେବାକୁ ରହିଲା । ଅବଶ୍ୟ ସେସବୁ ବିଷୟରେ ପରେ ଆମେ ଜାଣିଲୁ । ଝଡ଼ଝଞ୍ଜାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ଯାଉଥିବାର ରୋମାଞ୍ଚକର ମାନସିକତା ନେଇ ଆମେ କେଇଜଣ ଫେରିଲୁ ।

ସେହିବର୍ଷ ଫେବୃୟାରୀ ଶେଷକୁ କଲକାତାରେ ହେଲା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ୨ୟ କଂଗ୍ରେସ । ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ପୂର୍ବରୁ ପୁରୁଣା ନୀତିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ନୂଆ ନୀତିର ଚିଠା କଲାବେଳୁ ସାଥୀ ପି.ସି. ଯୋଷୀଙ୍କ ପରିବର୍ତ୍ତେ ସାଥୀ ବି.ଟି ରଣଦିବେ ସାଧାରଣ ସଂପାଦକର ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇ ସାରିଥିଲେ । ଏ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସରେ ଗୃହୀତ ରାଜନୈତିକ ଥେସିସ୍‌ରେ କୁହାଗଲା ଯେ, ବିଦେଶୀ ଶୋଷଣ ଓ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଶୋଷଣର ଅବସାନ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରତି କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା କରିଛି । ସାଂପ୍ରତିକ ବିଶ୍ୱ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ନେତୃତ୍ୱ ସେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ କରିବାରେ ଅକ୍ଷମ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀ ନେତୃତ୍ୱ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବିପ୍ଳବର ସେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପୂରଣକରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକରିବା ଦିଗରେ ଆଗେଇ

ଯିବ । ସେଥିପାଇଁ ଲୋକଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ହେବ । ସରକାରର ଶ୍ରେଣୀ ଚରିତ୍ର ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶ୍ରମିକ କୃଷକମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଜୀବିକାର ଦାବିକୁଧରି ଗଣଆନ୍ଦୋଳନ ମାଧ୍ୟମରେ ସରକାର ସହ ସଂଘର୍ଷ ଦିଗରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଗେଇ ନିଆଯିବ । ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷଙ୍କ ତାବୁ ଅସତ୍ୟୋଷ ଓ କ୍ଷୋଭ, ତେଲେଙ୍ଗାନା କୃଷକଙ୍କ ସଂଗ୍ରାମ ସାଙ୍ଗକୁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଆସନ୍ନ ଧର୍ମଘଟ ଆଦି ସେଥିପାଇଁ ଭିତ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଯାଉଛି । ସେଇ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ କ୍ୟାଡ଼ରମାନଙ୍କୁ ଏ ବିପ୍ଳବ ପାଇଁ କାମରେ ଝାସ ଦେବାକୁ ହେବ ବୋଲି କୁହାଗଲା । ବିପ୍ଳବ ଯେପରି ବେଶି ଦୂର ନୁହେଁ ଏବଂ ସେ ଦିଗକୁ ପାର୍ଟି ଆଗେଇଛି ବୋଲି ଏ ନୂଆନାତିରୁ ଧରି ନେଇ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ଅପୂର୍ବ ରୋମାଞ୍ଚ ।

ମାତ୍ର ସେ ସବୁ ଉନ୍ମାଦନାରେ ଏକ ପ୍ରକାର ଭଙ୍ଗା ଆସିଲା ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ କମିଟି ସଂପାଦକ ସାଥୀ ଶରତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ସଂପାଦକ ପଦରୁ ଅନ୍ତରକରିବା ସହ ସଭ୍ୟପଦରୁ ନିଲମ୍ବିତ କରିବା ନିଷ୍ପତ୍ତି ଯୋଗୁଁ । କାରଣ ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ବିରଳ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ ସଂଗଠକ । ଆପଣାର ସେନାପତି ମଣ୍ଡଳୀର ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଗୁଣ ଚିହ୍ନି ସମାନସ୍ତର ସହଯୋଗୀ ଭାବେ ସମସ୍ତଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସଭାଜନ ହୋଇ କାମରେ ଆଗେଇ ନେବାର ଦକ୍ଷତା ସେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ ବହୁ ସଂକଟବେଳେ । ଭଗବତୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ପରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆଗେଇ ପାରୁଥିବା ଜଣେ ବିରଳ ସେନାପତିର ବିୟୋଗ ପରେ ସେ ପାଳନ କରିଥିଲେ ମଙ୍ଗୁଆଳର ଭୂମିକା । ସେଥିଯୋଗୁଁ ଭାବପ୍ରବଣତା ରହିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ପୁଣି ଅଭିଯୋଗ ତୁଳନାରେ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଥିଲା ବହୁତ ବେଶି । ତେଣୁ ମଞ୍ଜେଶ୍ୱର ସମ୍ମିଳନୀର ଗୁପ୍ତ ଅଧିବେଶନରେ ଆଲୋଚିତ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗୋଡ଼ ଟଣାଟଣି ଅଭିଯୋଗ ସହିତ ଏହା ସଂପୃକ୍ତ ବୋଲି ସାଥୀମାନେ ଭାବୁଥିଲେ । ଅବସ୍ଥା ଏପରି ହେଲା ଯେ ଆଡ୍‌ଗୋପନରୁ ଗୁରୁତରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି ଆଦି ସାଥୀ ବୈଦ୍ୟନାଥ ରଥଙ୍କ ସହ ମିଶି ସାଧାରଣ ବୈଠକରେ ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ସେତେବେଳକୁ ପଣ୍ଡିମବଜା ଓ ମାଡ୍ରାସରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ବେଆଇନ ଘୋଷିତ ହୋଇ ସାରିଥିଲା ଓ ଅନ୍ୟ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଆକ୍ରମଣ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ତାହା ବରଂ ପାର୍ଟିର ସେ ସଂକଟକୁ ସମ୍ଭାଳିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ଅଳ୍ପ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାରେ ମଧ୍ୟ ଗୃହୀତ ହେଲା ଦମନମୂଳକ ନିରାପରା-ରକ୍ଷା

ଆଇନ । ସାଥୀ ବିଜୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ ହେଲେ ତା’ର ପ୍ରଥମ ଶିକାର । ବୀର ବୈଷ୍ଣବ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ବ୍ରଜ କିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଗିରଫ କରାଯାଇ ସେଇ ଆଇନରେ ଅଟକ କରାଗଲା । ଆହୁଗୋପନରେ ଥିବା ପାର୍ଟି ନେତାମାନଙ୍କୁ ଯୋଲିସ୍ ଖୋଜି ବୁଲିବା ସହିତ ଅନ୍ୟ ନେତା ଓ ମୁଖ୍ୟ କର୍ମୀମାନଙ୍କ ପିଛା ଧରିମ’ । ଗଞ୍ଜାମ ଓ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ସଂଗଠିତ କୃଷକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଛଡ଼ା ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟ ସବୁ ଛୋଟ ଛୋଟ ଦାବି ଦୁବା ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସବୁ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । “ମୁକ୍ତିଯୁଦ୍ଧ” ସାମ୍ବାହିକୀ ବିକିବା ଓ ରାତିରେ ଲୁଚିଛପି ପୋଷ୍ଟର ମାରିବା ହେଲା ଆମର କାମ ।

ପ୍ରଥମ ଗିରଫଦାରୀ

ସେଇ ୧୯୪୮ରେ ପ୍ରଥମ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ସାରି ନୟାଗଡ଼ରେ ଯାଇ ରହିଥିଲା ବେଳେ ହେଲା ମୋର ପ୍ରଥମ ଗିରଫଦାରୀ । ଗଡ଼ଜାତ ମିଶ୍ରଣବେଳେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିଗୁଡ଼ିକୁ ପାଳନ ନକରି କଂଗ୍ରେସ ସରକାର କିପରି ବିଶ୍ୱାସଯାତକତା କରିଛି ତାହା ଦର୍ଶାଇ ସେଥିପାଇଁ ସ୍ୱରଉତ୍ତୋଳନ କରିବାକୁ ପାର୍ଟି ତରଫରୁ ଆସିଥିବା ଏକ ପ୍ରଚାରପତ୍ର ବାଣିବା ଥିଲା ମୋ ଅପରାଧ । ମୋତେ ଘରୁ ଗିରଫ କରାଯାଇ ମୋ ପାଖରେ ଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟ ପ୍ରଚାରପତ୍ର ଜବତ କରାଗଲା । ସକାଳ କଟେରୀ ସରିଥିବାରୁ ମୋତେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ଙ୍କ ଘରକୁ ନେଇ ଥାନାକୁ ପଠାଇ ଦିଆଗଲା ।

ଆମ ଘରେ ଏକ ନୂଆ ଅଭିଜ୍ଞତା । ବାପା ଭାବପ୍ରବଣ ହୋଇ ଦୁଆରେ ଜାତୀୟ ପତାକା ଉଡ଼ାଇ ଦେଲେ ଓ ରାସ୍ତାରେ ଯାଉଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଡାକି ତାଙ୍କ ବକ୍ତୃତା ଶୁଣାଇଲେ । ଘରେ ରନ୍ଧାବତ୍ତା ବନ୍ଦ । ତା’ପର ଦିନ ମୁଁ ଖଲାସ ହୋଇ ଫେରିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ବୋଉ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଶୁଖିନାହିଁ । ନୟାଗଡ଼ର ତତ୍କାଳୀନ ଆଡ଼ମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟର ବା ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପ୍ରଶାସକଙ୍କ ପାଖରୁ ବାପା ମୋତେ ମୁକୁଳାଇଲେ । ଗିରଫ ହେବା, ଥାନାରେ ରାତି କଟାଇବା, ଅଦାଲତରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଭାବେ ଠିଆହୋଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ଓ ପୁଣି ପୁଲମାଳ ପକାଇ ସାଙ୍ଗସାଥୀଙ୍କ ମେଳରେ ଘରକୁ ଆସିବା ଆଦି ଥିଲା ମୋର ନୂଆ ଅଭିଜ୍ଞତା । ଏ ସଂବାଦ “ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର” ଓ “ମୁକ୍ତିଯୁଦ୍ଧ” ରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ପରେ ମୁଁ ଆହୁରି ଜଣାଶୁଣା ହୋଇଗଲି । ଓଲସିଂହ, ନୟାଗଡ଼ ଓ କଟକରେ ଦେଖିଲି ‘ସାଙ୍ଗସାଥୀ ଚିହ୍ନ’ ପରିଚୟଙ୍କ ଭିତରେ ମୋର ଗୋଟାଏ ମର୍ଯ୍ୟାଦା । କେତେକ ଅବଶ୍ୟ ନାକ ଟେକୁ ଆଆନ୍ତି ।

ତା'ର କିଛିଦିନ ପରେ ସେଇ ଗ୍ରୀଷ୍ମଛୁଟି ବେଳେ ହିଁ ଘଟିଲା ଗଞ୍ଜାମ ତାକରଡ଼ାର ପୋଲିସ ଗୁଳିରେ କୃଷକ ହତ୍ୟା । ଜମିଦାରୀ ମୁସ୍ତାଦାରୀ ପ୍ରଥାର ତିନି ପରସ୍ତ ଶୋଷଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଓ ହେତା ଜମି ପାଇଁ ଲଢୁଥିବା କୃଷକ ଓ ଭୂମିହୀନ କୃଷି ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଉପରେ ତାହାଥିଲା କଂଗ୍ରେସ ସରକାରର ପ୍ରଥମ ନୃଶଂସ ଆକ୍ରମଣ, ଯେଉଁଥିରେ ୬ ଜଣ ଶହୀଦ ହୋଇଥିଲେ । ତାହା ଆମମାନଙ୍କୁ ଯେତେ ଦୁଃଖିତ କଲା ତାଠାରୁ ବେଶି ଚହଲାଇ ଦେଇଥିଲା ଆମ ଚେତନାକୁ । ମୋର ମନେଅଛି, ତା'ପର ଦିନ ଅଖିଳ ଭାଇ (ଗାନ୍ଧିଜୀ ଅଖିଳ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଆଡ଼ଭୋକେଟ)ଙ୍କ ସହ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ମଉସା ବାକନିଧି ପଟ୍ଟନାୟକ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କ କ୍ବାଟରରେ ଦୀର୍ଘରାତ୍ରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ଘଟଣାର ସଂକେତ ନେଇ ଆଲୋଚନା । ମୁଁ ନୟାଗଡ଼ରୁ କଟକ ଆସୁଥିଲାବେଳେ ଅଖିଳଭାଇ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ଅଟକାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେତିକିବେଳେ ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ଦେଖିଥିଲି ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ । ଜଣେ ଅଧ୍ୟୟନରତ ଜ୍ଞାନ ପିପାସୁ ଛାତ୍ରପରି ମନେ ହୋଇଥିଲେ ।

ଏଇ ତାକରଡ଼ା କୃଷକହତ୍ୟାକୁ ନେଇ ସାଥୀ ବୈଦ୍ୟନାଥ ରଥ ବିଧାନ ସଭାରେ ଝଡ଼ ପୃଷ୍ଠି କରିଥିଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ପାଲଟା ଅଭିଯୋଗ ସବୁର ତତକ୍ଷଣାତ ଜବାବ ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ଅଭିଯୁକ୍ତର କାଠଗଡ଼ାକୁ ଠେଲି ଦେଲାବେଳେ ମୁଁ ଥିଲି ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ହଲ୍‌ରେ ହେଉଥିବା ବିଧାନ ସଭା ଅଧିବେଶନର ଦର୍ଶକ ଗ୍ୟାଲେରୀରେ । ଆମ କ୍ରୋଧକୁ ସେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ରୂପ ଦେଇଥିଲେ ।

ଏଇ ତାକରଡ଼ା ଘଟଣା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର କାର୍ଯ୍ୟଧାରା ଓ ସରକାରୀ ଆକ୍ରମଣକୁ ଗୋଟାଏ ମୋଡ଼ ଦେଇଥିଲା । ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାରେ ବହୁ ସାଥୀଙ୍କୁ ଗିରଫ କରାଗଲା । ବହୁ ସାଥୀଙ୍କ ନାମରେ ଗିରଫ ପରଦାନା ଘୁରି ବୁଲିଲା । ଆଦୁଗୋପନ କରିଥିବା କୃଷକ ନେତା ଗୋବିନ୍ଦ ପ୍ରଧାନଙ୍କୁ ଧରିବାପାଇଁ ପୋଲିସର ରାତିଅଧିଆ ଚଢ଼ଉ ଓ ବ୍ୟାପକ ଖାନତଲାସି ଚାଲିଲା ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାସାରା । “ଶହୀଦ ରକ୍ତର ସନ୍ତକ ଭୁଲିନାହିଁ” ଶୀର୍ଷକ ‘ମୁକ୍ତିଯୁଦ୍ଧ’ରେ ମନମୋହନ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଏକ ଲେଖା ଯୋଗୁଁ ୪ ହଜାର ଟଙ୍କା ଅମାନତ ଦାବି କରାଯିବାରୁ “ମୁକ୍ତିଯୁଦ୍ଧ” ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ଓ “ସଂକେତ”, “ସଂବାଦ” ଆଦି ନୂଆ ନୂଆ ନାମରେ ସାପ୍ତାହିକାମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ୧୯୪୮ ଅଗଷ୍ଟ ୧୫ରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମହତାବଙ୍କ ପତାକା ଉତ୍ତୋଳନ ଉତ୍ସବଗୁଡ଼ିକରେ ଆମେ ପ୍ରଚାରପତ୍ର ବାଣ୍ଟିଲୁ ଏବଂ ବି.ଟି.ରଣଦିବେଙ୍କ “ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଶିବିରରେ ନେହେରୁ ସରକାର”

ଓ ରାମକୃଷ୍ଣ ପତିଙ୍କ “କଂଗ୍ରେସ ନେତାଏ ଗାଦିଛାଡ଼” ପୁସ୍ତକ ବିକିଲୁ । ମାତ୍ର କାହା ଜଙ୍ଗିତରେ କେଜାଣି ଆମ ଉପରକୁ କୌଣସି ଆକ୍ରମଣ ହେଲାନାହିଁ । ଦିନ ତମାମ କଟକ ସହରରେ ବୁଲି ଆମେ ୨୦୦ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବହି ବିକିଲୁ । ତା’ ସହିତ ଛାତ୍ର ନେତାମାନଙ୍କ ଗିରଫ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦମନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ସାଧାରଣ ସଂପାଦନ ସତ୍ୟପାଳ ଡାକ୍ତା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଲେଖିଥିବା ପତ୍ରର ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ପୁସ୍ତିକା ମଧ୍ୟ ବିକୁଥାଉ । ସହରବ୍ୟାପି ଆମ ପୋଷ୍ଟରିଂରେ ଆମେ ଆତ୍ମହରା ହେଉଥାଉ ।

୧୯୪୮ରେ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ଛାତ୍ର ଯୁନିୟନ ନିର୍ବାଚନରେ ସାଥୀ ଗଙ୍ଗାଧର ରଥ (ପରବର୍ତ୍ତକାଳର ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଆଡ଼ଭୋକେଟ) ଥିଲେ ସଭାପତି ପଦ ପାଇଁ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ପ୍ରାର୍ଥୀ । ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ଥିଲେ ଶ୍ରୀ ରବି ରାୟ । ସୋସାଲିଷ୍ଟମାନେ ସେତେବେଳକୁ ଛାତ୍ର କଂଗ୍ରେସରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ ହେଁ ଏ ନିର୍ବାଚନରେ ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ହୋଇ ଆମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲାଗିଗଲେ । ଗଙ୍ଗାଧର ରଥ ହାରିଲେ ଓ ରବି ରାୟ ଜିତିଲେ । ମାତ୍ର ଆମକୁ ବେଶି ଆତ୍ମୀୟ ଦେଇଥିଲା ଡେ-ସ୍କୁଲାର୍ସ ଆସୋସିଏସନ ସଂପାଦକ ପଦ ପାଇଁ ଜଣେ ଅନାମଧେୟ ଛାତ୍ରୀଠାରୁ ନନ୍ଦିନୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ପରାଜୟ ।

ମାତ୍ର ସେଥିରେ ହତାଶ ନହୋଇ ଆମେ ଲାଗିଗଲୁ ଛାତ୍ରଫେଡ଼େରେସନର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀର ଆୟୋଜନରେ । ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ଜଗତକୃଷ୍ଣ ଦାସ କାମ କରୁ ନଥିବାରୁ ସାଥୀ ନିରୁପମା ରଥଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ-ସଂପାଦକ କରି ସମ୍ମିଳନୀ କଲୁ କଟକରେ । ସମ୍ମିଳନୀକୁ ଅତିଥି ହୋଇ ଆସିଥିଲେ ପଣ୍ଡିତବଜାର ଅଧ୍ୟାପକ ନରହରି କବିରାଜ । ପଣ୍ଡିତବଜାର ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷଙ୍କ ସହ କାନ୍ଦୁ କାନ୍ଦୁ ମିଳାଇ ଯେପରି ଛାତ୍ରମାନେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରୁଛନ୍ତି ସେ ପଥ ଆବୋରିବାକୁ ସେ ତାଙ୍କ ଭାଷଣରେ କହିଲେ । ଆମେ ମଧ୍ୟ ସେଇ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କଲୁ । ସେତେବେଳକୁ ସାଥୀ ସଦାନନ୍ଦ ମହାନ୍ତି ଓ ହରିବନ୍ଧୁ ବେହେରା ପ୍ରମୁଖ ଗିରଫ ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଆମେ ସଦାନନ୍ଦ ମହାନ୍ତିଙ୍କୁ ହିଁ ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ଭାବେ ନିର୍ବାଚିତ କଲୁ । ଏ ସମ୍ମିଳନୀର ଗୋଟିଏ ସଂଧ୍ୟା ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଅଧିକାର ରକ୍ଷା ଓ ନାଗରିକ ଅଧିକାର ପାଇଁ ରଖିଲୁ, ମାତ୍ର ସହରର କେତେକ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସମବେତ କରିବାପାଇଁ ଆମ ଉଦ୍ୟମ ଫଳପ୍ରସ୍ତ ହେଲାନାହିଁ । କାରଣ ସେମାନେ କେହି ଆସିବାକୁ ରାଜି ହେଲେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ବିପ୍ଳବର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିବାରୁ ପରିସ୍ଥିତି ଆମପାଇଁ କିଛି ଫରକ ପଡ଼ିନଥିଲା ।

କିଛିଦିନ ପରେ ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ ଭାରତ ସରକାର ସାମରିକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କଲେ । କାରଣ ହାଇଦ୍ରାବାଦର ନିଜାମ ମିଶ୍ରଣ ରାଜିନାମାରେ ସ୍ଵାକ୍ଷର ନକରି ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଦମନ ଅତ୍ୟାଚାର ଚଳାଇ ଆଆନ୍ତି ଏବଂ ତା' ବିରୁଦ୍ଧରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ଵରେ କୃଷକମାନେ ସଶସ୍ତ୍ର ଲଢ଼େଇ ଚଳାଇ ଆଆନ୍ତି । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଭାରତ ସରକାର ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ନେଇ ବାହାରିବାମାତ୍ରେ ନିଜାମ ମିଶ୍ରଣ ରାଜିନାମାରେ ସ୍ଵାକ୍ଷର କରିଦେଲେ । ଭାରତୀୟ ସେନାସହ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ଵାଧୀନ କୃଷକବାହିନୀ ସଂଘର୍ଷରେ ଉପନୀତ ହେଲେ । ସେତିକିବେଳେ ସାଥୀ ମନମୋହନ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ଗିରଫ କରି ନିରାପରା ଆଇନ ବଳରେ ବିନାବିଚାରରେ ଜେଲକୁ ପଠାଇ ଦିଆଗଲା । ସେ ଗିରଫ ହେବା ଫଳରେ ପାର୍ଟି ପତ୍ରିକାକୁ ଅନ୍ତରଗ୍ରାହଣରେ ଥିବା ସାଥୀମାନଙ୍କ ଲେଖା ଉପରେ ବେଶିଭାଗ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । କାରଣ ଅଧ୍ୟାପକ କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଛଡ଼ା ପତ୍ରିକାପାଇଁ ଲେଖିବାକୁ ଆଉ କେହି ରହିଲେ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଥମ ଆଡୁଗୋପନ ଓ ଜେଲ୍ ଜୀବନ

୧୯୪୮ ଶେଷବେଳକୁ ଆସିଲା ରେଳ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଆନ୍ଦୋଳନର ଡାକରା । ଅଖିଳ ଭାରତ ରେଳ ଶ୍ରମିକ ଫେଡ଼େରେସନ ଥିଲା ରେଳବାଇ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଏକ୍ୟବେଶ ସଂଗଠନ । ତା'ର ସଭାପତି ଆଆନ୍ତି ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ । ଦକ୍ଷିଣ ରେଳବାଇ, ବଙ୍ଗଳା-ଆସାମ ରେଳପଥ ଓ ବମ୍ବେର ଅଳ୍ପ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଶ୍ରମିକ ମାନେ ଲାଲଝଣ୍ଡା ଯୁନିୟନରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଥାଆନ୍ତି । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ସାଥୀ ଜ୍ୟୋତି ବସୁ ଓ କଲ୍ୟାଣ ସୁନ୍ଦରମ୍ ଆଆନ୍ତି ୫ ଜଣ ଉପସଭାପତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୨ ଜଣ । ଦେଶର ଅନ୍ୟ ସବୁ ଅଞ୍ଚଳର ରେଳ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଯୁନିୟନ କଂଗ୍ରେସ ଓ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ନେତାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥାଏ । ଯୁବବେଳେ ଖୋଲାଯାଇଥିବା ଡାଲି, ଚାଉଳ, ଗହମ, ତେଲମସଲା ଆଦିର ରେସନ ଦୋକାନ ଗ୍ରେନ୍ସପର୍ସୁଡ଼ିକ ବନ୍ଦକରି ଦିଆଯାଇଥିବାରୁ ଶ୍ରମିକ ମାନେ ଘୋର ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିଥାଆନ୍ତି । ତେଣୁ ଗ୍ରେନ୍ ସପ୍ ଖୋଲିବାର ଦାବି ସହିତ ୮ ଘଣ୍ଟା କାମ, ମହଙ୍ଗାଭରା, ନିୟମିତ ପ୍ରମୋଶନ ଓ ଅନ୍ୟାୟ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ଆଦି ୬ ଦଫା ଦାବି ଉପରେ ଶ୍ରମିକମାନେ ବାହାରିଥାଆନ୍ତି । ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ଆୟାଜାରଙ୍କ ସହ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣଙ୍କ ଦୀର୍ଘ ଆଲୋଚନା ବିଫଳ ହେବାପରେ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହିଲେ । ମାତ୍ର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ଯୁନିୟନମାନେ ଜ୍ୟୋତି ବସୁଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏକ କ୍ରିୟାନୁଷ୍ଠାନ କମିଟି ଗଢ଼ି ଧର୍ମଘଟରେ ଯିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲେ ।

ରେଳ ଧର୍ମଘଟ କାମରେ

ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ନେତୃତ୍ୱ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ସର୍ବଶକ୍ତି ଡାଲିଦେବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲା । ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ୯ ତାରିଖର ରେଳ ଧର୍ମଘଟ ସହିତ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ସାଧାରଣ ଧର୍ମଘଟ କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲା । ଏହା ଫଳରେ ଦେଶରେ ଏକ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହେବ ବୋଲି ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ୱ କଳନା କରିଥିଲା । ପାର୍ଟିର ଏକ ସାଧାରଣ

ବୈଠକରେ ସାଥୀ ବୈଦ୍ୟନାଥ ରଥ ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀ ତରଫରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ଯେ, ଲୋକନାଥ ଚୌଧୁରୀ, କେଶବ ଦାସ ଓ ମୁଁ ଏ କାମରେ ନିଯୋଜିତ ହେବୁ ଏବଂ ରେଳ ପ୍ରାକ୍ତନ ଦାୟିତ୍ବରେ ଥିବା ସାଥୀ ଦୁର୍ଗା ମହାନ୍ତିଙ୍କୁ ସଂଧ୍ୟାରେ ଏକ ଗୁପ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ଭେଟି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପରାମର୍ଶ ନେବୁ । ସଂଧ୍ୟାରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା ସାଥୀ ଲୋକନାଥ ଚୌଧୁରୀ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୋଡ଼ରେ, ମୁଁ ଭଦ୍ରକରେ ଓ ସାଥୀ କେଶବ ଦାସ କଟକରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେବୁ । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ଆଇ.ଏ. ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲି । ମାତ୍ର ଗୋଟାଏ ବୈପ୍ଳବିକ ପରିସ୍ଥିତିର ରଜ୍ଜୀନ ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖି ପାର୍ଟି ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ କଲି ଓ ପଡ଼ାପଡ଼ି ଛାଡ଼ି ଲାଗିଗଲି ଧର୍ମଘଟର ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ । ସାଥୀ ଦୁର୍ଗା ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସହ ସାଇକେଲରେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୋଡ଼ ଠାରୁ ଭଦ୍ରକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓ ପୁଣି ନିର୍ଗୁଣ୍ଡିଠାରୁ ତାଳଚଢ଼ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘୁରି ବାଟରେ ଗ୍ୟାଙ୍ଗ ମଜଦୁର ଓ ଷ୍ଟେସନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଭେଟୁ । ତାଲିମ ହୋଇଗଲାପରେ ମୁଁ ଏକାକି ଏ ସବୁ କଲି ଓ ପରେ ଭଦ୍ରକ ରନିଂ ରୁମ୍‌ରେ ମୋ ସିରସ୍ତା ଖୋଲିଦେଲି । ପରେ ମୋ ନାମରେ ଗିରଫ ପରୁଆନା ବାହାରିଲା । ମାତ୍ର ପୋଲିସ ଭଲଭାବେ ନପଡ଼ି ଶରତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଧରିଥିଲା । ପରେ ଜାଣିପାରି ମୋତେ ଖୋଜିଲାବେଳକୁ ମୁଁ ଗୋପନରେ ରହିଲିଶି ଗଙ୍ଗାଧର ରଥଙ୍କ ଘରେ । ତା'ପରେ ଧର୍ମଘଟର ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଭଦ୍ରକରୁ ତାଳଚଢ଼ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘୁରି ବୁଲିଲି । କ୍ରମେ ଜେନାପୁର ହୋଇଗଲା ମୋର ଅଜ୍ଞାତବାସ କେନ୍ଦ୍ର । ପ୍ରଥମ ଅର୍ଦ୍ଧଗ୍ରାଉଣ୍ଡ ଜୀବନଯୋଗୁଁ ତା'ର ନିୟମ ଓ କାଉଦା କୌଶଳ କିଛି ଜାଣିନଥିଲି । ମୁଁ ବିଶେଷ ଜଣାଶୁଣା ହୋଇ ନଥିବାରୁ ରେଳ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଛଡ଼ା ମୋତେ କେହି ଚିହ୍ନି ପାରୁନଥାନ୍ତି ।

ଜେନାପୁରରେ ଗିରଫ ହୋଇ ଯାଜପୁର ଓ କଟକ ଜେଲ୍‌ରେ

ମାର୍ଚ୍ଚ ୯ରେ ଧର୍ମଘଟ ହେଲା ନାହିଁ । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଫଳ ହେଲା । ହତୋତ୍ସାହରେ ଆମେ ଜେନାପୁର ଠାରେ ଥାଉ । କାଜାଳୀ ମାଷ୍ଟେ ଓ କୁନା ଦୁଇଜଣ ସ୍ଥାନୀୟ ସାଥୀ ମୋ ସହିତ ଥାଆନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଅଛି ବୋଲି ପୋଲିସ ଜାଣି କେତେକ ସ୍ଥାନ ଖାନତଲାସ ମଧ୍ୟ କଲେଣି । ପରେ ଜେନାପୁରଠାରେ ଆମ ଡେରାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ସୁକିୟା ଅଞ୍ଚଳରେ ରହୁଥିବା ସାଥୀ ମହାଦେବ ସିଂହ । ସାଥୀ କେଶବ ଦାସ ମଧ୍ୟ ବହୁ କାରଜପତ୍ର ଆଦି ଧରି କଟକରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ବହୁ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଧର୍ମଘଟ ନହେବାର କାରଣ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ହେଲା । ଏତେଲୋକ ରାତିରେ

ଖାଇବୁ କ'ଣ ? ଶ୍ମଶାନରୁ ଆଟିକା ଓ କାଠ ଆଣି ମୁଁ ରହୁଥିବା କୁଡ଼ିଆ ବାହାରେ ରୋଷେଇ କରି ଖାଇଲୁ । ସେ ଦିନ ଗ୍ରାମରେ କେହି ମରିନଥିବା ବେଳେ ଶ୍ମଶାନ ପାଖ ନିଆଁ ଦୂରରୁ ଦେଖି ଗାଁ ଚୌକିଦାରର ସହେଦ ହେଲା । କଟକରୁ କେଶବ ଦାସଙ୍କ ପିଚାକରି ଆସି ସେସନରେ ଥିବା ଗୁଜରା ପୋଲିସକୁ ସେ ଖବର ଦେଲା ଏବଂ ସକାଳେ ପୋଲିସ ଆସି ମୋତେ ଓ କେଶବଙ୍କୁ ଗିରଫ କଲା । ସେତେବେଳକୁ ମହାଦେବ ସିଂ ପ୍ରଭୃତି ଚାଲିଯାଇଥିଲେ ।

ଆମକୁ ଯାଜପୁର ନେଇ ଜେଲକୁ ପଠାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଏସ୍.ଡି.ଓ. କ ପାଖରେ ହାଜର କରାଇବାକୁ ପୋଲିସ ନେଲାବେଳେ ହେଲା ଏକ ବିଚିତ୍ର ଅବସ୍ଥା । ସେଦିନ ମୋ ମାମୁଁ କ୍ଷେତ୍ରମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଏସ୍.ଡି.ଓ. ଭାବେ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବା କଥା । ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ହାଜର ହେବି ଶୁଣି ସେ ଅତି ବିକଳ ହୋଇ ପୂର୍ବରୁ ଥିବା ଏସ୍.ଡି.ଓ.ଙ୍କୁ ଆଉ ଦିନଟିଏ ରହି ମୋତେ ଜେଲକୁ ପଠାଇବା କାମ ସାରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । କେଶବ ଓ ମୁଁ ଜେଲରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଗିରଫ ହୋଇ ଆସିଲେ ଯାଜପୁର ଅହିନ୍ଦ୍ରାସର ପୁରୁଣା ସାଥୀ ଶରତ ମହାନ୍ତି । ତାହା ଥିଲା ମୋର ପ୍ରଥମ ଜେଲ ଜୀବନ । ଜେଲ ସୁପରିଣ୍ଡେଣ୍ଟେଣ୍ଟ ଡାକ୍ତର ମହାନ୍ତି ଥିଲେ ମୋ ପିତୃସୀ ପୁଅ ଭାଇ ଡାକ୍ତର ଶକ୍ତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଘନିଷ୍ଠ ସାଙ୍ଗ । ମୋତେ ପୂର୍ବରୁ ଜାଣିଥିଲେ । ଜେଲରେ କଟକଣା ମୁକ୍ତ ଭାବେ ଆମେ ଚଳିଲୁ ।

ସାଥୀ କେଶବ ଦାସଙ୍କୁ ଖଲାସ କରି ଦେଇ କେଜଦିନ ପରେ ଶରତ ମହାନ୍ତିଙ୍କୁ ଓ ମୋତେ କଟକ ଜେଲକୁ ନିଆଗଲା । ସେଠାରେ ହେଲା ଏକ ମହାମିଳନ । ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦ ଦାସ, ଅଖିଳ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ମନମୋହନ ମିଶ୍ର, ବୈଷ୍ଣବ ପଟ୍ଟନାୟକ, ବ୍ରଜକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ, ପରମାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର, ନିଶାମଣି ତ୍ରିପାଠୀ, ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଜେନା, ବାଇଧର ପତି ଓ ରାଜ୍ୟକମିଟି ସଭ୍ୟ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର ପ୍ରମୁଖ ସେଠାରେ ଥିଲେ । ପରେ ଆସିଲେ ଯଦୁ ନନ୍ଦନ ବିଶ୍ୱାଳ, ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ, ବିମଳ ରାହା, କଲ୍ୟାଣ ମଜୁମଦାର, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀ, ଶମ୍ଭୁ ବିଶ୍ୱାଳ, ଅରୁଣ ବିଶ୍ୱାଳ, ପ୍ରହ୍ଲାଦ ସେଠୀ, କେଶବାନନ୍ଦ ଦାସ, ଗିରିଜା ପଟ୍ଟନାୟକ, ଲୋକନାଥ ଚୌଧୁରୀ, କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ନାଳଗିରି ଜେଲରୁ ଖସିଯାଇ ଆତ୍ମଗୋପନରେ ଥିବା ବନମାଳୀ ଦାସ । ପ୍ରାୟ ବର୍ଷେ ବିତିଲା ପରେ ଆସିଲେ ନନ୍ଦିନୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଗଗନ ଜେନା, ଦୁଃଶାସନ ଘୋଷ, ନରସିଂହ ତ୍ରିପାଠୀ, ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ସାମନ୍ତ ପ୍ରମୁଖ ।

ଜେଲ ହେଲା ଲଢ଼େଇର ଏକ ରଣକ୍ଷେତ୍ର

ଜେଲରେ ଏକାଠି ରହିବାରେ ତାହା ଥିଲା ଗୋଟାଏ ନିଆରା ଅଭିଜ୍ଞତା । ସେ ଅଭିଜ୍ଞତା ଲାଭ କରିନଥିଲେ ବେଶ କିଛି ହରାଇଥାଆନ୍ତି । ସାଥୀ ବୈଷୟିକ ପଟ୍ଟନାୟକ ଜେଲ ପାର୍ଟି କମିଟିର ନିର୍ବାଚିତ ସଂପାଦକ ଥିଲେ ହେଁ ସାଥୀ ବନମାଳୀ ଦାସ ଓ ସାଥୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର ମିଳିତ ଭାବେ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଉଥିଲେ । ପ୍ରତିଦିନର ରୁଟିନ୍ ଥିଲା, ସକାଳେ ବ୍ୟାୟାମ ଓ ମାର୍ଚ୍ଚ ପରେ ନିତ୍ୟକର୍ମ ଓ ଖବରକାଗଜ ପଢ଼ାସାରି ୧୦ଟାରୁ ୧୨ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୂହ କ୍ଲବ । ସାଥୀ ବନମାଳୀ ଦାସ ଓ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର ଶିକ୍ଷାଦାନ କରନ୍ତି । ଦିବାତୋଜନ ଓ ବିଶ୍ରାମ ପରେ ଅପରାହ୍ନରେ ଗ୍ରୁପ-ପାଠକ୍ର । ସଂଧ୍ୟାପୂର୍ବରୁ ଖେଳାଖେଳି ପରେ ସଂଧ୍ୟାରେ ଖାଇସାରି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପଢ଼ାପଢ଼ି ଇତ୍ୟାଦି । ଏଇ ମେଳରେ ରହି ପ୍ରଥମ ୨/୩ ମାସ କିପରି କଟିଗଲା ଜାଣିହେଲା ନାହିଁ । ସେଥର ମୁଁ ରହିଥିବା ବର୍ଷକ ଭିତରେ ୪ ଥର ଅନଶନ ଧର୍ମଘଟ କରିଛି । ପ୍ରଥମଥର ୧୫ ଦିନ, ୨ୟ ଥର ୪୨ ଦିନ, ୩ୟ ଥର ୩ ଦିନ ଓ ଚତୁର୍ଥ ଥର ୧୬ ଦିନ ।

ଏ ଅନଶନ ଧର୍ମଘଟରେ ଆମ ଦାବି ଗୁଡ଼ିକ ଥିଲା:- ବିନା ବିଚାରରେ ଜେଲରେ ନରଖି ଆମର ବିଚାର ଅଦାଲତରେ ହେଉ; ରାଜନୈତିକ ବନ୍ଦୀର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଓ ସମସ୍ତ ବହି ପଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଅ ଓ ଖବରକାଗଜର କୌଣସି ଅଂଶ କଚୁରାରେ କାଟ ନାହିଁ; ସମସ୍ତ ଅଟକବନ୍ଦୀକୁ ପରିବାର ଭରା ଦିଅ ଏବଂ ଜେଲରେ ସମସ୍ତ କଇଦୀଙ୍କ ପାଇଁ ଉନ୍ନତ ଜୀବନଧାରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କର । ଏହି ମୁଖ୍ୟ ଦାବି ଗୁଡ଼ିକ ବାଦ ଦେଇ କିଛି ଛୋଟଛୋଟ ଦାବି ସରକାର ମାନି ନିଅନ୍ତି । ଅନଶନବେଳେ ଆମେ ଦୈନିକ ପ୍ରାୟ ୫୦ ଗ୍ରାମର ଚିନି ସର୍ବତରେ ଲେମ୍ବୁ ଦେଇ ଖାଉଥିଲୁ ।

ଜୀବନ ହରାଇବାର ଆଶଙ୍କାବେଳେ

୪୨ ଦିନର ଅନଶନ ବେଳେ ୩୨ ଦିନ ବେଳକୁ ମୋ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ଗୁରୁତର ହୋଇ ମୁଁ ଯେ କୌଣସି ସମୟରେ ମରି ଯାଇପାରେ ବୋଲି ଡାକ୍ତରମାନେ କହିଦେଇ ଗଲେ । ସେମାନେ ଖାଦ୍ୟ ନଳି ସାହାଯ୍ୟରେ ଜବରଦସ୍ତ ଖୁଆଇବାକୁ ସାହସ କରୁନାନ୍ତି । କାରଣ ପୂର୍ବରୁ ସେମାନେ ଆମକୁ ଅଲଗା ଅଲଗା କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କଲାବେଳେ ଆମେ ଅବରୋଧ ସଂଗ୍ରାମ ଦ୍ୱାରା ତାହା ବ୍ୟର୍ଥ କରି ଦେଇଥିଲୁ । ବ୍ୟାରିକେଡ଼ କରି ଏପରି ବ୍ୟୁତ୍ତ ରଚନା କଲୁ ଯେ ଗୁଳି ନ ଚଳାଇଲେ ସେମାନେ ଆମ ପାଖକୁ ଆସି ପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ଉଦ୍ୟମ ସେମାନେ ଆଉ କଲେ ନାହିଁ ।

ବାରମ୍ବାର ତାଙ୍କର ଆସି ଗୁରୁତର ଅବସ୍ଥା ବୋଲି କହି ଦେଇ ଯିବା ଫଳରେ ଆମ ସାଥୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଆତଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ମୋ ପାଖକୁ କେହି ଆସିବାକୁ ମନୋବଳ ଯୁଗାଇ ପାରୁ ନଥାନ୍ତି । ସାଥୀ କାଦରଙ୍କୁ ସେମାନେ ପଠାଇଲେ । କ’ଣ ଲାଗୁଛି-କ’ଣ ଭାବୁଛି ଆଦି ସାଥୀ କାଦର ପଡ଼ାରିବାରେ ମୁଁ ସେଦିନ ପଡ଼ିଥିବା ଏକ ଗଛରେ ଯୁଦ୍ଧ ବେଳେ ଅଖିଆ ଅପିଆ ଦୀର୍ଘଦିନ ଲଢ଼ିଥିବା ରକ୍ଷ ସୈନ୍ୟଙ୍କ ବୀରତ୍ବର କାହାଣୀ କହିଲି । ସାଥୀ କାଦର ଏକଥା ଯାଇ ବନମାଳାବାରୁ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ କହିବାରୁ, ମୋ ନୈତିକ ବଳର ପରିଚ୍ଛନ୍ନପାଇଁ ସାଥୀମାନେ ବିହ୍ବଳିତ ହୋଇଗଲେ ବୋଲି ପରେ ମୋତେ ସେମାନେ କହିଲେ । ଚିନିର ପରିମାଣ କିଛି ବଢ଼ାଇ ଦେବାରୁ ମୋ ଅବସ୍ଥା ଧିରେଧିରେ ଉନ୍ନତ ହେଲା । ତା’ପରେ ପଡ଼ିଗଲେ ସାଥୀ ଲୋକନାଥ ଚୌଧୁରୀ ଓ ସାଥୀ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ପଟ୍ଟନାୟକ ।

ମୋ ଅନଶନ ଖବର ପାଇଲେ ବାପା ପ୍ରତିଥର ନୟାଗଡ଼ରୁ ଚାଲି ଆସି କଟକରେ ରହନ୍ତି । ଏଥର ଜେଲ ଭିତରେ ଆମ ଓଡ଼ିଆ ପାଖକୁ ଦେଖା କରିବାକୁ ଆସିଲେ । କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଅନଶନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ନକହି କହିଲେ, “ଜୀବନକୁ ରଖିଲେ ସିନା ରାଜନୈତିକ ଲଢ଼େଇ କରିବ ।” ଜେଲ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଗଲାବେଳେ କହିଲେ, “ମୋ ପୁଅ ପାଇଁ ମୁଁ ଗର୍ବିତ ।” ଏ ସବୁ ମୋତେ ଆହୁରି ସାହସ ଦେଲା । କେତେକ ଛୋଟ ଛୋଟ ଦାବି ମାନିନେଇ ଅନ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ସରକାର ବିଚାର କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରେସ୍ ନୋଟ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ପରେ ୪୨ ଦିନରେ ଆମେ ଅନଶନ ଧର୍ମଘଟ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କଲୁ ।

“ଜେଲ ଜୀବନ ଓ ଅନଶନ ଧର୍ମଘଟ” ସଂପର୍କରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଦଲିଲ ଆମର ହସ୍ତଗତ ହେଲା । ସେଥିରେ ଜେଲକୁ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ବା ସଂଗ୍ରାମର କ୍ଷେତ୍ର ଭାବେ ନେଇ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ଚଳାଇବାକୁ କୁହାଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅନଶନ ବେଳେ ଅଧିକାଂଶ ସାଥୀ ମୃତ୍ୟୁର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା’ ଚଳାଇ ରଖିବାକୁ କୁହାଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନଶନବେଳେ ଆମେ ଆଦୌ ଚିନି ଖାଇଲୁ ନାହିଁ । ୩ୟ ବାର ଅନଶନବେଳେ ୩ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଆପୋଷ ହେଲା । ମାତ୍ର ୪ର୍ଥ ଥର ଅନଶନ ବେଳକୁ ସରକାର ସହ ବଳ କଷ୍ଟାକଷି ହେଲା । ଆମମାନଙ୍କ ଦାବି ଓ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ବିଷୟରେ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ବିଧାନସଭାରେ ବିଭ୍ରାନ୍ତିକର କଥା ସବୁ କୁହାଗଲା । ଆଦୌ ଚିନି ନଖାଇ ଅନଶନ କରିବାରୁ ସପ୍ତାହକ ପରେ ବହୁ ସାଥୀ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ

ପଡ଼ିଲେ । ନନ୍ଦିନୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ପ୍ରମୁଖ ୩ ଜଣଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଗୁରୁତର ହେବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଖଲାସ କରି ଦିଆଗଲା । ଅନଶନର ୧୫ ଦିନ ବେଳକୁ ଅଧିକାଂଶ ସାଥୀଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଗୁରୁତର ହେଲାଣି । ଆମେ ଶୋଇଥିବାବେଳେ ଜେଲ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ରାତିରେ ଚଢ଼ଉ କରି ଆମମାନଙ୍କୁ ଟେକିନେଲେ ଏବଂ ମାଡ଼ିବସି ଖାଦ୍ୟ ନଳି ନାକବାଟେ ଭର୍ତ୍ତି କରି ତରଳ ଖାଦ୍ୟ ଖୁଆଇଲେ ।

ବର୍ଷକରୁ ଅଧିକ କାଳ ଜେଲରେ ରହିବା ପରେ ଏ ଅନଶନ ସମାପ୍ତ ହେବାର ୨ ଦିନ ପରେ ହଠାତ୍ ମୋତେ ମୁକ୍ତ କରି ଦିଆଗଲା । ଅନଶନ ସମୟରୁ ବାପା ନୟାଗଡ଼ରୁ ଆସି କଟକରେ ଥିଲେ । “ସମାଜ” ସଂପାଦକ ରାଧାନାଥ ରଥ ଓ ଆଡ଼ଭୋକେଟ ଦୀନବନ୍ଧୁ ସାହୁଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ମୋତେ ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ଚଳାଇଥିଲେ । ଶେଷରେ ସ୍ୱରାଷ୍ଟ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ କାନୁନ୍‌ଗୋ ଓ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କୁ ଭେଟି ମୋତେ ମୁକ୍ତ କରିବାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆଣିଲେ । ସେଥିରେ ପୁଣି କଟକଣା ରହିଲା ଯେ ମୁଁ ନୟାଗଡ଼ରେ ରହି ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଥାନାରେ ଉପସ୍ଥିତି ଜଣାଇବି ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମତି ବିନା ନୟାଗଡ଼ ଛାଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ଯାଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।

ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତି ପରେ

ସେ ଯାହା ହେଉ, ସେଥର ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତିର ସ୍ୱାଦ ଥିଲା ଭିନ୍ନ । ଆଡ଼ଭୋକେଟ ପରେ ବର୍ଷକରୁ ଅଧିକ କାଳ ଜେଲରେ ରହି ଆସିବା ପରେ ଯେପରି ତାହା ଥିଲା ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଜୀବନର ଅନୁଭୂତି । କାରଣ ଆଇନସଂଗତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଜୀବନଯାପନର ସଂଭାବନା ମନରୁ ଯେପରି ବିଦାୟ ନେଇଥିଲା । ସହର ଓ ଶିକ୍ଷାଞ୍ଚଳରେ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନ ସହ ତେଲେଙ୍ଗାନା, କାକଦ୍ୱାପ ଓ ତ୍ରିପୁରା ଆଦିର ମୁକ୍ତାଞ୍ଚଳ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଏକ ବୈପ୍ଳବିକ ପରିସ୍ଥିତିର ସ୍ୱପ୍ନ ଆମେ ଦେଖୁଥିଲୁ ।

ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ପରେ ଏ ସବୁ ସ୍ୱପ୍ନ ବିଷୟ ମନରେ ଉଠିଲାବେଳକୁ ସାଥୀ ବୈଦ୍ୟନାଥ ରଥ ଅଜ୍ଞାତବାସରୁ ବାହାରି ଆସି ବିଧାନସଭାରେ ଯୋଗଦେଲେ । ସାଥୀ ବିଜୟ ଦାସ ଏ ସାହସିକ ପଦକ୍ଷେପ ପାଇଁ ବୈଦ୍ୟନାଥ ବାବୁଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଇ ଜେଲରୁ ପତ୍ର ଲେଖି “ଜଙ୍ଗଲରୁ ବାହାରି ଆସିବା” ପାଇଁ ପାର୍ଟିକୁ ଆହ୍ୱାନ କରିବାପରେ ବାସ୍ତବ ପରିସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ନାନାଦି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା । ଏତିକିବେଳେ କଟକରୁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦାସ (ବଜିନନା) ପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଜଣାଇଲେ ଯେ, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପତ୍ରିକା,

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଜନଫରମେସନ ବ୍ୟୁରୋ (କୋମିନ୍‌ଫର୍ମ)ର ମୁଖପତ୍ର “For a lasting Peace and for People’s Democracy” ଭାରତର ପାର୍ଟି ଲାଜନ୍‌ର ସଠିକତା ବିଷୟରେ ସନ୍ଦେହ ପ୍ରକାଶ କରି ଏକ ଲେଖା ଲେଖିଛି । ଏହି ସମୟରେ ମୋତେ ଅଣ୍ଟରଗ୍ରାଉଣ୍ଡ ଯିବାକୁ ପାର୍ଟି ତରଫରୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଯିବାକୁ ଆସିଥିବା ସାଥୀଙ୍କୁ ମୁଁ ଫେରାଇ ଦେଲି । ଅନୁମତି କ୍ରମେ କଟକ ଯାଇ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀଙ୍କ ଠାରୁ କୋମିନ୍‌ଫର୍ମ ପତ୍ରିକାର ସେ ଲେଖା ସଂଗ୍ରହ କରି ପଢ଼ିଲି । ସେଥିରୁ ଯେତିକି ବୁଝିଲି ତାହା ହେଲା:- ବିପ୍ଳବ ଜନଗଣଙ୍କୁ ପଛରେ ପକାଇ ଆଗଡ଼ଲା ହୋଇ ଗଲେ ବିପ୍ଳବ ହୁଏନା । ବିପ୍ଳବଟା ଗୋଟାଏ ଖେଳଘର ନୁହେଁ । ସମାଜବାଦକୁ ଷ୍ଟର ଷ୍ଟର ହୋଇଯିବାକୁ ପଡ଼େ, ଜତ୍ୟାଦି ।

ବିପ୍ଳବର ଏସବୁ ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ ପାଇଁ ନୟାଗଡ଼ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ଲାଜହେରାରୁ ଲେନିନ୍‌ଙ୍କ ନିର୍ବାଚିତ ରତନାବଳୀର ଦୁଇ ଭଲ୍ୟୁମ ଆଣି ଘାଣ୍ଟିଲି । ସେ ସବୁରୁ ମୋର ଧାରଣା ଦୃଢ଼ ହେଲା ଯେ, କିଛି ଭୁଲ ରହିଛି ଆମ ପାର୍ଟି ନୀତିରେ । ପୁଣି ଛାତ୍ର ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରି ପଢ଼ାପଢ଼ି କରିବାକୁ ମନସ୍ଥ କଲି । ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ପରେ ବାପା, ବୋଉ, ଭାଇ, ଭଉଣୀଙ୍କ ମେଳରେ ଦୁଇ ମାସ କିପରି କଟିଗଲା ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ । କାରଣ ମୋତେ ପାଇ ଘରେ ଗୋଟାଏ ଆନନ୍ଦର ଲହରୀ ଛୁରୁଥାଏ । ବଡ଼ ଭଉଣୀ ଓ ଭିଣୋଇଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବହୁ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଆସୁଆସନ୍ତି । ତା’ ଛଡ଼ା ଆଆନ୍ତି ନୟାଗଡ଼ର ସାଙ୍ଗସାଥୀମାନେ ।

ମହତାବବାବୁଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା

ସେଇ ଖରାଦିନେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କର ନୟାଗଡ଼ର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଦୁଇଦିନ ବ୍ୟାପୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଥାଏ । ସେ ନୟାଗଡ଼ ଆସିଲାବେଳକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଶିଳ୍ପମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବେ ଯିବାପାଇଁ ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଡାକରା ଆସି ସାରିଥାଏ । ତେଣୁ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନୟାଗଡ଼ ଆସିବାକୁ ଖବର ଦେଇଥିଲେ । ନବବାବୁ ସେତେବେଳକୁ ରାଜସ୍ୱମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇ ଅନୁଗୋଳଠାରେ ରହୁଥିଲେ । ମହତାବବାବୁ ନୟାଗଡ଼ଠାରେ ଥିବାବେଳେ ବାପାଙ୍କ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବାପରେ ମୋତେ ଡକାଇଲେ । ମୁଁ ଗଲାବେଳକୁ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ଅଫିସରେ ଆରାମ ଚୌକିରେ ବସି ଥାଆନ୍ତି । ପାଖରେ ବସିଥାଆନ୍ତି ପବିତ୍ର ମୋହନ ପ୍ରଧାନ । ମୁଁ ସେ.କୋଠାରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାବେଳକୁ ମହତାବବାବୁ ପାଟି କରି କହିଲେ “ଯାଙ୍କ ବାପା ଆମ

କ୍ଲବମେଟ ଥିଲେ, ଯାଙ୍କ ବିଚାରରେ ଆମେ ତାଙ୍କ କ୍ଲବ-ଏନିମି ।” ମୋ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ବିଷୟ ପଡ଼ାରିବାପରେ ପ୍ରାୟ ଘଣ୍ଟାଏ କାଳ କଲେ ଆଲୋଚନା । ବହୁ ରାଜନୈତିକ ଓ ତଥ୍ୟଗତ ବିଷୟର ଅବତାରଣା କରି ବୁଝାଇବାକୁ ଚାହିଁଲେ ଯେ, ସ୍ବାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତୃତ୍ବ ନେଇଥିବା କଂଗ୍ରେସ ଜନ-ମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଶାସନକୁ ଲଗାଉଥିବାବେଳେ ରକ୍ଷର ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଜାର ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିପ୍ଳବ କିମ୍ବା ଚାନ୍ଦ୍ର ଗୃହଯୁଦ୍ଧ ପରି କିଛି ଏଠାରେ ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ । ଗାନ୍ଧୀ ଲୋକଙ୍କୁ ଅହିଂସା ମନ୍ତ୍ର ଦେଇ ସାରିଛନ୍ତି । ବିଜୟ ଦାସ, ବୈଦ୍ୟନାଥ ରଥ ଆଦି ଏହା ବୁଝିଲେଣି । ଯୁବ ମାନସକୁ ଛୁଇଁଲା ପରି କଂଗ୍ରେସର କିଛି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନଥିବାରୁ ସ୍ବାଧୀନତା ପରେ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରି ପାରୁନାହିଁ । ତା’ର ପ୍ରତିକାର କରିବାକୁ ହେବ । ମୁଁ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀର ମତାଦର୍ଶ କଥା ଉଦ୍ଧାପନ କରିବାରୁ ପବିତ୍ର ବାବୁ ଝାମ୍ପି ପଡ଼ି ସେ ଦାୟିତ୍ବ ନେଇଥିବା ଆଇ.ଏନ୍.ଟି.ୟୁ.ସି. କାମରେ ସହଯୋଗ କରିବାକୁ ମୋତେ ସିଧାସଳଖ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ମୁଁ ତାହା କରିପାରିବି ନାହିଁ ବୋଲି କହି, କଟକ ଯାଇ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ମୋତେ ଅନୁମତି ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲି । ଏତିକିବେଳେ ଶ୍ରୀଧର ଦାସ ଆସି କହିଲେ ଯେ, ନବବୀର ଅନୁଗୋଳରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେଣି । ତା’ପରେ ମହତାବବାବୁ ମୋତେ ବିଦାୟ ଦେଲେ । ତାହା ଥିଲା ତାଙ୍କ ସହିତ ମୋର ପ୍ରଥମ ଦୀର୍ଘ-ଆଲୋଚନା । ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ବହୁ କଥା ଶୁଣିଥିଲି । ମାତ୍ର ଏ ଆଲୋଚନା ପରେ ସେ ଜଣେ ବିରଳ ସଂଗଠକ ତଥା ପାରଙ୍ଗମ ନେତା ବୋଲି ଧାରଣା ନେଇ ଫେରିଲି ।

ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନରେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ

ନୟାଗଡ଼ରେ ଅନ୍ତରାଣ ବନ୍ଦୀ ରହିବାର ଆଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟାହତ ହେଲା । କଟକରେ ରହିବାର ଅନୁମତି ପାଇଲି । ତେବେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବ ରହିଲା ଯେ ସପ୍ତାହକେ ଦୁଇଥର ମଙ୍ଗଳାବାଗ ଆନାରେ ଯାଇ ହାଜରା ଦେବି । ୧୯୪୮ରେ ମୋର କ୍ଲବ ଉପସ୍ଥାନ କମ୍ ହୋଇଥିବାରୁ ଆଇ.ଏ. ପରୀକ୍ଷାରେ ବସିବାକୁ ମୋତେ ଆଉଥରେ କଲେଜରେ ନାମ ଲେଖାଇବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ପୁଣି ୬ ମାସ ମୁଁ ପଢ଼ିଲି ଖ୍ରୀଷ୍ଟ କଲେଜରେ । ଦାଦାଙ୍କ ପୁଅ ଅଶୋକ ନନା ମଧ୍ୟ ପଢୁଥାଆନ୍ତି ମୋ ସହିତ । ଦୁହେଁ ଆଉ ସାନ ପିତ୍ରସା ଗୋପିନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ କାଠଗଡ଼ା ସାହି ଭଡ଼ାଘରେ । ପିତ୍ରସା ତାରା ଅପାଙ୍କ ଆଦର ଯତ୍ନରେ ଘର ପରି ଆଉ ।

ଖ୍ରୀଷ୍ଟ କଲେଜରେ ସେତେବେଳକୁ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ପରିଚାଳିତ ଛାତ୍ରନେତାଙ୍କ ପ୍ରଭାବ । ତା' ସତ୍ତ୍ୱେ ଦିନ କେଜଟାରେ ମୁଁ ସେଠାରେ ଛାତ୍ରସଂଘ ଗଢ଼ିଦେଲି । କଲେଜ ଯୁନିୟନ ନିର୍ବାଚନରେ କବି ମୁରାରୀ ମୋହନ ଜେନା ଓ ଗୌରାଙ୍ଗ ରଥଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ କରି ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିଲୁ । ନିର୍ବାଚନରେ ହାରିଲୁ । ମାତ୍ର ଏଇ ସଂଗଠନ ବହୁତ କାମ ଦେଲା ତା' ପରବର୍ଷର ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନବେଳକୁ । ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ସାଥୀ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ସାମନ୍ତ (ବର୍ତ୍ତମାନ ପଣ୍ଡିତେରୀରେ ଯୋଗୀ) ଓ ସାଥୀ ଶକ୍ତି ମହାନ୍ତି (ଏବେ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ାରେ ବିଜ୍ଞାତ ଓକିଲ) ଏବଂ ମେଡ଼ିକାଲ କଲେଜରେ ସାଥୀ ବସନ୍ତ ମିଶ୍ର ଆଦିଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନ କାମ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଛାତ୍ର ଫୁଣ୍ଡର କାମ ସହିତ ମୁଁ ବେଶି ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଏ କଟକର ପାର୍ଟି ସଂଗଠନ କାମବେଳେ । କଟକ ସହର କମିଟି ପାଇଁ ଆମେ ୫ ଜଣ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥାଉ । ସେମାନେ ହେଲେ; ଅଶ୍ୱରଗ୍ରାହଣରେ ଥିବା ସାଥୀ ବୈରାଗୀ ଜେନା, ପ୍ରେସ ଶ୍ରମିକ ସାଥୀ ବ୍ରଜ ତ୍ରିପାଠୀ, ଶଙ୍କରପୁରର ସାଥୀ ଅରୁଣ ବିଶ୍ୱାଳ, ପୁରୀ ସମୟର କର୍ମୀ ସାଥୀ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ମହାପାତ୍ର ଓ ମୁଁ । ସାଥୀ ବୈରାଗୀ ଜେନା ସଂପାଦକ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଦୁଗୋପନରେ ଥିବାରୁ ବେଶି ଭାଗ କାମ ପଡୁଥାଏ ଅରୁଣ ବିଶ୍ୱାଳ ଓ ମୋ ଉପରେ ।

ବେଶି ଭାଗ ପାର୍ଟି କାମ

ସେହି ସମୟରେ ପ୍ରେସ୍ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ସାଥୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାମଙ୍କୁ ସଭାପତି କରି ପୁଣି ସେ ସଂଗଠନକୁ ଠିଆ କଲୁ । ସେ ସମୟରେ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ସ୍ଥାନୀୟ ସମସ୍ୟା ଉପରେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରି କଟକ ଚାଉନ ହଲରେ ସଭାମାନ କରି ପାର୍ଟିର ଏକ ସକ୍ରିୟ ଚିତ୍ର ପୁଣି ସୃଷ୍ଟି କଲୁ । ଆଡ଼ଭୋକେଟ୍ ସାଥୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ପଣ୍ଡାୟତ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାମ, ରଘୁନାଥ ଦାସ (କବି ଜଟାୟୁ) ପ୍ରମୁଖ ଆଗ୍ରହର ସହିତ ଏ ସଭାଗୁଡ଼ିକରେ ଭାଷଣ ଦେବାକୁ ଆସନ୍ତି । ତେଣୁ କିଛି ଅସୁବିଧା ହୁଏ ନାହିଁ । କଟକ ସହରରେ ପାର୍ଟିର କେତେ ନୂଆ ଗ୍ରୁପ ଗଢ଼ି ତୋଳିବା ସହିତ ପାର୍ଟି ପାଣ୍ଠି ସଂଗ୍ରହ ଓ ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି ପାଇଁ ପୃଥିବୀ ସାରା ଚାଲିଥିବା ସ୍ୱାକ୍ଷର ସଂଗ୍ରହ ଅଭିଯାନ ମଧ୍ୟ ଚଳାଇଲୁ । ଆମ କାମରେ ପାର୍ଟି ନେତାମାନେ ଏତେ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ ଯେ, ନିଜେ ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ସାଥୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି ଆମକୁ ଏକ ଗୁପ୍ତ ବୈଠକକୁ ଡାକି ବସେଇ ଜଣାଇଲେ ।

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଇନ୍‌ଫରମେସନ ବ୍ୟୁରୋ (କୋମିନଫର୍ମ) ପତ୍ରିକାର ସଂପାଦକୀୟ ପରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିରେ ନୀତି ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଦୃଢ଼ ତାତ୍ତ୍ୱ ଆକାର ଧାରଣ କରିଥାଏ । ବି. ଟି. ରଣଦିବେଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ ଯାଇ କେନ୍ଦ୍ରରେ ରାଜେଶ୍ୱର ରାଓ ଓ ବାସବ ପୁନ୍ନାୟାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥାଏ । ଏମାନେ ଚୀନ ବିପ୍ଳବର ପଥ ଅନୁସରଣ କରି ତେଲେଙ୍ଗାନାର ମୁକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରସାରିତ କରିବାକୁ ଯୁକ୍ତି ବାଢୁଥାଆନ୍ତି । ରକ୍ଷ ବିପ୍ଳବ ପଥ କିମ୍ବା ଚୀନ ବିପ୍ଳବ ପଥରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ଆଇନସଂଗତ ଓ ବେଆଇନ ଦୁଇଟିଯାକ ପଥର ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ଏକ ଗାୟ ପଥ କଥା କହି ତେଲେଙ୍ଗାନା ସଶସ୍ତ୍ର ସଂଗ୍ରାମ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିବାକୁ କହୁଥାଆନ୍ତି ସାଥୀ ଅଜୟ ଘୋଷ, ତାଙ୍ଗେ ଓ ଘାଟେ । ଅବସ୍ଥା ଏପରି ହେଲା ଯେ, ଏ ବିବାଦ ତୁଟାଇବାକୁ ଅଜୟ ଘୋଷ, ତାଙ୍ଗେ, ରାଜେଶ୍ୱର ରାଓ, ବାସବ ପୁନ୍ନାୟାଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ପ୍ରତିନିଧିଦଳକୁ ଗୁପ୍ତରେ ମସ୍କୋ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଷ୍ଟାଲିନ୍, ମଲୋତୋଭ, ମ୍ୟାଲେଙ୍କୋଭ, ସୁସ୍ଲୋଭଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ ଏକ କମିଶନ୍ ସହ ଦୀର୍ଘ ଆଲୋଚନା ପରେ ସ୍ଥିର ହେଲା ଯେ ଭାରତୀୟ ପରିସ୍ଥିତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିପ୍ଳବକୁ ସଂଗଠିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏକ କର୍ମସୂଚୀ ରଚନା କରି ଭାରତୀୟ ନେତାମାନଙ୍କୁ ହିଁ ସମଗ୍ର ପାର୍ଟିକୁ ଐକ୍ୟବଦ୍ଧ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଭାରତୀୟ ନେତାମାନେ ତାହାହିଁ କଲେ ।

କଟକ କନଭେନସନ୍

ଏହି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ପାର୍ଟି ସଂଗଠନ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେତେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଲା । ବିଜୟ ଦାସ ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତହେବାପରେ ବୈଦ୍ୟନାଥ ରଥଙ୍କ ସହ ମିଶି ପାର୍ଟି ଲାଇନ୍‌ର ପୁନର୍ବିଚାର ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ଚଳାଇଥିବା ବେଳେ ସାଥୀ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ସଂଗଠନକୁ ସଜାଡ଼ିବା କାମରେ ଲାଗିଲେ । ସର୍ବସାଥୀ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଜୟ ଦାସ, ବୈଦ୍ୟନାଥ ରଥ, ଗୋବିନ୍ଦ ମହାନ୍ତି ଓ ବିଶ୍ଵନାଥ ପଣ୍ଡାୟତଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ସାପ୍ତାହିକ ‘ନୂଆ ଦୁନିଆ’ । ସେଇ ୧୯୫୧ ଜୁନରେ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଜୟ ଦାସ ଓ ଗୋବିନ୍ଦ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ କଟକ ନାଗା ସଂଘ ସଦନରେ ଏକ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ କନ୍ଢେନସନ ହେଲା ଏବଂ ପାର୍ଟି କାମକୁ ସ୍ଵାଭାବିକ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ ହେଲା । ସାଥୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି ସଂପାଦକ ପଦରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେବାପରେ ସାଥୀ ଗୁରୁଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ସଂପାଦକ ହେଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ସହ କଂଗ୍ରେସ-ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ବେଳର ପୁରୁଣା ସଂପର୍କକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ସାଥୀ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ ଜେଲରୁ ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତକରିବା ଓ ଓ୍ଵାରେଣ୍ଡ ଉଠାଇବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ମଧ୍ୟ କଟକ ଜେଲକୁ ଯାଇ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ବନମାଳୀ ଦାସ ଓ ବୈଷ୍ଣବ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପରି ତାଙ୍କର ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ଜେଲରେ ରଖିଥିବାରୁ କନ୍ଦାକଟା କରିଥିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ନୀତି ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଚିଠା କର୍ମସୂଚୀ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବାରୁ ତାହା ସେ ଉଦ୍ୟମର ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା ।

୧୯୫୧ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ

ଉପରୋକ୍ତ ରାଜ୍ୟ କନ୍ଢେନସନ ବେଳେ ସାଥୀ ବ୍ରଜବନ୍ଧୁ ମିଶ୍ର, ଶକ୍ତି ମହାନ୍ତି, ବିଶ୍ଵମ୍ଭର ସାମନ୍ତ ଓ ମୁଁ ମିଳିତ ହୋଇ ପାର୍ଟିର ଛାତ୍ର ଫ୍ରାକ୍ଟନ୍ ଗଠନ କଲୁ ଏବଂ ସାଥୀ ବ୍ରଜ ମିଶ୍ର ହେଲେ ତା’ର ଆବାହକ । ଛାତ୍ର ଫ୍ରଣ୍ଟର କାମକୁ ସଂଗଠିତ ରୂପ ଦେବାକୁ ଆମେ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ କରିଥିବାବେଳେ ସେଇ ଜୁଲାଇ ମାସରେ ଆସିଲା କଲେଜ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଦରମା ବୃଦ୍ଧି ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ । ଛାତ୍ରକଂଗ୍ରେସ ଓ ସମାଜବାଦୀ ଯୁବଜନସଭାର ନେତାମାନେ ଆମକୁ ବାଦଦେଇ କ୍ରିୟାନୁଷ୍ଠାନ କମିଟି ଗଢ଼ି ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇବାକୁ ବସିଲେ । ସେତିକିବେଳେ ଆମର ଅଖିଳ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଆଜନ କଲେଜର ସଭାପତି ନିର୍ବାଚିତ ହେବାରୁ ତାଙ୍କୁ କେବଳ କ୍ରିୟାନୁଷ୍ଠାନ କମିଟିର ସହଯୋଗୀ ସଭ୍ୟଭାବେ ନେଲେ । ମାତ୍ର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ସଂଗଠିତ କରି ଟାଣି ଆଣିବା କାମ ଠାରୁ ଅନ୍ୟ ସବୁ ଛୋଟ ଛୋଟ କାମ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଏପରି ନିଷ୍ଠାପର ଭାବେ କଲୁ ଯେ ଆମ ପ୍ରତି ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଆଦର ବଢୁଥାଏ । ଧର୍ମଘଟର ପ୍ରଥମ ଦିନରେ ହିଁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ କଲେଜ ଛାତ୍ରଙ୍କ ସହ ମୋର ସଂପର୍କ ଯୋଗୁଁ ସେଠାରୁ ଏକ ବିଶାଳ ଶୋଭାଯାତ୍ରାର ନେତୃତ୍ଵ ନେଇ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ତାହା ଦେଖି

ସମସ୍ତେ ଚକିତ ହୋଇଗଲେ । ଦଳେ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଧରି ଧର୍ମଘଟ ପରିତ୍ରାଳନା ପାଇଁ ପାଣ୍ଠି ସଂଗ୍ରହ କରି କ୍ରିୟାନୁଷ୍ଠାନ କମିଟି ସଂପାଦକ ପ୍ରବୀର ପାଲିତଙ୍କ ହାତରେ ଦେଲି । ତାହା ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ବିତ କରିଥିଲା । ବ୍ରଜ ମିଶ୍ର କଲେଜ ଛକରେ ଠିଆହୋଇ ଦଳ ଦଳ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଦିନ ତମାମ ବୁଝାଉଥାଆନ୍ତି । ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ସାମନ୍ତ ହଷ୍ଟେଲ ଓ ମେସ୍ ଗୁଡ଼ିକ ବୁଲି ଛାତ୍ରଙ୍କ ଭିତରୁ ଧର୍ମଘଟ ପାଇଁ କର୍ମୀ ସଂଗ୍ରହ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଶକ୍ତି ମହାନ୍ତି ଧର୍ମଘଟର କର୍ମୀମାନଙ୍କ ସହ ଯୋଗାଯୋଗ ରକ୍ଷା କରୁଥାଆନ୍ତି । ଆମ କାମ ଏପରି ରେଖାପାତ କରିଥାଏ ଯେ କଲେଜ ହଲରେ ହେଉଥିବା ବିଧାନସଭାର ପ୍ରଥମଦିନ ଅବରୋଧ ପରେ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଓ କଂଗ୍ରେସ ଛାତ୍ରନେତାମାନେ ଯେତେବେଳେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅନୁରୋଧରେ ଧର୍ମଘଟ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ପାଇଁ ରାଜି ହୋଇଗଲେ ଛାତ୍ରମାନେ ଆମ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ରହିଲେ । ଆମେହିଁ ଧର୍ମଘଟର ନେତା ହୋଇଗଲୁ ।

ଆମେ କିନ୍ତୁ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଓ କଂଗ୍ରେସପଲ୍ଲୀ ଛାତ୍ର ନେତାମାନଙ୍କୁ ଆନ୍ଦୋଳନର ପରିସରକୁ ଫେରାଇ ଆଣି ଏକତାବଦ୍ଧ ଆନ୍ଦୋଳନର ବାଟ ଧରିଲୁ । ୨ୟ ଦିନର ବିଧାନସଭା ଅବରୋଧ ଉପରେ ପୋଲିସ ଆକ୍ରମଣ, ଛାତ୍ର ଓ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ସହ ପୋଲିସର ସଂଘର୍ଷରେ ବହୁ ଛାତ୍ର ତଥା ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଆହତ ହେଲେ । ପୋଲିସକୁ ଲାଠି ଚାଳନା ଓ ଟିୟର ଗ୍ୟାସ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପରେ ଫାଙ୍କା ଗୁଳିଚାଳନା ମଧ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଉପରେ ପୋଲିସର ଆକ୍ରମଣ ଯୋଗୁଁ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଯାଉଥିବା ଲୋକେ ବେଶି ଉତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ଟେକା ଫିଙ୍ଗିବାରୁ ପୋଲିସ ଗୋଡ଼ାଇ ଗୋଡ଼ାଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପିଟିଲେ ।

ଏହାର ପ୍ରତିବାଦରେ କଟକ ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ପଡ଼ିଆରେ ପ୍ରାୟ ୧୦ ହଜାର ଲୋକଙ୍କ ସଭା ହେଲା ବିନା ମାଇକ୍ରୋଫୋନରେ । ଲୋକେ ନିରବ ହୋଇ ଶୁଣୁ ଥାଆନ୍ତି । ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଛାତ୍ର ନେତାମାନେ ଗିରଫ ହୋଇଗଲେ । ମାତ୍ର ପ୍ରବୀର ପାଲିତଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ରଖି ମୁଁ, ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ସାମନ୍ତ ଓ ଶକ୍ତି ମହାନ୍ତି ପ୍ରମୁଖ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଚଳାଇ ରଖିଲୁ । କଟକର କେତେକ ବିଶିଷ୍ଟ ଲୋକ ସରକାର ସହ ଆଲୋଚନା କରିବାପାଇଁ ଆମକୁ ଧର୍ମଘଟ ସ୍ଥଗିତ ରଖିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିବାରୁ ଆମେ ଧର୍ମଘଟ ସ୍ଥଗିତ ରଖିଲୁ । ମାତ୍ର ସେମାନେ ବିଫଳ ହେବାରୁ ଆମ ଧର୍ମଘଟ ପୁଣି ଚାଲିଲା । ମାତ୍ର ବେଶିଦିନ ଧର୍ମଘଟ ଚଳାଇବା ସମ୍ଭବ ନହେବାରୁ ତାହା ପ୍ରତ୍ୟାହୃତ ହେଲା । ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ, ଅଖିଳ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରବୀର ପାଲିତ, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ଦାସ, ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ନାୟକ ଓ ମୁଁ ଗିରଫ ହୋଇ ଅବାଳତରୁ ଜାମିନରେ ଆସିଲୁ ।

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବୋଲି ଆକ୍ଷେପ କରି ଆମମାନଙ୍କୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଓ କଂଗ୍ରେସପନ୍ଥୀ ଛାତ୍ର ନେତାମାନେ ନିଜେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇଗଲେ । ପ୍ରବୀର ପାଲିତ କଂଗ୍ରେସର ଛାତ୍ର ସଂଗଠନ ଛାଡ଼ି ଆମ ସହିତ ଯୋଗଦେଲେ । ଆମର ଏହି ବର୍ଦ୍ଧିତ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଓ ସଂପର୍କକୁ ଧରି ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ରାଜ୍ୟ କନ୍ଭେନସନ କଲାବେଳେ ପୁରୀ, ବ୍ରହ୍ମପୁର, ବାଲେଶ୍ୱର ଆଦି ସ୍ଥାନରେ ଧର୍ମଘଟର ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇଥିବା ଛାତ୍ରନେତାମାନେ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନରେ ଯୋଗଦେଲେ । ନଗଣ୍ୟ ଥିବା ଆମ ସଂଗଠନ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଶକ୍ତି ଧରି ଉଭା ହେଲା ।

ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ରାଜ୍ୟ କନ୍ଭେନସନ ପରେ ପରେ ପୁରୀରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଲା ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟଫ୍ଲେନମ୍ ବା ଏକ ବିଶେଷ ଅଧିବେଶନ । ମୁଁ ଓ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ସାମନ୍ତ ଦୁଇଜଣ ଛାତ୍ର ପ୍ରଣରୁ ସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲୁ । ସାଥୀ ବ୍ରଜ ମିଶ୍ର ଅସୁସ୍ଥତା ଯୋଗୁଁ ଯାଇ ପାରିନଥିଲେ । ସେଠାରେ ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ଗୁରୁଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଆଗତ କରିଥିବା ଏକ ରିପୋର୍ଟ ସହ ପାର୍ଟିର ଚିଠା କର୍ମସୂଚୀ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ସାଥୀ ମୋହନ ଦାସ ସତ୍ତାପତି ଓ ସାଥୀ ଶରତ ପଟ୍ଟନାୟକ ସଂପାଦକ ଥାଇ ଏକ ନିର୍ବାଚନ କମିଟି ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏ ଫ୍ଲେନମର ଆଲୋଚନାକୁ ବେଶି ଭାଗ ପରିଚାଳିତ କରିଥିଲେ ସାଥୀ ବିଜୟ ଦାସ । ଗୁପ୍ତରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିବା ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସମ୍ମିଳନୀ ପାଇଁ ସାଥୀ ଗୁରୁଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରତିନିଧି ଭାବେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ । ବିଗତ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନର ପରିଚାଳନା ଯୋଗୁ ଆମ କାମର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱୀକୃତି ଏଠାରେ ମିଳିଥିଲା । ସବୁଠାରୁ ଉତ୍ସାହଜନକ ଥିଲା ଫ୍ଲେନମ ପରର ସାଧାରଣ ସଭା । ପୁରୀ ବଡ଼ଦାଣ୍ଡ ମରିଚିକୋଟ ଠାରେ ସହରର ସହସ୍ରାଧିକ ଲୋକ ଦୀର୍ଘ ୩ ଘଣ୍ଟା ଧରି ସଭା ଶୁଣୁଥାଆନ୍ତି । ମୋହନ ଦାସ ଓ ମନମୋହନ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଭାଷଣ ଥିଲା ଏ ସଭାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆକର୍ଷଣ ।

ପ୍ରଥମ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ବେଳର ଅଭିଜ୍ଞତା

ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ କଟକ ସହରରୁ ବୈଦ୍ୟନାଥ ରଥଙ୍କୁ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥୀ କରିବାକୁ ଆମେ ସହର କମିଟି ତରଫରୁ ପ୍ରସ୍ତାବ କରିଥିଲୁ । ମାତ୍ର କଟକ ଲୋକସଭା ଆସନରୁ ସେ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କଲେ । ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସନରୁ ମୋହନ ଦାସ ଲଢୁଥିବାରୁ ନୟାଗଡ଼, ଖଣ୍ଡପଡ଼ା ଓ ଦଶପଲ୍ଲୀ ସେଗମେଣ୍ଟ ରୁଡ଼ିକର କାମ ପାଇଁ ମୋତେ ନୟାଗଡ଼ ପଠାଇ ଦିଆଗଲା ।

ନୟାଗଡ଼, ଖଣ୍ଡପଡ଼ା ଓ ଦଶପଲ୍ଲୀ ହୋଇ ଏ ତିନି ସେଗମେଣ୍ଟ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟତଃ ସଂଗଠକ ହେଲି ମୁଁ ଜଣେ । ନୟାଗଡ଼ର ବାସୁଦେବ ଦୋରା ବୋଲଗଡ଼ରେ ରହି କାମ କରୁଥାଆନ୍ତି । କାରଣ ସେଠାରେ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ଗଙ୍ଗାଧର ପାଢ଼କରାୟ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବିତା କରୁଥିଲେ । ମୁଁ ଏକାକି ପାଣ୍ଠି ସଂଗ୍ରହ କରି ପ୍ରଚାରପତ୍ରଟିଏ ଛାପିବା ସହିତ କାନ୍ଥବାଡ଼ରେ ପୋଷ୍ଟରିଂ କରି କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ମୋର କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବନ୍ଧୁ ଓ ବାପାଙ୍କର କେତେକ ମହକିଲ ମୋ ପ୍ରତି ସମର୍ଥନଶୀଳ ହୋଇ କିଛି ସହାୟତା କରୁଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ସେ ସବୁ ନଗଣ୍ୟ । ମୋହନ ଦାସ ନୟାଗଡ଼ ଆସିଲାବେଳେ ମୋତେ ସଭା ପାଇଁ ଟିଣ କାହାଳୀରେ ପ୍ରଚାର ଠାରୁ ସଭାରେ ସଭାପତି ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁକିଛି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ନୟାଗଡ଼ ବିଧାନସଭା ଆସନରୁ ପ୍ରାର୍ଥାଧିବା ନୟାଗଡ଼ ରାଜାଙ୍କ ପାଇଁ ବାପା ଲାଗିଥାଆନ୍ତି । ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ମୁଁ କାମ କରୁଥାଏ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ପ୍ରାର୍ଥୀ ସୋମନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପାଇଁ । ତେଣୁ ନୟାଗଡ଼ ଠାରେ ଆମ ଘରେ ୩ ଗୋଟି ଦଳର ଡେରା ପଡ଼ିଥାଏ ।

ଦଶପଲ୍ଲୀରେ ହେଲା ଆହୁରି ବିଚିତ୍ର ଅବସ୍ଥା । ପୂର୍ବରୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ସଭାପାଇଁ ଯେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲି, ସେଠାକୁ ମୋହନ ଦାସଙ୍କୁ ନେଇ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ଦେଖିଲି ରାଜାଘର ଧମକରେ ସେସବୁ ଭୁସ୍ତୁଡ଼ି ପଡ଼ିଛି । ତେଣୁ ସଂଧ୍ୟାବେଳକୁ ଦଶପଲ୍ଲୀ ଗଡ଼ର ମଧ୍ୟସ୍ଥଳରେ ଥିବା ଜନଗହଳି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଛକରେ ମୁଁ ଟିଣ କାହାଳୀରେ ଅଧିଷ୍ଠାଏ କହିଲା ପରେ ମୋହନ ଦାସ ଖାଲି ପାଟିରେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଦି' ଚାରିପଦ କହିଲେ । ତା'ପରେ ଦଶପଲ୍ଲୀ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳର ପୂର୍ବତନ ସଭାପତି ତଥା କଂଗ୍ରେସ ନେତା ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ତାଲୁଆ ଓ ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁମାନେ ଆମକୁ ଡାକିଲେ । ଦଶପଲ୍ଲୀ ରାଜା କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହୋଇଥିବାରୁ ସେମାନେ ଅସନ୍ନୁଷ୍ଟ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ସହ ଯାଇ କଂଗ୍ରେସ ଅଫିସରେ ସଭାରୁ ଆମ ସହ ଆସିଥିବା କେତେକ ଆଗ୍ରହୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଧରି ବୈଠକ କଲୁ । ରାତିରେ ସେଇ କଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନଙ୍କ ଅତିଥି ହୋଇ ସେଇଠାରେ ହିଁ ରହିଲୁ । ସାଥୀ ବୈଦ୍ୟନାଥ ରଥ ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ଆସିଥିଲାବେଳେ ଆମେ ଦୁହେଁ ସାଇକେଲରେ ଖଣ୍ଡପଡ଼ା ଯାଇ ଦୁଇଦିନ କାଳ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ପଥପ୍ରାନ୍ତ ସଭାମାନ କରିଥିଲୁ ।

୧ମ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଭୋଟ ଗ୍ରହଣ କାମ ଲାଗି ରହୁଥାଏ ମାସକରୁ ଅଧିକ କାଳ । ନୟାଗଡ଼ କାମ ସରିବାପରେ ପାର୍ଟି ନିର୍ଦ୍ଦେଶମତେ ଗଲି ଖୋର୍ଦ୍ଧା । ସେଠାରେ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଥାଆନ୍ତି ସାଥୀ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ ।

ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କଂଗ୍ରେସର ପ୍ରାର୍ଥୀ ଆଆନ୍ତି କିଛିଦିନ ପୂର୍ବେ ପ୍ରଚାର ବିଭାଗ କର୍ମୀ ଥିବା ମାଧବ ରାଉତରାୟ । ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ଜିତିବେ ବୋଲି ଆମର ବହୁ ଆଶା ଥିଲା । ମାତ୍ର ଜାତିଆଣତାବ ସୃଷ୍ଟିକରି ତାଙ୍କୁ ହରାଇ ଦିଆଗଲା । ରାଜନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜାତିଆଣ ଭେଦଭାବର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାକୁ ଜିପରି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ସେ ସଂପର୍କରେ ତାହାଥିଲା ମୋର ପ୍ରଥମ ଅନୁଭୂତି ।

ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ୪ ଦିନ ବ୍ୟାପୀ ଭୋଟଗ୍ରହଣ ସରିବା ପରେ ମୋତେ ପଠାଇ ଦିଆଗଲା ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଜଗନ୍ନାଥପ୍ରସାଦ । ତାହା ଥାଏ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ସେଠାରେ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଆଆନ୍ତି ସାଥୀ ଆନନ୍ଦ ରାଉତ । ବ୍ରହ୍ମପୁର ଯାଇ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଅଫିସରେ ସାଥୀ ବିଜୟ ଦାସଙ୍କୁ ଦେଖା କଲି । ସେ ମୋତେ ସାଥୀ ଗୋବିନ୍ଦ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ସହ ଆସ୍କା ଦେଇ ଭଞ୍ଜନଗର ଯିବାକୁ ପଠାଇଦେଲେ । ଗୋବିନ୍ଦବାବୁଙ୍କ ସହ ବସରେ ଗଲାବେଳେ ମୋର ହେଲା ଅଦଭୂତ ଅନୁଭୂତି । ବସ ଯେଉଁଠି ରହୁଥାଏ ସେଠାରେ ଗୋବିନ୍ଦବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ଲୋକେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇ ଯାଉଥାଆନ୍ତି ଏବଂ “ଗୋବିନ୍ଦ ପ୍ରଧାନ କି ଜୟ” ସ୍ଲୋଗାନ ଉଠେ । ଆସ୍କା ଓ ଭଞ୍ଜନଗରରେ ଆମେ ବସରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଚାଲି ଚାଲି ଗଲାବେଳେ ପଛରେ ଶହ ଶହ ଲୋକଙ୍କ ସ୍ଲୋଗାନ ମୁଖରିତ ଶୋଭାଯାତ୍ରା । ଜମିଦାରୀ ମୁଣ୍ଡାଦାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିରୁଦ୍ଧରେ ତାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଲଢ଼େଇ ସାଜକୁ ସେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ରହିଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଧରିବାପାଇଁ ପୋଲିସର ଜିଲ୍ଲା ତମାମ ଖାନତଲାସୀ ତାଙ୍କୁ ବୀରର ଆସନରେ ବସାଇ ଦେଇଥାଏ । ତାଙ୍କ ଲୋକପ୍ରିୟତା ଆମର ଥାଏ ବଡ଼ ସମ୍ବଳ ।

ଜଗନ୍ନାଥପ୍ରସାଦରେ ଆମ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଆନନ୍ଦ ରାଉତ ଚାଲି ଚାଲି ଗାଁକୁ ଗାଁ ବୁଲି ପ୍ରଚାର କରୁଥିଲାବେଳେ ଆମ ପ୍ରତିଯୁକ୍ତୀ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରାର୍ଥୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ମୋଟର ଗାଡ଼ି କେଜଖଣ୍ଡ କାମରେ ଲଗାଇବା ସହ ଗୋଟାଏ ଛୋଟ ଉଡ଼ାଜାହାଜ କୁଳାଡ଼ ଠାରେ ପକାଇ ଲୋକଙ୍କ ଆଖି ଝଲସାଇ ଦେଇଥିଲେ । ମୁଁ ଆଉ ଜଣଙ୍କୁ ପଛରେ ବସାଇ ସାଇକେଲରେ ବୁଲୁଥିଲି । ଜଗନ୍ନାଥପ୍ରସାଦର ଭୋଟକାମ ସାରି ଫେରିବା ବାଟରେ ଆସ୍କା ଠାରେ ସାଥୀ ବିଜୟ ଦାସ ଅନୁରୋଧ କଲେ ସାଥୀ ସଦାନନ୍ଦ ମହାନ୍ତି ପ୍ରାର୍ଥୀ ହୋଇଥିବା ପୁରୁଷୋତ୍ତମପୁର ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ କାମ ପାଇଁ ଆଉ କେଜ ଦିନ ରହିଯିବାକୁ । ସେଠାରେ ଆମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିଯୁକ୍ତିତା କରୁଥାଆନ୍ତି ପି.ସି.ସି. ସଭାପତି ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କ ପୁଅ ହରିହର ଦାସ । କୃଷକ ଆନ୍ଦୋଳନର କେଜଖଣ୍ଡ ଗ୍ରାମ ଥାଏ ସେ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ । ଗୋବିନ୍ଦ ପ୍ରଧାନ ଓ ବିଜୟ ଦାସଙ୍କ

ଲୋକପ୍ରିୟତା ସହ ସଦାନନ୍ଦ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ବାସ୍ନାତା ଥାଏ ଆମର ସମ୍ବଳ । ଆମେ ଭୋଟରେ ସେଠାରେ ହାରିଲୁ । ଖଣ୍ଡେ ମୋଟର ଗାଡ଼ି ହୋଇଥିଲେ କିତି ଯାଇଥାଆନ୍ତୁ ।

ଦୁଇମାସ କାଳ ଯେତେ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ କାମ କରି ମୁଁ ଏପରି କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିଲି ଯେ କଟକ ଫେରିବାପରେ ପିତୃସାକ୍ଷୀ ଘରେ ପୂରା ଦୁଇଦିନ ଶୋଇଗଲି । ମୋ ଶାରୀରିକ ଅବସ୍ଥା ଯାହାହେଉ, ଏ ନିର୍ବାଚନରେ କାମ ମୋ ପାଇଁ ଥିଲା ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ତାଲିମର କ୍ଷେତ୍ର । ଏ ଦୁଇମାସର କାମ ମୋ ରାଜନୈତିକ ବୟସକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଇବର୍ଷ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥିଲା । ଭାରତୀୟ ଲୋକ ଚରିତ୍ରର ଅନେକ ନୂଆ ଦିଗ ଜାଣିବା ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ଭାବାବେଗର ଧାରା କିପରି କାମ କରି ନୂଆ ନୂଆ ଉପାଦାନ ସୃଷ୍ଟି କରେ ତା'ର କିଛି ଅଭିଜ୍ଞତା ହେଲା । ଏ ତାଲିମ ରହିଆସିଥିଲା ମୋର ସମ୍ବଳ ଭାବେ ।

ସେହି ପ୍ରଥମ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନର ଫଳାଫଳ ଆମପାଇଁ ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ସାହଜନକ । ଆମ କଳନାର ବାହାରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ହେଲା ଦ୍ଵିତୀୟ ବୃହତ୍ତମ ରାଜନୈତିକ ଦଳ । ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ ଆନ୍ଧ୍ର, ତାମିଲନାଡୁ, କର୍ଣ୍ଣାଟକ, କେରଳକୁ ନେଇ ଥିବା ମାଡ୍ରାସ ପ୍ରେସିଡେନ୍ସିରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ପରିଚାଳିତ ମେଣ୍ଟ ପ୍ରଥମ ଶକ୍ତିରେ ପରିଣତ ହେବା ବେଳେ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ହେଲା ମୁଖ୍ୟ ବିରୋଧୀ ଦଳ । ଓଡ଼ିଶାରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ୭ ଗୋଟି ଆସନ ଲାଭ କରି ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସହ ସମାନ ସ୍ତରରେ ରହିଲା ।

ସଂଗଠକର ସ୍ଵୀକୃତି

ନିର୍ବାଚନରେ ମୁଁ ଅର୍ଜନ କରିଥିବା ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ନିର୍ବାଚନ ଫଳାଫଳର ଉତ୍ସାହ ସହ ପାର୍ଟି ଲାଜନ ସଂପର୍କରେ ଗଭୀରତାକୁ ଯିବାରେ ମୋ ଦକ୍ଷତା ମୋତେ ନେଇଗଲା ଜଣେ ସଂଗଠକର ସ୍ତରକୁ । ଅବଶ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ପୁସ୍ତକ ଓ ପତ୍ର ପତ୍ରିକା ପଢ଼ିବାର ନିଶା ଏଥିରେ ବିଶେଷ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର କାମ ସହ କଟକ ସହର ପାର୍ଟି ସଂଗଠନର ଦାୟିତ୍ଵ ମଧ୍ୟ ମୋ ଉପରେ ବେଶି ଭାର ପଡ଼ିଲା । କାରଣ ସଂପାଦକ ବୈରାଗୀ ଜେନା ନିର୍ବାଚନବେଳୁ ପଢ଼ିଆ ଓ କଟକ ସଦର ଅଞ୍ଚଳରେ କାମ କଲେ । ତେଣୁ ମୁଁ ସଂପାଦକ ନଥାଇ ମଧ୍ୟ ସେ ସବୁ କାମ ତୁଲାଜିଲି ୧୯୫୩ରେ ଗଗନ ଜେନା ଦାୟିତ୍ଵ ନେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ସେଥିରେ ପୁଣି ରାଜ୍ୟକମିଟି କଟକ ସହର କମିଟିକୁ ଜିଲ୍ଲାକମିଟିରେ ପରିଣତ କରିଦେବା ଯୋଗୁଁ କାମର ଚାପା ବଢ଼ିଲା ।

ଛାତ୍ର ପ୍ରଞ୍ଚରେ ଲାଗି ରହିଲା ଅଗ୍ରଗତି

ଛାତ୍ର ପ୍ରଞ୍ଚରେ ସାଥୀ ବ୍ରଜବନ୍ଧୁ ମିଶ୍ର ପ୍ରାକୃନ ଆବାହକ ଥିଲେ ହେଁ ରାଜ୍ୟ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ବେଶି ଭାଗ କାମ ମୋଡେ କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ବ୍ରଜ ମିଶ୍ର, ପ୍ରବାର ପାଲିତ, ବିଶ୍ଵମ୍ବର ସାମନ୍ତ ଓ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବୁଝାମଣାର ଚାରିଜଣିଆ ଟିମରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବା ଯୋଗୁଁ କାମ ସବୁ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲୁ । ଏ ପ୍ରକାର ସମଧାରଣା ଆଣିବାପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ ଆମକୁ ସବୁ ବିଷୟରେ ଦିନଦିନ ଧରି ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । କାମର ଚାପା ଯୋଗୁଁ ମୁଁ ପିଇସାଙ୍କ ଘର ଛାଡ଼ି କଲେଜ ଛକରେ ଥିବା ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନ ଅଫିସରେ ଆସି ରହିଲି । ପରେ ଗିରିଜାଭୂଷଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଆସି ସେଠାରେ ରହିଲେ । ଉପରୋକ୍ତ ଆମ ୪ ଜଣଙ୍କ ସହଯୋଗୀ ହେଲେ ଗିରିଜା ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅଖିଳ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଯୋଗେନ୍ଦ୍ର ଦାସ ।

୧୯୫୨ ଶିକ୍ଷାବର୍ଷରେ ଆମେ ଜିତିଲୁ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁରଠାରୁ ଉତ୍ତରରେ ବାଲେଶ୍ଵର ଓ ବାରିପଦା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧିକାଂଶ କଲେଜରେ । ସବୁଠାରୁ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଥିଲା ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ଛାତ୍ର ଯୁନିୟନ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ । ସଭାପତି ପଦ ପାଇଁ ଆମର ପ୍ରବାର ପାଲିତଙ୍କ ସହ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦିତା କରୁଥାଆନ୍ତି ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ଦାସ (ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ସହକାରୀ ଡାଇରେକ୍ଟର) । ତାଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରୁଥାଆନ୍ତି କଂଗ୍ରେସ ଓ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ପରିଚାଳିତ ଛାତ୍ର ସଂଗଠନ ମାନେ । ଦୁହେଁ ଥିଲେ ୧୯୫୧ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତା ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବନ୍ଧୁ । ପ୍ରବାର ପାଲିତ ଗୋଟିଏ ଭୋଟରେ ହାରିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଆସନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ପ୍ରାର୍ଥୀ ମାନେ ବିଜୟୀ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ତା'ର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ।

ଏଇ ବର୍ଷିତ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଉପରେ ଭିତ୍ତିକରି ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ କଲୁ । ତା' ପୂର୍ବରୁ ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ କରି ସଂଗଠନର ମୂଳଦୁଆକୁ ମଜଭୁତ କଲୁ । କଟକରେ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀବେଳେ ହେଲା ଦୁଇଟି ସମାବେଶ । ଉଦ୍‌ଘାଟନୀ ସମାବେଶରେ ଉଦ୍‌ଘାଟକ ଥିଲେ ହାଇଦ୍ରାବାଦ ଜନ-ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସାମ୍ବନ୍ଧ୍ୟର ସଭାପତି, ସରୋଜିନି ନାଇଡୁଙ୍କ ଭାଇ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟ ତଥା ଜୟପୁରିୟା । ତାଙ୍କ ଭାଷଣରେ ସେ ୫ ହଜାରରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଲୋକଙ୍କୁ ମୁଗ୍ଧ କରି ଦେଶରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା

ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାମାଜିକ ସ୍ରୋତକୁ ଆଗେଇ ନେବାପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଜଣାଇଥିଲେ । ସମ୍ମିଳନୀର ସାଂସ୍କୃତିକ ସମାରୋହ ଭାବେ ନାମିତ ସଂଧ୍ୟାର ଉଦଘାଟକ ଥିଲେ କଲିକତା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟାପକ ନିର୍ମଳ ଚାଟାର୍ଜୀ ଓ ସଭାପତି ଥିଲେ କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ । କଲିକତାରୁ ଆସିଥିବା ଗଣନାଟ୍ୟ ସଂଘର କଳାକାରମାନେ ତାଙ୍କର ନୃତ୍ୟ ଓ ସଂଗୀତ ମାଧ୍ୟମରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ନୂଆ ଜୀବନର ସଂସ୍କୃତି ।

ନଭେମ୍ବରରେ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ ସାରି ଡିସେମ୍ବର ମାସ ଶେଷ ବେଳକୁ ଗଲୁ ହାଜଦ୍ରାବାଦରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିବା ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ଜାତୀୟ ସମ୍ମିଳନୀକୁ । ହାଜଦ୍ରାବାଦରେ ସେତେବେଳକୁ ଆଏ ବାମପନ୍ଥା ହାତ୍ତା ଓ ତେଲେଙ୍ଗାନା ଲଢ଼େଇର ପ୍ରଭାବ । ଆମରି କ୍ୟାମ୍ପରେ ରହୁଥିବା ତେଲେଙ୍ଗାନା ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଚଳଣିରୁ ବାରିହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । ସେ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଓଡ଼ିଶାରୁ ପ୍ରବୀର ପାଲିତ ଓ ମୁଁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କମିଟିକୁ ।

ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ଶକ୍ତି ତା' ପରବର୍ଷ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା କଲେଜ ଛାତ୍ର ଯୁନିୟନ ଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ବାଚନରେ । ଦକ୍ଷିଣରେ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି ଠାରୁ ଉତ୍ତରରେ ବାଲେଶ୍ୱର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବହୁ କଲେଜରେ ଜିତିଲୁ । ମାତ୍ର ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ଆମ ବିଜୟ ଥିଲା ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । ଆମେ ମୁଖ୍ୟତଃ ସଂଗଠନର ଶକ୍ତି ବଳରେ ଜିତିଥିଲୁ । ସେ ବର୍ଷ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ରାଜ୍ୟସମ୍ମିଳନୀ ବେଶ ଜାକଜମକରେ ହେଲା ବାଲେଶ୍ୱରରେ । ତା'ର ସଂଗଠକ ଥିଲେ ମନୋଜ ଦାସ, ବ୍ରଜ ନାଥ ରଥ ଓ ଅକ୍ଷୟ ପାଣି ପ୍ରମୁଖ ।

ସେ ସମ୍ମିଳନୀ ବେଳେ ଆଉ ଏକ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଘଟଣା ଘଟିଲା । ସେତେବେଳେ ରାଜ୍ୟ ଛାତ୍ର ପ୍ରାକ୍ତନର ସଂପାଦକ ନିର୍ବାଚିତ ହେଉଥିଲେ ସମ୍ମିଳନୀରେ ପ୍ରତିନିଧି ଥିବା ପାର୍ଟି ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା । ସେ ବର୍ଷ ସାଥୀ ବ୍ରଜବନ୍ଧୁ ମିଶ୍ର ସଂପାଦକ ପଦ ତଥା ଛାତ୍ର ପ୍ରଶ୍ନରୁ ବିଦାୟ ନେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଆମେ ସାଥୀ ପ୍ରବୀର ପାଲିତକୁ ପ୍ରାକ୍ତନ ସଂପାଦକ କରିବୁ ବୋଲି ଠିକ୍ କରିଥିଲୁ । ତଦନୁଯାୟୀ ବ୍ରଜ ମିଶ୍ର ପ୍ରତିନିଧି ପାର୍ଟି ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ସଭାରେ ପ୍ରବୀର ପାଲିତଙ୍କ ନାମ ପ୍ରସ୍ତାବ କରିବା ପରେ ମୋତେ ସଂପାଦକ କରିବାପାଇଁ ସାଥୀମାନେ ଅଡ଼ି ବସିଲେ । ମୁଁ ମୋ ନାମ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ଯେତେ ବୁଝାଇଲେ ମଧ୍ୟ କେହି ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ । ପାର୍ଟିର ଜିଲ୍ଲା ସଂପାଦକ ଶୈଲେନ୍ ମହାପାତ୍ର ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରି ବିପୁଳ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ମତ ମାନିନେବାକୁ ଆମକୁ କହିଲେ ।

କୁଣାର ସହିତ ମୁଁ ହେଲି ସଂପାଦକ । ମାତ୍ର ସାଥୀ ପ୍ରବୀର ପାଲିତଙ୍କ ସହିତ ମୋର କୌଣସି ଭୁଲ ବୁଝାମଣା ହୋଇନାହିଁ । ମୋ ଉପରେ ଥିବା କଟକ ସହରର ପାର୍ଟି ଦାୟିତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେ ଛାତ୍ରପ୍ରଞ୍ଠ କାମରେ ମତେ ସକଳ ସହଯୋଗ ଦେବେ ବଳି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ । ତାହାହିଁ ହେଲା । ସେ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନ କାମ ସମ୍ପାଳିବାରୁ ମୁଁ କଟକରେ ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟସମ୍ମିଳନୀ କାମରେ ଲାଗି ପାରିଲି ।

କଟକରେ ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟସମ୍ମିଳନୀ

୧୯୫୩ ଡିସେମ୍ବରରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ୩ୟ କଂଗ୍ରେସ ପୂର୍ବରୁ କଟକରେ ହେଲା ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ । ତାହା ଥିଲା ପାର୍ଟିର ୨ୟ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ । ୧ମ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀରେ ମୁଁ ଥିଲି ଜଣେ ଦର୍ଶକ । ଏ ସମ୍ମିଳନୀ ବେଳକୁ ମୁଁ କେବଳ ବିଧିବଦ୍ଧ ପ୍ରତିନିଧି ନଥିଲି, ହେଲି ଅନ୍ୟତମ ଆୟୋଜକ । ଶଙ୍କରପୁରରେ ହେଲା ଏ ସମ୍ମିଳନୀ । ସମ୍ମିଳନୀକୁ ବାହାରୁ କେହି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ନେତା ଆସିପାରି ନଥିଲେ । ତିନିଦିନ ବ୍ୟାପୀ ଏହି ସମ୍ମିଳନୀରେ ଦିନେ ଗଲା ୧୯୪୮ଠାରୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୫ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ପାର୍ଟି କାର୍ଯ୍ୟର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନାରେ । ଆଉ ଦିନେ ଗଲା ୩ୟ କଂଗ୍ରେସ ପାଇଁ ଆସିଥିବା ଚିଠା ରାଜନୈତିକ ପ୍ରସ୍ତାବର ଆଲୋଚନାରେ । ୩ୟ ଦିନ ଆଲୋଚନା ହେଲା ଓଡ଼ିଶାର ପରିସ୍ଥିତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ସଂଗଠନ ସଂପର୍କରେ । ପାର୍ଟିର କର୍ମସୂଚୀ ଗୁପ୍ତରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏକ ଜାତୀୟ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଗୃହୀତ ହୋଇ ସାରିଥିବାରୁ ତା'ର ସବିଶେଷ ଆଲୋଚନା ନହୋଇ ସୋଭିଏତ୍-ୟୁନିୟନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ନେତୃତ୍ୱ ସହ ଭାରତୀୟ ନେତାମାନଙ୍କ ଆଲୋଚନାର ବିବରଣୀ ପଢ଼ିବାକୁ ଦିଆଯାଇ ପୁଣି ଫେରାଇ ନିଆଯାଇଥିଲା । ପରେ ଅବଶ୍ୟ ସେ ସବୁ ବିଭିନ୍ନ ପୁସ୍ତକରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ।

କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରସ୍ତାବର ସାରମର୍ମ ଥିଲା: କୋରିଆ ଯୁଦ୍ଧରେ ଆମେରିକା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ପଛଘୁଞ୍ଚା ପରେ ଭାରତ ସରକାର ରକ୍ଷ ଓ ଚୀନ ସହ ଅଧିକ ସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭାରତରେ ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ବ୍ରିଟିଶ ପୁଞ୍ଜିର ଆଧିପତ୍ୟ ରହିଛି । ତା' ସହିତ ଆମେରିକା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଅନୁପ୍ରବେଶ ଘଟୁଛି । ଭାରତ ସରକାର ବିଦେଶୀ ଶୋଷଣ ଓ ଦେଶରେ ଥିବା ସାମନ୍ତବାଦୀ ଶୋଷଣର ବିଲୋପ ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ନୁହେଁ । ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ବାମପନ୍ଥୀ ଓ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ହିଁ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀ ସଂଗ୍ରାମ ସହ ଭାରତ ସରକାରର ଏସବୁ

ତୋଷଣନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଓ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଆଗେଇ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ଏହି ଆଭିମୁଖ୍ୟ ନେଇ ଆଗେଇବା ସହ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଭୂସଂପର୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ପ୍ରୟୋଜନ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଗଲା । ସମସ୍ତ ଗଣପ୍ରଣ୍ଡର କାମକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ଏବଂ ସଂଗଠିତ ଗଣଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ପାର୍ଟିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବାକୁ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତାବରେ କୁହାଯାଇଥିଲା । ରାଜ୍ୟର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ଦେବାପାଇଁ ସାଂଗଠନିକ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ କୁହାଯାଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଏଥିପାଇଁ ନେତୃତ୍ୱରେ ରହିବାକୁ ବିଭିନ୍ନ ସାଥୀଙ୍କ କୁଣ୍ଠା ଓ ପେଟିବୁର୍ଜୁଆ-ସୁଲଭ ଛକାପଞ୍ଜା ମନୋଭାବ ଯୋଗୁଁ ସଂକଟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ରାତି ପାହିଲା । ନେତୃତ୍ୱ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ଐକ୍ୟବଦ୍ଧ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସମ୍ମିଳନୀର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ନେତୃତ୍ୱର ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ଦାୟିତ୍ୱ ନେବାକୁ ବାଧ୍ୟ କଲେ ।

ପୁରୀ ସମୟର କର୍ମୀ ପରି

ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ଛାତ୍ର ପ୍ରଣ୍ଡରେ ଥିଲେ ହେଁ କୌଣସି କଲେଜରେ ପଢୁନଥିଲି । ସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଥିଲି ଜଣେ ପୁରୀ ସମୟର ପାର୍ଟି କର୍ମୀ । ୧୯୫୨ ଶେଷବେଳକୁ ସମୟ ମିଳିବାରୁ ପଢ଼ାପଢ଼ି କରି ପରୀକ୍ଷା ଦେଲି । ୧୯୫୪ରେ ଆଇ.ଏ. ପାଶ୍ କଲି । ତା’ପରେ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ଦୁଇବର୍ଷ ବି.ଏ. କ୍ଲାସରେ ପଢ଼ିଲି । ଅବଶ୍ୟ କଲେଜର ସେ ପଢ଼ାପଢ଼ି ଥାଏ ନାମକୁମାତ୍ର । ପ୍ରକୃତରେ ଛାତ୍ର ପ୍ରାକ୍ତନ ଓ ସର୍ବକମିଟି ସଂପାଦକ ଭାବେ ଛାତ୍ର ପ୍ରଣ୍ଡର ଦାୟିତ୍ୱ ସମ୍ଭାଳିବା ସହ କଟକ ନଗର ଜିଲ୍ଲା କମିଟିର ସଦସ୍ୟ ଭାବେ ତା’ର କାମ ସବୁ କରୁଥାଏ । ଏ ସବୁ ସାଙ୍ଗକୁ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼ରେସନ୍ ତରଫରୁ ଏକ ମାସିକ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଆମେ ନେଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ସେଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଅନୁମତି ଓ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍ ଆଣିବାଠାରୁ ଅର୍ଥ ଓ ଲେଖା ସଂଗ୍ରହ କରି ପତ୍ରିକା ଛପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ଦାୟିତ୍ୱ ମୋତେ ହିଁ ବେଶି ଭାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । କାରଣ ଆମ ‘ଆଗାମୀ’ ପତ୍ରିକାର ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ମନୋଜ ଦାସ ପୁରୀରେ ତାଙ୍କ ଭାଇ ଅଧ୍ୟାପକ ମନ୍ମଥ ନାଥ ଦାସଙ୍କ ପାଖରେ ରହି ସାମନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର କଲେଜରେ ପଢୁଥାଆନ୍ତି । ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ଠାରୁ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରର ସମସ୍ୟା, ଅର୍ଥନୀତି, ରାଜନୀତି ଓ ସାମାଜିକ ସମସ୍ୟାକୁ ଛୁଡ଼ିଥିବା ଏକ ପ୍ରଗତିଧର୍ମୀ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଜଞ୍ଜାଳ ସଂପର୍କୀୟ ଅଭିଜ୍ଞତା ମୋର ହେଲା ।

ସେ ବର୍ଷ ପୁଣି ଆମେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କଲେଜରେ ଜୟ ଲାଭ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ

ରେଭେନ୍ସାରେ ହାରିଯାଇଥାଉ । ସତ୍ୟାପତି ପଦପାଇଁ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସିପାତ୍ରଙ୍କ ପରି ପ୍ରାର୍ଥୀ ଆମର ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏ ପରାଜୟ କିଛିଟା ହତାଶା ସୃଷ୍ଟି କରି ଥିବାବେଳେ “ଆଗାମୀ” ପତ୍ରିକାର ପ୍ରକାଶନ ଆମ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ବେଶ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷ ଅବଶ୍ୟ ଆମେ ରେଭେନ୍ସାରେ ଜିତିଲୁ ଏବଂ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସି ପାତ୍ର ହିଁ ହୋଇଥିଲେ ଛାତ୍ର ଯୁନିୟନର ସତ୍ୟାପତି । ସେଇ ୧୯୫୪ ଡିସେମ୍ବରରେ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଠାରେ ହେଲା ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ । ମୋତେ ହିଁ ବ୍ରହ୍ମପୁରରେ ରହି ସାଥୀ ବଂଶୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଶ୍ରୀଶ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଧରି ତାଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ସେ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ବକ୍ସା ଭାବେ ଆସିଥିଲେ ଲୋକସଭାରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଉପନେତା ଅଧ୍ୟାପକ ହିରେନ୍ ମୁଖାର୍ଜୀ ଓ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ଶାନ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନର ମ୍ୟାଡ଼ାମ୍ ବେନକ୍ସ ।

ସେଠାରେ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସିପାତ୍ରଙ୍କୁ ସତ୍ୟାପତି ଓ ମନୋଜ ଦାସଙ୍କୁ ସଂପାଦକ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେବା ସହ ଗିରିଜା ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ‘ଆଗାମୀ’ର ସଂପାଦକ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇ ମୋ ଉପରୁ ଦାୟିତ୍ୱ ସବୁ କୋହଳ କରି ଦେବାକୁ ମୁଁ ବିଚାରିଥିଲି । ମାତ୍ର ପ୍ରବାର ପାଲିତ ସେହିବର୍ଷ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଅବ୍ୟାହତି ନେଇ ଟ୍ରେଡ଼ୟୁନିୟନ କାମକୁ ଗଲେ । ତେଣୁ ମୁଁ ଛାତ୍ରଫେଡ଼ରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଲି ନାହିଁ । ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ଯୁନିୟନ ନିର୍ବାଚନରେ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସିପାତ୍ରଙ୍କୁ ସତ୍ୟାପତି ପଦ ପାଇଁ ଜିତାଇବା ଓ ସେ ବର୍ଷର ପ୍ରକାଶକରୀ ବନ୍ୟାବେଳେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ରିଲିଫ୍ କାମରେ ଲଗାଇବାର କାମ ଯେପରି ମୋତେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା ।

ପ୍ରକାଶକରୀ ବନ୍ୟା ବେଳେ

ସେଇବର୍ଷ ଭାଙ୍ଗିଲା ଦଳେଇ ଘାଇ । କଟକକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିବାକୁ ଖାନ ନଗର ଠାରେ ଆମେ ବାଲିବସ୍ତ୍ରା ପକାଇ ଜଗି ରହିଛୁ, ଖବର ଆସିଲା ଦଳେଇ ଘାଇର । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଛୁଟିଲୁ । କନ୍ଦରପୁର ଦେଇ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ଘାଇ ବଡ଼ହୋଇ ନଥାଏ । ମାତ୍ର ଲୋକେ ଗଛ ଉପରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇ ଆର୍ତ୍ତ ଚିତ୍କାର କରୁଥାଆନ୍ତି । ସେହି ସମୟରୁ ମୁଁ ସେଠାରେ ରହିଗଲି । ଲୋକଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦେଖି ଭୋକ ଶୋଷ ଯେପରି ଆଡ଼େଇ ହୋଇଗଲେ । ଦଳେଇ ଘାଇ ପାଖରେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ସେଠୀଙ୍କ ଗ୍ରାମ । ପାର୍ଟିର କିଛି ସମର୍ଥକ ମଧ୍ୟ ଯୁଟିଲେ । ମାତ୍ର ଆମ କାମ ଦେଖି କନ୍ଦରପୁର ବଜାରରେ ମଧ୍ୟ ଆମ ପ୍ରତି ସମର୍ଥନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଗୋଟାଏ ଘର ନେଇ ରିଲିଫ୍ କମିଟି

ଅର୍ଥସ ଖୋଲିଦେଲୁ । ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ତାହା ହେଲା ଯୋଗାଯୋଗ କେନ୍ଦ୍ର । କଂଗ୍ରେସ ଓ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର କର୍ମୀଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସରକାରୀ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଓ ଖୋଦ୍ ପୂର୍ବମନ୍ତ୍ରୀ ଭୈରବ ମହାନ୍ତି ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇ ଯୋଗାଯୋଗ ରକ୍ଷାକଲେ । କଟକ ଓ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରୁ ଆମର ଆସୁଥିବା ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ ସବୁ ନେଇ ଡଙ୍ଗାରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନକୁ ଗଲୁ । ସରକାରୀ ରିଲିଫ୍ ବାଣ୍ଟିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ଡାକିଲେ । ଲୋକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ଓ ରିଲିଫ୍ ବାଣ୍ଟିବା କାମରେ ଆମେ ନଈ ଓ କେନାଲରେ ଡିର୍ଭୋଲ କୁଜଙ୍ଗ ଆଦି ବିସ୍ତୃତ ଅଞ୍ଚଳ ବୁଲିଲୁ । ବହୁ ବିପଦ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଯିବା ଓ କେନାଲ ବନ୍ଧରେ ରାତି କାଟିବାର ବିଚିତ୍ର ଅଭିଜ୍ଞତାମାନ ମୋର ସେତେବେଳେ ହେଲା । ରିଲିଫ୍ କାମରେ ହରିଲୁଟରେ ବାଧା ଦେବାକୁ ଯାଇ ଆକ୍ରମଣର ସମ୍ମୁଖୀନ ମଧ୍ୟ ହେଲି । ମାତ୍ର ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରଶଂସା ଓ ଆଦର ଆଦି ଥିଲା ପ୍ରେରଣାଦାୟକ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାମ ସାଙ୍ଗକୁ ଦଳେଇ ଘାଇ ଭାଙ୍ଗିବାବେଳର କଲେଜ କ୍ଲବରେ ଅନୁପସ୍ଥିତି ଯୋଗୁଁ ମୋର ଉପସ୍ଥାନ ୬୦ ଶତାଂଶ ସୁଦ୍ଧା ହେଲାନାହିଁ । ତେଣୁ ପୁଣି ବର୍ଷେ ସେଇ ୪ର୍ଥ ବାର୍ଷିକ କଳାରେ ରହି ପଢ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମୁଁ ସେଥିପାଇଁ ଆଦୌ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲି । ପୁଣି ମୋ ବୟସ ସେତେବେଳକୁ ୨୪ ପୁରିଲାଣି । ଆଉ ଛାତ୍ର ରାଜନୀତି ରୁଟୁ ନଥାଏ । ପୁଣି ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ୧୯୫୭ର ୨ୟ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ । ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ପ୍ରାଣନାଥବାବୁଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ କରି ଲଢ଼ିବା ବିଷୟ ଲକ୍ଷ୍ମଣନନା ମୁଣ୍ଡରେ ଭରି କରି ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ତା' ଛଡ଼ା ଛାତ୍ରପ୍ରଣ୍ଡ କାମ ସମ୍ବଳିବାକୁ ହରିଷ୍ଟ ବକ୍ତିପାତ୍ର, ମନୋଜ ଦାସ, ଗିରିଜା ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ରମୁଖ ଥାଆନ୍ତି । ଏ ସବୁ ବିଷୟ ବିଚାରକୁ ନେଇ ଛାତ୍ରପ୍ରଣ୍ଡ ଛାଡ଼ି ପୂରା ସମୟ ଦେଇ କାମ କରିବାକୁ ବାହାରିଲି । ମୋର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସାଥୀମାନେ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଆପତ୍ତି କଲେ ନାହିଁ । ଏହା ରାଜ୍ୟକମିଟି ସଂପାଦକ ସାଥୀ ଗୁରୁଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଜଣାଇବାରେ ସେ ଚୌଦ୍ୱାର ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳ କାମରେ ପୁରା ସମୟ ଦେବାକୁ ମୋତେ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ । ସେ ଯାହାହେଉ, ଛାତ୍ରପ୍ରଣ୍ଡ କାମରୁ ଅବ୍ୟାହତି ନେଲି । ପହଞ୍ଚିଲି ନୟାଗଡ଼ରେ ବାପା, ବୋଉ, ଭାଇ, ଭଉଣୀ ଓ ପୁରୁଣା ସାଙ୍ଗ ସାଥୀଙ୍କ ପାଖରେ ।

ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସଂଗଠନରେ

ମୁଖ୍ୟ ଉପରେ କୌଣସି କାମ ବା ଆଗକୁ କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନଥାଇ ଫାଙ୍କା ମନରେ ଘରେ ରହିବାର ତାହା ଥିଲା ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଅଭିଜ୍ଞତା । ସେତେବେଳେ ବାପା ନୟାଗଡ଼ରେ ଓକିଲାତି କରୁଥାଆନ୍ତି । ଆମେ ୩ ଭାଇ ୪ ଭଉଣୀରୁ ମୋ ବଡ଼ଭଉଣୀର ବିବାହ ହୋଇଯାଇଥାଏ ୧୯୪୬ ବେଳୁ । ଭିଣୋଇ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପଟ୍ଟନାୟକ ବାଙ୍କି ପଥୁରିପଡ଼ାର । ସବ୍‌ଡେପୁଟି ଭାବେ ସରକାରୀ ଚାକିରିରେ ପଶି ଏ.ଡି.ଏମ୍. ହୋଇ ଅବସର ନେଲେ । ସାନଭାଇ ସମରେନ୍ଦ୍ର ସେତେବେଳକୁ ପୁରୀ କଲେଜରେ ପଢୁଥାଏ । ତା’ ତଳ ଭାଇ ସବ୍ୟସାଚୀ ଏବଂ ତିନି ଭଉଣୀ ସରସ୍ୱତୀ, ସୌଭାଗିନୀ ଓ ସଂଘମିତ୍ରା ଥାଆନ୍ତି ନୟାଗଡ଼ରେ । ବାପା, ବୋଉ ଓ ଭାଇଭଉଣୀମାନଙ୍କ ସହ ଖୁସିବାସିରେ କେଜଦିନ କାଟିବାବେଳେ ଆଉଥରେ ପଢ଼ିଲି ମାୟାକୋଭସ୍କି, ଲୋକାର୍, ସେଲି ଓ ପଲ ଏଲ୍‌ଡ୍ୱାର ଆଦିଙ୍କ କବିତାବହି ଠାରୁ ତସ୍‌ଟୋଭସ୍କି, ହାୱାର୍ଡ଼ ଫାଷ୍ଟ, ଜଲ୍ୟା ଜଲେନବର୍ଗଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ମାତ୍ର ଚେତନାର ଆହ୍ୱାନ ହେଲା- ସମୟ ସବୁଠାରୁ ମୂଲ୍ୟବାନ ।

ସମୟକୁ ପାର୍ଟି କାମରେ ନିୟୋଜିତ କରିବାକୁ ହେଲେ ମୋତେ ସେଠାରେ ପାର୍ଟି ଗଢ଼ିବାକୁ ହେବ । ପାର୍ଟି ବୋଲି ସେପରି କିଛିନଥାଏ । ସାଥୀ ବାସୁଦେବ ଦୋରା ତାଙ୍କ ଗ୍ରାମ କେଶପାନିଆରେ ଥାଆନ୍ତି । ଆଉ ତାଙ୍କ ସହଯୋଗୀ ଥାଆନ୍ତି ଗୋଡ଼ିପଡ଼ାର ମାଗୁଣୀ ପ୍ରଧାନ ଓ ପାଖ ଗାଆଁର ମଧୁ । ତେଣୁ ମୋତେ ହିଁ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ହେବ । ଲେନିନଙ୍କ “କେଉଁଠୁ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ହେବ” ଲେଖାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ପାର୍ଟି ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂଗଠନରୁ ଆରମ୍ଭ କଲି କାମ । ପାର୍ଟି ପତ୍ରିକାର ଏଜେନ୍ସି ଆଣିବା ସହ ସଂଗଠନର ମୂଳଦୁଆ ପକାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି ମାର୍ଚ୍ଚବାଦୀ ପାଠକ୍ର । ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବନ୍ଧୁ ରଘୁନାଥ ଦାସ, ବ୍ରଜ ମୋହନ ଦାସ, ପ୍ରସନ୍ନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପଟ୍ଟନାୟକ, ବୃନ୍ଦାବନ ମିଶ୍ର ଏବଂ ବାପାଙ୍କ ଜୁନିଅର ବୃନ୍ଦାବନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ମୋହରିଚ ଚକ୍ରଧର ଦାସ, ଗୌରହରୀ ମିଶ୍ର ଆଦିଙ୍କୁ ନେଇ ତାହା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ଏ ପାଠକ୍ର ପ୍ରତିଦିନ ସଂଧ୍ୟା ୭ଟାରୁ ଚାଲେ ଦୀର୍ଘରାତ୍ରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଏମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ୪/୫ ଜଣଙ୍କ ବିଶେଷ ଆଗ୍ରହ ଦେଖି ମୁଁ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ଏ ପାଠକ୍ର ପାଇଁ ପୁରୀ

ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଏ । ତତ୍ତ୍ୱ ସହିତ ଆଲୋଚନା ହୁଏ ଚଳନ୍ତି ରାଜନୀତିର । ଏହା ସହିତ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାମର କିଛି ଚିଠା ମଧ୍ୟ କଲୁ । ବାପାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଥିବା ନୟାଗଡ଼ର ‘ଜନକଲ୍ୟାଣ ସମିତି’ ମାଧ୍ୟମରେ ପୁରୁଣା ସହର ବା ଗଡ଼ର ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ଧରି ଲୋକଙ୍କୁ ଆନ୍ଦୋଳନମୁଖୀ କରାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସହରର ଯୁବକମାନଙ୍କ ସଂଗଠନ ଗଢ଼ିବା ପ୍ରତି ମନ ବଳାଇଲୁ ।

ସୀମା-ଆନ୍ଦୋଳନ

ଏ ସବୁ କାମ ଆରମ୍ଭ କରି ଆଗଭିତ୍ତିବାବେଳେ ଆସିଲା ସୀମା ଆନ୍ଦୋଳନ । ପ୍ରଦେଶ ଗୁଡ଼ିକର ପୁନର୍ଗଠନ ପାଇଁ ଗଠିତ ରାଜ୍ୟ ପୁନର୍ଗଠନ କମିଶନ୍ ଦୁଇଟି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ବହୁଳ ପୂର୍ବତନ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ସଢ଼େଇକଳା ଓ ଖରସୁଆଁକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ନରଖି ବିହାର ପ୍ରଦେଶରେ ରଖିଦେବାରୁ ତାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । କଟକରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଏ ଆନ୍ଦୋଳନର ସଂବାଦ ପାଇବାମାତ୍ରେ ସ୍କୁଲଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଧରି ମୁଁ ବାହାରିପଡ଼ିଲି ବିଶୋଭ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ । ତା’ପରେ ବାପାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଓକିଲମାନେ ଓ ରଘୁନାଥ ଦାସଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଦୋକାନିମାନେ ବାହାରିଲେ । ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସମର୍ଥନ କରୁଥାଆନ୍ତି । ମୋ ପିତା କୃପାସିନ୍ଧୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ସଭାପତି କରି କ୍ରିୟାନୁଷ୍ଠାନ କମିଟି ଗଢ଼ାଗଲା । ମୋ କୁଣ୍ଡା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୋତେ କଲେ ତା’ର ସଂପାଦକ । ଦୋକାନ ବଜାର, ଶିକ୍ଷାୟତନ, କୋର୍ଟ କଚେରୀ, ଗାଡ଼ିମୋଟର ଆଦି ସବୁକିଛି ଅଟଳ ହେଲା । ବନ୍ଦ ହରତାଳ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାଲିଲା ଦୀର୍ଘ ୮ ଦିନ ଧରି । ଜାନୁୟାରୀ ୨୬ ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସରେ ଉଦୟାପନୀ ସମାବେଶ ହେଲା ବହୁ ଲୋକଙ୍କ ସମାଗମରେ । ପୂର୍ବତନ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ତଥା କଂଗ୍ରେସ ନେତା ଶ୍ରୀଧର ଦାଶ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ଧରି ଏଥିରେ ଯୋଗଦେଲେ । ମାତ୍ର ନେତୃତ୍ୱ ଥାଏ ଆମ ହାତରେ । ସେଥିପାଇଁ ମୋତେ ମୋ ପିତା ଓ ରଘୁନାଥ ଦାସଙ୍କ ସହ ଗିରଫ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ରାଜ୍ୟ ପୁନର୍ଗଠନ କମିଟିର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଘୋଷିତ ହେବାପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ବିଧାନସଭାରେ ଏ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ତଥ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥା ଉଦ୍ଦାପନାମୟ ଭାଷଣ ଦେଇ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଇଁ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲାବେଳେ, ପରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରରୋଚିତ ହୋଇ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଦମନ କରିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ମାତ୍ର ସେତେବେଳକୁ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ରାଜ୍ୟ ତମାମ ବ୍ୟାପି ବିଶାଳରୂପ

ଧାରଣ କରିସାରିଲାଣି । ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଏ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତୃତ୍ଵ ସେତେବେଳକୁ ଗଲାଣି ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ ହାତକୁ । ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ସଭାପତି ଆଆନ୍ତି ବଲାଙ୍ଗୀରର ପୂର୍ବତନ ରାଜା ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦ ନେତା ତଥା ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେଓ । କଟକରେ ରେଡ଼ିଓ ଷ୍ଟେସନ ସାମନାରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ଉପରେ ପୋଲିସର ଗୁଳିଚାଳନାରେ ସୁନିଶ୍ଚିତ ହେବାପରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଉଗ୍ର ରୂପ ଧାରଣ କରିବାରୁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦ, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଓ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ନେତାମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଗିରଫ କରି କେଇଦିନ ଜେଲରେ ରଖିଥିଲେ ।

ଏମାନେ ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତ ହେବାପରେ ଆନ୍ଦୋଳନର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ତର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାକୁ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ ଦ୍ଵାରା ଆହୂତ ହେଲା ଏକ ବିଶେଷ ମହାସମ୍ମିଳନୀ । ଏ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ନୟାଗଡ଼ରୁ ଯାଇଥିବା ପ୍ରତିନିଧି ଦଳର ନେତା ଥିଲି ମୁଁ । କାରଣ ବାପା ଯାଇପାରି ନଥିଲେ । ମାତ୍ର ସେ ସମ୍ମିଳନୀ କୌଣସି ସ୍ଵଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିନଥିଲା । ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦ ଓ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ମଧ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ ବରଂ ବେଶି ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବାମପନ୍ଥୀ ଓ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଶକ୍ତିକୁ ଧରି ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଉତ୍କଳର ଦାବି ସହିତ ସୁଖୀ ସମ୍ବିଧାନ ଓଡ଼ିଶାର ବିକଳ ସ୍ଵାଗତ ଉପରେ ଆନ୍ଦୋଳନର କର୍ମସୂଚୀ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିପାରିଥିଲେ ତଥା ସମ୍ମିଳନୀର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଏକ ମିଳିତ ମଞ୍ଚରୁ କିଛି ଆନ୍ଦୋଳନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନେଇ ପାରିଥିଲେ ବରଂ ତାହା ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଜନଚେତନା ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ସହାୟକ ହୋଇଥାଆନ୍ତା । ଅବଶ୍ୟ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କ ତେଜିୟାନ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ଵରକୁ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଥିଲା ।

ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ରାଜ୍ୟରେ କଂଗ୍ରେସ ବିରୋଧୀ ମନୋଭାବକୁ ତେଜିବା ସହିତ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଲୋକପ୍ରିୟତାକୁ ମାଟିରେ ମିଶାଇ ଦେଇଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରୁ ହଟାଇବା ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ଲାଗିଥିଲେ ସେମାନେ ଆହୁରି ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ସେଥିରେ ଲାଗିଗଲେ । ଏ ଆନ୍ଦୋଳନର ଅଳ୍ପ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଦୁଇଟି ଆଇନ ମାଧ୍ୟମରେ ରାଜ୍ୟର ଜନମତକୁ ଚହଲାଇ ଦେବା ସହ ବିଧାନସଭା ତଥା ତାଙ୍କ ଦଳ ଭିତରେ ବେଶି ବିରୋଧୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ହେଲା “ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଜାସ୍ଵତ୍ଵ ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ” ଓ ଅନ୍ୟଟି ହେଲା “ଅଞ୍ଚଳ ଶାସନ ଆଇନ” । ପ୍ରଜାସ୍ଵତ୍ଵ ଆଇନରେ ଜମିରୁ ଚାଷୀକୁ ଉଚ୍ଛେଦ କରିବା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବେଆଇନ ହେବା ସହିତ ଭାଗଚାଷ ଜମିର ଫସଲରୁ ଚାଷୀ ତିନିତୃତୀୟାଂଶ ଓ ଜମି

ମାଲିକ ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ପାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଲା । ସେତେବେଳେ ପଞ୍ଚାୟତରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିବାବେଳେ ଅଞ୍ଚଳ ଶାସନ ଆଇନରେ କ୍ଷମତାର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଥିଲା । ସମସ୍ତ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ଓ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ଶକ୍ତି ଏ ଆଇନର ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାହାରିଲେ । ବିଧାନସଭାରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦ ଏ ଆଇନର ଦୃଢ଼ ବିରୋଧ କଲାବେଳେ କଂଗ୍ରେସର କେତେକ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସମର୍ଥନଶୀଳ ହେଲେ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଓ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଏ ଆଇନ ଦ୍ଵୟକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ସପକ୍ଷରେ ସେପରି ଜନମତ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । କଂଗ୍ରେସ ଦଳରେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ହଟାଇ ବମେରେ ଗଭର୍ଣ୍ଣର ଥିବା ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କୁ ଆଣିବାକୁ ବସିଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ଏହା ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲା । ଏହି ପଛଭୂମିରେ ସୀମା ଆନ୍ଦୋଳନ ଭାବେ ନାମିତ ସତେଜକଳା ଖରସୁଆଁ ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଦୂରବସ୍ଥା କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସ୍ଥିତିକୁ ଦୁର୍ବଳ କରିଦେଲା । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରୁ ସେ ଇସ୍ତଫା ଦେଇ ଭୁବନ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦେଲେ । ସେ ଯାହା ହେଉ, ଏହି ଭୂ-ସଂପର୍କ ଆଇନକୁ ଆଧାର କରି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଅନ୍ୟ ସବୁ ବାମପନ୍ଥୀ ଶକ୍ତିଙ୍କୁ ଧରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଏକ ଝଡ଼ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିଥିଲେ ଲାଭବାନ ହୋଇଥାଆନ୍ତା ବୋଲି ଆମେ କେତେକ ବିଚାର କରୁଥିଲୁ ।

ମୋତେ ପାଗଳ କହିଲେ

ଏ ସୀମା ଆନ୍ଦୋଳନ ପରେ ମୁଁ ମନୋନିବେଶ କରିଥିଲି ନୟାଗଡ଼ରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଭିତ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ । ମରୁଡ଼ି ପରିସ୍ଥିତିର ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ସାଥୀ ବାସୁଦେବ ଦୋରା ଓ ମୁଁ ମିଶି କେତେଗୋଟି ସାଧାରଣସଭା କରିବାପରେ କଟକରୁ ସାଥୀ ଗୋବିନ୍ଦ ମହାନ୍ତିଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଆଣି ଗୋଡ଼ିପଡ଼ାଠାରେ ଏକ ଶିକ୍ଷା ଶିବିର ଏବଂ ରାଜନୈତିକ ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ଏକ ସାଧାରଣ ସଭା କଲୁ । ସଭାରେ ଲୋକସମାଗମରେ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ସେଇ ଗୋଡ଼ିପଡ଼ା ନିକଟସ୍ଥ ଏକ ବଡ଼ ଗ୍ରାମ ଡିମିସରଠାରେ ସଂଗଠିତ କଲୁ ନୟାଗଡ଼ କୃଷକ ସମ୍ମିଳନୀ । ଏ ସମ୍ମିଳନୀ ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ସେଠାରେ ସପ୍ତାହେ ରହି ସାଥୀ ମାରୁଣି ପ୍ରଧାନଙ୍କୁ ଧରି ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲିଲି । ଟିଣ କାହାଳୀରେ ଗାଁ ମଝିରେ ଗର୍ଜିବାପରେ ଲୋକ ଜମା ହୁଅନ୍ତି । ଆଗ୍ରହୀ ଲୋକଙ୍କ ବୈଠକ କରୁ । ମୋତେ ଦେଖି କେତେକ ଲୋକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥାଆନ୍ତି । ନୟାଗଡ଼ର ଓକିଲବାବୁଙ୍କ ପୁଅ ଅନ୍ୟକିଛି ନକରି “ପାଗଳା” ପରି ବୁଲୁଛି ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଟିପ୍ପଣୀ କଲେ । ଗୋଟାଏ ସ୍ଥାନରେ ମୋତେ ସିଧା କେତେକ ଲୋକ ପଢ଼ାରିଲେ “ଏପରି ବୁଲିବାଟା କ’ଣ ମାନୁଛି ।”

ଆଉଥରେ ବସର ଆଗସିଙ୍ଗରେ ବସି ମୁଁ ଓଡ଼ିଶାରୁ ନୟାଗଡ଼ ଆସୁଥାଏ । ମୋ ପଛ ସିଙ୍ଗରେ ମୋକ୍ତାର ସତପଥୀ ବାବୁ ତାଙ୍କ ମହକିଲଙ୍କ ସହ ବସି ଆସୁଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ଜାଣିପାରୁ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତା ମୋତେ ଶୁଭୁଥିଲା । ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ କହିଲେ- “ଓକିଲବାବୁଙ୍କ ପୁଅ ବସିଛନ୍ତି ଆଗରେ” । ମୋକ୍ତାର ସତପଥୀ ବାବୁ କହିଲେ, “ସେଇଟା ପାଗଳା, ବାବନାଭୂତ ହୋଇ ବୁଲୁଛି ।” ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଓ ଅଜ୍ଞାତବାସରେ ମୁଁ ପାଦରେ ଚାଲି ଖାଁ ଖାଁ ବୁଲୁଛି । ଯାହାମିଳିଲା ଶାଗଡୋରାଣି ଖାଇଛି । ମାତ୍ର ଏପରି ମନ୍ତବ୍ୟ ସବୁ ଶୁଣି ନାହିଁ । ଏହା ହେଲା ମୋର ଆଉ ଏକ ଅଭିଜ୍ଞତା, କର୍ମୀ ଜୀବନ ଆଦରି ନେବାର ଅଭିଜ୍ଞତା ।

ଡିମିସର କୃଷକ ସମ୍ମିଳନୀ ଆଶାତୀତ ଭାବେ ସଫଳ ହେଲା । ମୁଖ୍ୟବକ୍ତାଭାବେ ଆସିଥିବା ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀ ସଭ୍ୟ ସାଥୀ ଗୋକୁଳ ମୋହନ ରାୟ ବୃତ୍ତାମଣି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖୁସିହୋଇ ପରେ ମୋ ଉପରେ ପ୍ରଶଂସା ଅଜାଡ଼ି ଦେଲେ । ସେଇ ଡିମିସର ଠାରେ ହିଁ ରଘୁନାଥ ଦାସ, ବୃନ୍ଦାବନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଆଉ କେତେ ଜଣଙ୍କ ଠାରୁ ସଭ୍ୟପଦ ଫର୍ମ ପୂରଣ କରି ପ୍ରାର୍ଥୀ ସଭ୍ୟ କଲୁ । ନୟାଗଡ଼ ପାର୍ଟି କମିଟି ଗଠିତ ହେଲା । ଗୋକୁଳ ଦା’ ସଭ୍ୟ ଫେରିଆଆନ୍ତି ପାଲଘାଟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ୧୯୫୬ର ୪ର୍ଥ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସରୁ । ନୟାଗଡ଼ଠାରେ ବାସୁ ଦୋରା ଓ ମୋତେ ଅଲଗା ବସାଇ ତା’ର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣୀ ଦେଲେ । ସାଥୀ ପି. ସି. ଜୋଷୀ ନେତୃତ୍ୱକୁ ଫେରିଆଆନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଲାଜନ୍ ଦିଗକୁ ପାର୍ଟି ଯାଉଛି ବୋଲି ମନେହେଲା ।

ନୟାଗଡ଼ରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ପ୍ରଥମ ବିଶୋଭ ମଧ୍ୟ ସଂଗଠିତ ହେଲା ଏହିପରି କେତେକ ନୂଆ ଅଭିଜ୍ଞତା ନେଇ । ବିଗତ ବର୍ଷ ମରୁଡ଼ି ଯୋଗୁଁ ଦେଖାଦେଇଥିବା ପରିସ୍ଥିତିର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ କଂଗ୍ରେସଲ ଦରରେ ଚାଉଳ, ଟେଷ୍ଟ ରିଲିଫ୍ କାମ, ତଗାବି ରଣର ଦାବି ସହ କେତେକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାର ଦାବି ଉପରେ ପ୍ରଚାରପତ୍ର ଛାପି ବିଶୋଭ ସଂଗଠିତ କରିବାର ପ୍ରସ୍ତୁତି ବେଳେ ନୟାଗଡ଼ ସହରର ପଣ୍ଡାମକୁ ଥିବା ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକରୁ ବେଶ୍ ସମର୍ଥନ ମିଳିଲା । ମାତ୍ର ବିଶୋଭ ଦିନ ସକାଳେ ଗାଁ ଗାଁରେ ଡାକିଲାବେଳେ ଲୋକେ ପଛଦୁଆ ଦେଲେ । କିଛିଲୋକ କାମକୁ ଚାଲି ଗଲେଣି ଓ ଅନ୍ୟମାନେ କୁଣ୍ଡିତ । ଏଇ ଗ୍ରାମ ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକାମଣ୍ଡଳ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ନଥିଲେ । ପୁଣି ନାଲି ପତାକା ଦେଖି ଡରୁଥାଆନ୍ତି । ବାପାଙ୍କଆଡୁ ମୋ ପରିବ୍ରାଜ ପାଇଲା ପରେ କେତେକ ଲୋକ ବାହାରିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଘରର ମହିଳାମାନେ ବୁଝାବୁଝି ଭରି କିଛି ଲୋକଙ୍କୁ ପଠାଇବା ପରେ ସର୍ବମୋଟ ୩୦୦ ଲୋକଙ୍କୁ ଧରି

ପଟୁଆର ବାହାରିଲା । ପୁଣି ନାଲି ପତାକା ସହ ବାପାଙ୍କ ଜନକଲ୍ୟାଣ ସମିତିର ନେଲି ପତାକା ମଧ୍ୟ କେତେକ ହାତରେ ଧରିଲେ । ସରକାରୀ ଅଫିସରଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରି ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପାଇଲାପରେ ଲୋକଙ୍କ ଡର ଭାଙ୍ଗିଲା । ଫେରିଲା ବେଳେ ଲାଲ ପତାକା ଧରି ବୀରଦର୍ପରେ ସ୍ଥୋଗାନ ଦେଇ ଫେରିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ବିକ୍ଷୋଭ ଗୁଡ଼ିକରେ ଏଇ ଗାଁର ଲୋକେ ଆଗୁଆ ହୋଇ ବାହାରିଲେ ।

ରଣପୁରରେ ଜିଲ୍ଲା କୃଷକ ସମ୍ମିଳନୀ

୧୯୫୬ ମେ ମାସରେ ରଣପୁରଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା ପୁରୀଜିଲ୍ଲା କୃଷକ ସମ୍ମିଳନୀ । ପ୍ରତିନିଧି ଅଧିବେଶନର ଶେଷ ବେଳକୁ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ବାଛିବା ପୂର୍ବରୁ ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ସାଥୀମାନଙ୍କ ବୈଠକରେ ମୋତେ ଜିଲ୍ଲା କୃଷକସଭା ସଂପାଦକ କରିବା ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଲା । କୃଷକ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂପର୍କରେ ମୋର କୌଣସି ଅଭିଜ୍ଞତା ନଥିବା ଦର୍ଶାଇ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାପରି କୃଷକ ସଭାର ଏକ ବଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ସଂପାଦକ ହେବାକୁ ମୁଁ ଆଦୌ ସମ୍ମତ ହେଲିନାହିଁ । ମାତ୍ର ସାଥୀ ଗତିକୃଷ ସ୍ବାଇଁ, ଗଙ୍ଗାଧର ପାଇକରାୟଙ୍କ ଠାରୁ ଗଙ୍ଗାଧର ମିଶ୍ର ଓ ପର୍ଶୁରାମ ପଦାତିକରାୟଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ନଛୋଟବନ୍ଧା । ଶେଷରେ ଗୁରୁତ୍ବରଣବାବୁ ମୋତେ ଚୌଦ୍ବାରରେ ଟ୍ରେଡ଼ୟୁନିୟନ କାମ ପାଇଁ ଯିବାକୁ କହିଛନ୍ତି ବୋଲି କହିବାପରେ କୃଷକସଭା ଦାୟିତ୍ବରେ ଥିବା ପାର୍ଟିର ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀ ସଭ୍ୟ ସାଥୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ରଙ୍କ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ପରେ ମୁଁ ସେଥିରୁ ରିହାତି ପାଇଲି ।

ଏ ସମ୍ମିଳନୀ ବେଳେ ଆଉ ଏକ ଘଟଣା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ରଣପୁରରେ ଏ ସମ୍ମିଳନୀ କରାଇ ନଦେବାକୁ ରଣପୁର ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ତଥା ରାଜ୍ୟ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ରାଜମାତା ବସନ୍ତ ମଞ୍ଜରୀ ଦେବୀ ପଦେ ପଦେ ଆମକୁ ବିରୋଧ କରୁଆସନ୍ତି । ପ୍ରତିନିଧି ଅଧିବେଶନ ପାଇଁ କୌଣସି ଗୃହ ନମିଳିବାରୁ ଶେଷରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବକୃଷ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ପରେ ସ୍କୁଲ ଘରେ ହେଲା ପ୍ରତିନିଧି ଅଧିବେଶନ । ଏଥିରେ ରାଜମାତା ଆହୁରି କ୍ରୋଧାନ୍ବିତ ହୋଇ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଅଧିବେଶନର ଗଣ ସମାବେଶରେ ବିଭ୍ରାଟ ପୃଷ୍ଠି କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ । ଖଣ୍ଡା ଢାଲ ସଜିତ ପାଇକ ନୃତ୍ୟ ସହ ଦୁଇହଜାର ଲୋକଙ୍କ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ପରେ ସଭା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ମୁଖ୍ୟବକ୍ତା ମୋହନ ଦାସ କହୁଥିବା ବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ନେତା ଅଗାଧୁ ବରାଳ ପ୍ରମୁଖ ଦଳେ ପେଣ୍ଡାଲ ଉପରକୁ ଧସେଇ ପଶି ମୋହନ ଦାସଙ୍କୁ ମାଇକ ସାମନାରୁ ହଟାଇ ତାଙ୍କ ଭାଷଣ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । କୌଣସି ବାରଣ ଓ ଏପରିକି ପୋଲିସ ଇନ୍‌ସ୍ପେକ୍ଟର ଆସି

କହିବା ସତ୍ତ୍ୱେ କିଛିହେଲେ ନଶୁଣି ତାଙ୍କ ଭାଷଣ ଚଳାଇ ଆସାନ୍ତି । ଏ ହଟଗୋଳ ଦେଖି ଆହୁରି ଅଧିକ ଲୋକ ଜମା ହୋଇଗଲେଣି । ଶେଷରେ ସାଥୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାମ ପେଣ୍ଡାଲ ଉପରକୁ ଚଢ଼ି ମାଇକ ଛଡ଼ାଇ ଆଣିଲେ ଏବଂ ଏପରି ଡଗଡ଼ମାଳୀ ଗାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଛିଗୁଲେଇ ଭାଷଣ ଦେଲେ ଯେ ସଭାଲୋକେ ପାଟି କରି ଉଠିବାରୁ ସେମାନେ ପଳାଇଯିବାକୁ ବାଟ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଆହୁରି ଅଧିକ ଲୋକଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ଚାଲିଲା ସେ ସଭା ।

କୃଷେଭ ରିପୋର୍ଟ ଓ ବାରିପଦା ସମ୍ମିଳନୀ

ସେହି ସମୟରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଘଟଣା ଥିଲା ସୋଭିଏଟ୍ ୟୁନିୟନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ବିଂଶତମ କଂଗ୍ରେସର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ କୃଷେଭଙ୍କ ବକ୍ତୃତା । ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ଶକ୍ତିର ଭାରସାମ୍ୟ ଓ ସମାଜବାଦୀ ଶିବିରର ଶକ୍ତି ସଂପର୍କରେ ଅତିରଞ୍ଜିତ ଚିତ୍ର ସେଠାରେ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ, ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ସମାଜବାଦକୁ ଉତ୍ତରଣ ଓ ବିଶ୍ୱ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ସହ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିଯୋଗିତାକୁ ବଢ଼କରି ଦେଖାଇ ଶ୍ରେଣୀ ସଂଗ୍ରାମକୁ ଯେପରି ନ୍ୟୁନ କରାଗଲା ତାହା ବେଶ୍ ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ମାତ୍ର ଆହୁରି ବେଶି ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟିହେଲା କୃଷେଭଙ୍କ ଗୁପ୍ତ ରିପୋର୍ଟକୁ ନେଇ । ସେଥିରେ ଷ୍ଟାଲିନ୍‌ଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିବାଦୀ ଅହଂକାର ଓ ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଶାସନ ଏବଂ ସୋଭିଏଟ୍ ୟୁନିୟନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିରେ ସକଳ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବିଲୋପ ଓ ଭିନ୍ନମତ ଯୋଗୁଁ ବହୁ ନେତୃ ସ୍ଥାନୀୟ ସାଥୀଙ୍କ ହତ୍ୟା ଆଦି ବିଷୟରେ ଯାହା କୁହାଯାଇଥିଲା ସେ ସବୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । ଏ ଗୁପ୍ତ ରିପୋର୍ଟ ବିଷୟ ସତ୍ୟ ନୁହେଁ ବୋଲି ସି.ପି.ଆଇ. ନେତୃତ୍ୱ ସେତେବେଳେ କହିଲେ । ମାତ୍ର ଏ ରିପୋର୍ଟ ବିଷୟ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ନେତା ଆଇଦିତଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣିଆସି ପ୍ରଥମେ ଆମମାନଙ୍କୁ ମନୋଜ ଦାସ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆରୁ ଫେରି କହିଲେ । ଏହା ଆମକୁ ଦାରୁଣ ଆଘାତ ଦେଇଥିଲା ବେଳେ ବିଜୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ ଓ ମନମୋହନ ମିଶ୍ରଙ୍କ ପରି ବିଖ୍ୟାତ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତାମାନେ ପାର୍ଟି ଛାଡ଼ି କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗଦେବା ଥିଲା ଆଉ ଏକ ଧକ୍କା ।

ଏହିପରି ଏକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ବାରିପଦାରେ ହେଲା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପ୍ରଜା ଆନ୍ଦୋଳନର ଅନ୍ୟତମ ନେତା ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଏମ୍.ଏଲ.ଏ. ଗିରୀଶ ରାୟ ଦଳବଳ ଧରି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିରେ ଯୋଗ ଦେବାପରେ ଆନ୍ଦୋଳନ

କରିଥିଲେ ଏ ସମ୍ମିଳନୀ । ସୋଭିଏଟ୍ ଯୁନିୟନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ବିଂଶତମ କଂଗ୍ରେସ ସଂପର୍କରେ କୌଣସି ଦଲିଲ୍ କିମ୍ବା ଏପରିକି ବିଧିବଦ୍ଧ ବିବରଣୀ ଆମ ପାଖରେ ନଥିଲାବେଳେ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବେ ଆଲୋଚନା କରିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । ପାଲଘାଟ୍ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ପାଇଁ ଚିଠା ରାଜନୈତିକ ପ୍ରସ୍ତାବ ୬ ମାସ ପୂର୍ବରୁ ଛତ୍ରପୁରରେ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଥମଭାଗ ରାଜ୍ୟସମ୍ମିଳନୀରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଯାଇଥାଏ । ଏ ସମ୍ମିଳନୀ ମୁଖ୍ୟତଃ ମନୋନିବେଶ କରିଥିଲା ପାର୍ଟିର ସାଂଗଠନିକ ସମସ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ । ଅବଶ୍ୟ ପାଲଘାଟ୍ କଂଗ୍ରେସର ବାମ ଓ ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ଲାଭନ ଦ୍ଵୟର କିଛି ଛାପ ପଡ଼ିଥିଲା ସାଥୀମାନଙ୍କ ଆଲୋଚନାରେ । ମୁଁ ଥାଏ ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ଅଜୟ ଘୋଷଙ୍କ Left to the centre ସ୍ଥିତିରେ । ସାଂଗଠନିକ ଭାବେ ମୁଁ ଥିଲି ପାର୍ଟିର ବିଶୁଦ୍ଧିକରଣ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ସଂଗଠିତ ଗଣଆନ୍ଦୋଳନର କାର୍ଯ୍ୟଧାରା ପାଇଁ । ସାଂଗଠନିକ ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ମୁଁ ଓ ପ୍ରବୀର ପାଲିତ ସହମତ ହୋଇ ବାହାରୁଥିବା ବେଳେ ତାଙ୍କ ରାଜନୈତିକ ସ୍ଥିତିଥିଲା ପୁରୀ ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ । ଜାତୀୟ ପୁଞ୍ଜିପତି ଶ୍ରେଣୀ ଓ ତଥାକଥିତ ବାମପନ୍ଥୀ କଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନଙ୍କ ଭୂମିକା ବିଷୟରେ ତାଙ୍କର ଥିଲା ଅତିରଞ୍ଜିତ ଧାରଣା । ସେଥିଲେ ପି.ସି. ଯୋଷୀଙ୍କ ଭକ୍ତ । ଏ ସମ୍ମିଳନୀରେ ହରିଷ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସିପାତ୍ର ଯୋଗଦେଇ ପାରି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ପାର୍ଟିର ପ୍ରାଦେଶିକ କମିଟିରେ ନେବାପାଇଁ ଆମେ କେଜଜଣ ଗୁରୁତ୍ଵରଣବାବୁଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତାବଦେଲୁ । ତାହା ସେ ଗ୍ରହଣ କରି ତାଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରଖିଲେ ଏବଂ ବକ୍ସିପାତ୍ର ପି.ସି.କୁ ଗଲେ । ସେ ଯାହାହେଉ, ଏ ସମ୍ମିଳନୀ କୌଣସି ସ୍ଵସ୍ଥ ଦିଗ୍‌ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ପାରିନଥିଲା ।

ନୟାଗଡ଼ରୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା

ନୟାଗଡ଼ ଅଞ୍ଚଳରେ ପାର୍ଟି କାମ ହାତକୁ ନେଇ ମୁଁ କିଛି ଅଗ୍ରଗତି ହାସଲ କରିଣି ଏବଂ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଓ ନୟାଗଡ଼ର କାମ ପାଇଁ ମୋର ଆବଶ୍ୟକତା ସେଠାରେ ରହିଛି ବୋଲି ଗୁରୁତ୍ଵରଣବାବୁଙ୍କୁ ଗୋକୁଳଦା' ବୁଝାଇ ଦେବାରୁ ମୋତେ ଚୌଦ୍ଵାର ଯିବାପାଇଁ ଆଉ ସେ କହିଲେ ନାହିଁ । ଫଳରେ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ମୁଁ ରହିଲି । ନୟାଗଡ଼ ଫେରି ସେଠାରେ ପଞ୍ଚାୟତ ନିର୍ବାଚନରେ ଲାଗି ଗଲି । ଆମେ କେଜଟି ଝାଡ଼ ମେମ୍ବର ପାଇଁ ମାତ୍ର ପ୍ରତିଦ୍ଵିତୀ କରି ଜିତିଲୁ । ସେତେବେଳକୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ଆମ ଗ୍ରାମ ଓଳସିଂହ ସହ ଛଣଗିରି, ଦେଉଳୀ, ରମ୍ଭାବିଲ, ତମଣଭୁଇଁ ଓ ଗୟାବନ୍ଧକୁ ନେଇ ଗଠିତ ପଞ୍ଚାୟତରେ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ତଥା ସେ ଅଞ୍ଚଳର ଅନ୍ୟତମ ପାର୍ଟି ନେତା ରଘୁନାଥ

ପଟ୍ଟନାୟକ ସରପଞ୍ଚ ପଦ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବା ପ୍ରସ୍ତାବ ହେଉଥାଏ । ସେଠାରେ ଯାଇ କାମ କରିବାପାଇଁ ‘ଲକ୍ଷ୍ମଣନା’ ନୟାଗଡ଼ ଆସି ମୋତେ ନେଇଗଲେ । ପଞ୍ଚାୟତ ନିର୍ବାଚନରେ ଜିତିବା ପରେ ସେଠାକାର କାମ ସହ, ଯୁବ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଆଖପାଖର କେତେକ ଗ୍ରାମର ଭାଗଡ଼ାଷୀଙ୍କ କାମରେ ପଶିଯାଇ ମୁଁ ନୟାଗଡ଼ ଫେରି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ପାର୍ଟିର ସେତେବେଳେ ଗୋଟାଏ ବିଚିତ୍ର ଅବସ୍ଥା । ଲୋକଙ୍କର ପାର୍ଟି ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ସତ୍ତ୍ୱେ ପାର୍ଟିର କାମ କିଛି ନଥାଏ । ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି କଲକାତାରେ ରହୁଥାଆନ୍ତି । ସାମା ଆନ୍ଦୋଳନବେଳେ ସେ କଲକାତାରେ ଓଡ଼ିଆ ଲୋକଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରି ଓଡ଼ିଶାର ଦାବି ତୋଳି ଧରିଥିଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମଣନା କଟକରେ ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥାଆନ୍ତି ଓ ରଘୁନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ ପାର୍ଟି ସଭ୍ୟ ନଥାନ୍ତି । ବାଜପୁରର ଆନନ୍ଦ ମିଶ୍ର ହୋମିଓପାଥି କରିବା ସହ କୁଦନ ରାମଙ୍କୁ ଧରି ପାର୍ଟି ଆଲୋଚନା ଟିକିଏ ପକାନ୍ତି । ଆର୍ତ୍ତ ମହାରଣା ତାଙ୍କ ବଣିଆ ଦୋକାନରେ ବସି ପାର୍ଟି ପ୍ରଚାର କରନ୍ତି ଏବଂ ଆଡ଼ଭୋକେଟ୍ ଶଶି ଶେଖର ମହାପାତ୍ର ଭାଗଡ଼ାଷୀ କେଶ୍ ଲଢ଼ିବା ମଧ୍ୟ ଦେଇ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଭାବେ ପରିଚିତ ଥାଆନ୍ତି । ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନା ଥାଆନ୍ତି ତାଙ୍କ ଗ୍ରାମ ବଣିଆ ଟାଙ୍ଗିରେ । ଖଜଣା ବୃକ୍ଷ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପକ୍ଷିତ ଗୋଦାବରୀଶ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ସଭାପତି କରି ଯେଉଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦାନା ବାନ୍ଧିଥିଲା ତା’ର ଚିହ୍ନବର୍ଷନଥାଏ । ଗୁଣ ଅଜା ସୋଭିଏଟ୍ ଦେଶ ଓ ପାର୍ଟି ପତ୍ରିକା ବିକି କିଛି ସଂପର୍କ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହ ରଖି ଥାଆନ୍ତି । ବେଗୁନିଆ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ଭାବେ ଗଙ୍ଗାଧର ପାଇକରାୟଙ୍କର ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ କିଛି ପଡ଼ିଆରା ଥାଏ । ଉପାଦାନ ସବୁ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସଂଗଠନ ନଥାଇ କିଛି କାମ ହେଉନଥାଏ । ତେଣୁ ମୁଁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାକୁ ପ୍ରାଧ୍ୟାୟ ଦେଇ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଓ ନୟାଗଡ଼ ଉଭୟ ସ୍ଥାନରେ କାମ କଲି ।

ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ପାର୍ଟି କାମକୁ ସଂଗଠିତ ରୂପଦେବାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଅଗ୍ରଗତି ନ ହେବାରୁ କାମର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନେଲି । ସାଥୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପାଇକରାୟଙ୍କୁ ଧରି ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ଏକ ଭାଗଡ଼ାଷୀ ସମ୍ମିଳନୀ କଲୁ । ଦିନ କେଜଟାରେ ବାଜପୁର ଓ ଗୋଡ଼ିପଡ଼ା ମୋଟାର ଭାଗଡ଼ାଷୀମାନେ ଆଗେଇ ଆସିଲେ । ଆର୍ତ୍ତ ମହାରଣା ଓ ମୁଁ ସାଇକେଲରେ ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି ଖଜଣା ବୃକ୍ଷ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ପୁଣି ରୂପ ଦେଲୁ । ସାଥୀ ଦିଗମ୍ବର ବେହେରା ଓ ଆଉ କେତେକ ସାଥୀଙ୍କୁ ଧରି ଆଦିବାସୀ ଶବରପଲ୍ଲୀ ଗୁଡ଼ିକରେ ବୈଠକ ମାନ କଲି । ଶସ୍ତ୍ରାଧୀନ ଚାଉଳ, ଅନାବଦା ଜମି ଓ ଘରଡ଼ିହର ଦାବି ଉପରେ ସେମାନେ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇ ବାହାରିଲେ ।

ଭାଗଦାସୀମାନଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ଯୋଗୁଁ ବାଜପୁର ପଞ୍ଚାୟତରେ ଆମେ ଜିତିଲୁ । ଭାଗଦାସୀ; ଖଜଣା ବୃକ୍ଷ ଓ ଶବରଙ୍କ ଦାବି ହୋଇ ତିନିଗୋଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲୋକଙ୍କ ଉତ୍ସାହ ଦେଖି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଲାଗିଗଲି ।

ଏହି ସମୟରେ ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ କଲକାତାରୁ ଫେରି ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ କାମଦାମ ଓ ଆଗାମୀ ନିର୍ବାଚନ ସଂପର୍କରେ ଏକ ଘରୋଇ ବୈଠକରେ ଆମମାନଙ୍କ ସହ ମିଳିତ ହେଲେ । ଏହି ବୈଠକରେ ମୁଁ, ଲକ୍ଷ୍ମଣନନା, ରଘୁନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଶଶି ମହାପାତ୍ର, ଆର୍ତ୍ତ ମହାରଣା ଓ ଆନନ୍ଦ ମିଶ୍ର ପ୍ରମୁଖ ତାଙ୍କୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥା ହେବାକୁ କହିଲୁ । ମାତ୍ର ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ ଜିତିବାର କିଛି ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ ବୋଲି କହି ବରଂ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟ ପାଇଁ ଲଢ଼ି ସିନା ହାରିବେ, ମାତ୍ର ସେ ଆଉଥରେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ ହାରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହନ୍ତି ବୋଲି ବଡ଼ ଅନୁନୟ ବିନୟ ହୋଇ କହିଲେ । ଖୋର୍ଦ୍ଧା ସହିତ ତାଙ୍କ ସଂପର୍କ ବର୍ଷନା କରି କହିଲେ ଯେ, କୌଣସି ମଧ୍ୟସ୍ୱରୂପକାରୀ ନଥିବା ଖାସ ମାହାଲରେ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଲଢ଼େଇପାଇଁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ଐତିହ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପୁରୀ ସଦର ସବ୍‌ଡିଭିଜନରେ ନିଜ ଗାଁ ଭୁଇଁ ଛାଡ଼ି ଏ ମାଟିକୁ ନିଜର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ରୂପେ ସେ ବରିନେଇଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମବେଳେ ଏଠାରୁ ବିଧାନସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାମ ମଧ୍ୟରେ ପାଇକ ବିଦ୍ରୋହ ପରଠାରୁ ନିଷିଦ୍ଧଥିବା ଖୋର୍ଦ୍ଧାବାସୀଙ୍କ ଖଣ୍ଡା ଢାଳ ଧରିବାର ଅଧିକାର ଫେରାଇ ଆଣିଥିଲେ । ଅଥଚ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜାତିଆଣ ପ୍ରଚାର କରାଯାଇ ବିଗତ ନିର୍ବାଚନରେ ପରାସ୍ତ କରାଯାଇଥିବାରୁ ସେ ପ୍ରବଳ ମାନସିକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ପାଇଥିବା କଥା ଭାବପ୍ରବଣ ଭାବେ କହିଲେ । ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆମର କେହି ପ୍ରାର୍ଥୀ ନଥିଲେ । ତେଣୁ ଆମେ ବି ଦୃଢ଼ ରହିଲୁ । ସେଇ ମନୋଭାବ ନେଇ ମୁଁ ଲାଗିଗଲି ।

ସେତେବେଳକୁ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ପାର୍ଟି ସଂଗଠନର ନେତୃତ୍ୱଶୂନ୍ୟତାର ସଂକଟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ପୂର୍ବରୁ ସଂପାଦକ ଥିବା ସାଥୀ ଗତିକୃଷ୍ଣ ସ୍ୱାଇଁ ଗତ ସମ୍ମିଳନୀରେ ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରିବାକୁ ରାଜି ହେଲେ ନାହିଁ । ଏଇ ପ୍ରକାର ସଂପାଦକ ଶୂନ୍ୟତାବେଳେ ରାଜ୍ୟକମିଟି ଦ୍ୱାରା ଆହୂତ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ଜିଲ୍ଲାକମିଟିକୁ ମୋତେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ କରାଯାଇଥାଏ । ସେଠାରେ ମୋତେ ଜିଲ୍ଲା କମିଟିର ବିଧିବଦ୍ଧ ସଭ୍ୟ ଭାବେ ନେବା ପରେ ସଂପାଦକ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଲାବେଳେ ମୁଁ ସେଥିପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ କହି କୌଣସି ମତେ ରାଜି ହେଲି ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ନିର୍ବାଚନ ଥିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବହୁ ଆଲୋଚନା ପରେ ସ୍ଥିର ହେଲା ଯେ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଓ ନୟାଗଡ଼ ସବ୍‌ଡିଭିଜନକୁ ନେଇ

ଗୋଟିଏ ଓ ପୁରୀ ସଦର ସବ୍‌ଡିଭିଜନ ପାଇଁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ହୋଇ ଦୁଇଟି କମିଟି ହେବ ଏବଂ ମୁଁ ହେବି ଖୋର୍ଦ୍ଧା-ନୟାଗଡ଼ କମିଟିର ସଂପାଦକ ଓ ନିମାପଡ଼ାର ସାଥୀ ଜଗନ୍ନାଥ ମହାନ୍ତି ହେବେ ପୁରୀ କମିଟିର ସଂପାଦକ । ମୋତେ ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ଲାଗୁଥାଏ । ତା' ସତ୍ତ୍ୱେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାର କାମ ସହିତ ନୟାଗଡ଼, ରଣପୁର, ବୋଲଗଡ଼, ବେଗୁନିଆ, ଚନ୍ଦକା ଜଟଣୀ ଆଦିକୁ ଦୌଡ଼ି ନିର୍ବାଚନ ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ନିୟୋଜିତ କରିବାରେ ଲାଗିଲି ।

୧୯୫୭ ନିର୍ବାଚନର ଅଭିଜ୍ଞତା

ଖୋର୍ଦ୍ଧା ବରୁଣେଇ ସାହିରେ ବିନୟନା (ବିନୋଦ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଆଡ଼ଭୋକେଟ) ନେଇଥିବା ଉଡ଼ାଘରେ ମୋ ଡେରା ପକାଇଲି । ଖିଆପିଆ ଅବଶ୍ୟ ବାହାରେ କରୁଥାଏ । ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ଆସି କୁଦନ ରାମଙ୍କ ଘରେ ରହିବା ପରେ ସେଠାକୁ ଉଠିଲା ମୋ ଦସ୍ତର । ବହୁ ଟଣାଓଟରାରେ ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବାପାଇଁ ରାଜି ହେଲେ । ମାତ୍ର ତା' ପରେ ପରେ ଗୁରୁତର ଭାବେ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ କଟକ ମେଡିକାଲରେ ଭର୍ତ୍ତି ହେଲେ । ତେଣୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରସ୍ତୁତିର ସବୁ କାମ ଦେଖିବା ସହିତ ବେଗୁନିଆ ଓ ରଣପୁର ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀ ପ୍ରତି ମୋତେ ଦୃଷ୍ଟିଦେବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ପୁଣି ଭୁବନେଶ୍ୱର ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀରୁ ସାଥୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାୟ ଲଢ଼ିବା ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିବାରୁ ସେଥିପ୍ରତି ମଧ୍ୟ କିଛି ଦୃଷ୍ଟି ଦେବାକୁ ପଡୁଥାଏ । ସେଥର ପୁରୀରୁ ଲୋକସଭା ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭାବେ ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଲଢୁଥିବାବେଳେ ନିମାପଡ଼ା-କାକଟପୁର-ଗୋପ ହୋଇ ଦୈତ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ଲଢୁଥାଆନ୍ତି ମୋହନ ଦାସ ଓ ଭରତ ଦାସ । ତେଣୁ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଆଉ କେହି ଆସିବା ଅବସ୍ଥାରେ ନଥିଲେ । ମୋ ହାତରେ ପଇସା ପଡ଼ି କିଛି ନଥାଏ ବା ଆଦାୟ କରିବାକୁ ସେପରି ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ମଧ୍ୟ ହୋଇନଥାଏ । ପାଖରେ ସମ୍ବଳ ବୋଲି ଥାଏ ପ୍ରସନ୍ନନା (ନୟାଗଡ଼ରେ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ରହି ଓକିଲାତି ଶିଖୁଥିବା ଆଡ଼ଭୋକେଟ ଦୁର୍ଗାପ୍ରସନ୍ନ ପଟ୍ଟନାୟକ)ଙ୍କ ରାଲେ ସାଇକେଲ ଖଣ୍ଡକ । ଅବଶ୍ୟ ବଡ଼ ସମ୍ବଳ ଥାଏ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭାବେ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନାମ । ମାତ୍ର ତାଙ୍କୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭଲ ନକରି ମେଡିକାଲରୁ ଛାଡ଼ିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଡାକ୍ତର ଶରତ ମିଶ୍ର କହିବାକୁ ଆସୁଛି ହତାଶିଆ ଲାଗୁଥାଏ । ମାତ୍ର ଆମେ ତିନିଟାରି ଜଣ ଭାଗଡ଼ାଷାଙ୍କ ସମସ୍ୟା, ଧାନ ଚାଉଳ ଦର, ଖଜଣା ବୃଦ୍ଧି, ଅନାବାଦି ଜମି ଓ ଘରଡ଼ିହ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ପ୍ରଚାର ଅଭିଯାନ ଚଳାଇ ଗାଁକୁ ଗାଁ ବୁଲୁଥାଉ ।

କଂଗ୍ରେସର ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିବାକୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଆସିଲେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ । ସଢ଼େଇକଳା ଖରସୁଆଁ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ସୀମା ଆନ୍ଦୋଳନଠାରୁ ଉପରୋକ୍ତ ଗଣ ଦାବି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୧୨ ଗୋଟି ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଠାରୁ ଉତ୍ତର ଦାବି କରି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ତରଫରୁ ଏକ ପ୍ରଚାରପତ୍ର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସଭା ପୂର୍ବରୁ ବାଣ୍ଟିଲୁ । ମହତାବଙ୍କୁ ତା'ର ଉତ୍ତର ଦେଉଦେଉ ଆଉ କିଛି ସେପରି କହିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଆମ ଉପରେ ଅନ୍ୟ ବକ୍ତାମାନଙ୍କ ବିଶ୍ୱେଦ୍ୱାରାର ସେପରି କିଛି କାମ ଦେଲା ନାହିଁ । ସଭା ପରେ ଲୋକେ ବରଂ ଆମେ ଉଠାଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ିକ ବେଶି ଆଲୋଚନା କଲେ । ସେତେବେଳେ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଚାରପତ୍ର ଖଣ୍ଡେ ପାଇଲେ ଲୋକେ ଆଗ୍ରହର ସହ ପଢୁଥାଆନ୍ତି । ଆମେ ଆହୁରି ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ଲାଗିଗଲୁ । ପ୍ରାଣନାଥଙ୍କୁ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ଆସିବା ପରେ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣନା ତାଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟ ଦେଖି କଟକରୁ ଆସି ମଝିରେ ମଝିରେ ଆମକୁ ସହଯୋଗଦେବାରୁ ପୁରୀ ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀ ବୁଲିଲୁ । ଆମେ ସାଇକେଲରେ ଗଲାବେଳେ ପ୍ରାଣନାଥଙ୍କୁ ଚାଲି ଚାଲି ଯାଉଥାଆନ୍ତି । ପଇସା ପତ୍ରର ଏପରି ଅଭାବ ଯେ ଜଟଣୀରୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଆସିବାକୁ ମଧ୍ୟ ୧୨ ଅଣା (୭୫ ପଇସା) ନଥିବାରୁ ଥରେ ପ୍ରାଣନାଥଙ୍କୁ ଓ ମୁଁ ଚାଲି ଚାଲି ଆସିଲୁ । ପ୍ରାର୍ଥୀପତ୍ର ଦାଖଲ ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନ ୨୫୦ ଟଙ୍କା ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ପ୍ରାଣନାଥଙ୍କୁ କଟକରେ ଦୁଇଦିନ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଲକ୍ଷ୍ମଣନା ତାଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟରୁ ଦୁଇହଜାର ଟଙ୍କା ଆଣିବାରୁ ଖଣ୍ଡେ ମୋଟର ଗାଡ଼ି କରି ଆମେ ଦଶ ଦିନ ବୁଲିଲୁ । ସାଥୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନା, ଅନନ୍ତ ତେଜ, ଆନନ୍ଦ ମିଶ୍ର, ରଘୁନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଦିଗମ୍ବର ହରିଚନ୍ଦନ, ବିନୋଦ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସାମନ୍ତରାୟ ପ୍ରମୁଖ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଅଞ୍ଚଳ ଧରି ୧୦ଦିନ ରହିଗଲେ । ଆମେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ ସେଥର ଜିତିଲା ବେଳେ ନିଷିଦ୍ଧ ମନୋଭାବ ଯୋଗୁଁ ବେଗୁନିଆରୁ ହାରିଯାଇଥିଲା ।

ଖୋର୍ଦ୍ଧା ନିର୍ବାଚନ ପରେ ନିମାପଡ଼ାରେ କାମ କରିବାକୁ ମୁଁ ଓ ସାଥୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନା ଏକ ସପ୍ତାହ ପାଇଁ ଗଲୁ । ସେଠାରେ ଦେଖିଲି ଭିନ୍ନ ଚିତ୍ର । ଚାଉଳ, ଆଳୁ ଓ ପନିପରିବା ଦେଇ ଲୋକେ ଆମ ନିର୍ବାଚନ ଅଫିସ ଗୁଡ଼ିକୁ ଭରପୂର କରିଦେଲେ । ମୋହନ ଦାସଙ୍କ ସଭାରେ ବହୁ ଲୋକ ହେଉଥାଆନ୍ତି । ମୁଁ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା ରେଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୋତେ କଂଗ୍ରେସ ନେତା ସତ୍ୟପ୍ରିୟ ମହାନ୍ତି, ପ୍ରାର୍ଥୀ ଉପେନ୍ଦ୍ରନାଥ ମହାନ୍ତି ପ୍ରମୁଖଙ୍କୁ ମୁହାଁମୁହିଁ ସାମନା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଆମ ପ୍ରାର୍ଥୀ ମୋହନ ଦାସ ଓ

ଭରତ ଦାସ ବହୁ ଭୋଟର ବ୍ୟବଧାନରେ ଜିତିଲେ । ପୁରୀ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟ ଆସନରୁ ମଧ୍ୟ ଆମ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଜିତିଲେ । ବିଧାନସଭାରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୭ରୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା ୯କୁ । ଏହି ୨ୟ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ସବୁଠାରୁ ଉତ୍ସାହଜନକ ଥିଲା କେରଳ ବିଧାନସଭାରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା ଅର୍ଜନ କରି ଇ.ଏମ୍.ଏସ୍. ନମ୍ବୁଦ୍ରିପଦଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ମନ୍ତ୍ରାମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରିବା ।

ଖଣ୍ଡାଧାରରେ ଚାଲିବା ସମୟ

ଏହି ନିର୍ବାଚନ ପରେ କାହାର ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା ନଥାଇ ଏକ ଝୁଲାଇ ବିଧାନସଭା ହେଲା । ଏକଦିଗରେ କଂଗ୍ରେସ ଓ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦ ନିଜ ସଭ୍ୟଙ୍କ ସହ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ୯ ଜଣ ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ସରକାର ଗଠନ ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ଚଳାଇଥାଆନ୍ତି । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ୯ ଜଣ ସଦସ୍ୟ ସମର୍ଥନ ଦେଲେ କେବଳ ସେମାନେ ସରକାର ଗଠନ କରିପାରିବେ, ଅନ୍ୟଥା ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଧାନସଭାରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଦଳ ଭାବେ କଂଗ୍ରେସକୁ ସରକାର ଗଠନର ସୁଯୋଗ ପ୍ରଥମେ ଦିଆଯିବ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି କୌଣସି ପକ୍ଷକୁ ନଆଉଜି ନିରପେକ୍ଷ ରହିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲା । କେନ୍ଦ୍ର କମିଟିର ଏ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇ ଗୁରୁତ୍ୱରଖିବାକୁ ପଲିଟବ୍ୟୁରୋ ସଭ୍ୟ ପି. ରାମମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଆସିଲେ । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁସାରେ ସ୍ଥିର ହେଲା ଯେ, ଯିଏ ସରକାର ଗଠନ କଲେ ହେଁ ତା'ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦକ୍ଷେପ ପରୀକ୍ଷା କରି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ତା'ର ମନୋଭାବ ସ୍ଥିର କରିବ । ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସରକାର ଗଠନ କଲା । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଏହି ପରିସ୍ଥିତିର ସୁଯୋଗ ନେଇ ୩ ଏକର ବା ତା'ଠାରୁ କମ୍ ଜମିଥିବା ଲୋକ ଉପରୁ ଖଜଣା ଛାଡ଼ି, ଭୂମିହୀନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନାବାଦୀ ଜମିର ବଣ୍ଟନ ଓ ଭୂସଂସ୍କାର ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ, କଷ୍ଟୋଳ ଦରରେ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥର ସୁନିଶ୍ଚିତ ଯୋଗାଣ, ଶ୍ରମ ଆଇନ ଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ଏବଂ ଦୁର୍ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ପଦକ୍ଷେପ ଲାଗି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିମାନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଘୋଷଣା ମାଧ୍ୟମରେ ହାସଲ କଲା । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ପାଇଁ ଏହି ସମୟ ଥିଲା ଖଣ୍ଡାଧାରରେ ଚାଲିବାର ସମୟ ।

ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ପାର୍ଟି ସଂପାଦକ ଦାୟିତ୍ୱ

ଏହି ସମୟରେ ମୁଁ ହେଲି ପାର୍ଟିର ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା କମିଟି ସଂପାଦକ । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବହୁ ଜନଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ସାଂଗଠନିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର

ଅଭିଜ୍ଞ ସାଥୀମାନେ ଥିଲାବେଳେ ମୁଁ ସଂପାଦକ ହେବା ସମୀପୀନ ନୁହେଁ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ମୁଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅରାଜି ଥିଲି । ମାତ୍ର ଜିଲ୍ଲାକମିଟିର ସଭ୍ୟମାନେ ଓ ଆସିଥିବା ରାଜ୍ୟନେତା ଦର୍ଶାଇଲେ ଯେ ଗତ ୬ ମାସର କାମଭିତରେ ମୋର ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ଦକ୍ଷତାର ପ୍ରମାଣ ମିଳିସାରିଛି । ମୋ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ କାମ କରିବାକୁ କେହି ସକ୍ଷମ ହେବେ ନାହିଁ ଦର୍ଶାଇ ମୋ ଉପରେ ଏଭଳି ଆସ୍ଥା ପ୍ରକଟିତ କଲେ ଯେ ମୁଁ ବିହ୍ୱଳିତ ହୋଇଗଲି । ଏକ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରୂପେ ମୁଁ ସଂପାଦକ ପଦ ଗ୍ରହଣ କରୁଛି ବୋଲି କହି ଦାୟିତ୍ୱ ନେଲି । ମୁଁ ମନେ ମନେ ବିଚାରିଥାଏ, ପୂର୍ବରୁ ଜିଲ୍ଲା ନେତା ଥିବା ଗୋକୁଳ ମୋହନ ରାୟ ରୂଡ୍ରାମଣି ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ଅବ୍ୟାହତିନେଇ ଗୋପାଠରେ ଅଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ମତେ ରାଜି କରାଇ ଏ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଲେ ମୁଁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଓ ନୟାଗଡ଼ କାମରେ ମନୋନିବେଶ କରିବି । ଖୋର୍ଦ୍ଧା କାମରେ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସାଥୀ ଭୁବନେଶ୍ୱର ମହାରଣାଙ୍କୁ ଅବସ୍ଥାପିତ କରି ମୁଁ ନୟାଗଡ଼ ଠାରୁ ପୁରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘୁରି ବୁଲୁଥାଏ । ମଝିରେ କିଛିଦିନ ଜିଲ୍ଲା ଅଫିସ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରିଥିଲୁ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ । ନିମାପଡ଼ା କାକଟପୁରକୁ ଦେଖିବାକୁ ସୁବିଧା ହେବ ବୋଲି ଏହା କରାଯାଇଥିଲା । ପୁରୁଣା ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଖରାଖିଆ ବୈଦ୍ୟନାଥଙ୍କ ପାଖରେ ଏକ ଘରଭଡ଼ା ନେଇ ଚନ୍ଦକାର ପଠାଣି ରଣସିଂହଙ୍କୁ ଅଫିସ ସଂପାଦକ ରଖି ଜିଲ୍ଲା ଅଫିସ ଖୋଲି ଦେଇଥିଲି । ମାତ୍ର ଖୋର୍ଦ୍ଧା କାମର ଜରୁରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ମୋତେ ଟାଣିଲା ।

ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ନିର୍ବାଚନ ଜିତିବାପରେ ଆମେ ୩ ଗୋଟି କାମ ଧରିଥିଲୁ । ଗୋଟିଏ ହେଲା ଭାଗଡ଼ାଷୀ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଅନ୍ୟଟି ଥିଲା ଆଦିବାସୀ ଶବର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭୂମିହୀନଙ୍କ ପାଇଁ ଅନାବାଦୀ ଜମି ଓ ଘରଦିହ ପଛା ଏବଂ ୩ୟଟି ଥିଲା ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ଏକ କଲେଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା । ପରେ ଆସିଲା କ୍ୱାରା କ୍ରସର ଓ ଲୁଙ୍ଗି ଫ୍ୟାକ୍ଟି ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଂଗଠନ ଓ ଆନ୍ଦୋଳନର କାମ । ୧୨ ଶହ ଆଦିବାସୀ ଶବର ଓ ଆଉ ୫ ଶହ ସାଧାରଣ ବର୍ଗର ଭୂମିହୀନ ଲିଜ୍ ଦରଖାସ୍ତ କରି ଅନାବାଦୀ ଜମି ଦଖଲ କଲେ । ଟାଙ୍ଗି ବ୍ଲକର ହରିପୁର ଗ୍ରାମରେ ଭଗବତୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ସ୍ମୃତିରେ ଭଗବତୀ ନଗର ନାମ ଦେଇ ଅନାବାଦୀ ଜମିରେ ଏକ ବସତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲୁ । ବହୁଗ୍ରାମରେ ଆଦିବାସୀ ଶବରମାନଙ୍କ ବସତି ସବୁ ଗଢ଼ିଉଠିଲା ଅନାବାଦୀ ଯାଗାରେ । ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଓ ଟାଙ୍ଗି ବ୍ଲକର ୨୫ ଖଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗ୍ରାମର ଭାଗଡ଼ାଷୀ ଜମି ଉପରେ ସ୍ୱତ୍ୱ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ସହିତ ଆଇନ ଅନୁସାରେ ତିନିଚତୁର୍ଥାଂଶ ଫସଲ ନେଲେ । ବହୁ ମାଡ଼ ଫୌଜଦାରୀ ଓ ଶହ ଶହ ଓ.ଏଲ୍.ଆର.

କେଶ ଲାଗି ରହିଲା । ଏହି ଭାଗଡ଼ାଷୀ ଗ୍ରାମ ଓ କବାରୀ ବଣ୍ଡିଗୁଡ଼ିକ ବହୁଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଲା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଦୁର୍ଗଭାବେ ।

ଖୋର୍ଦ୍ଧା କଲେଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଇତିବୃତ୍ତି

ମାତ୍ର ସବୁଠାରୁ ଜଟିଳ ହେଲା କଲେଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କାମ । ତାହା ପରିଣତ ହୋଇଗଲା ଏକ ରାଜନୈତିକ ବିବାଦରେ । ସେତେବେଳେ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏକମାତ୍ର କଲେଜ ଥିଲା ପୁରୀର ସାମନ୍ତବ୍ରହ୍ମଶେଖର କଲେଜ । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆପଣାର ଲୋକ ବନମାଳୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରିଥିବା ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ତାଙ୍କ ସହଯୋଗୀମାନେ ଗୋଟାଏ କଲେଜ କରିଦେବେ ତାହା ବନମାଳୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ କଂଗ୍ରେସବାଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଅସହ୍ୟ ହେଲା । ସେମାନେ ପଦେ ପଦେ ଭଣ୍ଡୁର କରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ନିରାକାରପୁରର କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ରାଉତରାୟ ଖୋର୍ଦ୍ଧା କଲେଜ ପାଇଁ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ସେମାନେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ନିରାକାରପୁର ଠାରେ ଏକ କଲେଜ ପାଇଁ ସେ ଅର୍ଥ ନେଲେ । ଅଧିକ ପରିମାଣର କୌଣସି ପାଣି ସଂଗ୍ରହ ସମ୍ଭବ ହେଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଗାଡ଼ି କରି ପ୍ରାଣନାଥବାରୁ ଓ ମୁଁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାର କେତେକ ବିଶିଷ୍ଟ ଲୋକଙ୍କୁ ନେଇ ଦୁଇ ଦଳରେ ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କଲୁ । ଖୋର୍ଦ୍ଧା ସ୍କୁଲ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଦିବ୍ୟସିଂହ ପଟ୍ଟନାୟକ ବସ୍ ଷ୍ଟାଣ୍ଡରେ ପ୍ରତିଦିନ ଠିଆହୋଇ ଟଙ୍କାକିଆ କୁପନରେ ୧୦ ହଜାର ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କଲେ । ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରି ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ଘରୋଇ ସ୍କୁଲ ଥିବା ବକ୍ସି ଜଗବନ୍ଧୁ ସ୍କୁଲରେ କଲେଜ ଖୋଲିବାକୁ ବସିଥିବାବେଳେ ହଠାତ୍ ରାତାରାତି ସେ ସ୍କୁଲକୁ ସରକାର ହାତକୁ ନେଇ ସେଠାରେ କଲେଜ ଖୋଲିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଲେ ନାହିଁ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଏକ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳରେ ଆମେ ଯାଇ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ସ୍କୁଲରେ କଲେଜ ଖୋଲିବାକୁ ଅନୁମତି ନିମନ୍ତେ ଅନୁରୋଧ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେମାନେ ରାଜି ହେଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ବର୍ଷ କଲେଜ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ।

କଲେଜର ନିଜସ୍ୱ ଘର କରି ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷକୁ କଲେଜ ଖୋଲିବାର ଆୟୋଜନରେ ଲାଗିଲୁ । ବହୁ ଯାଗା ପଡ଼ିଥାଏ । ତେଣୁ ଏକ ବଡ଼ପ୍ଲଟ୍ ଲିଜ ପାଇଁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଓ ପୁରୀରେ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରର ସବୁ କାମ ସାରି ରାଜ୍ୟସ୍ତରରୁ ମଞ୍ଜୁରୀ ଆଣିବା ଉଦ୍ୟମ କଲୁ । ମାତ୍ର ଲିଜ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ଦରଖାସ୍ତ କରିଥିବା ପ୍ଲଟ୍ ଉପରେ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଶୁଭ ଦେବାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ହୁମାୟୁନ କବୀରଙ୍କୁ ଆଣିବା ବିଷୟ

ସ୍ଥିର କରିବାକୁ ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ଦିଲ୍ଲୀ ଗଲେ । ଅଧ୍ୟାପକ ହିରେନ ମୁଖାର୍ଜୀଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ହୁମାୟୁନ କବୀରଙ୍କୁ ରାଜି କରାଇଲେ । ଭିତ୍ତିପ୍ରସ୍ତର ସ୍ଥାପନର ତାରିଖ ଠିକ୍ ହୋଇ ସବୁ ଆୟୋଜନ ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଲିଜ ମିଳୁନଥାଏ । ଧାର୍ଯ୍ୟ ତାରିଖ ୧୯୫୯ ଜାନୁୟାରୀ ୨୮ରେ କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ହୁମାୟୁନ କବୀର ମଧ୍ୟ ଆସିଲେ । ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ସେ ପ୍ରଥମେ ଆମକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ମହତାବବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲେ ଏବଂ ଏ କଲେଜ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟର ଶୁଭ ଦେବାକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁଙ୍କୁ ସେ ଜଣାଇ ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି କହିଲେ । ତା’ପରେ ସଂପୃକ୍ତ ଅଫିସରମାନଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଯାଗା ଲିଜ ଦେବାକୁ ଫୋନରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବାପରେ ମୁଁ ଗଲି କଟକରେ ରାଜସ୍ୱ କମିଶନର ବ୍ୟାରେନ୍‌ଙ୍କଠାରୁ ଅନୁମତି ଆଣିବାକୁ ଏବଂ ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାଠାରେ ଅପରାହ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଆୟୋଜନ କଲେ । ଆଇ.ସି.ଏସ୍. ଅଫିସର ବ୍ୟାରେନ୍‌ଙ୍କ ସହ ତାହାଥିଲା ମୋର ପ୍ରଥମ ସାକ୍ଷାତ । ତାଙ୍କ ବିଷୟ ଶୁଣିଥିଲି । ସ୍ୱାଧୀନତାବେଳେ ସବୁ ଗୋରା ଅଫିସର ବିଳାତ ଫେରିଗଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଗଲେ ନାହିଁ । “ମୁଁ ଏ ଦେଶର ପଇସାରେ ପ୍ରତିପାଳିତ ହୋଇଛି, ଏ ଦେଶକୁ ଭଲ ପାଇଛି, ଏଠାରେ ରହିବି,” କହି ଚାକିରିରେ ରହିଥିଲେ । ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଂବେଦନଶୀଳ ହୋଇ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ଓୟାରଲେସରେ ହୁକୁମନାମା ଖୋର୍ଦ୍ଧା ପଠାଇ ଦେଲେ । ଅପରାହ୍ନରେ କଲେଜ ନିର୍ମାଣର ଶୁଭ ଦିଆଗଲା । ସେଇ ବର୍ଷ ଜୁଲାଇ ବେଳକୁ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ହୋଇ କଲେଜ ଉଦ୍ଘାଟନ ହେଲା । ସେ ଉତ୍ସବକୁ ଆସିଥିଲେ କଂଗ୍ରେସ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ୩ ଜଣଯାକ ମନ୍ତ୍ରୀ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଦ୍ୱୟ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେଓ ଓ ରାଧାନାଥ ରଥ । ଏ କଲେଜ ନିର୍ମାଣ ଥିଲା ଏକପ୍ରକାର ରାଜନୈତିକ ବିଜୟ ।

ନିର୍ବାଚନ ମକଦ୍ଦମା

ସାଥୀ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନିର୍ବାଚନକୁ ଅସିଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରିବା ପାଇଁ ବନମାଳୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ତରଫରୁ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର ହୋଇଥାଏ । ମକଦ୍ଦମାଟି ଥିଲା ମୁଁ ଦେଇଥିବା ପ୍ରଚାର ପତ୍ରକୁ ନେଇ । ନିର୍ବାଚନ ଚାଲିଥିଲା ବେଳେ ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭାବେ ଲଢୁଥିବା ପୂର୍ବତନ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ମାଧବବ୍ରହ୍ମ ରାଉତରାୟ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାରୁ ଓହରିଗଲେ । ତାକୁ ଦର୍ଶାଇ “କଂଗ୍ରେସର ପରାଜୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ” ଶୀର୍ଷକ ଏକ ପ୍ରଚାରପତ୍ର ମୋ ସ୍ୱାକ୍ଷରରେ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ତାକୁ ଆଶ୍ରା କରି “କଂଗ୍ରେସର ବିଜୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ

ହେଲା” ବୋଲି ଆଉ ଏକ ପ୍ରଚାର ପତ୍ର ମୁଁ ଦେଇଥିଲି ବୋଲି ମୋ ଅକ୍ଷର ଜାଲ କରାଯାଇ ସେଥିରେ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ, କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରାର୍ଥୀ ବନମାଳୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଟଙ୍କା ଦେଇ ମାଧବ ରାଉତରାୟଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରାଇଛନ୍ତି । ଏପରି ମିଥ୍ୟା ଅଭିଯୋଗ ବେଆଜନ ଦର୍ଶାଇ ନିର୍ବାଚନ ମକଦ୍ଦମା ଚାଲିଲା ମାସ ମାସ ଧରି । ଆମ ଓକିଲ ଥାଆନ୍ତି ଗଙ୍ଗାଧର ରଥ ଓ ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ୟମାନେ ସହାୟତା କରୁଥାଆନ୍ତି । ଆମ ପ୍ରତିପକ୍ଷରେ ଥିଲେ ବିରୁଧେନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର, ଗଙ୍ଗାଧର ମହାପାତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟମାନେ । ମୋତେ ଗଙ୍ଗାଧର ମହାପାତ୍ର ଜେରା କଲେ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ଧରି । ତା’ପରେ ବାହାରେ ମୋତେ କହିଲେ- A hard nut to break ! ଜଜକୋର୍ଟରେ ଆମେ ହାରିଲା ପରେ ହାଇକୋର୍ଟରେ ଜିତିଲୁ ।

ପଥର କ୍ବାରୀ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଯୁନିୟନ ଗଠିତ ହେଲା ଏକ ବିଚିତ୍ର ପରିସ୍ଥିତିରେ । କଲିକତାର ବାଙ୍ଗୁର କମ୍ପାନୀର ଶ୍ରମିକମାନେ ମନକୁ ମନ କାମ ବନ୍ଦ କରି ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଶୁଣି ମୁଁ ଓ ସାଥୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନା ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନା ସେତେବେଳକୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ପଞ୍ଚାୟତସମିତିର ଭାଇସ୍ ଚେୟାରମ୍ୟାନ ଥିବାରୁ ଓ ପାଖ ଗ୍ରାମର ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ କମ୍ପାନୀ ଲୋକ ଚିହ୍ନିଥିଲେ । ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ ପ୍ୟାଣ୍ଟ-ସାର୍ଟ ପିନ୍ଧୁଥାଏ । ମୋତେ ସେମାନେ ଭାବିଲେ ଶ୍ରମ ବିଭାଗ ଅଫିସର ବୋଲି । ତେଣୁ ମୁଁ ଯାହା କହୁଥାଏ, ସବୁ ମାନିଯାଉଥାଆନ୍ତି । ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଦାବି ପୂରଣ ହେବା ପରେ ମୋତେ ସଭାପତି କରି ଯୁନିୟନ ଗଢ଼ିଲେ । ଯୁନିୟନ କାମ ଚାଲିବାର କେଜ ମାସ ପରେ କମ୍ପାନୀର ଜଣେ ମ୍ୟାନେଜର ମୋତେ କହିଲେ “ମୁଛଲଜୀଙ୍କ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇଛି । ଆପଣଙ୍କୁ ଆମେ ମାସିକ ୫୦ ଟଙ୍କା ଦେବୁ” । ମୋ ମୁଣ୍ଡକୁ ରାଗ ଉଠିଗଲା । “ତମର ଏପରି ସାହସ କିପରି ହେଲା ? ଲାଲଝଣ୍ଡା ଲୋକେ ରିସପର୍ଡ ନିଅନ୍ତି ନାହିଁ କହି ତାଙ୍କ ଉପରକୁ ହାତ ଉଠାଇଲି । ମୋତେ କେହି ଲାଞ୍ଜ ଯାଡ଼ିବା ଏହାଥିଲା ପ୍ରଥମ ଘଟଣା । ଯୁନିୟନ କାମ ଖାଦାନକୁ ଖାଦାନ ଏପରି ବ୍ୟାପିଲା ଯେ ମୋତେ ସହାୟତା କରିବାକୁ ସାଥୀ ସିକ୍ସଶ୍ୱର ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କୁ ଆଣି ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ନୀତିହୀନତା ଓ ସୁବିଧାବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ନିରପେକ୍ଷତା ନାମରେ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରାମଣ୍ଡଳ ପ୍ରତି ଏକ ପ୍ରକାର ସମର୍ଥନ ଦେଇଥିଲାବେଳେ ନାନାଦି ସୁବିଧାବାଦର ଶିକାର ହେଲା । ନିରପେକ୍ଷତା ପରିବର୍ତ୍ତେ ମନ୍ତ୍ରାମଣ୍ଡଳକୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ଦାୟିତ୍ବ ନେଲାପରି କିଛି ଆଡ଼ରଶ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ବାଚସ୍ପତି ଓ ଉପ-ବାଚସ୍ପତି ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ବିରୋଧୀ ପକ୍ଷଙ୍କ ସହ କରିଥିବା ବୁଝାମଣାକୁ ଲଂଘନ କରି ବଦନାମ ହେଲା । ଏ ସବୁ ପାର୍ଟି ଭିତରେ ଗୁଞ୍ଜରଣ ସୃଷ୍ଟି କରି ବେଶ୍ ଜଞ୍ଜାଳର କାରଣ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ୧୯୫୮ରେ ଆସ୍କାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀବେଳେ । ପୂର୍ବତନ ରାଜ୍ୟକମିଟି ସଂପାଦକ ଶରତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପ୍ରତି କେନ୍ଦ୍ରରୁ ଆସିଥିବା ନେତା ଜେଡ଼.ଏ. ଅହମ୍ମଦଙ୍କ କେତେକ କରୁ ମନ୍ତବ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ସେ ହୋଇଗଲେ ବିଷ୍ଣୁ ସାଥୀମାନଙ୍କ ନେତା । ମୁଁ ଏହି ବିଦ୍ରୋହୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଆଡ଼କୁ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଗଲି ।

ରାଜ୍ୟ ପାର୍ଟିର ଏହି ଆସ୍କା ସମ୍ମିଳନୀ ପୂର୍ବରୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ଗୋଡ଼ିପଡ଼ାଠାରେ ସେ ଅଞ୍ଚଳ ଲୋକଙ୍କ ଅଭୂତପୂର୍ବ ସହାୟତା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ହୋଇଥିଲା ପାର୍ଟିର ଜିଲ୍ଲା ସମ୍ମିଳନୀ । ଗୋଡ଼ିପଡ଼ା, ମୋଟା, ଲହଙ୍ଗା, ପାଇକପୁଟ ହୋଇ ୪ ଖଣ୍ଡ ଗ୍ରାମରୁ ଭାରତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାରି ପାଖରେ ପ୍ରାୟ ୨୦ ଖଣ୍ଡ ଗ୍ରାମକୁ ବ୍ୟାପିଯାଇଥିବାବେଳେ ତା' ସହ ଆଦିବାସୀ ଶବ୍ଦରମାନଙ୍କ ଅନାବାଦୀ ଜମି ଦଖଲ ଆନ୍ଦୋଳନ ମିଶି ଯେଉଁ ଶକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ତା'ର ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଦେଇଥିଲା ଏ ସମ୍ମିଳନୀରେ । ଏ ସମ୍ମିଳନୀ ପୂର୍ବରୁ ସାଥୀ ଗୋକୁଳ ମୋହନ ରାୟ ତୁଡ଼ାମଣିଙ୍କୁ ରାଜି କରାଇ ଜିଲ୍ଲା ସଂପାଦକ ଦାୟିତ୍ବ ହସ୍ତାନ୍ତରିତ କରିବାରେ ମୁଁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲି । ମାତ୍ର ଗୋଡ଼ିପଡ଼ା ସମ୍ମିଳନୀର ଆନ୍ଦୋଳନରେ ମୋ ଭୂମିକାକୁ ଦେଖି ମୋତେ ପୁଣି ସଂପାଦକ କରିବାପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉଠୁଥିଲା ବହୁ ଅନୁନୟ ବିନୟ ହୋଇ ମୁଁ ସେଥିରୁ ରିହାତି ପାଇଥିଲି ।

ମୋ ବିବାହ ଓ ପରିବାର ବିଷୟରେ କେଇପଦ

ଏହି ସମୟରେ ୧୯୫୯ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ ହେଲା ମୋ ବିବାହ । ପୂର୍ବରୁ ବହୁ

ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଥିଲେ ହେଁ ମୁଁ ରାଜି ହେଉନଥିଲି । ମୋ ବିବାହ ବିଷୟ ସ୍ଥିର କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ସାଥୀ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ ଆପଣାଛାଏଁ ନେଇ ଯାଇଥିଲେ । କୌଣସି ଖଣ୍ଡାୟତ ପରିବାରରେ ମୋ ବିବାହ ହେଲେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ଥିବା ଜାତିଆଣ ମନୋଭାବ ଅତିକ୍ରମ କରିବାରେ ସୁବିଧା ହେବ ବୋଲି ସେ ଦିଗରେ ସେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ତାହା କରି ନପାରିବାରୁ ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ଖ୍ୟାତିସମ୍ପନ୍ନ ପୂର୍ବତନ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ବାଜପୁରର ଜଗନ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ ତାଙ୍କ ଝିଆରି ପାଇଁ ପଠାଇଥିବା ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜିହୋଇ ମୋ ବାପାଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ । ବାପାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସହିତ ବନ୍ଧୁତା ଥିଲା । ପୁଣି ବାଜପୁରରେ ଆମ ଭାଗଡ଼ାଷୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରତି ତାଙ୍କ ପରିବାର ସମର୍ଥନଶୀଳ ଥିବାରୁ ସେଠାକାର ସାଥୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଲଗାଇଲେ । ବାପା ବୋଉ ବାଜପୁର ଆସି ବିବାହ ଠିକ୍ କରିଦେଇ ଗଲେ । ଏ ବିବାହକୁ ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଭାବେ କରିବାକୁ ଆମ ଗ୍ରାମରୁ ୨୦ କିଲୋମିଟର ରାସ୍ତା ବିନା ରୋଷଣୀରେ ଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବାଜପୁରରେ ୫୦୦ ଭାଗଡ଼ାଷୀଙ୍କ ବାଣ ରୋଷଣୀର ପଟୁଆର ତାକୁ ଆଡ଼ମ୍ବରପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଦେଇଥିଲା । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର ବଡ଼ଭଉଣୀର ବିବାହ ମଧ୍ୟ ସେହିଦିନ ହେଉଥିଲା କଂଗ୍ରେସ ନେତା ବନମାଳୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଶଳା ସହିତ । ବାହାଘରରେ ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ଲୋକ ବନମାଳୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଥିଲାବେଳେ ଆମର ମୁଖ୍ୟ ଥିଲେ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ । ତେଣୁ ଏ ବିବାହ ଉତ୍ସବ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ଆସରରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା ।

ସେ ଯାହାହେଉ, ମୋ ବୈବାହିକ ଜୀବନ ମୋର ରାଜନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପରେ କୌଣସି ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରି ନାହିଁ । ବରଂ ମୁଁ ସହାୟତା ପାଇଛି । ବିବାହର ୧୬ ଦିନ ବିତିବା ପୂର୍ବରୁ ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ବାହାରକୁ ଯିବା ବାରଣ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସପ୍ତାହେ ନଯାଉଣୁ ମୁଁ ମୋ କାମରେ ସବୁଆଡ଼େ ବୁଲିଲି । କୌଣସି ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ କାମରେ ଗଲାବେଳେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଡୁ କୌଣସି ବାରଣର ମୁଁ ସାମନା କରିନାହିଁ । ବରଂ ବିଭିନ୍ନ କାମରେ ସେ ସହାୟତା କରିଛନ୍ତି ଓ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ମହିଳା ସମିତିର କାମ କରିବା ସହ ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଆମ କର୍ମୀ ସାଜିଛନ୍ତି । ମୁଁ ଦୀର୍ଘକାଳ ଉପାର୍ଜନ-ହୀନ ପୂରା ସମୟର କର୍ମୀ ଭାବେ କାମ କଲାବେଳେ ଆମର ଜମିବାଡ଼ି ଓ ପିଲାଛୁଆଙ୍କ କଥା ମଧ୍ୟ ଯଥା ସମ୍ଭବ ସେ ବୁଝିଛନ୍ତି । “ଯଥା ସମ୍ଭବ” କହିବାର କାରଣ ହେଲା ମୋ ପୁଅ ଝିଅମାନେ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ନୟାଗଡ଼ରେ ରହୁଥିବା ବେଳେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତିଭାଙ୍କୁ ଆମ ଗ୍ରାମ ଓଲସିଂହଠାରେ ଜମିବାଡ଼ି ବୁଝିବା ପାଇଁ ବର୍ଷକେ ୪ ମାସ ରହିବାକୁ

ପଡୁଥିଲା । ତେଣୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ପିଲାମାନଙ୍କ ପଢ଼ାପଢ଼ି ବିଷୟରେ ସେପରି ଯତ୍ନ ନିଆଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ମୋ ସାନଭାଇ ସମରେନ୍ଦ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ ମିନି ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର ସାନଭଉଣୀ । ତା' ଯତ୍ନଯୋଗୁଁ ମୋ ଝିଅ ସିନା ଭଲ ପଢ଼ିଲା, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଅବହେଳିତ ହେଲା । ମୋ ରାଜନୈତିକ ଜୀବନର ତାହା ପରିଣତି ବୋଲି ଧରିନେଇ ସେଥିପାଇଁ ମନସ୍ତାପକୁ ଦୂରେଇ ଦେଇଛି ।

ଏଇଠାରେ ମୋ ପରିବାର ବିଷୟ ମଧ୍ୟ କେଜପଦ କହିଦେବା ପ୍ରୟୋଜନ ମଣୁଛି । ନୟାଗଡ଼ରେ ବାପା ବୋଉଙ୍କ ପାଖରେ ମୋର ଓ ସାନଭାଇ ସମରେନ୍ଦ୍ରର ପୁଅଝିଅ ମାନେ ରହୁଥିଲେ ୧୯୭୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ସାନଭାଇ ସମରେନ୍ଦ୍ର ଏମ୍.ଏସ୍.ସି. ପାଶ୍ କରି ପ୍ରଥମେ ପରିସଂଖ୍ୟାନ ବ୍ୟୁରୋ ଓ ପରେ ଚାଉନ୍ ପ୍ଲାନିଂରେ ଚାକିରି କଲା । ତା' ତଳ ଭାଇ ସବ୍ୟସାଚୀ ଜଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପଢ଼ି ୧୯୭୫ ଜରୁରୀ ଅବସ୍ଥାବେଳେ ବେକାର ଜଞ୍ଜିନିୟରମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଉଥିବା ପେଟ୍ରୋଲ ପମ୍ପ ଆଣି ଚାନ୍ଦପୁରଠାରେ ବସାଇଲା ଏବଂ ସେଠାରେ ଘରଦ୍ୱାର କରି ଚଳିଲା । ବଡ଼ଭଉଣୀ ବିଷୟ ପୂର୍ବରୁ କହିଛି । ୨ୟ ଭଉଣୀ ସରସ୍ୱତୀ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ । ବହୁ ବିଳମ୍ବରେ ବିବାହ କଲା । ୩ୟ ଭଉଣୀ ସୌଭାଗିନୀ ଏମ୍.ଏସ୍.ସି. ପଢ଼ିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଚାକିରି ନକରି ବିବାହିତ ଜୀବନ ବିତାଇଲା ତା' ସ୍ୱାମୀ ଦର୍ଶନ ଅଧ୍ୟାପକ ରମେଶଙ୍କ ସହିତ । ୪ର୍ଥ ଭଉଣୀ ସଂଘମିତ୍ରୀ ଏମ୍.ଏ. ପଢ଼ି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଚାକିରି କଲା । ତା' ସ୍ୱାମୀ ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଦାସ ସାଧାରଣ ବାମା ଚାକିରି ଛାଡ଼ି ଆମ ପାର୍ଟିରେ ପୂରା ସମୟ ଦେଇ କାମ କରନ୍ତି ଓ ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକମଣ୍ଡଳୀର ଜଣେ ସଭ୍ୟ । ମୋ ସବା ସାନଭାଇ ସବ୍ୟସାଚୀର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା ୨୦୦୦ରେ । ମୋ ତଳ ସମରେନ୍ଦ୍ରର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା ୨୦୧୫ରେ । ତା' ପୁଅ ଝିଅମାନେ ବାହାସାହା ହୋଇ ଭଲରେ ଅଛନ୍ତି । ସବା ସାନଭାଇର ପିଲାଏ ଶିକ୍ଷା ଦାକ୍ଷା ସମାପ୍ତ କରି ରୋଜଗାରକ୍ଷମ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କେହି ବିବାହ କରିନାହାନ୍ତି । ମୋର ବଡ଼ପୁଅ ବିଶ୍ୱଜିତର ପରିବାର ବୋହୂର ବ୍ୟାଙ୍କ ଚାକିରି ଯୋଗୁଁ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଅବସ୍ଥାପିତ । ଏକ କଂପାନୀ ଚାକିରି କରୁଥିବା ମୋର ୨ୟ ପୁତ୍ର ଗୀତିମୟ, ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ଅସୀମା ଓ ପୁଅ ଝିଅଙ୍କ ସହିତ ରହନ୍ତି ତା' ମା' ସହିତ । ଏକ ଔଷଧ ଦୋକାନ କରିଥିବା ମୋ ୩ୟ ପୁଅ ନବିକେତା ମଧ୍ୟ ଆଏ ସେଠାରେ । ଝିଅ ନିବେଦିତା ଏମ୍.ଏସ୍.ସି. ପାଶ୍ କରି ବୈଜ୍ଞାନିକ ଭାବେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଓରସାକରେ ଥିଲା । ପରେ ତାକୁ ଛାଡ଼ି ଗୋଟାଏ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିବା ଫ୍ୟାକ୍ଟି ଚଳାଉଛି । ତା' ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରଭାକର ମହାନ୍ତି

କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ନୀଳାଚଳ ଇସ୍ତାତ କମ୍ପାନୀର ଅର୍ଥ-ତାଲରେକ୍ତର । ମୋତେ ଯଦ୍ବା ଯାଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ଏମ୍.ପି. ଭାବେ କୌଣସି ସରକାରୀ ପୂର୍ବ ନେଇ ନାହିଁ । ମାମୁଁଘର ଠାରୁ ନଗଣ୍ୟ ଦାମରେ ଜାଗମରା ଠାରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ କିଣିଥିବା ଏକ ପୂର୍ବରେ ନୟାଗଡ଼ର ଘର ଓ ଜମି ବିକି ସେଇ ଟଙ୍କାରେ ଖଣ୍ଡେ ଘର କରି ରହିଛୁ ।

ସାଥୀ ନୟୁଦ୍ବିପଦଙ୍କ ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଶା ଗସ୍ତ

ଦ୍ୱିତୀୟ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ପରେ କେରଳରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଗଠନ କରିଥିବା ରାଜ୍ୟ ସରକାରର କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ସାରାଦେଶରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲା । ଦେଶରେ ଏକମାତ୍ର ଦୁର୍ନୀତି-ମୁକ୍ତ ଓ ନିଜର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପାଳନରେ ନିଷ୍ଠାପର ସରକାର ଭାବେ ଏ ସରକାର ସ୍ୱୀକୃତ ହେଲା । ଏ ସରକାରର ଭୂ-ସଂସ୍କାର, ଶିକ୍ଷା-ସଂସ୍କାର, ପୋଲିସ ଓ ଜେଲ ସଂସ୍କାର, କ୍ଷମତାର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ, ଶ୍ରମ ଆଇନ ଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା, ସଂଖ୍ୟାଲଘୁଙ୍କ ଅଧିକାର, ଟିକସ ହ୍ରାସ, ଜଳସେଚନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, ଶିକ୍ଷାୟନ ଓ ଦୁର୍ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ପଦକ୍ଷେପ ଆଦି ସାରା ଦେଶରେ ଏପରି ଆଦୃତ ହେଲା ଯେ ତାକୁ ହଟାଇବା ପାଇଁ ନ୍ୟସ୍ତସ୍ତାର୍ଥ ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ । ଶେଷରେ କଂଗ୍ରେସ ନେତୃତ୍ୱରେ ସକଳ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଓ ଜାତିଆଣଶକ୍ତିକୁ ଏକାଠି କରି ବିମୋଚନ ସମର ନାମରେ ଏକ ହିଂସ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇଲେ ଏବଂ ତାକୁ ଆଳକରି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଭାବେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ସେ ରାଜ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଲେ । ଏହି ଘଟଣାବଳୀ ଉପରେ ଆମେ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରଚାର ଅଭିଯାନ ଚଳାଇ ଜନସମର୍ଥନ ଲାଭ କରିଥିଲୁ । ପରେ କେରଳ ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ କମ୍ପେଡ଼ ଇ.ଏମ୍.ଏସ୍. ଓଡ଼ିଶା ଆସି ରାଜ୍ୟରେ ବୁଲିଥିଲାବେଳେ ସଭା ସମାବେଶ ଗୁଡ଼ିକରେ ତାହା ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ।

ପାର୍ଟିର ପ୍ରାଦେଶିକ କମିଟିରେ

୧୯୫୯ ମଇ ଶେଷ ବେଳକୁ କଟକରେ ହେଲା ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ । ଆସ୍କା ସମ୍ମିଳନୀରେ ବିବାଦର ଖିଅ ଏ ସମ୍ମିଳନୀକୁ କେବଳ ଲମ୍ବିଲା ନାହିଁ, ସଂଗଠିତ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ପାର୍ଟିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସଂପର୍କରେ ମତଭେଦ ତାହା ହେଲା । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ନେତା ଭୂପେଶ ଗୁପ୍ତା ପ୍ରଥମରୁ ଆସିଥିଲେ ହୁଏତ ଏହା ଏତେ ବଡ଼ି ନଥାନ୍ତା । ମାତ୍ର ସେ ଅଧାରେ ଆସିଲେ ଓ ସମ୍ମିଳନୀ ଶେଷ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂଧ୍ୟାରେ ଭାଷଣ ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ । ସମ୍ମିଳନୀରେ ବିଭିନ୍ନ ବିବାଦୀୟ ବିଷୟଠାରୁ କମିଟି ନିର୍ବାଚନ

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁଥିରେ ଭୋଟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଗୁରୁତରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ସଂପାଦକ ଥାଇ ରାଜ୍ୟନେତୃତ୍ୱ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ ହେଁ ଶରତ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ବନମାଳୀ ଦାସଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏକ ସମାଲୋଚକ ଗୋଷ୍ଠୀ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲା । ଏହି ସମ୍ମିଳନୀରେ ମୁଁ ବହୁ ଭୋଟ ପାଇ ରାଜ୍ୟ କାଉନସିଲ ଓ ରାଜ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କମିଟିକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ ହେଁ ଉପରୋକ୍ତ ସମାଲୋଚକ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ସାମିଲ ହୋଇଯାଇଥିଲି । ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲେ, ଏ ସମ୍ମିଳନୀ ରାଜ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱର ସଂକଟକୁ ପ୍ରକଟିତ କରିଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ ପରେ ଦୁଇଟି ଘଟଣା ରାଜନୈତିକ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା । ଗୋଟିଏ ହେଲା ରାଜ୍ୟରେ କଂଗ୍ରେସ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦର ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ ଓ ଅନ୍ୟଟି ହେଲା ଭାରତ ଚାନ୍ ସାମାବିବାଦ । ଓଡ଼ିଶାରେ ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତାର ନିରାକରଣ ପାଇଁ କଂଗ୍ରେସ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦର ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ ଦିଗରେ ଆଗେଇଯିବାକୁ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇ ଏକ ସଂକଟ ସୃଷ୍ଟି କଲେ । ପୂର୍ବତନ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ତଥା କଂଗ୍ରେସର ଦୁର୍ବଳତା ସାଙ୍ଗକୁ ରାଜନ୍ୟବର୍ଗଙ୍କ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦର ବର୍ଦ୍ଧିତ-ଶକ୍ତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ କଂଗ୍ରେସ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦର ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ “ବାସ୍ତବ ପରିସ୍ଥିତିର ବାଧ୍ୟବାଧକତା” ବୋଲି ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଏକ ତର୍କର ବୟାନ କଲେ । ଏକ ସଂକଟ ସୃଷ୍ଟିକରି କୁଣ୍ଠିତ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ନେତୃତ୍ୱକୁ ଏଥିପାଇଁ ସମ୍ମରିଦେବାକୁ ଏକ ପ୍ରକାର ବାଧ୍ୟ କଲେ ।

ଏହି ସଂକଟ ବେଳେ ପାର୍ଟିର କୌଶଳ ସ୍ଥିର କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ କମ୍ପେଡ଼ ବି. ଟି. ରଣଦିବେ ଓ ଜେଡ଼.ଏ. ଅହମ୍ମଦ । ସେତିକି ବେଳେ ମୁଁ ବି.ଟି. ରଣଦିବେଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଦେଖିଲି । ତାଙ୍କ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଜ୍ଞାନର ପରିଚୟ ପାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆପଣାର ବାମପନ୍ଥୀ ବିରୁଦ୍ଧକୁ ଦର୍ଶାଇ ପରିହାସ ଛଳରେ ସେ ଯେପରି ନିଜର ସମାଲୋଚନା କଲେ ତାହା ତାଙ୍କର ନିଷ୍ଠାପର ବିପ୍ଳବୀ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲା । ଗଠନ ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ଏବଂ ତା’ର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ସକଳ ବାମପନ୍ଥୀ, ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଓ ଜନବାଦୀ ଶକ୍ତିଙ୍କୁ ପାର୍ଟି ଐକ୍ୟବନ୍ଧ କରିବ ବୋଲି ସେତେବେଳେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ରାଜ୍ୟ କମିଟି ବୈଠକରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା ।

ଭାରତ-ଚୀନ୍ ସୀମା ବିବାଦ

୧୯୫୮ ବେଳୁ ଭାରତ ଓ ଚୀନ୍ ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବିବାଦ ଦେଖାଦେଲା । ଭାରତବର୍ଷର ଲାଦାଖକୁ ଲାଗି ଅକ୍ୱାଲ ଚୀନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଚୀନ୍ ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ର ନିର୍ମାଣ କଲାବେଳେ କେତେକ ଭାରତୀୟ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପଶି ଆସିଛି ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ ସହିତ ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ଚୀନ୍ ମ୍ୟାକମୋହନ ଲାଇନ ଅତିକ୍ରମ କରିଛି ବୋଲି ହେଲା ଭାରତର ଅଭିଯୋଗ । ଚୀନ୍‌ର ଅଭିଯୋଗ ହେଲା ସୀମାନ୍ତରେ ଚୀନ୍ ଅଞ୍ଚଳ ଭିତରେ ଭାରତ କେତେକ ଜଗୁଆଳି ଘାଟି ନିର୍ମାଣ କରିଛି । ମ୍ୟାକମୋହନ ଲାଇନ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଚୀନ୍ ଉପରେ ଲଦି ଦେଇଛି । ମାତ୍ର ଚୀନ୍ କେବେହେଁ ଏ ସୀମାରେଖାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନାହିଁ । ବହୁ ଚୀନ୍ ଅଞ୍ଚଳ ଭାରତ ଦଖଲରେ ଅଛି ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍ କହିଲା । ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରଜାତାନ୍ତ୍ରିକ ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରି ତିବ୍ବତର ଧର୍ମଗୁରୁ ଦଳାଇ ଲାମାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ଓ ଅନୁଗାମୀ ବର୍ଗ ଭାରତକୁ ପଳାଇ ଆସି ଏଠାରେ ଆଶ୍ରୟ ନେବାପରେ ସୀମା ଜଗାରଖା ପରଠାରୁ ଏ ବିବାଦ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଥାଏ । ଭାରତବର୍ଷରେ କେତେକ ଶକ୍ତି ଚୀନ୍ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧଦେହୀ ତାକରା ଦେଲାବେଳେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଏ ବିବାଦର ସମାଧାନ ଆପୋଷ ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ କରିବାକୁ ମତ ଦେଇଥିଲା । ଏହି ବିବାଦ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ୧୯୬୨ ବେଳକୁ ସଶସ୍ତ୍ର ସଂଘର୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିଲା । କେଜ ଦିନର ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଚୀନ୍ ଏକତରଫା ଭାବେ ସଂଘର୍ଷ ବନ୍ଦକରି ଉଭୟ ପକ୍ଷ ସୀମାନ୍ତରୁ ୨୦ କିଲୋମିଟର ପଛକୁ ହଟିଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇ ପ୍ରଥମେ ନିଜେ ହଟିଗଲା । ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲା । ତାପରଠାରୁ ଦୁଇପକ୍ଷ ବାରମ୍ବାର ମିଳିତ ହୋଇ ବିବାଦର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛନ୍ତି ।

ଏ ସୀମା ବିବାଦ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ତୁଟି ପାରିବ ବୋଲି କହିବା ଯୋଗୁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଚୀନ ଦଳାଳ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ଦୀର୍ଘଦିନ ଜେଲରେ ରଖାଯାଇଥିଲା । ମୋତେ ମଧ୍ୟ ୧୯୬୨ ନଭେମ୍ବରରୁ ଗିରଫ ହୋଇ ୬ ମାସ ଜେଲରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ପୁରୀ ଜେଲରେ ଆମେ ଥିଲୁ ୪ ଜଣ; ଗୋକୁଳ ମୋହନ ରାୟ ଚୂଡ଼ାମଣୀ, ଛତ୍ରପୁର ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମହାପାତ୍ର, ସଦାନନ୍ଦ ମହାନ୍ତି ଓ ମୁଁ । ଏ ଜେଲ ଜୀବନ ମୋର ପଡ଼ାପଡ଼ି ପାଇଁ ବେଶ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ସଦାନନ୍ଦ ମହାନ୍ତି ଓ ମୁଁ ଦୁହେଁ ମିଳିତ ଭାବେ ପଢ଼ିଲୁ ମାର୍କ୍ସଙ୍କ “କ୍ୟାପିଟାଲ” ଗ୍ରନ୍ଥ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ମୋତେ ଜେଲରେ ଭେଟି “ଲେନିନ୍‌ବାଦର ସମସାମୟିକ

ସମସ୍ୟାବଳୀ” ପୁସ୍ତକ ଖଣ୍ଡ ଦେବା ଯୋଗୁଁ ରକ୍ଷ ଓ ଚାନର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମତାଦର୍ଶଗତ ବିବାଦ ବିଷୟରେ ମୁଁ ଅଧିକ ଜାଣିଲି । ମୋ ଉପରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ରୋଷ ଯୋଗୁଁ ସବୁ ସାଥୀମାନେ ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପରେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଆଉ ମାସେ ଜେଲରେ ରଖାଗଲା ଏବଂ ନାନାଦି କଟକଣା ଲଗାଇ ଜେଲରୁ ୧୯୬୩ ମେ ମାସରେ ଖଲାସ କରାଯାଇଥିଲା ।

ରୋଗକୁ ନ ଚିହ୍ନି ପ୍ରତିକାର ଉଦ୍ୟମ -

୧୯୬୦ରେ ମସ୍କୋରେ ହୋଇଥିଲା ବିଶ୍ୱର ୮୦ଟି ଦେଶର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିମାନଙ୍କ ସମ୍ମିଳନୀ । ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଦେଖା ଦେଇଥିବା ମତଭେଦକୁ ଦୂରକରିବା ଥିଲା ଏ ସମ୍ମିଳନୀର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ସେଠାରେ ବିବାଦୀୟ ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଏକ ପ୍ରକାର ସାଲିସ ହେଲା । ସମାଜବାଦ, ଜାତୀୟ ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମ ଓ ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି ସପକ୍ଷରେ ସାରା ବିଶ୍ୱର ଭାରସାମ୍ୟ ବଦଳି ଯାଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇ ଆପଣାର ଶକ୍ତିକୁ ଅତିରଞ୍ଜିତ ଭାବେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥିଲା । ତାହା ସେତେବେଳେ ମନ ଖୁସି ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇ ଥିଲେ ହେଁ ସବୁ ସ୍ତରରେ ଶ୍ରେଣୀ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର କଠୋର ବାସ୍ତବତାକୁ ଆଖି ସାମନାରେ ନରଖି ସଂଶୋଧନବାଦୀ ବିରୁଦ୍ଧି ପାଇଁ ଖୋରାକ ଯୋଗାଇଥିଲା । ସହଜରେ ସମାଜବାଦକୁ ଯିବା ସଂପର୍କରେ ସଂସ୍କାରବାଦୀ ମୋହ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ସର୍ବହରାବିପ୍ଳବୀ ଭାବେ ଜଣେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟର ଉତ୍ସର୍ଗାକୃତ ଜୀବନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟଧାରାକୁ ତୋଳି ଧରିବାକୁ ଏଥିରେ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଥିଲା । ତାହାହିଁ ଥିଲା ସାଧନା ଲାଗି ଏକମାତ୍ର ଆହ୍ୱାନ ।

ମସ୍କୋ ଘୋଷଣାର ଏହି ସର୍ବହରା-ବିପ୍ଳବୀ ଜୀବନ-ଧାରା ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଭିତ୍ତିରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ପାର୍ଟିକୁ ଗଢ଼ିତୋଳିବା ପାଇଁ ସକଳ ସୁବିଧାବାଦ ଓ ନୀତିହୀନ କାର୍ଯ୍ୟ ଧାରା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାର ମନୋଭାବ ନେଇ ଓଡ଼ିଶାର ପାର୍ଟି ଭିତରେ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀ । ଶରତ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ବନମାଳୀ ଦାସଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଚାଲିତ ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀରେ କ୍ରମେ କେତେକ ନିଷ୍ଠାପର ତଥା ଆତ୍ମତ୍ୟାଗୀ ସାଥୀ ସାମିଲ ହେଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ରହିଲି ସେଥିରେ । ପାର୍ଟି ପତ୍ରିକା, ପୁସ୍ତକ ଦୋକାନ ଓ ପାର୍ଟିଶିକ୍ଷା ଭଳି ୩ ଗୋଟି ଆୟୁଧକୁ ଧରି ସମଗ୍ର ପାର୍ଟିକୁ ସର୍ବହରା ବିପ୍ଳବୀର ଚେତନାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରିବାର ପରିକଳ୍ପନା ନେଲୁ । ସେହି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଚେତନା ସକଳ ସୁବିଧାବାଦ ଓ ନୀତିହୀନତାକୁ ପ୍ରତିହତ କରିବ ବୋଲି କଳନା କରିଥିଲୁ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ

୧୯୬୧ର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ନିର୍ବାଚନବେଳେ କଂଗ୍ରେସକୁ ସହାୟତା କଲାଭଳି ରାଜ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱର କେତେକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଓ ନିର୍ବାଚନ ପରେ ମଧ୍ୟ ବିଜୁ ସରକାର ପ୍ରତି ନରମ ମନୋଭାବ ଏବଂ ଚୌଦ୍ୱାର ଟେକ୍ଟିକାଲ କାରଖାନାରେ ଶ୍ରମିକ ଧର୍ମଘଟ ବେଳେ ନେତୃତ୍ୱର କେତେକ ନୀତିହୀନ ପଦକ୍ଷେପ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆମ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଆମକୁ ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ୱ ସହ ମୁହାଁମୁହିଁ ହେବା ଅବସ୍ଥାକୁ ନେଇ ଆସିଲା । ନେତୃତ୍ୱର ଏ ସବୁ ଗର୍ହିତ ଆଚରଣ ପଛରେ ଥିବା ସଂସ୍କାରବାଦୀ ଓ ସଂଶୋଧନବାଦୀ ବିରୁଦ୍ଧକୁ ଆମେ ଅବଶ୍ୟ ଧରି ପାରିନଥିଲୁ । ରୋଗକୁ ଚିହ୍ନି ନପାରି ରୋଗର ପରିପ୍ରକାଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢୁଥିଲୁ ମାତ୍ର ।

୧୯୬୧ ଆରମ୍ଭ ବେଳକୁ ପ୍ରଦେଶ କଂଗ୍ରେସ କମିଟିର ସଭାପତି ଥିବା ବନମାଳୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ହଟାଇ ବିଜୁପଟ୍ଟନାୟକ ସେ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କଲେ । ତା'ପରେ ବିଧାନସଭା କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ଦଳପତି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କୁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦ ସହ ମେଣ୍ଟରୁ ଓହରି ଆସିବାକୁ ସେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । ଫଳରେ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଭାଙ୍ଗିଲା ଓ ସାନୀ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା । ଅବଶ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ରାଜକୁଡ଼ାକ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପରିଷଦର ସଙ୍ଗ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶମତେ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଏହା କରିଥିଲେ । ଏହାକୁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସ୍ୱାଗତ କରିବା ଗୋଟାଏ କଥା, ମାତ୍ର ଅଧିକ ଆଗକୁ ଯାଇ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରୁଥିବା ଚୌଦ୍ୱାର ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ତଥା ଆଉ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ କଂଗ୍ରେସକୁ ଲୁଚାଚୋରା ଭାବେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ୱ ସମର୍ଥନ କଲା । ଏଥିପାଇଁ ପାର୍ଟି ରାଜ୍ୟ କମିଟିର କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନଥିଲା । ଅଥଚ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିକୁ ପରାସ୍ତ କରିବାକୁ କଂଗ୍ରେସ ସବୁକିଛି କରିଥିଲା । ବିଧାନସଭାରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ୯ରୁ ୫ସି ଆସିଲା ୪କୁ । ଏଥିଯୋଗୁଁ ପାର୍ଟିରେ ଗୁଞ୍ଜରଣ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲାବେଳେ ଆସିଲା ଚୌଦ୍ୱାର ଲୁଗାକଳ ଧର୍ମଘଟ ।

ଚୌଦ୍ୱାର ଧର୍ମଘଟ ପାର୍ଟି ଭିତରେ ବହୁ ବିବାଦ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଯୁନିୟନ ସଭାପତି ଏ ଧର୍ମଘଟ ଆଇନ ସଂଗତ ନୁହେଁ ବୋଲି କହିବାରୁ ଆମେ ଆକ୍ଷର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲୁ । ସେତେବେଳେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଥାଏ ସେ କାରଖାନା ଉପରେ । ଏକ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲାପରି ଆମେ ସେଥିକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲୁ । ସାଥୀ ବନମାଳୀ ଦାସ, ଜଗନ୍ନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ (ପରେ ଓଡ଼ିଶାର ବିଖ୍ୟାତ ଆତତୋକେଟ୍ ଓ

ଭାରତୀୟ ବାର କାଉନସିଲର ସଭାପତି) ଓ ମୁଁ ଯାଇ ଚୌଦ୍ୱାରରେ ରହି ଧର୍ମଘଟ ପରିତାଳନାରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲୁ । ଦୀର୍ଘ ଦିନଧରି ଏ ଧର୍ମଘଟ ଚାଲି ଶେଷରେ ପ୍ରତ୍ୟାହୃତ ହେଲା । ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଶରତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ବନମାଳୀ ଦାସ, ଗୋବିନ୍ଦ ପ୍ରଧାନ, ହରିଷ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସିପାତ୍ର ଓ ମୁଁ ରାଜ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କମିଟିରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଲୁ । ବିବାଦର ସମାଧାନ ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସେକ୍ରେଟାରୀଏଟ ସଭ୍ୟ ଯୋଗେନ୍ଦ୍ର ଶର୍ମା ଆସିଲେ ମଧ୍ୟ କିଛି ସମାଧାନ ହେଲାନାହିଁ । ଶେଷରେ ପାର୍ଟି ଚେୟାରମ୍ୟାନ ଏସ୍.ଏ. ଡାଙ୍ଗେ ଆସିଲେ । ମାତ୍ର ସେ ଷ୍ଟାଲିନ୍‌ଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିବାଦୀ ଅହଂକାର ବିଷୟ ବଖାଣିବା ସହ ତାଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ଲାଜନ ଦିଗକୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବାରେ ବେଶି ସମର୍ଥ ନେଲେ । ଚୌଦ୍ୱାର ଧର୍ମଘଟ ବିଷୟରେ କେବଳ କହିଲେ ଯେ, “କୌଣସି ଆଜନଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଧର୍ମଘଟ ପରିତାଳନାରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇପାରେନା” । କଟକ ଶହୀଦ ଭବନରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ରାଜ୍ୟ କାଉନସିଲ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ସହ ସମସ୍ତ ଜିଲା କାଉନସିଲ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କର ଏହି ବିଶାଳ ଅଧିବେଶନରେ ରାଜ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କମିଟି ତରଫରୁ ଏକ ରିପୋର୍ଟ ଏବଂ ମୋର ବିକଳ ରିପୋର୍ଟ ହୋଇ ଦୁଇଟି ରିପୋର୍ଟ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଚେୟାରମ୍ୟାନ ଡାଙ୍ଗେଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ ଉଭୟ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରତ୍ୟାହୃତ ହୋଇଥିଲା । ତା’ପରେ ପରେ ଚୀନ୍-ଭାରତ ସୀମା ସଂଘର୍ଷ କାରଣରୁ ଆମେ ସବୁ ଗିରଫ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଏ ବିବାଦ ସେତେବେଳେ ଆଉ ବଢ଼ି ପାରିନଥିଲା ।

ମୂଳ ବିରୁଦ୍ଧି ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାହାରିଲୁ -

୧୯୬୧ ଏପ୍ରିଲରୁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଷଷ୍ଠ କଂଗ୍ରେସ ବିଜୟଘାଟାଠାରେ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ମାତ୍ର ତା’ପରେ ପରେ ଜୁନରେ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ଏବଂ ୬ ମାସ ପରେ ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟ ନିର୍ବାଚନ ଆସିଯିବାରୁ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ବିଷୟରେ ବିଶଦ ଆଲୋଚନା ହୋଇ ପାରିନଥିଲା । ତା’ଛଡ଼ା ଓଡ଼ିଶାର ସମସ୍ତ ଜାତୀୟ ପରିଷଦ ସଭ୍ୟ ଓ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗଦେଇଥିବା ପ୍ରତିନିଧି ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଥିବାରୁ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ମତାଦର୍ଶ ଓ ରାଜନୀତି ଆମେ ସଠିକ୍ ଭାବେ କିଛି ଜାଣି ପାରୁ ନଥିଲୁ । ଜେଲରେ ଥିଲାବେଳେ “ଲେନିନ୍‌ବାଦର ସମସାମୟିକ ସମସ୍ୟାବଳୀ” ପୁସ୍ତକରୁ ଚୀନ୍ ପାର୍ଟିର ମତାଦର୍ଶ ବିଷୟ କିଛି ଜାଣିଥିଲି । ପରେ ହରିଷ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସିପାତ୍ରଙ୍କଠାରୁ ପାଇଲି ଆନ୍ତ୍ରପ୍ରଦେଶର ଏକ ଜେନେରାଲ ବଡ଼ି ସଭାରେ କମ୍ରେଡ୍ ପି. ସୁନ୍ଦରାୟଙ୍କ ଭାଷଣର ଇଂରାଜୀ ଅନୁବାଦ । ସେଇ ନୋଟ ପଢ଼ିବା ପରେ ଜାତୀୟ

ସ୍ତରରେ ବିରୁଦ୍ଧି ଏବଂ ସେ ନେଇ ବିବାଦ ସଂପର୍କରେ ମୋର ଧାରଣା ହେଲା । କଟକରେ ୧୯୬୩ ମେ ଶେଷକୁ ପାର୍ଟିର ଏକ ବିଶେଷ ସମାବେଶ ବେଳେ ହରିଷ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସିପାତ୍ର, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ହିମାଂଶୁ ନନ୍ଦୀ, ରମେଶ ପଣ୍ଡା ଓ ମୁଁ କଲେଜ ଛକଠାରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣନାୟକ ଘର ସାମନା “ଆଗାମୀ” ମେସରେ ମିଳିତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ସାଥୀ ପି. ସୁନ୍ଦରାୟକ ନୋଟ ପଢ଼ିବାପରେ ପାର୍ଟି ଭିତରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ରୋଗର ମୂଳରେ ଥିବା ରାଜନୈତିକ ବିରୁଦ୍ଧି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ ଚିନ୍ତାକଲୁ । କଟକରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ବିଶାଳ ଗଣବିଶୋଭରେ ଆମେ ଦୁଇଟି ନିଆରା ସ୍ଲୋଗାନ ଧରାଇ ଦେଲୁ । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ହେଲା “ଓଡ଼ିଶା ଜନତା କରେ ଆବାଜ୍- ବିଜୁ ବିରେନ୍ ଧୋକାବାଜ୍” ଓ ଅନ୍ୟଟି ଥିଲା “ନେହେରୁ ମାର୍କା ସମାଜବାଦ-ଧୁଆଁବାଣ, ଧୋକାବାଜ୍” । ଏଇ ସ୍ଲୋଗାନ ଦୁଇଟି ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ମୁଖ୍ୟ ସ୍ଲୋଗାନ ହୋଇଗଲା । ଏ ସ୍ଲୋଗାନ ପାର୍ଟିର ବିଧିବଦ୍ଧ ସ୍ଲୋଗାନ ନୁହେଁ ବୋଲି ରାଜ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱ ତରଫରୁ ସମାବେଶରେ କୁହାଯିବାରୁ ମତଭେଦଟା ଆହୁରି ବେଶି ପଦାକୁ ଆସିଲା ।

ଏହି ସମୟରେ ରାଜ୍ୟ ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ୱର ବିରୁଦ୍ଧି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆମମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କେତେକ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱର ଉଠାଇଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଶାରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ତଥା ଖ୍ୟାତନାମା ଆଡ଼ଭୋକେଟ୍ ସାଥୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ପଣ୍ଡାୟତ । ୧୯୩୭-୩୮ ବେଳେ ସାଥୀ ଭଗବତୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓ ସଂପାଦିତ ମାସିକ “ଆଧୁନିକ”ର ନାମନେଇ ଏକ ମାସିକ ପତ୍ରିକା ସେ ପ୍ରକାଶ କଲେ । ଜଳେଶ୍ୱରରେ ହିମାଂଶୁ ନନ୍ଦୀ ଓ ଅନନ୍ତ କର ପ୍ରମୁଖ “ଗଣବାଣୀ” ନାମରେ ଏକ ପାଣ୍ଠିକ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶକରି ବାମପନ୍ଥୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ରାଜନୀତି ସଂପର୍କରେ କିଛି ସୂଚନା ଦେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ସାଥୀ ଭୁବନେଶ୍ୱର ମହାରଣା ଓ ରାଜନ ପରିତ୍ରାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଜିଲ୍ଲା ଟାଙ୍ଗି ଅଞ୍ଚଳର ସାଥୀମାନେ ଗୁରୁତରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କର୍ମୀ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଏକ ଲିଖିତ ଦଲିଲ ଉପସ୍ଥାପିତ କରି ପାର୍ଟିରେ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ରାଜନୀତିକୁ କିଛି ପରିମାଣରେ ତୋଳି ଧରିଥିଲେ ।

ସେତେବେଳକୁ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ପାର୍ଟିର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସଂପାଦକ ଭାବେ ସାଥୀ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ କାମ ତଳାଉଥିଲେ । ସାଥୀ ଗୋକୁଳମୋହନ ରାୟ ଚୂଡ଼ାମଣି ଓ ମୁଁ ଗିରଫ ହେବାପରେ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିଲା । ପାର୍ଟିରେ ବାମପନ୍ଥୀ-ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ

ବିବାଦ ବଢ଼ିବା ଦେଖି ଏସବୁ ବିଷୟରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମତ ଲୋଡ଼ିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ଜିଲ୍ଲାର ସମସ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମ ସଂପାଦକ ଓ ଜିଲ୍ଲା କମିଟି ସଭ୍ୟଙ୍କ ବୈଠକ ଖୋର୍ଦ୍ଧାକୁ ଡକାଇଲେ । ତାହା ଏକପ୍ରକାର ଜିଲ୍ଲା ସମ୍ମିଳନୀର ରୂପ ନେଲା । ଏଥିରେ ଯୋଗଦେଇଥିବା ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ସ୍ୱାଥୀ ଗୁରୁଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ରଥମେ ଜାତୀୟ ପରିଷଦର ରାଜନୈତିକ ଲାଜନ ବୁଝାଇବା ପରେ ଅନ୍ୟ ସାଥୀମାନେ ମତାମତ ଦେଲେ । ବିପ୍ଳବ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ସାଥୀ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ମତଦେଲେ । ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ କଣ କରାଯିବ ସେ ବିଷୟରେ ଗୁରୁଚରଣବାବୁ ଆମେ ଦୁଇ ପ୍ରାଦେଶିକ କମିଟି ସଭ୍ୟଙ୍କୁ ଡାକି ଅନ୍ୟତ୍ର ଦୀର୍ଘ ଆଲୋଚନା କରି ବସିଲେ । ମୁଁ ଓ ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ସେଠାରେ ଥିଲାବେଳେ ଏଥିରେ ଅଧିକ ହୋଇ ସାଥୀ ପାରପ୍ରସାଦ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱର ମହାରଣାଙ୍କଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ସାଥୀ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଦସ୍ତଖତ କରିଦେଲେ । ସେଥିରେ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ବାମପନ୍ଥୀଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ନୀତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ପାର୍ଟିରେ ଏକତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଉ । ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ସେ ସଭାର ସମାପ୍ତି ଘୋଷଣା କରିଦେଲେ । ବାମପନ୍ଥୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ଯାଉଛି ବୋଲି ଧାରଣାକେ ସମସ୍ତେ ଫେରିଲେ ।

ସାଥୀ ଶରତ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ପ୍ରବୀର ପାଲିତ ଆମ ସଂଗଠନରେ ନରହିବାଟା ମୋ ପାଇଁ ଥିଲା ବେଶ୍ ବେଦନାଦାୟକ । ସେ ଦୁହେଁ ଥିଲେ ବହୁଗୁଣର ଅଧିକାରୀ କାମିକା ସାଥୀ । ୧୯୪୭ ବେଳୁ ଶରତବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ଆସିଥିଲି ଜଣେ ଦକ୍ଷ ତଥା ପାରିବାର ନେତା ଭାବେ । ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳଙ୍କଠାରୁ ସମାଜର ବହୁବିଧ ସ୍ତରର ଲୋକଙ୍କ ସହ ଥିଲା ତାଙ୍କର ବ୍ୟାପକ ସଂପର୍କ । ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କରିବାର ବିରଳ ଗୁଣର ସେ ଅଧିକାରୀ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଅଭିଜ୍ଞତା ମଧ୍ୟ ଥିଲା ବ୍ୟାପକ । ସାଥୀ ପ୍ରବୀର ପାଲିତ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ବିରଳ ଉଦାର ହୃଦୟର ଜଣେ ବହୁଗୁଣର ଅଧିକାରୀ ସାଥୀ । ପୁଣି ମୋର ଥିଲେ ଅନ୍ତରଂଗ ।

ପାର୍ଟିରେ ବାମପନ୍ଥୀଙ୍କ ଦଲିଲମାନ ଆମର ହସ୍ତଗତ ହେବାପରେ ଆମେ ମାନେ ସେ ଦିଗକୁ ଯିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲୁ । ଏ ସଂପର୍କରେ ପ୍ରଥମ ଗୁପ୍ତ ବୈଠକ ହୋଇଥିଲା ବିଶ୍ୱନାଥ ପଣ୍ଡାୟତଙ୍କ କଟକ ତେଲେଙ୍ଗାବଜାର ଘରେ । ସେଠାରେ ଥିଲୁ ବନମାଳୀ ଦାସ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ହିମାଂଶୁ ନନ୍ଦୀ, ପୂର୍ବତନ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ ଜଗନ୍ନାଥ ମିଶ୍ର, ରମେଶ ପଣ୍ଡା ଓ ମୁଁ । ରାଜ୍ୟ ପାର୍ଟିର ସୁବିଧାବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ

ଲଢ଼ିଲାବେଳେ ଆମ ସହ ଥିବା ଶରତ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ପ୍ରବୀର ପାଲିତ ଆଉ ଆମ ସହ ରହିଲେ ନାହିଁ । ପାର୍ଟିର ଜାତୀୟ ପରିଷଦ ବୈଠକରୁ ୩୨ ଜଣ ସଭ୍ୟ ବାହାରି ଆସି ବିଦ୍ରୋହ ଘୋଷଣା କରିବା ସହ ତେନାଲି ଠାରେ ଏକ କନ୍ତେନସନ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦେବା ପରେ ଆମେ ସେମାନଙ୍କ ସହ ଯୋଗଦେବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲୁ ।

ସି.ପି.ଆଇ. ଛାଡ଼ିଲି-

ସମସ୍ତ ଦୃଢ଼ ନିଷ୍ପତ୍ତି ସତ୍ତ୍ୱେ ପୁରୁଣା ପାର୍ଟି ଛାଡ଼ିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଏତେ ସହଜ ନଥିଲା, କିମ୍ବା ଏତେଦିନ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବେ ଏକାଠି କାମ କରିଥିବା ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତର କଥା ନକହି ଲୁଚିଛପି ଚାଲିଯିବା ପାଇଁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲି । ତେଣୁ ୩୨ ଜଣ ଜାତୀୟ ପରିଷଦ ସଭ୍ୟ ଆହ୍ୱାନ କରିଥିବା ତେନାଲି କନ୍ତେନସନ ମୁଁ ଗଲି ନାହିଁ । ବନମାଳୀ ଦାସ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ମିଶ୍ର ଯିବାପାଇଁ ସ୍ଥିର କଲୁ । ଅବଶ୍ୟ ଅସୁସ୍ଥତା ଯୋଗୁଁ ବନମାଳୀ ଦାସ ଯାଇ ପାରିନଥିଲେ । ବାଲେଶ୍ୱରରେ ପ୍ରମୋଦ ଦାଶଗୁପ୍ତଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ହୋଇଥିବା ବୈଠକକୁ ମଧ୍ୟ ଗଲିନାହିଁ, ଯଦିଓ ସେଠାରେ ଗଡ଼ା ହୋଇଥିବା ରାଜ୍ୟ ସଂଗଠନ କମିଟିରେ ମୋତେ ନିଆଯାଇଥିଲା । ସି.ପି.ଆଇ. ରାଜ୍ୟ ପରିଷଦ ବୈଠକ ହେଲା ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ରାଜେଶ୍ୱର ରାଓଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ । ସେଠାରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହ ମୋତେ ଏକାକୀ ମୁହାଁମୁହିଁ ଟଙ୍କାକୁ ପଡ଼ିଲା । କାରଣ ଏ ବୈଠକରେ ମୋ ସହ ଥିବା ହରିଷ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସିପାତ୍ର ଆଲୋଚନା ବେଳକୁ ରହିଲେ ନାହିଁ । ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ରାଜେଶ୍ୱର ରାଓ ମୋ ମତାମତ ସବୁ ଶୁଣିଲା ପରେ ମୋତେ କହିଲେ ଯେ, “ଭିନ୍ନମତ ସତ୍ତ୍ୱେ ତମେ ପାର୍ଟିରେ ରହ, ଯେପରି ଅଛନ୍ତି ପଞ୍ଜାବର ସାଥୀ ସୋହାନ ସିଂହ ଜୋଷ ।” ମାତ୍ର ମୁଁ ସେଥିରେ ଅସମ୍ମତ ହୋଇ ବୈଠକରୁ ଚାଲି ଆସିଲି । ତା’ପରଦିନ ମୁଁ ଓ ହରିଷ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସିପାତ୍ର ପୁରୀରେ ଏକ ସାଂବାଦିକ ସମ୍ମିଳନୀ କରି ଆମେ ପୁରୁଣା ପାର୍ଟି ଛାଡ଼ି ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ସହ ଯୋଗ ଦେଉଥିବା ବିଷୟ ଘୋଷଣା କଲୁ ।

ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ସହ ଯୋଗଦେବା ବିଷୟ ଘୋଷଣା କରିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ସି.ପି.ଆଇ. ଅଫିସରେ ପୂର୍ବପରି ଥାଏ । ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ଓ ମୁଁ ଦୁହେଁ ଆଉ ଗୋଟିଏ କୋଠାରେ । ଏ ଘଟଣା ପରେ ମୋ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଅନୁରୋଧ ଟେବୁଲର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଲା । ଦୁହେଁ ଏକାଠି ହୋଇ ଏଖବରକୁ ମାହାଲ ଖଜଣା ବୁକ୍ ବିଶ୍ୱାସୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଇଁ ଯାଉଥାଉ । ମାତ୍ର ପାର୍ଟି ଛାଡ଼ିବା ପରେ ଆମେ ଟେବୁଲର ଘାଟି ଯାଉ ।

ମାତ୍ର ୩ ଜଣଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ସମସ୍ତ ପାର୍ଟି ସଭ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ଓ ସାଂଗଠନିକ ଭାବେ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ସହ ଯୋଗଦେଲେ । ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ମଧ୍ୟ ଅଧିକାଂଶ ପାର୍ଟି ବ୍ରାହ୍ମ ଆମ ସହ ଆସିଲେ । କେବଳ ଚନ୍ଦ୍ରକାର ସାଥୀମାନେ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଦାସଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ନିରପେକ୍ଷ ହୋଇ ସେତେବେଳେ ରହିଲେ ।

ସେତେବେଳେ ଖାଦ୍ୟସଂକଟ ଓ ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ଦେଶରେ ଜନଅସନ୍ତୋଷ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଓ ସୋସାଲିଷ୍ଟମାନେ ପ୍ରତିବାଦ କରୁଥାଆନ୍ତି । ସି.ପି.ଆଇ. ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଆନ୍ଦୋଳନ କଲାବେଳେ ଆମେ ବାମ-କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ‘ବନ୍ଦ’ ଆନ୍ଦୋଳନ କଲୁ । ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ସି.ପି.ଆଇ.ର କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ନେଇ ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ଜେଲରେ ଦୁଇମାସ ରହିବାରୁ ମୁଁ ଆଉ ସେମାନଙ୍କୁ ଭେଟି ପାରିଲି ନାହିଁ । ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସହ ମିଶି ବାମପନ୍ଥୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ‘ବନ୍ଦ’ ଆନ୍ଦୋଳନର ଡାକରା ଦେଇଥିଲା ବେଳେ ନିଳଗିରି, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ରଣପୁର, ଟାଙ୍ଗି ଓ ବ୍ରହ୍ମଗିରି ଆଦିରେ ହେଲା ସର୍ବାଙ୍ଗୁଳ ‘ବନ୍ଦ’ । ତାହା ଆମମାନଙ୍କ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲା । ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନବେଳେ ମୁଁ ଅନ୍ୟ ସାଥୀମାନଙ୍କ ସହ ଜେଲରେ ଏକ ସପ୍ତାହ ଥିଲାବେଳେ ଦୁଇ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଟିଠା କର୍ମସୂତ୍ରୀ ଓ ରାଜନୀତି ବିଷୟରେ ପୂଜ୍ଞାନୁପୂଜ୍ଞ ଭାବେ ଆଲୋଚନା କରିବାର ସୁଯୋଗ ହେଲା । ସାଥୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନା ଅକ୍ଷରଗ୍ରାହଣରେ ରହି ‘ବନ୍ଦ’ ଆନ୍ଦୋଳନ ବେଳେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶକରି ଲୋକଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ ନେଲେ । ସାଫଲ୍ୟମଣ୍ଡିତ ‘ବନ୍ଦ’ ଆନ୍ଦୋଳନ ପରେ ଆମେ ସବୁ ଜେଲରୁ ବାହାରିଲୁ ଲୋକଙ୍କ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ।

ବିଚ୍ୟୁତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହର ସମ୍ମିଳନୀ -

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କଲକାତା ଠାରେ ୭ମ କଂଗ୍ରେସ ଆହୂତ ହେଲା ବେଳକୁ ସି.ପି.ଆଇ.ର ୭ମ କଂଗ୍ରେସ ହେଲା ବର୍ମେରେ । କଲକାତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ୭ମ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ପୂର୍ବରୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଜିଲ୍ଲା ଟାଙ୍ଗିରେ ହେଲା ଆମ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ । ମୁଁ ଥାଏ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ସମିତିର ସଭାପତି ଓ ସାଥୀ ଦୁର୍ଗାଚରଣ ଧଳ ଆଆନ୍ତି ସଂପାଦକ । ଏ ସମ୍ମିଳନୀର ଆନ୍ଦୋଳନ ଠାରୁ ରାଜନୈତିକ-ସାଂଗଠନିକ ଆଲୋଚନା ଓ ଉପସଂହାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ବିଷୟର ସାଫଲ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ଆମର ବେଶ ସନ୍ଦେହ ଥାଏ । ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ଏଖରାଜାତମାହାଲ ଖଜଣା ବୃଦ୍ଧି ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଭାଗ ଚାଷୀ ଆନ୍ଦୋଳନ, କ୍ୱାରା କୁସର ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ, ରଣପୁରର ‘ବେଦୀ’ ଡକଲା

ଜମି ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଚିଲିକା ମତ୍ସ୍ୟଜୀବୀଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରଭୃତିର ଚଳନ୍ତି ଗଣଭିତ୍ତି ସହିତ ପୂର୍ବରୁ ଅର୍ଜିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗଣଭିତ୍ତି ଉପରେ ଏ ସମ୍ମିଳନୀ ହେଲା । ଆମ କଳନାକୁ ପଛରେ ପକାଇଦେଇ ବିପୁଳ ଜନସମର୍ଥନ ଓ ସାହାଯ୍ୟ ସମର୍ଥନ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ଏ ସମ୍ମିଳନୀ ଆମକୁ ବେଶ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇଥିଲା । ସେତିକିବେଳକୁ ସଂଶୋଧନବାଦର ପ୍ରବକ୍ତା ନିକିତା କୃଷ୍ଣଭଟ୍ଟଙ୍କର ସୋଭିଏତ୍ ଯୁନିୟନର ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ବରୁ ଅପସାରଣ ଆମକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିଥିଲା ।

ଏ ସମ୍ମିଳନୀକୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସଂଗଠନ କମିଟି ତରଫରୁ ଆସିଥିବା କମ୍ରେଡ୍ ପି. ରାମମୂର୍ତ୍ତି ତାଙ୍କ ଉଦ୍‌ଘାଟନୀ ଭାଷଣରେ ସି.ପି.ଆଇ. କର୍ମସୂତାର ଅସାରତାକୁ ଦର୍ଶାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ଭାରତବର୍ଷରେ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ତେଜ ମେଲି ଏକତ୍ୱଟିଆ ରୂପ ନେଇ ବିଦେଶୀପୁଞ୍ଜିର ସହଯୋଗୀ ହୋଇଥିବାବେଳେ ସେଇ ପୁଞ୍ଜିପତି ଶ୍ରେଣୀ ସହ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀର ଭାଗୁଆଳୀ ନେତୃତ୍ବ ଅର୍ଥ ତା'ର ଗୋଡ଼ାଣିଆ ହେବା । ଶ୍ରମିକଶ୍ରେଣୀ ନେତୃତ୍ବରେ ଶ୍ରମିକ-କୃଷକ ମୈତ୍ରୀର ଭିତ୍ତି ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ମେଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍ କେବଳ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ତଥା ଆଘାତ ପାଉଥିବା ଛୋଟ ଓ ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ପୁଞ୍ଜିପତିମାନଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିପାରିବ ବୋଲି କହି ସେଥିପାଇଁ ପାର୍ଟିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କର ପୂରା ଗୋଟିଏ ଦିନର ଆଲୋଚନାର ଉତ୍ତର ଦେଇ ସାଥୀ ରାମମୂର୍ତ୍ତି ସକଳ ସନ୍ଦେହ ଦୂର କରି ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରତିନିଧି ଅଧିବେଶନ ପରେ ଖୋଲା ଅଧିବେଶନର ସମାବେଶକୁ ଆସିଥିଲେ ସାଥୀ ନିରେନ୍ଦ୍ର ଘୋଷ । ସେ ବିଶାଳ ସମାବେଶର ଉତ୍ସାହ ଉନ୍ମାଦନା ଦେଖି ସି.ପି.ଆଇ.ରେ ଥିବା ରଣପୁର ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାମ ମଧ୍ୟ କହିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ଓ କହିଲେ । ରାଜ୍ୟର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଠିକ୍ ରାସ୍ତାରେ ପରିଚାଳିତ କରିବାର ମନୋଭାବ ନେଇ ସାଥୀମାନେ ଏ ସମ୍ମିଳନୀରୁ ଫେରିଥିଲେ ।

ସେତେବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଚାଲିଥାଏ ୧୯୬୪ର ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ । କଟକର ଏକ ରେଡ୍‌ଡିଓ ଦୋକାନୀ ସହ କେତେକ ବିବାଦରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଉପରେ ପୋଲିସ ଆକ୍ରମଣରୁ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ପରିଚାଳିତ ହେଲା ବିଜୁ ବିରୋଜ୍ଞ ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ । କଂଗ୍ରେସର ମହତାବବାବୁଙ୍କ ସମେତ ସମସ୍ତ ବିରୋଧୀ ଦଳ ସରକାରୀ ଆକ୍ରମଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାହାରିବାରୁ ଏହା ବ୍ୟାପକ ରୂପ ନେଇଥାଏ । ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ନେତାଆଶାନ୍ତି ଭାଗବତ ବେହେରା । ବାସ୍ତାନିଧି ମହାନ୍ତି, ନିରଞ୍ଜନ

ଶତପଥୀ ଓ ଅଶୋକ ମହାନ୍ତି ପ୍ରମୁଖ ଆମ ବାମପନ୍ଥୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କର କେଜକଣ ଛାତ୍ର ସାଥୀ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ସାମନାକୁ ଆସିଲେ । ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସରୁ ଫେରି ଏଇ ଛାତ୍ର ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ପରିଚାଳିତ କରିବା ଅପରାଧରେ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ଏକ ସପ୍ତାହରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବକାଳ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଜେଲରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନବେଳେ ପୋଲିସ୍ ଦମନ ଯୋଗୁଁ ବିଚ୍ଛୁ-ବିରେନ୍ ସରକାର ନିଯିତ ହୋଇ ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ଆହୁରି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେଲା ।

ଏହି ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାଲିଥିବା ବେଳେ ହିଁ ହେଲା ବାମପନ୍ଥୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଆହୂତ ପାର୍ଟିର ୭ମ କଂଗ୍ରେସ । ୧୯୬୪ ଅକ୍ଟୋବର ୩୧ରୁ ନଭେମ୍ବର ୭ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଲକାତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏହି ୭ମ କଂଗ୍ରେସରେ ଓଡ଼ିଶାରୁ ମୋ ସହିତ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ସର୍ବସାଥୀ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଜଗନ୍ନାଥ ମିଶ୍ର (ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି), ଡି. ଭୁବନ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ରମେଶ ପଣ୍ଡା, ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନା, ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ନାୟକ, ଈଶ୍ବର ଦାସ, ଭୁବନେଶ୍ବର ମହାରଣା । ସାଥୀ ବନମାଳୀ ଦାସ ଅସୁସ୍ଥତା ଯୋଗୁଁ ଯାଜନପାରିବାରୁ ମୁଁ ଥିଲି ପ୍ରତିନିଧି ଦଳର ନେତା । ସେତେବେଳକୁ ପଞ୍ଜାବପତ୍ରର ଘୋର ଅଭାବ । କଲକାତା ଯିବାଆସିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ରେଳଭଡ଼ାର ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟ ନଥାଏ । ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ବସିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଦାୟରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ସଂଧ୍ୟାରେ ପୁରୀ-ହାୱଡା ଏକ୍ସପ୍ରେସରେ ବସିବା ପୂର୍ବରୁ ସାଥୀ ପ୍ରବୀର ପାଲିତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବେ ଆସି ମୋ ହାତରେ ୫୦ ଟଙ୍କା ଧରାଇ ଦେଲେ । ସେତେବେଳକୁ କଟକରୁ କଲିକତା ଟ୍ରେନ୍ ଭଡା ଥାଏ ମାତ୍ର ୧୩ ଟଙ୍କା । ସବୁ ନିଅନ୍ତୁ ଭରଣା ହୋଇଗଲା । ତାହା ଥିଲା ପ୍ରବୀରଦାଙ୍କ ଉଦାରତା ଓ ମୋ ପ୍ରତି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମମତାର ନିଦର୍ଶନ । ତାଙ୍କର ରାଜନୈତିକ ସ୍ଥିତି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ଥିବାରୁ ଏହାଥିଲା ଆହୁରି ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ।

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର କଂଗ୍ରେସ ବା ଜାତୀୟ ଅଧିବେଶନରେ ଯୋଗଦେବା ଏହାଥିଲା ମୋର ପ୍ରଥମ ଅଭିଜ୍ଞତା । ସେଇ ସମୟରୁ ବିଂଶ କଂଗ୍ରେସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ କଂଗ୍ରେସରେ ମୁଁ ଯୋଗଦେଇ ଆସୁଛି । ୨୦୧୫ ଏକବିଂଶ କଂଗ୍ରେସକୁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହେଲି ପାର୍ଟି-ଭେଟେରାନ ତଥା କେନ୍ଦ୍ର କମିଟିର ପୂର୍ବତନ ସଦସ୍ୟ ଭାବେ । ଅବଶ୍ୟ ସେ ୭ମ କଂଗ୍ରେସର ଅଭିଜ୍ଞତା ଥିଲା ନିଆରା । ସି.ପି.ଆଇ. ନେତୃତ୍ବର କଂଗ୍ରେସ ସହ ସାଲିସକାରୀ ସଂଶୋଧନବାଦୀ ବିରୁଦ୍ଧି ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହକୁ ଚୁଡ଼ାନ୍ତ

ରୂପ ଦେଇ ଭାରତୀୟ ବିପ୍ଳବର କର୍ମସୂଚୀ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାର ଐତିହାସିକ ପଦକ୍ଷେପ ଏଠାରେ ନିଆଯାଇଥିଲା । ଏ ମହାସମ୍ମିଳନୀର ଆୟୋଜନ କରୁଥିବା ପଣ୍ଡିତବଜ୍ର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର କେବଳ ଜ୍ୟୋତି ବସୁଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ସମଗ୍ର ନେତୃତ୍ୱକୁ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ପୂର୍ବରୁ ସରକାର ଗିରଫ କରିନେଲେ । ତା' ସତ୍ତ୍ୱେ ଯେପରି ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଓ ଆଡ଼ମ୍ବରପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଏ ମହାସମ୍ମିଳନୀ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟାଧିକ ଲୋକଙ୍କ ବିଶାଳ ଗଣସମାବେଶ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଲା ତାହା ପଣ୍ଡିତବଜ୍ର ପାର୍ଟିର ଶକ୍ତିକୁ ସୁଚାଇଥିଲା । ପରେ ନିର୍ବାଚନ କମିଶନ୍ ଆମକୁ ସି.ପି.ଆଇ. ଭାବେ ଗ୍ରହଣ ନକରିବାରୁ ପାର୍ଟିର ନାମ ହେଲା ଭାରତୀୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି (ମାର୍କ୍ସବାଦୀ) ।

୧୯୬୫ ନୂଆବର୍ଷରେ କଟକ ଟାଉନ୍ ହଲରେ ଏକ ସଭା କରି ପାର୍ଟିର ନୀତି ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଜନସମ୍ମୁଖରେ ରଖିବା ସହିତ ପାର୍ଟି ରାଜ୍ୟ କମିଟିର ବୈଠକ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିବାବେଳେ ତିସେମ୍ବର ୩୦ ତାରିଖରେ ହେଲା ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ) ନେତା ଓ କର୍ମୀମାନଙ୍କ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଗିରଫଦାରୀ । କେବଳ ଇ.ଏମ୍.ଏସ୍. ନମୁଦ୍ରିପଦ ଓ ଜ୍ୟୋତି ବସୁଙ୍କୁ ବାଦ ଦେଇ ସବୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ନେତାଙ୍କୁ ଗିରଫ କରି ନିଆଗଲା । ମୋଡେ ଆଡ଼ୁଗୋପନ କରି ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ସାଥୀ ଭୁବନେଶ୍ୱର ମହାରଣା ମଧ୍ୟ ଆଡ଼ୁଗୋପନ କଲେ । କିଛି ଦାୟିତ୍ୱବହନ କରିପାରିଲାପରି ସାଥୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗିରଫ ନହୋଇ ଖୋଲାରେ ଥିଲେ ହିମାଂଶୁ ନନ୍ଦୀ, ଦୁର୍ଗା ଧଳ, ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ନାୟକ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମହାପାତ୍ର(ରଣପୁର) ଓ ରାଜ ପାତ୍ର ପ୍ରମୁଖ ହାତଗଣତି କେଜିଇଏ । ସରକାରୀ ଦମନ ସହିତ ଛୁଟିଥାଏ କୁସାର ସୁଅ । ଏ ସବୁ କୁସାର ଜବାବ ଦେଇ ପ୍ରଚାରପତ୍ର ଦେବା ସହ ଏହାର ପ୍ରତିବାଦରେ ରାଜଧାନୀ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଏକ ବିକ୍ଷୋଭ ସଂଗଠିତ କଲୁ । ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସରେ ଚୂଡ଼ାତ କର୍ମସୂଚୀର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର ଛାପି ସଭ୍ୟ ସମର୍ଥକମାନଙ୍କୁ ସେ ସବୁ ବୁଝାଇବାର ପଦକ୍ଷେପ ନେଲି । ରଣପୁର ବେଦିତଇଲା, ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ଏଖରାକାତମାହାଲ ଖଜଣା ବୃଦ୍ଧି, ନିଳଗିରିର ଅନାବାଦୀ ଜମି ଲିଜ ଆଦି ଯେଉଁ ସମସ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକରେ ପାର୍ଟି ଲାଗିଥିଲା ତାକୁ ଚଳାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲୁ । ତା' ସହିତ ଚିଲିକା ମତ୍ସ୍ୟଜୀବୀ ଯୁନିୟନ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ପଥର କ୍ୱାରୀ ଶ୍ରମିକ ଯୁନିୟନ ଓ ଖଦିବୋର୍ଡ଼ ସରଞ୍ଜାମ କାରଖାନା ଶ୍ରମିକ ଯୁନିୟନକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କଲୁ । ଅଣ୍ଡରଗ୍ରାଉଣ୍ଡ ସଂଗଠନ ନଥିବାରୁ ମୋଡେ ଗୁପ୍ତରେ ସ୍ଥାନ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଘୁରି ବୁଲିବାକୁ ପଡୁଥାଏ ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ପଦକ୍ଷେପ ବିଷୟରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ନେତୃତ୍ୱ ସହ ପରାମର୍ଶ କରିବା ଓ ଜ୍ୟୋତି ବସୁଙ୍କୁ ଆଣି ଓଡ଼ିଶାରେ ଦୁଇଟି ସଭା କରିବାର ଯୋଜନା ନେଇ ମୁଁ ଗଲି କଲକାତା । କଲକାତାରେ ମୋର ଥିବା ପ୍ରବାସୀ ଓଡ଼ିଆ ସଂପର୍କ ଓ ଜଳେଶ୍ୱରର ଗଜେନ୍ଦ୍ର ପରିଡ଼ାଙ୍କ ସହାୟତାରେ ମାସେ କାଳ ସେଠାରେ ରହିଗଲି । ସେଠାରେ ରହି ପାର୍ଟି-କର୍ମସୂଚୀର ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ କଲି । ପ୍ରଥମେ କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ସଭ୍ୟ କମ୍ପ୍ରେଡ଼ ହାଲିମ୍ ଓ ପରେ ସାଥୀ ଜ୍ୟୋତି ବସୁଙ୍କ ସହ ଦୁଇଥର ଦେଖା କରି ଦୀର୍ଘ ଆଲୋଚନା କଲି । ବନ୍ଦୀ ମୁକ୍ତି ଓ ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ଅଭିଯାନ ଚଳାଇ ରଖିବା ସହ ସଂଗଠନକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ବିଷୟରେ ସେ କେତେକ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ ଏବଂ କଟକ ଓ ପୁରୀରେ ଦୁଇଟି ସଭାକୁ ଆସିବାକୁ ସମ୍ମତି ଦେଲେ । ସେଥିପାଇଁ ତାରିଖ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରି ମୁଁ ଫେରିଲି ।

କଲକାତା ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ରିପୋର୍ଟିଂ ଓ କାମଦାମର ଧାରା ସଂପର୍କରେ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ବୈଠକମାନ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଦେଇଥିଲି । ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାରେ ସେ କାମ ସବୁ କରିବା ପାଇଁ ସାଥୀ ହିମାଂଶୁ ନନ୍ଦୀଙ୍କ ସାନଭାଇ ସିତାଂଶୁଙ୍କ ସହ କଲକାତାରୁ ଫେରିବା ବାଟରେ ଜଳେଶ୍ୱରଠାରେ ଓହ୍ଲାଇଲି । ଜଳେଶ୍ୱର ପାଖ ଅଲାଇପୁର ଗ୍ରାମରେ ତାଙ୍କ ଘର । ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ସିତାଂଶୁ ମୋତେ ନେଇ ଦୋତାଲାରେ ରଖିଲେ ଓ ଘରେ କହିଲେ ଯେ ମୁଁ ଜଣେ କଲେଜ ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ତାଙ୍କ ଶିକ୍ଷକ । ତାଙ୍କ ପିତା ଭୂପତି ନନ୍ଦୀ ଥିଲେ ବେଶ୍ ଅବସ୍ଥାପନ୍ନ । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମବେଳୁ ରହି ଆସିଥିଲେ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ଜଣେ ସହଯୋଗୀଭାବେ । ଉଡିଗଲା ଚଢ଼େଇର ପର ଗଣିଦେଲା ପରି ଲୋକ ସେ ଥିଲେ । ସକାଳେ ମୋ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା ବେଳକୁ ତାଙ୍କ ପାଟି ତଳୁ ଶୁଭିଳା । ମୋତେ ଦାନ୍ତଘଷାଇ ସର୍ବତ୍ର ଦେଇ ନଥିବାରୁ ସିତାଂଶୁଙ୍କୁ ଗାଳି ଦେଇ କହୁଛନ୍ତି, “ଶିବାଜୀବାବୁଙ୍କୁ ସାଂଗରେ ନେଇ ଆସିଛୁ । କହୁଛୁ ମୋ ଅଧ୍ୟାପକ । ତାଙ୍କର ସବୁକଥା ଭଲଭାବେ ବୁଝ ।” ଗୋଟାଏ ରାତିରେ ଠଉରାଇ ନେଇଛନ୍ତି ! ମୁଁ ଜଳେଶ୍ୱରରେ ରହି କମ୍ପ୍ରେଡ଼ ଜ୍ୟୋତି ବସୁଙ୍କ କଟକ ଓ ପୁରୀ ସଭାର ଆୟୋଜନ ପାଇଁ ହିମାଂଶୁଙ୍କୁ କଟକ ପଠାଇଲି । କଟକ ଓ ପୁରୀ ସଭା ଦୁଇଟି ଖୁବ୍ ଭଲ ହେଲା । ମୁଁ ଜଳେଶ୍ୱର କାମ ସାରି ସାଥୀ ଅନନ୍ତ କରଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ରାଜଘାଟ ଓ ବସ୍ତା ଅଞ୍ଚଳରେ କେଇଦିନ ରହି ନୀଳଗିରି ଗଲି । ସେଠାରେ ବୈଠକ ଆଦି କରିବା ମାତ୍ରେ ପୋଲିସ ଖବର ପାଇଯିବାର ଦେଖି ଦୁର୍ଗମ ଜଙ୍ଗଲର ପାହାଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳରେ କିଛିକାଳ ରହିଗଲି । ତଳକୁ ଆସି ବଣସୀମା ଅଞ୍ଚଳରେ

ବୈଠକମାନ କରି ପର୍ବତ ଉପରକୁ ପୁଣି ଫେରି ଯାଉଥାଏ । ନାଳଗିରି ଅଞ୍ଚଳରେ ବୈଠକ ସାରି ଫେରିଯିବା ପାଇଁ ପ୍ରତାପଡ଼ା ଗ୍ରାମରେ ଥିବାବେଳେ ସେଠାରେ ରାଜ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ବିଚ୍ଛାଯାଇଥିବା ଜାଲରେ ପଡ଼ି ପୋଲିସ୍ ହାତରେ ଧରାହେଲି । ୮ ମାସ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ରହିବା ପରେ ଗିରଫ ହୋଇ ରହିଲି ବାଲେଶ୍ୱର ଜେଲରେ । ଆଠ ମାସ ଆତ୍ମଗୋପନ ପରେ ଗିରଫ ହୋଇ ଜେଲରେ—

ବାଲେଶ୍ୱର ଜେଲର ୫ ଗୋଟି ସେଲ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଖୁଆଡ଼ରେ ମୁଁ ଥାଏ ଏକାକୀ । ନିର୍ଜନ ହୋଇରହିବାର ତାହା ଥିଲା ଆଉ ଏକ ଅଭିଜ୍ଞତା । ଜେଲ ଲାଇବ୍ରେରୀରୁ ମଗାଇଥିବା କିଛି ବହି ଓ ଖଣ୍ଡେ ଖବରକାଗଜ ଥିଲେ ମୋ ସଙ୍ଗି । ମୋ ପିତୃସା ପୁଅ ଭାଇ ତାଙ୍କର ଶକ୍ତିଦାନ ଯ ପଟ୍ଟନାୟକ ସେତେବେଳକୁ ବାଲେଶ୍ୱର ସିଭିଲ ସର୍ଜନ ଥିବାରୁ ଜେଲ ସୁପରିଣ୍ଡେଣ୍ଟ ଆସାନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଜେଲ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ଆଉ ଟିକିଏ ଖାତିର । ତେଣୁ ବହିପତ୍ର ଆଣି ଦେଉଥାଆନ୍ତି ।

ଏହି ସମୟରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଭାରତ-ପାକିସ୍ତାନ ଯୁଦ୍ଧ । ଆମେରିକା ପାକିସ୍ତାନର ସହାୟତା କରୁଥାଏ । ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ଓ ଅଖଣ୍ଡତା ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ରଖିବାପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଲାଲବାହାଦୁର ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଦୃଢ଼ତା ପ୍ରକାଶ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଆମ ପାର୍ଟି ଏଥିରେ ସହାୟତା କରୁଥାଏ । ମାତ୍ର ଭାରତୀୟ ସେନା ଯେତେବେଳେ ପାକିସ୍ତାନ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଲାହୋର ଦଖଲ କରିବାକୁ ବସିଲା ସେତେବେଳେ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ଇ.ଏମ୍.ଏସ୍. ନୟୁତ୍ରିପଦ ତା'ର ବିରୋଧ କଲେ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆମ ପାର୍ଟି ଉପରେ ହେଲା ଆଉ ଗୋଟାଏ ଦଫା ଆକ୍ରମଣ । ଇ.ଏମ୍.ଏସ୍ ଓ ଜ୍ୟୋତି ବସୁ ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ କେଜଜଣ ନେତା ବାହାରେ ଥିଲେ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଗିରଫ ହେଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ଆଉ ସବୁ ମୁଖ୍ୟ ସାଥୀ ଗିରଫ ହୋଇଗଲେ । ବାଲେଶ୍ୱରରେ ସାଥୀ ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ନାୟକ ଓ ହିମାଂଶୁ ନନ୍ଦୀ ଗିରଫ ହୋଇ ମୋ ପାଖ ସେଲକୁ ଆସିଲେ ।

ଭାରତ ଓ ପାକିସ୍ତାନ ଦୁଇଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାପାଇଁ ସୋଭିଏଟ୍ ଯୁନିୟନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ କୋଶିଜିନ୍ ଭାରତ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଲାଲ ବାହାଦୁର ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପାକିସ୍ତାନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଆୟୁବ ଖାଁଙ୍କୁ ତାସକେଣ୍ଡକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଶିଖର ବୈଠକ ଅନୁଷ୍ଠିତ କରାଇଲେ । ଏହି ଶିଖର ବୈଠକ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଭାରତରେ କେତେକ ପ୍ରତିକୂଳ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲାବେଳେ ସି.ପି. ଆଇ.(ଏମ୍) ଏଥିପ୍ରତି ଦୃଢ଼ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଥିଲା ।

ତାସକେଶ୍ବରେ ଶାନ୍ତିରୁକ୍ତି ସ୍ବାକ୍ଷରିତ ହେବା ପରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ହୃଦୟାତରେ ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା । ତା'ପରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ । ଶାନ୍ତି ରୁକ୍ତି ହେବା ପରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) କର୍ମୀମାନଙ୍କ ଗିରଫଦାରୀ ବନ୍ଦ ହେଲା ।

ଜେଲରୁ ମୁଁ ବାହାର ସାଥୀମାନଙ୍କ ସହ ଗୁପ୍ତ ସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକରି କାମକୁ ଆଗେଇ ନେବା ଦିଗରେ ପରାମର୍ଶମାନ ଦେଉଛି ବୋଲି ଗୁଜରା ରିପୋର୍ଟ ଯୋଗୁଁ ମୋତେ ସେଠାରୁ ଅଣାଗଲା ବ୍ରହ୍ମପୁର ଜେଲକୁ । ସେଠାରେ ଏକ ଲମ୍ବା ହଲରେ ମୁଁ ଥାଏ ଏକାକୀ । କିଛିଦିନ ପରେ ନାଗଭୂଷଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଗୁଣ୍ଡୁପୁରରୁ ଗିରଫ କରି ଆଣି ମୋ ପାଖରେ ରଖାଗଲା । ମୁଁ ଗୁଣ୍ଡୁପୁର ଯାଇଥିଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ବସାରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଅନ୍ୟତ୍ର ଯାଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ସହ ପରିଚୟ ନଥିଲା । ସେ ନୂଆହୋଇ ପାର୍ଟି ସଭ୍ୟ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ତେଣୁ ବହୁ ବିଷୟ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଥାଆନ୍ତି । ଦୀର୍ଘ ଆଲୋଚନାରେ ସମୟ ବିତିଯାଉଥାଏ ।

ଜେଲରୁ ହାଇକୋର୍ଟଙ୍କ ଦ୍ବାରସ୍ଥ

ମୋର ଅଟକ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୁଁ ବାଲେଶ୍ବର ଜେଲରୁ ପଠାଇଥିବା ହେବିୟସ୍ କର୍ପସର ଶୁଣାଣିପାଇଁ ମୋତେ କଟକ ନେଇ ପୁଣି ବ୍ରହ୍ମପୁର ଫେରାଇ ଆଣୁଥାଆନ୍ତି । ହେବିୟସ୍ କର୍ପସର ବିତାର ଶେଷହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋତେ କଟକ ଜେଲରେ ରଖିବାକୁ ମୁଁ ହାଇକୋର୍ଟରେ ଠିଆହୋଇ ନିବେଦନ କରିବାରୁ ତାହା ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଇ ମୋତେ କଟକରେ ରଖାଗଲା । ସେତେବେଳକୁ ବନମାଳୀ ଦାସ, ଜଣ୍ଡର ଦାସ ପ୍ରମୁଖଙ୍କୁ କଟକ ଜେଲରୁ ବାଲେଶ୍ବର ନିଆଯାଇଥାଏ । ଲକ୍ଷ୍ମଣନାୟକ ପେଟ ଅପରେସନ୍ ହେବାରୁ ସେ ଥାଆନ୍ତି କଟକ ମେଡିକାଲରେ । ତେଣୁ ମୋତେ ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମେ ଏକାକୀ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ ପଡ଼ିବାରୁ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଚିକିତ୍ସିତ ହେଲି । ବିଶେଷଜ୍ଞ ଥିଲେ ମୋର ସ୍କୁଲ ବେଳର ବନ୍ଧୁ ଡାକ୍ତର ରାଧାନାଥ ରଥ । ତାଙ୍କ ଚିକିତ୍ସାରେ ମୁଁ ସୁସ୍ଥ ହେଲି । ତାଙ୍କ ପିତା ଡାକ୍ତର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରଥ ଥାଆନ୍ତି କଟକ ସିଭିଲ୍‌ସର୍ଜନ ଓ ଜେଲ୍ ସୁପରିଣ୍ଡେଣ୍ଡେଣ୍ଟ । ତେଣୁ ଗୁଜରା ବିଭାଗର କଟକଶା ମୂଳକ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ସତ୍ତ୍ବେ ଆମେ ସୁବିଧାରେ ଥାଉ ।

ମୋର ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣନାୟକ ହେବିୟସ୍ କର୍ପସ୍ ଏକତ୍ର ବିତାର ହେଲା । ଆମର ଆଡ଼ଭୋକେଟ୍ ହେଲେ ପ୍ରବୀର ପାଲିତ, ରମାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାମ ଓ ବାରିଷ୍ଟର ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ । ଶୁଣାଣି ଶେଷ ଦିନ ମୋତେ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଜେଲକୁ ନେଇ

ଯିବାକୁ ସବୁ ଆୟୋଜନ ହେବା ଦେଖି ସାଥୀ ତି. ଜି. ଏମ୍. ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ମୁଁ ହାଇକୋର୍ଟରେ ଆଡ଼ଭୋକେଟ୍ ଜେନେରାଲ ଦାନବନ୍ଧୁ ସାହୁଙ୍କୁ କହିଲୁ । ଦାନବନ୍ଧୁଙ୍କର ପ୍ରଥମେ ଗୁଜରାଟର ମୁଖ୍ୟ ତି.ଆଇ.ଜି. ସ୍ବାଇଁଙ୍କୁ ଫୋନ କରି ମୋତେ କଟକ ଜେଲରେ ରଖିବାପାଇଁ କହିଲେ । ମାତ୍ର ମୁଁ ଗୋଟାଏ ‘ସିକ୍ୟୁରିଟି ରିସ୍କ’ ହୋଇଥିବାରୁ ତାହା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ବୋଲି ତି.ଆଇ.ଜି. କହିବାରୁ ମୋ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାଙ୍କର ରଥକ ଚିକିତ୍ସାରେ ମୁଁ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ଦାନବନ୍ଧୁଙ୍କରୁ ଦର୍ଶାଇଲେ । ତା’ ସତ୍ତ୍ୱେ ତି.ଆଇ.ଜି.ଙ୍କ ଜିଦ୍ ଦେଖି ସେ ହୁକୁମ୍ ଦେବା ସ୍ବରରେ କହିବାରୁ ତି.ଆଇ.ଜି. ଲିଖିତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଚାହିଁଲେ । ଏଥିରେ ଦାନବନ୍ଧୁଙ୍କରୁ କ୍ରୋଧାନ୍ୱିତ ହୋଇ ଖଣ୍ଡେ ପତ୍ର ତି.ଆଇ.ଜି.ଙ୍କ ପାଖକୁ ଓ ଆଉ ଖଣ୍ଡେ ପତ୍ର ଘରୋଇବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ନୀଳମଣି ରାଉତରାୟଙ୍କ ପାଖକୁ ଲେଖି ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ପତ୍ର ବାହକ ହାତରେ ପଠାଇଦେଲେ । ଆମେ ସମସ୍ତେ କଟକ ଜେଲରେ ରହିଲୁ । ସେତିକିବେଳକୁ ବାପା ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଯୋସାଲିଷ୍ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ଗଣନାଥ ପ୍ରଧାନ ଓ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାମଙ୍କୁ ଧରି ମୋ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ବିଷୟରେ ବିଧାନସଭାରେ ଉଠାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ । ବିଧାନସଭାରେ ତାହା ଉଠିବାପରେ ମୋତେ କଟକରେ ରହି ଚିକିତ୍ସାକରିବାର ସକଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଲା । ପରେ ଜାଣିଲି ଯେ, ସେତିକିବେଳେ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟଗତ କାରଣରୁ ଖଲାସ ହୋଇଥିବା ପାରପ୍ରସାଦ ପଟ୍ଟନାୟକ, ରଣପୁରର ସାଥୀ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମହାପାତ୍ର, କଟକର ରବି ଦାସ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣଦେବ ନାୟକ ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ସହାୟତାରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିବା “ଜନପଥ” ସାପ୍ତାହିକ ମୋ ପରାମର୍ଶ ଓ ଲେଖା ଦ୍ୱାରା ଚାଲିଛି ବୋଲି ଗୁଜରାଟ ରିପୋର୍ଟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ତି.ଆଇ.ଜି. ଏପରି ନକ୍ସାବଦ୍ଧ ହେଉଥିଲେ ।

ଜନଆନ୍ଦୋଳନ ଆମକୁ ମୁକ୍ତ କଲା -

ସେଇ ୧୯୬୬ରେ ପ୍ରଥମେ କେରଳ ଓ ପରେ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗରେ ଖାଦ୍ୟ ସଂକଟ ଓ ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବଳ ଜନଆନ୍ଦୋଳନ ଫାଟି ପଡ଼ିଲା । ବାମପନ୍ଥୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ଦାବି ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇଗଲା । ବିଶେଷଭାବେ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ଆନ୍ଦୋଳନ ଏକ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନର ରୂପ ନେବାରୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପି.ସି. ସେନଙ୍କୁ ଲାଠି, ଗୁଳି, ଟିଅରଗ୍ୟାସ, ୧୪୪ ଧାରା ଓ କର୍ଫ୍ୟୁ ଦ୍ୱାରା ଶାସନ ଚଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଜ୍ଞାନୀ ଗାନ୍ଧୀ ନିଜେ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଆସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କଲେ । ସେତେବେଳକୁ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଓ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦୀମୁକ୍ତି ପାଇଁ ଦାବି

ହେଲାଣି । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ଖାଦ୍ୟ ସଂକଟର ସମାଧାନ ଓ ବିନା ବିଚାରରେ ଥିବା ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କ ମୁକ୍ତି ବିଷୟରେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେବାରୁ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ଅସମ୍ଭାଳ ଅବସ୍ଥା ଦୂର ହେଲା । ତା’ପରେ ଦେଶସାରା ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ବାମପନ୍ଥୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ଜେଲରୁ ଖଲାସ ହେଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖଲାସକଲାପରେ ମୋତେ ଓ ଡି. ଭୁବନମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଆଉ ମାସେ ଜେଲରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ଗୁଜରାଟ ବିଭାଗର ବିଶେଷ ରୋଷ ଯୋଗୁଁ ।

କୁଶାସନର ରାଜସାକ୍ଷୀ -

ଆମେ ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତ ହେଲାବେଳକୁ ବାହାରେ ଏକ ଅନୁକୂଳ ଅବସ୍ଥା । ଓଡ଼ିଶାରେ କଂଗ୍ରେସର ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ବିଦ୍ରୋହ କରି ଜନକଂଗ୍ରେସ ଗଠନ କରିବାକୁ ବସିଥାଆନ୍ତି । ପୂର୍ବତନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଭୁବନ ଆନ୍ଦୋଳନ ଛାଡ଼ି କଂଗ୍ରେସ କୁଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିଜକୁ ରାଜସାକ୍ଷୀ ରୂପେ ଘୋଷଣାକରି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଶ୍ନରୂପରେ ବାମପନ୍ଥୀ ଆନ୍ଧ୍ରୀନ ଗ୍ରହଣ କରୁଥାଆନ୍ତି । ତା’ ସହ ଚୀନ ବିରୋଧୀମାନଙ୍କୁ ଧିକ୍କାର ଜଣାଇ ଚୀନ-ଭାରତ ସୀମା ବିବାଦର ଆପୋଷ ସମାଧାନ ସପକ୍ଷରେ ମତାମତ ଦେଉଥାଆନ୍ତି । ମନମୋହନ ମିଶ୍ର ୧୯୬୪ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ ପରେ କଂଗ୍ରେସ ଓ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ “କଳିଙ୍ଗ” ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଛାଡ଼ି ଆମ ସପକ୍ଷପାତୀ ହେଉଥାଆନ୍ତି । ସୋସାଲିଷ୍ଟ ନେତା ରବି ରାୟ ମଧ୍ୟ ଆମ ସହ ମିଳିତ ସଭାସମିତିକୁ ଆସିଲେ ।

୧୯୬୬ ଏପ୍ରିଲ ଶେଷ ବେଳକୁ ମୁଁ ଓ ଡି. ଭି.ଏମ୍. ପଟ୍ଟନାୟକ ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ପରେ ଘରକୁ ନିଯାଇ ସାପ୍ତାହିକ “ଜନପଥ”ର ଆର୍ଥିକ ସଂକଟ ଦୂର କରିବା ଏବଂ କଳାହାଣ୍ଡିର ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ-ଅନୁରୂପ ପରିସ୍ଥିତିର ପ୍ରତିକାର ଦାବି କରି ସଭାସମିତି କରିବା କାମରେ ଲାଗିଗଲୁ । କଟକ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ସଭାରେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଓ ରବି ରାୟ ଥିଲେ ଆମ ସହିତ । ସେ ସଭାଗୁଡ଼ିକ ବେଶି ଭାଗ ଥିଲା ରାଜନୈତିକ ଓ ନବବାବୁ ଥିଲେ ମୁଖ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ । ଏଇ ସଭାଗୁଡ଼ିକରେ ସେ ନିଜକୁ କଂଗ୍ରେସ କୁଶାସନର “ରାଜସାକ୍ଷୀ” ବୋଲି ଘୋଷଣା କରୁଥାଆନ୍ତି । ଚୀନ ସହ ବିବାଦର ଆପୋଷ ସମାଧାନ ପାଇଁ ସେ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ । ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ମଇଦିବସ ସଭାରେ ମୋତେ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦେବା ବେଳେ ତାହାହିଁ ହୋଇଥିଲା ପ୍ରଧାନ ବିଷୟ । ପରେ ସାଥୀ ପି. ରାମମୂର୍ତ୍ତି ଆସିଥିଲାବେଳେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ବିଶାଳ ସଭା ଓ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ପ୍ରଧାନ

ସ୍ନେହାଗାନ ହେଲା:- ଯୁଦ୍ଧ ଚାହୁଁନା-ଶାନ୍ତି ଚାହୁଁ, ପଡ଼ୋଶୀ ସହ ବିବାଦର ଆପୋଷ ସମାଧାନ ଚାହୁଁ ।

ତେନାଲି କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ବୈଠକରେ -

ସେଇ ଏପ୍ରିଲ ମାସରେ ଦେଶସାରା ପାର୍ଟି ନେତାମାନେ ମୁକ୍ତ ହେବାପରେ ଜୁନ୍‌ରେ ତେନାଲି ଠାରେ ହେଲା ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ବୈଠକ । ବନମାଳୀ ଦାସ କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ସଭ୍ୟ ହେଲେହେଁ ନିଜେ ନଯାଇ ମୋଡେ ସେ ବୈଠକକୁ ଯିବାକୁ କହିଲେ । ବନ୍ଧୁ କୁଣ୍ଡର ସହ ଗଲି । ବନମାଳୀବାବୁଙ୍କ ଚିଠି ଦେଲାପରେ ପି.ବି. ମୋଡେ ଆଗ୍ରହର ସହ ବୈଠକରେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ସଭ୍ୟ ଭାବେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ କହିଲେ । ପାର୍ଟିର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରକ କମିଟିରେ ଏପରି ଭାବେ ଯୋଗଦାନ ଯୋଗୁଁ ମୋର ଯେଉଁ ଅସୁସ୍ଥିଭାବ ଥିଲା ତାହା ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କଟିଗଲା ଏବଂ ମୁଁ ଆଲୋଚନାରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କଲି ଖୁବ୍ ସ୍ବାଭାବିକ ଭାବରେ । ଛଅଦିନବ୍ୟାପୀ ସେ ବୈଠକରେ ୧୯୬୪ର ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ପରଠାରୁ ଏ ସମଗ୍ର ସମୟରେ ପାର୍ଟି କାର୍ଯ୍ୟର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରାଯିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ପରିସ୍ଥିତିର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇ ଲୋକ-ସମସ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକ ହାତକୁ ନେବା ମାଧ୍ୟମରେ ପାର୍ଟିର ସଂଗଠନକୁ ସଜାଡ଼ିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା । ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଦେଖା ଦେଇଥିବା ବିବାଦୀୟ ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଏ ବୈଠକରେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ମାର୍କ୍ସବାଦ-ଲେନିନ୍‌ବାଦର କଷଟି ପଥରରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ପ୍ରଶ୍ନର ପରୀକ୍ଷା କରି ପାର୍ଟି ତା'ର ସ୍ବାଧୀନ ମତ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ବୋଲି ମତାମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ।

ସେଇ ତେନାଲି ବୈଠକ ବେଳେ କମ୍ପେଡ଼ ପି. ରାମମୂର୍ତ୍ତି ଓଡ଼ିଶା ଆସି ରାଜ୍ୟ କମିଟି ବୈଠକ, ସାଧାରଣସଭା ଓ ପାର୍ଟି ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ସାଧାରଣ ବୈଠକରେ ଯୋଗଦେବା ବିଷୟ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିଲା । ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ବେଶ ଉତ୍ସାହପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଏ ସବୁ ହେଲା । ପ୍ରାଦେଶିକ କମିଟି ବୈଠକ ପୂର୍ବରୁ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଆସି କଂଗ୍ରେସ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ବେଳର ତାଙ୍କ ପୁରୁଣାବନ୍ଧୁ ପି. ରାମମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ସହ ଦୀର୍ଘ ଆଲୋଚନା କଲେ । ତାଙ୍କ ସହ ଆସିଥିବା ଜନକଂଗ୍ରେସ ନେତାଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନାବେଳେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ପାର୍କମେଣ୍ଟ ଆସନପାଇଁ ମୋଡେ ସମର୍ଥନ କରିବାକୁ ସାଥୀ ରାମମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ରାଜି ହୋଇଗଲେ । ପି.ସି. ବୈଠକରେ

ମୋ ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏଥିପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା । ମୋ ଅନିଚ୍ଛାର କାରଣ ଥିଲା, ସାଥୀ ବନମାଳା ଦାସ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ଠିଆ ହେଉଥିଲା ବେଳେ ମୁଁ ପୁଣି ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେଲେ ସଂଗଠନ କିଏ ସମ୍ଭାଳିବ ? ପରବର୍ତ୍ତୀ ରାଜ୍ୟ କମିଟି ବୈଠକ ପ୍ରମୋଦ ଦାଶଗୁପ୍ତାଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ହେଲାବେଳେ ମୋ ମତହିଁ ରହିଲା । ମନମୋହନ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ସାଧାନ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭାବେ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟକୁ ଠିଆ କରାଇବା ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା । ମୋତେ ପାର୍ଟିର ସାଂଗଠନିକ ଦାୟିତ୍ୱ ସହ ନିର୍ବାଚନ କାର୍ଯ୍ୟ ତୁଲାଇବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ଆନ୍ଦୋଳନର ଗଣଭିତ୍ତି -

ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ ଆଉ ଦୁଇଟି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ମୋତେ ଲାଗିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଗୋଟିଏ ହେଲା ଏଖରାଜାତ ମାହାଲ ଖଜଣା ବୃଦ୍ଧି ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଅନ୍ୟଟି ବାଲିମେଳା ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ । ପୂର୍ବଥର ପରି ପ୍ରାଣନାଥବାବୁଙ୍କୁ ସାମନାରେ ରଖି ମୁଁ ସବୁ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଏଥର ତାପଙ୍ଗର ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଛୋଟରାୟଙ୍କୁ ସଂଗ୍ରାମ ସମିତିର ସଭାପତି ଭାବେ ସାମନାରେ ରଖି ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ଓ ମୁଁ ଦୁହେଁ ମିଳିତ ଭାବେ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନର ଦାୟିତ୍ୱ ନେଲୁ । ଉପ-ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବିରେନ୍ ମିତ୍ରଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନାରେ କିଛି ଫଳ ନମିଳିବାରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ସଚିବାଳୟ ସାମନାରେ ଆଜନ ଅମାନ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ହେଲା । ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ଜଟଣୀ, ବେଗୁନିଆର ଶତାଧିକ ଗ୍ରାମରେ ସଭାସମିତି ହେବା ସହିତ ଏ ଆଜନ ଅମାନ୍ୟ ପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ସଦାଶିବ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା ହେଲା । ସେତେବେଳକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହ ଅନ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଅସହଯୋଗ କରି ଏକପ୍ରକାର ଧର୍ମଘଟ କରିଥାଆନ୍ତି । ଆଲୋଚନାବେଳେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ଚିଫ୍ ସେକ୍ରେଟାରୀଙ୍କୁ ଏ ଖଜଣା ବୃଦ୍ଧି ସ୍ଥିତି ରଖିବାକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବାପରେ ଆମ ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥିତି ରହିଲା ।

ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ନସରୁଣୁ ଆସିଲା ବାଲିମେଳା ଶ୍ରମିକ ଧର୍ମଘଟ । ମୋତେ ଏଥିପାଇଁ ବାରମ୍ବାର କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଯାଇ ଜୟପୁର ଓ ରାୟଗଡ଼ା ପ୍ରଭୃତିରେ ସଂହତିମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନେବା ସହିତ ସରକାରଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ପଡୁଥାଏ । ବାଲିମେଳାରେ ନାଗଭୂଷଣ ରହି ଧର୍ମଘଟ ପରିଚାଳନା କରୁଥାଆନ୍ତି । ମୁଁ ବାଲିମେଳା ଯାଉଥିବାବେଳେ ମୋତେ ବାଲିମେଳା ପୂର୍ବରୁ ପୋଲିସ ବସରୁ ବାହାର କରି ଆଣି ‘ବାଲିମେଳାରେ ପ୍ରବେଶ କରିପାରିବ ନାହିଁ’ ବୋଲି ସରକାରଙ୍କ ନିଷେଧାଦେଶ ମୋ ଉପରେ ଜାରି କରିଦେଲା । ତେଣୁ ମୁଁ ଫେରିଲି । ମୁଁ ସେଠାକୁ

ଯାଇ ଧର୍ମଘଟର ଆପୋଷ ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଶ୍ରମିକମାନେ ନିଷ୍ପତ୍ତିକରି ମୋତେ ନେବାପାଇଁ ଜଣେ ଶ୍ରମିକନେତାଙ୍କୁ ପଠାଇଲେ । ମୁଁ ଶ୍ରମମନ୍ତ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମୋହନ ସିଂହ, ସେତ୍ ଓ ବିଦ୍ୟୁତମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ମଲ୍ଲିକଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନାକରି ଶେଷରେ ଉପ-ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନୀଳମଣି ରାଉତରାୟଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁମତି ଆଣି ବାଲିମେଳା ଆସିଲି । ସେଥିରେ ପୁଣି କଟକଣା ଥାଏ ଯେ ମୁଁ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଦିନ ବାଲିମେଳାରେ ରହିପାରିବି ଏବଂ ଗଲାବେଳେ ଓ ଫେରିଲାବେଳେ କୋରାପୁଟରେ କଲେକ୍ଟରଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବି । ବାଲିମେଳାରେ ପହଞ୍ଚି ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଭାପରେ ଡିପ୍ ଜଞ୍ଜିନିୟରଙ୍କ ସହ ଆପୋଷ ସମାଧାନର କଥାବାର୍ତ୍ତା ସାରିବାମାତ୍ରେ ରାତିରେ ପୋଲିସ କହିଲା ଯେ, ରାତି ୧୨ଟାରେ ଏ ଦିନଟି ଶେଷ ହେବ, ତେଣୁ ତା’ ପୂର୍ବରୁ ମୋତେ ବାଲିମେଳା ଛାଡ଼ିବାକୁ ହେବ । ଘୋର ବର୍ଷା ଭିତରେ ସେଇ ରାତିରେ ମୋତେ ବାଲିମେଳାରୁ ପୋଲିସ କୋରାପୁଟ ଆଣିଲା । କୋରାପୁଟରେ ଜୁନ୍ ମାସରେ ମଧ୍ୟ ବର୍ଷା ହେଲେ ତିସେମ୍ବରମାସିଆ ଶୀତ ହୁଏ ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣିନଥିଲି । ମୁଁ ପିନ୍ଧିଥିଲି ଖଣ୍ଡେ ପତଳା ପଞ୍ଜାବୀ । ସେଇ ଥଣ୍ଡାରେ କଲେକ୍ଟରଙ୍କ ବଙ୍ଗଳା ଓ ସର୍କିଟ ହାଉସ ଥିବା ଦୁଇ ପାହାଡ଼କୁ ଗଲାବେଳେ ଓ ଫେରିଲାବେଳେ ମୋତେ ଥଣ୍ଡା ଲାଗି ବ୍ରୋଙ୍କାଇଟିସ୍ ହୋଇଗଲା । ଜୀବନ ତମାମ ମୁଁ ତାକୁ ଭୋଗିଲି ।

ରାଉରକେଲାରେ ସଂଗଠନର ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼ିଲା

ରାଉରକେଲାରେ ସଦାନନ୍ଦ ମିଶ୍ରଙ୍କ ସହ ପୂର୍ବରୁ ସଂପର୍କ ହୋଇଥିଲା । ସେ ଖଣ୍ଡେ ଟ୍ରକ ଧରି ସେଠାରେ ବ୍ୟବସାୟ କରୁ ଥାଆନ୍ତି ଓ ବାମପନ୍ଥୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଭାବେ ପରିଚିତ ଥାଆନ୍ତି । ସାଥୀ ହିମାଂଶୁ ନନ୍ଦାଙ୍କୁ ଆମେ ପଠାଇଥିଲାବେଳେ ସେ କେତେକ ସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଆସିଥିଲେ । ମାତ୍ର ମୁଁ ଯିବାକୁ ସେମାନେ ବାରମ୍ବାର ଅନୁରୋଧ କରିବାରୁ ମୋତେ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ସେଠାରେ ଦୁଇ ସପ୍ତାହକାଳ ରହିଲି । ମୋ ଦାବିପୁଅ ଭାଇ ଅଶୋକନନ୍ଦା ସେଠାରେ ଥିବାରୁ ମୋର ରହିବାରେ ସୁବିଧା ଥାଏ । ରାଉରକେଲା ଓ ଟେନ୍‌ସାରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଗ୍ରୁପ ମିଟିଂ କରିବାପରେ ହେଲା ଏକ ଜେନେରାଲ ବଡ଼ି ବୈଠକ । ସଦାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର ଓ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୁଦାଲିଙ୍କ ସହ କେତେକ ଶ୍ରମିକ ସାଥୀଙ୍କୁ ନେଇ ସେଠାରେ ପାର୍ଟିର ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼ିଲା । ପାର୍ଟିର ଜଂରାଜି, ବଙ୍ଗଳା ଓ ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରିକାର ଏକେନ୍‌ଡି ଖୋଲାଯିବା ସହ ଓଡ଼ିଆ “ଜନପଥ” ପାଇଁ କିଛି ପାଣ୍ଠି ମଧ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ହେଲା । ସେଇ ଶ୍ରମିକ ସଂପର୍କକୁ ଧରି ଇସ୍ତାତ କାରଖାନା ଟ୍ରାଫିକ

ଶ୍ରମିକ ଧର୍ମଘଟ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଗଢ଼ିଉଠିଲା ଯୁନିୟନ । ପରେ ତାହା “ଷ୍ଟିଲ ଏଣ୍ଡ୍‌ର ଟ୍ରେଡ଼ ଯୁନିୟନ” ନାମ ନେଇ ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା ମେଲିଲା ।

ଚତୁର୍ଥ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପରିସ୍ଥିତି -

ସେଇ ୧୯୬୬ ଶେଷବେଳକୁ ଆସିଗଲା ୧୯୬୭ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନର ଆୟୋଜନ । ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେଓଙ୍କ ନେତୃତ୍ବାଧୀନ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଦଳ ଓ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ନେତୃତ୍ବାଧୀନ ଜନକଂଗ୍ରେସ ମଧ୍ୟରେ ଆସନ ଓ ନେତୃତ୍ବ ପାଇଁ ଟଣାଓଟଣା ଲାଗି ମେଷ ହୋଇ ପାରୁନଥିଲା । କାରଣ ଦୁହେଁ ଚାହୁଁଥିଲେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେବାକୁ । ମାତ୍ର ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ମହତାବବାବୁଙ୍କର ସେ ଆଶା ମଉଳି ଗଲା । ଯେଉଁ ବଡ଼ ପୁଞ୍ଜିପତିଙ୍କ କଂପାନୀ ତାଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନ ପାଇଁ ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକଥା ସେମାନେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଦଳ ସମର୍ଥନରେ ବୁଝାମଣା କରିବାକୁ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଚାପଦେଲେ । ବୁଝାମଣାରେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଦଳ ବେଶି ଆସନ ଲାଭି ଜିତିବାପରେ ସିଂହଦେଓ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ । ପ୍ରଜା ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଓ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଜନ କଂଗ୍ରେସ ସହ ବୁଝାମଣା କରି ବିଶେଷ ଲାଭବାନ ହେଲେ । ଆମେ ଭୁବନେଶ୍ବର ଓ ଉଦଳାରେ ଚାପ ସୃଷ୍ଟି କରି ନୀଳଗିରିରେ ମହତାବବାବୁଙ୍କ ପରୋକ୍ଷ ସମର୍ଥନ ହାସଲ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲୁ । ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଜନକଂଗ୍ରେସ ସହ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦିତା କରୁଥିବା ଆସନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଆମ ପାଇଁ ପ୍ରଚାର କରିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ୬ ଗୋଟି ଆସନରେ ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦିତା କରି କେବଳ ନୀଳଗିରିରେ ଜିତିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେଲା । ଏ ୬ ଗୋଟିଯାକ ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀ ସହ ମନମୋହନ ମିଶ୍ର ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦିତା କରୁଥିବା ଭୁବନେଶ୍ବର ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀ ହୋଇ ସବୁଆଡ଼େ ବୁଲିବାଠାରୁ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ ଓ ଛାପାଛାପି ଆଦି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ କିଛିର ଦାୟିତ୍ବ ମୋ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା । ମୁଁ ଏପରି କ୍ଲାନ୍ତ ଓ ଅବଶ ହୋଇଗଲି ଯେ ନିର୍ବାଚନ ସରିବା ମାତ୍ରେ ବେମାରରେ ପଡ଼ି ୧୫ ଦିନ କାଳ ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ ହୋଇଗଲି ।

ସେଇ ଚତୁର୍ଥ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ଦେଶରେ ଗୋଟାଏ ନୂତନ ପରିସ୍ଥିତିର ଉଦ୍ଭବ ହେଲା । ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟରେ କଂଗ୍ରେସର ଶକ୍ତି ହ୍ରାସ ପାଇବା ସହିତ ୮ ଗୋଟି ରାଜ୍ୟରେ କଂଗ୍ରେସ କ୍ଷମତାଭ୍ୟୁତ ହେଲା । ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଓ କେରଳରେ ବାମପନ୍ଥାଙ୍କ ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଭାବାଧୀନ ସରକାର ଗଠିତ ହେଲା । ଦେଶର ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଶିବିର ଭାଗ ଭାଗ ହେବା ସହିତ ଖାଦ୍ୟ ସଂକଟ ଦୂର କରି ଆମେରିକା ଉପରେ

ନିର୍ଭରଶୀଳତା କଟାଇବା ଏବଂ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ପରୋକ୍ଷ ଟ୍ୟାକ୍ସ ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବ୍ୟୟ କମାଇବା ପାଇଁ କେତେକ ବିରୋଧୀ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଦଳ ଓ ସେମାନଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ମଧ୍ୟ ଆମ ସହ ସ୍ୱର ମିଳାଇ ଦାବି କଲେ । ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷା ଓ କେରଳ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରୁଥିଲା ବେଳେ ସେ ସରକାର ଦୁଇଙ୍କୁ ଭାଙ୍ଗିଦେବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ଚାଲିଥାଏ । ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷା ସରକାରକୁ ଭାଙ୍ଗିବା ସହ ଆମ ପାର୍ଟି ଉପରେ ଏକ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଆକ୍ରମଣର ବିପଦ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଥାଏ । ସି.ପି. ଆଇ.(ଏମ୍)ର ଦୃଢ଼ ଅଗ୍ରଗତି ଘଟୁଥିବାବେଳେ ନବୁଲପନ୍ଥୀ ବିଭେଦ ଏକ ଗୁରୁତର ଆଘାତ କରିଥାଏ । ନିର୍ବାଚନ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାପାଇଁ କଂଗ୍ରେସ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ମତଭେଦ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ଏକ ସମ୍ଭାବନା ଓ ବିପଦର ସମୟରେ ବାମପନ୍ଥୀ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଆଗେଇ ନେବା ପାଇଁ ପଥ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନର ବିବାଦୀୟ ବିଷୟ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ମତ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବା କାମରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ମନୋନିବେଶ କଲା ।

ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ରାଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ଦାୟିତ୍ବରେ

ସାଥୀ ବନମାଳୀ ଦାସ ବିଧାନସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେବା ପରେ ତାଙ୍କ ସହାୟତା ଲାଭ କରିବାକୁ ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ ଅଫିସ୍ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଆଣିଲୁ । ମାତ୍ର ବନମାଳୀବାରୁ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇଯିବାଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ସେପରି ପାଇଲୁ ନାହିଁ । ମୋ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା ସବୁ ଦାୟିତ୍ବ । ମୁଁ ହେଲି ରାଜ୍ୟକମିଟିର ସହ ସଂପାଦକ । ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ସଭ୍ୟ ସମର୍ଥକଙ୍କ ସହାୟତା ଛାଡ଼ି ଆସିଲା ପରେ ମୋତେ ଏଠାରେ ନୂତନ ସଂପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ସଭାପତି ଥିବା ଏକମାତ୍ର ସଂଗଠନ ଖଦିବୋର୍ଡ଼ ସରଞ୍ଚାମ କାରଖାନାର ଶ୍ରମିକଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଶ୍ରୀରାମ କରତକଳ ଓ ଗୁପ୍ତା କେବଲ୍ ଶ୍ରମିକ ଯୁନିୟନ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା । ଏ.ଜି. କର୍ମଚାରୀ ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସଂଗଠନ ସହ ସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲା । ମୁଁ ଏ ସବୁ କାମ ଦେଖିବା ସାଥେ ସାଥେ ଏକ ଦିଗରେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ଓ ରଣପୁରର ସଂଗଠନ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଉଥାଏ । ତା' ସହ କଟକର ଜୀବନବାମା କର୍ମଚାରୀ ଓ ଚୌଦ୍ୱାର ସୂତାକଳ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଭିତରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣନନାଙ୍କ ସହାୟତାରେ କାମ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ସପ୍ତାହର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶନିବାର-ରବିବାର କଟକ ଓ ଚୌଦ୍ୱାରକୁ ଯାଇ ପାଠକ୍ରମାନ କରୁଥାଏ । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସେଠାରେ ସଂଗଠନ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା ।

ମତାଦର୍ଶଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ -

ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ବିବାଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ମତାଦର୍ଶଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ସି.ପି. ଆଇ.(ଏମ୍)ର ମତାମତ ସଂପର୍କରେ ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ରକମିଟି ତା'ର ଚିଠା ଦଲିଲ ପ୍ରକାଶ କଲା । ସମସ୍ତ ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ଲେନମ୍ ବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଧିବେଶନମାନଙ୍କରେ ଏହା ଆଲୋଚିତ ହୋଇ ୧୯୬୮ ଏପ୍ରିଲରେ ପଣ୍ଡିଚବଙ୍କର ବର୍ଦ୍ଧମାନରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ଲେନମ୍‌ରେ ନାନାଦି ସଂଶୋଧନ ସହ ଗୃହୀତ ହେଲା । ନୂତନ ଯୁଗର ବିଶେଷତ୍ବ ଓ ସେଥିରେ ଥିବା ଦ୍ବନ୍ଦ୍ବ ସମୂହ, ଯୁଦ୍ଧ ଓ ଶାନ୍ତିର ପ୍ରଶ୍ନ, ନିରସ୍ତ୍ରୀକରଣ ଓ ପରମାଣୁ ଅସ୍ତ୍ରର ଧ୍ବଂସ ସାଧନ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ସ୍ବରୂପ,

ସି.ପି.ଆଇ. ସ୍ନେହାନ୍ତ ଦେଉଥିବା ‘ଜାତୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର’ର ଅବଧାରଣା, ସୋଭିଏଟ୍ ଯୁନିୟନ ସମାଜବାଦରୁ ସାମ୍ୟବାଦ ଶ୍ରବଣକୁ ଯାଉଛି ବୋଲି ଦାବିର ଯଥାର୍ଥତା, ଷ୍ଟାଲିନ୍ଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିବାଦୀ ଅହମିୟା, ବାମପନ୍ଥୀ ସୁବିଧାବାଦ ଓ ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ସଂଶୋଧନବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ, ଚୀନ୍ର ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବ, ଭାରତୀୟ ବିପ୍ଳବର ପଥ ଆଦି ସକଳ ମତାଦର୍ଶ ଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଏଠାରେ ପାର୍ଟି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ଚୀନ୍ ବା ରଷର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିଙ୍କ ମତ ଉପରେ ‘ହୁ’ ଭରିବାକୁ ଅସ୍ବାକାର କରି ପାର୍ଟି ତା’ର ସ୍ବାଧୀନ ବିଚାର ଏଠାରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ନକ୍ସଲପନ୍ଥୀ ବାମ ବିଚ୍ୟୁତି ଦ୍ବାରା କେତେକ ସାଥୀ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ସେମାନେ କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ପ୍ରସ୍ତାବର ବିକଳ ଭାବେ ଆଉ ଏକ ଦଳିଲ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ, ମାତ୍ର ପ୍ଲେନମ୍ ତାକୁ ବହୁ ଭୋଟରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲା । ଏହି ଅଧିବେଶନରେ ମୁଁ ଥିଲି ଓଡ଼ିଶାରୁ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରତିନିଧି ।

ଆମ ରାଜ୍ୟ ନେତୃତ୍ବ ଭିତରେ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ କେତେକ ବିଭ୍ରାନ୍ତି ଯୋଗୁଁ ନକ୍ସଲପନ୍ଥୀ ବିଚ୍ୟୁତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯଥାର୍ଥ ସଂଗ୍ରାମ ହୋଇପାରିନଥିଲା । ଫଳରେ କୋରାପୁଟର ଡି. ଭୁବନ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ନାଗଭୂଷଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, କଟକର ଜଳଧର ନନ୍ଦ ଓ ରବି ଦାସ ଏବଂ ରାଉରକେଲାରେ ସଦାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର ଓ ବୋଷ, ପାଲ ପ୍ରମୁଖ କେତେକ ସାଥୀ ବିପଥଗାମୀ ହୋଇଥିଲେ । ମୁଁ କଲକାତା ଯାଇ ସାଥୀ ବି.ଟି. ରଣଦିବେଙ୍କୁ ଏ ସବୁ କହିବାପରେ ଏ ବାମବିଚ୍ୟୁତି ତଥା କେତେକ ସାଥୀଙ୍କ ଦୋହଲ୍ୟମାନତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୃଢ଼ ସଂଗ୍ରାମ ପାଇଁ ସେ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ । ତଦନୁଯାୟୀ ମୁଁ ରାଉରକେଲା, କୋରାପୁଟ ଓ କଟକ ଆଦି ସ୍ଥାନକୁ ଯାଇ ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇବା ସହ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପଦକ୍ଷେପମାନ ନେଲି । ଅବଶ୍ୟ ସେତେବେଳକୁ ବହୁ କ୍ଷତି ହୋଇ ସାରିଥିଲା ଏବଂ ପାର୍ଟିର ଛୋଟିଆ ପ୍ରେସ ଖଣ୍ଡକ ଆମେ ହରାଇ ସାରିଥିଲୁ ।

ଏହି ନକ୍ସଲପନ୍ଥୀ ବିଚ୍ୟୁତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆମ ସଂଗ୍ରାମବେଳେ ମଧ୍ୟ ପାର୍ଟି ଉପରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଆକ୍ରମଣ କରିବାର ବିପଦ ଦେଖା ଦେଇଥାଏ । ପଣ୍ଡିମବଙ୍ଗ ଓ କେରଳର ବାମପନ୍ଥୀ ସରକାର ଦ୍ବୟକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେବା ଓ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଦ୍ବୟକୁ ବେଆଇନ କରିବାର ଦାବି ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସରେ ଉଠୁଥାଏ । ତେଣୁ ଏ ପ୍ରକାର ଆକ୍ରମଣ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବାକୁ ପଡୁଥାଏ । ଏହି ୧୯୬୭ ନଭେମ୍ବର ବେଳକୁ ମଦୁରାଇ ଠାରେ ହେଲା କୃଷକ ସଭାର ଜାତୀୟ ସମ୍ମିଳନୀ । କୃଷକ ସଭାର ନେତୃତ୍ବରେ ସାଥୀ

ଏ. କେ. ଗୋପାଳନ ପ୍ରମୁଖ ଥିବାରୁ ସି.ପି.ଆଇ.ର ସାଥୀମାନେ ଏଠାକୁ ନଆସି ମହାରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପାଳଟା ସମ୍ମିଳନୀ କଲେ । ମଦୁରାଜର ଏହି ସମ୍ମିଳନୀକୁ ସାଥୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନା, ବଂଶୀଧର ଦାସ, ହିମାଂଶୁ ନନ୍ଦୀ ଓ ମୁଁ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବେ ଯାଇଥିଲୁ ।

କୃଷକ ସଭାକୁ କୃଷକମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀ ସଂଗଠନ ଭାବେ ଗଢ଼ି ତୋଳିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ସେଠାରେ ନିଆଯାଇଥିଲା । ସେଠାରେ ମୁଁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କାଉନସିଲ ସଭ୍ୟ ଭାବେ । ସେଠାରେ ପାର୍ଟିର ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ସାଥୀ ସୁନ୍ଦରାୟାଙ୍କ ସହ ୧୯୬୮ ଫେବୃଆରୀରେ ଓଡ଼ିଶା ଆସିବାପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସ୍ଥିର କଲୁ । ମଦୁରାଜରୁ ଫେରିବା ବେଳେ ବାଟରେ ଓହ୍ଲାଇ ମୁଁ କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାରେ ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ଭେଟିଲି । ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ସାଥୀ ନକୂଳପଦ୍ମୀଙ୍କ ପକ୍ଷକୁ ଯାଇ ସାରିଥିଲେ । ମୁଁ ବୁଲି ବୁଲି ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାର୍ଟି ବ୍ରାହ୍ମର ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ଭେଟିବାପରେ କେବଳ ଗୁଣୁପୁର ଛଡ଼ା ଆଉ ସବୁ ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିକାଂଶ ସାଥୀ ପାର୍ଟିକୁ ଫେରିଲେ । ଗୁଣୁପୁରରେ ନାଗଭୂଷଣ ନିଜେ ଜଗି ରହି ମୋ ବୈଠକକୁ ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଲେ ନାହିଁ ।

ସୁନ୍ଦରାୟା ଦେଲେ ନୂତନ ପ୍ରେରଣା -

ସେଇ ୧୯୬୮ରେ ହେଲା ଗଣପୁରର ଗୋପାଳପୁର ଠାରେ ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟକମିଟି ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ତ ଜିଲ୍ଲା କମିଟି ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଅଧିବେଶନ । ସେଠାରେ ସମସ୍ତ ମତାଦର୍ଶଗତ, ରାଜନୈତିକ, ସାଂଗଠନିକ ପ୍ରଶ୍ନର ବିଶଦ ଆଲୋଚନା କରିବା ସହିତ ସାଥୀମାନଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମସ୍ୟାବଳୀ ସାଥୀ ସୁନ୍ଦରାୟା ପଢ଼ାରି ବୁଝିଥିଲେ । ନେତୃତ୍ବର ଗୁରୁ-ବନ୍ଧୁ-ସେନାପତି ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ଆଜି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ତାଙ୍କ ଆଲୋଚନାରେ । ସାଥୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଆଦର୍ଶଶ୍ବାସ ଭରି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଲୋଚନା, ବ୍ୟବହାର ଠାରୁ ଚଳଣି ମଧ୍ୟ ଦେଇ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଜୀବନଧାରାର ଚିତ୍ର ସାଥୀମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଆଜି ଦେଇଥିଲେ ।

ସେଇ ଗୋପାଳପୁରଠାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ । ଦୀର୍ଘ ରାତ୍ରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କମ୍ବେଡ଼ ସୁନ୍ଦରାୟାଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କରି ତା'ପର ଦିନର ବୈଠକ ଓ ସାଧାରଣ ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେଇ ସୁନ୍ଦରାୟାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଫେରିଲେ । ସାଥୀ ସୁନ୍ଦରାୟାଙ୍କ ସେ ୩ ଦିନର ରହଣି ପାର୍ଟିକୁ ଯେପରି ଏକ ନୂତନ ଆଲୋକରେ ଉଦ୍ଭାସିତ କରି ଦେଇଥିଲା । ସକଳ ବିଭ୍ରାନ୍ତି ଦୂର ହୋଇ ଗୋଟାଏ ବିପ୍ଳବୀ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ନେଇ ସମଗ୍ର ପାର୍ଟି ସଜିୟ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ସେଇ ଉତ୍ସାହ ଭିତରେ ହେଲା ନୀଳଗିରିରେ କୃଷକ ସଭାର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କାଉନସିଲର ସଭ୍ୟ ଭାବେ ମୋତେ ରାଜ୍ୟ କୃଷକ ସଭା ଆବାହକର ଦାୟିତ୍ବ ତୁଲାଉବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ବନମାଳୀ ଦାସ ଅସୁସ୍ଥ ଆସାନ୍ତି । ନୀଳଗିରିରେ ପ୍ରସ୍ତୁତି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହାୟତା ପାଇଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନା ଲାଗିଲାବେଳେ ମୁଁ ଲାଗିଲି ରିପୋର୍ଟ ଓ ପ୍ରସ୍ତାବମାନ ଚିଠା କରିବାରେ । ଅଖିଳ ଭାରତ କୃଷକ ସଭାର ନବନିର୍ବାଚିତ ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ତଥା ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଯୁକ୍ତପ୍ରଞ୍ଚ ସରକାରର ରାଜସ୍ୱମନ୍ତ୍ରୀ କମ୍ବେଡ଼ ହରେକୃଷ୍ଣ କୋନାର ଏ ସମ୍ମିଳନୀ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିବା ସହିତ ସାଧାରଣ ସଭାରେ ଥିଲେ ମୁଖ୍ୟ ବକ୍ତା । କୃଷକ ଓ କୃଷି ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀ ସଂଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଗ୍ରାମ ଗୁଡ଼ିକରେ ଗରିବ ଚାଷୀ, ଭାଗଚାଷୀ, କୃଷି ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏବଂ ବିଲରେ କାମ କରୁଥିବା ଧନୀ ଚାଷୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୃତ୍ତିର ମଧ୍ୟବିରମାନଙ୍କ ସହ ମିତ୍ରତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି କୃଷକ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଓ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଜମିଦାରଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ତଥା ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ପରିତ୍ରାଳିତ କରିବାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଏଠାରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଖାଦ୍ୟ, କାମ, ଜମି, ଜଳ, ରଣ ଆଦି ଉପରେ ଦାବି କରି ମଇ ୨୩ରେ ରାଜ୍ୟବ୍ୟାପୀ ବିକ୍ଷୋଭମାନ ସଂଗଠିତ କରିବାର ଆହ୍ୱାନ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟବ୍ୟାପୀ କୃଷକ ବିକ୍ଷୋଭ - ଶହୀଦ ଶିବ ଓ ସାଧୁ

ମଇ ୨୩ର କୃଷକ ବିକ୍ଷୋଭ କୃଷକ ସଭାର ସଂଗଠନ ଥିବା ୧୨ ଗୋଟି ସ୍ଥାନରେ ବେଶ ଉନ୍ମାଦନାର ସହ ସଂଗଠିତ ହେଲା । ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାର ଜଳେଶ୍ୱର ଠାରେ ଆମର ସମସ୍ତ କଳନାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ୩ ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଗରିବ ଲୋକ ଏ ବିକ୍ଷୋଭରେ ଯୋଗ ଦେଲେ । ଖାଦ୍ୟ, କାମ ଓ ରଣର ସୁନିଶ୍ଚିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଲେ ଉଠିବୁ ବୋଲି କହି ତହସିଲ ଅଫିସ ସାମନାରେ ବସିରହିଲେ । ପୋଲିସ ଉତ୍ତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ଲାଠି ଓ ଗୁଳି ଚାଳନା କରିବାରୁ ସେଥିରେ ଶିବ ଓ ସାଧୁ ଦୁଇ ଜଣ ଶହୀଦ ହେବା ସହ ବହୁଲୋକ ଆହତ ହେଲେ । ସାଥୀ ହିମାଂଶୁ ନନ୍ଦୀ ଓ ଗଜେନ୍ଦ୍ର ପରିଡ଼ାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏ ବିକ୍ଷୋଭ ସଂଗଠିତ ହୋଇଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଉ କେତେକଙ୍କୁ ଗିରଫ କରି ବାଲେଶ୍ୱର ଜେଲକୁ ପଠାଇ ଦିଆଗଲା ।

ଏ ଖବର ମିଳିବା ମାତ୍ରେ ସାଥୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନାଙ୍କ ମୋଟର ସାଇକେଲରେ ଆମେ ଦୁହେଁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ ଦୀର୍ଘ ପଥ ଅତିକ୍ରମ କରି ଜଳେଶ୍ୱରରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ସେଠାରେ

ଯୋଜନା କରି ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲା ତମାମ ପ୍ରତିବାଦ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂଗଠିତ କରିବାର ଆନ୍ଦୋଳନ କରୁଥିବା ବେଳେ ବାଲେଶ୍ୱରଠାରେ ମୋତେ ଗିରଫ କରାଗଲା । ଜଳେଶ୍ୱର ଠାରେ ଗୁଳି ଚାଳନା ପରେ ଲୋକଙ୍କ ଟେକା ମାଡ଼ରେ ଆହତ ହୋଇଥିବା ଏସ୍.ପି. ମୋ ଉପରେ ରାଗ ସୁଝାଇବାକୁ ମଦ ପିଇ ପ୍ରାୟ ମାତାଲ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାନାକୁ ଆସି ମୋ ସହ ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର କଲେ । ମୋ ସହ ଝଗଡ଼ା କରି ମୋତେ ପିଟିବାର ମତଲବ ତାଙ୍କର ଥିଲା । ମାତ୍ର କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ତାଙ୍କୁ ନିରସ୍ତ କରି ମୁଁ ସେ ସୁଯୋଗ ତାଙ୍କୁ ଦେଇ ନଥିଲି । ତା' ପରଦିନ କବି ବ୍ରଜନାଥ ରଥ ମୋତେ ଜାମିନରେ ନେଲେ । ବିପ୍ଳବୀ କବି ମନମୋହନ ମିଶ୍ର ମଧ୍ୟ ପହଞ୍ଚିଲେ ଏବଂ ହିମାଂଶୁ ନନ୍ଦୀ ଓ ଗଜେନ୍ଦ୍ର ପରିଡ଼ା ପ୍ରମୁଖ ଜାମିନରେ ଆସିଲେ । ଜଳେଶ୍ୱର ବନ୍ଦ ସହ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତିବାଦ ସଭାମାନ କରି ଆମେ ଫେରିଲୁ ।

ଖୋର୍ଦ୍ଧା ସମ୍ମିଳନୀ

ସେଇ ୧୯୬୮ରେ ସି.ପି.ଆଇ(ଏମ୍)ର ଅଷ୍ଟମ କଂଗ୍ରେସ ହେବାକୁ ଥାଏ । ତା' ପୂର୍ବରୁ ଆମର ସଂଗଠନ ଥିବା ବାଲେଶ୍ୱର, କଟକ, ପୁରୀ ଓ କୋରାପୁଟର ଜିଲ୍ଲା ସମ୍ମିଳନୀମାନକରି ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ବନମାଳୀ ଦାସ ବୁଲିବା ଅବସ୍ଥାରେ ନଥିବାରୁ ମୋତେ ହିଁ ଜିଲ୍ଲା ସମ୍ମିଳନୀଗୁଡ଼ିକୁ ଯିବାଠାରୁ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ ପାଇଁ ରିପୋର୍ଟ ଆଦି ଚିଠା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ସବୁ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ପୂର୍ବ ବଡ଼ଜେନା ଯାହା ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ, ସେ ମୋଟର ସାଇକେଲରୁ ପଡ଼ିଯିବାରୁ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିରହିଲେ । କଟକରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଉରେଜନା ସୃଷ୍ଟି ହେବାରୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ନନା ଆସିପାରିଲେ ନାହିଁ । ରମେଶ ପଣ୍ଡା ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଲେ ରଣପୁର ପଞ୍ଚାୟତସମିତି କାମରେ । ମୁଁ ସେଥର ନୟାନ୍ତ ହୋଇଗଲି । କେନ୍ଦ୍ରରୁ ଆସିଥାଆନ୍ତି ପଲିଟିବ୍ୟୁରୋ ସଦସ୍ୟ କମ୍ପେଡ଼ ପ୍ରମୋଦ ଦାଶଗୁପ୍ତ । ସଂଶୋଧନବାଦୀ ସାଂଗଠନିକ କାର୍ଯ୍ୟଧାରା ପରିତ୍ୟାଗ କରି ରାଜ୍ୟର କେତେକ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଅଞ୍ଚଳରେ ଜନଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ସଂଗଠନର ବିକାଶ ଘଟାଇବାକୁ ଏବଂ ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବାକୁ ସେ ସମ୍ମିଳନୀରେ ପାର୍ଟିର ସଭ୍ୟ ସମର୍ଥକମାନଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲା । ପାର୍ଟିର ଏକ ପତ୍ରିକା ପ୍ରଥମେ ମାସିକ 'ସାମ୍ୟବାଦୀ' ରୂପେ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା । ସାଥୀ ବନମାଳୀ ଦାସ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବେ ସଂପାଦକ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେହେଁ ସବୁ ଦାୟିତ୍ୱ ପଡ଼ିଲା ମୋ ଉପରେ ।

ଅଷ୍ଟମ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ

ସେଇବର୍ଷ ଡିସେମ୍ବର ଶେଷବେଳକୁ କେରଳର କୋଟ୍ଟିନଠାରେ ହେଲା ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ଅଷ୍ଟମ କଂଗ୍ରେସ । ଈଶ୍ବର ଦାସ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନା, ରମେଶ ପଣ୍ଡା ଓ ମୁଁ ଯାଇଥାଉ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବେ । କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ସଭ୍ୟ ଥାଇ ସାଥୀ ବନମାଳୀ ଦାସ ଏ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସକୁ ଯାଇପାରିଲେ ନାହିଁ । କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ବୈଠକଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ମିଟିଂରେ ମୁଁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ କେଇଥର ଯୋଗ ଦେଇଛି । ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସରେ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ତରଫରୁ ମୋତେ ହିଁ କହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଭାରତୀୟ ପୁଞ୍ଜିପତି ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରଧାନ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ଶକ୍ତି ହ୍ରାସ ଘଟିଥିବାବେଳେ ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଦଳ ଓ ଜନସଂଘ ପ୍ରମୁଖ ତା’ର ସୁଯୋଗ ନେଇ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ବସିଥାଆନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ଉଭୟ କଂଗ୍ରେସ ଓ ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସକଳ ବାମପନ୍ଥୀ, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ, ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ, ଦେଶପ୍ରେମୀଶକ୍ତିକୁ କିପରି ଏକ ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାପାଇଁ ସମବେତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ତାହାହିଁ ଥିଲା ଏ ମହାସମ୍ମିଳନୀ ଆଗରେ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଶ୍ନ । ସେଥିପାଇଁ ଆମର ଗଣଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ଦୃଢ଼ ଶକ୍ତିବୃଦ୍ଧିପାଇଁ ଲାଗିପଡ଼ିବାକୁ ସମଗ୍ର ପାର୍ଟିକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ସଂଶୋଧନବାଦ ଓ ବାମପନ୍ଥୀ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ଚଳାଇବା ସହ ଆପଣାର ସଂଗଠନକୁ ମାର୍ଜିତ କରିବାକୁ କୁହାଯାଇଥିଲା । ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ଶେଷରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ବିଶାଳକାୟ ଶୋଭାଯାତ୍ରାର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଏବଂ ଦୀର୍ଘ ରାତ୍ରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଗଣସମାବେଶ ଥିଲା ଅଭୂତପୂର୍ବ । ଫେରିଲାବେଳେ ଈଶ୍ବର ଦାସ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ମୁଁ ପଣ୍ଡିଚେରୀରେ ଦୁଇ ଦିନ କଟାଇ ଫେରିଲୁ । ମୋର ପୁରୁଣା ବନ୍ଧୁ ବିଶ୍ବମ୍ଭର ସାମନ୍ତ ଓ ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ ଆତିଥ୍ୟ ଲାଭ କରିବା ସହିତ ବହୁ ପରିଚିତ ଲୋକଙ୍କ ସହ ସେଠାରେ ହେଲା ଦେଖାସାକ୍ଷାତ ।

କଟକକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ

୧୯୬୯ରୁ ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ ଅଫିସ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେଲା କଟକ । ମୁଁ ଯାଇ ରହିଲି କଟକରେ । ‘ସାମ୍ୟବାଦୀ’ର ପ୍ରକାଶନ ପାଇଁ ଏହା ଆବଶ୍ୟକ ହେଲା । ପ୍ରଥମେ ଦୁଇ ତିନିମାସ ସାଥୀ ବନମାଳୀ ଦାସ ‘ସାମ୍ୟବାଦୀ’ ପାଇଁ ଲେଖୁଥିଲେ ଓ କଟକରେ ଆସି କିଛିଦିନ ରହୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ପରେ ସେ ନ ଆସିବାରୁ ସବୁ ଦାୟିତ୍ବ

ପଡ଼ିଗଲା ମୋ ଉପରେ । ତା' ଛଡ଼ା କଟକରେ ପାର୍ଟିଗଢ଼ିବା ଦାୟିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ନେଇଥାଏ । ବାମା କର୍ମଚାରୀ, ରିଫ୍ୟୁଜି କଲୋନୀ, ଦୁଇଜଣ ଛାତ୍ର ସାଥୀଙ୍କ ସହିତ ମୋର ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣନନାଙ୍କର କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଂପର୍କକୁ ନେଇ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା ପାର୍ଟି । ଲକ୍ଷ୍ମଣନନା ଅବଶ୍ୟ, ପିପୁଲ୍ସ ଡେମୋକ୍ରାସୀ ଓ ଦେଶ ହିତୈଷୀର ଏଜେନ୍ସି ଚଳାଇ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ କାମ କରୁଥିଲେ । ପରେ ଅନ୍ୟ ସାଥୀ ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଲେ । ବେଷ୍ଟକାର ହାଜସ୍କୁଲରେ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଥିବା ସାଥୀ ବଂଶୀଧର ଦାସ ଓ ଶିକ୍ଷକ ଥିବା ସାଥୀ ଲକ୍ଷ୍ମୋଦର ନାୟକଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ ତରତ୍ତପଡ଼ାରେ କୃଷକ ସମ୍ମିଳନୀ ହୋଇ କଟକ ଜିଲ୍ଲା କୃଷକ ସଭାକୁ ରୂପ ଦିଆଗଲା । ସେହିଠାରେ ହିଁ ମୋର ପରିଚୟ ହେଲା ଅଜେୟ ରାଉତଙ୍କ ସହ । ଲକ୍ଷ୍ମୋଦର ତାଙ୍କୁ ଆଣି ପରିଚୟ କରାଇଲେ । ତାଙ୍କୁ ଦିଆଗଲା ଜିଲ୍ଲା କୃଷକ ସଭାର ଦାୟିତ୍ୱ । ପରେ ସାଥୀ ଅନନ୍ତ ପ୍ରଧାନ ଆଗେଇ ଆସି କଟକ ଜିଲ୍ଲା କୃଷକ ସଭା କାମ କଲେ ।

ସି.ପି.ଆଇ. ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ଛାତ୍ରସଂଘରୁ ଅଲଗା ହେବାପରେ ଏଇ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନର ନେତାଥିଲେ ଅଶୋକ ମହାନ୍ତି । ପରେ ସେ ନକ୍ସଲପନ୍ଥୀ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଛାତ୍ର ସଂଗଠନକୁ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ବ୍ୟବହାର କଲେ । ନକ୍ସଲପନ୍ଥୀଙ୍କ କବଜାରୁ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନକୁ ମୁକୁଳାଇ ଆଣିବା ପାଇଁ ଭଦ୍ରକରେ ତା'ର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ କରାଗଲା ଏବଂ ତା' ନେତୃତ୍ୱରେ ରହିଲେ ଶକ୍ତିଧର ଦାସ ଓ ନରେନ୍ଦ୍ର ସେନାପତି । ଏଥିପାଇଁ ମୋତେ ଭଦ୍ରକରେ ରହି ଅଶୋକ ମହାନ୍ତି ପ୍ରମୁଖଙ୍କୁ ମୋ ସହ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆଲୋଚନାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରଖି ଛାତ୍ର ସମ୍ମିଳନୀ ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ଏହି ସମୟରେ ଯାଜପୁର ରୋଡ଼ରେ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା ଫେରୋକ୍ତୋମ କାରଖାନା ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଯୁନିୟନ । ରାଜପ୍ଲାନର ସାଥୀ ନେଟମଲ୍ ସେଠିଆଙ୍କ ପରିବାରର ସେଠାରେ ଏକ ଲୁଗା ଦୋକାନ ଥାଏ । ସେଇ କାମରେ ସେ ଆସି ସେଠାରେ ଥିବାବେଳେ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସହ ସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ମୋତେ ଟାଣିଲେ । ସଲିଲ ସିଲ୍ ଓ ରଘୁନାଥ ଦାସ ପ୍ରମୁଖ ଆଉ କେତେ ଜଣ ସେଠାରେ ବାହାରିଲେ । ମୋତେ ବାରମ୍ବାର ସେଠାକୁ ଯାଇ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ସଂଗଠନ ପରିଚାଳନା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ପରେ ଅଜେୟ ରାଉତ ସେଠାରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେଲେ । ସେଠାରେ କୃଷକ, ଯୁବକ ଓ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାମର ବିକାଶ ଘଟିଲା । ଫେରୋକ୍ତୋମ କାରଖାନାରେ ଧର୍ମଘଟ କରିବା ଏବଂ ଯାଜପୁର ରୋଡ଼ରେ 'ବନ୍ଦ' ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂଗଠିତ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ଆମ ଶକ୍ତି ସେଠାରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ୧୯୭୩ ବେଳକୁ ଆମର କେତେକ ଦୁଃସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ସେଠାରେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିଲା ।

ରାଜ୍ୟବ୍ୟାପୀ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ

ସେଇ ୧୯୬୯ରେ ହେଲା ରାଜ୍ୟବ୍ୟାପୀ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ । ମେଡ଼ିକାଲ କଲେଜ ଛାତ୍ରଙ୍କ ଉପରେ ପୋଲିସ ଆକ୍ରମଣରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷାଗତ ଅଧିକାର ଓ ନାଗରିକମାନଙ୍କ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଅଧିକାର ଆଦି ପ୍ରଶ୍ନ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ତୋଳି ଧରିଲା । ଏହା ରାଜ୍ୟବ୍ୟାପୀ ରୂପ ନେଲା । ତା' ପୂର୍ବରୁ ଛାତ୍ର ଫେଡ଼େରେସନ୍ ସମ୍ମିଳନୀ ହୋଇ ସଂଗଠନକୁ କିଛିଟା ସଜଡ଼ା ଯାଇଥିବାରୁ ସେମାନେ ଏଥିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରି ଏକ ବିଶେଷ ଭୂମିକା ନେବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲେ । ଅରୁଣ ଦେ ହେଲେ କ୍ରିୟାନୁଷ୍ଠାନ କମିଟିର ମୁଖପାତ୍ର । ସେତେବେଳକୁ ସେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ସହ ମଧ୍ୟ ଘନିଷ୍ଠ ଥିଲେ । ଏ ସବୁ ଯୋଗୁଁ ମୁଁ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇଗଲି । ସି.ପି.ଆଇ.ର ଆଶିଷ ମହାପାତ୍ର ମଧ୍ୟ ଜଡ଼ିତ ଥିଲେ । ପ୍ରଦୀପ୍ତ ମିଶ୍ର ନାମକ ଜଣେ ଛାତ୍ର ପୋଲିସ ଗୁଳିରେ ନିହତ ହେବାପରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଉଗ୍ରରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲା । ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନବେଳେ ସି.ପି.ଆଇ., ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ଓ ସଂଯୁକ୍ତ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିଙ୍କ ମିଳିତ ମଞ୍ଚ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା । ରାଜ୍ୟ ସରକାରରେ ଥିବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦଳ ଓ ଜନକଂଗ୍ରେସ ସହ ପ୍ରଜା-ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ନିର୍ବାଚନବେଳୁ ଥିବା ସଂପର୍କ ତୁଟିଲା ଏବଂ ସେମାନେ ଆମ ସହ ସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ମଧ୍ୟ ସତର୍କ ହୋଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନରମ ମନୋଭାବ ନେଲେ । ଆମ ଛାତ୍ରନେତା ସାଥୀ ଶକ୍ତିଧର ଦାସ ଓ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ପତି ଅଗ୍ରଣୀ ହୋଇ ସରକାରର କେତେକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଉପରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲେ । ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆମ ପରାମର୍ଶରେ ପରିଚାଳିତ ଛାତ୍ର ସଂଗଠନର ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କଲା ।

ସେହି ସମୟରେ ରାଉରକେଲାରେ ଛାତ୍ରମାନେ ତାଳଚେର-ବିମଳାଗଡ଼ ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ ଲାଗି ଦାବିକରି ଆନ୍ଦୋଳନ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରତି ରେଳବାଇର ଅବହେଳାକୁ ତୋଳିଧରି ଏ ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣଦ୍ୱାରା ଖଣିଜସଂପଦ ଭରା ଏ ଅଞ୍ଚଳର ବିକାଶ ହେବାସହିତ ତାହା ଶିଳ୍ପାୟନରେ ସହାୟକ ହେବ ବୋଲି ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିଥାଆନ୍ତି । ଏହାସହିତ ଓଡ଼ିଆ-ଅଣଓଡ଼ିଆ ଭେଦଭାବର ମନୋଭାବ ମଧ୍ୟ ଥାଏ । ଏ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତା ଥାଆନ୍ତି ଛାତ୍ରନେତା ବିଷ୍ଣୁ ମହାନ୍ତି । ତାଳଚେର-ବିମଳାଗଡ଼ ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ

ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରତି ଆମ ପାର୍ଟିର ଦୃଢ଼ ସମର୍ଥନ ଯୋଗୁ ସେମାନେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ସଂପର୍କରେ ଆସିଲେ । ସାଥୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ବିଶ୍ୱାଳଙ୍କ ଠାରୁ ଏ ଖବର ପାଇ ମୁଁ ରାଉତରକେଲା ଗଲି ଓ ଏକ କ୍ୱାଟରରେ ଦୀର୍ଘ ଆଲୋଚନାରେ ବସିଲି । ଏଥିରେ ବିଷ୍ଣୁ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସହ ଥିଲେ ଅଶୋକ ତ୍ରିପାଠୀ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବିଶୋଇ, ସୀମାଚଳ ଶୁକ୍ଳ ପ୍ରଭୃତି । ସେମାନଙ୍କର ବହୁ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ପରେ ଓଡ଼ିଶାର ବିକାଶ କିପରି ଭାରତୀୟ ବିପ୍ଳବ ସହ ଯୋଡ଼ିହୋଇ ରହିଛି ତାହା ଦର୍ଶାଇଲି । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ପାର୍ଟିକୁ ଆସିଲେ ଓ ପରେ ସେଠାରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ନେତୃତ୍ୱ ନେଲେ ।

କଂଗ୍ରେସରେ ବିଭାଜନ

ସେହି ସମୟରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଭିତରେ ଉପରଆଡୁ ବିବାଦ ସୃଷ୍ଟିହୋଇ ବିଭାଜନ ଦିଗକୁ ଗଲା । ଶାସନ ରହିଲା ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ହାତରେ । ସଂଗଠନର ନେତୃତ୍ୱ ରହିଲା ନିଜ୍ଜଳିଜାସା, ମୋରାରଜୀ ଦେଶାଇ ଓ ସଂଜୀବ ରେଡ୍ଡି ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ହାତରେ । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ଜନମତକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରି ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀମାନଙ୍କୁ ପଛରେ ପକାଇ ଦେବାକୁ ବ୍ୟାଙ୍କ ଜାତୀୟକରଣ ଓ ରାଜନ୍ୟବର୍ଗଙ୍କ ଭରାବାଟ ଆଦି କେତେକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀମାନେ ଏ ସବୁକୁ ବିରୋଧ କରିବାକୁ ଯାଇ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ଆସ୍ଥାନକୁ ଠେଲି ହୋଇଗଲେ । ଏହି ସମୟରେ ହୋଇଥିବା ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ନିର୍ବାଚନ କଂଗ୍ରେସକୁ ଦୁଇଭାଗ କରିଦେଲା ।

ଓଡ଼ିଶାରେ କଂଗ୍ରେସ ନେତୃତ୍ୱରେ ସେତେବେଳେ ଆଆନ୍ତି ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ନୀଳମଣି ରାଉତରାୟ ପ୍ରମୁଖ । ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଆସି ଓଡ଼ିଶାର କଂଗ୍ରେସକୁ ଇନ୍ଦିରାଙ୍କ ପକ୍ଷକୁ ଦେବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କଲାବେଳେ, କେନ୍ଦ୍ରର କୌଣସି ପକ୍ଷକୁ ନ ଆଉଜି ଓଡ଼ିଶାରେ କଂଗ୍ରେସକୁ ନିରପେକ୍ଷ ରଖିବାର ସ୍ନେହାନ ଦେଲେ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ । ମାତ୍ର ତାହା ସମ୍ଭବ ହେଲା ନାହିଁ । ଦୀନବନ୍ଧୁ ସାହୁ ପ୍ରମୁଖ ସଂଗଠନ କଂଗ୍ରେସକୁ ଗଲେ ଓ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ସହାୟତାରେ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ ଏକ ବଡ଼ ଅଂଶକୁ ଧରିଲେ । ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ଅଂଶ କଂଗ୍ରେସ ଛାଡ଼ି ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ଗଠନ କଲେ । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକୁ ସମର୍ଥନକରି ଆମ ପାର୍ଟି ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭି. ଭି. ଗିରିଙ୍କୁ ଜିତାଇବାରେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନେଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ ଆମେ ସଂଗଠନ କଂଗ୍ରେସ,

କାନ୍ଦିରା କଂଗ୍ରେସ ଓ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସଙ୍କ ଠାରୁ ସମ-ଦୂରତ୍ବ ରକ୍ଷା କରିଥିଲୁ ।

ଏହି ପରିସ୍ଥିତିର କଳନା କରି ଆମର କୌଶଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ୧୯୭୦ ମେ ମାସ ଦ୍ବିତୀୟାର୍ଦ୍ଧରେ ବାଲେଶ୍ବରଠାରେ ହେଲା ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟକମିଟି ବୈଠକ । ରାଜ୍ୟର ତିନୋଟିଯାକ ବୁର୍ଜୁୟା ଶିବିରରୁ କୌଣସି ପକ୍ଷକୁ ନ ଆଉଜି ବିଭିନ୍ନ ଜନ ସମସ୍ୟା ଉପରେ ସି.ପି.ଆଇ. ଓ ସଂଯୁକ୍ତ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସହ ମିଳିତ ହେବା ଏବଂ ଆମର ବିକଳ ନୀତି ସମୂହ ଓ ବିଶେଷତଃ ଭୂସଂସ୍କାର ପାଇଁ ଅଭିଯାନ ଚଳାଇବାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଏଠାରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ଏ.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ସି.ରୁ ଆମ ଯୁନିୟନମାନେ ଅଲଗାହୋଇ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଟ୍ରେଡ୍ ଯୁନିୟନ କେନ୍ଦ୍ର ଗଠନ ପାଇଁ କଳକାତାରେ ସମ୍ମିଳନୀର ଆୟୋଜନ କରିଆସାନ୍ତି । ତା'ପରେ ହେବାକୁ ଥାଏ ଛାତ୍ର ଫୁଣ୍ଡରେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ସଂଗଠନ ଗଢ଼ିବା ବିଷୟ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ଲାଗି ବୈଠକ । ଏ ଦୁଇ ଫୁଣ୍ଡର ଦାୟିତ୍ବ ମୁଁ ତୁଲାଉଥିବାରୁ ଦୁଇଟିଯାକ ସମ୍ମିଳନୀପାଇଁ ମୋତେ ପଠାଇବାକୁ ରାଜ୍ୟ କମିଟି ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲେ । ତେଣୁ ମୁଁ ଆଉ କଟକ ନଫେରି ସେଇ ବାଲେଶ୍ବରଠାରୁ ହିଁ ପ୍ରମୋଦ ଦାଶଗୁପ୍ତଙ୍କ କାରରେ କଳକାତା ଗଲି ।

ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ. ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସମ୍ମିଳନୀରେ

କଳକାତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ୧୯୭୦ ମଇ ମାସ ଶେଷ ସପ୍ତାହର ସେ ଟ୍ରେଡ୍ ଯୁନିୟନ କନ୍ଫେରେନ୍ସ ଥିଲା ଏ.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ସି.ର ତାଙ୍ଗେ ନେତୃତ୍ବ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହର ଏକ ସମ୍ମିଳନୀ । ତାଙ୍ଗେ ନେତୃତ୍ବର ଶ୍ରେଣୀ-ସହଯୋଗୀ ନୀତିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ଶ୍ରେଣୀସଂଗ୍ରାମପାଇଁ ଶ୍ରମିକଶ୍ରେଣୀର ଏକତା ଓ ଏକତା ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମର ନୀତି ଉପରେ ସଂଗଠନକୁ ଗଢ଼ି ତୋଳିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା । ଏହା ସହିତ ଶ୍ରମିକଶ୍ରେଣୀର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସମାଜବାଦ ଦିଗକୁ ଆଗେଇ ଯିବାକୁ ଶ୍ରମିକଶ୍ରେଣୀକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଟ୍ରେଡ୍‌ୟୁନିୟନ କେନ୍ଦ୍ର, ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ. ଗଠନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଏଠାରେ ନିଆଯାଇଥିଲା । ମୋ ସହ ଏ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ରାଉରକେଲାକୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୁଦାଲି, ଲକ୍ଷ୍ମୋଦର ନାୟକ, ଟେନ୍‌ସାରୁ ବି.ସି. ସାହୁ, ଏସ୍.କେ.ଦେ, ଯାଜପୁର ରୋଡ଼ରୁ ନେଟମଲ୍ ସେଠିଆ, କଟକରୁ ପରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଦସିବାବନ ସ୍ବାଇଁ । ସେତିକିବେଳେ କମ୍ବେଡ଼ ପ୍ରମୋଦ ଦାଶଗୁପ୍ତ ଓ ପକ୍ଷିମବଜାର ପାର୍ଟିନେତାମାନଙ୍କ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ସାଥୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ବିଶ୍ୱାଳଙ୍କୁ ପକ୍ଷିମବଜାର ପାଣିହାଟିରୁ ଆଣି

ରାଉରକେଲାରେ ଅବସ୍ଥାପିତ କରିବାର ତୃତୀୟ ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲୁ । ୧୯୬୯ ଶେଷ ବେଳକୁ ସାଥୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ ନାୟକ ମଧ୍ୟ ରାଉରକେଲାରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ଛାତ୍ର ମଞ୍ଚ

ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ ପାର୍ଟିର ଛାତ୍ର ଫୁଲ୍ ବାୟିତ୍ବରେ ଥିବା ସାଥୀ ଓ ନେତୃ ସ୍ଥାନୀୟ ଛାତ୍ର ସାଥୀମାନଙ୍କ ସହ ପି. ବି. ତରଫରୁ କମ୍ପେଡ୍ ସୁନ୍ଦରାୟା, ବାସବପୁରୀୟା ଓ ପ୍ରମୋଦ ଦାଶଗୁପ୍ତ ମିଳିତ ହୋଇ ୧୯୭୦ ଜୁନ ୩ ଓ ୪ରେ ହେଲା ଏକ ବୈଠକ । ଏଥିରେ ଓଡ଼ିଶାରୁ ମୋ ସହିତ ଛାତ୍ରସାଥୀ ଶକ୍ତିଧର ଦାସ ମଧ୍ୟ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଶିକ୍ଷା ସମସ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକ ସହ ପ୍ରଚ୍ଛଳିତ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ନୀତିର ବିକଳ ନୀତି ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବାପାଇଁ ଏକ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଛାତ୍ର ସଂଗଠନ ଗଠନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ସେଠାରେ ନିଆଯାଇଥିଲା ।

ସେଇ ୧୯୭୦ରେ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଏସ୍.ଏଫ୍.ଆଇ. ଗଠିତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ହେଲା ଓଡ଼ିଶାର ଛାତ୍ର ସମ୍ମିଳନୀ । ଏ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ଆସିଥିଲେ ସାଥୀ ଜ୍ୟୋତି ବସୁ । ସମ୍ମିଳନୀର ବାର୍ତ୍ତା ପହଞ୍ଚାଇଦେବା ପରେ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରୁ ଛୁଟି ଆସିଥିଲେ ଛାତ୍ର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ । ସମସ୍ତ କଳନାକୁ ପଛରେ ପକାଇଦେଇ ଏତେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଓ ଅଧିକ ସ୍ଥାନରୁ ଛାତ୍ର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଆସିଲେ ଯେ, ତାହା ଏ ସମ୍ମିଳନୀର ସଂଗଠକମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଚକିତ କରି ଦେଇଥିଲା । ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଯୁକ୍ତଫୁଲ୍ ସରକାରର ଉପମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବେ କମ୍ପେଡ୍ ଜ୍ୟୋତି ବସୁଙ୍କ ଖ୍ୟାତି ଯୋଗୁ ଖୋଲା ଅଧିବେଶନର ବକ୍ତା ଭାବେ ସେ ଥିଲେ ଏକ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଆକର୍ଷଣ । ତା' ସହିତ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଆମ ଛାତ୍ର ସାଥୀମାନଙ୍କ ଭୂମିକା, ନୂଆ ନୂଆ ଅଞ୍ଚଳ ସହ ସଂପର୍କ ଓ ବିଶେଷ ଭାବେ ଗଞ୍ଜାମର ଛାତ୍ରନେତାମାନଙ୍କର ଆମ ସହ ଯୋଗଦାନ ଯୋଗୁଁ ଏ ସମ୍ମିଳନୀ ଏପରି ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ।

ଗଞ୍ଜାମରେ ସଂଗଠନର ଭିତ୍ତିସ୍ଥାପନ

ସେଇବର୍ଷ ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧରେ ଗଞ୍ଜାମର ନୂଆ ଛାତ୍ର ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବାରେ ଆମେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲୁ । ଅନ୍ୟ କେତେକ ସାଥୀଙ୍କ ଆପତ୍ତି ସତ୍ତ୍ୱେ ମୋତେ ଏଥିପାଇଁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଉଦ୍ୟମ ନେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏଇ ଛାତ୍ରମାନେ ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶା ବିପ୍ଳବୀ ଛାତ୍ର ସାମ୍ବୁଧ୍ୟ ନାମରେ ମିଳିତ ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ ଆନ୍ଦୋଳନ କରୁଥିବା ବିଷୟ ସେତେବେଳେ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିବା ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଟାଙ୍ଗିର ବିଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ଆମର ପୁରୁଣା ସାଥୀ ତଥା

ମୋ ଭଣଜା ସୁବାସ ପଟ୍ଟନାୟକ(ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଡ଼ଭୋକେଟ୍) ମୋତେ କହିବାପରେ ମୁଁ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇଥିଲି । ତଦନୁଯାୟୀ ବ୍ରହ୍ମପୁରର ଆର.କେ. ହଷ୍ଟେଲ୍‌ଠାରେ ଏକ ବୈଠକର ଆୟୋଜନ ହେଲା । ତାହା ପରିଣତ ହେଲା ଦୁଇଦିନବ୍ୟାପୀ ଶିକ୍ଷା ଶିବିରରେ । ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଥିବା ନକସଲପନ୍ଥୀ ବିଭ୍ରାନ୍ତି ଦୂର ହେବାପରେ ଏମାନେ ଆମ ସହ ଯୋଗଦେବାକୁ ରାଜି ହେଲେ । ମାତ୍ର ସବୁ ଆଲୋଚନାଶେଷରେ ମୋତେ ସାଥୀ କାଲୁ ପଣ୍ଡା ଏକାନ୍ତରେ କହିଲେ ଯେ, ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଜେଲରେ ଥିବା ଏମାନଙ୍କ ତତ୍କାଳୀନ ନେତା ସନ୍ତୋଷ ମହାପାତ୍ର, ଭାଗିରଥୀ ମିଶ୍ର ଓ ବସନ୍ତ ପଣ୍ଡା ଏଥିରେ ରାଜି ନ ହେଲେ କେହି ହେଲେ ଆମ ସହ ଯୋଗଦେବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ସେଦିନ ଜେଲରୁ କୋର୍ଟକୁ ଆସିଥିବା ଏ ୩ ଜଣଙ୍କୁ ଭେଟିଲି । ସେମାନେ ଯାହା ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲେ ସେଥିରେ ଅଧିକ ଆଲୋଚନା ଆବଶ୍ୟକ ଦେଖି ଜେଲ-ଭ୍ୟାନ ଭିତରେ ଏମାନଙ୍କ ସହ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ଆଲୋଚନା କରି ତାଙ୍କ ସମେତମୋଡ଼ନ କଲି । ସେଇ ଶିକ୍ଷା ଶିବିରରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା ସାଥୀ ମାନେ ହିଁ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାରେ ପାର୍ଟିକୁ ଗଢ଼ି ତୋଳିଲେ ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର ଲୋକସଭା ଆସନରୁ ପ୍ରତିଦୃଢ଼ିତା -

ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ପ୍ରାର୍ଥୀ ସଞ୍ଜିବ ରେଡ୍ଡାଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରି ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭି.ଭି.ଗିରିଙ୍କ ବିଜୟପରେ ଆପଣାର ଶକ୍ତି ସଂହତ କରିବାକୁ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ପାଇଁ ଗଲେ । ସି.ପି.ଆଇ. ହୋଇଥାଏ ଇନ୍ଦିରାକଂଗ୍ରେସର ମିତ୍ର । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରଦଳ ସହ ସଂଗଠନକଂଗ୍ରେସ ଓ ଜନସଂଘଙ୍କ ମହାମେଣ୍ଟ ଗଢ଼ିଉଠିଲା ଇନ୍ଦିରାକଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧରେ । ସଂଯୁକ୍ତ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ମଧ୍ୟ ଯୋଗଦେଲା ସେଇ ମହାମେଣ୍ଟରେ । ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଜା ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ପୂର୍ବରୁ କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗ ଦେଇଥାଏ । ରାଜ୍ୟରେ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ କଂଗ୍ରେସ ଉପରୋକ୍ତ ଦୁଇ ପକ୍ଷରୁ କୌଣସିଟିରେ ଯୋଗ ନ ଦେଇ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱାର୍ଥ ରକ୍ଷାର ସ୍ନେହାନ୍ତ ଉପରେ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସରେ ପରିଣତ ହୋଇଥାଏ । ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ) କୌଣସି ପକ୍ଷକୁ ନଯାଇ ସ୍ୱାଧୀନ ଅବସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ ।

୧୯୭୧ର ଏହି ନିର୍ବାଚନରେ ମୋର ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୋତେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସନରୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ କରିବାପାଇଁ ପାର୍ଟିର ପଲିଟବ୍ୟୁରୋ ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲା । ନିର୍ବାଚନରେ ନିଜେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହୋଇ ଲଢ଼ିବାର ଅଭିଜ୍ଞତା ପୂର୍ବରୁ ମୋର ନଥିଲା । ଏତେ ନିର୍ବାଚନ

ଲଢ଼େଇ ପରିତ୍ରାଳନା କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଟିକିଏ ଅସ୍ବାଭାବିକ ଲାଗୁଥାଏ । ମୁଁ ପ୍ରାର୍ଥା ଓ ମୁଁଥିଲି ମୁଖ୍ୟ ସଂଗଠନ । ଏ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଥିଲି ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଚାରକ ପ୍ରବକ୍ତା । ତା' ସହିତ ଆମ ପାର୍ଟିର ନିର୍ବାଚନ ସଂଗ୍ରାମ ପରିତ୍ରାଳନା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ସବୁ କାମ ମଧ୍ୟ ମୋତେ କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଜଟଣୀ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ବେଗୁନିଆ, ବାଣପୁର, ଖଣ୍ଡପଡ଼ା ଓ ଦଶପଲ୍ଲୀ ହୋଇଥାଏ ମୋ ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ । କଂଗ୍ରେସର ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସର ବିଭୁଧେନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦଳର ହରିହର ମିଶ୍ର ମଧ୍ୟ ଏଠାରୁ ପ୍ରାର୍ଥା ଆସାନ୍ତି । ଆମର ସୀମିତ ସଂଗଠନ ସାଂଗକୁ ମୁଁ ଲାଭୁଥାଏ ସମ୍ବଳହୀନତାବେ । ମୁଁ ଆଦାୟ କରୁଥିବା ଅର୍ଥରୁ ମୋତେ ନୀଳଗିରି ଓ ବ୍ରହ୍ମଗିରିର ନିର୍ବାଚନ ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ଦେବାକୁ ପଡୁଥାଏ । ଖଣ୍ଡେ ପୁରୁଣା ଅଷ୍ଟିନ ଗାଡ଼ି ଭଡା କରି ବୁଲିଲା ବେଳେ ତାହା ବାରମ୍ବାର ଭାଙ୍ଗୁଥାଏ । ପରେ ବାପା ଖଣ୍ଡେ ପୁରଣା ଜିପ ଶସ୍ତ୍ରରେ କିଣି ମୋତେ ଦେବାରୁ ମୋର ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀ ବୁଲିବା ସମ୍ଭବ ହେଲା । ଆମର ସଂଗଠନ ଥାଏ ରଣପୁର ଓ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ । ରଣପୁରର ପାର୍ଟି ସଂପାଦକ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମହାପାତ୍ର ମୋତେ ବଳ ଯୋଗାଇ କହିଥିଲେ ଯେ, ଗୋଟାଏ ସଭାକୁ ଯିବା ଛଡ଼ା ମୁଁ ରଣପୁର ଯିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ତାହାହିଁ ମୁଁ କଲି । ତା' ସତ୍ତ୍ୱେ ରଣପୁରରେ ଆମର ବିଧାନସଭା ପ୍ରାର୍ଥୀ ରମେଶ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଠାରୁ ବେଶି ଭୋଟ ପାଇଥିଲି । ବାଣପୁରରେ ମଧ୍ୟ କଲେଜ ଛାତ୍ରମାନେ ପ୍ରସନ୍ନ ପାଟଶାଣୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ମୋ ପାଇଁ ଲାଗିବାରୁ ମୁଁ ଆମ ବିଧାନସଭା ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭୁବନେଶ୍ୱର ମହାରଣାଙ୍କ ଠାରୁ ବେଶି ଭୋଟ ପାଇଲି । ମୋ ସହ ପୂର୍ବର ସଂପର୍କ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବେଗୁନିଆ ଓ ଚନ୍ଦକାର ସି.ପି.ଆଇ. ସାଥୀ ମାନେ ତାଙ୍କ ପାର୍ଟି ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ମୋ ପାଇଁ ଲାଗିଲେ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଅଜେୟ ରାଉତ ଓ କ୍ଷିତୀଶ ବିଶ୍ୱାଳ ପ୍ରଭୃତି ଲାଗିପଡ଼ି ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାର ଗୋଟାଏ ପତିଆରା ସୃଷ୍ଟି କଲେ । ଆମର କୌଣସି ସଂପର୍କ ନଥିବା ଖଣ୍ଡପଡ଼ାରେ ଥିଲେ ପାରପ୍ରସାଦ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଦଶପଲ୍ଲୀ କଥା ବାପା ଯାହା ବୁଝୁଥିଲେ । କଂଗ୍ରେସର ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଲକ୍ଷେ ୫ ହଜାର ଭୋଟପାଇ ଜିତିଥିଲା ବେଳେ ସମ୍ବଳହୀନତାବେ ମୁଁ ପାଇଥିଲି ୪୭ ହଜାର ଭୋଟ । ତାହାଥିଲା ଆମ କଳନାଠାରୁ ଅଧିକ । ଏ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାରରେ ଆସି ସାଥୀ ପ୍ରମୋଦ ଦାଶଗୁପ୍ତ ବାଣପୁର ଓ ଭୁଷଣପୁରରେ ଦୁଇଟି ସଭାରେ ଭାଷଣ ଦେଇଥିବା ବେଳେ ସାଥୀ ହରେକୃଷ୍ଣ କୋନାର ରଣପୁର ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ସଭା ଦୁଇଟିରେ ଭାଷଣ ଦେଇଥିଲେ । ମୋର ଏ ନିର୍ବାଚନ ସଂଗ୍ରାମରେ ଆମର ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା ସର୍ବମୋଟ ୭୦୦୦ ଟଙ୍କା ।

ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ-ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦଳ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ

ଅଧିକାଂଶ କଂଗ୍ରେସ ନେତା ଓ କର୍ମୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସକୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ “ଗରିବା-ହଟାଓ” ହାତ୍ତାଯୋଗୁଁ ବିଧାନସଭାରେ କଂଗ୍ରେସ ହେଲା ପ୍ରଥମ ଦଳ । ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ବିଧାନସଭାରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ନେତା ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେହେଁ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା ହାସଲ କରିନପାରି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦଳ ଏକାଠି ହୋଇ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାଶଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କରି ସରକାର ଗଠନ କଲେ । ବନମାଳୀ ଦାସ ଓ ରମେଶ ପଣ୍ଡା ଆମର ଦୁଇଜଣ ସାଥୀ ବିଧାନସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ । କଂଗ୍ରେସକୁ ସି.ପି.ଆଇ. ସମର୍ଥନ କରୁଥିବାବେଳେ ଆମେ କୌଣସି ପକ୍ଷକୁ ନ ଆଉଜି ସରକାରର ଜନବିରୋଧୀ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକୁ ବିରୋଧ କରିବୁ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲୁ । ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାଶଙ୍କୁ ବିଧାନସଭାକୁ ଆଣିବାପାଇଁ ରାଉରକେଲା ଉପନିର୍ବାଚନରେ ଜାକ ବିରୁଦ୍ଧରେ କଂଗ୍ରେସର ବିନାୟକ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ (ବିରୋଧୀଦଳ ନେତା) ପ୍ରାର୍ଥୀ ହୋଇଥିଲାବେଳେ ଆମେ ମଧ୍ୟ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୁଦାଲିଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ କରି ସେଠାରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରିଥିଲୁ । ଆମର ମୁଖ୍ୟ ପ୍ଲୋଗାନ୍ ଥିଲା “ବିନାୟକ-ବିଶ୍ୱନାଥ, ପୁଞ୍ଜିବାଦର ଦୁଇଟି ହାତ” ।

ରାଉରକେଲା ନିର୍ବାଚନରୁ ଫେରି ପାର୍ଟିର ଦୈନନ୍ଦିନ କାମ ଓ “ସାମ୍ୟବାଦୀ” ସଂପାଦନା ସହିତ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଥିବା ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଆରମ୍ଭ କରିଥିବାବେଳେ ଆସିଲା ୧୯୭୧ର ବାତ୍ୟା । କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ସମୁଦ୍ରକୂଳ ଅଞ୍ଚଳ ବିଶେଷ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେଲା । ଆମର ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ଧରି ରିଲିଫ କାମରେ ମୁଁ ଲାଗିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ ସରକାର ଉପରେ ଚାପ ଦେବାକୁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲି । ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରଜା ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ କଂଗ୍ରେସରେ ମିଶି ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ବିଶ୍ୱନାଥ ପଣ୍ଡିତ, ପ୍ରଦୀପ୍ତ ଦାସ, ହରିହର ବାହିନୀପତି, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାତ୍ର ଓ ଭାରବତ ବେହେରା ପ୍ରମୁଖ ଯେଉଁମାନେ କଂଗ୍ରେସକୁ ଯାଇନଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ସହ ସେଇ ବାତ୍ୟା ସଂପର୍କିତ କାମରୁ ହିଁ ସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲା ।

ବଙ୍ଗଳା ଦେଶ ଯୁଦ୍ଧ

ରାଜ୍ୟ ପାର୍ଟି ସମ୍ମିଳନୀ ପାଇଁ ରିପୋର୍ଟ ଲେଖିସାରି ପୁରୀରେ ହେବାକୁ ଥିବା ଏ ସମ୍ମିଳନୀ ପାଇଁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ କାମରେ ଲାଗିଥିବା ବେଳେ ହେଲା ବଙ୍ଗଳାଦେଶ ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମର ଘନଘଟା । ସେଥିପାଇଁ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ସ୍ଥଗିତ ରଖି ବଙ୍ଗଳାଦେଶ ମୁକ୍ତି

ସଂଗ୍ରାମ ପ୍ରତି ସଂହତିମୂଳକ କାମରେ ଲାଗିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଭାଷା ଓ ଜାତୀୟତାକୁ ଆଧାରକରି ପୂର୍ବପାକିସ୍ଥାନ ଲୋକେ ଶେଷ ମୁକ୍ତିବୁର ରହମନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଜାଗି ଉଠିଲେ । ଭାରତର ସେଥିପ୍ରତି ସମର୍ଥନ ଯୋଗୁଁ ପୂର୍ବ ପାକିସ୍ଥାନ ଓ ଭାରତ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପାକିସ୍ଥାନ ଏକ ପ୍ରକାର ଯୁଦ୍ଧରେ ପଶିଲା । ପାକିସ୍ଥାନକୁ ଏଥିରେ ସହାୟତା କରିବାକୁ ଆମେରିକା ନୌସେନା ଧରି ବାହାରିବାବେଳେ ରଷ ଧମକରେ ପଛଦୁଆ ଦେଲା । ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାଭାଷୀ ପୂର୍ବପାକିସ୍ଥାନ ଲୋକେ ପାକିସ୍ଥାନ କବଳରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ବଙ୍ଗଳାଦେଶ ଗଠନ କଲେ । ଏହା ଆମ ଦେଶରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ବିରୋଧୀ ଓ ଭାଷାଭିତ୍ତିକ ଜାତୀୟତାର ଚେତନା ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଜର୍ଯିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଦେଶବାସୀଙ୍କ ଆଗରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ତାକୁ ସେ ଅସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କଲେ । ପଣ୍ଡିତବଙ୍ଗରୁ ପ୍ରଥମେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ତାଙ୍କର ଗଣତନ୍ତ୍ର ହତ୍ୟାର ଏକକ୍ଷତ୍ରବାଦୀ ଅଭିଯାନ । ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ଏ ବିଷୟରେ ବର୍ଷନା କରି ସାରାଦେଶ ପ୍ରତି ବିପଦ ଆସିବ ବୋଲି ଯେତେ ସତର୍କ କଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଦଳମାନେ ସେଥିପ୍ରତି କର୍ଣ୍ଣପାତ କଲେ ନାହିଁ । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିକୁ ପାର୍ଟି କିପରି ମୁକାବିଲା କରିବ ତାହାହିଁ ଥିଲା ପାର୍ଟିର ନବମ କଂଗ୍ରେସ ଓ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀଗୁଡ଼ିକ ଆଗରେ ଆହ୍ୱାନ ।

ପଣ୍ଡିତବଙ୍ଗରେ ଅର୍ଦ୍ଧଫାସିଷ ସଂଗ୍ରାସ

୧୯୭୨ରେ ପଣ୍ଡିତବଙ୍ଗର ଜାଲିଆତି ନିର୍ବାଚନପରେ ସେଠାରେ ପାର୍ଟି ଉପରେ ବହିଲା ଅର୍ଦ୍ଧଫାସିଷ ସନ୍ଧ୍ୟାସର ଝଡ଼ । ହତ୍ୟା, ଗୃହଦାହ ସହ ପାର୍ଟିର ୨୦ ହଜାର ସଭ୍ୟ ସମର୍ଥକଙ୍କୁ ବାସତ୍ୟୁତ କରାଗଲା । ପଣ୍ଡିତବଙ୍ଗରୁ ପୂର୍ବତନ ପୁନର୍ବାସନ ମନ୍ତ୍ରୀ ତରୁଣ ସେନଗୁପ୍ତଙ୍କ ସହ ଅନେକ ସାଥୀ ଆସି ଓଡ଼ିଶାରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଲେ । ଏମାନେ ଆସିବାଫଳରେ ଏଠାକାର କାମରେ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ସହିତ ମୋ ଉପରେ କାମର ଚାପ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିଲା । ପଣ୍ଡିତବଙ୍ଗର ଏ ସନ୍ଧ୍ୟାସ ସଂପର୍କରେ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ସଭାସମିତିମାନ କରି ମୁଁ ବୁଲିଲି ତରୁଣ ସେନଗୁପ୍ତଙ୍କ ସହିତ ।

ମୁଁ ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ସଭ୍ୟ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ସଭାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହେଉଥାଏ । ୧୯୭୨ ମେ ମାସରେ ହୋଇଥିବା କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ବୈଠକରେ ପାର୍ଟିର ରଣକୌଶଳ ସଂପର୍କରେ ମୁଁ କେତେକ ମୌଳିକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇଥିଲି । ସଂକ୍ଷେପରେ ଓ ସରଳଭାବେ କହିଲେ ତାହା ହେଲା; ଭାରତବର୍ଷ ପରି ଏତେବଡ଼ ଦେଶରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରଥମେ ଆନ୍ତ୍ରପ୍ରଦେଶ, ତା'ପରେ କେରଳ ଓ

ଶେଷରେ ବଙ୍ଗଳାରେ ଉନ୍ନତ ସ୍ତରକୁ ଯିବାମାତ୍ରେ ସନ୍ତାପ ଓ କୁସାରଟନାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଉପେକ୍ଷ ପାରୁନାହିଁ । ତେଣୁ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଦ୍ବରାନ୍ୱୀତ ବିକାଶପାଇଁ ପଥ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାସହ ଏ ଆକ୍ରମଣ ଓ ସନ୍ତାପ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଏକ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ମଞ୍ଚ ଗଠନର ଉଦ୍ୟମ ହେବା ଉଚିତ । ତା' ସହିତ ପାର୍ଟିର ସଂଗଠନକୁ ସଜାଡ଼ିବାକୁ ମାର୍ଚ୍ଚବାଦ-ଲେନିନ୍ବାଦର ଶିକ୍ଷା, ଜନଆନ୍ଦୋଳନ ମାଧ୍ୟମରେ ନିବିଡ଼ ଜନସଂପର୍କ ଏବଂ ସବୁ ସ୍ତରରେ ଆଦୁ ସମାଲୋଚନାର ଅଭ୍ୟାସ ଦ୍ବାରା ପାର୍ଟିର ବିଶୁଦ୍ଧିକରଣ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଉ । ଏହି ବକ୍ତବ୍ୟ ବେଶ୍ ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ ହେଁ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରସ୍ତାବର ଉପସଂହାର ଭାଷଣରେ ପାର୍ଟିର ଗୃହୀତ କୌଶଳଗତ ଲାଜନକୁ ଦର୍ଶାଇ କମ୍ବେଡ଼ ବି.ଟି. ରଣଦିବେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର କୃଷକ ଓ କୃଷିଶ୍ରମିକଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ସହରାଞ୍ଚଳର ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନର ଦ୍ବରାନ୍ୱୀତ ବିକାଶ ଉପରେ ଜୋର ଦେଇଥିଲେ । ଦେଶରେ ଅସମ ବିକାଶ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କୌଶଳ ଅବଲମ୍ବନ କରାଯିବ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ।

୧୯୭୭ ସମ୍ମିଳନୀରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ

ଏଇ ବୈଠକରୁ ଫେରିବା ପରେ ପୁରୀରେ ହେଲା ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟସମ୍ମିଳନୀ । ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ସନ୍ତାପ ଓ କେରଳରେ ଆମ ପାର୍ଟି ଉପରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଆକ୍ରମଣର ପଛଭୂମିରେ ହେଉଥିଲା ଏ ସମ୍ମିଳନୀ । ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ଉପରେ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଆକ୍ରମଣର ଏହା ପୂର୍ବାଭାସ ବୋଲି ଆମେ ବିଚାରୁଥାଉ । ଏ ଆକ୍ରମଣର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ସଂଗଠନ ଗଢ଼ିବା ଓ ବିଶେଷତଃ ପାର୍ଟି କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବାର ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଯିବାସହିତ ପାର୍ଟି କମିଟିମାନେ ଶ୍ରେଣୀ ସଂଗ୍ରାମ ଓ ଗଣଆନ୍ଦୋଳନର କେନ୍ଦ୍ର ଭାବେ କାମକରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଏଠାରେ ନିଆଯାଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ସେତେବେଳକୁ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାଶଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଯାଇ ନୟିନୀ ଶତପଥୀଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ନୀଳମଣି ରାଉତରାୟଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗଦେବା ଫଳରେ ଏହା ଘଟିଥାଏ । ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ରମୁଖ କେଜକଶଙ୍କୁ କଂଗ୍ରେସରେ ନିଆନଯାଇ ଲଟକାଇ ରଖାଯାଇଥାଏ । ସି. ପି. ଆଇ. ପୂର୍ବପରି ଥାଏ କଂଗ୍ରେସ ସହିତ । ଆମ ପାର୍ଟି ଶ୍ରମିକ କୃଷକ ଆନ୍ଦୋଳନର ପରିସର ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଦ୍ବରାନ୍ୱୀତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ଓ ବାମପନ୍ଥୀ ଭାବାପନ୍ଥୀ ଲୋକଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବନମାଳୀ ଦାସ ରାଜ୍ୟ କମିଟିର ସଂପାଦକ ଥିଲେ ହେଁ ମୁଁ ସଂପାଦକର କାମ ସବୁ କରୁଥିଲି ।

ଏହି ସମ୍ମିଳନୀରେ ମୁଁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବେ ସଂପାଦକ ରୂପେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲି ।

୧୯୭୦ ବେଳୁ କଟକ ମହାନ-ଦରଘାଠାରେ ଆଏ ଆମର ରାଜ୍ୟ କମିଟି ଅଫିସ । ପ୍ରଥମେ ମୁଁ ଏକାକୀ ସେଠାରେ ରହୁଥିଲି । ସାଥୀ ବିଦ୍ୱେଶ୍ୱର ସ୍ୱାଇଁ ଅଫିସ କାମ ଓ “ସାମ୍ୟବାଦୀ”ର ପରିଚାଳନା କାମରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଲାକ୍ଷ୍ମଣନା ପ୍ରତିଦିନ ଆସି ଖବର ଅନ୍ତର ବୁଝନ୍ତି । ୧୯୭୨ ବେଳୁ ମୋ ସହିତ ସେଠାରେ ରହିଲେ ଅଜେୟ ରାଉତ । ୧୯୭୪ ବେଳୁ ସାଥୀ କୈଳାସ ଷଡ଼ଙ୍ଗା ଆସି ରହିଲେ । ୧୯୭୦ରୁ ୧୯୭୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋତେ ସେଇଠାରେ ହିଁ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ପରିବେଶ ଭିତରେ ।

ପୁରୀ ସମ୍ମିଳନୀରେ ମୋ ସହ ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକମଣ୍ଡଳୀକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ ସାଥୀ ଈଶ୍ୱର ଦାସ ଓ ରମେଶ ପଣ୍ଡା । ବନମାଳୀ ଦାସ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ହେଲେ ସେକ୍ରେଟାରୀଏଟକୁ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ସଭ୍ୟ । ମାତ୍ର ଈଶ୍ୱର ଦାସ ବା ରମେଶ ପଣ୍ଡା କେହି ରାଜ୍ୟ ଅଫିସକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି କାମ କଲେ ନାହିଁ । ଏପରିକି ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀ ବୈଠକକୁ ମଧ୍ୟ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ । ବନମାଳୀ ଦାସଙ୍କ ଠାରୁ ପରାମର୍ଶ ପାଇଁ ମୋତେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯିବାକୁ ପଡ଼େ । ସବୁ କାମ ଏକାକୀ କରିବାକୁ ପଡୁଥାଏ । କ୍ରମେ ଏ ସବୁ କାମରେ ଅଜେୟ ରାଉତ କିଛି ସାହାଯ୍ୟ କଲେ । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ସାଥୀ ଡରୁଣ ସେନଗୁପ୍ତ ବରଂ କିଛି ସହାୟକ ହୋଇଥିଲେ । ପାର୍ଟି ସଂଗଠନ, ପାର୍ଟି ପତ୍ରିକା “ସାମ୍ୟବାଦୀ”, କୃଷକ ସଭା, ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିୟନ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ର କାମ ସବୁ ମୋତେ ବୁଝିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ସେହି ୧୯୭୨ରେ ଆମେ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସହ ମିତ୍ରତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲୁ । ସେଥିପାଇଁ ମୋତେ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣନାକୁ କମ୍ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ି ନାହିଁ ।

ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସହ ମିତ୍ରତା

୧୯୭୧ ବେଳୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଦ୍ୱିବେଦୀ ଓ ବାଙ୍କ ବିହାରୀ ଦାସଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ପ୍ରଜା ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଅଧିକାଂଶ କଂଗ୍ରେସରେ ମିଶିଲା ପରେ ବିଶ୍ୱନାଥ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏକ ଛୋଟ ଅଂଶ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ନାମ ନେଇ ସଂଗଠନ ଚଳାଇଲେ । ୧୯୭୧ରୁ ସେମାନଙ୍କ ସହ ସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲା ପରେ ୧୯୭୨ରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଭିତ୍ତିକ ମିଳିତ ଘୋଷଣା ମାଧ୍ୟମରେ ବିଧିବଦ୍ଧ ମିତ୍ରତା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲା । ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଏହା ରୂପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ତାହା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲା । ପରେ ୧୯୭୩ରେ ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି, ଖାଦ୍ୟ ସଂକଟ ଆଦି ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ “କଟକ ବନ୍ଦ”ରୁ

ଆରମ୍ଭ କରି ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ସହରମାନଙ୍କରେ ‘ବନ୍ଦ’ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂଗଠିତ କରିବାରେ ଏହି ମେଣ୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ ଭୂମିକା ପାଳନ କରିଥିଲା । ୧୯୭୨ରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ କଟକରୁ ପ୍ରତିଦ୍ବିତୀ କରୁଥିଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ)- ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିଙ୍କ ଏହି ମିଳିତ ମଞ୍ଚ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ଅଭିଯାନ ଚଳାଇଥିଲା । ମଜୁରୀ ସଂକୋଚନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଟ୍ରେଡ୍ ୟୁନିୟନ ଓ କର୍ମଚାରୀ ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ମିଳିତ ମଞ୍ଚ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ସହରରେ ଗଢ଼ିଉଠିବାରେ ଏହି ମେଣ୍ଟର ଥିଲା ବିଶେଷ ଅବଦାନ । ପରେ ନିର୍ବାଚନବେଳେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ପରସ୍ପରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲୁ । ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଜନତା ଦଳରେ ମିଶିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ବଳବତ୍ତର ଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଉଦ୍ୟମଶୀଳ ହୋଇ ଆମକୁ ଲାଗିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।

ଟେନ୍ସା ଆକ୍ରମଣର ମୁକାବିଲା

ସେଇ ୧୯୭୨ ବେଳକୁ ଆମର ସବୁଠାରୁ ସଂଗଠିତ ୟୁନିୟନ ଟେନ୍ସାର ୟୁନାଇଟେଡ୍ ମାଇନ୍ସ ମଜଦୁର ୟୁନିୟନ ଉପରେ ଆସିଥିବା ଆକ୍ରମଣକୁ ପ୍ରତିହତ କରିବା ପାଇଁ ମୋତେ ବେଶ୍ ଲାଗିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ଏ ୟୁନିୟନ ଥିଲା ମେକାନାଇଜଡ୍ ଲୁହାଖଣିର ୧୨୦୦ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଂଗଠନ । ସାଥୀ ନିରେନ୍ଦ୍ର ଘୋଷ ଏମ୍.ପି. ଆନ୍ଧ୍ର ଡାକ୍ତରୀ ସଭାପତି ଓ ମୁଁ ଉପସଭାପତି । ଆମକୁ ଏଠାରୁ ହଟାଇବା ପାଇଁ ଜଣ୍ଡାତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବହୁଦିନୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପାରୁନଥିଲେ । ୟୁନିୟନ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଓ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କମିଟିରେ ଥିବା ୧୬ ଜଣ ଶ୍ରମିକ ସଭ୍ୟଙ୍କୁ ହଠାତ୍ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଅନ୍ତର କରି ଦିଆଗଲା । ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାରମ୍ବାର ଧର୍ମଘଟ କରି ପ୍ରତିବାଦ ଜ୍ଞାପନ କରିବାଠାରୁ ହାଇକୋର୍ଟ ଓ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଏ ବିଷୟ ଉଠାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁକିଛି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଦୀର୍ଘ ଦୁଇ ବର୍ଷକାଳ ଏହି ଦଣ୍ଡାଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବାପରେ ଜଣ୍ଡାତମନ୍ତ୍ରୀ କୁମାର ମଙ୍ଗଳମ୍ ଏ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିଥିଲେ । ଏହି ପ୍ରତିବାଦ ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟଦେଇ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର ଅନ୍ୟସବୁ ଖାଦାନ ଓ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକ ସହ ଆମର ସଂପର୍କ ହେଲା । ସେ ଅଞ୍ଚଳ ଏବେ ଆମର ଏକ ପ୍ରଧାନ ଘାଟି ।

ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶାସନ କାଳରେ ଜନ ଆନ୍ଦୋଳନର ସ୍ରୋତ -

୧୯୭୨ରେ ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସର ବିଧାନସଭା ସଭ୍ୟମାନେ କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗଦେବା ଫଳରେ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀଙ୍କ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀତ୍ବରେ କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ମାତ୍ର ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରହ୍ଲାଦ ମଲ୍ଲିକ, ଶରତ କର ଓ ପ୍ରତାପ

ମହାନ୍ତି ପ୍ରମୁଖଙ୍କୁ କଂଗ୍ରେସରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇନଥାଏ । ତେଣୁ ଏମାନେ ସୁଯୋଗ ଅପେକ୍ଷାରେ ଥାଆନ୍ତି । ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ ଏକ ଆଗୁଆ ଭୂସଂସ୍କାର ଆନ୍ଦଳାନ କରିବା ମାତ୍ରେ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେଓ, ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଓ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଏକାଠି ହୋଇ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦଳ, ପୂର୍ବର ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ସହ କଂଗ୍ରେସର କେତେକଙ୍କୁ ଏକାଠି କରି ପ୍ରଗତି ଦଳ ଗଠନ କଲେ ଏବଂ ନନ୍ଦିନୀଙ୍କୁ ହଟାଇ ପାଲଟା ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରିବାକୁ ବସିଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ସେ ସୁଯୋଗ ନଦେଇ ୧୯୭୩ରେ ହଠାତ୍ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶାସନ ଜାରୀ କରି ଦିଆଗଲା ।

ଏହି ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶାସନ କାଳରେ ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି ଓ ଖାଦ୍ୟ ସଂକଟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆମ ଉଦ୍ୟମରେ ହେଲା ଆନ୍ଦୋଳନ । ଆମେ ସଭା, ବିଶୋଭ ଓ ଧାରଣା ଆଦି କରି ସହର ‘ବନ୍ଦ’ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦିଗରେ ଆଗେଇଲୁ । ଏଥିପାଇଁ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସହ ମିଳିତ ହୋଇ ଏବଂ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ସମର୍ଥନ ନେଇ ପ୍ରଥମେ କଟକସହରରେ ପାର୍ଟିର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଠୁଳ କରି ତାହା ସଂଗଠିତ କଲୁ । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଶାରେ କେଉଁଠି ‘ବନ୍ଦ’ ଆନ୍ଦୋଳନ ହୋଇନଥିଲା । କଟକର ସାଫଲ୍ୟମଣ୍ଡିତ ବନ୍ଦ ଆନ୍ଦୋଳନରୁ ସାହାସ ପାଇ ରାଜ୍ୟର ସହର ପରେ ସହର ଓ ଏପରିକି ଛୋଟବଡ଼ ବଜାର ଗୁଡ଼ିକୁ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରସାରିତ କଲୁ । ଆମ ପାର୍ଟି ଏଥିରେ ଅଗ୍ରଣୀ ହୋଇ କେଉଁଠି ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ତ କେଉଁଠି ସି.ପି.ଆଇ. ବା କେଉଁଠି ପ୍ରଗତି ପାର୍ଟିର ସମର୍ଥନ ନେଇ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ପ୍ରଧାନ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ଏହା ପାର୍ଟିର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୃଦ୍ଧି କରି ପ୍ରସାରରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ଏ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ମାତି ମୋତେ ରାଜ୍ୟତମାମ ଘୂରି ବୁଲିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।

ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ପରେ ଆସିଲା ମଜୁରୀ ସଂକୋଚନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଶ୍ରମିକ, କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ । ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସହ ଆମ ମିତ୍ରତା ଯୋଗୁଁ ହିନ୍ଦ ମଜଦୁର ସଭା ଏଥିରେ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ. ଓ କର୍ମଚାରୀ ସଂଗଠନଙ୍କ ସହ ରହିଲା । ପ୍ରଗତି ପାର୍ଟିରେ ଥିବା ସରକାରୀ ପରିବହନ କର୍ମଚାରୀ ଯୁନିୟନର ସଭାପତି ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସିପାତ୍ର ଏଥିରେ ଯୋଗ ଦେଲେ । ଫଳରେ ଏକ ମିଳିତ ମଞ୍ଚର ରୂପ ଦେଇ ଶ୍ରମିକ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ବହୁ ସଂଗଠନକୁ ଆମେ ଆକୃଷ୍ଟ କଲୁ । ଏସ୍.ୟୁ.ସି. ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ଯୁ.ଟି.ୟୁ.ସି. (ଲେନିନ ସରଣୀ) ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ସାମିଲ ହେଲା । କଟକରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ରାଜ୍ୟ କନ୍ଭେନସନ୍‌କୁ ପି. ରାମମୂର୍ତ୍ତି, ମହମ୍ମଦ ଇସ୍ମାଜଲ୍ ପ୍ରମୁଖ ଆସିଥିଲେ ।

କଟକରେ ଏ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ କନ୍ଭେନ୍ସନ୍ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱର ବିଶୋଭ ପରେ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ସହରରେ ଆମ ସାଥୀମାନଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ କନ୍ଭେନ୍ସନ୍ ହୋଇ ଗଢ଼ିଉଠିଲା ଶ୍ରମିକ-କର୍ମଚାରୀ ଏକତାମଞ୍ଚର ସଂଗଠନମାନ ।

ସେଇ ୧୯୭୩ରେ ଆଉ ଦୁଇଟି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ମୋତେ ଲାଗିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଗୋଟିଏ ହେଲା ଖୋର୍ଦ୍ଧାର କୃଷି-ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ଥିଲା ଚିଲିକାନାସୀ ଜମି ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ । ଖୋର୍ଦ୍ଧାର କୃଷି ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଭାଗଚାଷୀଙ୍କ ସମସ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ସେଇ ବିବାଦରୁ ବଣିଆଟାଙ୍ଗିରେ ମର୍ଡ଼ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଥାଗଲା । ସାଥୀ ପୂର୍ଣ୍ଣବ୍ରହ୍ମ ବଡ଼ଜେନା ପ୍ରମୁଖ ଦୀର୍ଘକାଳ ଜେଲରେ ରହିଲେ । ମୋତେ ମଧ୍ୟ ୧୯୭୪ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଥିରେ ସମୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଅନ୍ୟଟି ଥିଲା ଚିଲିକା ପୋତି ହୋଇ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଜମି ମନ୍ତ୍ରୀ, ଅଫିସର ଓ ଜମିଦାରମାନଙ୍କ କବ୍ଜାରୁ ଉଦ୍ଧାରକରି ଚାଷୀଙ୍କୁ ଦେବାପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ । ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ଟାଙ୍ଗିର ହରିପୁର, ଭୁଷଣପୁର ଏବଂ କଣାସର ଓଗାଳପୁର ଅଞ୍ଚଳର ଭୂମିହୀନ ଓ ଗରିବ ଚାଷୀମାନେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ବରେ ଏକାଠି ହୋଇ ଏ ଜମି ଦଖଲକୁ ନେଲେ । ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ବହୁ ଚାଷୀଙ୍କୁ ଲାଲିଙ୍ଗ ଡଳେ ସଂଗଠିତ କରିଥିଲା ।

ଏହି ସମୟରେ ଆମ ପାର୍ଟି ମୁଖପାତ୍ର “ସାମ୍ୟବାଦୀ”କୁ ମାସିକରୁ ପାସିକ କରାଗଲା । ସାଥୀ ବନମାଳୀ ଦାସ ତା’ର ସଂପାଦକ ଥିଲେ ହେଁ ମୋତେ ହିଁ ସବୁ ଲେଖାଲେଖି କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ସାଥୀ ବିଘ୍ନେଶ୍ୱର ସ୍ୱାଇଁ ପରିଚାଳନା କାମ ଦେଖୁଥିଲେ । ପରେ ସାଥୀ କୈଳାସ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ପାର୍ଟିର ଅଫିସ ସଂପାଦକ ହୋଇ ଆସିବା ପରେ ପରିଚାଳନା ସହ ଲେଖାଲେଖିରେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ ।

ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ଓ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ

୧୯୭୩ରୁ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶାସନାଧୀନ ଥିବା ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟରେ ବିଧାନସଭାପାଇଁ ୧୯୭୪ରେ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା । ଏ ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସି.ପି.ଆଇ. ସହ ମିତ୍ରତା ସ୍ଥାପନ କରି ଲଢୁଥିଲାବେଳେ ତା’ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୁଖ୍ୟ ଶକ୍ତିଥିଲା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରଦଳ, ଉତ୍କଳ କଂଗ୍ରେସ ଓ ମହତାବବାବୁଙ୍କ ନେତୃତ୍ବାଧୀନ ସ୍ୱାଧୀନ କଂଗ୍ରେସ ଗୋଷ୍ଠୀର ମିଶ୍ରଣରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଗତି ଦଳ । ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସହ ଆମର ମିତ୍ରତା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଗତି ପାର୍ଟି ସହ ଆମଦୁଇ ପାର୍ଟିକ ବୁଝାମଣା ହେଲା ନାହିଁ । ସାଥୀ ବନମାଳୀ ଦାସ ପ୍ରଗତିପାର୍ଟି ନେତାଙ୍କୁ କହିଦେଇ ଆସିଲେ ଯେ, “ଏ ବୁଝାମଣା

ନହେବା ଫଳରେ ଆମେ କେତୋଟି ସିଟ୍ ହରାଇ ପାରୁ, ମାତ୍ର ତମେ କ୍ଷମତାକୁ ଯିବାର ସୁଯୋଗ ହରାଇବ ।” ତାହାହିଁ ହେଲା । ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ସେଥର ନୀଳଗିରି, ରଣପୁର ଓ ବ୍ରହ୍ମଗିରି ହୋଇ ତିନିଟା ଆସନରେ ବିଜୟ ଲାଭ କରିଥିଲା ।

ଏ ନିର୍ବାଚନରେ ମୁଁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଥିଲି ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ । ମୁଁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରିବା ବିଷୟ ବହୁ ବିଳମ୍ବରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା । କାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ କାମ ତୁଲାଇ ମୁଁ ଭୋଟରେ ଲଢ଼ିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେବି କି ନାହିଁ, ସେ ନେଇ ସନ୍ଦେହ ଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ମୋତେ ପ୍ରାର୍ଥୀ କରାଇବାକୁ ପାର୍ଟି ବାହାରର କିଛି ଲୋକେ ଚାପ ପକାଇଲେ ଓ ମୁଁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରିବା ପାଇଁ ରମେଶ ପଣ୍ଡା ପ୍ରଭୃତି ଲଗାଇଲେ ତା’ପରେ ଆମର ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା ପ୍ରାର୍ଥୀ ପତ୍ର ଦାଖଲ କାମ ଆରମ୍ଭ ହେବାପରେ । ତା’ ମଧ୍ୟ ହେଲା ସର୍ବମୂଳକ ଭାବେ । ଖୋର୍ଦ୍ଧା ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣନା ଓ ମୁଁ ଦିନେ ବୁଲି ହାଓ୍ବା ବାରିବା ସହ ଅନ୍ୟ କେତେକଙ୍କ ମତାମତ ନେଇ ସ୍ଥିର କରିବୁ । ପ୍ରଥମେ ଖୋର୍ଦ୍ଧା କଟେରୀ ହତାରେ ପଶୁ ପଶୁ ଆମକୁ ଲୋକେ ବେଢ଼ିଯାଇ ଭୋଟରେ ଠିଆ ହେବାପାଇଁ ଯେପରି ଚାପ ପକାଇଲେ ତାହା ଦେଖି ଲକ୍ଷ୍ମଣନା ଅଭିଭୂତ ହୋଇଗଲେ । ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ବୁଲିବାବେଳେ ଦେଖିଲୁ ସେଇ ଚିତ୍ର । ଶେଷରେ ବନମାଳୀ ବାବୁ ଓ ମୁଁ ମହତାବବାବୁଙ୍କୁ ପଚାରିଲୁ । ସେ ମୋତେ କହିଲେ “ତମ ପାର୍ଟିର ଯାହା ଭିତ୍ତି ଅଛି, ତା’ ଛଡ଼ା ତମଘର, ଶୁଶୁର ଘର, ସତ୍ତୁ ଓ ଭିଣୋଇ ଆଦିଙ୍କ ଘର ସେଇ ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀରେ । ତମେ ଲଢ଼ିବ ନାହିଁ କାହିଁକି ?” ତା’ପରେ ମୁଁ ଲଢ଼ିବା ବିଷୟରେ ହେଲା ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ।

ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାରେ ଏଇ ବିଳମ୍ବ ସାଙ୍ଗକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନା ବଣିଆଟାଙ୍ଗି ମର୍ଡ଼ର କେଶ୍ୱରେ ପଡ଼ି ଜେଲରେ ରହିବା ଯୋଗୁଁ ଆଉ ସଂଗଠକ କେହି ରହିଲେ ନାହିଁ । ପୁଣି ଆମେ ଲଢୁଥିବା ୬ଟା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ପାଇଁ ଓ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରର କାମ ପାଇଁ ମୋତେ ସମୟ ଦେବାକୁ ପଡୁଥାଏ । ତା ସାଂଗକୁ ଟଙ୍କାର ଅଭାବ । ସେଥିରେ ପୁଣି ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରି ମୋତେ ନୀଳଗିରି ଓ ରଣପୁରକୁ ଦେବାକୁ ପଡୁଥାଏ । ମୁଁ ଗାଡ଼ିଖଣ୍ଡେ କରି ବୁଲୁଥାଏ । ଅବଶ୍ୟ ସାଥୀ ତରୁଣ ସେନଗୁପ୍ତା ମୋ ପାଖରେ କେଜଦିନ ରହିବାରୁ ତାହା ହେଲା ଗୋଟାଏ ସମ୍ବଳ । ଭାଗଡ଼ାଷୀ ଓ କୃଷି ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଅନାବାଦୀ ଜମି, ଚିଲିକାନାସୀ ଜମି ଆନ୍ଦୋଳନ ସହ ଏଖରାଜାତ ମାହାଲ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ମୋ ଭୂମିକା ଯୋଗୁଁ ଲୋକେ କହୁଥାଆନ୍ତି ଆପଣଙ୍କ କାମର ମଜୁରୀ ଆମେ ନିଶ୍ଚେ ଦେବୁ ।

ତା'ଛଡ଼ା ଯୁବକ ଓ ମଧ୍ୟବିଭକ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ବି ଦେଖାଦେଲା ସ୍ବତନ୍ତ୍ରତା ସମର୍ଥନ । ସାଥୀ ହରେକୃଷ୍ଣ କୋନାର ୨ଟି ସଭା କରିବା ସହିତ କମ୍ପେଡ଼ ଜ୍ୟୋତି ବସୁଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଦୁଇଟି ସଭା ସେ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ମୁଁ ନିଜେ ପ୍ରାର୍ଥୀ, ସଂଗଠକ, ପ୍ରଚାରକ । ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ ଠାରୁ ସବୁକିଛିର ଆୟୋଜନ ଭିତରେ ସବୁଆଡ଼େ ବୁଲି ବୁଲି ଲୁଚିରେ ୩ ଦିନ ପଡ଼ିଗଲା । ଆମ ପାର୍ଟି ସଂଗଠନ ନଥାଇ ମୋ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବା କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇ ପାରିଲିନାହିଁ । ଫଳରେ ୭୦୦ ଭୋଟ ବ୍ୟବଧାନରେ କଂଗ୍ରେସ ପାଖରେ ପରାସ୍ତ ହେଲି । ମୁଁ ଜିତିବି ବୋଲି ଧରି ନେଇ ହଜାରହଜାର ଲୋକ ଭୋଟଗଣତି କେନ୍ଦ୍ର ବାହାରେ ଜମା ହୋଇଥିଲେ । ଫଳାଫଳ ଶୁଣି ମନଦୁଃଖରେ କିଏ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଯାଇ ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳକୁ ନିରବତାରେ ଭରିଦେଲେ ।

ନିର୍ବାଚନରେ ପରାସ୍ତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ମୁଁ ପାଉଆଏ ଆଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା । ଆମ ସମର୍ଥକମାନେ କେତେ ଯାଗାରେ ଭୋଜିଭାତ କରି ମୋତେ ଡାକିଲେ କର୍ମୀ ସମ୍ମିଳନୀ କରିବାକୁ । ଏହାଥିଲା ଏକ ବିଚିତ୍ର ଅଭିଜ୍ଞତା । ଏପରିକି ଜଗୁରୀ ଶାସନ କାଳରେ ମୁଁ ଅଣ୍ଡରଗ୍ରାଉଣ୍ଡ ଥିବା ବେଳେ ମୋତେ ଦେଖି କେତେକ ଗ୍ରାମରେ ଜିହାବାଦ, “ଲାଲ ସଲାମ” ଆଦି ଧ୍ବନିଦେବା ଯୋଗୁଁ ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଅଞ୍ଚଳକୁ ବେଶି ଚାଲିନାହିଁ । ଏ ସମର୍ଥନ ସାଜତି ରଖି ଲୋକେ ଯେପରି ତାହା ପ୍ରକାଶ କଲେ ୧୯୭୭ର ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ ନିର୍ବାଚନବେଳେ । ଏଠାରୁ ମୁଁ ୨୫ ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ବ ଭୋଟ ପାଇଲି । ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ସାତଗୋଟି ଯାକ ସେଗମେଣ୍ଟ ମଧ୍ୟରେ ତାହାଥିଲା ସର୍ବାଧିକ । ଖୋର୍ଦ୍ଧା ନିର୍ବାଚନ ପରେ ପ୍ରଗତି ପାର୍ଟି ତରଫରୁ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରତାପ ମହାନ୍ତି ଓ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ମଲ୍ଲିକ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶକଲେ ମୋତେ ସମର୍ଥନ ନକରି ସେମାନେ ଭୁଲ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି । ତା'ପରେ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ମୋତେ ଓ କୃଷ୍ଣ ପାତ୍ରଙ୍କୁ ଡକାଇ ବୁଝାମଣା ନକରିଥିବାରୁ ଦୁଃଖପ୍ରକାଶ କଲେ ।

ରେଳ ଧର୍ମଘଟ -

ସେ ନିର୍ବାଚନ ପରେ ୧୯୭୪ ମେ ମାସ ବେଳକୁ ଆସିଲା ରେଳଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଧର୍ମଘଟ । ଦିନକେ ୮ ଘଣ୍ଟା କାମ, ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମଜୁରୀ ଓ ମହଙ୍ଗାଭରା ବୃଦ୍ଧି, ଅନ୍ୟାୟ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟାହାର, ବୋନସ ପ୍ରଚଳନ, ଟ୍ରେନିଂ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ପ୍ରମୋଶନ, ରେଳ ନିରାପରା ଆଦି ଦାବି ଉପରେ ରେଳ ଶ୍ରମିକମାନେ ଦୀର୍ଘ ଦିନଧରି ଆନ୍ଦୋଳନ କରି ଆସୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ଧର୍ମଘଟ ପାଇଁ ସାହାସ କୁଟୁନଥିଲା ।

ରେଳଗାଡ଼ି ଚଳାଉଥିବା ଡ୍ରାଇଭର, ଫାୟାରମ୍ୟାନ, ହେଲ୍ମର ଆଦି ଲୋକେ ରମି ଶ୍ରମିକମାନେ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଧର୍ମଘଟ କରି ସରକାରଠାରୁ କେତେକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଆଦାୟ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେବା ପରେ ଏବଂ ଜର୍ଜ ଫର୍ଣ୍ଣଷ୍ଟିସ୍ ଅଖିଳ ଭାରତ ରେଳ ଶ୍ରମିକ ଫେଡ଼େରେସନର ସଭାପତି ହେବା ପରେ ସେମାନେ ଧର୍ମଘଟର ଡାକରା ଦେଲେ । ଦାବିଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ତାଙ୍କ ସରକାର ଜର୍ଜ ଫର୍ଣ୍ଣଷ୍ଟିସ୍ ପ୍ରମୁଖ ନେତାମାନଙ୍କୁ ଗିରଫ କରିବାରୁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ତାରିଖ ପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରମିକମାନେ ଧର୍ମଘଟ କଲେ ଏବଂ ଏହା ୨ ସପ୍ତାହରୁ ଅଧିକ କାଳ ଧରି ଚାଲିଲା । ରେଳ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ସହ ମୁଁ ପୂର୍ବରୁ ସଂପୃକ୍ତ ଥିବାରୁ କଟକରେ ରେଳ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନର ସମର୍ଥନରେ ହେଉଥିବା ଏକ ସଭାରେ ଭାଷଣ ଦେଇ ଫେରିବା ବେଳେ ମୋତେ ଗିରଫ କରାଯାଇ ପୁରୀ ଜେଲରେ ‘ମିଶା’ କଳା କାନୁନ ବଳରେ ଅଟକ ରଖାଗଲା । ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୋଡ଼ରେ ରେଳ ଶ୍ରମିକନେତାମାନେ ଏବଂ ଜଟଣୀର ସି.ପି.ଆଇ.(ଏଫ) ନେତା ବେଣୁଧର ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଓ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି ପ୍ରମୁଖ ମଧ୍ୟ ମୋ ସହ ରହିଲେ । ପରେ ଆସିଲେ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ନେତା ବ୍ରଜ ତ୍ରିପାଠୀ ଓ ଅନ୍ୟମାନେ । ଏହି ଧର୍ମଘଟବେଳେ ମଇ ୧୫ରେ ହେଲା ଦେଶବ୍ୟାପୀ ସାଧାରଣ ଧର୍ମଘଟ ଓ ହରତାଳ । ସ୍ବାଧୀନତା ପରେ ତାହା ଥିଲା ପ୍ରଥମ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଧର୍ମଘଟ ହରତାଳ । ରେଳ ଧର୍ମଘଟ ଫଳରେ ସମସ୍ତ ଜଣାତ କାରଖାନାଗୁଡ଼ିକ ତଥା ଆଉ ବହୁ ଶିଳ୍ପ ଅଟକ ହେବା ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସି ଯାଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଜେଲରେ ଥିବା ଜର୍ଜ ଫର୍ଣ୍ଣଷ୍ଟିସ୍ ହଠାତ୍ ଧର୍ମଘଟ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିଦେଲେ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଏ ଧର୍ମଘଟ ରାଉରକେଲା ଅଞ୍ଚଳରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୋଡ଼ ଡିଭିଜନରେ ଆସି ହେଲା ନାହିଁ । ୧୭ ଦିନ ଜେଲରେ ରହିବା ପରେ ମୁକ୍ତହୋଇ ପ୍ରଥମେ ଲାଗିଗଲି ଧର୍ମଘଟ ନହେବାର କାରଣ ଅନୁସଂଧାନରେ । ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ମତ ହେଲା:-ଧର୍ମଘଟ କିଏ ଆରମ୍ଭ କରିବ, ବିଲେଇ ବେକରେ କିଏ ଘଣ୍ଟି ବାନ୍ଧିବ ଏଇଭଳି ମନୋଭାବ ନେଇ ଶ୍ରମିକମାନେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲେ । ରେଳ ଇଞ୍ଜିନ ଚଳାଇବା ଲୋକେ, ଶ୍ରମିକମାନେ ଧର୍ମଘଟ ଆରମ୍ଭ କରିବେ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ନେତାମାନଙ୍କ ଗିରଫ ହୋଇ ଯାଇଥିବାରୁ ସେମାନେ ନେତୃତ୍ବହୀନ ହୋଇରହିଲେ । ଆଗୁଆବାହିନୀ ବିନା ଲଢ଼େଇକୁ ଯିବାର ଚେତନା ଓ ସଂଗଠନ ନଥିଲା । ସେ ଯାହାହେଉ, ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ରେଳ ଶ୍ରମିକ ତଥା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଆଗରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏଫ) ଓ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲା

ଏବଂ କଂଗ୍ରେସ ସରକାରକୁ ଆହୁରି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିଥିଲା । ୧୯୭୪ ନଭେମ୍ବରରେ ଆମେ ମଜୁରୀ ସଂକୋଡ଼ନ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ କଲାବେଳେ ତା'ର ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ପାଇଲୁ ।

ଖାଦ୍ୟସଂକଟବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଜ୍ୟୋତି ବସୁଙ୍କ ସଭା

ସେତେବେଳକୁ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ବିହାର ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ସେଥିରେ ଆର.ଏସ୍.ଏସ୍. ଜନସଂଘ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ଦଳଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ଯୋଗୁଁ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ) ସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେଇନଥାଏ । ସ୍ବାଧୀନ ଭାବେ ନିଜସ୍ବ ଆନ୍ଦୋଳନ ଅଭିଯାନ ମାଧ୍ୟମରେ କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଣ୍ଟା ଭିଡ଼ୁଥାଏ । ସେତେବେଳକୁ ଦେଶରେ ଦେଖା ଦେଇଥିବା ଖାଦ୍ୟ ସଂକଟ ଓ ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆମର ଆନ୍ଦୋଳନ ଗଢ଼ି ଉଠିଥାଏ । ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ବ୍ରହ୍ମଗିରି, କଣାସ ଓ ରଣପୁରରେ ହେଲା ଆଜନ ଅମାନ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ । ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ତା' ବ୍ୟାପକ ରୂପ ଧାରଣ କରିବା ସହିତ ୫ ଦିନ ବ୍ୟାପୀ ଚାଲିଲା । ତା' ଉପରେ ପୋଲିସର ଲାଠି ଓ ଟିୟର ଗ୍ୟାସ ପ୍ରୟୋଗ ସହିତ ଆମର ସମସ୍ତ ସାଥୀଙ୍କୁ ଗିରଫ କରି ଜେଲରେ ଭର୍ତ୍ତି କରି ଦିଆଗଲା । ସର୍ବସାଥୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନା, ଭୁବନେଶ୍ବର ମହାରଣା, ଦୁର୍ଗା ଧଳ, ରାଜନ ପରିଡ଼ା, ବିଜୟ ବଳିୟାରସିଂହ, ଅନନ୍ତ ମଙ୍ଗରାଜ, ହୃଦୟବଲ୍ଲଭ ରାଉତ, ଆନନ୍ଦ ପରିଡ଼ା, ରାଜୁ ପାତ୍ର, ବିନୋଦ ପୃଷ୍ଠି ଆଦିଙ୍କ ସହ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଗିରଫ ହୋଇ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଜେଲରେ ସପ୍ତାହେ କାଳ ରହିଲି । କଟକ ଜିଲ୍ଲାର କଣ୍ଟାପଡ଼ା ବ୍ଲକ୍ ଓ ବାଲେଶ୍ବର ଜିଲ୍ଲାର ଭଦ୍ରକଠାରେ ମଧ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ହୋଇଥିଲା । ନାଲଗିରି ଓ ରେମୁଣାରେ ମହକୁତକାରୀଙ୍କ ଅମାରରୁ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉଦ୍ଧାର କରି ଲୋକଙ୍କୁ ବିକିବା ଓ କରଜ ଦେବା ଇତ୍ୟାଦି ଏ ଆନ୍ଦୋଳନବେଳେ ହେଉଥାଏ ।

ଏଇ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସଂହତ କରିବା ଓ ଆମ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଶକ୍ତିର ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଦେବାପାଇଁ ଭୁବନେଶ୍ବରରେ କମ୍ପେଡ଼ ଜ୍ୟୋତି ବସୁଙ୍କୁ ଆଣି ଏକ ସମାବେଶ କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲୁ । ସେତେବେଳେ ସଭା ସମାବେଶ ସବୁ ହେଉଥିଲା ପୁରୁଣା ବସଷାଣ୍ଡ ମାର୍କେଟ୍ ଜକରେ । ଏପରିକି ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ, ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଓ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହ ଦେଓଙ୍କ ମିଳିତସଭା ମଧ୍ୟ ସେଇଠାରେ ହୋଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ପାର୍କଥିବା ସେତେବେଳକାର ପ୍ୟାରେଡ଼ ଗ୍ରାଉଣ୍ଡରେ ଆମେ ଏ ସଭା କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲୁ । ଆମ ସାଥୀମାନେ ସାହସ କରୁନଥିଲେ । ମାତ୍ର ୧ ୨ ହଜାର ଲୋକଙ୍କ ପଟୁଆର

ପରେ ସତ୍ତାରେ ହେଲେ ୨୫ ହଜାର ଲୋକ । ଦୀର୍ଘ ୨ ଘଣ୍ଟାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାଳ ଧରି ସତ୍ତାରେ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୋକ ଥାଆନ୍ତି । ସାଥୀ ଜ୍ୟୋତି ବସୁ ସାଧାରଣତଃ ଦୀର୍ଘ ଭାଷଣ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ମାତ୍ର ସେ ମଧ୍ୟ କହିଲେ ଘଣ୍ଟାଏ ୧୦ ମିନିଟ୍ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଓ ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ଏ ସମାବେଶ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ସାଥୀ ଜ୍ୟୋତି ବସୁ ଜୟପ୍ରକାଶଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରତି ସମର୍ଥନ ଜଣାଇବା ସହିତ ଆମ ପାର୍ଟି କାହାର ଗୋଡ଼ାଣିଆ ନହୋଇ କଂଗ୍ରେସ କୁଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସମାବେତ କରିବ ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଏ ସମାବେଶ ବେଳେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ଜନସମର୍ଥନ ଆମର ମନୋବଳ ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲା ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଜୟପ୍ରକାଶ ଆନ୍ଦୋଳନର ଝଲକ

ସେତେବେଳକୁ ପଣ୍ଡିତବଜାରରେ ଆମ ପାର୍ଟି ଉପରେ ଚାଲିଥିବା ଅର୍ଦ୍ଧଫାସିଷ୍ଟ ସନ୍ଧ୍ୟାସ ଯୋଗୁଁ ଓଡ଼ିଶା ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ପି.ବି. ସତ୍ୟ ସାଥୀ ପ୍ରମୋଦ ଦାଶଗୁପ୍ତ ଆସି ପାରୁନଥିଲେ । ୧୯୭୨ରେ ପଣ୍ଡିତବଜାରରେ ଜାଲିଆତି ନିର୍ବାଚନ ପରେ ଏ ଆକ୍ରମଣ ଆହୁରି ଉଗ୍ରରୂପ ନେଇଥାଏ । ଜୟପ୍ରକାଶ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂପର୍କରେ ଆମ ପାର୍ଟିର ଭୂମିକା ଉପରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ କିଛି ଗୁମ୍ଫାଗଣ ସୃଷ୍ଟି ହେଲାଣି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଜୟପ୍ରକାଶ ଆନ୍ଦୋଳନର ଏଜେନ୍ସି ନେବାପାଇଁ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଓ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଚାଲିଥାଏ । ମାତ୍ର ଜୟପ୍ରକାଶ ନିଜେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ହିଁ ତାଙ୍କରେକୃର କରିଦେଲେ । ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଓ ବିଶ୍ୱନାଥ ପଣ୍ଡିତ ମୋତେ ଭୂଦାନ ଅଫିସକୁ ଡକାଇ ଏଥିରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ କହିଲେ । ତା’ ହେଲେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ମାଧ୍ୟମରେ ବାମପନ୍ଥୀମାନେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିପାରିବେ ବୋଲି ବୁଝାଇଲେ । ମୁଁ ଏଥିରେ ରାଜି ହୋଇପାରିଲି ନାହିଁ । ତେବେ ପାର୍ଟିକୁ ପଡ଼ାରିବି ବୋଲି କହିଲି । ମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ମଣନା ସମସ୍ତ ପାର୍ଟି ପକ୍ଷରୁ ଭାଙ୍ଗି ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ ଯେ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗ ନନେଇ ପାର୍ଟି ଭୁଲ କରୁଛି । ସେଇ ବର୍ଷ ଶେଷକୁ ହୋଇଥିବା ରାଜ୍ୟ କମିଟି ମିଟିଂ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ କମ୍ପ୍ରେଡ଼ ସୁନ୍ଦରାୟା ଆସିଲେ । ଏ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗ ନ ଦେଇ ପାର୍ଟି ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ କଂଗ୍ରେସ କୁଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇ ଯିବ ବୋଲି ସେଠାରେ ସ୍ଥିର ହେଲା । ଲକ୍ଷ୍ମଣନା ପାର୍ଟି ପକ୍ଷରୁ ଲଂଘନ କରୁଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ କୈଫିୟତ ମରାଯିବ ବୋଲି ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା । ସଂପାଦକ ଭାବେ ମୋତେ ହିଁ ଏ କୈଫିୟତ ମାଗିବାକୁ

ପଡ଼ିଲା । ମାତ୍ର ସେ ତା'ର ଉତ୍ତର ନେଇ ୧୯୭୫ ନୂଆବର୍ଷରେ ପାର୍ଟିସଭ୍ୟ ପଦ ନବୀକରଣ କଲେନାହିଁ । ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂପର୍କରେ ପାର୍ଟିର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଠିକ୍ ନଥିଲା ଏବଂ ସେ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରତି ଏକ ଆସ୍ତିବାଚକ ମନୋଭାବ ନେବା ଉଚିତ ଥିଲା ବୋଲି ପାର୍ଟି ପରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥିଲା ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ଜୟପ୍ରକାଶ ଡାକରେକୃତ କରି ଦେଇ ଗଲେ ମଧ୍ୟ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ସେ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ପ୍ରବେଶ କରି ତା'ର ବଡ଼ ପ୍ରବକ୍ତା ସାଜିଲେ । କଂଗ୍ରେସ ଦଳ, ସି.ପି.ଆଇ. ଓ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସତ୍ତ୍ୱେ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ୧୯୭୭ ଏପ୍ରିଲରେ ଓଡ଼ିଶା ଆସିଥିବାବେଳେ ଉଭୟ ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସ୍ୱତଃସ୍ପୁର୍ତ୍ତ ସମର୍ଥନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ଓ ବିଶାଳ ସମାବେଶମାନ ହେଲା । ଉଭୟେ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଓ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତୃତ୍ୱ ନେବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥିବାବେଳେ ଜୁନ ମାସରେ ଆସିଗଲା ଜରୁରୀ ଶାସନର କାଳରାତ୍ରୀ ।

ଜରୁରୀ ଶାସନ ଓ ୧୯୭୭ର

ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟ ନିର୍ବାଚନ

ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ କେତେକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ କଂଗ୍ରେସ ଦଳରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିପକ୍ଷକୁ ପରାସ୍ତ କରିବା ସହିତ ୧୯୭୧ ନିର୍ବାଚନରେ ବିପୁଳ ବିଜୟ ହାସଲ କଲେ । ତାପରେ ବଙ୍ଗଳାଦେଶ ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମରେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ପାକିସ୍ତାନକୁ ପରାସ୍ତ କଲେ । ଏ ସମ୍ମାନକୁ ସମ୍ମାନକରି ସେ କଂଗ୍ରେସର ଏକଦଳୀୟ ଶାସନ ସାରା ଦେଶରେ ଜାରୀ କରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ପ୍ରଥମେ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଆଘାତ କଲାପରେ ତାଙ୍କର ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆଘାତ କଲେ । ତା' ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗଡ଼ିଉଠିଲା ଗୁଜରାଟ ଓ ବିହାରର ଆନ୍ଦୋଳନ । ବିହାର ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତା ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ କଂଗ୍ରେସୀ ଏକଛତ୍ରବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସାରା ଦେଶରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରୁଥିବାବେଳେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ନିର୍ବାଚନ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ହାରିଲେ । ଜୟପ୍ରକାଶଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ବିରୋଧୀ ପକ୍ଷଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଇସ୍ତଫା ଦାବି କରିବାରୁ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ୧୯୭୪ ଜୁନ ୨୬ ରେ ଦେଶରେ ଜରୁରୀ ଶାସନ ଜାରୀ କରି ସମସ୍ତ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଅଧିକାର ହରଣ କରିନେଲେ । ବିରୋଧୀଦଳର ନେତା ଓ କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ଜେଲରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦେଲେ ଏବଂ ସଂବିଧାନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସକଳ ଅଧିକାର ହରଣକରି ସାରାଦେଶକୁ ଏକ କାରାଗାରରେ ପରିଣତ କରିଦେଲେ ।

ଏ ଜରୁରୀ ଶାସନ ଜାରୀ ହେଲାବେଳକୁ ମୁଁ ଅଛି ଜଟଣୀରେ ହେଉଥିବା ପାର୍ଟିର ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା କମିଟି ବୈଠକରେ । ୧୯୭୪ ଜୁନ ୨୪ ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରୁ ଏହା ଜାରୀ ହେଲେହେଁ ଆମେ ୨୬ ତାରିଖ ସଂଧ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜାଣି ନଥିଲୁ । ବୈଠକରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହି ରେଡ଼ିଓ ମଧ୍ୟ ଶୁଣିନଥିଲୁ । ଡାକ୍ତର ବେଣୁଧର ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଘରେ ବସିଥାଏ ବୈଠକ । ସଂଧ୍ୟା ପରେ ସେ ଆସି କହିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବିଦାକରି ମୁଁ ସେ ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କଲି । ସାଥୀ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପଣ୍ଡାଙ୍କ ସହିତ ଆସିଲି ଲୋକୋ କଲୋନାକୁ । ସେଠାରେ ଦୁଇଦିନ ରହିଲା ଭିତରେ କିଛି ରେଳ ଶ୍ରମିକ ମୋତେ ଚିହ୍ନିବାଦେବାରୁ

ସେ ସ୍ଥାନ ବଦଳାଇ ଅନ୍ୟତ୍ର ଗଲି । ତା’ପରେ ସାଥୀ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ପତି ଆସି ମୋତେ ଏକ ଜିପରେ କଟକ ନେଇଗଲେ । ତାଙ୍କ ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଗିରଫ ପରୁଷ୍ଟାନା ଥାଏ । ଅଜେୟ ରାଉତଙ୍କ ବିବାହ ସେଇ ସମୟକୁ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିବାରୁ ଲୁଚି ଛପି ତାଙ୍କ ବିବାହ କାମ ସାରିଲୁ । ପରେ ଅଣ୍ଟରଗ୍ରାଉଣ୍ଡ ସଂଗଠନର ଏକ ଛାତ୍ର ତିଆରି କରି କାମରେ ଅଗ୍ରସର ହେଲୁ ।

ବେଶ୍ କିଛିଦିନ ମୁଁ ରହିଗଲି ସାଥୀ ଭିକାରୀ ଦାସଙ୍କ ଚୌଧୁରୀବଜାର ନନ୍ଦିସାହି ଘରେ । ଏଭଳିଭାବେ ବଜାର ଉପରେ ଅଛି ବୋଲି ପୋଲିସର ସଂଦେହ ମଧ୍ୟ ହେଉନଥାଏ । ଭିକାରୀ ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କୁ କହିଥାଆନ୍ତି ମୁଁ ତାଙ୍କର ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ । କିଛି ଦିନ ରହିବି । ଦିନେ ରାତି ୯ଟାରେ ମୁଁ ନାଲି ଚା ପିଉଛି । କାତ ଗ୍ଲ୍ୟସରେ ଡାହା ଦେଖି ଭିକାରୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ବାପା ପଚାରିଲେ, “ତମ ସାର୍ ମାଲ ଖାଆନ୍ତି କି ?” ରାତିରେ ଚା ଖାଇ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ଲେଖାପଢ଼ା କରିବା ଦେଖୁ ଓ ମୋ ପାଖକୁ ଆସୁଥିବା ଆମ ସାଥୀଙ୍କୁ ଦେଖୁ ସେ ପରେ ଜାଣିଗଲେ । ତାଙ୍କ ପଡିଶାରେ ଥିବା ରାଜନୈତିକ ଲୋକ କିଛି ଏହା ଜାଣିଯିବାପରେ ମୋତେ ସେ ସ୍ଥାନ ବଦଳାଇବାକୁ ପଡିଲା । ସେହିପରି ଓଡିଆ ବଜାରରେ ସାଥୀ ଦିଲ୍ଲୀପ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଘରେ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ କିଛିଦିନ ମୋ ଦସ୍ତର ମେଲି ଦେଇଥିଲି । ସାଥୀ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ପତି ଗିରଫ ହୋଇଯିବା ପରେ ମୋତେ କଟକ ଛାଡି ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ତେରା ପକାଇବାକୁ ହେଲା । ମାତ୍ର ପୋଲିସର ତନାଘନା ପରେ ଯିବାକୁ ହେଲା ଅନ୍ୟତ୍ର ।

ଅନ୍ୟଆଡେ ଆମ ପାର୍ଟି ପତ୍ରିକା “ସାମ୍ୟବାଦୀ”କୁ ଛାପିବାପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରେସ୍ ରାଜିହେଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେଇ ସମୟରେ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରି ପାର୍ଟିର ଏକ ପ୍ରେସ କରିବାକୁ ପଡିଲା । ସେଇ ଅଜ୍ଞାତବାସ କାଳରେ ଗୁପ୍ତରେ ଆମକୁ ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ କମିଟି ବୈଠକମାନ କରିବା ସହିତ କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ବୈଠକ ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ମୋତେ ଯିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ନୟାଗଡ଼ରେ ଆମ ଘର ଆଗରେ ପୋଲିସ ଜଗି ରହିଲା ଏବଂ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଆମ ଗ୍ରାମ ଓଳସିଂହରେ ଥିବାବେଳେ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପୋଲିସଙ୍କ ଉପଦ୍ରବ ଲାଗି ରହୁଥିଲା । ତା’ଛଡ଼ା ଆମର ବିଭିନ୍ନ ସଭ୍ୟ ସମର୍ଥକଙ୍କ ଘର ମୋତେ ଧରିବା ପାଇଁ ଖାନତଲାସ ହେଲା । କଟକ, ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ମୁଁ ରହିନପାରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀ ଗୁଡିକରେ ରହିଲି । କଣାସର ବଡ଼ଓରା ଗ୍ରାମରେ

ମୁଁ ୧୯୬୫ ବେଳେ ରହିଥିବା ସମୟର ମୋ କାଗଜପତ୍ର ସେମାନେ ସାଜତି ରଖିଥିଲେ । ୧୯୭୨ ବେଳେ ପୁଣି ସେଠାରେ ଲୁଚି ରହିବା ବେଳେ ସେସବୁ ସେମାନେ ଦେଲେ ।

କିଛିଦିନ ପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ ସାଥୀ ବନମାଳୀ ଦାସଙ୍କୁ କହିଲେ ଯେ, “ଶିବାଜୀ ଅଣ୍ଡରଗ୍ରାଉଣ୍ଡରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ ସରକାର ତାଙ୍କୁ ଗିରଫ କରି ଅନ୍ଧ କେଜ ଦିନରେ ମୁକ୍ତ କରିଦେବେ ।” ମାତ୍ର ଆମେ ସେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲୁ । ତା’ପରେ ଅବଶ୍ୟ ମୋତେ ଧରିବା ପାଇଁ ପୋଲିସର ତନାଘନା ସେତେ ରହିଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ କଟକରେ ମୋର ଅଜ୍ଞାତବାସର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଖୋଲି ଦେଲି । ଗଞ୍ଜାମ, ବାଲେଶ୍ୱର ଓ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଗୁପ୍ତ ଭାବେ ଗସ୍ତ କରୁଥାଏ ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ବୈଠକକୁ ମଧ୍ୟ ଯାଉଥାଏ । ସେତେବେଳେ ଜରୁରୀ ପରିସ୍ଥିତି ଓ ଜୟପ୍ରକାଶଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ଆନ୍ଦୋଳନପ୍ରତି ଆମ ମନୋଭାବ ନେଇ ପାର୍ଟିରେ ବେଶ ମତଭେଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ସେଇ ଅଣ୍ଡରଗ୍ରାଉଣ୍ଡ କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ବୈଠକରେ ହିଁ ପାର୍ଟି ତା’ର ତୁଟି ସଂଶୋଧନ କରି ଜରୁରୀ ଶାସନ ଓ ଜରିଆ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସଂବିଧାନ-ସଂଶୋଧନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଧିକ ସକ୍ରିୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ଆମ ପାର୍ଟି ଏ ସଂବିଧାନ ସଂଶୋଧନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଓ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଅଧିକାର ଉପରେ ଅଧିକ ସକ୍ରିୟ ହେଲା । ଏ ବିଷୟକୁ ନେଇ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଓ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପ୍ରଗତି ପାର୍ଟି ସହ ଆମର ମିଳିତ ସଭାସମିତିମାନ ମଧ୍ୟ ହେଲା ।

୧୯୭୭ର ଐତିହାସିକ ନିର୍ବାଚନ

୧୯ ମାସର ଜରୁରୀ ଶାସନ କୋହଳ ହୋଇ ୧୯୭୭ରେ ନିର୍ବାଚନ ଘୋଷଣା ହେଲା । ଗିରଫ ହୋଇନଥିବା ଆମ ରାଜ୍ୟ କମିଟି ସାଥୀମାନେ ବସି ଏ ନିର୍ବାଚନରେ ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ୱର କିମ୍ବା ପୁରୀରୁ ଲୋକସଭା ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବା ଲାଗି ପ୍ରସ୍ତାବ କଲେ । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ନେତୃତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ସେଇ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇ ଜନତାଦଳ ସହ ବୁଝାମଣା କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ । ସେତେବେଳକୁ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ ଜରିଆ ପୁତ୍ର ସଞ୍ଜୟ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଆସ୍ଥା ହରାଇ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରୁ ଅପସାରିତ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ବିନାୟକ ଆକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାଆନ୍ତି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ । ମାତ୍ର ସଞ୍ଜୟ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ବିଶ୍ୱସ୍ତଭାବେ ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ କଂଗ୍ରେସ ଦଳକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥାଆନ୍ତି । ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ମୋତେ ତକାଇ ନେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଲୋକସଭା ଆସନରୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବାପାଇଁ କହିଲେ । ମାତ୍ର ଜନତା ଦଳର

ନିର୍ବାଚନ ଚିହ୍ନରେ ଲଢ଼ିବାକୁ ହେବ ବୋଲି କହିବାରୁ ମୁଁ ତାହା କରି ପାରିବି ନାହିଁ ବୋଲି କହିଦେଲି । ତା’ପରେ ସାଥୀ ପ୍ରମୋଦ ଦାଶଗୁପ୍ତ ଆମ ରାଜ୍ୟ କମିଟି ବୈଠକକୁ ଆସିଥିବାବେଳେ ବିଜୁବାବୁ ଆସି ଅନୁରୋଧ କଲେ ଯେ, ଦା-ହାତୁଡ଼ି ପରିବର୍ତ୍ତେ ଏକ ସ୍ବାଧୀନ ଚିହ୍ନରେ ହେଲେ ମୁଁ ଲଢ଼େ । ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ରାଜି ହେଲୁନି । ବହୁ ଟଣା ଓଟରା ଏବଂ ଜ୍ୟୋତି ବସୁ ଓ ଜନତାଦଳର ଓଡ଼ିଶା ଦାୟିତ୍ବରେ ଥିବା ପି.ସି. ସେନ୍‌ଙ୍କ ତାପ ପରେ ବିଜୁବାବୁ ବୁଝାମଣା କଲେ ।

ଏ ନିର୍ବାଚନ କିଛି ମାମୁଲି ବ୍ୟାପାର ନଥିଲା । ଏହା ଥିଲା ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଏକଛତ୍ରବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଓ ମାନବିକ ଅଧିକାର ଫେରି ପାଇବା ପାଇଁ ଲଢ଼େଇ । ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରୁ ଆମ ପାର୍ଟିର କର୍ମୀମାନେ ଆସି ଲାଗିଗଲେ । ଏପରିକି କେତେକ ସାଥୀ ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତ ହେଲାପରେ ନିଜ ଘରକୁ ନ ଯାଇ ସିଧା ଏ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀକୁ ଆସି କାମରେ ଲାଗିଗଲେ । ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) କର୍ମୀମାନଙ୍କ ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ ଦେଖି ଅନ୍ୟମାନେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥାଆନ୍ତି । ଜନତା ଦଳର କର୍ମୀ ମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମରୁ ଥିବା କୁଣ୍ଡାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ବାହାରିଲେ । ସାଥୀ ଜ୍ୟୋତି ବସୁ ଆସିଥିବାବେଳେ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ନୟାଗଡ଼ ଓ ଭୁବନେଶ୍ବରରେ ଦୁଇଟି ବିଶାଳ ସଭା କଲାବେଳେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ଜନସମର୍ଥନ ଓ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ମନୋଭାବର ସୂଚନା ଦେଇଥିଲା । ଜନତାଦଳ ଅନୁଗାମୀଙ୍କ ଭିତରେ କୁଣ୍ଡାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାପାଇଁ ସଭା ଗୁଡ଼ିକରେ ବିଜୁବାବୁ ଘୋଷଣା କଲେ ଯେ, “ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଭୋଟଦେବା ଅର୍ଥ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଭୋଟ ଦେବା ।” ଜନତା ଦଳର ଏପରି ହାସ୍ତା ହୋଇଥିଲା ଯେ କେବଳ ପଟିଆ ଓ ଖୋର୍ଦ୍ଧାକୁ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ସର୍ବତ୍ର ଲୋକେ ମୋତେ ଜନତା ଦଳ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭାବେ କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ମୋର ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦ୍ବୀ ଚିତ୍ରାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଥିଲେ ଜଣେ ଖୁବ୍ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ପ୍ରାର୍ଥୀ । ଭାରତର ପୂର୍ବତନ ସ୍ବରାଷ୍ଟ୍ର ବିଭାଗ ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ମେହେଟ୍ଟାଙ୍କ ଭାଷାରେ, “ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ସେବାରେ ସେ ଭାରତରେ ଥିଲେ ଅଦ୍ବିତୀୟ ।” ମୋ ସପକ୍ଷରେ ଜନମତଟା ଗଲା ସହରାଞ୍ଚଳରୁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ । ସି.ପି.ଆଇ.ର ଗଙ୍ଗାଧର ପାଞ୍ଜକରାୟ ଏହି ଆସନରୁ ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦ୍ବିତା କରିବା ଯୋଗୁଁ ବେଗୁନିଆ ସେଗମେଣ୍ଟ ଏବଂ ନୟାଗଡ଼ର ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଏମ୍.ଏଲ.ଏ. ଭାଗବତ ବେହେରା କାମ ନ କରିବା ଯୋଗୁଁ ସେଠାରେ ଆମ ସ୍ଥିତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ବଳ ଥିଲା । ରବି ରାୟ ଯାଇ ବେଗୁନିଆରେ ମୋ

ସପକ୍ଷରେ ପ୍ରଚାର କରି ସଭା ସମିତି କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାହା ବିଫଳ ହେଲା । ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ବାମପନ୍ଥୀଙ୍କ ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧିପାଇଁ ଲାଗିପଡ଼ି ମୋତେ ଜିତାଇବାକୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ନେତା ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୋହନ ଭାଗବତଙ୍କୁ ବାର୍ତ୍ତା ପଠାଇବାରେ ଶେଷକୁ କେଜଦିନ ସେ ଲାଗିଲେ । ତା' ସତ୍ତ୍ୱେ ସେଠାରେ ଦୁର୍ବଳତା ରହିଲା । କଂଗ୍ରେସରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇ ଜନତା ମେଣ୍ଡର ସି.ଏସ୍.ଡି.ରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା ପୂର୍ବତନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ ଖଣ୍ଡପଡ଼ା ଓ ଦଶପଲ୍ଲୀରେ ସଭାମାନ କରି ପ୍ରଚାର କରିବା ଫଳରେ ସେ ଦୁଇ ସେଗ୍ମେଣ୍ଟର ଦୁର୍ବଳତା କଟିଲା । ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଜଟଣୀ ଓ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ଆମ ଅବସ୍ଥା ଭଲ ଥିଲା । ଏ ସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ମାତ୍ର ୫ ହଜାର ଭୋଟ ବ୍ୟବଧାନରେ ଜିତିଥିଲି ।

ପୁରୀରେ ପୋଷାଲ ବ୍ୟାଲଟ ଗଣତି ହୋଇ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବେ ରାତିକୁ ଫଳାଫଳ ଘୋଷଣା ପୂର୍ବରୁ ନୟାଗଡ଼ର ଗଣତି ପରେ ମୋ ବିଜୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼ିବା ପରେ ପରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା । ଆଉ ତା' ସାଙ୍ଗକୁ କାମର ବରାଦ । ସେଇ ନୟାଗଡ଼ରୁ ହିଁ ମୋତେ ଘର ପୋଡ଼ିଥିବା ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇ ରିଲିଫର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ କଥା ବୁଝିବା ଅର୍ଥ କ'ଣ ତା'ର କିଛି ସୂଚନା ପାଇଗଲି । ଦିଲ୍ଲୀ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ମୁଁ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ବିକାଶ ମୂଳକ କାମ ଓ ଶ୍ରେଣୀ ଆନ୍ଦୋଳନର ଏକ ଚିଠା ମନ ଭିତରେ କରିନେଲି । ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଥିଲା- ଜଳସେଚନ ଓ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର, ଦଶପଲ୍ଲୀରେ କାଗଜ କାରଖାନା, ନୟାଗଡ଼ରେ ଚିନି କାରଖାନା, ବେଗୁନିଆରେ କାଢୁ ଶିଳ୍ପ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ଜଟଣୀ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳ ମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା । ସର୍ବୋପରି ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୋଡ଼-ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ଭୂ-ସଂସ୍କାର ଓ ଅନାବାଦୀ ଜମି ବନ୍ଧନର ଦାବି ସହ ଭାଗଡ଼ାଷୀ ଓ କୃଷି ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଭିତ୍ତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା । ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀ ସହ ମୋ ଉପରେ ଥାଏ ରାଜ୍ୟ ପାର୍ଟିର ଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂ ତାହା ଥାଏ ମୋ ପାଇଁ ପ୍ରଥମ କାମ । ଏଭୁଇଟିଯାକ କାମ କିପରି ତୁଲାଉବି ସେଇ ଚିନ୍ତାନେଇ ଦିଲ୍ଲୀ ଗଲି ।

ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ପ୍ରଥମ ପ୍ରବେଶ

ଏଇ ମାନସିକତା ନେଇ ପହଞ୍ଚିଲି ଦିଲ୍ଲୀରେ । ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ପଶୁ ପଶୁ ସୁଟବୁଟ, ପଗଡ଼ି ପିନ୍ଧା ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଲୋକଙ୍କ ସାଲ୍ୟୁଟ୍ ସାଙ୍ଗକୁ ଲୋକସଭା କର୍ମଚାରୀ

ଓ ଅଫିସରମାନଙ୍କ କୃଷି ସ ଏବଂ ରାଜନେତା ଓ ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କ ଅଭିବାଦନ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଗୋଟାଏ ଭି.ଆଇ.ପି. ଆବହାଣରେ ମୋତେ ପ୍ରଥମେ ଅସ୍ପଷ୍ଟିକର ବୋଧ ହେଲା । ତେଣୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ହଲରେ ନ ବସି ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଥିବା ଆମ ପାର୍ଟିର ଅଫିସରେ ମୁଁ ବେଶି ସମୟ କାଟିଲି । ବନ୍ଧୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀ ଓ ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ବଳ ଦୁହେଁ ମୋତେ ଟାଣିନେଲେ ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ ହଲକୁ । ଶ୍ରୀ ରବି ରାୟ ମୋତେ ରାଜନେତା, ସାମ୍ବାଦିକ ଓ କୁଟନୈତିକ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ସହ ପରିଚ୍ଛନ୍ନ କରାଇଲେ । ଆମ ପାର୍ଟିର ସାଂସଦଙ୍କ ମେଲରୁ ବାହାରକୁ ଯିବା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ମଧୁ ଦଣ୍ଡବତେ ରେଳ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଉପରୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଉଠାଇବା ସହ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ କେତେକ ଦାବି ପୂରଣ କରି ଲୋକସଭାରେ ତାହା ଘୋଷଣା କରିବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବାକୁ ଭେଟିଥିବାବେଳେ ହିଁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୋଡ଼-ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ ବିଷୟରେ ତାଙ୍କ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲି । ତା’ ସହ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ରେଳଡ଼ବା ନିର୍ମାଣ କାରଖାନା ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ବିଷୟ କହିଲି । ତା’ ଉତ୍ତରରେ ସେ ହସି ହସି କହିଲେ, “ତମେ କେବଳ ରେଳ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସମସ୍ୟା ଉଠାଇବ ବୋଲି ମୁଁ ଭାବିଥିଲି । ମାତ୍ର ଦେଖୁଛି ପ୍ରଥମରୁ ହିଁ ତମେ ଲମ୍ବା ତାଲିକା ରଖିଲଣି । ଯାହାହେଉ ଏସବୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଲେଖିକରି ଦିଅ ।” ତା’ପରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗକୁ ସମସ୍ୟା ବିଷୟରେ ଲେଖିବା ମୋର ଏକ ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇଗଲା । ଜରୁରୀ ଶାସନ ବେଳେ ଆମ ଟେନ୍-ସା ଯୁନିୟନର ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ଏ.ବି. ସତ୍ତାପତିଙ୍କୁ କାମରୁ ଅନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ପୁଣି କାମରେ ନେବାପାଇଁ ଇସ୍ତଫତ ଓ ଖଣିମନ୍ତ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଲେଖି କରି ଦେବାବେଳେ ସେ କହିଲେ ଯେ, “ଏହା ହୋଇଗଲା ବୋଲି ତମେ ଧରିନିଅ” । ବାସ୍ତବରେ ତା’ପର ଦିନହିଁ ତାଙ୍କୁ କାମରେ ନେବାପାଇଁ ଆଦେଶ ପହଞ୍ଚିଲା ।

ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟ ଭୋଟରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ହାରିଛି, ସେ ରାଜ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳଗୁଡ଼ିକ ଲୋକଙ୍କ ଆସ୍ଥା ହରାଇଛି ବୋଲି ଦର୍ଶାଯାଇ ଓଡ଼ିଶା ସମେତ କେତେକ ରାଜ୍ୟର କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅପସାରିତ କରାଗଲା । ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ଜନତା ପାର୍ଟି ସହ ଆମ ପାର୍ଟିର ଆସନ ବୁଝାମଣା ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବ ଥିଲା-ରଣପୁର ଓ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଆସନ ଦୁଇଟି ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ ଆମ ପାଇଁ ଛାଡ଼ିଦେବେ, ନାଲଗିରି ଆସନରେ ଜନତା ପାର୍ଟି ପ୍ରାର୍ଥୀ ଦେଲେହେଁ ଜୋର ଦେବେ ନାହିଁ, softpedal

କରିବେ । ଫଳରେ ଆମେ ଜିତିବୁ । ମାତ୍ର ଏହା ଆମ ପାଇଁ ଗ୍ରହଣୀୟ ହେଲାନାହିଁ । ଆମକୁ ନାଳଗିରି, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ରଣପୁର ଓ ବ୍ରହ୍ମଗିରି ଆସନ ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ ଛାଡ଼ିଦେବାକୁ ଆମେ ଅଡ଼ି ବସିଲୁ । ନିର୍ବାଚନରେ ଏ ଚାରି ଆସନରେ ଲଢ଼ି ଆମେ କେବଳ ରଣପୁରରେ ଜିତିଲୁ । ଅବଶ୍ୟ ୪ ଗୋଟି ଆସନ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଆସନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଆମେ ଜନତାପାର୍ଟିକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଥିଲୁ । ବିପୁଳ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା ଲାଭ କରି ନାଳମଣି ରାଉତରାୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥାଇ ଜନତାଦଳ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କଲା ।

ଦିଲ୍ଲୀ ରହଣି ଓ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଭାଷଣ

ମୁଁ ଦିଲ୍ଲୀ ଗଲାପରେ ପ୍ରଥମେ ରହୁଥିଲି ଭି.ପି. ହାଉସରେ ଆଉ ଜଣେ ଏମ୍.ପି.ଙ୍କ ସହ । ମୋତେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଉଚ୍ଚଶ୍ରେଣୀର ଫ୍ଲୋର ବଡ଼ କୋଠିଟି ପାର୍ଟିର ସଂସଦୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ହେଲା । ମୋତେ ଆସି ୨୦ ଜନପଥରେ ରହିବାକୁ ପାର୍ଟି ତରଫରୁ କୁହାଗଲା । ତାହା ଏକ ବଡ଼ କୋଠି । ତିନିଗୋଟି ବଡ଼ କୋଠାରୁ ଗୋଟିକରେ ରହିଲେ ସାଥୀ ଇ.ଏମ୍.ଏସ୍. ନମୁଦ୍ରିପଦ, ଅନ୍ୟଟିରେ ସାଥୀ ହରିକିଶନ୍ ସିଂ ସୁରଜିତ ଓ ଶାନ୍ତିରେ ରହିଲୁ ମୁଁ ଓ କମ୍ବେଡ଼ ପି. ସୁନ୍ଦରାୟା । ଅନ୍ୟ ଛୋଟ କୋଠରୀ ଗୁଡ଼ିକରେ ନେତାମାନ ସେଠିଆ ଓ ଅନ୍ୟ ସାଥୀମାନେ ଥାଆନ୍ତି । ଜଣେ ଦି'ଜଣ ମୋତେ କହିଲେ ଯେ, ଆପଣ ତ ଏକ ତୀର୍ଥ ଧାମରେ ରହୁଛନ୍ତି । ଆମର କେତେକ ଏମ୍.ପି. ମଧ୍ୟ କହିଲେ ଯେ, “ଏଡ଼େ ନେତାମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଉପରେ ଆପଣ ରହୁଛନ୍ତି କିପରି ?” ମାତ୍ର ମୋତେ ଅପ୍ରତିଭା ଲାଗୁଥାଏ ଭୋରରେ କମ୍ବେଡ଼ ସୁନ୍ଦରାୟା ମୋତେ ଉଠାଇ ଚା' ଦେବାବେଳେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସ୍ବାଛନ୍ଦ୍ୟ ପାଇଁ ମୁଁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲାବେଳକୁ ସେ ମୋ ବହିପତ୍ର ଓ ଟେବୁଲ୍ ସଜାଡ଼ିଦେବାବେଳେ । ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ କ'ଣ ଘଟିଲା ପ୍ରତିଦିନ ରାତିକୁ କମ୍ବେଡ଼ ଇ.ଏମ୍.ଏସ୍. ତା'ର ବିବରଣୀ ମୋ ଠାରୁ ଶୁଣନ୍ତି । ତେଣୁ ଅନ୍ୟ କେତେକଙ୍କ ଘରି ବାହାରେ ନବୁଲି ସତ୍ତା ଗୃହରେ ବସି ରହିବାର ଅଭ୍ୟାସ ମୋର ପ୍ରଥମରୁ ହୋଇଗଲା । ଏ ସବୁ ଛଡ଼ା ବହୁ ବିଷୟରେ ମୁଁ ଏଇ ନେତାମାନଙ୍କ ସହାୟତା ପାଇଲି ।

୧୯୭୭ ଜୁନରେ ହେଲା ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟର ବଜେଟ୍ ଅଧିବେଶନ । ଏଥିରେ ସାମ୍ବାଦିକଙ୍କ ଅଧିକାର ଉପରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ ଥିଲା ମୋର ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ପ୍ରଥମ ବକ୍ତବ୍ୟ । ତାହା ଥିଲା ମାତ୍ର ୨/୩ ମିନିଟ୍ ପାଇଁ । ବଜେଟ୍ ଆଲୋଚନାବେଳେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବଜେଟ୍ ଆଲୋଚନାରେ କହିବା ମୋର ଥିଲା

ପ୍ରଥମ ଭାଷଣ । ମୁଁ ବହୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ସବୁ ଟିପାଟିପି କରି ନେଇ ଯାଇଥିଲି । ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବିଭାଗରେ ବିଭିନ୍ନ ତ୍ରୁଟି ଏବଂ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଶିକ୍ଷ କର୍ମଚାରୀ ଓ ଜବାନମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟାବଳୀ ତୋଳି ଧରିବା ସହିତ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ନୀତିକୁ ବୈଦେଶିକ ନୀତି ସହ ସଂପୃକ୍ତ କରି ଭାରତବର୍ଷର ପଡ଼ୋଶୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ସହ ବନ୍ଧୁତା ଓ ତଟବର୍ତ୍ତୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ସହ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂପର୍କ ଦେଶର ପ୍ରତିରକ୍ଷାପାଇଁ ଲୋଡ଼ା ବୋଲି କହିଥିଲି । ବଜେଟ ଆଲୋଚନା ପରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀ ବାବୁ ଜଗଜୀବନ ରାମ ମୋ ସହ କରମର୍ଦ୍ଦନ କରି ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଘାଟୀ ଓ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଶିକ୍ଷ କେନ୍ଦ୍ର ସବୁ ବୁଲାଇନେବେ ବୋଲି କହିଥିଲେ ।

ପାର୍ଟି ସଂଗଠକ ଓ ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟ କାମ

ନିର୍ବାଚନ ପରେ ପ୍ରଥମ ରାଜ୍ୟ କମିଟି ବୈଠକରେ ହିଁ ପାର୍ଟି ପତ୍ରିକା “ସାମ୍ୟବାଦୀ”କୁ ପାକ୍ଷିକରୁ ସାମ୍ବାହିକ କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲୁ । ସାଥୀ ବନମାଳୀ ଦାସ ସଂପାଦନାର ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇ କଟକ ଆସିବାକୁ ରାଜିହେଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରିବା, କମ୍ ଦାମରେ କଲିକତାରୁ କାଗଜ କିଣି ପହଞ୍ଚାଇବାଠାରୁ କିଛି ଲେଖା ଦେବାର ଦାୟିତ୍ୱ ମୋ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ କମିଟି ସଂପାଦକର ଦାୟିତ୍ୱ, ଦିଲ୍ଲୀରେ ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟ କାମ ଓ ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀ କାମ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାକମିଟିରେ ଯୋଗଦାନ ଓ ସଭା ସମିତିରେ ଭାଷଣ ସାଙ୍ଗକୁ ଏହା ହେଲା ଅତିରିକ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱ । ରାଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଅଜେୟ ରାଉତଙ୍କ ସହାୟତା ଯୋଗୁଁ ଏ ସବୁ କାମ ତୁଲାଇବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହେଉଥିଲା ।

ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ଥାଏ ବିଚିତ୍ର ଅବସ୍ଥା । ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟ ଭାବେ ମୁଁ ଥିବାବେଳେ କୌଣସିଟି ହେଲେ ବିଧାନସଭା ଆସନରୁ ଆମର ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ନଥାନ୍ତି । ଗୋଟିକରେ କଂଗ୍ରେସ ଓ ଅନ୍ୟ ୫ ଗୋଟିରେ ଥାଆନ୍ତି ଜନତା ପାର୍ଟିର ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. । ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ହୋଇ ବିଧାନସଭାର ବାଚସ୍ପତି ଥିବା ସତ୍ୟପ୍ରିୟ ମହାନ୍ତି ଏବଂ ଖଣ୍ଡପଡ଼ାର ସ୍ୱାଧୀନ ବିଧାୟକ ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବନ୍ଧୁ ସତ୍ୟସୁନ୍ଦର ମିଶ୍ରଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ.ଙ୍କ ସହଯୋଗ ନଥାଏ । ବରଂ ମୋ ପ୍ରତି ଥାଏ ବୈରାଭାବ । ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ବୁଲିଲାବେଳେ ଲୋକେ ସରପଞ୍ଚ ଓ ଓ୍ୱାର୍ଡ଼ମେନ୍ସରଙ୍କ କାମ ମଧ୍ୟ ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟ ମେମ୍ବରଠାରୁ ଆଶା କରୁଥାଆନ୍ତି । ସେପରି ସବୁ କାମର ବରାଦ ମଧ୍ୟ କରି ଦିଅନ୍ତି । ପାର୍ଟିର ସଂଗଠନ ଥିଲେ ମୋ ସହାୟତା ନେଇ ସେ ସବୁ କାମ ହୁଏତ ଦେଖନ୍ତା ଓ ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝାନ୍ତା । ମାତ୍ର ଆମର ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ

କେଉଁଠି ସେପରି ସଂଗଠନ ନଥାଏ । ଭୁବନେଶ୍ୱର, କଟଣୀ ଓ ନୟାଗଡ଼ରେ କିଛି ସଂପର୍କ ଥିଲାବେଳେ ଅନ୍ୟ ୩ ଗୋଟି ସ୍ଥାନରେ କିଛି ନଥାଏ । ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ମାନେ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗାଉଥିଲା ବେଳେ ମୋ ସପକ୍ଷରେ ସ୍ୱର ଥାଏ ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷୀଣ । ଏହାରି ଭିତରେ କେତେକ ଲୋକ ସମସ୍ୟା ଓ ଉନ୍ନୟନ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଧରି ମୋର ଏଜେନ୍ଡ଼ି ଗଢ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ସେ ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା:- ଖୋର୍ଦ୍ଧା-ରୋଡ଼-ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଳପଥ; ବୃତ୍ତଙ୍ଗ ଓ ପଦ୍ମାବତୀ ଜଳସେଚନ ଯୋଜନା; ପୂର୍ବରୁ ସୂଚୀତ ଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତିଷ୍ଠା; ଅନାବାଦୀ ଜମି ବ୍ୟବହାର; ସଅରମାନଙ୍କୁ ଆଦିବାସୀର ମାନ୍ୟତା; ଗ୍ରାମ୍ୟ ସଡ଼କପଥ ଯୋଗାଯୋଗର ପ୍ରସାର ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ଭୂସଂସ୍କାର ଆଇନର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ଓ ସେଥିପାଇଁ ଭାଗଡ଼ାଷୀ ରେକର୍ଡ଼ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ।

ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ପରିବର୍ତ୍ତିତ କୌଶଳଗତ ଲାଜନ୍ ପରେ

ଜରୁରୀ ଶାସନବେଳେ ହିଁ ଅଭିଜ୍ଞତା ପ୍ରମାଣ କଲା ଯେ ପାର୍ଟି ଅନୁସରଣ କରୁଥିବା କୌଶଳଗତ ଲାଜନ୍ ଦେଶର ଗଣଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଆଗେଇ ନେବାକୁ ସମର୍ଥ ନୁହେଁ । ଶ୍ରମିକ କୃଷକଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ସହିତ ବ୍ୟାପକ ଜନଗଣଙ୍କ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ରୂପ ଦେବା ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଅଧିକାର ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ଗଢ଼ି ନପାରିଲେ ଶ୍ରେଣୀ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କ ଆଘାତର ମୁକାବିଲା କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ସୀମିତ ଜାଲାକାର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ସଂଗଠନକୁ ଧରି କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ଶକ୍ତିର ମୁକାବିଲା କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଶକ୍ତିର ଆକ୍ରମଣକୁ ପରାଭୂତ କରିବାକୁହେଲେ ଶ୍ରମିକ କୃଷକଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ସହ ବ୍ୟାପକ ଅଂଶର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଅଧିକାର ସବୁର ସୁରକ୍ଷା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ରୂପଦେବା ପାଇଁ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ପ୍ରତିରୋଧ ସଂଗ୍ରାମ ପ୍ରୟୋଜନ । ଏ ବିଶାଳ ଦେଶରେ ତାହାହିଁ ପାର୍ଟିକୁ ବିପ୍ଳବ ଦିଗକୁ ଆଗେଇ ନେଇ ପାରିବ । ଏହି ଆଭିମୁଖ୍ୟ ନେଇ ଜରୁରୀ ଶାସନର ଦ୍ଵିତୀୟାର୍ଦ୍ଧରେ ପାର୍ଟି ନିର୍ବାଚନରେ ଯଥାର୍ଥ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିଲା । ଏହି କୌଶଳଗତ ଲାଜନ୍ ଆହୁରି ତୀକ୍ଷଣ ଓ ମାର୍ଜିତ ରୂପ ନେଇ ଗୃହୀତ ହେଲା ଜଳନ୍ଦରରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ପାର୍ଟିର ୧୦ମ କଂଗ୍ରେସରେ । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଅପହରଣ କରାଯାଇଥିବା ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଅଧିକାର ତଥା ଦେଶବାସୀଙ୍କ ବହୁ ସଂଗ୍ରାମ ଫଳରେ ଅର୍ଜିତ ସାମ୍ବିଧାନିକ ଅଧିକାର ସବୁର ପୁନଃପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ଜନତା ପାର୍ଟିର ଭୂମିକା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତା’ ପ୍ରତି ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ଆସ୍ତିବାଚକ ଓ ବନ୍ଧୁପୂର୍ଣ୍ଣ ମନୋତାପ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ।

ବ୍ରହ୍ମପୁରରେ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ

ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ଏହି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଅବସ୍ଥାନକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ କେତେକ ନେତୃ ସ୍ଥାନୀୟ ସାଥୀ ଠିକ୍ ଭାବେ ଧରି ପାରିନଥିଲେ । ଏହି ବିଭ୍ରାନ୍ତି ହିଁ ବ୍ରହ୍ମପୁରଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ ବେଳେ ଓ ତା’ପରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଜରୁରୀ

ପରିସ୍ଥିତି ଜାରୀ ଯୋଗୁଁ ୧୯୭୨ର ପୁରୀ ସମ୍ମିଳନୀ ପରେ ୫ ବର୍ଷ ଅନ୍ତରରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିଲା ବ୍ରହ୍ମପୁରରେ ଏ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ । ଏହି ସମୟରେ ପାର୍ଟି କେତେକ ନୂଆ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପ୍ରସାରିତ ହେବା ସହ ବହୁ ନୂଆ ସାଥୀ ପାର୍ଟିକୁ ଆସିଥିଲେ ନୂଆ ନୂଆ ଅଭିଜ୍ଞତା ନେଇ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କିଛି ମତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ମାତ୍ର କେତେକ ନେତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଆକ୍ଷେପମୂଳକ ମତବ୍ୟୟାନ ଏହି ସମ୍ମିଳନୀରେ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ମୋର ଥିଲା ଏକତା ଓ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷାକାରୀର ଭୂମିକା । କେନ୍ଦ୍ର ତଥା ରାଜ୍ୟ କ୍ଷମତାରୁ କଂଗ୍ରେସ ଅପସାରିତ ହୋଇଥିବା କାଳରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) କିପରି ସେ ସବୁ ଖାଲି ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିବ ଏବଂ ଜନତା ପାର୍ଟିର ଅହଂକାରର ଜବାବ ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ମାଧ୍ୟମରେ ଦେଇ ପାରିବ ତା'ର ପରିକଳ୍ପନା ନିଆଯାଇଥିଲା ଏ ସମ୍ମିଳନୀରେ । ବନମାଳୀ ଦାସ, ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅକ୍ଷୟ ରାଉତ, କ୍ଷିତୀଶ ବିଶ୍ୱାଳ ଓ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ପତିଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀ ଯଥାର୍ଥରେ ଏକ ସାମୁହିକ ନେତୃତ୍ୱର ଟିମ ଭାବରେ କାମ କରିପାରିଲେ ପାର୍ଟିର ଅଗ୍ରଗତି ଦୂରାନ୍ୱିତ ହେବ ବୋଲି ସମ୍ମିଳନୀ ଆଶାପୋଷଣ କରିଥିଲା । ପ୍ରତିନିଧି ଅଧିବେଶନ ପରେ ବ୍ରହ୍ମପୁରରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଗଣସମାବେଶ ମଧ୍ୟ ଜନମାନସରେ ରେଖାପାତ କରିଥିଲା । ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି, ବେକାରୀ ଓ ଭୂସଂସ୍କାର ଭଳି ମୂଳ ପ୍ରଶ୍ନ ସହ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ସମସ୍ୟାବଳୀ ଉପରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଇଁ ଏଠାରେ ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ୧୦ମ କଂଗ୍ରେସ

୧୯୭୮ ଏପ୍ରିଲରେ ଜଳନ୍ଧରଠାରେ ହେଲା ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ୧୦ମ କଂଗ୍ରେସ । ସେତେବେଳକୁ ଜନତା ପାର୍ଟି ଶାସନର ବର୍ଷେ ପୂରି ଯାଇଥାଏ । ଜରୁରୀ ଶାସନ କାଳରାତ୍ରୀର ଅବସାନ ଘଟାଇ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଥିବା ଜନତା ପାର୍ଟି ଥିଲା ମୋରାରଜୀ ଦେଶାଇଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ସଂଗଠନ କଂଗ୍ରେସ, ଚରଣ ସିଂ-ବିକୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ବି.ଏଲ୍.ଡି, ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଜନସଂଘ, ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ କଂଗ୍ରେସ ତରୁଣ ତୁର୍କି ଗୋଷ୍ଠୀ ଆଦିଙ୍କ ମିଶ୍ରଣର ଏକ ବିଭିନ୍ନ ମତାଦର୍ଶର ଦଳ । ତା' ସହ ଥିଲେ ଜଗତଜୀବନ ରାମଙ୍କ ସି.ଏଫ୍.ଡି. ଓ ଅନ୍ୟମାନେ । ଏହିପରି ଏକ ବହୁମତର ଦଳ ଜରୁରୀ ଶାସନ ବେଳର ଏକଚ୍ଛତ୍ରବାଦୀ ଢାଞ୍ଚାକୁ ଭାଙ୍ଗିବା ଦିଗରେ କେତେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାପରେ ଆଉ ଅଧିକ ଅଗ୍ରସର ହେଉନଥାଏ ।

ଜନସଂଘ ଗୋଷ୍ଠୀ ଆପଣାର ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି । ସୋସାଲିଷ୍ଟମାନେ ଜଡଃସ୍ତବ ହେଉଥାଆନ୍ତି । ଶ୍ରେଣୀଗତଭାବେ ଏ ସରକାର ସେଇ ଜମିଦାର-ପୁଞ୍ଜିପତିଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥର ସେବା କରିବା ସହିତ ନିଜ ଭିତରେ ନାନାଦି କଳହରେ ମାତି ଥାଆନ୍ତି ।

ସି.ପି.ଆଇ.(ଏଫ)ର ୧୦ମ କଂଗ୍ରେସ ଏହି ପରିସ୍ଥିତିର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ପରେ କହିଥିଲା ଯେ ଏକଛତ୍ରବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ଏକ ଧାରାବାହିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ଏକଛତ୍ରବାଦୀ କଂଗ୍ରେସର ନିର୍ବାଚନୀ ପରାଜୟ ଘଟିଥିଲେ ହେଁ ସେ ସଂଗ୍ରାମ ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇନାହିଁ । ଯେଉଁ ଶ୍ରେଣୀର ଶାସନ ଏକଛତ୍ରବାଦ ଦିଗକୁ ଯାଏ ସେ ଶ୍ରେଣୀ କ୍ଷମତାରେ ଥିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ବିପଦ ରହିଛି । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପାର୍ଟିକୁ ଶ୍ରେଣୀ ସଂଗ୍ରାମ ପରିଚାଳନା କରିବା ସହିତ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଅଧିକାର, ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା ଓ ଜାତୀୟ ସଂହତି ଆଦି ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ବ୍ୟାପକ ମଞ୍ଚ ଗଠନ କରିବାକୁ ହେବ । ତା' ସହିତ ବାମପନ୍ଥୀ ଶକ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ ଐକ୍ୟବଦ୍ଧ କରିବାକୁ ହେବ । ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଏ ସଂଗ୍ରାମର ପରିଚାଳନାପାଇଁ ପାର୍ଟିକୁ ଯଥା ଶୀଘ୍ର ଏକ ଜାତୀୟଶକ୍ତିରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେଥିପାଇଁ ସଂଗଠନର ଦୃଢ଼ପ୍ରସାରର ଦିଗ୍‌ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିବାକୁ ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଧିବେଶନ ବା ପ୍ଲେନମ୍ କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଏ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ନେଇଥିଲା ।

ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସକୁ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବେ ମୋ ସହ ଯାଇଥିଲେ ବନମାଳୀ ଦାସ, ଅଜେୟ ରାଉତ, ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ପତି, କ୍ଷିତୀଶ ବିଶ୍ୱାଳ ଓ ଦର୍ଶକ ଭାବେ ଜଗନ୍ନାଥ ମିଶ୍ର ଓ ଅଳି କିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ । ଏହି କଂଗ୍ରେସରେ ମୁଁ ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ର କମିଟୀକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲି ।

ସାଂଗଠନିକ ପ୍ଲେନମ୍ ଓ ଓଡ଼ିଶାରେ କାର୍ଯ୍ୟଧାରା

ଏହି ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁସାରେ ପାର୍ଟିର ସଂଗଠନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିବା ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଦେଶସାରା ପାର୍ଟିର ପ୍ରସାର ଘଟାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସାଂଗଠନିକ ପ୍ଲେନମ୍ ହେଲା । ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ହାଉଡ଼ା ଜିଲ୍ଲାର ସାଲକିଆ ଠାରେ ୧୯୭୮ ଶେଷ ବେଳକୁ ତାହା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ସବୁଆଡ଼େ ପ୍ରସାରପାଇଁ ଶକ୍ତି ଖଟାଇବା ପରିବର୍ତ୍ତେ କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ଲଗାଲଗି ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ସଂଗଠନ ନିମନ୍ତେ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେବାର ପୁରୁଣା ଧାରାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଗଲା । ଦେଶସାରା ପାର୍ଟିକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିବାକୁ ଏବଂ ବିଶେଷତଃ ଦେଶର ୪୦ ଭାଗ ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାର ସାଂଗଠନିକ କୌଶଳ ଏଠାରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା । ସଂଗଠନକୁ

ଛୋଟ ଛୋଟ ଗ୍ରାମରେ ଆବଶ୍ୟକ ନରଖି ବ୍ୟାପକ ରୂପଦେଇ ଜନାଭିମୁଖୀ କରିବାକୁ ପଦକ୍ଷେପମାନ ନିଆଯାଇଥିଲା । ସଂଗଠନକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିବାପାଇଁ ପାର୍ଟିର ନିୟମ ଗୁଡ଼ିକୁ କଡ଼ାକଡ଼ି ଭାବେ ପାଳନ କରିବା ସହିତ ପାର୍ଟିରେ ଆତ୍ମସମାଲୋଚନାର ଧାରା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ଜୋର ଦିଆଯାଇଥିଲା । ପାର୍ଟିକୁ ବିପ୍ଳବୀ ଚରିତ୍ରର ଏକ ଗଣପାର୍ଟିରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ପାର୍ଟି ସଭ୍ୟମାନେ କାମ କରୁଥିବା ଗଣସଂଗଠନଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପରିଚାଳିତ କରିବେ ବୋଲି କୁହାଯାଇଥିଲା ।

ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ପାର୍ଟିର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରାଜ୍ୟ କମିଟି ବୈଠକ ପାରିକୁଦରେ କରି ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସଂଗଠନିକ ଲାଜନକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲୁ ସତ, ମାତ୍ର ତାହା ଥିଲା ବେଶ୍ କଠିନ ତଥା ଜଟିଳ ବ୍ୟାପାର । ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ରାଜ୍ୟବ୍ୟାପୀ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ନେଇ ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିୟନ ଫ୍ରଣ୍ଟର କାମକୁ ରାଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ପରିଚାଳିତ କରିବାକୁ କେତେକ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲୁ । ରାଉରକେଲାଠାରୁ ଲମ୍ବୋଦର ନାୟକଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟଦପ୍ତରକୁ ଆଣି ଅଜେୟ ରାଉତ ଓ ଜେ.ପି.ଏନ୍. ଝାଙ୍କ ସହ ଏକ ଟିମ୍ ଗଠନ କରିବାପରେ ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିୟନ କାମ ଆଗେଇଲା । ନବ ମହାନ୍ତି ଆଆନ୍ତି ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ. ଅଫିସ ସମ୍ପାଦକ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ୟୁନିୟନ କାମର ସଂଗଠକ । ମାତ୍ର ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଇ କାମକୁ ଆଗେଇ ନେବା ଏତେ ସହଜ ନଥିଲା । କୃଷକ ଫ୍ରଣ୍ଟରେ ଏ ଦିଗରେ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ସୁଦ୍ଧା ନିଆଯାଇପାରିଲା ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲା କମିଟି ବୈଠକ ପରେ ବ୍ରାହ୍ମ ସଂପାଦକମାନଙ୍କ ସଭା କରି ଆତ୍ମସମାଲୋଚନାମୂଳକ ଭାବେ କେନ୍ଦ୍ର, ରାଜ୍ୟ ଓ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ସମସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଓ ସଂଗଠନିକ କାର୍ଯ୍ୟର ରିପୋର୍ଟ କରିବା ଏବଂ ସେ ସବୁ ଉପରେ ବ୍ରାହ୍ମ ସଂପାଦକମାନଙ୍କ ମତାମତ ଉପରକୁ ରାଜ୍ୟ ଓ କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣାଇବା ଏକ ଦୂରୁହ ବ୍ୟାପାର ଥିଲା । ଆତ୍ମସମାଲୋଚନା କରିବା ଓ ତଳର ସମାଲୋଚନାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ମଧ୍ୟ ସହଜ ନଥିଲା । ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବାର ମୋହ ସହିତ ଆତ୍ମପ୍ରଚାର ଓ ଆତ୍ମୋନ୍ମତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ସମାଜର ନାନାଦି ପ୍ରବଣତା ପାର୍ଟିରେ ଥିଲା । ତା' ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସଂଗଠନିକ ଧାରା ପକାଇବା ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପମାନ ନେଲୁ ।

ସବୁ କାମ ମୋ ଉପରେ ଲଦା ହୋଇ ଯାଉଥିବାରୁ ମୁଁ ନୟାଗଡ଼ ହୋଇଯାଉଥାଏ । ମୁଁ ଥାଏ ରାଜ୍ୟ କମିଟି ସଂପାଦକ ଓ କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ସଦସ୍ୟ । ପାର୍ଟି ପତ୍ରିକା ସାମ୍ୟବାଦୀକୁ ନିୟମିତ ଲେଖା ଦେବାକୁ ପଡୁଥାଏ । ଗଞ୍ଜାମ, ପୁରୀ, କଟକ, ବାଲେଶ୍ୱର ଓ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼

ଜିଲ୍ଲା କମିଟି ବୈଠକକୁ ଯିବା ସହ ମୋତେ ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡୁଥାଏ । ମୁଁ ଥାଏ ଉଭୟ ଟ୍ରେଡ଼ ଯୁନିୟନ ଫୁଲ୍ ଓ କୃଷକ ଫୁଲ୍ରେ କର୍ମକର୍ତ୍ତା । ଏ ସବୁ ସହିତ ପୁଣି ଥାଏ ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ ଓ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ କାମ । ସେହି ସମୟରେ ପୁଣି ନୂଆ ନୂଆ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପାର୍ଟିର ପ୍ରସାର ଘଟୁଥାଏ । ସେଥିରୁ କେତେ ଗୋଟି ବିଷୟ ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ପ୍ରୟୋଜନ ।

ନୂଆ ନୂଆ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପ୍ରସାର

ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ହେଲା ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ଲୁହାଖଣି ଅଞ୍ଚଳ । ଟେନ୍ସାର ଯନ୍ତ୍ର-ଚାଳିତ ଲୁହା ଖଣିରେ ଆମ ସଂଗଠନ ବିଷୟ ପୂର୍ବରୁ କହିଛି । ସେଇ ଟେନ୍ସା ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଲୁହା ଖାଦାନର ଶ୍ରମିକ ଓ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସହ ଆମର ସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲା । ସାଥୀ ଲମ୍ବୋଦର ନାୟକଙ୍କୁ ରାଉରକେଲାକୁ ନେଇ ଟେନ୍ସାରେ ଅବସ୍ଥାପିତ କଲାପରେ ତାହା ଆହୁରି ସୁଗମ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ବିଶ୍ୱାଳ କଳିକତାରୁ ଆସି ରାଉରକେଲାରେ ରହିବାପରେ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ପୁରୁଣା ପାଣି, ବୀରମିତ୍ରପୁର ଓ ଆଉ କେତେକ ଅଞ୍ଚଳକୁ ସଂଗଠନର ପ୍ରସାର ଘଟିଲା । ଏ ସବୁ କାମରେ ସହାୟତା ସହ କେତେକ ସାଂଗଠନିକ କାରଣରୁ ସାଥୀ ଲମ୍ବୋଦର ନାୟକଙ୍କୁ ପୁଣି ରାଉରକେଲା ଫେରାଇନେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଜରୁରୀ ଅବସ୍ଥାର ପ୍ରତ୍ୟାହାର ଓ ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସର ପରାଜୟ ପରେ କ୍ରାନ୍ତବାସ ଅବସ୍ଥା ଭିତରେ ଥିବା କାଲଟା-କୋଇଡ଼ା ଅଞ୍ଚଳର ଖାଦାନ ଶ୍ରମିକମାନେ ଜାଗି ଉଠିଲେ । କାମରୁ ସସ୍ପେଣ୍ଡ ହୋଇଥିବା ଟେନ୍ସାର ଶ୍ରମିକ ସାଥୀ ଅନନ୍ତ ରାଉତ କାଲଟା ଅଞ୍ଚଳର ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରି ସେ କ୍ରାନ୍ତବାସ ଅବସ୍ଥାରୁ ମୁକାଳିବାରେ ଆଗୁଆ ହେଲେ । ଟେନ୍ସାର ଅନ୍ୟ ସାଥୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ବିଶ୍ୱାଳ ଓ ଲମ୍ବୋଦର ନାୟକ ଅବଶ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥାଆନ୍ତି । ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟସଭା ଭାବେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ସମସ୍ୟା ଇସ୍ତାତ ମନ୍ତ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପାଖରେ ଉଠାଇ କିଛି ପ୍ରତିକାର କରିବା ସହ କାଲଟା ଅଞ୍ଚଳକୁ ବାରମ୍ବାର ଆସୁଥାଏ । ଉତ୍କଳର ସାଥୀ ଅମାୟ ଦାସ ମଧ୍ୟ ସେଠାକୁ ଗଲେ ପୂରା ସମୟର କର୍ମୀ ହୋଇ । ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଓ ଆମ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀମାନେ ଓଡ଼ିଆ-ଅଣଓଡ଼ିଆ ବିଭେଦ ସୃଷ୍ଟିକରି ଗୋରଖପୁରୀ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ସେଠାରୁ ହଟାଇ ଦେବାରୁ ଆମକୁ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଇସ୍ତାତ ମନ୍ତ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ସାମନାରେ ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଧରି ଧାରଣା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । କାଲଟା କୋଇଡ଼ା ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିକାଂଶ ଖାଦାନକୁ ଆମ ସଂଗଠନ ବ୍ୟାପିବା ସହ କୃଷକମାନଙ୍କ ଭିତରେ କାମ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପରେ ଆମ ସଂଗଠନ

ସେଠାରେ ସୁଦୃଢ଼ ହେଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପଞ୍ଚାୟତଗୁଡ଼ିକରେ ଆମେ ଜିତିଲୁ ଏବଂ ଭଦ୍ରକରୁ ଯାଇଥିବା ସାଥୀ ଅମାୟ ଦାସ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ଚେୟାରମ୍ୟାନ ହେଲେ । ଆମ ସଂଗଠନ ବଣାଇ ଓ ଲକ୍ଷୁଣୀପଡ଼ା ଅଞ୍ଚଳକୁ ବ୍ୟାପିଲା । ଏବେ ସେଠାରୁ ଆମେ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୟୀ ହେଉଛୁ । ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନ ହେଲା ଝାରସୁଗୁଡ଼ାର ଭାସ୍କର ସୂତାକଳ ବା ବି.ଟି.ଏମ୍.କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ସେ ଅଞ୍ଚଳ । ପୂର୍ବରୁ ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ପ୍ରଭୃତିରେ ଗଠିତ ଯୁନିୟନ ଓ ଆସୋସିଏସନମାନଙ୍କ ସମନ୍ୱୟ ସମିତି ସହ ବି.ଟି.ଏମ୍. ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ସଂପର୍କ ଥିଲା । ବି.ଟି.ଏମ୍.ରେ ଥିବା ଏ.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ସି. ଯୁନିୟନର ସାଲିସନାଟି ଯୋଗୁଁ ଶ୍ରମିକମାନେ ଅସବୁଷ୍ଟ ଥିଲେ । ଜରୁରୀ ଶାସନ ପରେ ସି.ପି.ଆଇ.ର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଯୋଗୁଁ ଶ୍ରମିକମାନେ ବାଟ ଖୋଜୁଥିବାବେଳେ ଅଜେୟ ରାଉତ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଭରସା ଦେଲେ ଏବଂ କେତେକ ସମସ୍ୟା ହାତକୁନେଇ ସଫଳ ହେବାପରେ ଶ୍ରମିକମାନେ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ. ସହ ଆସିଲେ । ପରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଦାବା ଉପରେ ଲଢ଼େଇ ମଧ୍ୟଦେଇ ସେମାନେ ଦୃଢ଼ ଭାବେ ଆତ୍ମସମ୍ବେଦ ରହିଲେ । ଏଥିରେ ମୋତେ ସହାୟତା କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଝାରସୁଗୁଡ଼ାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶ୍ରମିକ ଓ ପାଖାପାଖି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର କୃଷକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆମ ସଂଗଠନ ପରେ ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା ।

ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଜନତା ପାର୍ଟିରେ ମିଶିଯିବା ଯୋଗୁଁ ରାଜକର୍ମିକାରେ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ସଂଗଠନ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦାସ, ରମାକାନ୍ତ ବଳ ଓ କାଳୀ ପ୍ରସନ୍ନ ନାୟକ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ରେ ଯୋଗଦେଲେ । ମୋ ଉଦ୍ୟମରେ କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ପ୍ରବେଶ ଘଟିଥିଲା । ମାତ୍ର ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଜନତା ଦଳରେ ମିଶିବା ପରେ ତା'ର ସଂଗଠନ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ରେ ଯୋଗଦେଇ ତା'ର କଲେବର ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲା । ଏହିପରି ଆମର ସଂଗଠନ ନଥିବା କେତେକ ଜିଲ୍ଲା ଓ ନୂଆ ନୂଆ ଅଞ୍ଚଳକୁ ସେତେବେଳେ ଆମ ପାର୍ଟିର ପ୍ରସାର ଘଟିଲା ।

ଖୋର୍ଦ୍ଧା-ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଳପଥ ଓ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ କାରଖାନା -

ମୁଁ ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟକୁ ଯିବାଦିନୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା-ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ ବିଷୟରେ ଲାଗିଥାଏ । ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ମଧୁ ଦଣ୍ଡବତେଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ମୁଁ ଏକ ପତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ଲେଖିକରି ଦେଇଥିଲି । ମାତ୍ର ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଏମ୍.ପି.ଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରରେ ଏ ରେଳପଥ ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଲାଭଦାୟକ ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ମନ୍ତ୍ରୀ

ଜଣାଇଦେଲେ । ତେଣୁ ଏହା ଲାଭଦାୟକ ହେବ ବୋଲି ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ମୁଁ ଉଦ୍ୟମ କରିବା ସହିତ ଏ ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ କିଛି ବିଶେଷ କାରଣ ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଚଳାଇଲି । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟର ଜାହାଜ ଚଳାଚଳ ଓ ପରିବହନ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ପରାମର୍ଶଦାତା କମିଟିରେ ଥାଏ । ପାରାଦ୍ୱୀପରେ ଏକ ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ କାରଖାନା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଲାଗିଥାଏ । ଏ ଦୁଇଟିଯାକ ବିଷୟରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସହାୟତା ଲୋଡ଼ି ମୁଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନୀଳମଣି ରାଉତରାୟଙ୍କୁ ଭେଟିଲି । ସେ ତାଙ୍କ ସେକ୍ରେଟାରୀ ଶ୍ରୀ ଅକ୍ଷୟ ବିଶ୍ୱାଳଙ୍କୁ ତାଙ୍କି ଏ ବିଷୟରେ ମୋତେ ସକଳ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ କହିଲେ । ତା' ସହିତ ଶିଳ୍ପମନ୍ତ୍ରୀ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସିପାତ୍ରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ସହାୟତା ଦେବାକୁ କହିଲେ । ଦୁଇଟିଯାକ ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ସେମାନେ ବହୁ ତଥ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେଲେ । ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ପାରାଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଦର ସହ ଯୋଗାଯୋଗ ଲାଗି ଏହି ରେଳପଥ ମାଧ୍ୟମ ହେବାକୁ ଥିବାରୁ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ସରକାରଙ୍କ ସହ ଯୋଗାଯୋଗ କରି କିଛି ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କଲି । ଏ ରେଳପଥ ଲାଭଦାୟକ ହେବ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ଏକ ଟିଠା ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲି । ତା' ସହିତ ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳର ଆଦିବାସୀ ଓ ଦଳିତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହି ରେଳପଥ ଜୀବନରେଖା ସଦୃଶ ହେବ ବୋଲି ଯୁ.ଏମ୍.ଧେବର କମିଶନ ଓ ଅନ୍ୟ ଏକ ଆଦିବାସୀ କମିଶନଙ୍କ ମତକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ସେଥିରେ ଲିପିବଦ୍ଧ କଲି । ସେ ସ୍ଥାନକପତ୍ର ରେଳମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଦେବାପରେ ସେ ଆଉଥରେ ସର୍ତ୍ତେ କରାଇବେ ବୋଲି କହିଲେ । ମାତ୍ର ତା'ର କିଛିଦିନ ପରେ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଜନତାପାର୍ଟି ସରକାର ଭାଙ୍ଗିଯିବାରୁ ଏ ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଆଗେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ କାରଖାନା ପାରାଦ୍ୱୀପରେ ହେବ କି ଗୁଜରାଟର ହାଜିରାରେ ହେବ ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାପାଇଁ ଗଠିତ କମିଟି ଉଭୟ ସ୍ଥାନ ପରିଦର୍ଶନ କରି ପାରାଦ୍ୱୀପ ସପକ୍ଷରେ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସରକାର ଭାଙ୍ଗି ଯିବାରୁ ତାହା ସେହିଠାରେ ହିଁ ରହିଲା । ମୁଁ ୧୯୮୯ରେ ପୁଣି ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେବାପରେ ସେ ବିଷୟ ହାତକୁ ନେଲି । ତାହା ପରେ ବର୍ଷନା କରିବି ।

ଜଳସେଚନ ସଂପର୍କରେ

ନିର୍ବାଚନରେ ଜିତିଲା ପରେ ସମାଜ ସଂପାଦକ ରାଧାନାଥ ରଥଙ୍କୁ ଭେଟିବା ବେଳେ ସେ ମୋତେ ମଣିଉଦ୍ରା ଜଳସେଚନ ଯୋଜନାର ଠିକାପୁସ୍ତକରୁ ଅଂଶ ବିଶେଷ ପଢ଼ାଇ ଏଇ ଜଳସେଚନ ଯୋଜନାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇବା ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଜଳସେଚନ ପରାମର୍ଶଦାତା

କମିଟିରେ ମୁଁ ତାହା ଉଠାଇଲା ବେଳେ ପଣ୍ଡିତ ଓଡ଼ିଶାର ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ଘୋର ବିରୋଧର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲି । ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳର କ୍ଷତି ହେବ ନାହିଁ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ବିରୋଧ କରି ଓଡ଼ିଶା ଭାଗଭାଗ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ଧମକ ଦେଲେ । ଜଳସେଚନ ଯୋଜନା ଅପେକ୍ଷା ଓଡ଼ିଶାର ଏକତା ନିଷ୍ଠା ବେଶି ଆବଶ୍ୟକ । ତେଣୁ ସେ ପ୍ରସ୍ତାବରୁ ଓହରି ତା'ର ବିକଳ ଭାବେ ବୃତ୍ତ ଜଳସେଚନ ଯୋଜନା, ତାହୁକା ଓ ପଦ୍ମାବତୀ ଯୋଜନା ସହ କେତେକ ଛୋଟ ଛୋଟ ଜଳସେଚନ ଯୋଜନା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲି । ମୋ ମାମୁ ସୁଧାଂଶୁ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ ସେତେବେଳେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଡିଭିଜନାଲ ମ୍ୟାନେଜିଂ କମିଶନର ଥାଆନ୍ତି । ସେ ଜଳସେଚନ ସେକ୍ରେଟାରୀ ରାମ ଦୋରାଇ ଓ ଚିଫ୍ ଇଞ୍ଜିନିୟର ସୁରେଶ ତ୍ରିପାଠୀ ପ୍ରମୁଖଙ୍କୁ କହିବାପରେ ସେମାନେ ସକ୍ରିୟ ହେଲେ । ଦଶପଲ୍ଲୀ, ଖଣ୍ଡପଡ଼ା, ନୟାଗଡ଼, ରଣପୁର, ଟାଙ୍ଗି, ବୋଲଗଡ଼, ବେଗୁନିଆ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ଜଟଣୀ ଓ ଚନ୍ଦକା ଧରି ବିସ୍ତୃତ ଅଞ୍ଚଳ ଜଳସେଚିତ ହେବାର ଯୋଜନା ଚିଠା ହେଲା । ଜଳସେଚନ ମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ମଲ୍ଲିକ ମଧ୍ୟ ମଞ୍ଜୁରୀ ଦେଲେ । ସର୍ତ୍ତେ କାମ ଆରମ୍ଭ ହେବା ଫଳରେ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଆଶା ସୂଚାର ହେଲା । ମାତ୍ର ତା'ର ଅଳ୍ପ କେଜଦିନ ପରେ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରମାନ ଡାଙ୍ଗିଲା । ତେଣୁ ସେ ସବୁ ସେଇଠାରେ ରହିଲା ପୁଣି ମୁଁ ୧୯୮୯ରେ ଏମ୍.ପି. ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ମୋ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସାରା ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ଜଳସେଚନ ନୀତି ସଂପର୍କରେ ମୋର ମତାମତ ସମ୍ବଳିତ ଚିଠା ମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ମଲ୍ଲିକଙ୍କୁ ଦେଲି ଓ ସରକାରୀ କମିଟିରେ ମଧ୍ୟ ଉଦ୍ଘାପନ କଲି । ଚିର ମରୁଡ଼ି ପ୍ରପାଡ଼ିତ ପଣ୍ଡିତଓଡ଼ିଶାର ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକର ନଦୀମାନଙ୍କ ଜଳ ନେଇ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଳସେଚନ କଲେ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲା ଗୁଡ଼ିକରେ ବନ୍ୟାବିପ୍ଳାବ କମିବ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇଥିବା ସହ ଏକ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ଯୋଜନା ଓ ଆଉ ଏକ ସ୍ୱଳ୍ପକାଳୀନ ଯୋଜନା ପ୍ରଣୟନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲି । ନଦୀ ବନ୍ଧ ଯୋଜନା, ଉଠାଜଳସେଚନ, ଛୋଟ ଛୋଟ ଜଳପ୍ରପାତ ଭିତ୍ତିକ ଯୋଜନା, କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ଓ ଜଳାଶ୍ରୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ତୁରନ୍ତ ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଯୋଜନା କରି କାମ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଦାବି କରିଥିଲି । ତା' ଉପରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇ ଏ ବିଷୟରେ ଏକ ଚିଠାପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମ୍ମିଳନୀ ଆହ୍ୱାନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା ଏବଂ ତାହା ମଧ୍ୟ ଆହୁତ ହୋଇ କେତେକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଜନତାପାର୍ଟିର ସଂକଟ ଯୋଗୁଁ ସେ ସବୁ ସେଇଠାରେ ରହିଲା ।

ଭୂ-ସଂସ୍କାର ଅଭିଯାନ

ଭୂ-ସଂସ୍କାର ଆଇନକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରି ସିଲିଂରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଜମିର ବଞ୍ଚନ, ଅନାବାଦୀ ଜମିର ବଞ୍ଚନ ଓ ଜମିରୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଉଚ୍ଛେଦ ବନ୍ଦ ଦାବିକରି ଆମେ ଏକ ଅଭିଯାନ ଚଳାଇଲୁ । ଏଥିରେ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ ଆମ ସହ ରହିଲେ ଏବଂ ପରେ ସି.ପି.ଆଇ. ମଧ୍ୟ ଆସି ଯୋଗ ଦେଲା । ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ସଭାମାନ କରି ରାଜଧାନୀ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଏକ କନଭେନସନ କଲୁ । ଏଥିରେ ଭୂଦାନ ନେତାଏ ବି ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଆମେ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇଥିଲା ବେଳେ ରାଜ୍ୟସରକାର ସିଲିଂ ଆଇନକୁ ଆହୁରି ହୁଗୁଳା କରିବା ଓ ପରିବାରର ସଂଜ୍ଞା ନିରୂପଣ ନାମରେ ଭୂସ୍ୱାମୀମାନଙ୍କୁ ସୁବିଧାଦେବା ଦିଗରେ ସଂଶୋଧନମାନ କରିବାକୁ ବସିଲେ । ଏ ବିଷୟରେ ମୁଁ ଓ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀ ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟରେ ବାରମ୍ବାର ଉଠାଇବା ସହ ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ଓ ସି.ପି.ଆଇ.ଙ୍କ ମିଳିତ ବିକ୍ଷୋଭମାନ ସଂଗଠିତ କରିଥିଲୁ ।

ପିପିଲି ଓ ବାଲିଅନ୍ତାର ଦଳିତ କୃଷି ଶ୍ରମିକ ଓ ଭାଗଡ଼ାଷାଙ୍କ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ବିଷୟ ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟରେ ଉତ୍ଥାପନ କରି ତାଙ୍କ ଦାବି ସବୁ ରଖିବାପରେ ଲୋକସଭାରେ ଆମ ଦଳପତି କମ୍ବେଡ଼ ସମର ମୁଖାର୍ଜୀ ମୋ ସହ କରମର୍ଦ୍ଦନ କରି ମୋତେ କୋଳାଗ୍ରତ କଲେ । ମୁଁ କହିଲି ଯେ, “ସେପରି ହଜଡ଼ଇ ସୃଷ୍ଟି କଲାପରି ଏ ଭାଷଣ ହୋଇ ନଥିବା ବେଳେ ଆପଣ ମୋତେ ଏପରି ଅଭିନନ୍ଦିତ କାହିଁକି କରୁଛନ୍ତି ?” ତା’ ଉତ୍ତରରେ ସେ କହିଥିଲେ, “ତମେ ଯେଉଁମାନଙ୍କ କଥା ଉଠାଇଲ, ସେମାନେ ସବୁକିଛି ଉତ୍ତାପନ କରନ୍ତି । ସମଗ୍ର ସମାଜ ତାହା ଭୋଗ କରେ । ମାତ୍ର ସେଇ ଉତ୍ତାପନକାରୀମାନେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ସବା ତଳେ । ପୁଣି ଦଳିତ ହୋଇ ସାମାଜିକ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭୋଗୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବିଷୟ ଏ ଗୃହରେ ବେଶି ଆଲୋଚନା ହୁଏନା । ତମେ ଉଠାଇଛ ପ୍ରାଣର ଆବେଗ ନେଇ । ଆପୋଷହୀନ ଭାବେ ଲଢ଼ି ଚାଲ । ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟକୁ ଆସିବା ସାର୍ଥକ ହେବ ।” ତାଙ୍କର ଏଇ କେଜପଦ କଥା ମୋତେ ବେଶ୍ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇଥିଲା ।

ମୋର ପ୍ରଥମ ବିଦେଶ ଗସ୍ତ-ଇରାକ୍

ଅଖିଳ ଭାରତ କୃଷକ ସଭା ସହିତ ଇରାକ୍‌ର ଟ୍ରେଡ୍ ୟୁନିୟନ ସଂଗଠନର ଭାବୁଦ୍‌ମୂଳକ ସଂପର୍କ ଥାଏ । କୃଷକ ସଭାର ଗୁରୁକାଳାଲାନ (ପଞ୍ଜାବ) ସମ୍ମିଳନୀକୁ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ଆସିଥିଲେ । ୧୯୭୮ରେ ତାଙ୍କର ଜାତୀୟ ସମ୍ମିଳନୀ ଓ ମଇ ଦିବସ ସମାରୋହକୁ କୃଷକ ସଭାରୁ ୨ ଜଣ ପ୍ରତିନିଧି ପଠାଇବାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲେ ।

ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କିଷାନ କାଉନ୍ସିଲର ସଭ୍ୟ ଥାଏ । କୃଷକ ସଭା ତରଫରୁ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ଅବଦୁଲ ରସୁଲ ଓ ମୋତେ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବେ ପଠାଇବାକୁ ସ୍ଥିର ହେଲା । ମୁଁ ପାସପୋର୍ଟଟା କରାଇଦେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ମିଟିଂ ଥିବାରୁ ଚାଲିଗଲି । ଫେରିଲେ ଦିନକ ଭିତରେ ଭିସାଟା ଆଣି ବାହାରି ପଡ଼ିବି ବୋଲି ଭାବିଥିଲି । ଏମିଗ୍ରେସନ୍ ଟିକା ଆଦି ନେଇ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସାର୍ଟିଫିକେଟ, ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରା ଇତ୍ୟାଦି ଆଉ ବହୁ କଥା କରିବାକୁ ଥାଏ ବୋଲି ଜାଣିନଥିଲି । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ସାଥୀ ସୁରଜିତଙ୍କ ଠାରୁ ଫୋନ ପାଇ ଦିଲ୍ଲୀ ଆସିବାପରେ ତାଙ୍କଠାରୁ ଗୋଟାଏ ପରସ୍ତ ଗାଲି ଶୁଣିଲି । ମୋତେ ଧରି ସେ ନିଜେ ଇରାକ୍ ଦୂତାବାସ ସମେତ ସବୁ ସ୍ଥାନକୁ ଯାଇ ଜଞ୍ଜାଳ ସବୁ ଦିନକ ଭିତରେ ସାରିବା ଯୋଗୁଁ ଯିବା ସମ୍ଭବ ହେଲା । ବମ୍ବେରୁ ବାହାରିବାକୁ ହେବ । ଅଥଚ୍ ମୋର ଦିଲ୍ଲୀରୁ ବମ୍ବେ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଟିକେଟ ଡ୍ରେଟିଂରେ ଅଛି, ପକ୍ସ ହୋଇନାହିଁ । ବିମାନ ଚଳାଚଳ ମନ୍ତ୍ରୀ କୌଶିକଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ସେ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରି ରସୁଲ ସାହେବଙ୍କ ସହ ବାହାରି ପଡ଼ିଲି । ବମ୍ବେ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଘାଟିରେ ଇରାକର ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ବସିଲା ବେଳକୁ ଦେଖେ ମୋ ସିବ୍ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଦଖଲ କରି ବସିଛି । ଦୁବାଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବ । ବିମାନ କର୍ମଚାରୀ କହିଲେ ବି ଶୁଣୁ ନାହିଁ । ଆଉ ଦୁଇ ତିନିଜଣ ଲୋକ ତା' ପାଇଁ ବାହାରୁଛନ୍ତି । ସେ ବମ୍ବେର ଜଣେ 'ଡନ' ବୋଲି ଜାଣିବା ପରେ ବିଦେଶୀ ବିମାନ କର୍ମଚାରୀ ତରୁଛନ୍ତି । ତା'ପରେ ମୋ ଟିକେଟ୍ ଓ ବିମାନ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଠାରୁ ଯାତ୍ରାଙ୍କ ନାମ ତାଲିକା ଦେଖି “ଜଣେ ‘ଇଡ୍ରପତି’ଙ୍କ ଆସନ ଦଖଲ କରିବି ନାହିଁ” କହି ପଛକୁ ଚାଲିଗଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ଅସୁବିଧାରେ ପଡୁଥିବାରୁ ଭୋରରେ ଦୁବାଇରେ ପହଞ୍ଚିଲାପରେ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ନଥିଲି । ଅଳ୍ପ ଦାମରେ ଟ୍ୟାକ୍ସି-ମୁକ୍ତ ଜିନିଷ ସବୁ ଦେଖିବାକୁ ଶେଷରେ ଓହ୍ଲାଇଲି । ମାତ୍ର ତା' ମଧ୍ୟ କିଣିବା ପାଇଁ ଆମ ପାଖରେ ଟଙ୍କା ନଥିଲା ।

ଇରାକର ରାଜଧାନୀ ବାଗଦାଦରେ ଓହ୍ଲାଇ ଆମକୁ ପାଛୋଟି ନେବାପାଇଁ ଆସିଥିବା ଟ୍ରେଡ଼୍‌ୟୁନିୟନ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ସହ ହୋଟେଲକୁ ଗଲି । ପଞ୍ଚତାରକା ହୋଟେଲରେ ରହିବା ତାହା ମୋର ପ୍ରଥମ । ଆମେ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ଏ.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ସି.ର କେ.ଏଲ୍. ମହେନ୍ଦ୍ର ଓ ପ୍ରଭାତ କର ମସ୍କୋର ଏକ ମିଟିଂରୁ ଆସି ସେଠାରେ ଥାଆନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ସପ୍ତାହ ରହଣି ଭିତରେ ୩ ଦିନ ପ୍ରତିନିଧି ଅଧିବେଶନ, ଦିନେ ରାଲି, ଦୁଇଦିନ ବୁଲିବା ଏବଂ ଦିନେ ବିଶ୍ରାମ । ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ସଭ୍ୟତାର ଦେଶ ଇରାକ୍ ରାଜଧାନୀ ବାଗଦାଦର ନବ-ନିର୍ମିତ ଅଞ୍ଚଳ ଏକ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ସହର । ବାଗଦାଦର

ବଣିକମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଯାହା ସବୁ ପଡ଼ିଥିଲା ତାହା ଜୀବନ୍ତ ରହିଛି ରସିଦାଷ୍ଟ୍ରିଫ୍ ପରି ପୁରାତନ ଅଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିକରେ । ଆମର ପୁରୁଣା ଦିଲ୍ଲୀ ପରି । ଇରାକ୍ରେ ଯାହା ମୁଖ୍ୟତଃ ଆଖିରେ ପଡ଼େ ତାହା ହେଲା ରାଷ୍ଟ୍ରାଘାଟ, କୋଠାବାଡ଼ି, କଳ କାରଖାନା ଆଦିର ବିପ୍ଳବ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ । ୨ୟ ବିଷୟ ହେଲା ଶସ୍ତ୍ରା ପେଟ୍ରୋଲ, ଡିଜେଲ ଆଦି ତେଲ । ଭାରତୀୟ ମୁଦ୍ରାରେ ହିସାବ କରି ଦେଖିଲି, ପେଟ୍ରୋଲ ଲିଟରକୁ ୯୦ ପଇସା ପଡୁଛି । ତେଲ ପମ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରେ ବିକିବା ଲୋକ ନାହିଁ । ମୁଦ୍ରା ପକାଇଲେ ପମ୍ପରୁ ଆପଣାଛାଏଁ ତେଲ ବାହାରିବ । ୩ୟ ବିଷୟ ହେଲା ପରିସ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନତା । ଏପରିକି ପୁରୁଣା ବାଗଦାଦର ଜନଗହଳି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ସେଇ ଚିତ୍ର । କିଛି ବୁର୍ଖା ପିନ୍ଧା ମୁସଲମାନ ମହିଳାଙ୍କୁ ଦେଖିଛି, ମାତ୍ର ଅଧିକାଂଶ ମହିଳା ପାଷାତ୍ୟ ବେଶଧାରୀ ଫିଟ୍‌ଫାଟ୍ । ସହରରେ ଶୁଖିଳିତ ଜୀବନଧାରା । ସେନାବାହିନୀ ପ୍ରଶାସନରେ ଜଡ଼ିତ ଥିବାରୁ ବରଂ ଟିକିଏ ବେଶି ଶୁଖିଳିତ ।

ଦେଶର ଶାସନରେ ଥାଏ ବାଥ୍ ପାର୍ଟିର ପ୍ରଧାନ୍ୟ । ସୋସାଲିଷ୍ଟ, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ, ନିର୍ଦ୍ଦଳୀୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ସେନାବାହିନୀ ବାଥ୍ ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ୱରେ ଗଠନ କରିଥାଆନ୍ତି ବୈପ୍ଳବିକ ସରକାର । ବୃଦ୍ଧ ସର୍କାଲ୍ ଅହମ୍ମଦ ଥାଆନ୍ତି ରାଷ୍ଟ୍ରପତି । ମାତ୍ର ଶାସନରେ ବେଶି ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଥାଏ ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି ସଦାମ ହୋସେନଙ୍କର । ବିଦେଶୀ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ସହ ବାଥ୍ ପାର୍ଟିର ଜଣେ ଡକ୍ଟରିତ ତଥା ବାଥ୍ ପାର୍ଟି ପତ୍ରିକା ସଂପାଦକ, ଇରାକର ଶୁମମନ୍ତୀ ଓ ଶେକ୍ଷରେ ସଦାମ ହୋସେନ୍ ଯାହା ଆଲୋଡ଼ନା କଲେ ତା'ର ସାରମର୍ମ ହେଲା; ଇରାକ୍ ତଥା ସମଗ୍ର ଆରବ ଜଗତର ତୈଳ ସଂପଦକୁ ଲୁଣ୍ଠନ କରିବାକୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀମାନେ ଚାହାନ୍ତି । ଆରବ ଜଗତର କେତେକ ଦେଶକୁ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ାଣିଆ କରିଛନ୍ତି ଓ ସେଇମାନଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ଇରାକ୍ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଗାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ତୈଳ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଦେଶମାନେ ଏକାଠି ହୋଇ ବିଶ୍ୱ ତୈଳଦର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାଟା ଆମେରିକା ଓ ପାଷାତ୍ୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀମାନେ ବରଦାସ୍ତ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହନ୍ତି । ସୋଭିଏଟ୍, ଯୁନିୟନ୍, ଇରାକ୍‌ର ସହାୟତା କରୁଥିବାରୁ ଏବଂ ବିଶ୍ୱର ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୋଧୀ ଜନମତ ଇରାକ୍ ପକ୍ଷରେ ଥିବାରୁ ବାରମ୍ବାର ଆକ୍ରମଣ କଲେ ମଧ୍ୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀମାନେ ପାରିଉନୁ ନାହାନ୍ତି । ଏହିପରି ଏକ ସଂଘର୍ଷମୟ ପରିସ୍ଥିତିରେ ସେନାବାହିନୀ ଓ ଇରାକ୍‌ବାସୀଙ୍କ ଦୃଢ଼ ସହାୟତାରେ ସରକାର ଦେଶକୁ ଦ୍ରୁତ ବିକାଶ ଓ ଶେକ୍ଷଣ ମୁକ୍ତ ସମାଜ ଗଠନ ଦିଗରେ ଆଗେଇ ନେଉଛି । ସାରା ବିଶ୍ୱର ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୋଧୀ ଶକ୍ତିକ ସକ୍ରିୟ ସମର୍ଥନ ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନ ।

ଜରାକ୍ ଟ୍ରେଡ଼ୟୁନିୟନର ସମ୍ମିଳନୀରେ ପୃଥିବୀର ୪୦ ଗୋଟି ଦେଶର ପ୍ରତିନିଧି ଯୋଗଦେଇ ସେମାନଙ୍କ ସଂହତିମୂଳକ ଭାଷଣ ଦେଇଥିଲେ । ସକାଳବେଳା ବିଦେଶୀ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ କହନ୍ତି । ଅପରାହ୍ନରୁ ହୁଏ ଜରାକ୍ ଟି.ୟୁ.ର ନିଜସ୍ବ ଆଲୋଚନା । ମଇ ଦିବସର ସମାବେଶ ହେଲା ବାଗଦାଦ ଷ୍ଟାଡ଼ିଅମରେ । ପ୍ରାୟ ୫୦ ହଜାର ଶ୍ରମିକ-କୃଷକଙ୍କ ମାର୍ଚ୍ଚ ପରେ ସାଧାରଣ ସଭା । ଏ ସବୁ ଭାଷଣ ଓ ଆଲୋଚନା ଆଦିର ମୂଳ ବିଷୟଥିଲା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ-ବିରୋଧାତା ଓ ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ।

ତିନିଗୋଟି ସଂଧ୍ୟାରେ ଯଥାକ୍ରମେ ଜରାକ୍ ଟ୍ରେଡ଼ ଯୁନିୟନ ସଭାପତି, ଶ୍ରମମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି ସଦ୍ଦାମ ହୋସେନ୍ ଆମକୁ ରାତ୍ରିଭୋଜନରେ ଆପ୍ୟାୟିତ କରିଥିଲେ । ସେ ଭୋଜିଗୁଡ଼ିକରେ ଏବଂ ବିଶେଷତଃ ସଦ୍ଦାମ ହୋସେନ୍ ଟାକିଗ୍ରେସ ନଦୀ କୂଳର ଉଦ୍ୟାନରେ ଦେଇଥିବା ଭୋଜିର ଖାଦ୍ୟ ସବୁ ଥିଲା ଅପୂର୍ବ । ମୁଁ ଟିକେନ ଖାଉଥିବାବେଳେ ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରଦୂତ ମୋତେ କହିଲେ, “ଆପଣ ଏ କ’ଣ କରୁଛନ୍ତି । ଗୋଟା ଖାସିର ବିରିଆନୀ ଓ ମାଛପୋଡ଼ା ଖାଆନ୍ତୁ ।” ଗୋଟା ଖାସି ପେଟରେ ବଟର ଓ ମସଲା ସହ ଚାଉଳ ସିଝି ହୋଇଥାଏ ବିରିଆନି । ଟାକିଗ୍ରେସ ନଦୀରୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମାଛ ଧରାହୋଇ ବଟର ଓ ମସଲା ଦିଆହୋଇ ପୋଡ଼ା ହୋଇଥାଏ । ତା’ ଛଡ଼ା ଥାଏ ଆଉ ବହୁ ପ୍ରକାରର ଖାଦ୍ୟ । ମାତ୍ର ସେ ଗୋଟା ଖାସିର ବିରିଆନି ଓ ମାଛ ପୋଡ଼ାର ସ୍ବାଦ କୌଣସି ଦେଶର ଖାଦ୍ୟରୁ ମୁଁ ପାଇନାହିଁ । ମଦ ନଖାଉଥିବା ଯୋଗୁଁ ମୋତେ ଅବଶ୍ୟ ସେ ଭୋଜି ସଭାରେ ଟିକିଏ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।

ଜରାକ୍ରେ ଦୁଇଦିନ ବୁଲିବା ଭିତରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନ ଗୁଡ଼ିକ ସହ ଦିନେ ଗଲୁ ପୁରାତନ ସଭ୍ୟତାର ନିଦର୍ଶନ ବ୍ୟାବିଲନ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଆଉ ଦିନେ ବୁଲି ବୁଲି ଗଲୁ ସପ୍ତାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ଝୁଲନ୍ତା ଉଦ୍ୟାନ ଭାବେ ପରିଚିତ ବିଶାଳକାୟ ଶସ୍ୟାଗାର ଦେଖିବାକୁ । ପୁରାତନ ସଭ୍ୟତାର ନିଦର୍ଶନ ଗୁଡ଼ିକୁ ସାଜତି ରଖିବାରେ ଜରାକ୍‌ର ସରକାର ବେଶ ଯତ୍ନ ନେଉଥିବାର ଦେଖିଲୁ । ବାଗଦାଦର ମ୍ୟୁଜିଅମ ମଧ୍ୟ ଥିଲା ବିଶାଳକାୟ । ପ୍ରାଚୀନ ସଭ୍ୟତାର ଏକ ଗନ୍ତାଘର । ସେ ସବୁକୁ ଧ୍ୟାନ କରିଦେଲେ ଆମେରିକା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ଓ ନାଟୋ ଶକ୍ତିର ଦସ୍ୟୁମାନେ । ସେ ଦେଶର ଡେଲ ସଂପଦକୁ ଲୁଣ୍ଠନ କରିବା ପରେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରାଚୀନ ସଭ୍ୟତାର ଜାତିକୁ କ୍ରୀତଦାସରେ ପରିଣତ କରୁଛନ୍ତି । ଇତିହାସ ତାକୁ କ୍ଷମା ଦେବ ନାହିଁ ।

ଆନ୍ତ୍ରପ୍ରଦେଶ ବାତ୍ୟାଗ୍ରସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ଲାଡ଼ାକ୍ ସେନାଘାଟୀରେ

୧୯୭୮ରେ ଆନ୍ତ୍ରପ୍ରଦେଶରେ ହେଲା ପ୍ରଳୟଙ୍କରା ବାତ୍ୟା ଓ ବନ୍ୟା । ଆନ୍ତ୍ରର କଂଗ୍ରେସ ପରିତ୍ୱାଳିତ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ତା'ର ମୁକାବିଲା କରିବାରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଥାଏ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ମଧ୍ୟ ତା'ର ଭୂମିକା ପାଳନ କରୁ ନଥାଏ । ଏହି ବାତ୍ୟା ବେଳେ ଆମ ପାର୍ଟିର କାମ ପରିତ୍ୱାଳିତ କରୁଥାଆନ୍ତି କମ୍ପ୍ରେଡ଼ ପି. ସୁନ୍ଦରାୟା । ପଣ୍ଡିତବଜ୍ର ବାମପ୍ରସ୍ତ ସରକାରର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ସାଥୀ ଜ୍ୟୋତିବସୁ ରିଲିଫ ସାମଗ୍ରୀ ସହ ନିଜେ ଆସି ଥାଆନ୍ତି ଆନ୍ତ୍ରପ୍ରଦେଶକୁ । ଆମ ପାର୍ଟିର ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳରେ ମୋତେ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ସାଥୀ ଅହଲ୍ୟା ରଙ୍ଗଶେକର, ଶ୍ୟାମାପ୍ରସନ୍ନ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ ଓ ମୁଁ ମିଶି ଯାଇଥିଲୁଁ ମା ଜଣ । ଗୋଦାବରୀ, କୃଷ୍ଣା ଓ ଗୁଣ୍ଡୁର ହୋଇ ମା ଗୋଟି ଜିଲ୍ଲାର ବିସ୍ତୃତ ଅଞ୍ଚଳରେ ବୁଲିଲୁଁ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ସହ ସରକାରୀ ଦସ୍ତର ଗୁଡ଼ିକରେ ପହଞ୍ଚି ପ୍ରତିକାର ଲୋଡ଼ିଲୁଁ । ମାତ୍ର ଭୋର ୬ଟାରୁ ରାତି ୮ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କମ୍ପ୍ରେଡ଼ ସୁନ୍ଦରାୟାଙ୍କ ଗସ୍ତ ଓ କାମ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲୁଁ । ଏ ଅଞ୍ଚଳ ଥିଲା ପାର୍ଟିର ପୁରୁଣା ପ୍ରଭାବିତ ଅଞ୍ଚଳ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଲୋକେ ଆମପାଇଁ ଯେପରି ସଭାଗୁଡ଼ିକର ଆୟୋଜନ କରୁଥାଆନ୍ତି ଓ ସୁନ୍ଦରାୟାଙ୍କ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି କହି ସମର୍ଥନ କରୁଥାଆନ୍ତି ତାହା ଦେଖି ଅଭିଭୂତ ହୋଇଥିଲୁଁ । ବାତ୍ୟାର ପ୍ରକୋପ ହ୍ରାସ କରିବାପାଇଁ ଯେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକ ଲୋଡ଼ା ତାହା ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ସେଠାରେ ନିଆଯାଇ ପାରିନାହିଁ ।

ଦେଶର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଶିବିର ଗୁଡ଼ିକ ବୁଲି ଦେଖିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବଜେଟ୍‌ରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଆମ କେଜେଜିଏସ୍ ପାଇଁ ପ୍ରତିରକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କରିଥିଲେ ମୁଁ ସେଥିରେ ଯୋଗଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ପାର୍ଟିର କାମ ଯୋଗୁଁ ଓଡ଼ିଶା ଛାଡ଼ିଯିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥିଲା । ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟ ଭାବେ ଏପରି ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ମୁଁ ଯୋଗଦେଇ ପାରି ନାହିଁ । ଆଶ୍ୱାମାନ ସେଲୁଲାର ଜେଲରେ ଏକ ସ୍ଥାନକା ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଯାଉଥିବାବେଳେ ଆମ ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟରୀ କମିଟିର ବୈଠକ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ କାମ ଯୋଗୁଁ ଆଶ୍ୱାମାନ ଦେଖିବାପାଇଁ ମୋର ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ଯିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥିଲା । ସେହିପରି କାଶ୍ମୀରର ଶ୍ରୀନଗରରେ ଏକ ବୈଠକ ସମେତ ଆଉ କେତେକ ସ୍ଥାନକୁ ମଧ୍ୟ ଯାଇ ପାରିନାହିଁ । ମାତ୍ର ଚୀନ୍‌ଦେଶ ଓ ତିବ୍ବତକୁ ଲାଗିଥିବା ଲାବାଖର ଲାସା ଅଞ୍ଚଳକୁ

ଯିବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବାତିଲ କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବିଭାଗର ଅତିଥି ହୋଇ ଆମେ ୭ ଜଣ ଏମ୍.ପି. ୧୯୭୮ ସେପ୍ଟେମ୍ବରରେ ଯାଇଥିଲୁ ।

କାଶ୍ମୀର ଭ୍ୟାଲିର ଆଉ ୪ ହଜାର ମିଟର ଉପରକୁ ଲାଡ଼ାକ । ହିମାଳୟର କଟି ଦେଶର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଗୁପ୍ତାବସର ଖଣ୍ଡମାନ ଲାଗିଥିବା ଅଞ୍ଚଳ । ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲୁ ବେଶ୍ ବିପଦସଂକୁଳ ପଥଦେଇ । ପହଞ୍ଚିଲାମାତ୍ରେ ସାମରିକ ଅଫିସରମାନେ କହିଦେଲେ ଯେ, “ଏକଟା ଲାମାମାନଙ୍କ ଦେଶ, ଏଠାରେ ‘ଗାମା’ ପରି ହେବେ ନାହିଁ ।” ଅର୍ଥାତ୍ ଦୌଡ଼ା ଦୌଡ଼ି ତ କରିବେ ନାହିଁ, କୋରରେ ମଧ୍ୟ ଚାଲିବେ ନାହିଁ । ଏତେ ଉଚ୍ଚରେ ଅମ୍ଳଜାନ କମ୍ ଆଏ । ସେଠାରେ ହିମାଳୟର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ଜଣେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଯିବ । ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା କମିଗଲାଣି । କାରଣ ଭାରତ-ଚୀନ ସୀମା ବିବାଦବେଳୁ ତିକ୍ତ ସହ ଯାତାୟତ ବନ୍ଦ ହେବା ଫଳରେ ଲାସା ହାଟରେ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରାହକ ନାହାନ୍ତି । ବେପାର ବଣିଜ ଅଟ୍ଟଳ । ସେନାର ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଆସୁଛି ଜିନିଷ ପତ୍ର । ସେନା ଛାଉଣୀରେ ୩ ଦିନର ରହଣି ଭିତରେ ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ବୁଲିଲୁ । ବୌଦ୍ଧ ପୀଠ ଓ ସେଠାକାର ରାଜପ୍ରସାଦ ଦେଖିବାପରେ ଆଉ ଉପରକୁ ଯାଇ ସିନ୍ଧୁନଦୀରେ ବନ୍ଧ ପଡ଼ୁଥିବା ସ୍ଥାନକୁ ଗଲୁ । ସେଠାରେ ଦେଖିଲି ଓଡ଼ିଆ ଦାଦନ ଶ୍ରମିକ । ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଭିଡ଼ାଯାଇ ଥିବା ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଲୁଙ୍ଗିର ଠେକା ଦେଖି ମୁଁ ଜାଣିଗଲି ସେମାନେ ଓଡ଼ିଆ । ପାଖକୁ ଯାଇ ସିଧା ଓଡ଼ିଆରେ କଥା କହିବାମାତ୍ରେ ସେମାନେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟିତ ହୋଇଗଲେ । ସେମାନେ ଥିଲେ ଗଞ୍ଜାମଜିଲ୍ଲା ପୁରୁଷୋତ୍ତମପୁର ଅଞ୍ଚଳର ଶତାଧିକ ଲୋକ । ସେମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟା ସବୁ ବର୍ଣ୍ଣନାକରି ତା’ର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ କହିଲେ । ମୁଁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ୫ ଜଣଙ୍କୁ ନେଇ ଆମ ସହ ଥିବା ତେପୁଟୀ କମିଶନରଙ୍କ ସହ ଦେଖାକରାଇ ପ୍ରତିକାର ଲୋଡ଼ିଲି । ସେମାନଙ୍କୁ ନେଇ ସ୍ଥାନୀୟ ଏମ୍.ପି. ଲାଦାଖର ରାଣାଙ୍କୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଲି । ଅକ୍ସିଜେନ ଅଭାବରୁ ଆମ ଭିତରୁ ଜଣେ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଅଥଚ୍ ତା’ର ଆହୁରି ଉଚ୍ଚରେ ଓଡ଼ିଶାର ଦାଦନ ଶ୍ରମିକ ସ୍ୱଳ୍ପ ମଜୁରୀରେ ନଦୀବନ୍ଧ କାମ କରୁଛନ୍ତି ! ମନରେ ଗ୍ଳାନି ନେଇ ଫେରିଲି ।

ଫେରିଲାବେଳେ ବାପାଙ୍କ ପାଇଁ ସିନ୍ଧୁନଦୀର ଜଳ ଗୋଟାଏ ବୋତଲ ଓ ସେଠାକାର ସରକାରୀ ହସ୍ତଶିଳ୍ପ ଶିକ୍ଷାକେନ୍ଦ୍ରରୁ ଗୋଟାଏ ଛୋଟ ପସ୍ତୁନା ଚଦର ଆଣିଥିଲି । ଲାଦାଖର ଏକ ବିଶେଷ ଧରଣର ଛେଳିଙ୍କ ଲୋମରୁ ପସ୍ତୁନା ହୁଏ । ସେ ଚଦର ଖଣ୍ଡକ ମାତ୍ର ୩୫୦ ଟଙ୍କାରେ ମୁଁ ଆଣିଲି । ଯାହାର ଦାମ ସେତେବେଳେ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଥିଲା ୩

ହଜାରରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ । ବାପା ସେତେବେଳେ ମୋ ସହ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ସିନ୍ଦୂ ନଦୀ ଜଳ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରର ଦୁଇଟିଯାକ ଦେଲି । ସେ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଆଡ଼େଇଦେଇ ସେ ଜଳକୁ ଆଦରରେ ନେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇଲେ । କହିଲେ ସିନ୍ଦୂ ନଦୀ ଇଣ୍ଡସ୍ ନାମରେ ଆମ ଦେଶର ନାମ ଇଣ୍ଡିଆ । ସୈନ୍ଧବ-ଗାଙ୍ଗେୟ ସଭ୍ୟତା ଦ୍ୱାରା ଏ ଦେଶ ବେଶି ପ୍ରଭାବିତ । ପୁଣି ସିନ୍ଦୂ ନଦୀ ବାହାରିଛି ମାନସରୋବରରୁ, ଯେଉଁଠି ଦେବତାମାନେ ସ୍ନାନ କରନ୍ତି, ଇତ୍ୟାଦି । ସେଇ ଜଳକୁ ସେ ଘରେ ତାଙ୍କ ପୂଜା ସ୍ଥାନରେ ସାଜତି ରଖିଥିଲେ । ବାପା ସେଥର ମାସକରୁ ଅଧିକ କାଳ ମୋ ପାଖରେ ସେଇ ୨୦-ଜନପଥ ଘରେ ରହିଲେ । ସାଥୀ ସୁରଜିତ ଓ ତାଙ୍କ ପରିବାର ସହ ତାଙ୍କର ବେଶ୍ ଜମିଗଲା । ତାଙ୍କୁ ମଥୁରା, ବୃନ୍ଦାବନ, ଆଗ୍ରା, ଫତେପୁରସିକ୍ରୀ ଆଦି ବୁଲାଇ ରାଉରକେଲା ଦେଇ ମୁଁ ନୟାଗଡ଼ ଫେରାଇ ଆଣିଥିଲି । ଏ ସବୁ ଭିତରେ ତାଙ୍କ ସନ୍ତୋଷ ଦେଖି ମୁଁ କିଛି କମ୍ ଆଦୃତ୍ୱସ୍ତି ଲାଭ କରିନଥିଲି ।

ବିଦେଶୀ ଦୂତାବାସମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତ୍ରଣ

ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟକୁ ଯିବାର ଅଳ୍ପ କେଜମାସ ପରେ ପ୍ରଥମେ ଚେକୋସ୍ଲୋଭାକିଆ ଦୂତାବାସ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲା ଏକ ସାନ୍ଧ୍ୟ ମିଳନ ଓ ରାତ୍ରିଭୋଜନ ପାଇଁ । ଯେଉଁ ୧୦ ଜଣଙ୍କୁ ଡାକିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଥାଆନ୍ତି ସବୁଦଳର । ସମରେନ୍ଦ୍ର କୁଣ୍ଡୁ ଓ ମୁଁ ଦୁଇଜଣ ଥାଉ ଓଡ଼ିଶାର । ପାର୍ଟିର ଅନୁମତି ନେଇ ମୁଁ ଗଲି । ୧୫ରୁ ୨୦ ଜଣଙ୍କ ସାନ୍ଧ୍ୟ ମିଳନ ଓ ଭୋଜିସଭାରେ ଥାଏ କିଛି ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂ ଦୂତାବାସର ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଓ ସଂବର୍ଦ୍ଧନାର ଉତ୍ତର ଛଳରେ କିଛି ଭାଷଣ । ସମରେନ୍ଦ୍ର କୁଣ୍ଡୁ ବୈଦେଶିକ ବିଭାଗର ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଯିବାରୁ ସେ ଥାଉ ଗଲେ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟୁମ୍ନ ବଳ ଗଲେ କେତୋଟି ସଂଧ୍ୟାରେ । ମାତ୍ର ଆମର ଏଇ ଗ୍ରୁପଟିକୁ ଡାକିଲେ ବିଭିନ୍ନ ଦୂତାବାସ । ଅବଶ୍ୟ ଏ ସବୁ ଥିଲେ ସମାଜବାଦୀ ଦେଶର ଦୂତାବାସ । ଚୀନ୍ ଦୂତାବାସରେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ଥିଲା ଆହୁରି ଆନ୍ତରିକତାଭରା । ସେତେବେଳକୁ ଚୀନ୍ର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଆମ୍ଭ ପାର୍ଟିକୁ ସଂଶୋଧନବାଦୀ କହି ଗାଳିଗୁଳାଇ କରିବା ବନ୍ଦ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ସହ ତା'ର କୌଣସି ସଂପର୍କ ନଥାଏ । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଲାପରେ ପାର୍ଟିର ପଲିଟ୍‌ବ୍ୟୁରୋ ଠାରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଆଣିଥିଲି । ସେଦିନ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଘୋର ଝଡ଼ିବର୍ଷା । ଟାକ୍ସି ବି ମିଳିଲା ନାହିଁ । ସେତେବେଳକୁ ପାର୍ଟିର ନିଜସ୍ୱ ଗାଡ଼ି ନଥାଏ । ସାଥୀ ସୁରଜିତ ମଧ୍ୟ କେତେଜଣଙ୍କୁ ଗାଡ଼ି ପାଇଁ କହି ବିଫଳ ହେଲେ । ମୁଁ ଯିବିନାହିଁ ବୋଲି ସ୍ଥିର କରି

ରାତିରେ ଖାଇବାକୁ ଯିବାବେଳକୁ ଚୀନ୍ ଦୂତାବାସର ଗାଡ଼ି ନେଇ ପହଞ୍ଚିଲେ ତାଙ୍କର ଜଣେ ଅତିଥି । ରାତିହୋଇ ଯାଇଥିବାରୁ ମୁଁ କୁଣ୍ଡିତ ହେଉଥିଲି । ମାତ୍ର ବାପା ମୋତେ ଯିବାକୁ ଏକପ୍ରକାର ବାଧ୍ୟ କଲେ । ସୁରକ୍ଷିତ କହିଲେଯେ, ଏତେ ଡିକ୍ଟା ପରେ ଏହା ହେବ ଚୀନ୍ ଦୂତାବାସର ଆମ ପାର୍ଟିର କାହାକୁ ପ୍ରଥମ ନିମନ୍ତ୍ରଣ । ତେଣୁ ମୁଁ ଗଲି ଏବଂ ଆଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନାର ପ୍ରାର୍ଥନା ଭିତରେ ସମୟ କଟାଇ ବିଳମ୍ବିତ ରାତ୍ରୀକୁ ଫେରିଲି ।

ପରିବାରର ଅବସ୍ଥା ଓ ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କ ବିବାହ

ମୁଁ ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେବାପରେ ପ୍ରଥମେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ରହୁଥିଲି ରମେଶ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. କଲୋନୀ କ୍ୱାର୍ଟରରେ ଏବଂ କେଜବିନ କଟକ ମହାନ ଦର୍ଦ୍ଦୀ ଅତିଥିରେ । ମାତ୍ର ରମେଶ ପଣ୍ଡାଙ୍କ କ୍ୱାର୍ଟରରେ ଅଜେୟ ରାଉତ ଆସି ସପ୍ତାକ ରହିବା ସହିତ ଆଉ ବହୁ ସାଥୀ ଆସି ଭିଡ଼ କଲେ । ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ମୋ ଭାଇ ସମରେନ୍ଦ୍ର(ଫକ୍) ମଧ୍ୟ ତା' ପାଖରେ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟକଲା । ସେତେବେଳକୁ ସେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଟାଉନ ପ୍ଲାନିଂ ଅତିଥି । ଶହୀଦ ନଗରର ଭଡ଼ା ଘରେ ରହୁଥାଏ । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପିଲାମାନେ ଆଆନ୍ତି ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ନୟାଗଡ଼ରେ । ମୁଁ ଆସି ଫକ୍ ବସାରେ ରହିଲି । ମୋ ସବା ସାନଭାଇ ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ ଏରୋନଟିକାଲ୍ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପାଶ୍ କରି ଜରୁରୀ ଶାସନବେଳେ ବେକାର ଇଞ୍ଜିନିୟରମାନଙ୍କୁ ପେଟ୍ରୋଲ ପମ୍ପ ବସାଇବାକୁ ଦିଆଯାଉଥିବା ଯୋଜନାରେ ଚାନ୍ଦପୁରଠାରେ ତାହା ବସାଇଥାଏ । ଜରୁରୀ ଶାସନବେଳେ ଆଡ୍‌ଗୋପନରେ ଥିବାକାଳରେ ମୁଁ ବା ସେଥିରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା କିପରି ? ମାତ୍ର ମୋ ନାମରେ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀଙ୍କ ତରଫରୁ କୁସ୍ମାରଚନା କରାଗଲା ଯେ ଏମ୍.ପି. ପଦବୀ ବ୍ୟବହାର କରି ମୁଁ ଭାଇ ନାମରେ ପେଟ୍ରୋଲ ପମ୍ପ ଚଲାଉଛି । ଏମ୍.ପି. ଭାବେ ମୋତେ ଯତ୍ନାୟିକା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ସରକାରୀ ଜାଗା ନେଇ ନାହିଁ । ଅଥଚ ନିର୍ବାଚନବେଳେ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଚାର କରାଗଲା ଯେ ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଗାଟା ପୁଟ ନେଇଛି ।

ସେ ଯାହାହେଉ ସେଇ ୧୯୭୯ରେ ହେଲା ମୋର ସବା ସାନଭାଇ ସବ୍ୟସାଚୀ ଓ ସବା ସାନ ଭଉଣୀ ସଂଘମିତ୍ରାଙ୍କ ବିବାହ । ତା' ଉପର ଭଉଣୀ ସରସ୍ୱତୀ ବିବାହ କଲା ଆହୁରି ତେତିରେ । କାରଣ ସେ ବିବାହ କରିବାକୁ ପ୍ରଥମେ ରାଜି ହେଉନଥିଲା । ମୋ ତଳ ଭାଇ ସମରେନ୍ଦ୍ରର ବିବାହ ହୋଇଥିଲା ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର ସାନଭଉଣୀ ମିନାକ୍ଷୀ ସହିତ । ମଧ୍ୟମ ଭଉଣୀ ବିବାହ କରିଥିଲା ଦର୍ଶନ ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀ ରମେଶ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ,

ସବା ସାନଭାଇ ସବ୍ୟସାଚୀର ବିବାହ ହେଲା ଜଗତସିଂହପୁର ତରଡ଼ପଡ଼ାରେ । ସଂଘମିତ୍ରାର ବିବାହ ହେଲା ଜଣେ ବାମା କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସହିତ । ସେ ଥିଲେ ଆମ ପାର୍ଟିର ଜଣେ ଉଦ୍ୟମାନ ସାଥୀ ଦୁଷ୍ମନ୍ତ କୁମାର ଦାସ । ଏବେ ସେ ପୁରାସମୟର ପାର୍ଟି କର୍ମୀ ହୋଇ ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀ ସଭ୍ୟ । ଏଇ ଭାଇ ଓ ଭଉଣୀଙ୍କ ବିବାହ ହୋଇଥିଲା ଯଥାସମ୍ଭବ ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଭାବେ ।

ପରେ ସାନଭାଇ ଫକ୍ତ ସରକାରୀ କ୍ଲାଚର ପାଇବା ପରେ ବାପା ଏବଂ ମୋ ଶ୍ରୀ ଓ ପିଲାମାନେ ନୟାଗଡ଼ରୁ ଆସି ସେଠାରେ ରହିଲେ ୧୯୮୦ ବେଳକୁ । ପିଲାଏ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ପଢ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ କୌଣସି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ କିମ୍ବା ସେପରି ପଇସାପତ୍ର ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଝିଅ ସାମା କେବଳ ମୂଳରୁ ୧ମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପାସ କରି ଫିଜିକ୍ସରେ ମଧ୍ୟ ୧ମ ଶ୍ରେଣୀ ହାସଲ କଲା । ମାତ୍ର ୩ ପୁଅ ବେଶି ପଢ଼ି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ ସେଥିପାଇଁ ପାର୍ଟି କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପିଲାଙ୍କ ପଢ଼ାପଢ଼ି ବିଷୟରେ ନିଜେ ଯତ୍ନ ନେବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥାଏ ।

୧୯୭୯ ଜୁଲାଇ ସଂକଟ କାଳରେ

କେତେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳଙ୍କ ମିଶ୍ରଣରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ଜନତା ପାର୍ଟି । ସେଥିରେ ସବୁଠାରୁ ସଂଗଠିତ ଗୋଷ୍ଠୀ ଥିଲା ଆର୍.ଏସ୍.ଏସ୍. ପରିତ୍ରାଳିତ ଜନସଂଘ । ଜନତାପାର୍ଟିରେ ଜନସଂଘର ମିଶ୍ରଣ ହେଲେ ହେଁ ଆର୍.ଏସ୍.ଏସ୍. ମାଧ୍ୟମରେ ତା'ର ମତାଦର୍ଶଗତ, ରାଜନୈତିକ ଓ ସାଂଗଠନିକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ରହୁଥିଲା । ଜନତାପାର୍ଟିର ସଭ୍ୟ ହୋଇ ପୁଣି ଆଉ ଗୋଟିଏ ମତାଦର୍ଶ ଓ ରାଜନୀତିର ସଂଗଠନ ଆର୍.ଏସ୍.ଏସ୍.ର ସଭ୍ୟ ରହିଲେ ତାହା ଏକକାଳୀନ ଦୁଇଟି ରାଜନୈତିକ ଦଳର ସଭ୍ୟ ରହିଲାପରି ହେଉଛି ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ଜନତା ପାର୍ଟିର ଅନ୍ୟତମ ସଂପାଦକ ଲୋହିଆ-ସୋସାଲିଷ୍ଟ ନେତା ମଧୁଲିମାୟେ ତାହା ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ପ୍ରଥମରୁ ଚାହିଁଥିଲେ । ମାତ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ ସେବକ ସଂଘ ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂଗଠନ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ଜନସଂଘ ବା ବର୍ତ୍ତମାନର ବି.ଜେ.ପି. ଗୋଷ୍ଠୀ “ଦୈତ ସଭ୍ୟ ପଦ” ଅଭିଯୋଗରୁ ଖସିଗଲେ, ମାତ୍ର ପରେ ସେମାନେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଚଳାଇରଖିବା ସହିତ ଜନତାପାର୍ଟିର ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ପରସ୍ପର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଗାଇ ଆପଣା ଆସ୍ଥାନକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଚରଣ ସିଂହଙ୍କ ଭାରତୀୟ ଲୋକଦଳ ଗୋଷ୍ଠୀ ଶାସନ କରୁଥିବା ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ଓ

ହରିଆନା ଆଦିରେ ଅସ୍ଥିରତା ସୃଷ୍ଟି କଲେ । ସଂଯୁକ୍ତ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଗୋଷ୍ଠୀର କର୍ମ୍ମଚାରୀ
ଠାକୁର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ବିହାରରେ ଅସ୍ଥିରତା ସୃଷ୍ଟିପାଇଁ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଦଙ୍ଗା ଉଠାଇଲେ ।

ଆର୍.ଏସ୍.ଏସ୍. ଦ୍ଵାରା ହୋଇଥିବା ଜାମସେଦପୁରର ଦଙ୍ଗା ଥିଲା ଅତି
ନାରକୀୟ । ଆମ ପାର୍ଟିର ଦଳେ ଏମ୍.ପି.ଙ୍କ ନେତୃତ୍ଵ ନେଇ ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଏହି
ଦଙ୍ଗାଗ୍ରସ୍ତ ସହରକୁ ଯାଇଥିଲି । ସେଠାରେ ୩ ଦିନ ରହି ଦଙ୍ଗା ପ୍ରପାତ୍ତିତ ଲୋକଙ୍କୁ
ସାନ୍ତ୍ବନାଦେବା, ସେମାନଙ୍କ ପୁନର୍ବାସନରେ ସହାୟତା କରିବା, ପୋଲିସ ଓ ପାରା
ମିଲିଟାରୀବାହିନୀର ଯାତରାଶିର କାର୍ଯ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାଠାରୁ ପ୍ରଶାସନିକ
ଓ ରାଜନୈତିକ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ କେତେକ ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ପାଳନ କରିଥିଲୁ ।

ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୋରାରଜୀ ଦେଶାଇ ଓ ସ୍ଵରାଷ୍ଟ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ଚରଣ
ସିଂହଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆର୍.ଏସ୍.ଏସ୍.ର ଭୂମିକା ସମେତ ଆଉ ବହୁ ବିଷୟକୁ ନେଇ
ତିକ୍ତତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଚରଣ ସିଂହଙ୍କ ସହ ଆଆନ୍ତି ଲୋହିଆପଦ୍ମା ସୋସାଲିଷ୍ଟ,
ଚରଣ ସିଂହଙ୍କ ବି.ଏଲ୍.ଡି. ଗୋଷ୍ଠୀ ଓ କେତେକ ରାଜ୍ୟଭିତ୍ତିକ ଶକ୍ତି । ଏହି ବିବାଦ
ଲାଗି ରହି ଜନତାପାର୍ଟି ପୂରା ଦୁଇଭାଗ ହୋଇଗଲା । ଗୋଟିଏ ହେଲା ସାଂପ୍ରଦାୟିକ
ଆର୍.ଏସ୍.ଏସ୍.ର ପ୍ରାଧାନ୍ୟଥିବା ମୋରାରଜୀଙ୍କ ଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ଅନ୍ୟଟି ଥିଲା ଚରଣ
ସିଂହ-ରାଜନାରାୟଣ ଗୋଷ୍ଠୀ । ସଂକଟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ମୋରାରଜୀ ଦେଶାଇଙ୍କ ସରକାର
ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଚରଣ ସିଂହ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲାବେଳେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ତାଙ୍କୁ
ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଲା । ମାତ୍ର ସେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା ହାସଲ କରି ନପାରିବାରୁ
ଦେଶରେ ସାନି ନିର୍ବାଚନ ହେଲା । ସେଥିରେ ଜନତା ପାର୍ଟିର ଉଭୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ପରାସ୍ତ
ହୋଇ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଜିତିଲା ଏବଂ ସରକାର ଗଠନ କଲା ।

ଓଡ଼ିଶାରେ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସବୁ ଆସନରେ କଂଗ୍ରେସ ଜୟ ଲାଭ
କଲା । ଏ ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଲୋକଦଳ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ଓ ସି.ପି.ଆଇ
ସହ ଆସନ ବୁଝାମଣା କରି ସି.ପି.ଆଇ.କୁ ଆସ୍ଥା ଓ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)କୁ ଭୁବନେଶ୍ଵରରେ
ସମର୍ଥନ କରିଥିଲା । ଭୁବନେଶ୍ଵରରେ ମୋତେ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵିତା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା
କଂଗ୍ରେସ(ଇ)ର ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଓ ଜନତା ପାର୍ଟିର ଭାଗବତ ଚନ୍ଦ୍ରହେରାଙ୍କ
ସହିତ । ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଏଠାରେ ଜିତିଲେ । ୧୯୭୭ ନିର୍ବାଚନରେ ଆମେ
ମୁଖ୍ୟତଃ ଜନତା ପାର୍ଟିର ସମର୍ଥନ ଯୋଗୁଁ ଜିତିଥିଲୁ । ୭ ଗୋଟି ଯାକ ସେଗଣ୍ଡମଣ୍ଡ
ମଧ୍ୟରେ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି କଂଗ୍ରେସକୁ ପରାସ୍ତ କରିବାର ଶକ୍ତି ଆମର

ନଥିଲା । ୧୯୮୦ର ନିର୍ବାଚନ ବେଳକୁ ଜନତା ପାର୍ଟି ଭାଗ ଭାଗ ହେବା ସହିତ ଉଭୟେ ଜନତାପାର୍ଟି ଓ ଚରଣ ସିଂହଙ୍କ ଲୋକଦଳ ଜନସମର୍ଥନ ହରାଇ ସାରିଥିଲେ । ଆମେ ନିଜ ବଳରେ ଜିତିବାର ଶକ୍ତି ଏଇ ଅଦ୍ଭୁତ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ହାସଲ କରିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । ତେଣୁ ଆମେ ଜିତନ୍ତୁ କିପରି ? ଏଇ ସରଳ ବିଷୟଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ କେତେକ ସାଥୀ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଯେ, ଜନତା ପାର୍ଟିର ଶାସନ ପ୍ରତି କୋହଳ ମନୋଭାବ ନେବା ଯୋଗୁଁ ଆମେ ହାରିଲୁ । ଜନତା ପାର୍ଟି ସହ ବୁଝାମଣା ହେଉ ବା ନ ହେଉ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ ପୁରୀ ଦୁଇଟିଯାକ ଲୋକସଭା ଆସନରେ ଆମେ ଲଢ଼ିବା ଉଚିତ ଥିଲା ବୋଲି ସେମାନେ କହିଲେ ।

ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବାର ଅହେତୁକ ଲାଳସାରୁ ବିଭେଦର ସୂତ୍ରପାତ

କଂଗ୍ରେସ(ଇ) ଦଳ ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟରେ ବିପୁଳ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ଲାଭକରି ସରକାର ଗଠନ କରିବାପରେ ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ କଂଗ୍ରେସ(ଇ) ସଂଖ୍ୟାଧିକ-ଲୋକସଭା ଆସନରେ ବିଜୟୀ ହୋଇଥିଲା ସେ ରାଜ୍ୟର ଅଣ-କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ସାନି ନିର୍ବାଚନ କରାଇଲା । ତଦନ୍ତୁଯାୟୀ ୧୯୮୦ରେ ହେଲା ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭା ଲାଗି ସାନି ନିର୍ବାଚନ । ଏ ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଲୋକ ଦଳ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏଫ) ଓ ସି.ପି.ଆଇ. ସହ ବୁଝାମଣା କଲା ନାହିଁ । ଏହି ନିର୍ବାଚନରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏଫ) ୧୨ ଗୋଟି ଆସନରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରିଥିଲା । ବାଲେଶ୍ୱରରେ ୩ଟି ଓ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ୪ ଗୋଟି ଆସନରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କଲା । ମାତ୍ର ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ୭ ଗୋଟି ଆସନରୁ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ ସେଠାରେ ଆଶାୟୀ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ଦାବି ହେଲା । ଭୋଟରେ ଛିଡ଼ା ହେବାର ଅହେତୁକ ଲାଳସାରୁ ଏପରି ଦାବି ହେଲାବେଳେ ଜିଲ୍ଲା ଓ ରାଜ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱର କେତେକ ତାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ଜଟିଳତା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ । ନିର୍ବାଚନରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏଫ) କେବଳ ରଣପୁରରେ ଜିତିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେଲା । ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏଇ ମତଭେଦରୁ ସେମାନେ ଭାଗ ଭାଗ ହୋଇଗଲେ ଓ ଜିଲ୍ଲା ସଂପାଦକ ସାଥୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନାଙ୍କ ଅସୁସ୍ଥତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଗୋଟାଏ ଗ୍ରୁପଭାବେ ବାହାରିଲେ । ଘଟଣାକ୍ରମେ ଏହି ଗ୍ରୁପ ହାତକୁ ଜିଲ୍ଲା ନେତୃତ୍ୱ ଗଲା । ଭ୍ରାଜନୈତିକ ବିଭ୍ରାନ୍ତି ସହ ପୂର୍ବରୁ ବହୁ କାରଣରୁ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଥିବା ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକମଣ୍ଡଳୀ ସତ୍ୟ ଅଜେୟ ରାଉତ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏହି ଘଟଣାରୁ ସାହସ ପାଇ ଆପଣାର ଉପଦଳାୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆଗେଇ ଗଲେ ।

ଦୁଇଟି ଘଟଣାରୁ ଆନ୍ଦୋଳନ

୧୯୮୦ରେ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ବିପୁଳ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା ଲାଭ କରି ସରକାର ଗଠନ କରିଥାଆନ୍ତି । ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବେ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରସାର ଓ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ତାଙ୍କ ଶକ୍ତି ସଂହତ କରୁଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ଦୁଇଟି ଘଟଣା ତାଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଅସୁବିଧାରେ ପକାଇଥିଲା । ସେ ଦୁଇଟି ଘଟଣା ଆମ ପାର୍ଟି ତଥା ବିରୋଧୀ ଲୋକଦଳକୁ ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଥିଲା ୧୯୮୦ର ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଅନ୍ୟଟି ଥିଲା ଛବିରାଣୀ ହତ୍ୟାକୁ ନେଇ ଆନ୍ଦୋଳନ । ସମ୍ବଲପୁରର ଛାତ୍ରମାନେ ସହରର ବ୍ୟବସାୟ କେନ୍ଦ୍ର କ୍ଷେତ୍ରରାଜପୁରରେ ବନ୍ୟା ପ୍ରପାତିତଙ୍କ ପାଇଁ ପାଣି ସଂଗ୍ରହ କରୁଥିବାବେଳେ କେତେକ ମାରାତ୍ମକ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ସହ ବିବାଦ ସୃଷ୍ଟି ହେବାପରେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପିଟିଲେ । ତାକୁ ନେଇ ଏକ ମାରାତ୍ମକ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ମୁଣ୍ଡ ଟେକୁଥିବାବେଳେ ପୋଲିସର ଅତ୍ୟଧିକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଫଳରେ ତାହା ପୋଲିସ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଉପରେ ପୋଲିସ ଆକ୍ରମଣ କଲା । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପୋଲିସକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାରେ ବିଫଳ ହେବାରୁ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ରାଜ୍ୟସାରା ବ୍ୟାପି ରାଜ୍ୟର କଂଗ୍ରେସ ସରକାରଙ୍କୁ ଲୋକଙ୍କ ବିରୋଧର ସମ୍ମୁଖୀନ କରିଥିଲା । ପୋଲିସର ଦମନଲାଳା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିରୋଧୀ ଦଳମାନଙ୍କ ସମର୍ଥନରେ ଛାତ୍ରମାନେ ‘ଓଡ଼ିଶା ବନ୍ଦ’ କରୁଥିବା ବେଳେ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ପୋଲିସ ଆକ୍ରମଣ କଲା ଏବଂ କାମାକ୍ଷାନଗରଠାରେ ପୋଲିସ ଗୁଳିରେ ଦୁଇଜଣ ଛାତ୍ର ନିହତ ହେଲେ । ତା’ପରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦେଲେ । ଏ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ବିରୋଧୀ ଦଳମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ମୋଡେ କାମାକ୍ଷାନଗର ସମେତ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନକୁ ବୌଦ୍ଧିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ଏବଂ ଏଥିରେ ଏକ ବିଶେଷ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।

୨ୟ ଘଟଣାଟି ହେଲା ତତ୍କାଳୀନ କଟକ ଜିଲ୍ଲା ଜଗତସିଂହପୁରର ବିରିଡ଼ି ଅଞ୍ଚଳରେ ଖବରକାଗଜରେ ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଚୋରାବେପାରର ପର୍ଦାଫାଶ କରିବାରୁ ଶାସକଦଳ, ପୋଲିସ ଓ ଚୋରା ବେପାରୀଙ୍କ ଅଶୁଭ ମେଣ୍ଟ ସେହି ସାଂବାଦିକଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଛବିରାଣୀର ଧର୍ଷଣ ଓ ହତ୍ୟାର କାରଣ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ୧୯୮୦ରେ ସମାଜବାଦୀ ନେତା ମଧୁଲିମାୟେ ଓଡ଼ିଶା ଆସିଥିଲେ । ସେ, ରବି ରାୟ ଓ ମୁଁ ଏହି ଘଟଣା

ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିବାଦ ଆନ୍ଦୋଳନର ସୂତ୍ରପାତ କରିଥିଲୁ । ପରେ ସର୍ବୋଦୟ ନେତ୍ରୀ ରମାଦେବୀ ଓ ଅନ୍ୟ ବିରୋଧୀ ଦଳମାନେ ବାହାରିବା ଫଳରେ ଏହା ରାଜ୍ୟସାରା ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟି କରି କଂଗ୍ରେସ ସରକାରକୁ କାଠଗଡ଼ା ଭିତରକୁ ଠେଲି ଦେଇଥିଲେ । ଚୋରା ବେପାରୀ, ଶାସକ ଦଳ ଓ ପ୍ରଶାସନର କୁଡ଼କୁମାନ କିପରି ସବୁଆଡ଼େ ଗଢ଼ି ଉଠୁଛି ତାହା ପ୍ରକଟିତ କରିଥିଲା ।

କଟକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଉପଦଳୀୟ ଆଘାତ

୧୯୮୧ ଡିସେମ୍ବରରେ କଟକରେ ହେଲା ଆମ ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ । ଏ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ପାର୍ଟିର ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ କମ୍ପ୍ରେଡ଼ ଇ.ଏମ୍.ଏସ୍. ନମ୍ବୁଦ୍ରି ପଦ ଓ ପଲିଟିବ୍ୟୁରୋ ସଭ୍ୟ କମ୍ପ୍ରେଡ଼ ଏମ୍. ବାସବପୁନ୍ନାୟା ପରିବର୍ତ୍ତକ ଭାବେ ଆସିଥିଲେ । ଏହି ସମ୍ମିଳନୀରେ ଅଜେୟ ରାଉତଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗଠିତ ଉପଦଳୀୟ ନାନାଦି ବିଶ୍ୱଜ୍ଞଳା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିରେ ଉପଦଳୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷିଦ୍ଧ । ତାହା ପାର୍ଟିର ସାମୁହିକ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଓ ସାମଗ୍ରିକ ଆଘାତକାରୀ ଶକ୍ତିକୁ ବିଭେଦଗ୍ରସ୍ତ କରି ଦୁର୍ବଳ କରିଦିଏ । କାର୍ଯ୍ୟତଃ ତାହା ପାର୍ଟିର ଶତ୍ରୁ ଓ ଶ୍ରେଣୀ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କର ସହାୟକ ହୁଏ । ସର୍ବହରା ଶ୍ରେଣୀର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିରେ ଏହା ଏକ ପେଟିବୁର୍ଜୁୟା ରୋଗ । ସାମୁହିକ ଉନ୍ନତି ପରିବର୍ତ୍ତେ ଆତ୍ମୋନ୍ନତି ଓ କ୍ଷମତାଲାଳସାରୁ ଜାତ ହୁଏ ଉପଦଳୀୟ ବ୍ୟାଧି । ରାଜନୈତିକ ବିଦ୍ରାଞ୍ଚି ସାଜକୁ ଆତ୍ମୋନ୍ନତିର ଲାଲସାରେ ଅଜେୟ ରାଉତଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଅସ୍ଥ କେଜଜଣ ଆଗକୁ ବାହାରି ପାର୍ଟିକୁ ସଜାଡ଼ିବା ନାମରେ ଆଉ କେତେକ ସାଥୀଙ୍କୁ ସମବେତ କଲେ । ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଓ ନେତୃତ୍ୱକୁ ଉଠିବାକୁ ବ୍ୟଗ୍ର କେତେକ ସାଥୀଙ୍କୁ ଏ ସମ୍ମିଳନୀରେ ସେମାନେ ପ୍ରରୋଚିତ କରି ରାଜ୍ୟକମିଟିରେ ତାଙ୍କ ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରିବାକୁ ନାନାଦି ଗର୍ହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ।

ଏ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଉପସ୍ଥିତି ଥିବା ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ କମ୍ପ୍ରେଡ଼ ଇ.ଏମ୍.ଏସ୍. ନମ୍ବୁଦ୍ରିପଦ ବେଙ୍ଗାଳୁରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ପାର୍ଟିର ଏକାଦଶ କଂଗ୍ରେସକୁ ତାଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରେ ଏ ସମ୍ମିଳନୀ ସଂପର୍କରେ କହିଥିଲେ ଯେ, “ବାମ-ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ମେଣ୍ଟ ଗଠନ କରିବା ଏବଂ ଏକଛତ୍ରବାଦ ବିରୋଧୀ ସଂଗ୍ରାମ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟାପକ ମଞ୍ଚ ଗଠନକରିବାଲାଗି ଜଳକ୍ଷର ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସର ଲାଜନ୍‌କୁ ରାଜ୍ୟ ଓ ଜିଲ୍ଲା ନେତୃତ୍ୱର ଅଧିକାଂଶ ସାଥୀ ଠିକ୍ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରି ନାହାନ୍ତି । ଏହା ସହିତ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ରହିଥିବା ଆଉ କେତେକ ସାଂଗଠନିକ ସମସ୍ୟା ଓଡ଼ିଶାରେ ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ୱକୁ ୧୯୮୦ରେ

ଲୋକସଭା ଓ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନବେଳେ ସଠିକ କୌଶଳ ଗ୍ରହଣ କରି ତାକୁ ଐକ୍ୟବନ୍ଧନରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇଥିଲା । ରାଜନୈତିକ କୌଶଳରତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ମତଭେଦ ଅବଶ୍ୟ ଏଠାରେ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇନାହିଁ । କେତେକ ଗୁରୁତର ପ୍ରମାଦପ୍ରତି ଉଦାରବାଦୀ ମନୋଭାବ, ମତଭେଦର ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ମାର୍ଚ୍ଚବାଦୀ ଲେନିନବାଦୀ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଯଥା ସମୟରେ ନ ତୁଚ୍ଛକିବା ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀ ସ୍ତରରେ ସାମୁହିକ କାର୍ଯ୍ୟଧାରାର ଅଭାବ ଉପଦଳାୟ ଗୁପ୍ତ ମାନ ସୃଷ୍ଟିକରି ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ କାମକୁ ଏକ ପ୍ରକାର ଅଟଳ କରି ଦେଉଛି । ଏହି ଦୁର୍ବଳତା ଗୁଡ଼ିକ ଦୂର କରିପାରିଲେ ପାର୍ଟିର ଭବିଷ୍ୟତ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । କାରଣ, ଏଠାରେ ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ସାଥୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଅନେକ ଦୀର୍ଘଦିନର ଅଭିଜ୍ଞ ସାଥୀ ଏବଂ ବହୁ ଉତ୍ସାହୀ ଯୁବ ସାଥୀ ଅଛନ୍ତି ।” ଓଡ଼ିଶାର ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ସାଥୀମାନେ ଏହି ମନ୍ତବ୍ୟ ଅନୁସାରେ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥିଲେ ପାର୍ଟିର ଦ୍ରୁତ ଅଗ୍ରଗତି ହୋଇଥାଆନ୍ତା ।

୧୯୮୨ ଜାନୁଆରୀରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏହି ବିଜୟଦ୍ୱାରା ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଥିବା ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବାଦୀ ଓ ବିଭେଦକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା ସହ ଜୟିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଶାସନର ପୂର୍ଣ୍ଣବାଦୀ-ଏକଚକ୍ରବାଦୀ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ଲାଗି ଆହ୍ୱାନ କରିଥିଲା । ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ବାମପନ୍ଥୀ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଶକ୍ତିଙ୍କ ଐକ୍ୟବନ୍ଧ ଅଭିଯାନ ମାଧ୍ୟମରେ ଦେଶରେ ରାଜନୈତିକ ଓ ଶ୍ରେଣୀଶକ୍ତିମାନଙ୍କ ଭାରସାମ୍ୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଲଢ଼େଇ ଚଳାଇଯିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ଏହା ସହିତ ଜୁଲାଇ ସଂକଟ କାଳରେ ପାର୍ଟିର ରଣକୌଶଳ ସଂପର୍କରେ ପାର୍ଟିରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ମତପାର୍ଥକ୍ୟକୁ ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଧାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଜତିହାସ ସୃଷ୍ଟି କଲା ୧୯୮୩ର ‘ଓଡ଼ିଶା ବନ୍ଦ’

୧୯୮୨ରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ହେଲା ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ବନ୍ୟା । ବନ୍ୟା ସାଙ୍ଗକୁ ଅଗଷ୍ଟ ମାସରୁ ଆଉ ବର୍ଷା ନହେବାରୁ ବନ୍ୟାରୁ ବର୍ତ୍ତି ଯାଇଥିବା ଅଞ୍ଚଳର ଫସଲ ମରୁଡ଼ିରେ ଉଜୁଡ଼ି ଗଲା । ସ୍ୱାଧୀନତାପରେ ଏତେବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଜଳସେଚନ ଏବଂ ବନ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସଂପର୍କରେ କିପରି ଫଳପ୍ରସ୍ତୁତ ଭାବେ କିଛି ହୋଇନାହିଁ ତାହା ନଗ୍ନ ଭାବେ ପ୍ରକଟିତ ହେଲା । ଏପରି ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସମୟରେ ଉଦ୍ଧାର ଓ ରିଲିଫ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସରକାରର ଦେବାଳିଆପଣିଆ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ଅବଶ୍ୟ

ଆମ ପାର୍ଟିର କର୍ମୀମାନେ ଉଦ୍ଧାର ଓ ରିଲିଫ୍ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଲୋକଙ୍କ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାଜନ ହୋଇଥିଲେ । ତେଣୁ ଏହି ପରିସ୍ଥିତିର ଫଳପ୍ରସ୍ତୁତ ମୁକାବିଲା ଦାବିକରି ଆମର ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଥିଲା ଅଭୂତପୂର୍ବ । ଆମର ଏହି ବିଶାଳ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ସମାବେଶର ରିପୋର୍ଟ ପାଇ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ଚକିତ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ଏହା ସେ କେତେକ ସାଂବାଦିକଙ୍କ ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ରାଜ୍ୟର ସମ୍ବଲପୁର ସ୍ୱଚ୍ଛତା ସହିତ ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିର ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ସରକାରର କୌଣସି ସଂଗଠନ ବା ସାଧନ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ ନଥିଲା । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିରୋଧୀ ଦଳଙ୍କ ସହ ଏକାଠି ହୋଇ ଆମେ ଓଡ଼ିଶାରେ କେତେକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନେବା ପରେ ସବୁ ବିରୋଧୀଦଳ ତରଫରୁ ବିଭୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଦିଲ୍ଲୀ ଯାଇ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଭେଟିଲୁ । ଏ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳରେ ମୋ ସହ ଯାଇଥିଲେ ଲୋକଦଳର ପ୍ରତାପ ମହାନ୍ତି, ଜନତାପାର୍ଟିର ଭାଗବତ ବେହେରା, ବି.ଜେ.ପି.ର ବିଶ୍ୱଭୂଷଣ ହରିଚନ୍ଦନ ଓ ସି.ପି.ଆଇ.ର ଆଶିଷ ମହାପାତ୍ର । ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହ ଶୁଣିଲେ, ମାତ୍ର ଆମ ସ୍ଥାନକପତ୍ର ଉପରେ କିଛି ନକହି “ସରକାର ବିଚାର କରିବେ” ବୋଲି ଧାଡ଼ିଏ ମାତ୍ର କହିଲେ । ପରେ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଏ ବିଷୟ ଉଦ୍ଧାପନ ହେଲାବେଳେ ମଧ୍ୟ ସରକାର ନାରବ ରହିଲେ ।

ବନ୍ୟା ସାଙ୍ଗକୁ ମରୁଡ଼ି ଯୋଗୁଁ ୧୯୮୩ ବେଳକୁ ରାଜ୍ୟରେ ଗୁରୁତର ଅବସ୍ଥା ହେଲା । ପରିସ୍ଥିତି ସମ୍ବଳିବାରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସମର୍ଥ ହେଉଥାଆନ୍ତି । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଲୋକଦଳ ମଧ୍ୟ ଏ ବିଷୟରେ ଆଉ ମନଧ୍ୟାନ ନଦେଇ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ ଜନତାଦଳ ତାଙ୍କ ସହ କିପରି ମିଶିବ ସେ ନେଇ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଆନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ ଦେଶରେ ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିୟନମାନଙ୍କ ମିଳିତ ମଞ୍ଚ ଭାବେ ଜାତୀୟ କ୍ୟାମ୍ପେନ୍ କମିଟି ବା N. C. C. ଗଢ଼ି ଉଠିଥାଏ । ସେଥିରେ ଥାଆନ୍ତି ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ., ଏ.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ସି. ହିନ୍ଦ ମଜଦୁର ସଭା, ବି.ଏମ୍.ଏସ୍ ଓ ୟୁ.ଟି.ୟୁ.ସି.(ଲେ.ସ) । ସେଇ ମଞ୍ଚରୁ ଆମେ ଓଡ଼ିଶାର ଏ ଅବସ୍ଥା ଉପରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲୁ । ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତି ଭାବେ ଏଥିରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଥାଆନ୍ତି ସି.ପି.ଆଇ., ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍), ଏଚ୍.ଏମ୍.ଏସ୍.ରେ ଥିବା ଅଳ୍ପ କେଜକଣ ପୂର୍ବତନ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ନେତା ଏବଂ ଅଳ୍ପ କେଜକଣ ବି.ଜେ.ପି. ଲୋକ । ଆମେ ‘ଓଡ଼ିଶା ବନ୍ଦ’ ପାଇଁ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲାପରେ ସେ ଏଥିରେ ରାଜିହେଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଅଗଷ୍ଟ ୯ ତାରିଖରେ ଓଡ଼ିଶା ବନ୍ଦ ପାଇଁ ଆମେ ଡାକରା ଦେଇ ଆଗେଇ ଗଲୁ । ରବି ରାୟ ଓ ମୁଁ ବାଲେଶ୍ୱର, ସମ୍ବଲପୁର, ଭଦ୍ରକ, ବାରିପଦା ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଯାଇ ସାଧାରଣ ସଭାମାନ କଲୁ । ବିଶ୍ୱନାଥ ପଣ୍ଡିତ ମଧ୍ୟ

କେତେକ ସତ୍ତାକୁ ଆମ ସହ ଗଲେ । ସି.ପି.ଆଇ. ଓ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ନେତା ଓ କର୍ମୀମାନେ ବାଜି ଲଗାଇଲାପରି ଲାଗି ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ‘ସମାଜ’ ସଂପାଦକ ରାଧାନାଥ ରଥ ଏ ‘ଓଡ଼ିଶା ବନ୍ଦ’ ପ୍ରତି ‘ସମାଜ’ ମାଧ୍ୟମରେ ପୂରା ସମର୍ଥନ ଦେଉଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏହା ପରିଣତ ହେଲା ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନରେ । କୌଣସି ପୁଞ୍ଜିବାଦୀଙ୍କୁ ନଥାଇ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସାଫଲ୍ୟମଣ୍ଡିତ ହେଲା ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ । ୧୯୮୩ ଅଗଷ୍ଟ ୯ର ‘ଓଡ଼ିଶାବନ୍ଦ’ ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଥିଲା ଏକ ନୂଆ ଅଧ୍ୟାୟ । ଏହା କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ଶାସନରେ ଥିବା କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସହ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ସଂଗଠନକୁ ମଧ୍ୟ ଆଘାତ କରିଥିଲା । ଲୋକଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଲାଘବ କରିବା ଦିଗରେ କେତେକ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଥିଲା ।

ଏ ସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ କଳାହାଣ୍ଡିରେ ଦେଖାଦେଲା ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ-ଅନୁରୂପ ଅବସ୍ଥା । ସେଠାରେ ଜାରି ରହିଥିବା ଉତ୍କଟ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଶୋଷଣ ସାଙ୍ଗକୁ ମରୁଡ଼ି ଯୋଗୁଁ ଫସଲହାନୀ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଲୋକଙ୍କୁ ହାହାକାର ମଧ୍ୟକୁ ଠେଲି ଦେଲା । ଶିଶୁ ସନ୍ତାନ ବିକ୍ରୀ ପରି ଘଟଣା ଘଟିଲା । ଶହ ଶହ ଲୋକ ଦାଦନ କୁଲି ହୋଇ ରାଜ୍ୟ ବାହାରକୁ ଗଲେ । କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ ଓ ନାନାଦି ରୋଗ ଦେଖା ଦେଲା । ଏଇ ପରିସ୍ଥିତିର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଆମେ ସେଠାରେ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲୁ । ତା’ ପୂର୍ବରୁ ଆମ ପାର୍ଟିର ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼ି ସାରିଥାଏ । ପୂର୍ବତନ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଗଙ୍ଗାଧର ଦାସ ଓ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଦ୍ଵିବେଦୀଙ୍କ ସହ ସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ମୁଁ ସେଠାକୁ ଯାଇ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ପ୍ରାଥମିକ ସଂଗଠନ ଗଢ଼ି ଆସିଥିଲି । ସେଇ ସାମାନ୍ୟ ସଂପର୍କକୁ ଧରି ସେଠାରେ ଆମେ ରିଲିଫ୍ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲୁ । ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରୁ ସଂଗ୍ରହ ସହ ପଶିମବଙ୍ଗର ଡାକ୍ତର ଦଳ ଆସି ଚିକିତ୍ସା ଶିବିର ଖୋଲିବା ଫଳରେ ଆମ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିସର ବଢ଼ିଲା ଏବଂ କଳାହାଣ୍ଡିର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ତୋଳିଧରିବାରେ ଆମେ ସମର୍ଥ ହେଲୁ ।

ଛ’ ଦଳଙ୍କ ମିଳିତ ଅଭିଯାନ

କଳାହାଣ୍ଡି ଓ ବଲାଙ୍ଗୀର ଜିଲ୍ଲାରେ ଦେଖା ଦେଇଥିବା ଉତ୍କଟ ଅବସ୍ଥା ସାଙ୍ଗକୁ ବନ୍ୟା ଓ ମରୁଡ଼ି ଯୋଗୁଁ ରାଜ୍ୟସାରା ଘୋର ଅଭାବ ଅନଟନ ଦେଖାଦେଇଥାଏ । ତାହା ସହିତ ଥାଏ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଓ ରାଜ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ ଶାସନର ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ନୀତି ଯୋଗୁଁ ଲୋକଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଓ ଅସନ୍ତୋଷ । ନିଜସ୍ଵଭାବେ ଆମପାର୍ଟି ତରଫରୁ ଓ ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିୟନମାନଙ୍କ ଜାତୀୟ କ୍ୟାମ୍ପେନ୍ କମିଟି ମଞ୍ଚରୁ ଆମେ ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା ଆନ୍ଦୋଳନ

ଫଳପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲାନାହିଁ । ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କ ମିଳିତ ମଞ୍ଚର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିଲା । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଲୋକଦଳ ସେତେବେଳକୁ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ ଜନତାପାର୍ଟିରେ ମିଶି ଯାଇଥାଏ । ଲୋକଦଳରେ ଆଆନ୍ତି ରବି ରାୟ ଓ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଦାସ । ତା’ ଛଡ଼ା ଅଗଷ୍ଟ ୯ର ଓଡ଼ିଶାବନ୍ଧବେଲୁ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଦଳ ଅଲଗା ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦଳକୁ ଗୋଟିଏ ମଞ୍ଚକୁ ଆଣି ଆନ୍ଦୋଳନ ପରିଚାଳନାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଆମେ ନେଲୁ । କେତେକ ସାଥୀଙ୍କ କୁଣ୍ଠା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ଦୃଢ଼ସଂକଳ୍ପ ହୋଇ ଆଗେଇ ଗଲି । ମୋତେ ହିଁ ଏଥିରେ ରାଜ୍ୟ ସାରା ଘୁରି ବୁଲିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଲୋକଦଳ, ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀଙ୍କ ଜାଗ୍ରତ ଓଡ଼ିଶା, ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍), ସି.ପି.ଆଇ., ଏସ୍.ୟୁ.ସି. ଓ ଫରୱାଡ଼୍ କ୍ଲବ୍ ମିଶି ୬ ଦଳଙ୍କ ମିଳିତ ମଞ୍ଚରୁ ରାଜ୍ୟସାରା ସଂଗଠିତ କଲୁ । ତାହା କିଛି ଜନ ସମର୍ଥନ ମଧ୍ୟ ଲାଭ କଲା । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଜନତା ପାର୍ଟିର ଅହଙ୍କାରକୁ ତାହା ଆଘାତ କରିବା ସହ ବାସ୍ତବତାକୁ ଦର୍ଶାଇଲା । ଫଳରେ ୧୯୮୪ ଦ୍ୱିତୀୟାର୍ଦ୍ଧ ବେଳକୁ ସେମାନେ ପୁଣି ମିଳିତ ମଞ୍ଚକୁ ଆସିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ୧୯୮୪ର ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ ।

ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଶିକ୍ଷକ ଆନ୍ଦୋଳନ

୧୯୮୪ର ମଧ୍ୟ ଭାଗ ବେଳକୁ ଏକ ସ୍ଥାନୀୟ ବିବାଦରୁ ୧୪ ଜଣ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ହାରାକୁଦ ପାଞ୍ଜିର ଟ୍ୟାନେଲକୁ ଫିଙ୍ଗାଯାଇ ହତ୍ୟା କରାଯାଇଥିଲା । ଏପରି ଏକ ଗୁରୁତର ଘଟଣାରେ ସରକାର କିଛି ନକରି ନିଷ୍ପ୍ରୟ ରହିବାରୁ ଗଡ଼ି ଉଠିଥିଲା ରାଜ୍ୟବ୍ୟାପୀ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ । ସାଂବାଦିକ, ଆଜନଜୀବୀ ଓ ଶିକ୍ଷକମାନେ ମଧ୍ୟ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରତି ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଥିବାବେଳେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଜନତାପାର୍ଟି ସମେତ ସମସ୍ତ ବିରୋଧୀ ଦଳ ଏଥିରେ ସାମିଲ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଏହା ବ୍ୟାପକ ରୂପ ନେଲା । ଉପଯୁକ୍ତ କ୍ଷତିପୂରଣ ଓ ତଦନ୍ତ ଆଦି ଦାବିକୁ ସରକାର ମାନିନେଲେ । ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ସମାପ୍ତ ହେଲା ବେଳକୁ ଆସିଲା ଶିକ୍ଷକ ଆନ୍ଦୋଳନ । ତାହା ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତ ବିରୋଧୀ ଦଳଙ୍କ ସମର୍ଥନ ଲାଭ କରି ବ୍ୟାପକରୂପ ନେଲା । ଏ ଦୁଇ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ମୋତେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ପାଳନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।

ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ବିଶାଳ ବିକ୍ଷୋଭ ଶେଷରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ସମାବେଶରେ ବିରୋଧୀ ଦଳ ନେତାମାନେ ଭାଷଣ ଦେଲେ । ସେଠାରେ ଦିଆଗଲା ଓଡ଼ିଶା ବନ୍ଦର ଡାକରା । ମାତ୍ର ପ୍ରସ୍ତାବିତ ‘ବନ୍ଦ’ ଦିନକୁ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ଓଡ଼ିଶାରେ ସତ୍ତା କରିବାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ

ସ୍ଥିର କରିବାରୁ ଓଡ଼ିଶାର କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ତରତର ହୋଇ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଅଧିକାଂଶ ଦାବି ପୂରଣର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଜୟିରା ଗାନ୍ଧୀ ଓଡ଼ିଶାରୁ ଫେରି ଆପଣାର ଦେହରକ୍ଷାମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିହତ ହେଲେ । ତାପରେ ଦେଶରେ ଯେଉଁ ଶିଖି ବିରୋଧୀ ହିଂସା ଘଟିଲା ତା'ର ପ୍ରଭାବ ଭୁବନେଶ୍ୱର, କଟକ ଓ ରାଉରକେଲା ଆଦିରେ ପଡ଼ିଲା । ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଓ ଗଣ ସଂଗଠନଙ୍କୁ ଏକାଠି କରି ତା' ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାହାରିବାର ଦାୟିତ୍ଵ ମୁଖ୍ୟତଃ ଆମ ଉପରେ ହିଁ ପଡ଼ିଲା । ରାଉରକେଲାରେ ପ୍ରଶାସନ ତରଫରୁ ଆମ ପାର୍ଟି ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ଶାନ୍ତିରକ୍ଷା କରିବାର ଦାୟିତ୍ଵ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଜୟିରା ଗାନ୍ଧୀ ନିହତ ହେବାପରେ

ମାତ୍ର ଦେଶରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ସମବେଦନାର ସ୍ରୋତ କଂଗ୍ରେସ ସପକ୍ଷରେ ଗଲା । ପୂର୍ବରୁ କଂଗ୍ରେସ ଓଡ଼ିଶାରେ ହାରିବା ଏକପ୍ରକାର ସୁନିଶ୍ଚିତ ଥିଲାବେଳେ ତାହା ବଦଳିଯାଇ ଲୋକସଭା ଓ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସର ବିଜୟ ଘଟିଲା । ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଲୋକସଭା ପାଇଁ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵିତା କରି ପରାସ୍ତ ହେଲି । ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଆମର ଜନତା ପାର୍ଟି ସହ ବୁଝାମଣା ହେଲା ନାହିଁ । ଆମେ ସମସ୍ତ ଆସନରେ ହାରିଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵିତା କରି ବଣାଇରେ ଆମର ମାତ୍ର ୫୦୦ ଭୋଟ ବ୍ୟବଧାନରେ ପରାଜୟ ଥିଲା ଆମପାଇଁ ଏକପ୍ରକାର ସାହୁନା ।

୧୯୮୫ରେ ହେଲା ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ ଏବଂ ତା'ପରେ ପରେ କଳିକତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଲା ପାର୍ଟିର ଦ୍ଵାଦଶ କଂଗ୍ରେସ । ଉଭୟ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ କରିବା ପାଇଁ ବାଲେଶ୍ଵରରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ ସମଗ୍ର ପାର୍ଟିକୁ ଆହ୍ୱାନ କରିବା ସହିତ ଉପଦଳାୟ ବିବାଦକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାର୍ଟି ଓ ଗଣ ସଂଗଠନ ଗୁଡ଼ିକ ଠିକଣା ଧାରାରେ ପକାଇବା ପାଇଁ ଡାକରା ଦେଇଥିଲା । ଏ ସମ୍ମିଳନୀରେ ମୁଁ ପୁଣି ରାଜ୍ୟ କମିଟି ସଂପାଦକ ହେଲି । କମ୍ପେଡ଼ ଜ.ଏମ୍.ଏସ୍. ନମୁଦ୍ରିପଦ ଓ ପଲିଟିକ୍ୟୁରୋ ସଭ୍ୟ ଏମ୍.ବାସବପୁନ୍ଦାୟା ଏ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ପରିଚାଳିତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

କଳକାତାରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ଦ୍ଵାଦଶ କଂଗ୍ରେସ

ସେଇବର୍ଷ ଡିସେମ୍ବର ଶେଷ ବେଳକୁ କଳକାତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଲା ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ଦ୍ଵାଦଶ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ । ସେତେବେଳକୁ ଦେଶର ଏକତା, ସଂହତି ଓ ଅଖଣ୍ଡତା ପ୍ରତି ବିପଦ ଦେଖା ଦେଇଥାଏ । ଦେଶର ଉତ୍ତର ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ,

ପଞ୍ଜାବ ଓ ଆସାମ ଆଦିରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବାଦୀ ଓ ବିଭେଦକାରୀ ଶକ୍ତିମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସକ୍ରିୟ ହୋଇ ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଚଳାଇଆସାନ୍ତି । ଆମେରିକା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଥାଏ । ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅନୁପ୍ରବେଶ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଆମ ଦେଶ ଉପରେ ତାପ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥାଏ । ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସରକାର ତା' ଆଗରେ ମଥାନତ କରି ତା'ର ଶିକାର ହେଉଥାଏ । ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ସରକାରର ଏହି ସାଲିସ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼ିବା ସହିତ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବାଦୀ, ବିଭେଦକାରୀ ଓ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଶକ୍ତିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରି ଜାତୀୟ ସଂହତି ଓ ଏକତାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଲଢ଼ିବାକୁ ଏ କଂଗ୍ରେସ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲା । ଏହି କଂଗ୍ରେସକୁ ପୃଥିବୀର ୨୦ ଗୋଟି ଦେଶର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଅଭିନନ୍ଦନ ବାର୍ତ୍ତା ପଠାଇଥିଲେ । ତାହାଥିଲା ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି ଓ ସଠିକ୍ ନୀତି ପ୍ରତି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନର ସ୍ୱୀକୃତି । ଏହି କଂଗ୍ରେସରେ ମୋ ସହିତ ଓଡ଼ିଶାରୁ ଅଜେୟ ରାଉତ ମଧ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର କମିଟିକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ମହିଳା ଫ୍ରଣ୍ଟ କାମ ସଂଗଠିତ ରୂପ ନେଲା

କଲିକତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏହି ପାର୍ଟି-କଂଗ୍ରେସ ବେଳେ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ପାର୍ଟି ସଙ୍ଗେ ସାଥୀ ତାପସୀ ପ୍ରହରାଜ ମୋ ସହ ଦେଖାକରି ଓଡ଼ିଶାରେ କାମ କରିବାକୁ ତାଙ୍କ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କଲେ । ତାଙ୍କ ପିତା ଭୁବନେଶ୍ୱର ପାଖ ବାଲିପାଟଣାସ୍ଥ ବାଲକାଟିର ହେଲେହେଁ କାମ କରିବାକୁ ଯାଇ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗରେ ବିବାହ କରି ରହିଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଆଗ୍ରହ ଦେଖି ମୋତେ କୋଟିନିଧି ପାଇଲା ପରି ଲାଗିଲା । ମହିଳା ଫ୍ରଣ୍ଟର କାମକୁ ସଂଗଠିତ ହେବାକୁ ଚାହିଁଲେ ମଧ୍ୟ କ୍ୟାଡ଼ର ଅଭାବରୁ ଆମେ ସେ ଦିଗରେ ଆଗେଇ ପାରୁନଥିଲୁ । ୧୯୮୧ କଟକରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ପାର୍ଟି ସମ୍ମିଳନୀରେ କୌଣସି ମହିଳା ପ୍ରତିନିଧି ନଥିବାରୁ ତାହା ଦେଖି କମ୍ପ୍ରେଡ଼ ନମ୍ବୁଦ୍ରିପଦ ବିଜୟଘାଡ଼ା ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ରିପୋର୍ଟରେ ତା'ର ଉଲ୍ଲେଖ କରିଆସାନ୍ତି । ତା'ପରେ ଆମ ପରିବାରର ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ଧରି ଆମେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ହେଁ ସଂଗଠନ ଅଭାବରୁ ତାହା ଫଳପ୍ରସ୍ତ ହେଉନଥାଏ । ତାପସୀଙ୍କ ଆଗ୍ରହ ପରେ ମୁଁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟକମିଟି ସଂପାଦକ ସାଥୀ ସରୋଜ ମୁଖାର୍ଜୀଙ୍କୁ ଦେଖାକରି ତାଙ୍କ ଅନୁମତି ଲୋଡ଼ିଲି । ସେ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ଖୁସି ହୋଇ ତାପସୀଙ୍କୁ ଯଥାଶୀଘ୍ର ନେଇଯିବା ପାଇଁ ସମ୍ମତ ଦେଇ ସେଠାକାର ପାର୍ଟି କମିଟିକୁ ରାଜି କରାଇବାର ଦାୟିତ୍ୱ ତାଙ୍କର ବୋଲି କହିଲେ । ତା'ପରେ ତାପସୀ ଆସି କଟକରେ ରହିଲେ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାରେ ମହିଳା ଫ୍ରଣ୍ଟର କାମ ସଂଗଠିତ ରୂପ

ନେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ।

ପ୍ରଥମରୁ ହିଁ ମୁଁ ମହିଳା ପ୍ରଶ୍ନ ଦାୟିତ୍ବରେ ରହି ଆସିଥିଲି । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ସ୍ବାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନବେଳୁ ତା' ସହ ଯୋଡ଼ିହୋଇ ଗଢ଼ିଉଠିଥିଲା ନାରୀ ଜାଗରଣ । ତାପରେ ଯାହାକିଛି ମହିଳା ଆନ୍ଦୋଳନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଦ୍ବାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲା । 'ଉତ୍କଳ ମହିଳା ସମିତି' ତାହା ପରିଚାଳିତ କରୁଥିଲା । ମାତ୍ର ତାହା ନାରୀବାଦୀ ପ୍ରଭାବରୁ ମୁକ୍ତ ନଥିଲା । ଏସ୍.ୟୁ.ସି. ନେତୃତ୍ବରେ ମଧ୍ୟ ଥିଲା ଏକ ମହିଳା ସଂଗଠନ । ନାରୀ ସ୍ବାଧୀନତା ସହ ସମାନ ଅଧିକାର, ସମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ସମାନ ପାରିଶ୍ରମିକ ଆଦି ଦାବିକୁ ଡୋଲିଧରି ସମାଜରେ କୁ-ସଂସ୍କାରମୁକ୍ତ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦିଗରେ ଆଗେଇ ଯିବାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କଲା ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ମହିଳା ଆନ୍ଦୋଳନ । ଏହା ପୁରୁଷ-ବିରୋଧୀ ତ ନୁହେଁ, ବରଂ ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ନିଜସ୍ବାର୍ଥ ଓ ସାମାଜିକ ଅଗ୍ରଗତିର ସ୍ବାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେମାନଙ୍କ ସହାୟତା ଲୋଡ଼େ ।

ଧର୍ମଘଟ, ହରତାଳ ଓ 'ବନ୍ଦ' ଆନ୍ଦୋଳନ ବେଳେ ପରିବାରର ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଠିଆ କରାଉଥିଲୁ । ହେମଲତା ପ୍ରତାପ, ପ୍ରତିଭା ପଟ୍ଟନାୟକ, ଯୋଗମାୟା ଦେ, ଇନ୍ଦୁମତି ନନ୍ଦୀ, କଲ୍ୟାଣୀ ଘୋଷ, ପ୍ରମିଳା ସାମଲ, ଜୋସ୍ତା ମହାନ୍ତି ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ କିଛି ମହିଳା ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ ସମବେତ ହେଉଥିଲେ । ପରେ ତାପସୀ ପ୍ରହରାଜଙ୍କ ସହଯୋଗାତ୍ମାବେ ବାହାରିଲେ ଶକୁନ୍ତଳା ମିଶ୍ର, ବାସନ୍ତି ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ଉର୍ମିଳା ଜେନା, ସୁରଜିତା ନାୟକ, ଚାରୁବାଳା ଦାସ, ପୁଷ୍ପା ପଣ୍ଡା ଓ ସଂଧ୍ୟା ଦାସ ମଜୁମଦାର ପ୍ରମୁଖ । ଉପରୋକ୍ତ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ନେଇ ଜିଲ୍ଲା ପରେ ଜିଲ୍ଲାରେ ଗଢ଼ିଉଠିଲା ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ମହିଳା ସମିତି । ସାଥୀ ପୁଷ୍ପା ପଣ୍ଡା (ଦାସ)ଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ମହିଳାମାନଙ୍କ ମଦବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ବ୍ୟାପିଲା । କୁମୁଦିନୀ ବେହେରାଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ର ଶ୍ରମଜୀବୀ ମହିଳା ସଂଗଠନର କାମ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଅଙ୍ଗନବାଡ଼ି ପାଟିକା ଓ ଆଶାକର୍ମୀଙ୍କ ଠାରୁ ଖଣିଖାଦାନ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିଳ୍ପର ମହିଳା ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରି ନାରୀଶକ୍ତିର ଏକ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟ ଦେଲେ । ଏସବୁ ସାଂଗକୁ କୁ-ସଂସ୍କାର, ଅପସଂସ୍କୃତି ଓ ରକ୍ଷଣଶୀଳତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ମହିଳା ଆନ୍ଦୋଳନର ବିଶେଷ ସହାୟକ ହେଲା । ଏସବୁ କିଛି ଗଢ଼ିତୋଳିଛି ରାଜ୍ୟରେ ଏକ ମହିଳା ଆନ୍ଦୋଳନ । ସରକାରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ମହିଳା-ସଶକ୍ତିକରଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଓ ବିଶେଷତଃ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ବିକ୍ଷୋଭ

ପ୍ରଦର୍ଶନ ଓ ସଭା ସମାବେଶ ଗୁଡ଼ିକରେ ବହୁ ମହିଳାଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ମଧ୍ୟ ତାର ସ୍ୱାକ୍ଷର ବହନ କରେ । ଅବଶ୍ୟ ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ପ୍ରୟୋଜନ ତୁଳନାରେ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ବଳ ରହିଛି ।

କଳାହାଣ୍ଡି ଆନ୍ଦୋଳନ

ଓଡ଼ିଶାର ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳର ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଅନଗ୍ରସରତା ଉକ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକ ଥିଲା ସେତେବେଳକାର କୋରାପୁଟ, କଳାହାଣ୍ଡି, ବଲାଙ୍ଗୀର ଓ ପୁଲବାଣୀ ଜିଲ୍ଲା । ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ସବୁଠାରୁ ବେଶି ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥାଏ କଳାହାଣ୍ଡିରେ । ତେଣୁ କଳାହାଣ୍ଡିକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ସେ ଅଞ୍ଚଳର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼ିବାପାଇଁ ମୁଁ ମନ ସ୍ଥିର କରିଥାଏ । ନକୂଳପନ୍ଥୀ ବିଭେଦ ଯୋଗୁଁ କୋରାପୁଟରେ ଆମ ସଂଗଠନ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିବାରୁ ପୁରୁଣା ସଂପର୍କକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କଳାହାଣ୍ଡି ଓ ବଲାଙ୍ଗୀର ଜିଲ୍ଲାରେ ପାର୍ଟି ଗଢ଼ିବା ପ୍ରତି ମୁଁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଉଥାଏ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାମର ଚାପ ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ୧୯୭୪ ମସିହାବେଳକୁ ଧାରାବାହିକ ଭାବେ କଳାହାଣ୍ଡି ଯାଉଥାଏ । ତା' ସହ ମଧ୍ୟ ସମୟ ଦେଖି ବଲାଙ୍ଗୀର ଯାଏ । ମାତ୍ର ବଲାଙ୍ଗୀରରେ ସମୟ ଦେଇ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା ସାଥୀଜଣକ ଓକିଲାତି କରିବାକୁ ଦିଲ୍ଲୀ ଚାଲି ଗଲେ ଏବଂ ଜଣେ ନକୂଳ ସମର୍ଥକ କିଛି ବିଭେଦ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରୁ ତାହା ଆଗେଇ ନପାରିବାରୁ ମୁଁ କଳାହାଣ୍ଡିରେ ସମୟ ଦେଲି । ସେଠାରେ କୃଷକ, କ୍ଷେତ ମଜଦୁର ଓ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସଂଗଠନ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା । ନିର୍ବାଚନରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କଲୁ । ମାତ୍ର ୧୯୮୩ର 'ଓଡ଼ିଶାବନ୍ଧ' ଆନ୍ଦୋଳନରେ ବନ୍ୟା ମରୁଡ଼ିର ପ୍ରତିକାର ସହ କଳାହାଣ୍ଡିର ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ-ଅନୁରୂପ ଅବସ୍ଥା ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ହୋଇ ଉଠିବାପରେ ଏବଂ ଆମ ଚିଲିପ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ପରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ଡେର ସେଠାରେ କିଛି ଗଭୀରକୁ ଗଲା ।

୧୯୮୩ ପରେ ପୁଣି ବର୍ଷେ ମରୁଡ଼ି ସାଙ୍ଗକୁ ସେଠାକାର ଉକ୍ତ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଶୋଷଣଯୋଗୁଁ ୧୯୮୬ରେ ଗୁରୁତର ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ତା' ଉପରେ ଆମେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ବିକ୍ଷୋଭ ଓ ସଭା କରିବା ପରେ କଳାହାଣ୍ଡି ଯାଇ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ କଲୁ । ଖଜଣାଛାଡ଼, ରଣ ଛାଡ଼ ଓ ପସଲହାନୀ ପାଇଁ କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇବାରେ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକେ କିଛି ଲାଭବାନ ହେବାର ନଥିଲା । କାରଣ ସେ ସବୁ ଜମି ମାଲିକମାନଙ୍କୁ କେବଳ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ବିପୁଳ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ ଥିଲେ ଭୂମିହୀନ । ତାଙ୍କୁ ରାଜୁଡ଼ା

ଅମଳରୁ ତକାଯାଏ “ସୁଖବାସୀ” । ଜମିବାଡ଼ି ନଥିବାରୁ କିଛି ଚିନ୍ତା ନଥାଇ ସେମାନେ ସୁଖରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ରାଜୁଡ଼ା ଶାସନ କହୁଥିଲା । ଏବେ ଏମାନଙ୍କର ଲୋଡ଼ା ଖାଦ୍ୟ ଓ କାମ ଏବଂ ତା’ ସହ ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର ସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରତିକାର ଲାଗି ଜମି, ଜଳ ଓ କୃଷି ପାଇଁ ସହାୟତା । ଏହି ନଗଦ ଓ ସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରତିକାରର ଦାବି ଉପରେ ଆମେ ଏଇ ଗରିବ ‘ସୁଖବାସୀ’ମାନଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ କଲୁ । ମୁଁ ପ୍ରତି ମାସରେ ପାଞ୍ଚ ସାତ ଦିନ ସମୟ ଦେଲି । ଆମର ଏଇ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସାହାଯ୍ୟ କଲା ପଣ୍ଡିତବଜାର ରିଲିଫ୍ ସାମଗ୍ରୀ । ପଣ୍ଡିତବଜାର ପାର୍ଟି ସେଠାରେ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହକରି ଆମ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହେଲା ।

ଆମ ଆନ୍ଦୋଳନ ସହ ରିଲିଫ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଯେଉଁ ନୂଆ ନୂଆ କର୍ମୀ ବାହାରିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ତାଲିମ ଦେଇ ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ କାମରେ ଲଗାଗଲା । ତା’ ସହିତ ରାଜ୍ୟର କେତେକ ବଛା ବଛା କର୍ମୀ ଯାଇ ଚାରିଗୋଟି ସ୍ଥାନରେ କ୍ୟାମ୍ପ ଖୋଲି ରହିଲେ । ପଣ୍ଡିତବଜାର ସଂଗୃହୀତ ଅର୍ଥରେ ମଧ୍ୟ କେତେକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ବନ୍ଧବାଡ଼ି ନିର୍ମାଣ କଲୁ । ଆନ୍ଦୋଳନ ଫଳରେ ସରକାରୀ କଳ ମଧ୍ୟ ସକ୍ରିୟ ହୋଇ ଲୋକଙ୍କୁ କିଛି କାମ ଯୋଗାଇଲେ । ଏ ସବୁ ଫଳରେ ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ ସିନା ବନ୍ଦ ହେଲା, ମାତ୍ର ଲୋକଙ୍କ ଉତ୍କଟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧାହାର ଅବସ୍ଥା ଗଲାନାହିଁ । ଭୂସଂସ୍କାର ଓ ଜଳସେଚନ ସହ ଲୋକଙ୍କୁ ମହାଜନୀ ରଣଭାରରୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ଓ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ସବୁ ସୁଲଭ ମୂଲ୍ୟରେ ଯୋଗାଇ ଦେବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି କଳାହାଣ୍ଡି । ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ିକ ଆମ ‘ସାମ୍ୟବାଦୀ’ ପ୍ରତିକାର ଏକ କଳାହାଣ୍ଡି ବିଶେଷ ସଂଖ୍ୟାରେ ଆମେ ତୋଳି ଧରିଥିଲୁ ।

ମାତ୍ର କଳାହାଣ୍ଡିରେ ଉତ୍କଟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ପଛରେ ଥିବା ଏଇ ମୌଳିକ ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ ଦିଗରେ କେନ୍ଦ୍ର ବା ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲେ ନାହିଁ । ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଜୀବନଧାରାକୁ ଉନ୍ନତ କରିବା ଲାଗି କେନ୍ଦ୍ରରୁ ଯେଉଁ ଅର୍ଥର ବରାଦ ହୁଏ ତାହା ଅନ୍ୟତ୍ର ଖର୍ଚ୍ଚ ହୁଏ । ସେଠାରେ ମା’ ତା’ର ସନ୍ତାନଙ୍କୁ ବିକିବା ଓ ଭାଉଜ ତା’ ନଣନ୍ଦକୁ ବିକିବା ମଧ୍ୟ ଦେଖାଦେଲା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ଆସି ନିଜେ ଏ ସବୁ ଦେଖିଗଲେ । ସଂବାଦପତ୍ରରେ କଳାହାଣ୍ଡିର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବିଷୟରେ ବହୁତ ହୋ-ହଲ୍ଲୁ ହେଲା । ମାତ୍ର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ, ଅନଗ୍ରସରତା ଓ ଅନାହାର-ଅର୍ଦ୍ଧାହାର ସେଠାରେ ବସାବାନ୍ଧି ରହିଥାଏ । ବର୍ଷା ପାଗଯୋଗରେ ସାମାନ୍ୟ ଏପଟ ସେପଟ ହେଲେ ପରିସ୍ଥିତି ଅସମ୍ଭାଳ ହୁଏ । ମୁଁ ୧୯୮୯ରେ ପୁଣି ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେବାପରେ ଅଧ୍ୟାପକ ମନୋରଞ୍ଜନ

ମହାନ୍ତି ଓ ବିଜୟ ବହିଦାରଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଓଡ଼ିଶା ଗବେଷଣାତନ୍ତ୍ର ସଂଗଠିତ କରାଇବାରେ ଉଦ୍ୟମଶୀଳ ହେଲି । ଦିଲ୍ଲୀରେ ମୋ ନର୍ଥ ଆଡେନ୍‌ସୁ କ୍ୱାର୍ଟର ହିଁ ହେଲା ଏହାର କେନ୍ଦ୍ର । ଗବେଷକ ଡଃ ମନୋଜ ପଣ୍ଡା ତାଙ୍କର “ଓଡ଼ିଶାରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ” ଶୀର୍ଷକ ଥେସିସ୍‌ରେ ବହୁ ତଥ୍ୟ ଦେଇ ଦର୍ଶାଇଲେ ଯେ ଓଡ଼ିଶାର ଏହି ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମ ଅଞ୍ଚଳ ଭାରତର ସବୁଠାରୁ ଦରିଦ୍ର ଅଞ୍ଚଳ । ତାକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଏକ ସ୍ମାରକଲିପି ମୁଁ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଦେବା ସହ ଓଡ଼ିଶା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ କେନ୍ଦ୍ର କୃଷିମନ୍ତ୍ରୀ ବଳରାମ ଜାଖରଙ୍କ ସହ ଏ ସଂପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏକ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶା ପରିଷଦ ସିନା ଗଢ଼ାଗଲା, ମାତ୍ର ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହେଲା ନାହିଁ । ୧୯୯୪ ବେଳକୁ ମରୁଡ଼ି ହେବାରୁ ତା’ ପରବର୍ଷ ପୁଣି ଦେଖାଦେଲା ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ । ଏହା ଉପରେ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ସି.ପି.ଆଇ.ର ଉପନେତା ସାଥୀ ଲୋକନାଥ ଚୌଧୁରୀ ଲୋକସଭାରେ ଭାବପ୍ରବଣ ବକ୍ତିତାଦେଇ ଏହାର ପ୍ରତିକାର ଦିଗରେ ସରକାର ୩ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ପଦକ୍ଷେପ ନନେଲେ ଲୋକସଭା ଗୃହରେ ଅନଶନରେ ବସିବେ ବୋଲି ଧମକ ଦେଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସହ ଅନଶନ କରିବି ବୋଲି ଘୋଷଣା କଲି । ଦୁଇଦିନ ପରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିଲେ । ସରକାର ଏ ବିଷୟରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଯୋଜନା କରିବେ ବୋଲି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେବାରୁ ଲୋକନାଥବାରୁ ଓ ମୁଁ ଅନଶନରୁ ବିରତ ହେଲୁ । ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ମାଉଲାନାର ହଲରେ ଓଡ଼ିଶା ଗବେଷଣାତନ୍ତ୍ର ତରଫରୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଧିବେଶନ କରି ପ୍ରତିକାରଲାଗି ଏକ ବିକଳ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଗଲା । ତାହା ମଧ୍ୟ ଆମେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଦେଲୁ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର କଳାହାଣ୍ଡି-ବଲାଙ୍ଗୀର-କୋରାପୁଟ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଯୋଜନା କରି ଅର୍ଥର ବରାଦ କଲେ । ଫଳରେ କିଛି ଉନ୍ନୟନ କାମ ହେଲା । ମରୁଡ଼ିର ସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରତିକାର ଲାଗି କେତେକ ଜଳସେଚନ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା । ପରେ ଉପା(୧) ସରକାରବେଳେ ହୋଇଥିବା ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଭୂମି ଅଧିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଫଳରେ ଲୋକେ କିଛି ଉପକୃତ ହେଲେ । ମାତ୍ର ସାମାନ୍ୟବାଦୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଜମିଜମା ପ୍ରଶ୍ନ ସେହିପରି ରହିଛି । ଭୂମିହୀନ ସୁଖବାସୀ ଅଛନ୍ତି ସେଇ ଅବସ୍ଥାରେ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଭାଗଚାଷୀମାନଙ୍କ ଦୁରବସ୍ଥା ସାଙ୍ଗକୁ, ଜିନିଷପତ୍ରର ଦରବୃଦ୍ଧି, ରଣଭାର ଓ ଫସଲ ଦରର ହଟତମ ଲୋକଙ୍କୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ବନ୍ଧନରେ ରଖିଛି । କେ.ବି.କେ.ର ୩ ଜିଲ୍ଲା ମଧ୍ୟରେ ଏବେ ଉକ୍ତ ହୋଇଛି ବଲାଙ୍ଗୀରର ଅବସ୍ଥା । ସେଠାରୁ ସର୍ବାଧିକ ଲୋକ ଗାଁ ଗଣ୍ଡା ଛାଡ଼ି ଦାଦନ

ଶ୍ରମିକଭାବେ ଯାଉଛନ୍ତି । ରାଜ୍ୟର ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମ ଅଞ୍ଚଳ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ଏକ ଜନ-ଜାଗରଣକୁ ।

ମୋର ବୁଲଗେରିଆ ଓ ରକ୍ଷ ଯାତ୍ରା -

ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ଗଠିତ ହେଲାବେଳେ ସୋଭିଏଟ୍, ୟୁନିୟନର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ତାକୁ ଦଳଭଙ୍ଗକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଭାବେ ଆଖ୍ୟାୟିତ କରିଥିଲା । ତୀନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ମଧ୍ୟ ଆମ କର୍ମସୂଚୀ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ପସନ୍ଦ କରିନଥିଲା । ପରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)କୁ ଗାଳି ଗୁଲଜ କରି ନବ୍ୟ-ସଂଶୋଧନବାଦୀ ଭାବେ ଆଖ୍ୟାୟିତ କରିଥିଲା ଏବଂ ନକ୍ସଲପନ୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ ଦେଉଥିଲା । ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ୧୯୬୮ରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ତା'ର ବର୍ଷିକୀୟ ପ୍ଲେନମରେ ଆପଣାର ମତାଦର୍ଶଗତ ଆସ୍ଥାନ ନେଲାବେଳେ ଉଭୟ ରକ୍ଷ ଓ ଚାନ୍ଦ୍ର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିମାନଙ୍କ ଆସ୍ଥାନ ପ୍ରତି ହାଁଜା ମାରିବାକୁ ଅସ୍ବାକାର କରି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରତିଟି ବିବାଦୀୟ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଆପଣାର ସ୍ବାଧୀନ ବିଚାର ରଖିଥିଲା । କାଳକ୍ରମେ ସି.ପି. ଆଇ.(ଏମ୍)ର ଶକ୍ତିବୃଦ୍ଧି ଘଟିବା ସହିତ ରକ୍ଷ ସମର୍ଥନପୃଷ୍ଠ ସି.ପି.ଆଇ.ର ଏବଂ ଚାନ୍ଦ୍ର ସମର୍ଥନପୃଷ୍ଠ ନକ୍ସଲପନ୍ଥୀଙ୍କ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିଲା । ଭାରତବର୍ଷ ତଥା ବିଶ୍ବ ଘଟଣାବଳୀ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ନୀତିର ସଠିକତା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଇଲା । ତା'ପରେ ଉଭୟେ ରକ୍ଷ ଓ ଚାନ୍ଦ୍ର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ତଥା ବିଶ୍ବର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିମାନେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ସହ ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ ଭାବୁଥିବା ସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ । ପ୍ରତିନିଧି ଦଳମାନଙ୍କର ପରସ୍ପରର ଦେଶକୁ ଯିବାଆସିବା ଆରମ୍ଭ ହେଲା ।

ସେଇ କ୍ରମରେ ବୁଲଗେରିଆର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ ସାଥୀ ବିମାନ ବସ୍ତ୍ର ଓ ମୁଁ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲୁ ବୁଲଗେରିଆ । ଦୁହେଁ ଆଉ ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ସଦସ୍ୟ ।

ବୁଲଗେରିଆ ହେଉଛି ଜର୍ଜ ଡିମିଟ୍ରୋଭଙ୍କ ଦେଶ । ସେ ଥିଲେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂଗଠନର ଅନ୍ୟତମ ସଂପାଦକ ଏବଂ ହିଟଲର-ମୁସୋଲିନିଙ୍କ ଫାସିଷ୍ଟବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅନ୍ୟତମ ବିଶ୍ବବିଖ୍ୟାତ ନେତା । ୨ୟ ବିଶ୍ବଯୁଦ୍ଧ ପରେ ସେଠାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥାଏ ସମାଜବାଦ । ତେଣୁ ମୋର ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଆଗ୍ରହ ହେଲା । ବୁଲଗେରିଆ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ତଥା ସେ ଦେଶର ଉପ-ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଏବଂ ସେଠାକାର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଅନ୍ୟତମ ସଂପାଦକଙ୍କ ସହ ଦୁଇ ଦିନରେ ଦୁଇଦିନ ଆଲୋଚନା ହେଲା । ଦଶଦିନ ବିଶ୍ରାମ ନେଲୁ ବ୍ଲୁକ୍-ସି ତଟରେ ଥିବା ମନୋରମ

ବର୍ଷେ ସହରର ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟନିବାସରେ । ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତାମାନେ ସେଠାରେ ବିଶ୍ରାମ ନେଇ ଛୁଟି କଟାଉଥାଆନ୍ତି । ସୋଭିଏଟ୍, ୟୁନିୟନର ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଠାରୁ ଚେକୋସ୍ଲୋଭାକିଆ, ରୁମାନିଆ, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ଓ ମଧ୍ୟପ୍ରାଚ୍ୟର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତାଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥାଆନ୍ତି ସେମାନଙ୍କମଧ୍ୟରେ । ସେମାନଙ୍କସହ ଭାବର ଆଦାନପ୍ରଦାନରେ ଓଲିଏ ଲେଖାଏଁ ଯିବାଫଳରେ ୧୦ ଦିନ ସମୟ ମଧ୍ୟ ନିଅନ୍ତି ହେଲା । ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିଲାବେଳେ ପହଁରିବା ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ମୁଁ ପ୍ରଥମ ହୋଇଥିଲି । ସେଇ ସାହାସରେ ବ୍ଲାକ୍-ସିର ସ୍ବଚ୍ଛ ଜଳରେ ପହଁରିବାର ମଜା ନେଲି ।

ବୁଲଗେରିଆରେ ଥିବା ବେଳେ ହିଁ ସୋଭିଏଟ୍, ୟୁନିୟନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ କେଇଦିନ ପାଇଁ ସେଠାକୁ ଗଲୁ । ମସ୍କୋରେ ୩ ଦିନ ଓ ଲେନିନ୍‌ଗ୍ରାଡ଼ରେ ୨ ଦିନ କଟାଇଲୁ । ମସ୍କୋରେ ପାର୍ଟିର ଅତିଥିଭବନରେ ରହିବା ସମୟରେ ଦେଖାହେଲା ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତାମାନଙ୍କ ସହ । ସେତେବେଳେ ଥାଏ ଗୋର୍ବାଚେଭଙ୍କ ଯେରିସ୍ତୋରିକା-ଗ୍ଲାସ୍‌ନସ୍ତର ଯୁଗ । ସମଗ୍ର ଦେଶକୁ ମତାଦର୍ଶଗତ ଭାବେ ଛୁଗୁଳା କରିଦେଇ ସବୁକିଛି ଖୋଲାମେଲା କରି ଦିଆଯାଉଥାଏ । ସ୍କାଲିନ୍‌ଙ୍କ ସମୟର କିଛି ମାତ୍ରାଧିକ କଟକଣାକୁ ଦୂର କରିବା ଓ ଭୁଲଭ୍ରାନ୍ତିର ସଂଶୋଧନ କରିବା ଗୋଟାଏ କଥା, ମାତ୍ର ମାନବ ସଭ୍ୟତାର ଅଗ୍ରଗତି ଓ ବିପ୍ଳବୀ ମତାଦର୍ଶର ବିରୋଧଭାବ ପ୍ରସାର ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେବା ଆଉ ଗୋଟାଏ କଥା । ଏପରି ପ୍ରବଣତାର ସୂଚନା ଆମକୁ ମସ୍କୋରେ ଅସୁଖୀ କରିଥିଲାବେଳେ ସେଠାର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟପାର୍ଟିର ଅନ୍ୟତମ ତାତ୍ତ୍ବିକ ଗାଲଡ଼ାରଙ୍କ ବକ୍ତୃତାରେ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଟି.ଭି.ରୁ ଶୁଣି ଟିକିଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲୁ । ରକ୍ଷ ବିପ୍ଳବର ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳ ଯେତ୍ରୋଗ୍ରାଡ଼ ବା ଲେନିନ୍‌ଗ୍ରାଡ଼ରେ ବିପ୍ଳବର ସ୍ମାରକୀ ସବୁ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ଅଭିଭୂତ ହୋଇଥିଲୁ । ମସ୍କୋରେ ଲେନିନ୍‌ଙ୍କ ମୃତ-ଶରୀରକୁ ସେହିପରି ରଖାଯାଇଥିବା ତାଙ୍କ ସମାଧି ସାମନାରେ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରୁ ଆସିଥିବା ଲୋକ ତଥା ରକ୍ଷବାସୀଙ୍କ ଅସରନ୍ତି ଲମ୍ବା ଧାଡ଼ି ଆମକୁ କିଛି ସାବ୍ଦାନା ଦେଇଥିଲା । ମାତ୍ର ତାହା ମିଥ୍ୟା ପ୍ରମାଣିତ ହେଲା । ଗୋର୍ବାଚେଭ ନେତୃତ୍ବର ବିରୁଦ୍ଧ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଚକ୍ରାନ୍ତ ପୃଥିବୀର ପ୍ରଥମ ସମାଜବାଦୀ ଦେଶ ପାଇଁ ସୃଷ୍ଟି କଲା ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ।

ବାପାଙ୍କ ବିଯୋଗର ଧକ୍କା

୧୯୮୬ରେ ହେଲା ମୋ ପିତାଙ୍କ ବିଯୋଗ । ତା' ପୂର୍ବରୁ ସେ ନୟାଗଡ଼ରୁ

ଆସି ଭୁବନେଶ୍ୱରେ ଆଆନ୍ତି । ସାନଭାଇ ସମରେନ୍ଦ୍ର (ଫକ୍ତ)ର ଯୁନିଟ୍ ୨ କାର୍ଟରରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଥାଉ । ମୋର ଅବଶ୍ୟ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ କଟୁଥିଲା ବାହାରେ । ରାତିରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଦିନ ବସାକୁ ନଫେରି ପାର୍ଟି ଅଫିସରେ ରହି କାମଦାମ କରେ । ସବା ସାନଭାଇ ସବ୍ୟସାଚୀ(ମକୁ) ଥାଏ ଚାନ୍ଦପୁରରେ ତା' ପେଟ୍ରୋଲ ପମ୍ପ ପାଖ ଘରେ । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଧେ ଦିନ ନୟାଗଡ଼ ଓ ଆମ ଗ୍ରାମ ଓଲଟିଫିରିରେ କଟାଏ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଫକ୍ତ ସବୁକଥା ବୁଝୁଥିଲେ ହେଁ ବାପା ହିଁ ଆଆନ୍ତି ମୁରବା । ସେ ନୟାଗଡ଼ରୁ ଓକିଲାତି ଛାଡ଼ି ଆସିଲେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ କେଜଅର କୋର୍ଟକୁ ଯାଇଥିଲେ । ତାହା ଅବଶ୍ୟ କେତେକ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କ ମକଦ୍ଦମାରେ । କ୍ରମେ ସେ ପ୍ରତିଦିନ ବେଶ କିଛି ସମୟ କଟାଇଲେ ପାଖରେ ଥିବା ଏକ ମନ୍ଦିରରେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ବେଳେ ବେଳେ ସେଠାରେ ଖାଇଦିଅନ୍ତି । ତାହାହିଁ ତାଙ୍କୁ ଅସୁସ୍ଥ କରିଦେଲା । ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ ଥାଏ ରାଉରକେଲାରେ । ତାଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଗୁରୁତର ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ମେଡ଼ିକାଲ ନର୍ସିଂହୋମ୍‌ରେ ଭର୍ତ୍ତି କଲାପରେ ମୋତେ ଫୋନ୍ କଲେ । ମୁଁ ଆସିଲି । ମାତ୍ର ବାପା ଆଉ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବା ଅବସ୍ଥାରେ ନଥିଲେ । ମୁଁ ପହଞ୍ଚିବାର ଦୁଇଦିନ ପରେ ହେଲା ତାଙ୍କ ବିୟୋଗ ।

ନିଦାରୁଣ ଖରାବେଳେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିବା ଗୋଟାଏ ବରଗଛ ଯେପରି ଉପୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ଏପରି ଆଶ୍ରୟାନ ହେଲାପରି ମୁଁ କେବେ ହେଁ ଅନୁଭବ କରିନଥିଲି । ଉପଦଳାୟ କନ୍ଦଳ ଯୋଗୁଁ ପାର୍ଟିର ଅବସ୍ଥା ସେତେବେଳକୁ ଭଲ ନଥାଏ । ତା' ଉପରେ ଏ ଦାରୁଣ ଆଘାତ ମୋତେ କାହିଁକି ଖୁବ୍ ବାଧିଲା । ଭୌତିକବାଦୀ ଭାବେ ମୁଁ ଶୁଦ୍ଧି-କ୍ରିୟାରେ ବିଶ୍ୱାସ କରେନାହିଁ । ମାତ୍ର ମୋର ଜଣେ ଅତି ଶୁଭେଚ୍ଛୁ ବଡ଼ବାପା ପୁଅ ଭାଇ ଓ ଜଣେ ମାମୁଙ୍କ ଚାପାରେ ମୁଁ ଲଣ୍ଡା ହେଲି । ଯେଉଁ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଁ କାମ କରୁଛି, ଲଣ୍ଡା ନ ହେଲେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଖରାପ ଭାବିବେ କହି ସେମାନେ ଚାପ ସୃଷ୍ଟି କଲାବେଳେ ମୁଁ ନରମି ଗଲି । ସେଥିପାଇଁ ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ରକମିଟିରେ ମୋତେ ଭର୍ତ୍ତିତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଥିବା ପାର୍ଟିର ଉପଦଳାୟ ଲୋକେ ମୋର ଦୁର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତକ ବସ୍ତୁବାଦର ବିଜ୍ଞାନ-ସମ୍ମତ ତତ୍ତ୍ୱ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ ବୋଲି କହିଦୁଲିଲେ । ବାପାଙ୍କ ବିୟୋଗପରେ ପରିବାରରେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ସତେ ଯେପରି ମୁଁ ଏକୁଟିଆ ହୋଇଗଲି ।

ପାର୍ଟିରେ ଉପଦଳୀୟ ବିଭେଦର ପରିଣତି

ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଓ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୃଦ୍ଧି ସାଙ୍ଗକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ଆମ ପାର୍ଟିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟୁଥାଏ । ଆମେ ସି.ପି.ଆଇ. ପରିତ୍ୟାଗ କଲାବେଳେ ଆମ ସହିତ ଆସିଥିଲା ନାଲଗିରି, ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ରଣପୁର ଓ ବ୍ରହ୍ମଗିରିର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟପାର୍ଟି ପ୍ରଭାବିତ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକ । କିଛି ଶୁଭେଚ୍ଛା ଛଡ଼ା ଆଉ ସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆମେ ଥିଲୁ ନିଃସମ୍ବଳ ଓ ଦୁର୍ବଳ । ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ଗଠନର ୧୫ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆମ ସଂଗଠନର ପ୍ରସାର ଓ ବିକାଶକୁ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱୀକାର କରୁଥିଲେ । ତିନିଟା ଆସେମ୍ଲି ଆସନ, ତିନିଟା ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଓ ତିନିଟା ଏନ୍.ଏ.ସି.ରେ ଆମ ବିଜୟ ସହ ବିଶେଷ ଭାବେ ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଥିଲା ଆମ କର୍ମୀଙ୍କ ନିଷ୍ଠା, ସଚ୍ଚୋଟତା ଓ ସାଧନା । ଶ୍ରମିକ, କୃଷକ, କୃଷି ଶ୍ରମିକ, ଛାତ୍ର, ଯୁବକ, ମଧ୍ୟବିତ୍ତ କର୍ମଚାରୀ ଓ ମହିଳା ଆଦି ସବୁ ଫୁଲରେ ଅଗ୍ରଗତି ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ଗୋଟାଏ ବିକାଶ ଲାଭ କରୁଥିବା ନୀତିବାନ ପାର୍ଟି ଭାବେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହେଉଥିବାବେଳେ ଆସିଲା ଉପଦଳୀୟ କନ୍ଦଳ ।

୧୯୮୦ରୁ ଏ ବିଷୟକୁ ଅଜେୟ ରାଉତଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗଢ଼ିଉଠି ୧୯୮୧ ସମ୍ମିଳନୀ ବେଳେ ପ୍ରଥମ ଆଘାତ କରିବାପରେ କେତେକ ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ସାଥୀଙ୍କ ଭୁଲଭଟକାର ସୁଯୋଗ ନେଇ କାୟା ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଗୋଳିଆ ପାଣିରୁ ମାଛଧରିବା ମତଲବରେ କେତେକ ସାଥୀ ପ୍ରଥମରୁ ଏହାର ଠିକଣା ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ନାହିଁ । ମୋର ଦୁର୍ବଳତା ହେଲା, ନେତୃତ୍ୱରେ ଥିବା ସାଥୀଙ୍କ ପାର୍ଟି ଲାଜନ ଓ ରୀତିନୀତିରୁ ବିଚ୍ୟୁତିବେଳେ ମୁଁ ଧୈର୍ଯ୍ୟହରା ହୋଇ ସଞ୍ଜମତା ରକ୍ଷା କରିପାରେ ନାହିଁ । ଅଜେୟ ରାଉତ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ସାଥୀମାନେ କ୍ରମେ ଆଉ ଏକ ଉପଦଳରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲେ । ମୁଁ କୌଣସି ଉପଦଳରେ ୧୯୮୩ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନଥିଲି । ମାତ୍ର ଅଜେୟ ରାଉତଙ୍କ ଉପଦଳ ଯେତେବେଳେ ତରୁଣ ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ଆଘାତ କରି ପାର୍ଟିର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେବାକୁ ବସିଲା ମୁଁ ତା'ର ବିରୋଧ କରିବାବେଳେ କ୍ରମେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ଉପଦଳ ସହ ସଂପୃକ୍ତ ହୋଇ ତା'ର ନେତା ହୋଇଗଲି । ଫଳରେ ୧୯୮୩ ବେଳକୁ ଆଉ ନିରପେକ୍ଷ ହୋଇ କେହି ରହିଲେ ନାହିଁ । ରାଜ୍ୟର

ସମସ୍ତ ଜିଲ୍ଲା ଓ ଗଣସଂଗଠନଗୁଡ଼ିକୁ ଏ ରୋଗ ବ୍ୟାପିଗଲା । ମୁଁ ସମଗ୍ର ପାର୍ଟିର ନେତା ସ୍ତରରୁ ଖସି ଆସି ଗୋଟିଏ ଉପଦଳର ନେତାରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବା ଥିଲା ମୋ ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପ୍ରମାଦ ।

ଏହା ଫଳରେ ପାର୍ଟିରେ ଏକତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରିବାକୁ ଆଉ କେହି ରହିଲେ ନାହିଁ । ରାଜ୍ୟରେ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଗୋଷ୍ଠୀମାନେ ଭାଗଭାଗ ହୋଇ ଥିବାବେଳେ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କର ଦୁତ ବିକାଶର ସୁଯୋଗ ଥିଲା । ତା’ ଫଳରେ ପାର୍ଟି କାମର କିଛି ପ୍ରସାର ମଧ୍ୟ ଘଟିଲା । ମାତ୍ର ସେ ସବୁ ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି ଘରୁଥାଏ ଉପଦଳୀୟ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ମଧ୍ୟ ଦେଇ । ଯେଉଁଠିରେ ସବୁଠାରୁ ବେଶି ଆଘାତ ପାଇଲା ଏତେ ଦିନ ଧରି ଗଢ଼ି ଉଠିଥିବା ମୂଲ୍ୟବୋଧ । ପାର୍ଟିର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନେତୃତ୍ୱ ପଲିଟବ୍ୟୁରୋ ଏ ରୋଗ ଦୂର କରିବାକୁ ବହୁ ଉଦ୍ୟମ କଲେ । ମାତ୍ର ଏ ସବୁ କିଛି କାମ ଦେଲା ନାହିଁ । ଶେଷରେ ମୋତେ ସଂପାଦକ ପଦରୁ ହଟାଇବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ହେବାରୁ ପଲିଟବ୍ୟୁରୋଙ୍କ ସହ ପରାମର୍ଶ କରି ମୁଁ ନିଜେ ସଂପାଦକ ପଦରୁ ଓହରିଯାଇ ଉପଦଳର ନେତା ପଦରୁ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନେଲି । ତା’ ସତ୍ତ୍ୱେ ଉପଦଳୀୟ ବିବାଦ ତୀବ୍ର ହେବାରୁ ପଲିଟବ୍ୟୁରୋ ରାଜ୍ୟ କମିଟିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ସାଥୀ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ପତି ଆବାହକ ଥାଇ ଏକ ସାଂଗଠନିକ କମିଟି ଗଠନ କଲେ । ମୁଁ ଉପଦଳୀୟ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଏକତା ପାଇଁ କିଛି ଉଦ୍ୟମ କଲେ ମଧ୍ୟ ସେସବୁ ନିଷ୍ଫଳ ହେଲା । ଅଜେୟ ରାଉତ, କ୍ଷିତୀଶ ବିଶ୍ୱାଳଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ଉପଦଳ ସି.ପି. ଆଇ.(ଏମ୍) ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଚାଲିଗଲେ । ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ରାଜ୍ୟ ସାଂଗଠନିକ କମିଟି ନେତୃତ୍ୱରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ପାର୍ଟିକୁ ପୁନଃସଂଗଠିତ କରିବାକୁ ଅନ୍ୟସାଥୀମାନଙ୍କ ସହ ମିଶି ମୁଁ ସର୍ବଶକ୍ତି ବିନିଯୋଗ କଲି । ସୋଭିଏଟ୍, ଯୁନିୟନ ଓ ପୂର୍ବ ଯୁରୋପୀୟ ସମାଜବାଦୀ ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ କାଳରେ ଏହା ଘଟିଥିବାରୁ ପାର୍ଟିକୁ ପୁନଃସଂଗଠିତ କରିବା ଥିଲା ଆହୁରି କଠିନ ବ୍ୟାପାର । ପାର୍ଟିରେ ବିପ୍ଳବୀ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ପୁନଃପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା କାମ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅପୂରଣୀୟ ହୋଇ ରହିଛି । ବୁର୍ଜୁୟାପାର୍ଟିର ଲୋକଙ୍କ ପରି ଆନ୍ତୋନ୍ନରି ଓ ଆନ୍ତୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ମନୋଭାବ ପରିବର୍ତ୍ତେ ସର୍ବହାର ବିପ୍ଳବୀର ଚେତନାରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପରିଚାଳିତ କରିବା ଏବଂ ସେହି ସଂଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ପାର୍ଟିରେ ଏକତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କାମ ହୋଇ ରହିଛି ।

୧୯୮୯ର ଉଦ୍‌ବେଳନ-ପାଳୀମେଣ୍ଟରେ ସାତବର୍ଷ

୧୯୮୪-୧୯୮୫ର ପାଳୀମେଣ୍ଟ ଓ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଜିତିବା ପରଠାରୁ ତାକୁ କ୍ଷମତାଭ୍ୟୁତ କରିବାପାଇଁ ବିରୋଧୀ ଦଳମାନେ ଲାଗିଥିଲେ । ତାହା ଥିଲା ଏକ ଜଟିଳ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ଏଥିରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏଫ)ର ହସ୍ତକ୍ଷେପ ଥିଲା ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । ଦେଶକୁ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ସ୍ନେହାନ୍ତ ଆଧୁନିକିକରଣ ନାମରେ ଆମେରିକା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀଙ୍କ ଜାଲରେ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ପଶିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ନୂଆ ଅର୍ଥନୈତିକ ନୀତି, ନୂଆ ଶିକ୍ଷାନୀତି, ନୂଆଶିଳ୍ପ ନୀତି ଆଦି ନାମରେ ପୂର୍ବେ ଘୋଷିତ ସ୍ବାବଲମ୍ବନ ନୀତିକୁ ଆହୁରି ହୁଗୁଳା କରିଦେଲେ । ଦେଶୀ ବିଦେଶୀ ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପପତିମାନେ ଅଧିକ ସୁବିଧା ସବୁ ଲାଭକଲେ । ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି, ବେକାରୀ ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଜନଜୀବନକୁ ଅସ୍ଥିର କଲା । ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାମପନ୍ଥୀମାନେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିକଳ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପସ୍ଥାପନ କଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଜନଉଦ୍‌ବେଳନ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରୁନାଏ । କଂଗ୍ରେସ ବିରୋଧୀ ବୁର୍ଜୁୟାଦଳ ଯେଉଁଠି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଆସୁଆଆନ୍ତି ତାହା ବ୍ୟାପକ ରୂପ ଧାରଣ କରୁଥାଏ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଗଣ ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ମିଳିତ ମଞ୍ଚରୁ ଜନସମସ୍ୟା ଉପରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାଲିଥାଏ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଜନତା ପାର୍ଟିକୁ ଉପ-ନିର୍ବାଚନରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ସହିତ ତାଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ପରିଚାଳିତ ବାଲିଆପାଳରେ ସାମରିକ ଘାଟି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ବ୍ୟାପକ ଜନ-ବିସ୍ଥାପନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଆମେ ସହଯୋଗ କରୁଥାଉ । ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଓ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଉପ-ନିର୍ବାଚନରେ ଜନତାପାର୍ଟିର ବିଜୟପାଇଁ ଆମ ସମର୍ଥନ ଏକ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ପାଳନ କରିଥିଲା । ମୋ ପାଖକୁ ବିଜୁବାବୁ ଏକ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ପତ୍ର ଦେଇ ଏହା ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଥିଲେ । ବସ୍ତରଡ଼ାବୃଦ୍ଧି ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଦୁଇଦିନ ରାଜ୍ୟରେ ବର୍ଷ ଚଳାଚଳ ବନ୍ଦ ରହିବାପରେ ଜନତାପାର୍ଟି ଏକତରଫା ଭାବେ ସେଥିରୁ ଓହରି ଯିବାପରେ ନୟିନୀ ଶତପଥୀଙ୍କୁ ଧରି ସି.ପି.ଆଇ. ସହିତ ଆମେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇ ରଖୁଥିଲୁ ।

ଏ ସବୁ ପରେ ଜନତାପାର୍ଟି ନାନାଦି ଦ୍ବିଧା ସତ୍ତ୍ବେ ୧୯୮୯ର ନିର୍ବାଚନରେ ଆମ ସହ ମେଣ୍ଟ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲା । କଂଗ୍ରେସ ଓ ବିଜେପି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏପରି

ଏକ ବିକଳ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାରେ ପରିସ୍ଥିତି ପୋଖିତ ହୋଇନଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମେ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଜନତାପାର୍ଟିକୁ ଏକ ନ୍ୟୁନତମ କର୍ମସୂଚୀ ଉପରେ ବାନ୍ଧିଦେବାକୁ ଚାହିଁଲୁ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଦେଖିଲେ ଯେ ଏକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ କର୍ମସୂଚୀ ଓ ବାମପନ୍ଥୀଙ୍କ ସହଯୋଗ ବିନା ରାଜ୍ୟରେ କଂଗ୍ରେସକୁ ପରାସ୍ତ କରିବା ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏକ ୧୮ ଦିନୀୟ କର୍ମସୂଚୀ ରଚିତ ହୋଇ ତା' ଭିତ୍ତିରେ ୩ ଦଳର ରାଜ୍ୟବ୍ୟାପୀ ପ୍ରଚାର ଅଭିଯାନ ଚାଲିଲା । ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ, ମୁଁ ଓ ଲୋକନାଥ ଚୌଧୁରୀ ମିଳିତଭାବେ ରାଜ୍ୟ ତମାମ ବୁଲିଲୁ । ସେତେବେଳେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)କୁ ୬ ଗୋଟି ଓ ସି.ପି.ଆଇକୁ ୮ ଗୋଟି ବିଧାନସଭା ଆସନ ଛାଡ଼ି ଦେବ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଜନତାପାର୍ଟି ସମ୍ମତ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାଲିଥିଲା ବେଳେ ବୋଫର୍ସ କମାଣ୍ଡିଣ୍ଟରେ ଦୁର୍ନୀତିକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀ ଭି.ପି.ସିଂହଙ୍କ ଇସ୍ତଫା ଓ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ବିରୋଧୀ ଅଭିଯାନ ସାରାଦେଶର ରାଜନୈତିକ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଉତ୍ତପ୍ତ କରିଦେଲା । ଭି.ପି. ସିଂହଙ୍କ ଦୁର୍ନୀତିବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ବି.ଜେ.ପି. ମଧ୍ୟ ସାମିଲ ହୋଇଗଲା । ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ ମିଳିତ ଅଭିଯାନରେ ବି.ଜେ.ପି.କୁ ପଶିବାକୁ ଆମେ ଦେଲୁନାହିଁ । ବାଲିଆପାଳ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ବିଜୟ, ରାଜ୍ୟବ୍ୟାପୀ ବସ୍ ଉଡ଼ା ବୃଦ୍ଧି ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ବହୁ ଖଣ୍ଡିତ ଆନ୍ଦୋଳନ ସାଙ୍ଗକୁ ୩ ଦଳଙ୍କ ମିଳିତ ଅଭିଯାନ କଂଗ୍ରେସ କୁଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲୋକଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ କରିଥିଲାବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ଶାସନର ଦୁର୍ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଭି.ପି.ସିଂହଙ୍କ ବିଦ୍ରୋହ ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସର ପରାଜୟକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିଦେଲା । ଭି.ପି. ସିଂହଙ୍କ ବିଦ୍ରୋହୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ସହ ଜନତାପାର୍ଟି, ଲୋକଦଳ ମିଶି ଗଠନ କଲେ ଜନତାଦଳ ଓ ଭି.ପି. ସିଂହ ହେଲେ ତା'ର ସଭାପତି । ମାତ୍ର ନିର୍ବାଚନ ପରେ ବି.ଜେ.ପି.କୁ ନନେଇ ଜନତା ପାର୍ଟିର ସରକାର ଗଠନପାଇଁ ସଂଖ୍ୟା ନଥାଏ । ବି.ଜେ.ପି.କୁ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଅଂଶୀଦାର ନ କରିବା ପାଇଁ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲା ଯେ ଏପରି ଏକ ମିଳିତ ସରକାର ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନରେ ଲୋକଙ୍କ ରାୟ ନଥିବାରୁ କେବଳ ଜନତାଦଳ ସରକାର ଗଠନ କରୁ ଏବଂ ବିଜେପି ଓ ବାମପନ୍ଥୀମାନେ ବାହାରୁ ସମର୍ଥନ କରନ୍ତୁ । ବି.ଜେ.ପି. ଏଥିରେ ଆପତ୍ତି କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଫଳରେ ଭି.ପି. ସିଂହଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ କେବଳ ଜନତାଦଳର ସରକାର ହିଁ ଗଠିତ ହେଲା ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଲୋକସଭା ଭୋଟରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଜନତାଦଳ, ସି.ପି.ଆଇ. ଓ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ଜୟଯୁକ୍ତ ହେଲେ । କେନ୍ଦ୍ରରେ ଭି.ପି.ସିଂହଙ୍କ

ସରକାର ଗଠନ ପରେ ଆସିଲା ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ । ପୂର୍ବର ବୁଝାମଣା ଅନୁସାରେ ଜନତାଦଳ ଆମକୁ ୬ ଗୋଟି ଆସନ ଛାଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ୩ ଗୋଟି ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀ ଛାଡ଼ିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ସମର୍ଥନ କଲାମାନାହିଁ । ଆମେ କେବଳ ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ ଆସନରେ ଜିତିଲୁ । ବିଜୁବାବୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବେ ଶପଥ ନେବାପରେ ଉଭୟ ସି.ପି.ଆଇ. ଓ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ଙ୍କୁ ସରକାରରେ ଯୋଗଦେବାକୁ ଡାକିଲେ । ମୁଁ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ ନାହିଁ କରିଦେଲି । ମାତ୍ର ସି.ପି.ଆଇ. ଦୋ-ଦୋ ପାଞ୍ଚ ହୋଇ ୨ ମାସ ରହିବା ପରେ ଶେଷରେ ମନାକଲା ।

ପୁଣି ସାତବର୍ଷ ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟରେ

୧୯୮୯ର ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ପ୍ରାର୍ଥୀ ହୋଇ ବିପୁଳ ଭୋଟରେ ଜୟଯୁକ୍ତ ହେଲି । ସେ ନିର୍ବାଚନ ଥିଲା ଏକ ଜନଉଦ୍‌ବେଳନ । ଲୋକେ ଯେପରି ପୂର୍ବରୁ ମନସ୍ଥିର କରି ସାରିଥିଲେ । ନିର୍ବାଚନର ୬ ମାସ ପୂର୍ବରୁ ରାଜ୍ୟ ଆଦିବାସୀକଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗର କେତେକ ପଦସ୍ଥ ଅଫିସର ନୟାଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ମାଳ ଅଞ୍ଚଳ ଗସ୍ତ ପରେ ମୋତେ ଆଗାମୀ ବିଜୟ ପାଇଁ ଆଗୁଆ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇ କହିଲେ ଯେ, “ଲୋକେ ଆପଣଙ୍କୁ ଭୋଟ ଦେବାକୁ ମନସ୍ଥିର କରି ସାରିଛନ୍ତି ।” ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରିବା ବିଷୟ ସ୍ଥିର ହୋଇନଥାଏ । ସେହିପରି, ଥରେ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ, ସତ୍ୟସୁନ୍ଦର ମିଶ୍ର ଓ ମୁଁ ଖଣ୍ଡପଡ଼ାରେ ଏକ ସଭା ପାଇଁ ଯାଉଥିବା ବେଳେ ବାଟରେ ଗାଡ଼ି ଅଟକିଥିବା ବେଳେ ଲୋକେ ମୋତେ ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟଭାବେ ସମ୍ବୋଧନ କରି ଜୟ ଜୟକାର କଲେ । ଜଟଣୀର ତରାବୋଇର ଏକ ଉତ୍ସବରେ ମୁଁ ଆକସ୍ମିକ ଭାବେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳେ ସେହି ସମ୍ବୋଧନ ଓ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ପାଇଥିଲି । ତେଣୁ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାରବେଳେ ଲୋକଙ୍କୁ କେତେଦୂର ରାଜନୈତିକଭାବେ ସଚେତନ କରାଯାଇପାରୁଛି ତାହାଥିଲା ମୋ ଆଗରେ ବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନ । ଜନତା ଦଳର କେତେକ ନେତାଙ୍କୁ ଆମ ବକ୍ତୃତା ଭାରି ବାଧୁଥାଏ । ମାତ୍ର ଲୋକେ ମୋତେ ସ୍ୱତଃସ୍ପୂର୍ତ୍ତ ଭାବେ ଡାକି ଦୀର୍ଘରାତ୍ରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବକ୍ତୃତା ଶୁଣନ୍ତି । ମୋତେ ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ କଣ୍ଟିଲୋରେ ଯେପରି ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ ଦେଲେ ତାହାଥିଲା ଅଭୂତପୂର୍ବ । ସେହିପରି ଅଭୂତପୂର୍ବ ଥିଲା ବାହାଡ଼ାଝୋଲା ଓ ଭୁଷଣପୁରରେ ୧୦ ହଜାର ଲେଖାଏଁ ଲୋକଙ୍କ ସମାବେଶ । ଭୁବନେଶ୍ୱରର ପାରମ୍ପରିକ କଂଗ୍ରେସ ସମର୍ଥକମାନେ ମଧ୍ୟ ଆମ ସହ ସାମିଲ ହୋଇଗଲେ । ଏ ନିର୍ବାଚନ ଥିଲା ମୋ ପାଇଁ ଏକ ନୂଆ ଅଭିଜ୍ଞତା ।

ଲୋକଙ୍କ ଆଶାକୁ କିପରି ରୂପ ଦେଇ ହେବ ତାହା ହେଲା ମୋ ଆଗରେ ଏକ ବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ସହ ୫ ଗୋଟି ବିଷୟ ଉପରେ ଜୋର ଦେଇ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ମୋ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ପ୍ରଥମରୁ ପରିଚାଳିତ କଲି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା; ଦରଦାମ ସ୍ଥିର ରଖିବା, ନିୟୁକ୍ତିର କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସାରିତ କରି ବେକାର ଲୋକଙ୍କହାତକୁ କାମଦେବା, ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସହାୟତା, ରେଳବାଇର ବିକାଶ ଓ ଖୋର୍ଦ୍ଧା-ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଳପଥ, ଜଳସେଚନ ଓ ଜଳନିଷ୍କାସନଦ୍ୱାରା ବନ୍ୟା ମରୁଡ଼ିର ସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରତିକାର । ମାତ୍ର ଜାତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜରୁରୀଭାବେ ଆସିଗଲା ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା ଓ ଜାତିଆଣ ଭେଦଭାବର ପ୍ରଶ୍ନ । ଏ ଦୁଇଟି ବିଷୟକୁ ରାଜନୈତିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗୁରୁତର କରାଯାଇ ଦେଶ ଆଗରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଗଲା । ତେଣୁ ମୁଁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ରଖିଥିବା ବିଷୟ ଗୁଡ଼ିକ ଅଗ୍ରାଧିକାର ପାଇଲା ନାହିଁ । କେବଳ ଅରଣ୍ୟରୋଦନ ପରି ହେଲା । ବି.ଜେ.ପି. ରାମ ଜନ୍ମଭୂମି-ବାବରୀ ମସଜିଦ୍ ବିବାଦଉପରେ ଦେଶ ତମାମ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଉତ୍ତେଜନା ସୃଷ୍ଟିକଲା ଏବଂ ଜନତା ଦଳର ଦେବାଲାଲ ସୃଷ୍ଟିକଲେ ଜାତିଆଣ ଉତ୍ତେଜନା । ମଣ୍ଡଳ କମିଶନର ସୁପାରିଶଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀକରି ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ଦେବାକୁ ବାହାରି ଭି.ପି. ସିଂହ ଏ ଦୁଇ ଉତ୍ତେଜନାର ମୁକାବିଲା କଲେ । ମାତ୍ର ସୁବିଧାଭୋଗୀ ଉଚ୍ଚ ଜାତିର ଗୋଷ୍ଠୀ ଗୁଡ଼ିକ ତା'ର ବିରୋଧ କଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଦପାଇଁ ପାଗଳ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କୁ ଆୟୁଧ କରି କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନୀତିହୀନ ଭାବେ ବି.ଜେ.ପି. ସହ ହାତ ମିଳାଇ ଗୋଟି ଚଳାଇଲେ । ଜନତାଦଳରୁ କିଛି ସଭ୍ୟଙ୍କୁ ଧରି କଂଗ୍ରେସ ଓ ବି.ଜେ.ପି. ସହାୟତାରେ ଭି.ପି. ସିଂହଙ୍କୁ ହଟାଇ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ । କିଛି ଦିନ ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କଠାରୁ କଂଗ୍ରେସଦଳ ସମର୍ଥନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ସେ ସରକାର ଭାଙ୍ଗିଲେ । ଆସିଲା ଆଉ ଏକ ନିର୍ବାଚନ ।

୧୯୯୧ର ଏ ନିର୍ବାଚନରେ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଲା ମଣ୍ଡଳ କମିଶନର ସୁପାରିଶଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରି ପଛୁଆବର୍ଗଙ୍କୁ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟଦେବା ବିଷୟ । କଂଗ୍ରେସ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ ଦଳ ଏ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଏଡ଼େଇ ଯାଇ ଅନ୍ୟ ବିଷୟ ସବୁ ଉଠାଇଲେ । ମାତ୍ର ବିଜୁବାବୁ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ କ୍ଷମତା ଓ ଏଥିପାଇଁ ସଂବିଧାନ ସଂଶୋଧନର ଦାବିକୁ ଉଠାଇଲେ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ଭାବେ । ଓଡ଼ିଶା ନିର୍ବାଚନ ହାଣ୍ଡା ଥାଏ କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧରେ । ଏକା ସମୟରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ମୂରଲୀ ମନୋହର ଯୋଶୀ

ଭାଷଣ ଦେଉଥିବା ସାଧାରଣ ସଭା ପି.ଏମ୍.ଜି. ଛକରେ ଥିଲାବେଳେ ଶହାଦନଗର ପଡ଼ିଆରେ ମୋ ନିର୍ବାଚନ ସଭାରେ ଭାଷଣ ଦେବାକୁ ରାଜବାବର ଆସିଥିଲେ । ଆମ ସଭାରେ ୩ ହଜାର ଲୋକ ହୋଇଥିଲା ବେଳେ ଯୋଶୀଙ୍କ ସଭାରେ ହେଇଥିଲେ ମାତ୍ର ୩୦୦ ଲୋକ । ସେଦିନ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସଭା ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ପହଂତି ପାରିନଥିଲେ । ସାରା ଦେଶରେ କଂଗ୍ରେସ ପରାଜୟ ପ୍ରାୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଥିଲା । ମାତ୍ର ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଯାଇ ତା'ପରଦିନ ତାମିଲନାଡୁରେ ଏକ ସଭାରେ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ନିହତ ହେବା ପରେ ନିର୍ବାଚନ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା । ସେହି ସମୟରେ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନାର ସ୍ତୋତ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପରିସ୍ଥିତି ବଦଳିଗଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ୫ ଗୋଟି ଆସନ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ଜନତା ଦଳ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ ପରାସ୍ତ ହେଲେ । ଲୋକନାଥ ଚୌଧୁରୀ ଓ ମୁଁ ବିଜୟ ଲାଭ କଲୁ । ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ କଂଗ୍ରେସର ପ୍ରାର୍ଥୀଆଧିଷ୍ଠିତ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପୂର୍ବତନ ଭାଇସ ଚ୍ୟାନସେଲର ଡକ୍ଟର ମନ୍ମଥ ନାଥ ଦାସ । ନିର୍ବାଚନବେଳେ କେଉଁଠି ଯୋଗାହେଲେ ସେ ମୋତେ କୁଣ୍ଡାଇ ପକାନ୍ତି । ପରସ୍ପରକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ସଭାରେ ଆମେ ପ୍ରଶଂସା କରୁ । ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା ଲାଭ କରି ନପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ଲୋକସଭାରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ଦଳ ଭାବେ ଅନ୍ୟ କେତେକଙ୍କ ସମର୍ଥନ ନେଇ ସରକାର ଗଢ଼ିଲା । ପି.ଭି. ନରସିଂହ ରାଓ ହେଲେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ।

ସୋଭିଏଟ୍ ଯୁନିୟନର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଓ ତା' ପରିଣତି

ସେହି ସମୟରେ ହେଲା ସୋଭିଏଟ୍ ଯୁନିୟନ ଓ ପୂର୍ବ ଯୁରୋପୀୟ ଦେଶ ଗୁଡ଼ିକରେ ସମାଜବାଦୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ । ଲେନିନ୍‌ଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ସୋଭିଏଟ୍ ଯୁନିୟନରେ ଷ୍ଟାଲିନ୍‌ଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ କାଳରେ କେତେକ ମାତ୍ରାଧିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ତାକୁ ସଜାଡ଼ିବା ନାମରେ ସବୁକିଛିକୁ ହୁଗୁଳା କରିଦେଇ ପାର୍ଟି ଓ ଜନଗଣଙ୍କୁ ମତାଦର୍ଶଗତ ଭାବେ ନିରସ୍ତ କରି ଦିଆଯିବାରୁ ପ୍ରତିବିପ୍ଳବଶକ୍ତିମାନେ ଏ ପ୍ରକାର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟାଇଲେ । ଏହାକୁ ସମାଜବାଦର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଏବଂ ସମାଜବାଦ ମାନବସମାଜର ଉଦ୍‌ଦିଷ୍ଟ ନୁହେଁ ବୋଲି ବିଶ୍ୱ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଓ ତା'ର ଗଣମାଧ୍ୟମ ଗୁଡ଼ିକ ଯେଉଁ ପ୍ରଚାର ଚଳାଇଲେ ତାହା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଓ ତା'ର ମତାଦର୍ଶ ପ୍ରତି ଗୁରୁତର ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ ସୃଷ୍ଟି କଲା । ପାର୍ଟିର ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ କଂଗ୍ରେସ ଏ ସଂପର୍କରେ ଏକ ବିଶଦ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣକରି ଷ୍ଟାଲିନ୍‌ଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱକାଳରେ ଓ ତା' ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ହୋଇଥିବା ଗୁରୁତର ବିଚ୍ୟୁତିଗୁଡ଼ିକୁ ଦର୍ଶାଇ ମାର୍କ୍ସବାଦର ପ୍ରୟୋଗ ଓ ମାର୍କ୍ସବାଦୀ ସଂଗଠନ ପଦ୍ଧତିକୁ

ଠିକଣା ଧାରାରେ ପକାଇବାର ମାର୍ଗ ଦର୍ଶାଇଲା । ଏହାକୁ ଆଧାର କରି ପାର୍ଟିର ସଭ୍ୟ, ସମର୍ଥକ, ଦରଦୀ ବନ୍ଧୁ ତଥା ଅନୁଗାମୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ପ୍ରଚାର ଚଳାଇ ଆମକୁ ସେତେବେଳେ ଲାଗିପଡ଼ିବାକୁ ହେଲା । ସେତିକିବେଳେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଆମ ପାର୍ଟିରେ ବିଭାଜନ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତର କରିଥିଲାବେଳେ ତାକୁ ସମ୍ବଳିବାରେ ଆମେ ନାକେଦମ୍ ହୋଇଯାଇଥିଲୁ ।

ସୋଭିଏଟ୍, ଯୁନିୟନ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ପ୍ରଭାବ କେବଳ ଆମ ପାର୍ଟି ଓ ତା'ର ମତାଦର୍ଶ ପାଇଁ ଟ୍ୟାଲେଞ୍ଜ ସୃଷ୍ଟି କରିନଥିଲା । ସାରା ବିଶ୍ୱପାଇଁ ତାହାଥିଲା ବିପର୍ଯ୍ୟୟର କାଳ । ବିଶ୍ୱରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀମାନଙ୍କ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାରର ଅଭିଯାନ ଚାଲିଲା । ଆମ ଦେଶରେ ନେହେରୁ ଯୁଗରୁ ଅନୁସରଣ କରାଯାଉଥିବା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୋଧୀ ଗୋଷ୍ଠୀ-ନିରପେକ୍ଷ ସ୍ୱାଧୀନ ବୈଦେଶିକ ନୀତି ଓ ଘୋଷିତ ସ୍ୱାବଲମ୍ବନ ନାମରେ ନିଜ ଗୋଡ଼ରେ ଠିଆ ହେବାପାଇଁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଓ ସମାଜବାଦୀ ଦୁଇ ଶିବିର ସହ ଦରକଷାକଷିକରିବା ନୀତିର ଅବସାନ ଘଟିଲା । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳହୋଇ ସେମାନଙ୍କ ସହ ଭାରତବର୍ଷ ଯୋଡ଼ି ହେବାରେ ଲାଗିଲା । ଜଗତିକରଣ ନାମରେ ଜଗତର ସକଳ ସଂପଦ ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର ଲାଗି ବିଶ୍ୱ ପୁଞ୍ଜିବାଦର ଅଭିଯାନ ଭାରତକୁ ମଧ୍ୟ କବଳିତ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ପାର୍କାମେଣ୍ଟ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଯେଉଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରଥମରୁ ହିଁ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ସେଥିରେ ମୋତେ ପାଳନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂମିକା ।

ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ଆମେରିକାର ଚାପରେ ଭାରତ ସରକାର ଯେତେବେଳେ ଉଦାରାକରଣ, ଘରୋଇକରଣ ଓ ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷଙ୍କ ଅଧିକାର ସଂକୋଚନର ନୀତି ଧରିଲା ସେତେବେଳେ ଅନ୍ୟ ଟ୍ରେଡ଼ୟୁନିୟନମାନେ ଇତଃସ୍ତତ ହେଉଥିବାବେଳେ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ. ପ୍ରଥମରୁ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ. ଏକାକୀ ଏହି ଅଭିଯାନ ଚଳାଇବାପରେ ଆସିଲେ ଏ.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ସି. ଓ ହିନ୍ଦ୍ ମଜଦୁର ସଭା । ସେତେବେଳକୁ ଅଜେୟ ରାଉତଙ୍କ ବିଭେଦ ପରେ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ. ଥାଏ ନାନାଦି ସଂକଟ ଭିତରେ । ମୁଁ ଥାଏ ରାଜ୍ୟ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ର ସଭାପତି ଓ ସାଥୀ ଲକ୍ଷ୍ମେଦର ନାୟକ ଆଆନ୍ତି ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ । ଆମେ ଦୃଢ଼ ପରିକର ହୋଇ ବାହାରିବାପରେ ଏ.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ସି.ର ପ୍ରବୀର ପାଲିତ ଓ ଏଚ୍.ଏମ୍.ଏସ୍.ର କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାତ୍ରଙ୍କ ସହଯୋଗ ନେଇ ଆଗେଇ ଗଲୁ । ଏ ଗୋଲାମୀ

ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା ମିଳିତ ମଞ୍ଚ । ବାମା କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସଂଗଠନ ଏଥିରେ ବିଶେଷ ସହାୟତା କରିଥିଲେ ।

ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶର ଘରୋଇକରଣ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନରେ

୧୯୯୧ ନିର୍ବାଚନରେ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶରେ ମୁଲାୟମ୍ ସିଂ ଯାଦବଙ୍କ ସରକାର ଯାଇ ବି.ଜେ.ପି.ର କଲ୍ୟାଣ ସିଂହଙ୍କ ସରକାର ଆସିବାପରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସିମେଣ୍ଟ କର୍ପୋରେସନର ଏକ ବଡ଼ କାରଖାନାକୁ ଘରୋଇକରଣ କରି ତାଲ୍‌ମିଆକୁ ବିକିଥାଏ । ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସେ ସିମେଣ୍ଟ କାରଖାନାର ଶ୍ରମିକଙ୍କଠାରୁ କର୍ପୋରେସନର ଅଫିସର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇଥାଆନ୍ତି । ସାଥୀ ସୁଭାଷିନୀ ଅଲ୍ଲାକୁ ତା'ର ନେତା ଭାବେ ନେଇଥାଆନ୍ତି । ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀମାନେ ସିମେଣ୍ଟ କର୍ପୋରେସନର ମୁଖ୍ୟ ଦପ୍ତର ସମେତ କାରଖାନାକୁ ନିଜ ଅକ୍ତିଆରକୁ ନେଇ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବା ଯୋଗୁଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସୁଭାଷିନୀ ଅଲ୍ଲାଙ୍କ ସମେତ ଶ୍ରମିକନେତା ଓ ବହୁ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ଜେଲରେ ଭର୍ତ୍ତିକରି ଆନ୍ଦୋଳନ ଦମନ କରିବାକୁ ବସିଥାଆନ୍ତି । ଆମ ପାର୍ଟିର ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ଏକ ଦଳ ପରିସ୍ଥିତିର ଅନୁଧ୍ୟାନ ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ନୌ ଗଲୁ । ଜେଲରେ ସୁଭାଷିନୀ ଅଲ୍ଲା ଓ ଶ୍ରମିକ ନେତାମାନଙ୍କୁ ଭେଟିବାପରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନେତାଙ୍କୁ ଭେଟିଲୁ । ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଧାରଣା ସ୍ଥଳର ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେବାପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କଲ୍ୟାଣ ସିଂହଙ୍କୁ ଭେଟିଲୁ । ଭାରତବର୍ଷରେ ଏପରି ଘରୋଇକରଣ ତାହା ପ୍ରଥମ ଘଟଣା ହୋଇଥିବାରୁ ସେ କଳଙ୍କର ଟିକା ବହନ ନ କରିବାକୁ ତାଙ୍କୁ କହିଲୁ । ବହୁ ଆଲୋଚନା ପରେ ସେ ଶ୍ରମିକନେତାମାନଙ୍କୁ ଭେଟିବାକୁ ଓ ସମସ୍ତ ବିଷୟର ପୁନର୍ବିଚାର କରିବାକୁ ରାଜି ହେଲେ । ଲକ୍ଷ୍ନୌର ବହୁ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଏକ ବୈଠକ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଏ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇ ଫେରିଲୁ । ଭି.ପି. ସିଂହଙ୍କର ଜଣେ ସହଯୋଗୀ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ଆମ ସହିତ ବିଶେଷ ସହଯୋଗ କରିଥିଲେ ।

ସେତକିବେଳେ ରାମ ଜନ୍ମଭୂମି-ବାବରା ମସଜିଦ୍ ବିବାଦକୁ ନେଇ ବି.ଜେ.ପି. ଦେଶରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଉତ୍ତେଜନା ସୃଷ୍ଟିକରିବା ସହିତ ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ ସଦନକୁ ସେ ବିଷ୍ଣୁ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ର ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କଲା । ସେତେବେଳେ ତା' ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ଆମକୁ ସଂଗ୍ରାମରେ ବାହାରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ସୋଭିଏଟ୍ ଯୁନିୟନର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସେମାନଙ୍କୁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିରୋଧୀତା ଓ ପ୍ରଗତି-ବିରୋଧୀତା

ପାଇଁ ସାହସ ଦେଇଥାଏ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାଙ୍କ ଉଗ୍ରତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମର ପ୍ରଥମ ଧାଡ଼ିରେ ରହିଲୁ ଆମେ ବାମପନ୍ଥୀମାନେ ।

ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୋଡ଼-ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଳପଥ ମଞ୍ଚୁରୀର କାହାଣୀ

୧୯୭୭ରେ ମୁଁ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟକୁ ଯିବା ଦିନୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୋଡ଼-ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଦାବି କରି ଆସୁଥିଲି । ଏହି ରେଳପଥ କ୍ଷତିରେ ଚାଲିବ ବୋଲି ରେଳ ମନ୍ତ୍ରାଳୟର ଯୁକ୍ତିକୁ ଖଣ୍ଡନ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସହାୟତାରେ ତଥ୍ୟମାନ ଉପସ୍ଥାପିତ କଲା ପରେ ଏହାର ବିଫଳ ହେବ ବୋଲି ତତ୍କାଳୀନ ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ମଧୁ ଦଣ୍ଡବତେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ତା’ପରେ ସେ ସରକାର ଭାଙ୍ଗି ଗଲା । ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ ପୁଣି ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟକୁ ଯିବାପରେ ରେଳରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଆଣି ପୁଣିଥରେ ସର୍ତ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟର ଆରମ୍ଭପାଇଁ ଏକ ଉଦ୍‌ଘାଟନୀ ଉତ୍ସବ ମଧ୍ୟ କରାଇଲେ । ସେ ସର୍ତ୍ତରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଏକ କ୍ଷତିରେ ଚାଲିଲାପରି ରେଳପଥ ହେବ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ୧୦ ବର୍ଷ କାଳ ଆଉ ବିଫଳକୁ ନିଆଗଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ପୁଣି ୧୯୮୯ରେ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟକୁ ଯିବାପରେ ତତ୍କାଳୀନ ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ଜର୍ଜ ଫର୍ଣ୍ଣାଣ୍ଡସଙ୍କୁ ଭେଟି ଏ ସଂପର୍କରେ କହିବା ସହ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ଉଠାଇଲି । ମାତ୍ର ସେଇ ଉତ୍ତର- “ଏହା ଏକ ଲାଭଦାୟକ ରେଳପଥ ହେବ ନାହିଁ ।”

୧୯୯୧ରେ ଆସିଲା ନରସିଂହ ରାଓଙ୍କ ସରକାର ଓ ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ଜାଫର ସରିଫ୍ । ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସେହି ଏକା ଉତ୍ତର । ତେଣୁ ରେଳ ବଜେଟ୍‌ରେ ଆଲୋଚନାବେଳେ ମୁଁ ଦୁଇଟି ଆଦିବାସୀ କମିଶନଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ଉଦ୍ଧାର କରି ଏ ବିସ୍ମୃତ ଅଞ୍ଚଳର ଆଦିବାସୀ ଓ ଦଳିତଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ ‘ଜୀବନରେଖା’ ସଦୃଶ ହେବ ବୋଲି ଲେଖାଥିବା ଦର୍ଶାଇଲି । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ କମିଶନର ଚେୟାରମ୍ୟାନ ଥିଲେ ପୂର୍ବତନ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ସଭାପତି ଯୁ.ଏନ. ଧେବର । ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ଜାଫର ସରିଫ୍‌ଙ୍କୁ ତାହା ନିରୁତ୍ତର କରିଦେଲା ସିନା, ଆଉ କିଛି ହେଲା ନାହିଁ । ଅତିରିକ୍ତ ରେଳବଜେଟ୍ ଆଲୋଚନାବେଳେ ମୁଁ ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇ ଛିଗୁଲେଇ କହିଲି ଯେ କେବଳ କର୍ପୋରେଟ୍ ସେକ୍ଟରର ଚାହିଦାରେ କ’ଣ ଦେଶ ଚାଲିବ ? ଦେଶର ଆଦିବାସୀ ଓ ଦଳିତମାନଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ବିଷୟକୁ ବିଫଳକୁ ନିଆଯିବ ନାହିଁ ? ଏହା କହି ବଲାଙ୍ଗୀର, କଳାହାଣ୍ଡି, ପୁଲବାଣୀ, ଦଶପଲ୍ଲୀ, ନୟାଗଡ଼ ଅଞ୍ଚଳର ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଅସହ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କଲି । ତା’ର ଉତ୍ତରରେ ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ ନିଜେ ଯାଇ

ଦେଖିଲାପରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବେ ବୋଲି କହିଲେ । ମାତ୍ର କିଛି କଲେ ନାହିଁ । ରେଳ ଭବନକୁ ଯାଇ ମୋର ଜଣେ ଆହ୍ଲାନ୍ଦଙ୍କ ସହାୟତାରେ ମୁଁ ସବୁ ବିଷୟ ବୁଝୁଥାଏ ।

୧୯୯୨ର ରେଳ ବଜେଟରେ ଏ ରେଳପଥ ବିଷୟରେ କିଛି ସୂଚନା ନମିଳିବାରୁ ମୁଁ ପୁଣି ଗର୍ଜନ କଲି । ଦେଖିଲି ଏ ସବୁ କେବଳ ଅରଣ୍ୟରୋଦନ ପରି ହେଉଛି । ତେଣୁ ରେଳ ବଜେଟ ଗୃହୀତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ, ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଜେନା ଓ ବ୍ରଜ ତ୍ରୀପାଠୀ ଆମ ଆସନ ଛାଡ଼ି ଭିତରକୁ ମାଡ଼ିଯାଇ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରତି ରେଳବାଇର ଅବହେଳା ବିଷୟରେ ପାଟିତୁଣ୍ଡ କଲୁ । ସିକର କହିଲେ ଯେ, ରେଳ ବଜେଟ ଆଲୋଚନା ବେଳେ ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଛି । ଏଇ ସ୍ତରରେ ଏପରି ବାଧା ସୃଷ୍ଟି ଅଭୂତପୂର୍ବ । ବଜେଟ ଏବେ ଗୃହୀତ ହୋଇ, ନପାରିଲେ ଏକ ଅଡ଼ିଲାବସ୍ତା ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ତେଣୁ ସେ ଗୃହକୁ ମୁଲତବୀ ମଧ୍ୟ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଆସନ ସାମନାରେ ମୁଁ ଥିବାରୁ ମୋତେ ବହିଷ୍କାର କରିବେ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଧମକାଇଲେ । ତା' ଉତ୍ତରରେ ମୁଁ କହିଲି ଯେ, ବହିଷ୍କାର କଲେ ମୋର କିଛି କ୍ଷତି ହେବ ନାହିଁ । ବରଂ ଓଡ଼ିଶାବାସୀ ଭାବିବେ ଯେ, ତିନିଟା ସିଂହ ଛୁଆଙ୍କୁ ସେମାନେ ଏଠାକୁ ପଠାଇ ଠିକ୍ କରିଛନ୍ତି । ବିହାର ଓ କେରଳର କେତେକ ସଭ୍ୟ ସେ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ଅବହେଳା ବିଷୟ ନେଇ ଆମ ସହ ଯୋଗ ଦେଲେ । ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ କ'ଣ କରାଯିବ ବୋଲି ଗୃହର ମତ ସିକର ଲୋଡ଼ିବାରୁ ପୁଣି ପରସ୍ତେ ଆଲୋଚନା ହେଲା । ରେଳ ବଜେଟରେ ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରାଯାଇନାହିଁ ବୋଲି ଏପରି ଘଟୁଛି କହି ଅନ୍ୟ କେତେକ ଦଳର ନେତାମାନେ ଏହାର ସଂଶୋଧନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ମତ ଦେଲେ । ଭି.ପି. ସିଂହ ରେଳ ବଜେଟରେ ପାତର ଅନ୍ତର ହେଉଥିବା ଅଭିଯୋଗ କରି କହିଲେ ଯେ, ଭୋଜିରେ କ୍ଷୀରି ପରଶୁଥିବା ଲୋକ ଯଦି କାହା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଅଧିକ ଦିଏ ଓ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନ ଦିଏ ତାହାଲେ ପାଟିତୁଣ୍ଡ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଏ ସବୁ ବିଷୟର ବିଚାର ହେବ ବୋଲି କହି ରେଳ ବଜେଟ ପାରିତ କରିବାକୁ ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ଅନୁରୋଧ କରିବାରୁ ଆମେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଠାରୁ ଜବାବଚାହିଁଲୁ । ଶେଷରେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଜବାବ ଦେଲେ ଯେ, କୌଣସି ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତି ଅସମ ବିଚାର ହେବ ନାହିଁ । ସେ ଆମ ସହ ଆଲୋଚନା କରିବେ । ତା'ପରେ ଗୃହ ଅବସ୍ଥା ସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇ ରେଳ ବଜେଟ ଗୃହୀତ ହେଲା ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା ବେଳେ ସେ କହିଲେ ଯେ, ଓଡ଼ିଶା ସଂପର୍କରେ ଯାହା ଭୁଲ ଭଟକା ରହିଛି ତାହା ସେ ସଜାଡ଼ି ଦେବେ । ତା'ର କେଜଦିନ ପରେ କୃଷି

ରାଷ୍ଟ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ କାନ୍ତବିହାରୀ ଲେଙ୍କା ହେଲେ ରେଳରାଷ୍ଟ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ । ସେ ଓଡ଼ିଶାରେ ରେଳ ବିଭାଗର କାମକୁ ଅଧିକ ସକ୍ରିୟ କରି ନୂଆ ଟ୍ରେନ୍ ଚଳାଚଳ ଆଦି ସିନା କରାଇଲେ, ମାତ୍ର ଏ ବିଷୟରେ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହୁଥାଆନ୍ତି । ମୁଁ ଓ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଜେନା ଦିନେ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ଡଃ ମନମୋହନ ସିଂହଙ୍କୁ ଲବିରେ ଧରିଲୁ । ତାଙ୍କ ଝିଅକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ବାହା କରାଇ ଏକ ମଧୁର ସଂପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତି ସେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ବୋଲି ପ୍ରଥମେ ଅଭିଯୋଗ କରି ଖୋର୍ଦ୍ଧା-ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଳପଥ ବିଷୟ କହିଲୁ । ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଶୁଣିଲାପରେ ସେ କହିଲେ ଯେ, ସେ ଯୋଜନା କମିଶନର ବିଧିବଦ୍ଧ ସଭ୍ୟ ନୁହଁନ୍ତି । ଯୋଜନା କମିଶନ ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କୁ କହି ତାଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଇଲେ ଏ ପ୍ରକଳ୍ପ ସପକ୍ଷରେ ସେ ମତ ଦେବେ । ଯୋଜନା କମିଶନଙ୍କ ମଞ୍ଜୁରୀ ପରେ ଅର୍ଥର ବରାଦ ହେବ । ଏତିକିବେଳେ କାନ୍ତବାବୁ ପହଞ୍ଚିଲେ । ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିଲେଣି, ସେ ସବୁ ବୁଝିବେ କହି ମନମୋହନ ସିଂହ ସେଠାରୁ ଚାଲିଗଲେ । କାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଏ ସବୁ କହିବା ପରେ ଏ ରେଳପଥ ଲାଭଦାୟକ ହେବ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ସେ କହିଲେ । ଯୋଜନା କମିଶନ୍ ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଣବ ମୁଖାର୍ଜୀ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟ ଭବନକୁ ଆସିଥିଲାବେଳେ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଭେଟି କହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ସେଇ ୧୯୯୩ରେ ଯୋଜନା କମିଶନ ଏ ପ୍ରକଳ୍ପକୁ ମଞ୍ଜୁରୀ ଦେବା ପରେ ୧୯୯୪ ରେଳ ବଜେଟରେ ଅର୍ଥର ବରାଦ ହେଲା । ମାତ୍ର ପ୍ରତିବର୍ଷ ସ୍ୱଳ୍ପ ଅର୍ଥ ବରାଦ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ତୃଟି ଫଳରେ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟର ମନ୍ତ୍ରର ଗତି ଯୋଗୁଁ ଏ ସଂପର୍କରେ ବାରମ୍ବାର ଆମକୁ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ସେଥିଯୋଗୁଁ ମୋ ନାମରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ମୋକଦ୍ଦମା ଝୁଲୁଛି ।

ଚିଲିକା ବଞ୍ଚାଅ ଆନ୍ଦୋଳନ

ପୁରୀ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଓ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲା ଉପକୂଳର ୬୪ କି.ମି. ଲମ୍ବର ଚିଲିକା ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଖ୍ୟାତି ସମ୍ପନ୍ନ ହ୍ରଦ । ଏଇ ହ୍ରଦର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧ । ମାତ୍ର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣର ଅଭାବରୁ ୧୯୧୪ରେ ଏହା ୯୦୬ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ଥିଲାବେଳେ ୧୯୯୦ ବେଳକୁ ୫୩ ଆସିଥାଏ ୮୦୫ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟରକୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହା ୬୦୦ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟରରୁ କମ୍ । ଚିଲିକାର ମିଶ୍ରିତ ଲବଣ ଜଳର ମାଛ ଖାଇବା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ଭଲ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ସ୍ୱୀକୃତ । ତା’ଛଡ଼ା ଏହି “ମରାଳ ମାଳିନୀ ନୀଳାମୁଡ଼ିଲିକା” ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ ସ୍ଥାନ ପାଇ ଏ ରାଜ୍ୟର ସଂସ୍କୃତିର ଏକ ଅଂଶ ବିଶେଷରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ମାତ୍ର ଏହାର

ପୁରସ୍କା ଓ ବିକାଶ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଏ ହ୍ରଦର ଅବକ୍ଷୟ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ଏ ହ୍ରଦର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଲକ୍ଷାଧିକ ମହ୍ୟଜୀବାଙ୍କ ସମେତ ଆଉ ବହୁ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବିକା ଚିଲିକା ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ଅଥଚ ଏ ହ୍ରଦଉପରେ ପଡ଼ି ଆସିଛି ବଡ଼ ବଡ଼ କମ୍ପାନୀଙ୍କ ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟି ।

ରାଜ୍ୟରେ କଂଗ୍ରେସ(ଇ) ସରକାର ଥିଲାବେଳେ ଟାଟା କମ୍ପାନୀ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଚିଲିକାରେ ଟାଟାଙ୍କ ପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ୧୯୮୫ରେ ଏ ସଂପର୍କରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ହେଲାବେଳେ ବିଧାନସଭା ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିବାଦ ହେବାରୁ ସେ ପ୍ରକଳ୍ପ ବନ୍ଦ ରହିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ବିରୋଧୀ ଦଳର ନେତା ଥାଇ ଏହାର ବିରୋଧ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ସେଇ ବିଜୁବାବୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲା ପରେ ଚିଲିକାରେ ପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ଟାଟାଙ୍କୁ ଅନୁମତି ଦେଲେ । “ଚିଲିକା ଆକ୍ୱାଟିକ୍ ଫାର୍ମ” ନାମରେ ଏକ କମ୍ପାନୀ ଗଠିତ ହୋଇ ଅତ୍ୟଧୁନିକ ଉପାୟରେ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ଚାଷର ଆୟୋଜନ ହେଲା । ଚିଲିକା କୂଳେ କୂଳେ ୯୦ ଗୋଟି ପୋଖରୀ ହୋଇ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ିଚାଷର ଯୋଜନା ହେଲା । ସେଥିରେ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ିଚାଷ ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଧରଣର ଖାଦ୍ୟ ଛଡ଼ାଯିବା ସହ ପ୍ରତି ଚବିଶ ଘଣ୍ଟାରେ ସେ ପୋଖରୀ ଗୁଡ଼ିକରୁ ଦୃଷ୍ଟିତ ଜଳ ଚିଲିକାକୁ ନିଷ୍କାସନ ନକଲେ ପୋଖରୀର ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ସବୁ ମରିଯିବେ । ଟାଟାଙ୍କ ଏ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିବା ପରେ ପରେ ଆଉ କେତେକ କମ୍ପାନୀ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଭାବେ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ଚାଷ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଲୋଡ଼ିଲେ । ଏହା ଫଳରେ ଚିଲିକା ଜଳ ବିଷାକ୍ତ ହୋଇ ଅନ୍ୟ ମାଛ ସବୁ ଲୋପପାଇବା ସହ ଚିଲିକା ହ୍ରଦ ଆହୁରି ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ପୋତି ହୋଇଯାଇଥାଆନ୍ତା ।

ତେଣୁ ଟାଟା କମ୍ପାନୀଙ୍କ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ଚାଷ କାମର ଆମେ ବିରୋଧ କଲୁ । ସେତେବେଳକୁ ଚିଲିକାରେ ୧୮ କିଲୋମିଟର ଲମ୍ବର ବନ୍ଧ ପକାଇ ଟାଟାଙ୍କର ୧୫ ଗୋଟି ଟଙ୍କାର ଏ ପ୍ରକଳ୍ପର କାମ ଆଗେଇ ଚାଲିଥାଏ । ଆମର ୧୯୬୧ ବେଳୁ ଚିଲିକାରେ ଥିଲା ମହ୍ୟଜୀବା ଯୁନିୟନ । ସେଇ ଯୁନିୟନ ମାଧ୍ୟମରେ ମହ୍ୟଜୀବାମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଜାଗ୍ରତ କରି ସାତପଡ଼ା, ଭୂଷଣପୁର ଓ ବାଲୁଗାଁରେ ୩ ଗୋଟି ବଡ଼ଧରଣର ଗଣ-କନଭେନସନ୍ କଲୁ । ସଭା ଓ ବିଶୋଭମାନ ଲାଗିରହିଲା । ପୂର୍ବତନ ମନ୍ତ୍ରୀ ତଥା ପରିବେଶବିତ୍ ବାଙ୍କବିହାରୀ ଦାସ କେତେକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନଙ୍କୁ ଧରି ମହ୍ୟଜୀବା ମହାସଂଘ ସହାୟତାରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କଲେ । ଦିଲ୍ଲୀରେ ବିଭିନ୍ନ ଦଳର ୨୫ ଜଣ

ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟସଭ୍ୟଙ୍କ ତରଫରୁ ଏକ ସ୍ମାରକଲିପି କେନ୍ଦ୍ରସରକାରଙ୍କୁ ଦିଆଗଲା । ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟରେ ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିବାପରେ ପରିବେଶମନ୍ତ୍ରୀ କମଳନାଥ ଏକ ତ୍ରିପାକ୍ଷିକ ବୈଠକ ଡକାଇଲେ । ଟାଟା କମ୍ପାନୀର ପ୍ରତିନିଧି ଏବଂ ଆମେ କେଜକଣ ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟ ବାକବାବୁଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଭବନରେ ସେ ବୈଠକକୁ ଗଲୁ । ସମସ୍ତ ଯୁକ୍ତିତର୍କ ବାଦ ବିବାଦ ପରେ ଆମେ କହିଲୁ ଯେ, ଟାଟାଙ୍କ ୨୨ ଗୋଟି ପୋଖରୀଗୁଡ଼ିକର ଜଳରେ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି କେମିକାଲ ଖାଦ୍ୟଖାଇ ରହିଲାପରେ ସେ ବିଷାକ୍ତ ଜଳ ୨୪ ଘଣ୍ଟା ପରେ ତମେ ପମ୍ପ ଲଗାଇ ଚିଲିକାକୁ ଛାଡ଼ିବ । ଚିଲିକାର ମାଛଙ୍କ ଅବସ୍ଥା କ’ଣ ହେବ ? ତମର ବଡ଼ ବଡ଼ ପମ୍ପ ଗୁଡ଼ିକର ଗର୍ଜନରେ ଚିଲିକାରେ ଆଉ ମାଛ ଓ ଚଢ଼େଇ ରହିବେ କିପରି ? ଏ ଦୁଷ୍ଟିତଜଳ ଚିଲିକାକୁ ନଛାଡ଼ି ଭୁବନିଆ ନାଳ ବାଟେ ସମୁଦ୍ରକୁ ଛଡ଼ା ଯିବ ବୋଲି ଟାଟା କମ୍ପାନୀର ପ୍ରତିନିଧି ଭରର ଦେଲେ । ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ କଲୁ “ତାଳନ୍ତୁ, ଏବେ ବି ଉଡ଼ାଜାହାଜ ସମୟ ଅଛି, ସିଧା ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇ ଚିଲିକାକୁ ଯିବା । ତମେ ଭୁବନିଆ ନାଳଟା ଆମକୁ ଦେଖାଇ ଦେବ ।” ସେଇଟା ଅଗଷ୍ଟ ମାସ । ସବୁ କିଛି ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ଏକାକାର । ଟାଟା ପ୍ରତିନିଧିମାନେ କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଇ ନପାରି ନିରବ ରହିଲେ । ସାନି ତଦନ୍ତ ହେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ପ୍ରକଳ୍ପର ସବୁ କାମ ସ୍ଥିତିତ ରଖିବାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ ।

ତା’ପରେ କାମ ସ୍ଥିତିତ ରହିଲା । ବିଚ୍ଛୁବାରୁ କ୍ରୋଧରେ କହିଲେ ଯେ, ଏ ଏମ୍.ପି.ମାନେ ଆଦୁପ୍ରଚାର ପାଇଁ ଏପରି କରିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ଆମର ବିକ୍ଷୋଭ ଓ ସଭା ଲାଗି ରହିବାରୁ ଟାଟା କମ୍ପାନୀ ୬ କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା ପରେ ଯଥା ଆଉ ଆଗେଇ ନ ପାରି ଫେରିଲେ । ଚିଲିକା ହ୍ରଦ ରହିଗଲା । ନଚେତ୍ ଚିଲିକାରେ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ିତାଷ ପାଇଁ ବାହାରିଥିବା ଆଉ ୩ଟା କମ୍ପାନୀ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବେଶ କରି ସେ ହ୍ରଦ ଓ ସେଠାକାର ଲୋକଙ୍କ ସର୍ବନାଶ କରି ସାରନ୍ତେଣି ।

ଚିଲିକାର ଅରଖକୁଦା ଓ ପାଲୁର ମୁହାଣ ଗୁଡ଼ିକ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବା ଓ ଚିଲିକାରେ ପଡୁଥିବା ପରୁମାଟି ଅନ୍ୟତ୍ର ନେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ସହ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନେଇ ହ୍ରଦର ସୁରକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟରେ ଦାବିପରେ ଟଙ୍କା ଆସିଲା । ମାତ୍ର କାମ ହେଲା ନାହିଁ । ଯେଉଁ ନୂଆ ମୁହାଣ ସରକାର ଖୋଳିଲେ ତା’ ଫଳରେ ସମୁଦ୍ରରୁ ବାଲି ଆସି ଚିଲିକା ପୋତି ହୋଇ ଯାଉଛି, ତା’ ସହିତ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି

ଘେରି ଗୁଡ଼ିକ ଚିଲିକାକୁ ଟାଣି ନେଉଛି ଧ୍ବଂସପଥରେ । ଏ ସବୁର ପ୍ରତିକାର କରି ଚିଲିକାକୁ ବିକଶିତ କରିବାର କାମ ଏବେ ବି ବାକି ଅଛି ।

ନବ୍ୟ ଉଦାରବାଦୀ ଆନ୍ଦାତ ବିରୁଦ୍ଧରେ

କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଆମେରିକା ଏବଂ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠିର ଗୋଲାମୀସର୍ତ୍ତ ସବୁ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ହୋଇ ଢୋକିବାରେ ଲାଗିଲା । ଉଦାରଭାବେ ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ମୁନାଫା ଲୁଣ୍ଠନପାଇଁ ପଥ ପ୍ରଶସ୍ତ କରି ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥର କ୍ଷତି ସାଧନ କଲା । ତଙ୍କେଲ୍ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ମାନିନେଇ ବିଶ୍ୱ-ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ ଦେଶକୁ ବାନ୍ଧି ଦେବାରେ ଲାଗିଲା । ଏ ସବୁ ଫଳରେ ଆମର ଖଣି ଖାଦାନ, ଜଙ୍ଗଲ ଓ ଶିଳ୍ପ ଠାରୁ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ଏଇ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ପ୍ରାବୁର୍ତ୍ତାବ ପାଇଁ ବାଟଖୋଲିଲା । ଉନ୍ନତ କାରିଗରୀ ଜ୍ଞାନ, ଉତ୍ପାଦନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିକାଶ ଓ ନିଯୁକ୍ତିର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀଙ୍କ ସହାୟତା ନେବା ଗୋଟାଏ କଥା, ମାତ୍ର ଆଖି ବୁଜିଦେଇ ତାଙ୍କ ସର୍ତ୍ତ ସବୁ ମାନିନେବା ହେଉଛି ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥର ପରିପତ୍ନୀ । ନରସିଂହ ରାଓ-ମନମୋହନ ସିଂହଙ୍କ ସରକାର ସେଇ ପଥରେ ଗଲା ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସରକାର ଏହି ନୀତିକୁ ସ୍ୱାଗତ କଲା । ବିଦେଶ ସହିତ ବ୍ୟବସାୟ ବାଣିଜ୍ୟ କରିବା ଏବଂ ଦେଶରେ ଥିବା ନାନାଦି କଟକଣାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ବିଦେଶୀ ସଂସ୍ଥାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ଏ ରାଜ୍ୟକୁ ଆଗେଇନେବା ସୁଗମ ହେବ ବୋଲି କହି ସେଇ ପଥରେ ଗଲା । ବିଜୁବାବୁ ନିଜେ ଦୀର୍ଘଦିନ ବିଲାତରେ ବସି ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଣାଇଲେ । ବିଦ୍ୟୁତ ପରି ଘାଟି ଶିଳ୍ପରେ ବିଦେଶୀ ଏ.ଇ.ଏସ୍. କମ୍ପାନୀର ପ୍ରବେଶ ଘଟାଇଲେ । ମିଳିତ ଭାବେ ଘୋଷିତ ୧୮ ଦଫାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ପଛରେ ପକାଇ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଅନୁସରଣ କରୁଥିବା ପଥର ପଥକ ହେଲେ । ୧୮ ଦଫାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ନ୍ୟୁନତମ ମଜୁରୀକୁ ୧୧ ଟଙ୍କାରୁ ୨୫ ଟଙ୍କା କରିବା ଓ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଆଦି ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପମାନ ନେବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ବିଷୟ ଗୁଡ଼ିକ ସଂପର୍କରେ ଆଗେଇଲେ ନାହିଁ । ଭୂ-ସଂସ୍କାର, ଅନାବାଦୀ ଜମିବିତ୍ତନ, ଜଳସେଚନ ଓ ଜଳନିଷ୍କାସନ, କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ନିଜସ୍ୱ ଶିଳ୍ପ ଓ ହସ୍ତତନ୍ତ ଆଦି ଗ୍ରାମ୍ୟଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରେ ବିକାଶ, ପ୍ରଶାସନର ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଜଡ଼ିତ କରିବା ଆଦି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗୁଡ଼ିକ ସେହିପରି ପଡ଼ିରହିଲା ।

ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ଅଧିକ ସମ୍ବଳ ଓ କ୍ଷମତା ଦେବାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ପାଖେ ଦାବି କରିବା ସହିତ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରର ଉଦାରାକରଣ ନୀତି ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରର ବେପରୁଦ୍ଧା ଭାବେ ସେଇ ପଥର ଅନୁସରଣକୁ ଆମେ ଦୃଢ଼ ବିରୋଧ କରିବାରେ ଲାଗିଲୁ । ୧୮ ଦଫାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପୂରଣ ପାଇଁ ଦାବି ଉଠାଇଲୁ । ଏଇ ସବୁ ବିଷୟରେ ବିଭିନ୍ନ ସରକାରୀ କମିଟିରେ ମୁଁ ସ୍ଵର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା ଯୋଗୁଁ ବିଜୁବାବୁ କ୍ଷୁଦ୍ର ହୋଇ ଥରେ ଏକ ସାଧାରଣ ସଭାରେ ମଧ୍ୟ ମୋ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କଲେ । ଥରେ ମୋ ସହ ଏ ବିଷୟ ସେ ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ ମୁଁ କ୍ଷସ୍ତ୍ର ଭାବେ କହିଦେଲି ଯେ, ନିର୍ବାଚନ ବୁଝାମଣା ପାଇଁ ଆମେ ନୀତିଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ଲୋକଙ୍କ ସ୍ଵାର୍ଥ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ସାଲିସ୍ କରିପାରିବୁ ନାହିଁ । ଟାଟାଙ୍କ ଚିଲିକାରେ ପ୍ରବେଶ ଓ ବିଦ୍ୟୁତ ଶିଳ୍ପରେ ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀଙ୍କ ପ୍ରବେଶ ଠାରୁ ନୟାଗଡ଼ ଚିନି କାରଖାନା ବିବାଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋତେ ତାଙ୍କ ସହ ମୁହାଁମୁହିଁ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ନରସିଂହ ରାଓ-ମନମୋହନ ସିଂହଙ୍କ ଗୋଲାମୀ ନବ୍ୟ ଉଦାରବାଦୀ ପଥକୁ ସେ ଆବୋରି ନେଇ ନିଜ ଭାବମୂର୍ତ୍ତିକୁ ମଳିନ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ ଥରେ କ୍ଷସ୍ତ୍ରଭାବେ ତାଙ୍କୁ କହିବାରୁ ସେ ଖୁବ୍ କ୍ଷୁଦ୍ର ହେଲେ ।

ଆଖୁ ଚାଷୀଙ୍କ ଲଢ଼େଇ

ନୟାଗଡ଼, ଓଡ଼ଗାଁ, ରଣପୁର, ଖଣ୍ଡପଡ଼ା, ଭାପୁର, ଗଣିଆ ଓ ଦଶପଲ୍ଲୁ ବ୍ଲକର ହଜାର ହଜାର ଆଖୁଚାଷୀ ଏକତୀର୍ଥୀ ଗୁଡ଼ ବେପାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଶୋଷିତ ହେଉଥିଲେ । ଏକ ଚିନିକଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଏଠାରେ ଦାବି ହେଉଥିଲା । ମୁଁ ୧୯୭୭ରେ ପାର୍କାମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟ ହେବାପରେ ନୟାଗଡ଼ଠାରେ ଏକ ଚିନିକଳ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଦାବି ଉଠାଇଥିଲି । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନୀଳମଣି ରାଉତରାୟ ଓ ଶିଳ୍ପମନ୍ତ୍ରୀ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସିପାତ୍ରଙ୍କୁ ସ୍ମାରକପତ୍ର ଦେଇ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲି । ବିଧାୟକ ଭାଗବତ ବେହେରା ମଧ୍ୟ ଏ ଦାବି ଉଠାଇଥିଲେ । ୧୯୭୯ରେ ନୟାଗଡ଼ ଚିନିକଳ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ସରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ । ସମବାୟ ଭିତ୍ତିରେ ଏହା ସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ୧୦ ହଜାର ଆଖୁ ଚାଷୀ ୧୦୦ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ ଅଂଶଧନ ଦେଲେ । ୧୯୮୮ ବେଳକୁ ଏ ଚିନି କାରଖାନାକୁ ଘରୋଇ କମ୍ପାନୀ ଶକ୍ତି ସୁଗାର ହାତରୁ ଟେକି ଦେବାକୁ ଜାନକୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ କଂଗ୍ରେସ(ଇ) ସରକାର ଉଦ୍ୟମ କଲାବେଳେ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଧାନସଭାରେ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ସ୍ଵର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା ସହିତ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ହେବାରୁ ତାହା ସ୍ଥଗିତ ରହିଥିଲା । ମାତ୍ର ରାଜ୍ୟ କ୍ଷମତାରୁ କଂଗ୍ରେସଦଳ ଯାଇ ଜନତା ଦଳ ଶାସନକୁ ଆସିବାର

କିଛିଦିନ ପରେ ସେଇ ପଥରେ ଗଲା । ଜଣେ ପ୍ରବାସୀ ଭାରତୀୟ କୋଟିପତିଙ୍କ ପରିଚାଳିତ ତାମିଲ୍‌ନାଡୁର ‘ଧରଣୀ ସୁଗାର’କୁ ଲିଜ୍ ସୂତ୍ରରେ ଦିଆଗଲା । ୧୦୦ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ ଅଂଶଧନ ଦେଇ ସମବାୟ ସମିତିର ସଭ୍ୟ ହୋଇଥିବା ୧୦ ହଜାର ଚାଷୀ ଏ ବିଷୟରେ ଅନ୍ଧାରରେ ରହିଲେ ।

ଧରଣୀ ସୁଗାର କମ୍ପାନୀ ଆଖୁ ଚାଷୀ ଓ ଚିନିକଳ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇ ଲଗାଇବା ସହ ପ୍ଲାୟୀ ଓ ଅପ୍ଲାୟୀ ଶ୍ରମିକ ଭେଦଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରି ନାନାଦି ଖେଳ ଖେଳିଲା । ଶ୍ରମିକମାନେ ଯୁନିୟନ ଗଠନ କରିବାକୁ ବସିଲାବେଳେ ୬ ଜଣ ଆଗୁଆ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ କାମରୁ ବାହାର କଲା । ଆଖୁଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଆଖୁର ଦାମ ଦେବାରେ ହଜରାଣ କଲା । ଆଖୁକୁ କାରଖାନା ଭିତରକୁ ନନେଇ ବାହାରେ ଦିନ ଦିନ ଧରି ପକାଇ ରଖିଲା । ଆଖୁ ଶୁଖିଲେ ଓଜନ ହ୍ରାସପାଇ ଚାଷୀର ପ୍ରାପ୍ୟ କମେ ଓ ଧରଣୀ ସୁଗାର ଆଖୁର ଦର ମଧ୍ୟ କମାଇଲା । ଆଖୁଚାଷୀଙ୍କୁ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଯେଉଁ ସହାୟତା ଦେବା କଥା ତାହା ଦେଲାନାହିଁ । ଏପରିକି ଆଖୁ ନେବାପରେ ତା’ର ଦାମ୍ ଦେଲାବେଳକୁ ମଧ୍ୟ ନାନାଦି ହଜରାଣ କଲା । ୨୦ ହଜାର ଆଖୁଚାଷୀ ଆତଙ୍କ ଗଣିଲେ । ୧୯୯୧ରେ ଏହାର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ତତ୍କାଳୀନ ସର୍ବଭିତ୍ତିଜନର ସବୁ ବିଧାୟକ ଓ ଏମ୍.ପି.ଙ୍କୁ ଚାଷୀମାନେ ଡକାଇ ଚିନିକଳ ସାମନାରେ ଏକ ସମାବେଶରେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ସମବେତ ହେଲେ । ମାତ୍ର ମୋ ଛଡ଼ା ନିମନ୍ତ୍ରିତ ମାନେ କେହି ଗଲେ ନାହିଁ । ସେଠାରେ ୮ ଦଫା ଦାବିପତ୍ର ଉପରେ ଗଠିତ ହେଲା ଆଖୁ ଚାଷୀ ମହାସଂଘ । ସାଥୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ମହାପାତ୍ର ସଭାପତି ରହିଲାବେଳେ ମୁଁ ହେଲି ତା’ର ପରାମର୍ଶଦାତା ।

ମାତ୍ର ୧୯୯୨ ବେଳକୁ ଚିନିକଳ ମାଲିକ ଆଖୁଚାଷୀ ମହାସଂଘ ସହ ମୁକାବିଲାରେ ମନୋଭାବ ନେଲା । ଆଖୁ ଟନ୍ ପ୍ରତି ୪୫୦ ଟଙ୍କା ପରିବର୍ତ୍ତେ ୫୫୦ ଟଙ୍କା ପାଇଁ ମହାସଂଘ ଦାବି କରିଥିଲା ବେଳେ ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ଥିବା ୪୫୦ ଟଙ୍କା ଦରକୁ ୧୯୯୧ରେ ୪୦୦ ଟଙ୍କାକୁ କମାଇ ଦେଲା । ମାତ୍ର ଚାଷୀମାନେ ଏ ଦରରେ ଆଖୁଦେଲେ ନାହିଁ । ଶହ ଶହ ଶଗଡ଼ ଓ ଟ୍ରକ୍ ଟ୍ରକ୍ ଆଖୁ ଫ୍ୟାକ୍ଟି ବାହାରେ ପଡ଼ି ରହିଲା । ମହାସଂଘ ସଭାପତି ବିଶ୍ୱନାଥ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଚାଷୀମାନେ କାରଖାନା ଘେରାଉ କରି ସବୁ କିଛି ଅଟଳ କରିଦେବାପରେ ପୂର୍ବ ରେଟ୍‌ରେ ଆଖୁ ନେବାକୁ କମ୍ପାନୀ ରାଜି ହେଲା । ମାଲିକର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଠକାମୀର ମଧ୍ୟ କିଛି ପ୍ରତିକାର ହେଲା । ୧୯୯୨

ବେଳକୁ ସାର, କାଟନାଶକ, ବିଦ୍ୟୁତଶୁଳ୍କ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆନୁସଙ୍ଗିକ ଉପକରଣର ଦାମ ବଢ଼ିବା ଯୋଗୁଁ ଆଖୁ ଉତ୍ପାଦନ ଖର୍ଚ୍ଚ ବଢ଼ି ସାରିଥାଏ । ତିନି ଦର ମଧ୍ୟ ଦ୍ଵିଗୁଣା ବଢ଼ି କିଲୋ ୧୨ ଟଙ୍କା ହୋଇଥାଏ । ଏଇ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଆଖୁ ଦର ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଚାଷୀମାନେ ବାରମ୍ବାର ବିକ୍ଷୋଭ ଓ ସତ୍ତା ମାନ କଲେ । ସେ ଗୁଡ଼ିକରେ ମୋ ସହିତ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ସାଥୀ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ପତି ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ମିଶ୍ର ପ୍ରମୁଖ । ଆଖୁ ଟନ୍ ପ୍ରତି ୫୫୦ ଟଙ୍କା ସହ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦାବି ଉପରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଲାଗି ରହିଲା । ଏ ବିଷୟରେ ମୁଁ ମହାସଂଘ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ, କୃଷିମନ୍ତ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ମଲ୍ଲିକ ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ସହ ବାରମ୍ବାର ଆଲୋଚନା କରିବାପରେ କୃଷିମନ୍ତ୍ରୀ ଟନ୍ ପ୍ରତି ୫୦୦ ଟଙ୍କା ଦର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ମତ ଦେଲେ ଓ ସେହି ମର୍ମରେ ଏକ ପ୍ରେସ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ମାତ୍ର ତିନିକଳ ମାଲିକ କେତେକଙ୍କ ବଳ ପାଇ କହିଲା ଯେ ଏ ଦର କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ସ୍ଥିର କରିବେ । ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ମନେଇବା ପାଇଁ ଶିଳ୍ପମନ୍ତ୍ରୀ ଦିଲ୍ଲୀପ ରାୟ ଓ ପରିବହନମନ୍ତ୍ରୀ ଭାଗବତ ବେହେରା ଆସୁଥିବା ଖବର ପାଇ ଚାଷୀମାନେ ତିନିକଳ ସାମନାରେ ସମବେତ ହେବା ମାତ୍ରେ ମହାସଂଘ ସଭାପତି ବିଶ୍ଵନାଥ ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ ଗିରଫ କରି ଖଣ୍ଡପଡ଼ା ଜେଲକୁ ପଠାଇ ଦିଆଗଲା ।

ସେଇ ପରିସ୍ଥିତିରେ ମୋତେ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ନେତୃତ୍ଵ ନେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ନୟାଗଡ଼ରେ ଚାଷୀଙ୍କ ସାମନାରେ ରହିବା ସହିତ ଭୁବନେଶ୍ଵର ଆସି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରି ମାମାଂସା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲି । ବିଜୁବାବୁ କହିଲେ ଯେ ଚାଷୀମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ୪୫୦ ଟଙ୍କା ଦରରେ ଆଖୁ ଦିଅନ୍ତୁ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା ପରେ ୫୦୦ ଟଙ୍କା ପାଇବେ । ବିଶ୍ଵନାଥ ମହାପାତ୍ର ମଧ୍ୟ ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତ ହେଲେ । ତା'ପରେ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟରେ ମୁଁ ଏ ବିଷୟ ଉନ୍ନତପନ କରି କୃଷିମନ୍ତ୍ରୀ ବଳରାମ ଝାକଡ଼ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ତରୁଣ ଗୋଗୋଇଙ୍କୁ ଭେଟିଲି । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଦରଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ କିଛି ବାଧା ନାହିଁ ବୋଲି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ରାଜ୍ୟକୁ ଜଣାଇ ଦେଲେ । ତା'ପରେ ୧୯୯୩ରୁ ଆଖୁ ଦର ୪୦୦ ଟଙ୍କାରୁ ୫୦୦ ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା ଓ ପରେ ତାହା ୫୫୦ ଟଙ୍କା ହେଲା । ଆଖୁଚାଷୀଙ୍କ ବିଜୟ ହେଲା । ଚାଷୀମାନଙ୍କ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଦାବି ପୂରଣହେବା ସହ ଚାଷୀଙ୍କ ଜମିକୁ ଜଳ ଯୋଗାଇବା ଲାଗି ବୃତ୍ତଜ ଓ ପଦ୍ମାବତୀ ଜଳସେଚନ ଯୋଜନା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଉଦ୍‌ଗମିତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବେ ବୋଲି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ । ମାତ୍ର ତିନିକଳ ଓ ଆଖୁଚାଷୀଙ୍କ ସମସ୍ୟା ୨୦୧୫ ବେଳକୁ ନେଇଛି ଭିନ୍ନରୂପ ।

ଜନତା ଦଳ ସହ ସଂପର୍କରେ ଅବନତି

କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରର ଉଦାରବାଦୀ ନୀତି ଫଳରେ କଟକଣା ସବୁ କୋହଳ ହେବା ପରେ ତା'ର ସୁଯୋଗ ନେଇ ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀଙ୍କ ସହାୟତାରେ ରାଜ୍ୟକୁ ଶିଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ କରିଦେବେ ବୋଲି ବିଜୁବାବୁ ଆଶା ବାନ୍ଧି ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସକଳ ଉଦ୍ୟମ ସତ୍ତ୍ୱେ ତାହା ଘଟିଲା ନାହିଁ । ଏପରିକି ସ୍ୱରାଜ ପଲ୍ଲ ମଧ୍ୟ ଇସ୍ତାଫତ କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଶୁଭଦେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଆଉ ଆଗେଇଲେ ନାହିଁ । ପର୍ଯ୍ୟବସ୍ଥାପରି ଭୂସଂସ୍କାର ଓ ଜଳସେଚନର ବିକାଶ ମାଧ୍ୟମରେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବଜାରର ପ୍ରସାର ଘଟାଇବାସହ ରାଜ୍ୟର ଖଣିଜ ଓ ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ପଦକୁ ଧରି ରାଜ୍ୟକୁ ବିକାଶ ପଥରେ ନେଇଯିବେ ବୋଲି ଥରେ ଥରେ ବିଜୁବାବୁ ଘୋଷଣା କଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ପଥ ଧରିଲେ ନାହିଁ । ଜନତାଦଳ ଭିତରେ ଥିବା ଜମିଦାର-ଗୌଡ଼ିଆ-ଭୂସ୍ୱାମୀ ଲବି ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ସେଥିରେ ବାଧା ଦେଉଥାଏ । ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ଥାଏ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଗୋଲାମୀ ନୀତିର ପ୍ରଭାବ । ସେଇ ଉଦାରାକରଣ ନୀତିର ପ୍ରବକ୍ତାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତହୋଇ ସେ ମିତବ୍ୟୟତା କମିଟି ନାମକ ଏକ ଜାତୀୟସ୍ତର କମିଟିର ଚେୟାରମ୍ୟାନଭାବେ କେତେକ ଜନ-ବିରୋଧୀ ସୁପାରିଶ ମଧ୍ୟ କଲେ । ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ଲାଗି ରହିଥାଏ ଜନତାଦଳ ଶାସନର ନାନାଦି କେଳେଙ୍କାରୀ । ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ଆମେ ଏ ସବୁର ସମାଲୋଚନା କରୁଥାଉ । ଜନତାଦଳର ରବି ରାୟ ଓ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଜେନାଙ୍କ ପରି କେତେକ ନେତା ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ଏଥିରେ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଥାଆନ୍ତି ।

ମୋ ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀରେ ଆମର ପ୍ରଭାବ ବୃଦ୍ଧି, କ୍ରମେ ଜନତାଦଳ ବିଧାୟକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଅଶୁଭ ଘଟଣା ପରି ଜଣାଗଲା । ତାଙ୍କର ଜଣେ ବିଧାୟକ ଥରେ ସିଧା ଅଭିଯୋଗ କଲେ ଯେ, ଏ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟ ଆସନର ସବୁ ସେଗମେଣ୍ଟରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଦେବାର ଆୟୋଜନ ମୁଁ କୁଆଡ଼େ କରି ସାରିଲିଣି । ଏପରିକି ମୋର ଏମ୍.ପି. ଲାଡୁ ପାଣିରେ ଉନ୍ନୟନ କାମର ବରାଦ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ପାଣିର ବରାଦ ତାଙ୍କର ଅଳ୍ପ କେତେକ ନିଜ ଲୋକଙ୍କୁ ଧରି କରନ୍ତି । ମୁଁ ପ୍ରତି ବ୍ଲକ୍‌ସ୍ତରୀୟ ସଭାକୁ ସଂପୃକ୍ତ ବିଧାୟକ, ସବୁ ପଞ୍ଚାୟତର ସରପଞ୍ଚ ଓ ସବୁ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ଡକାଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ମତ ନେଇ ସେ ପାଣି କେଉଁ ସବୁ କାମ ପାଇଁ ଦିଆଯିବ ତା'ର ନିଷ୍ପତ୍ତି ସେଇ ସଭାରେ କରେ । ଏହା ଜନତା ଦଳ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ.ମାନଙ୍କ ଚକ୍ଷୁଶୀଳ ହେଲା । ତା' ଛଡ଼ା, ତଳେ ପଡ଼ିଥିବା

ଲୋକଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରୁଥିବା ଆମ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସେମାନେ ସହ୍ୟ କରି ପାରୁନାନ୍ତି । ଏ ସବୁ ମୋ ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଆମର ଦୁର୍ବଳତା ହେଲା, ଚିଲିକା ଆନ୍ଦୋଳନ, ଆଖୁ ଚାଷୀ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଅଧିକାର ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଶ୍ରମିକ କର୍ମଚାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନଠାରୁ ଆଉ ବହୁ ଛୋଟ ଛୋଟ ଆନ୍ଦୋଳନ ସାଙ୍ଗକୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା-ବଲାଙ୍ଗୀର ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଆମର ପ୍ରଭାବ ବୃଦ୍ଧିକୁ ସଂହତ କରି ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧିରେ ପରିଣତ କରିବାରେ ଆମେ ସମର୍ଥ ହେଉ ନଥାଉ । ସଂଗଠକଙ୍କ ଅଭାବ ଥାଏ । ସେଥିରେ ପୁଣି ଉପଦଳାୟ ବିବାଦରେ କ୍ଷତି ସାଙ୍ଗକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ଜେନା ଓ ବିଜୟ ବଳିୟାରସିଂହଙ୍କ ପରି ଦକ୍ଷ ସଂଗଠକଙ୍କ ବିୟୋଗ ଆମକୁ ଆଘାତ କରିଥାଏ ।

ଏହିପରି ଏକ ସମୟରେ ଜନତା ଦଳ ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଗଣ ଆନ୍ଦୋଳନ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଆମ ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ କମିଟି ଗ୍ରହଣ କଲା । ଫଳରେ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ଜନତାଦଳ ସହ ବୁଝାମଣାର କୌଣସି ଅବକାଶ ରହିଲା ନାହିଁ । ରବିରାୟ ଜନତାଦଳ ଛାଡ଼ି ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ ଆଉ ଏକ ଦଳ ଗଢ଼ିଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ସହ ବାମପନ୍ଥୀ ଦଳମାନଙ୍କ ବୁଝାମଣାରେ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବାର ଯୋଜନା ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ବି.ଜେ.ପି. ସହ ବନ୍ଧୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରୁଥିବା ଜର୍ଜ ଫର୍ଣ୍ଣାଣ୍ଡସଙ୍କ ନେତୃତ୍ବାଧୀନ ସମତାପାର୍ଟି ସହ ରବିବାରୁ ଯୋଗଦେବାରୁ ସେ ବୁଝାମଣା ମଧ୍ୟ ହେଲାନାହିଁ । ବିଧାନସଭାପାଇଁ ଏକାକୀ ବହୁ ଆସନରେ ପ୍ରତିଦ୍ବିତା କରି ଆମେ ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ପରାସ୍ତ ହେଲୁ । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଜନତାଦଳ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚନରେ ହାରିଲା ଏବଂ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ନାନାଦି କଲକୌଶଳ କରି ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା ଲାଭ କଲା । ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ।

ମୋର ଜାପାନ ଓ ବିଲାତ ଗସ୍ତ

ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟ ଭାବେ ମୁଁ ଥିଲି ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଓ ବେସାମରିକ ବିମାନ ଚଳାଚଳ ବିଭାଗର ପରାମର୍ଶଦାତା କମିଟିର ସଭ୍ୟ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତା'ର କାମ ଓ କେତେକ ସଭା ସମ୍ମିଳନୀ ପାଇଁ ଯିବାକୁ ପଡ଼େ । ୧୯୯୫ରେ ଜାପାନର ଓସାକା ନଗରୀରେ ହେଲା ବିଶ୍ବ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ସମ୍ମିଳନୀ । ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନର ପ୍ରତିନିଧି ଆସିଆଆନ୍ତି । ପର୍ଯ୍ୟଟନ ବିଭାଗମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗୁଲାମ ନବି ଆଜାଦଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ଆମେ ୭ ଜଣ ସଦସ୍ୟ ସେଥିପାଇଁ ଜାପାନ ଗଲୁ । ବାଟରେ ଆମ

ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଖରାପ ହେବାରୁ ହଠାତ୍ ଠାରେ ଅଟକି ଯିବାରୁ ଉଦ୍‌ଘାଟନ ସମାରୋହର ପ୍ରଥମ ଦିନ ପହଞ୍ଚି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ସେ ସମ୍ମିଳନୀରେ ମଧ୍ୟ ସେଇ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଶ୍ନ ‘ବିଶ୍ୱାସନ’ । ଜାପାନର ଜଣେ ଶିଳ୍ପପତି କହିଲେ ଯେ, “ମୋ ଜୀବଦଶାରେ ମୋ କଂପାନୀର ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ମୁଁ ବିଶ୍ୱର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘରେ ଦେଖିବାକୁ ଚାହେଁ ।” ପର୍ଯ୍ୟଟନରେ କଂପାନୀମାନଙ୍କର କିଛି ଭୂମିକା ରହିବ । ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପର୍ଯ୍ୟଟନର ସବୁକିଛି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେଲେ ପର୍ଯ୍ୟଟନର ବିକାଶ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଥିଲା ମୋ ମତ । ତେଣୁ ମତେ ନିଆରା ଭାବେ ଦେଖିଲେ ଆମ ଭାରତୀୟ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳ ।

ସେ ଯାହାହେଉ, ଯୁଦ୍ଧବିଧୂସ୍ତ ଜାପାନର ଅଗ୍ରଗତି ଦେଖି ଯେ କେହି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବ । ଗୋଟାଏ ଦେଶରେ ସମୁଦ୍ର ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନିଜସ୍ୱ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦ ନଥାଇ ମଧ୍ୟ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ କାରିଗରୀ ବିଦ୍ୟା ସହ କୁଶଳୀ ଶ୍ରମଶକ୍ତି ଯୋଗୁଁ ହୋଇଛି ଏତେ ଉନ୍ନତି । ଅବଶ୍ୟ ଆମେରିକା ଦଖଲରେ ଥିଲାବେଳେ ମଧ୍ୟ ସେ ଦେଶର ଆତ୍ୟନ୍ତରାଶ ବଜାରର ସଂପ୍ରସାରଣ ପାଇଁ ଭୂସଂସ୍କାର ହୋଇଥିଲା । ସ୍ଥଳଭାଗ କମ୍ ଯୋଗୁଁ ସମୁଦ୍ର ପୋତି ତା’ ଉପରେ ହୋଇଛି ଉଡ଼ାଜାହାଜ ପଡ଼ିଆ । ବନ୍ଦରରେ ଦେଖିଲୁ ଓଡ଼ିଶାର ଲୁହାପଥର ଓ କ୍ରୋମାଇଟ ଲଦା ଜାହାଜ ଲାଗିଛି । ଫସଲ ପାଇଁ ଜଳବାୟୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରାଯାଉଛି । ସମଗ୍ର ଦେଶକୁ ସଜେଇଛନ୍ତି ଗୋଟାଏ ମାନାବଜାର ପରି । ପରିବେଶ ବିଷୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସତର୍କ । ଆମ ହୋଟେଲ ତଳେ ଥିଲା ଏକ ରେଲ ଷ୍ଟେସନ, ମାତ୍ର ଧୂଆଁ ନାହିଁକି ଶବ୍ଦ ନାହିଁ । ସାଧାରଣ ଲୋକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଦ୍ର । ଉନ୍ନତ କାରିଗରୀ ବିଦ୍ୟାର ଅଧିକାରୀ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଲାଲଝଣ୍ଡା ପଟୁଆର ମଧ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିଲା । ଫେରିଲା ବେଳେ ହଠାତ୍ ଦିନେ ରହି ତାନ୍ ଦେଶର ସାମାନ୍ତକୁ ଗଲୁ । ସେତେବେଳକୁ ହଠାତ୍ ନଗର ତାନ୍‌ର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇ ନଥିବାରୁ ତାନ୍ ଭିତରକୁ ଯାଇ ନପାରି ବାହାରୁ ସେ ଦେଶର ନଭଖୁମ୍ବିପ୍ରାସାଦ ସବୁ ଦେଖି ଆସିଲୁ ।

ଜାପାନରୁ ଫେରିବାର କେଇ ମାସ ପରେ ଗଲୁ ଜଂଲଣ୍ଡ । ଏ ଦେଶ ବିଷୟରେ ଏତେ ପଢ଼ିଥିବା ଓ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିଥିବା ଯୋଗୁଁ ବିଦେଶ ପରି ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ଭାରତୀୟ ଟାଟାଙ୍କ ହୋଟେଲରେ ରହିବା ଠାରୁ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ଆଲୋଚନା ସଭା ଓ ଭାରତୀୟ ଭୋଜିଭାତ ଭିତରେ ନିଜ ଦେଶର ପରିବେଶ ପରି ଲାଗିଲା । ଲାଗି ରହିଥିବା ଅଣ୍ଟା ମେଘୁଆ ପାଣିପାଗ ଅବଶ୍ୟ ବିଳାତକୁ ହେଜାଇ ଦେଉଥିଲା । ଲଣ୍ଡନର ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ

ଭବନରେ ଆଲୋଚନା ଓ ଅଭ୍ୟର୍ଥନାରେ ପୂରା ଦିନେ କଟିବାପରେ ହେଲା ଅନ୍ୟ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ବ୍ରିଟିଶ ମ୍ୟୁଜିୟମରେ ଦିନେ କଟିଲେ ମଧ୍ୟ କାଣିଟାଏ ଦେଖିଲା ପରି ଲାଗିଲା । ସେ ବିଶାଳ ମ୍ୟୁଜିୟମକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଦେଖିବାପାଇଁ ଆମ ହାତରେ ସମୟ ନଥିଲା । କେବଳ ଆଉଥରେ ଯାଇ ଦେଖୁଆସିଲି କାର୍ଲମାର୍ଟ୍ ସେଉଁଠି ବସି ‘ଦାସ୍ କ୍ୟାପିଟାଲ’ (ପୁଞ୍ଜି) ଗ୍ରନ୍ଥ ଲେଖୁଥିଲେ । ଅକ୍ଟୋବର୍ ଗଲୁ ଏବଂ ସେ ପୁରାତନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ବୁଲି ଦେଖିଲୁ । ପୁରାତନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର କୋଠାବାଡ଼ିଠାରୁ ଲାଇବ୍ରେରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁକିଛି ସାଇତି ରଖି ଆଉ ଯାହା ନୂଆ ନିର୍ମାଣ କରିଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ଗବେଷଣାରତ ଭାରତୀୟ ଛାତ୍ରଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନାବେଳେ ଗୋଟାଏ ଜ୍ଞାନର ଭଣ୍ଡାରପାଖରେ ଥିଲାପରି ଲାଗିଲା । ସମଗ୍ର ଦେଶର ରକ୍ଷଣଶୀଳତାରୁ ଯେପରି କିଛି ପରିମାଣରେ ମୁକ୍ତ ଥିଲା ଏ ସ୍ଥାନ । ଲଣ୍ଡନର ରାଣୀଙ୍କ ବକିଂହାମ୍ ଉଆସ ଦେଖିବାରେ ମୋର ଆଗ୍ରହ ନଥିଲା । ତେଣୁ ଭାରତୀୟ ଦୂତାବାସ ଓ ଇଣ୍ଡିଆ ହାଉସରେ ମୁଁ ସମୟ କଟାଇଲି । ଫେରିଲାବେଳେ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷାଯୋଗୁଁ ଏରୋଡ୍ରମରୁ ବାହାରି ପ୍ୟାରିସ୍ ନଗରୀରେ ଘେରାଏ ବୁଲିବା ସମ୍ଭବ ହେଲାନାହିଁ ।

ଜଗତିକରଣ-ଉଦାରୀକରଣ ଯୁଗରେ

ଦେଶର ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରା ସଂକଟ ଦୂର କରିବାକୁ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରାପାଣ୍ଠିଙ୍କ ଦ୍ୱାରସ୍ଥହୋଇ ତାଙ୍କ ସର୍ଭସବୁ ମାନିନେବାଦିନ୍ତୁ ଭାରତବର୍ଷ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀଙ୍କ ଜାଲରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇଗଲା । ସେଇ ୧୯୯୨ ବେଳେ ସୋଭିଏଟ୍ ଯୁନିୟନର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଫଳରେ ଆମଦେଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇଗଲା । ଜଗତର ସକଳ ସଂପଦଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାରପାଇଁ ତାଙ୍କ ଯୋଜନାରେ ଆମଦେଶ ଉଦାରହୋଇ ସେମାନଙ୍କୁ ସୁଯୋଗଦେଲା । ପୂର୍ବର ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ବଜାର ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେବାର ବାଟ ଧରିଲା । ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ ସଂସ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକର ଗାରିମା ରହିଲା ନାହିଁ । ବରଂ ସେଗୁଡ଼ିକର ଘରୋଇକରଣ ପାଇଁ ପରାମର୍ଶ ଦିଆଗଲା । ତା' ସଙ୍ଗେ ନେହେରୁ ଯୁଗର ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଅର୍ଥନୀତିର ଯାହାକିଛି ଜାତୀୟ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଥିଲା ତାହା ଲୋପପାଇ ଏକପ୍ରକାର ବିକୃତ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଆଡ଼କୁ ଆମ ସମାଜ ଆଗେଇଲା ।

ଏହା ସାଙ୍ଗକୁ ଆର.ଏସ୍.ଏସ୍.ର ସଂଘ ପରିବାର ବାବରୀ ମସଜିଦ୍ ଭାଙ୍ଗି ସେଇ ସ୍ଥାନରେ ରାମମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣର ଧ୍ୱନି ଦେଇ ଦେଶରେ ସୃଷ୍ଟି କଲା ଉତ୍କଟ ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା । ନରସିଂହ ରାଓଙ୍କ କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ପାଇଁ କୁଣ୍ଠିତ ହେଲା । ସଂଘ ପରିବାର ଦେଶରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଉତ୍ତେଜନା ସୃଷ୍ଟି କରିବାସହ ବାବରୀ ମସଜିଦ୍‌କୁ ଧୂଳିସାତ କରି ଦେବାରେ ସକ୍ଷମ ହେଲେ । ତା' ସହିତ ଧୂଳିସାତ ହେଲା ଦେଶର ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା ଓ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ସଦ୍‌ଭାବ । ଦେଶସାରା ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦେଖାଦେଲା ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଦଙ୍ଗା । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଆମ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ପାଳନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ଏକ ବିଶେଷ ଭୂମିକା । ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଉତ୍ତେଜନାର ଅଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିକୁ ଗସ୍ତ କରିବା ସହ ମୁଁ ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗୁଡ଼ିକରେ ମନୋନିବେଶ କଲି । ଭୁବନେଶ୍ୱର, କଟକ ଓ ରାଉରକେଲା ଆଦିରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ସଦ୍‌ଭାବ ସୃଷ୍ଟିପାଇଁ ଆମେ ବଡ଼ଧରଣର ଜନସମାବେଶ ମାନ ସଂଗଠିତ କଲୁ । ଏଥିରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍), ସି.ପି.ଆଇ., ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ ଓ ଆଉ କେତେକ

ମଧ୍ୟ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ ସଦସ୍ୟ ଥିବା ବିହାରର ନିତୀଶ କୁମାର ଓ ଶରତ ଯାଦବ ପ୍ରମୁଖ ଆସିଥିଲେ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଏକ ସମାବେଶକୁ ।

ମାତ୍ର କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସେତେବେଳେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଶକ୍ତିକ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କଲାନାହିଁ । ଅଧିକତଃ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ବି.ଜେ.ପି. ସହ ଭିତ୍ତିରି ବୁଝାମଣା କରିବାରୁ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାକୁ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ବି.ଜେ.ପି.ର ୯ ଜଣ ସଭ୍ୟ ଆସିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେଲେ । ଜାନକୀବାବୁଙ୍କୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଜାମାତା ‘ସଂବାଦ’ ସଂପାଦକ ସୌମ୍ୟରାଞ୍ଜନ ମଧ୍ୟ ବି.ଜେ.ପି. ପ୍ରାର୍ଥୀ ହୋଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରୁଥିଲେ । ସେ ଅବଶ୍ୟ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରାସ୍ତ ହେଲେ । ଜାନକୀବାବୁ ନିଜେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା ନକରି କଂଗ୍ରେସକୁ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ଆସନରେ ବିଜୟୀ କରିବାପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ରାଜ୍ୟସରକାର ଗଠନ କଲେ । ତା’ପରେ ବିଧାନସଭାକୁ ଆସିବାକୁ ବେଗୁନିଆର କଂଗ୍ରେସ ସଭ୍ୟଙ୍କ ଇସ୍ତଫା କରାଇ ସେଠାରେ ଉପ-ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେଲେ । ସେତେବେଳେ ଜନତାଦଳ, ସି.ପି.ଆଇ. ଓ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ମିଳିତ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭାବେ ଜାନକୀବାବୁଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରିବାକୁ ମୋତେ ବିଜୁବାବୁ ଲଗାଇଲେ । ବହୁ କଷ୍ଟରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେଲି ଯେ, ମୋ ଅପେକ୍ଷା ପ୍ରସନ୍ନ ପାଟ୍ଟଶାଣୀ ବରଂ ବେଗୁନିଆରୁ ଭଲ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବେ । ତାହାହିଁ ହେଲା । ମାତ୍ର ଆମେ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଲାଗିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ହାରିଲେ ଏବଂ ଜାନକୀବାବୁ ଜୟଲାଭ କରି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ରହିଲେ ।

ମୋତେ ହରାଇ ଦିଆଗଲା

୧୯୯୬ରେ ଆସିଲା ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ । ଜନତାଦଳରେ ଏକ କୁଟକ୍ରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦେଲେ ଯେ, ମୋ ଯୋଗୁଁ ଯେପରି ସେ ଲୋକପ୍ରିୟତା ହରାଇ ଆଉଥରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶିଳ୍ପରେ ବିଦେଶୀ କଂପାନୀର ପ୍ରବେଶ, ଜାତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରର ଏକ କମିଟିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ବିଜୁବାବୁଙ୍କର କେତେକ ଶ୍ରମିକ-କର୍ମଚାରୀ ବିରୋଧୀ ଓ ଜାତୀୟ ଶିଳ୍ପ ବିରୋଧୀ ସୁପାରିଶ ଏବଂ ୧୮ ଦସ୍ୟର ମିଳିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ବିଫଳତା ଆଦି ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆଣିବାରେ ଯେପରି ମୁଁ ଓ ରବି ରାୟ ହିଁ ବିଶେଷ ଭାବେ ଦାୟୀ । ତା’ ଛଡ଼ା ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଜେନା କଟକ ଆସନରେ ନିଜକୁ ଅସୁରକ୍ଷିତ ମଣି ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଠିଆ ହେବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ମୁଁ କଟକରୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରି ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଆସନ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେବାକୁ ବିଜୁବାବୁ ମୋତେ କହିଲା ବେଳେ ମୁଁ ସେଥିରେ ସମ୍ମତ ହେଲି ନାହିଁ । ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭାବେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରି ବିଜୁବାବୁଙ୍କ ସମର୍ଥନ ଲୋଡ଼ିଲେ । ମୋ ସପକ୍ଷରେ ଜନତାଦଳର ପ୍ରଚାରକୁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀର ଜନତାଦଳ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ଓ ପୂର୍ବତନ ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ମାନଙ୍କୁ ନରସିଂହ ରାଓ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରୁଥିବା ବ୍ରହ୍ମପୁର ଲୋକସଭା ଆସନରେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଚାର କରିବାକୁ ପଠାଇ ଦିଆଗଲା । ବିଜୁବାବୁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ମୋ ପାଇଁ ବାହାରିଲେ ନାହିଁ । ଜନତାଦଳର କେତେକ ନେତା ଓ ମୁଖ୍ୟକର୍ମୀଙ୍କୁ କଂଗ୍ରେସ ତରଫରୁ ଅର୍ଥବଳରେ ଚୁପ୍ କରି ଦିଆଗଲା । ଅଜେୟ ରାଉତଙ୍କ ଓଡ଼ିଶା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିକୁ ମଧ୍ୟ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ନିୟୋଜିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନରୁ ଆମ ପାର୍ଟିର ନେତା ଓ କର୍ମୀମାନେ ଆସି ଏଠାରେ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲେ ଏ ପରିସ୍ଥିତିର ହୁଏତ ମୁକାବିଲା କରାଯାଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା । କାରଣ, ପ୍ରାର୍ଥୀଭାବେ ମୋ ପ୍ରତି ଲୋକଙ୍କ ଆଗ୍ରହ ସାଙ୍ଗକୁ ଭର୍ତ୍ତୃହରି ମହତାବ କଂଗ୍ରେସ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ମୋର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା ସୌମ୍ୟରାଜନଙ୍କୁ ହରାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୋ ପାଇଁ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ଅନେକ ଗୁରୁତର ଅଭିଯୋଗ ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ ଓ ସୌମ୍ୟଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆଣିଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ସେ ସବୁକୁ ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କରି ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୟୀ ହେବାପାଇଁ ଆମେ ଶକ୍ତି ନିୟୋଜିତ କରି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଫଳରେ ମୁଁ ୪୮ ହଜାର ଭୋଟର ବ୍ୟବଧାନରେ ପରାସ୍ତ ହେଲି । ତା'ପରେ ପରିସ୍ଥିତିର ଚାପରେ ସିନା ମୁଁ ଆଉ ଥରେ ଏହି ଆସନରୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରିଛି, ମାତ୍ର ସେତେବେଳକୁ ମୋର ଜିତିବାର ଆଉ କୌଣସି ସଂଭାବନା ନଥିଲା । ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଜନତା ଦଳ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ହୋଇ ସାରିଥିଲା ଏବଂ ଆମ ପାର୍ଟିର ମଧ୍ୟ ଶକ୍ତିହ୍ରାସ ଘଟିଥିଲା ।

ଜ୍ୟୋତି ବସୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ନାହିଁ

୧୯୯୬ର ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟ ନିର୍ବାଚନରେ କୌଣସି ଦଳ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା ଲାଭ ନକରିବାରୁ ସଂକଟ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ବି.ଜେ.ପି.କୁ କ୍ଷମତା ବାହାରେ ରଖିବାକୁ ବାମପନ୍ଥୀ ଓ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ଦଳମାନଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ ପ୍ରତି କଂଗ୍ରେସ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଲା । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଲା ପଣ୍ଡିତବଙ୍କ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କମ୍ପେଡ଼ ଜ୍ୟୋତିବସୁଙ୍କ ନାମ । ମାତ୍ର ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର କେନ୍ଦ୍ରକମିଟି ଏଥିରେ ସମ୍ମତ ହେଲା ନାହିଁ । କେତେକ ବାମପନ୍ଥୀ ଦଳ ଓ ବହୁ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ

କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ୨ୟ ବାର ବସିଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ମତରେ ଦୃଢ଼ ରହିଲା । କଂଗ୍ରେସ ସମର୍ଥନରେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରିବା ଏକ ବିପଦ ହେଲେହେଁ ପରିସ୍ଥିତିର ଗୁରୁତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏ ଆହ୍ୱାନକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ବିପଦର ମୁକାବିଲା କରିବା ଠିକ୍ ହୋଇଥାଆନ୍ତା ବୋଲି ପାର୍ଟିରେ ଓ ପାର୍ଟି ବାହାରେ ବହୁ ଲୋକ ବିଚାରିଲେ । ମାତ୍ର ପରେ ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ମଧ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ମତ ସପକ୍ଷରେ ମତାମତ ପ୍ରକାଶ କଲା । ପରେ ଅବଶ୍ୟ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପାର୍ଟି କଂଗ୍ରେସ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଏ ସଂପର୍କରେ ପାର୍ଟି କର୍ମସୂଚୀରେ ଥିବା ବାରଣକୁ ଉଠାଇ ନେଇ ଏପରି ଘଟଣାରେ ନମନାୟ ମନୋଭାବ ନେବାକୁ ମତପ୍ରକାଶ କରିଛି । ସେ ଯାହାହେଉ ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବାମପନ୍ଥୀ ଓ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ଦଳମାନେ ଏକାଠି ହୋଇ କଂଗ୍ରେସ ସମର୍ଥନରେ କର୍ଷାଟକର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଦେବଗୌଡ଼ାଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ କଲେ । ସେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ସି.ପି.ଆଇ. ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ହେଁ ସି.ପି. ଆଇ.(ଏମ୍) ଯୋଗ ନଦେଇ ବାହାରୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲା । ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ସମର୍ଥନଉପରେ ଏ ସରକାର ନିର୍ଭର କରୁଥିବାରୁ ନିର୍ମାଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ, କୃଷକମାନଙ୍କୁ କୃଷି ରଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେତେକ ରିହାତି ଏବଂ ଦେଶର ସଂଘାୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ତଥା ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ଅଧିକାରର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏକ ସଂସ୍ଥା ଗଠନ ଇତ୍ୟାଦି କେତେକ ଜନହିତକାରୀ ପଦକ୍ଷେପ ଏହି ସମୟରେ ନିଆଯାଇଥିଲା ।

ଓଡ଼ିଶାର ଦୃଢ଼ ବିକାଶ ପାଇଁ ଅଭିଯାନ

ସେତେବେଳକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ଗଠନର ୬୦ ବର୍ଷ ପୂରିଥାଏ । ମାତ୍ର ଭରି ରହିଥାଏ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ, ବେକାରୀ ଓ ଅନଗ୍ରସରତା । ଓଡ଼ିଶାର ବିପ୍ଳବ ଖଣିଜ ଓ ଜଙ୍ଗଲ ସଂପଦ, ସୁଦୀର୍ଘ ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳ, ସୁବିସ୍ତାର୍ଥ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର, ବହୁ ନଦନଦୀ ଓ ସର୍ବୋପରି କୁଶଳୀ ଶ୍ରମଶକ୍ତିର ଯଥାର୍ଥ ବିନିଯୋଗ କରି ରାଜ୍ୟକୁ ଦୃଢ଼ ବିକାଶର ପଥରେ ନେବା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ଯଥାର୍ଥ ଯୋଜନା ଓ ଉଦ୍ୟମଶୀଳତା ନଥାଏ । କେହି କେହି ଏଥିପାଇଁ ବାହୁନି ହୁଅନ୍ତି ସିନା, ଜନଆନ୍ଦୋଳନ ନଥାଏ । ଏହି ଅଭାବ ଦୂର କରିବାପାଇଁ ଆମେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନେଲୁ । ଏଥିରେ ଆମ ସହ ସହଯୋଗ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରର କେତେକ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ୧୯୯୭ ଏପ୍ରିଲ ପହିଲା ଓଡ଼ିଶା ଦିବସ ଦିନ ଏକ ଜନ୍ମଦେନସନ କରି ପ୍ରସ୍ତାବମାନ ଗ୍ରହଣ କଲୁ । ଜିଷ୍ଟ ଯୁଗଳ କିଶୋର ମହାନ୍ତି, ଅଧ୍ୟାପକ କ୍ଷେତ୍ରମୋହନ

ଶତପଥୀ, ସମାଜସେବୀ ଗିରିଜା ଭୂଷଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଏବଂ ବହୁ ଖ୍ୟାତନାମା ଆଡ଼ଭୋକେଟ, ଗବେଷକ, ଲେଖକ ଓ ସମାଜସେବୀ ମଧ୍ୟ ସହଯୋଗ କଲେ । ସେଠାରେ ଗୃହୀତ ପ୍ରସ୍ତାବଗୁଡ଼ିକ ସଂପର୍କରେ ପ୍ରଥମେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଅବଗତ କରାଇବା ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରତି ହେଉଥିବା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅବିଚାରର ପ୍ରତିକାର ଲୋଡ଼ିବାପାଇଁ ଜଷ୍ଟିସ୍ ଯୁଗଳ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଦିଲ୍ଲୀ ଗଲୁ । କେନ୍ଦ୍ରର ଯୋଜନା ନୀତି ଓ ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ଅନୁଦାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅବିଚାର ସଂପର୍କରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ମାରକଲିପି ଏବଂ ରେଳବାଇର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରତି ଅବିଚାର ସଂପର୍କରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ସ୍ମାରକଲିପି ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲୁ । ଦିଲ୍ଲୀରେ ଅଧ୍ୟାପକ ପ୍ରଭାତ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଅଧ୍ୟାପକ ମନୋରଞ୍ଜନ ମହାନ୍ତି ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ସହଯୋଗନେଇ ସାଥୀ ସନ୍ତୋଷ ଦାସ ମୁଖ୍ୟତଃ ଏହା ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ, ଯୋଜନାମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ରେଳବାଇମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରମୁଖଙ୍କୁ ଭେଟିବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସ୍ଥିର ହେଲା ।

ମାତ୍ର ସେହିଦିନ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସଭାପତି ସାତାରାମ କେଶରୀ ସରକାର ପ୍ରତି ସମର୍ଥନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ଏକ ରାଜନୈତିକ ସଂକଟ ସୃଷ୍ଟି କରିଦେଲେ । ତେଣୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଦେବଗୌଡ଼ା ନିଜର ସ୍ଥିତି ଅନିଷ୍ଟିତ ଥିବା ଦେଖି ଆମକୁ ଭେଟିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ନାହିଁ । ଯୋଜନାମନ୍ତ୍ରୀ ଅଧ୍ୟାପକ ଅଲଗ, ଯୋଜନା କମିଶନର ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ ଅଧ୍ୟାପକ ମଧୁ ଦକ୍ଷିଣେତ ଓ ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରମୁଖଙ୍କୁ ଭେଟି ସ୍ମାରକଲିପି ମାନ ଦେଇ ଆଲୋଚନା କଲୁ । ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖଣିଜ ଓ ବନ୍ୟ ସଂପଦର ବିକାଶ ଓ ବିନିଯୋଗ, ଭୂସଂସ୍କାର ପାଇଁ ଯୋଜନା କମିଶନ ଆଦୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ, ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପଦକ୍ଷେପ, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, ପାରାଦ୍ୱାପ ବନ୍ଦରର ବିକାଶ ସହିତ ଗୋପାଳପୁର ଓ ଧାମରା ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣପାଇଁ ଆଲୋଚନାରେ ସହମତି ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ପାନାୟ ଜଳର ଅଭାବ ମେଣାଇବା ସହ କୃଷିପାଇଁ ତୁରନ୍ତ ଜଳ ଯୋଗାଇବାକୁ ୨ ଲକ୍ଷ ନଳକୂପ ମଞ୍ଜୁର କରିବାକୁ ଯୋଜନା ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଯୋଜନା କମିଶନ ସମ୍ମତି ଦେଲେ । ଯୋଜନାମନ୍ତ୍ରୀ ଅଧ୍ୟାପକ ଅଲଗ ଆମ ଉଦ୍ୟମ ପାଇଁ ସାଧୁବାଦ ଜଣାଇବା ସହ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏଥିପାଇଁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଗଢ଼ି ତୋଳିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ ।

ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଫେରି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଭେଟିବାବେଳେ ସେ ମଧ୍ୟ ଆମ ଉଦ୍ୟମ ପାଇଁ ସାଧୁବାଦ ଜଣାଇଲେ । ମାତ୍ର କୌଣସି ଫଳପ୍ରଦ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଆମ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଆଗେଇନେବା ଦିଗରେ

ଆମେ ପରେ ପୁଣିଥରେ ସିନା ବାହାରିଛୁ, ମାତ୍ର କୌଣସି ଅଗ୍ରଗତି ହାସଲ କରି ପାରିନାହୁଁ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ନବ୍ୟଭାରବାଦୀ ଯୁଗର ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ମୁକ୍ତ ବଜାର ଅର୍ଥନୀତି ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ଆହୁରି ଜଟିଳ କରି ଦେଇଛି । ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥର ବିନିମୟରେ ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି ଓ ଦେଶର କର୍ପୋରେଟ୍‌ଜଗତ ଏ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦକୁ ଲୁଟ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । କଂଗ୍ରେସ, ବି.ଜେ.ପି. ଓ ବି.ଜେ.ଡି. ଆଦି ପୁଞ୍ଜିବାଦୀଦଳ ଗୁଡ଼ିକ ଏଥିରେ ସହାୟତା କରୁଥିଲାବେଳେ ଓଡ଼ିଶାବାସୀ ରାଜନୈତିକ ଭାବେ ମନ ସ୍ଥିର କରିବା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ଓଡ଼ିଶାର ଦୂତ ବିକାଶ ଓ ସମୃଦ୍ଧି ।

ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ବିୟୋଗ

ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ବିୟୋଗ ଓଡ଼ିଶାର ଦୂତ ବିକାଶପାଇଁ ସ୍ୱରତ୍ନରୋଳନ କରିବା ଦିଗରେ ହୋଇଛି ଆଉ ଏକ ଧକ୍କା । ବେଶ କିଛି ଦିନ ଅସୁସ୍ଥ ରହି ଦିଲ୍ଲୀର ‘ଏସକର୍’ ହସ୍ପିଟାଲରେ ଚିକିତ୍ସିତ ହୋଇ ସାମାନ୍ୟ ସୁସ୍ଥ ହେବାପରେ ହଠାତ୍ ଦିଲ୍ଲୀରେ ହେଲା ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ । ତାଙ୍କ ମୃତଶରୀର ଓଡ଼ିଶାକୁ ଅଣାଯିବାପରେ ରାଜ୍ୟସାରା ଜନ-ଜୀବନ ଯେପରି ଶୋକାକୁଳ ଓ ଅସ୍ଥିର ହୋଇଗଲା ତାହା ଥିଲା ଅଦୂତପୂର୍ବ । ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ଥିବା ତତ୍କାଳୀନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ ତାଙ୍କୁ ଝଡ଼ର ଜଗଲ ଓ ଧରଣୀର କୃଷିସାର ଭାବେ ଆଖ୍ୟାୟିତ କରି ଯେଉଁ ଆବେଗପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାଷାରେ ଶୋକପ୍ରକାଶକରି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଜ୍ଞାପନ କରିଥିଲେ ତାହା ସେତେବେଳେ ଲୋକଙ୍କ ମନୋଭାବର କିଛି ସୂଚନା ବହନ କରିଥିଲା । ପଛରେ ପଡ଼ିଥିବା ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟର ଦୂତ ବିକାଶ ପାଇଁ ଲଢ଼ିବାର କାମନା ସହ ଗୁରୁ ହୋଇଗଲା ବିଜୁ-ସ୍ମୃତି । ଜୀବିତ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଅପେକ୍ଷା ଏହି ଆବେଗଭରା ବିଜୁ-ସ୍ମୃତି ହେଲା ବେଶି ଶକ୍ତିଶାଳୀ । ଏହି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଆବେଗର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ କିଏ ହେବ ତାହା ଏକ ବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଲା ।

ସେତେବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଜନତା ଦଳର ସଭାପତି ଆଆନ୍ତି ଅଶୋକ ଦାସ । ବିଜୁବାବୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲାବେଳୁ ତାଙ୍କୁ ମନୋନୀତ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଯାହା ଦୁର୍ବଳତା ଆଉ ନା କାହିଁକି, କଂଗ୍ରେସ ଓ ବି.ଜେ.ପି. ରାଜନୀତିର ସେ ବିରୋଧୀ ଥିଲେ । ଜନତାଦଳର ଅନ୍ୟମାନେ ସେପରି ନଥିଲେ । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ସହ ଆମେ ମିତ୍ରତା ସ୍ଥାପନ କଲୁ । ତାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ଜନତା ଦଳ, ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ଓ ସି.ପି.ଆଇ. ତିନିଦଳଙ୍କ ମିଳିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ସଂଗଠିତ ହେଲା । ବିଜୁବାବୁଙ୍କ

ଆତ୍ମା ଲୋକସଭା ଆସନରେ ହେଲା ଉପନିର୍ବାଚନ । ସେଥିରେ ବିଜୁପୁତ୍ର ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ହେଲେ ଜନତା ଦଳ ପ୍ରାର୍ଥୀ । ମୁଁ ନିଜେ ତାଙ୍କ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାରରେ ଯିବା ସହ ଆମ ପାର୍ଟି ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କପାଇଁ ସେତେବେଳେ କାମ କରିଥିଲା । ସେ ଜୟଯୁକ୍ତ ହେଲେ । କ୍ରମେ ଜନତା ଦଳର ନିଜସ୍ବ ସଭା ଗୁଡ଼ିକରେ ବିଜୁପୁତ୍ର-ନବୀନଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ କିଛି ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଏହି ଭାବାବେଗକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ଆପଣାର ସ୍ଥିତି ଜାହିର କରିବା ଆଶାରେ ଜନତା ଦଳ ଭିତରେ ଥିବା ଅଶୋକ ଦାସଙ୍କ ବିରୋଧାମାନେ ନାନାଦି ଚକ୍ରାନ୍ତକରି ବି.ଜେ.ପି. ସହ ସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ ।

ଇତି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରୁ ଦେବଗୌଡ଼ାଙ୍କୁ ବିଦା କରିବାକୁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଜିଏ ଧରିବାରୁ ତାଙ୍କ ପରିବର୍ତ୍ତେ ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆଇ.ଜେ. ଗୁଜୁରାଲ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ଆଆନ୍ତି । ମାତ୍ର କ୍ଷମତା-ପାରଳ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସହ୍ୟ କରି ନପାରି ଦେଶ ଉପରେ ଏକ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ଲଦିଦେଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ଅଶୋକ ଦାସଙ୍କ ବିରୋଧାମାନେ ବି.ଜେ.ପି. ସହ ସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକରି ଜନତା ଦଳ ଛାଡ଼ି ବିଜୁ ଜନତା ଦଳ ଗଠନ କଲେ । ସେହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଜନତା ଦଳ-ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ଓ ସି.ପି.ଆଇ.ଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବୁଝାମଣାକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଜନତା ଦଳର ଗଣଭିତ୍ତିକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଅଶୋକ ଦାସ, ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଜେନା, ଦାମ ରାଉତ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନାୟକ ପ୍ରମୁଖ ବହୁ ଉଦ୍ୟମ କରି ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ସଫଳ ହେଲେ ନାହିଁ । ସେହି ସମୟରେ ଜ୍ୟୋତି ବସୁ, ଦେବଗୌଡ଼ା, ଶରତ ଯାଦବ ପ୍ରମୁଖଙ୍କୁ ଆଣି ଭୁବନେଶ୍ବରରେ ଏ ତିନି ଦଳ ତରଫରୁ ଏକ ବିଶାଳ ସମାବେଶ କରାଯାଇ ଜନମତକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରାଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇଥିଲା ମାତ୍ର ଜନତା ଦଳର ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦୟ ସାଙ୍ଗକୁ ବିଜୁ ଜନତା ଦଳ-ବି.ଜେ.ପି. ମେଣ୍ଟର ନାନାଦି କାରସାଦି ଯୋଗୁଁ ତାହା ବିଫଳ ହେଲା । ମୁଁ ଜନତା ଦଳ ଓ ସି.ପି.ଆଇ. ସମର୍ଥନରେ ଭୁବନେଶ୍ବରରୁ ଲଢ଼ି ପରାସ୍ତ ହେଲି । କାରଣ ଏଠାରେ ଜନତା ଦଳର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ବିଜୁ ଜନତା ଦଳରେ ଯୋଗଦେଇ ସାରିଥିଲେ । ବିଜୁ ଜନତା ଦଳ-ବି.ଜେ.ପି. ମେଣ୍ଟର ପ୍ରାର୍ଥୀ ପ୍ରସନ୍ନ ପାଟ୍ଟଶାଣୀ ଏଠାରୁ ଜୟଯୁକ୍ତ ହେଲେ । ମନୋହରପୁରର ନାରାୟଣ କାଣ୍ଡ ବିରୁଦ୍ଧରେ

କେନ୍ଦ୍ରରେ ବି.ଜେ.ପି.ର ସରକାର ଗଠନ ପରେ ଦେଶରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଶକ୍ତିମାନେ ନାନାଦି କାଣ୍ଡ ଉଠାଇଲେ । ମୁସଲମାନ ସଂପ୍ରଦାୟ ସାଙ୍ଗକୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ

ମାନେ ମଧ୍ୟ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ମିସନାରୀମାନଙ୍କ ଧର୍ମପ୍ରଚାର ଓ ସମାଜସେବା କାର୍ଯ୍ୟ ଆକ୍ରମଣର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲା । ସେହି ସମୟରେ କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାର ମନୋହରପୁର ଠାରେ ରୋଗୀ ଚିକିତ୍ସା ଓ ବିଶେଷତଃ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀମାନଙ୍କ ଚିକିତ୍ସାରେ ଲାଗିଥିବା ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ଡାକ୍ତର ଗ୍ରାହାମ୍ ସେନ ଓ ତାଙ୍କ ଶିଶୁ ସନ୍ତାନଙ୍କୁ ଶୋଇଥିଲାବେଳେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ପୋଡ଼ି ଦିଆଗଲା । ସେମାନେ ଚିକିତ୍ସା ଓ ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ ସହ ଧର୍ମାନ୍ତରାକରଣ କରାଉଛନ୍ତି ବୋଲି ଅଭିଯୋଗକରି ଏହା କରାଗଲା । ସଂଘ ପରିବାରର ବଜରଙ୍ଗ ଦଳାୟମାନେ ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ । ଏ ଖବର ପାଇ ଜନତା ଦଳ ନେତା ଅଶୋକ ଦାସ ଓ ମୁଁ କେତେକ କର୍ମୀଙ୍କୁ ନେଇ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଏ ନାରକୀୟ କାଣ୍ଡର ସକଳ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କଲୁ ଏବଂ ସେଠାରେ ଶାନ୍ତିରକ୍ଷା ପାଇଁ ସରକାରୀ କଳ ସହାୟତାରେ ପଦକ୍ଷେପମାନ ନେଲୁ । ଆମ ପରେ ସି.ପି.ଆଇ., କଂଗ୍ରେସ ଓ ଆଉ କେତେକ ଦଳର ନେତାମାନେ ମଧ୍ୟ ଯାଇଥିଲେ । ଆମେ ସେଠାରୁ ଫେରି ସାଂବାଦିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଏ ସବୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ସହିତ ରାଜ୍ୟସାରା ‘ମନୋହରପୁର ଦିବସ’ ନାମରେ ଗୋଟିଏ ଦିନ ପାଳନ କରି ଗଣଧାରଣା ଓ ସଭାମାନ ସଂଗଠିତ କଲୁ । ଏ ଘଟଣା ଦେଶସାରା ଓ ବିଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା ସୃଷ୍ଟି କଲା । ସଂଘ ପରିବାର ସହିତ ରାଜ୍ୟ ଶାସନରେ ଥିବା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ କରାଗଲା । କେନ୍ଦୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ଜର୍ଜ ଫର୍ଣ୍ଣାଣ୍ଡସ୍ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କେନ୍ଦୁ ସରକାରରୁ ଅନ୍ୟମାନେ ଏହାକୁ ନ୍ୟୁନ ଭାବେ ଦର୍ଶାଇବାକୁ ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ବିଫଳ ହେଲା । ବିଭିନ୍ନ ଚାପର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଜାନକୀବାବୁଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପଦ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ କଂଗ୍ରେସ ନେତୃତ୍ୱ କହିବାରୁ ସେ ଇସ୍ତଫା ଦେଲେ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ଗିରୀଧର ଗମାଙ୍ଗ ।

ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ସର୍ଭାବଳୀର ବନ୍ଧନରେ ଓଡ଼ିଶା

ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ରଖି କରିବା ଫଳରେ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ରଣ ଭାରରେ ବୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଏପରି ଦେବାଳିଆ ଅବସ୍ଥା ହେଲା ଯେ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ମାସ ଶେଷରେ ଦରମା ଦେବାକୁ ସୁଦ୍ଧା ସରକାର ପାଖରେ ଟଙ୍କା ନଥାଏ । ଏହିପରି ଗୁରୁତର ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଗମାଙ୍ଗ ସରକାର ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ଓଭରଡ୍ରାଫ୍ଟ ଏବଂ କେନ୍ଦୁ ସରକାରର ways and means ନିଅଣ୍ଟ ଭରଣାରୁ ଅର୍ଥ ଆଣିବାକୁ କେନ୍ଦୁରେ ଥିବା ବାଜପେୟୀ ସରକାରର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେଲେ । ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କର ସର୍ଭାବଳୀ ଗ୍ରହଣ କଲେ କେବଳ କେନ୍ଦୁ

ସରକାରର ways and means ନିଅଣ୍ଟ ଭରଣାରୁ ଅର୍ଥ ଦେବା ସହ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ଡି.ଏଫ୍.ଆଇ.ଡି.ଙ୍କ ରଣ ଓ ସହାୟତାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ ବୋଲି ବାଜପେୟୀ ସରକାର ସର୍ତ୍ତ ଆରୋପ କଲେ । ଗମାଙ୍ଗ ସରକାର ସେ ସବୁ ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିବା ପରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଓ ଡି.ଏଫ୍.ଆଇ.ଡି.ଙ୍କ ସହାୟତା ସହ ଚିତ୍ତ ବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ଭାରତୀୟ ମିଲିଲା । ୧୯୯୯ ଉତ୍କଳ ଦିବସ ପରେ ଏପ୍ରିଲ ୧୫ ତାରିଖରେ ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ବୁଝାମଣା ପତ୍ର ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇ ବନ୍ଧା ପଡ଼ିଲେ ଓଡ଼ିଶାବାସୀ ।

ଏଇ ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ ରହିଲା :- ରାଜ୍ୟ, ସରକାରର ଲାଭଦାୟକ ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଘରୋଇକରଣ କରାଯିବ; କ୍ଷତିରେ ଚାଲୁଥିବା ସଂସ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକୁ ବନ୍ଦ କରି ଦିଆଯିବ; ଜଳକର ଓ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଡିଉଟି ଆଦି ବୃଦ୍ଧି ହେବ; ସରକାରୀ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ହ୍ରାସ କରାଯିବ; ନୂଆ ସରକାରୀ ପଦବୀ ସୃଷ୍ଟି କରାଯିବ ନାହିଁ; ବୃତ୍ତିକର ଲାଗୁ କରାଯିବ । ଏହି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ୩ ବର୍ଷ ପାଇଁ ବଳବତ୍ତର ଥିବାରୁ ୨୦୦୧ରେ ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଅନୁରୂପ ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରି ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କର ସହଯୋଗୀ ଡି.ଏଫ୍.ଆଇ.ଡି. ପାଖରୁ ସହାୟତା ଓ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କ ପାଖରୁ ରଣ ଆଣୁଛନ୍ତି ।

ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିବା ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଭଳି ଅନୁରୂପ ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବାନ୍ଧିଦେବାକୁ ଚାହିଁଲାବେଳେ ବିଶେଷତଃ ବାମପନ୍ଥୀ ରାଜ୍ୟ ସରକାରମାନେ ଏଥିରେ ରାଜି ହେଲେ ନାହିଁ । ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଜ୍ୟୋତି ବସୁ ଏହାର କଡ଼ା ବିରୋଧକରି ଏ ପ୍ରକାର ଚାପ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ କେନ୍ଦ୍ରର କୌଣସି ଅଧିକାର ନାହିଁ ବୋଲି କହିଲେ । ତା'ପରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଅନୁରୂପ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅର୍ଥ କମିଶନ ମାଧ୍ୟମରେ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ଲଦିଦେଲେ । ଦେଶର ଟ୍ୟାକ୍ସରୁ ଅର୍ଜିତ ଅର୍ଥ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବଣ୍ଟନର ଫର୍ମୁଲା ସହ ଏହା ଯୋଡ଼ା ହୋଇଗଲା ।

ଏଇ ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ ବାନ୍ଧି ହେବାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ଆମ ପାର୍ଟି ବିରୋଧ କରିଛି । ଅର୍ଥ କମିଶନଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟର ସ୍ଥାନକଲିପି ସଂପର୍କରେ ପରାମର୍ଶ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆହୂତ ସଭାରେ ମୁଁ ଏହାର ବିରୋଧ କରି ବିକଳ ପ୍ରସ୍ତାବମାନ ଦେଉଥିଲି । ସାଥୀ ସନ୍ତୋଷ ଦାସ ଏଥିରେ ମୋତେ ବିଶେଷ ସହାୟତା କରିଥିଲେ । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଅର୍ଥ କମିଶନଙ୍କୁ ଆମ ପାର୍ଟିର ନିଜସ୍ୱ ସ୍ଥାନକ ଲିପିରେ ବିକଳ ପ୍ରସ୍ତାବ ମାନ

ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି । ଏ ସଂପର୍କରେ ଆମକୁ ବିଶେଷତା ଆଦି ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ଆମ ସହ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବାମପନ୍ଥୀ ଦଳ ଏବଂ ପୂର୍ବତନ ଲୋକସଭା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ରବି ରାୟ ଏଥିରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ଗୋଲାମୀ ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ବନ୍ଧନରୁ ଆମ ରାଜ୍ୟ ମୁକୁଳି ପାରିନାହିଁ । ବରଂ ନୂଆ ନୂଆ ସର୍ତ୍ତମାନ ସେଥିରେ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଏହା ଆମର ବିଦ୍ୟୁତ ଶିଳ୍ପ ତଥା ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପରିଚାଳନାଧୀନ ଶିଳ୍ପ ଏବଂ ନୂଆ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପର ପଥରୋଧ କରି କୃଷିର କ୍ଷତି କରିବା ସହିତ ବେକାରୀ ବଢ଼ାଇଛି । ଶ୍ରମିକ, କର୍ମଚାରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକର ମର୍ଯ୍ୟାଦାରୁ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ସେମାନଙ୍କୁ କାମରେ ଖଟାଉଛି । ଭିତାମାଟି ଛାଡ଼ି କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ବାହାରକୁ ଛୁଟୁଛନ୍ତି ବହୁଲୋକ । ଅଥଚ ଭୂସଂସ୍କାର, ଜଳସେଚନ ଓ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାଦ୍ୱାରା କୃଷିର ବିକାଶ ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ବିକାଶ ସହ ଆମ କଞ୍ଚାମାଲ ଓ ଚାହିଦାକୁ ଚାହିଁ ଶିଳ୍ପାୟନ ଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟବାସୀଙ୍କ ଉନ୍ନତିର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଦୂରେଇ ଯାଇ ତା' ସ୍ଥାନ ନେଇଛି ଏହି ବିକୃତ ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ବଜାରୀକରଣର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ।

ବାତ୍ୟା ପଛେ ପଛେ ମହାବାତ୍ୟା

୧୯୯୯ ଅକ୍ଟୋବରରେ ପ୍ରଥମେ ହେଲା ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାରେ ପ୍ରବଳ ବାତ୍ୟା । ସାମୁଦ୍ରିକ ଝଡ଼ ଗୋପାଳପୁର ଦେଇ ମାଡ଼ି ଆସି ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ବ୍ରହ୍ମପୁର ସମେତ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରଭୂତ କ୍ଷତି ଘଟାଇଲା । ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ରିଲିଫ୍ କାମ ପାଇଁ ଆମେ ଲାଗିଥିବାବେଳେ ସେହି ଅକ୍ଟୋବର ଶେଷବେଳକୁ ଆସିଲା ମହାବାତ୍ୟା । ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲା ଗୁଡ଼ିକରେ ଧନଜୀବନର ବହୁ କ୍ଷତି ଘଟାଇବାରେ ସମୁଦ୍ର କୁଳରୁ ବହୁ ଦୂରରେ ଥିବା ଘରଦ୍ୱାର, ରାସ୍ତାଘାଟ ଓ ଗଛବୃକ୍ଷ ସବୁ ଭାସିଗଲା । ଫସଲ ସବୁ ଧ୍ୱଂସ ମୁଖରେ ପଡ଼ିଲା । ଦୀର୍ଘ ୧୪ ଘଣ୍ଟା ଧରି ଚାଲିଥିଲା ଏ ଧ୍ୱଂସଲାଳା । ଜଗତସିଂହପୁର, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ପୁରୀ, କଟକ, ଭଦ୍ରକ, ବାଲେଶ୍ୱର ଓ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଆଦି ଜିଲ୍ଲା ଗୁଡ଼ିକରେ ହେଲା ବହୁ କ୍ଷତି । ସର୍ବାଧିକ କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା ଏରସମା ବ୍ଲକ୍‌ରେ । ଓଡ଼ିଶା ସହ ବାହାର ଦୁନିଆର ସମସ୍ତ ଯୋଗାଯୋଗ ଛିନ୍ନ ହୋଇଗଲା । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଗମାଙ୍ଗ ସେଇ ରାତିରେ ତାଙ୍କପାଖେ ଥିବା ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ମୋବାଇଲ ଫୋନ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ଭାରତବର୍ଷର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗର ମନ୍ତ୍ରୀ, ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଗୁଡ଼ିକର ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ନେତା ଓ ସମସ୍ତ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ଜାତିସଂଘର ସେକ୍ରେଟାରୀ ଜେନରାଲଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଭିଙ୍କୁ ଏହା ଜଣାଇଦେଲେ । ଏପରିକି ବାତ୍ୟାବେଳେ ପବନର

ସେ ଭାମ ଗର୍ଜନ ମଧ୍ୟ ମୋବାଇଲରେ ଶୁଣାଇ ଦେଲେ । ତା' ନ ହୋଇଥିଲେ ସହାୟତା ପହଞ୍ଚିବାରେ ଆଉ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥାଆନ୍ତା ।

ମାତ୍ର ଜାତିସଂଘ ସେକ୍ରେଟାରୀ ଜେନେରାଲ କୋଫି ଆନନ୍ ଏହାକୁ ମହାବାତ୍ୟା ଓ ଏକ ଗୁରୁତର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ବୋଲି ଆଖ୍ୟାୟିତ କରିଥିଲାବେଳେ ଭାରତ ସରକାର ଏହାକୁ ଜାତୀୟବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଭାବେ ସ୍ୱୀକାରକରି ତଦନୁଯାୟୀ ସହାୟତା ଯୋଗାଇଦେଲେ ନାହିଁ । ବରଂ ସଂଘ ପରିବାର ମାଧ୍ୟମରେ ରାଜନୈତିକ ଫାଇଦା ହାସଲ କରିବାକୁ ବସିଲେ । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ସହାୟତା ସାଙ୍ଗକୁ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ କେତେକ ଦେଶ ଓ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସହାୟତା ଏବଂ ବେସରକାରୀ ସହାୟତା ଫଳରେ ରିଲିଫର ଅଭାବ ହେଲାନାହିଁ । ମାତ୍ର ଲୋକଙ୍କ ଅଇଥାନ ଓ ଧ୍ୱଂସପ୍ରାପ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ପୁନର୍ନିର୍ମାଣ ବେଶ୍ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ହେଲା । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବିଭିନ୍ନ ଅବିତ୍ତାଗୁଡ଼ିକ ବିରୁଦ୍ଧରେ ରାଜନୈତିକଭାବେ ଲଢ଼ିବା ଏବଂ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ରିଲିଫ ପହଞ୍ଚାଇବାରେ ସହାୟତା ସହ ଆମ ପାର୍ଟି ତରଫରୁ ନିଜର ରିଲିଫ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ସଂଗଠିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଆମ ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି, ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟର ପାର୍ଟି କମିଟି ଏବଂ ଗଣ ସଂଗଠନମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ଯେଉଁ ରିଲିଫ ସାମଗ୍ରୀ ଆସିଲା ସେ ସବୁକୁ କାମରେ ଲଗାଇବାପାଇଁ ଆମକୁ ବେଶ୍ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏଥିରେ ସାଥୀ ସନ୍ତୋଷ ଦାସ ଓ ସାଥୀ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ପତିଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ବେଶି ଦାୟିତ୍ୱ । ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସର୍ବଦଳାୟ ପରାମର୍ଶଦାତା କମିଟି ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ କମିଟିରେ ମୁଁ ସଭ୍ୟ ଥିବାରୁ ରିଲିଫ ଓ ପୁନର୍ବାସନ କାମରେ ମୋତେ କେତେକ ବିଶେଷ ଦାୟିତ୍ୱ ପାଳନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।

କେନ୍ଦ୍ରରେ ବି.ଜେ.ପି., ଓଡ଼ିଶାରେ ନବୀନଙ୍କ ମେଝ ଶାସନ

କଂଗ୍ରେସ ଶାସନର ଜନବିରୋଧୀ ନୀତି ଓ ଦୁର୍ନୀତି ସାଙ୍ଗକୁ ଜାତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନରସିଂହ ରାଓ ଓ ପରେ ସାତାରାମ କେଶରୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ କଂଗ୍ରେସ ଦଳକୁ ଦ୍ୱିଧା-ବିଭକ୍ତ ଓ ଦୁର୍ବଳ କରି ଦେଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ ନାନାଦି କେଳେଙ୍କାରାରେ ଘାଣ୍ଟିହୋଇ ବଦନାମ ହୋଇଥାଏ । ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସାଙ୍ଗକୁ ସଂଘ ପରିବାରର ବିଭିନ୍ନ କଳ କୌଶଳ ମଧ୍ୟଦେଇ ବି.ଜେ.ପି. ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରିଥାଏ । ଜନବାଦୀ ନୀତିକୁ ଆଧାର କରି କୌଣସି ବିକଳ ଶକ୍ତି ଗଢ଼ି ଉଠି ନଥିଲା । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଦେଶର କେତେକ କଂଗ୍ରେସ ବିରୋଧୀ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଦଳ

ଓ ଜର୍ଜ ପର୍ଶାଣ୍ଡସ୍କ ପରି ସୁବିଧାବାଦୀଙ୍କୁ ଧରି ବି.ଜେ.ପି. ଏକ ଜାତୀୟ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ମେଣ୍ଟ ବା ଏନ୍.ଡି.ଏ. ଗଠନକରି କେନ୍ଦ୍ରରେ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଥାଏ । ଓଡ଼ିଶାର ବିଜୁ ଜନତା ଦଳ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ସହ ଯୋଗଦେଇ କ୍ଷମତାରେ ଅଂଶୀଦାର ହେଲା । ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ହୋଇଥିଲେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରରେ ଇସ୍ତଫା ଓ ଖଣି ମନ୍ତ୍ରୀ । ପରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ନିର୍ବାଚନ ହେଲାବେଳେ ମୁଖ୍ୟତଃ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁବେଳୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଭାବପ୍ରବଣ ବିଜୁ-ଆବେଗକୁ ଆଧାର କରି ବି.ଜେ.ଡି.-ବି.ଜେ.ପି. ମେଣ୍ଟ ରାଜ୍ୟରେ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଲେ । ବି.ଜେ.ଡି. ଯୋଗୁଁ ଓଡ଼ିଶାରେ କ୍ଷମତାକୁ ଆସି ବି.ଜେ.ପି. ନିଜ ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେଲା ।

ଶିଳ୍ପ ସଂକଳ୍ପର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ

୨୦୦୧ ମସିହାବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏକପ୍ରକାର ଶିଳ୍ପ ମଡ଼କ ଦେଖାଗଲା । ଚୌଦ୍ୱାରର ଓ.ଟି.ଏମ୍., ଝାରସୁଗୁଡ଼ାର ବି.ଟି.ଏମ୍., ତାଳଚେର ସାର କାରଖାନା, ବ୍ରଜରାଜନଗର କାଗଜକଳ, କୋରାପୁଟର ସେବା ପେପର ମିଲଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସମସ୍ତ ଲୁଗା ସୂତାକଳ ସମେତ ଅସଂଖ୍ୟ କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଅଧିକାଂଶ ଶିଳ୍ପରେ ହେଲା ଅଯୋଷିତ ବନ୍ଦ । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ତାଙ୍କ ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ବିକି ଦେବାକୁ ବସିଲେ । ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକରେ ତାଲା ଝୁଲିଲା । ଏହାର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ମୁଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖକୁ ପତ୍ର ଦେଇ ତାଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲି । ରାଜ୍ୟ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ରେ ଏ ବିଷୟ ଆଲୋଚନା ହୋଇ ଏ ସଂକଳ୍ପର କାରଣ ଓ ପ୍ରତିକାରର ମାର୍ଗ ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ଏକ କନ୍ଭେନସନ୍ କରି ଜନମତ ଗଢ଼ି ତୋଳିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା । ତା'ର ଦାୟିତ୍ୱ ପଡ଼ିଲା ମୋ ଉପରେ ।

ତଦନୁଯାୟୀ ଏକ ଭିତ୍ତିପତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି କନ୍ଭେନସନ୍‌ର ଆୟୋଜନ କଲୁ । ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ. ସାଙ୍ଗକୁ ହିନ୍ଦି ମଜଦୂର ସଭା ଓ ଏ.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ସି.ର ନେତୃତ୍ୱ ସହିତ କେତେକ କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପର ମାଲିକ ଓ ବିଶିଷ୍ଟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଏଥିରେ ଯୋଗଦେଲେ । ଏହି ଉପଲକ୍ଷେ ପ୍ରକାଶିତ ସ୍ମରଣିକାପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଲେଖା ଦେଲେ । ରାଜ୍ୟର ଶ୍ରମମନ୍ତ୍ରୀ ଏଥିରେ ଯୋଗଦେଇ ଏ ଉଦ୍ୟମ ପ୍ରତି ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଇଲେ । ରାଜ୍ୟ ତଥା ଦେଶରେ ଅନୁସରଣ କରାଯାଉଥିବା ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ସାମନ୍ତବାଦୀ ନୀତି ଏବଂ ବିଶେଷ ଭାବେ ପ୍ରାୟ ଏକଦଶଧିଧରି ଚାଲିଥିବା ନବ୍ୟ ଉଦାରବାଦୀ ସଂସ୍କାର ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ବୋଲି ଏ କନ୍ଭେନସନ୍‌ରେ ଦର୍ଶାଗଲା । ରାଜ୍ୟର କଞ୍ଚାମାଲ ଓ ରାଜ୍ୟର ଚାହିଦା ତଥା ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ

ବଜାର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିରଖି ଶିଳ୍ପନୀତି ପ୍ରଣୟନ କରିବା ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ କରାଯାଇଥିବା ଏମ୍.ଓ.ୟୁ. ବା ବୁଝାମଣାପତ୍ରକୁ ବାତିଲ କରିବାକୁ ଏଠାରେ ଦାବି କରାଗଲା । ରାଜ୍ୟର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବଜାରର ବିକାଶ କରିବାକୁ ଭୁସଂସ୍କାର, ଜଳସେଚନ ଓ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି କରିବାକୁ ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ଭିତ୍ତିଭୂମିରେ ବିକାଶ ପାଇଁ ବିଶେଷ ପଦକ୍ଷେପମାନ ନେବାକୁ ଏଠାରେ ଦାବି ହୋଇଥିଲା । ରାଜ୍ୟରେ ରେଳପଥ, ସଡ଼କପଥର ବିକାଶ ତଥା ନୂତନ ବ୍ୟବସାୟ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ଚାପ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ କୁହାଯାଇଥିଲା । ଶିଳ୍ପ ସଂକଟ ସଂପର୍କରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମ୍ମିଳନୀ ଆହ୍ୱାନ କରିବାକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାବି ହୋଇଥିଲା ।

ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ

ବି.ଜେ.ଡି. ଓ ବି.ଜେ.ପି. ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଚଣାଓଟରାରେ ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ହୋଇଥାଏ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅପାରଗ । ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଅନଭିଜ୍ଞତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ବି.ଜେ.ପି. ଆପଣାର ସ୍ଥିତି ସୁଦୃଢ଼ କରୁଥାଏ । ଏହି ଶାସନବେଳେ ରାୟଗଡ଼ା ଓ କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାରେ ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ ଦେଖାଦେଲା । ମୁଁ ସାଥୀ ରାଧାରମଣ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ରାୟଗଡ଼ା ଯାଇ ସେଠାରୁ କାଶୀପୁର ଗଲି । ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁର ପ୍ରମାଣ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ସହିତ ସେ ଗ୍ରାମ ଗୁଡ଼ିକର ଘର ପରେ ଘର ଯାଇ କାହାଘରେ କିଛି ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ନଥିବା ଦେଖିଲି । ଲୋକେ ଖାଉଥିବା ଆମ୍ବ ଟାକୁଆର କୋଇଲି ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ଆଣିଲି । ଦୁଇଟି ପଞ୍ଚାୟତର ସରପଞ୍ଚମାନଙ୍କୁ ଏପରି ଅନାହାର ଅବସ୍ଥା ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ କୌଣସି ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ବ୍ଲକ୍‌ରୁ ଦିଆଯାଇନଥିବାର ପ୍ରମାଣ ସବୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଲୋକଙ୍କୁ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇ ଫେରିଲି । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଏକ ସାଂବାଦିକ ସମ୍ମିଳନୀ କରି ଏସବୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ପରେ ଚହଳ ପଡ଼ିଲା । ରାଜସ୍ୱ ମନ୍ତ୍ରୀ ବିଶ୍ୱଭୂଷଣ ହରିଚନ୍ଦନ ସେ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଗସ୍ତକରି ମୋ ଅଭିଯୋଗକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କଲେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ରଖି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଆମେ ସେତିକିରେ ରହିନଯାଇ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ଚାଲିଫକାମ କରିବା ସହିତ ଅନ୍ୟ କେତେକ ବିରୋଧୀଦଳଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ସଭା ସମିତିମାନ କରିବାପରେ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ପ୍ରତିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଲା । ଏହି ଘଟଣା ବି.ଜେ.ଡି. ଓ ବି.ଜେ.ପି. ମଧ୍ୟରେ ଚଣାଓଟରାକୁ ମଧ୍ୟ ବଳବତ୍ତର କରିଥିଲା ।

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ କେତେକ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଓ ଅସଙ୍ଗତ ଆଚରଣର

ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ସହିତ ବି.ପି.ଏଲ୍. ତାଲିକାଭୁକ୍ତ ଲୋକଙ୍କୁ ଚାଉଳ କିଲୋ ଟଙ୍କାକରେ ଯୋଗାଇ ଓ ଏହିପରି ଆଉ କେତେକ ପଦକ୍ଷେପ ଦେଇ ଆପଣାର ସ୍ଥିତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ପ୍ୟାରାମୋହନ ମହାପାତ୍ର ହୋଇଗଲେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ପରାମର୍ଶଦାତା । କ୍ରମେ ସେ ବି.ଜେ.ଡି. ଦଳରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରି ତା'ର ମାର୍ଗ-ଦର୍ଶକ ବନିଗଲେ । ଏହି ସମୟରେ ବି.ଜେ.ଡି. ଓ ବି.ଜେ.ପି.ଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଟଣାଓଟଣା ବଢୁଥାଏ । ଆମେ ସରକାରର ଜନବିରୋଧୀ ନୀତି ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ସହିତ ବି.ଜେ.ପି. ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ କରୁଥାଉ । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଆସିଲା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଦ୍ଵାରା ନାଲକୋକୁ ଘରୋଇକରଣ କରିବାର ଉଦ୍ୟମ ।

ନାଲକୋ ଘରୋଇକରଣ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ

ବିଶ୍ଵବ୍ୟାଙ୍କ, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଦ୍ରା ପାଣ୍ଠି ଆଦି ବିଦେଶୀ ସଂସ୍ଥାଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ଆମ ଦେଶରେ ଯେଉଁ ଅର୍ଥନୈତିକ ନୀତି ପ୍ରଚଳିତ ହେଲା ସେଥିରେ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ ସଂସ୍ଥାର ଘରୋଇକରଣ ହେଲା ଏକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ଅଟଳ ବିହାରୀ ବାଜପେୟୀ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ଏନ୍.ଡି.ଏ. ସରକାର ଏଥିପାଇଁ ଗୋଟାଏ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ସୃଷ୍ଟି କଲା । ଅରୁଣ ସୌରୀ ଆହାନ୍ତି ଏଇ ପୁଞ୍ଜିପ୍ରତ୍ୟାହାର ବିଭାଗର ମନ୍ତ୍ରୀ । ବାଲକୋ, ପାରାଦ୍ଵୀପ ଫସଫେଟ, ମର୍ଡନ ଫୁଡ଼ କମ୍ପାନୀ ଆଦି ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଘରୋଇ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ହାତକୁ ଟେକି ଦିଆଗଲା । ବହୁ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ ସଂସ୍ଥାର ଅଂଶଧନ ମଧ୍ୟ ଘରୋଇ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ ବିକି ଦିଆଗଲା । ତା'ପରେ ପଡ଼ିଲା 'ନାଲକୋ'ର ପାଲି । ସେତେବେଳକୁ ନାଲକୋ ଏକ କାମଧେନୁ ପରି ଲାଭ ଅଜାଡ଼ି ଦେଉଥାଏ । ୨୦୦୨ ମସିହାରେ ସବୁ ଟ୍ୟାକ୍ସ ଆଦି ଦେବାପରେ ତା'ର ନିଟ୍ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ ୬୫୩ କୋଟି ୫୬ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା । ସେତେବେଳେ ନାଲକୋର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ମୂଲ୍ୟ ୧୫ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା ବୋଲି ଅଟକଳ କରାଯାଉଥିବାବେଳେ ତାକୁ ମାତ୍ର ୨ ହଜାର ୯ ଶହ କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ବିକିଦେବାକୁ ମସୁଧା ହୋଇଥିଲା ।

ସରକାରର ଏ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବହୁଲୋକଙ୍କୁ ବ୍ୟଥିତ କରିଥିଲା । ମାତ୍ର ଆଗକୁ ବାହାରି ଆନ୍ଦୋଳନର ଦାୟିତ୍ଵ ମୁଣ୍ଡାଇବେ କିଏ ? ଭୁବନେଶ୍ଵରରେ ନାଲକୋର ଅଫିସରେ ଅଳ୍ପ କେଜ ଜଣଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ଯୁନିୟନର ମୁଁ ସଭାପତି ଥିଲି । ଅନୁଗୋଳରେ ଆମର ଥାଏ ଏକ ନାମକୁମାତ୍ର ଯୁନିୟନ । ହିନ୍ଦ ମଜଦୂର ସଭା, ବି.ଏମ୍.ଏସ୍. ଓ

ଆଇ.ଏନ୍.ଟି.ୟୁସି. ଅନୁଗୋଳ ଓ ଦାମନଯୋଡ଼ିରେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଆଆନ୍ତି । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଆମର ସେଇ କ୍ଷୁଦ୍ର ଯୁନିୟନକୁ ଧରି ମୁଁ, ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଦାସ ଓ ସୁରେଶ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ପ୍ରମୁଖ ଏକ ଆଲୋଚନାସଭା କଳାପରେ ଅଫିସରମାନଙ୍କ ସଂଗଠନ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କଲେ । ଆଗେଇ ଆସିଲେ ତା'ର ସଭାପତି ଇଂ. ଲଳିତ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ । ସ୍ୱାକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ଆଇ.ଏନ୍.ଟି.ୟୁସି. ଯୁନିୟନ ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟ କେ.ପି. ସିଂହଦେଓ ଓ ରାମ ଖୁଣ୍ଟିଆଙ୍କୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ସେମାନେ ସେଇ ଦିଲ୍ଲୀରେ କିଛି ଲବି କରିବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ନ କରିବାରୁ ସେ ଯୁନିୟନ ନେତାମାନେ ମୋ ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ସମସ୍ତ ଚେତୁ ଯୁନିୟନ ଓ ସବୁ ଯୁନିୟନଙ୍କୁ ଏକାଠି କରି ଆନ୍ଦୋଳନ ନକଲେ ଆଗେଇ ହେବନି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ମୁଁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଅନ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଚେତୁ ଯୁନିୟନ ନେତାଙ୍କୁ ଧରି ଅନୁଗୋଳ ଗଲି । ସେଠାରେ ବହୁ ପରିଶ୍ରମକରି ସବୁ ଯୁନିୟନଙ୍କୁ ଏକାଠି ବସାଇବା ପରେ ସେମାନେ ଏକ ସ୍ତରରେ ମୋତେ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତୃତ୍ୱ ନେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ମୁଁ କୁଣ୍ଡଳ ସହିତ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଲି । ଅନେକେ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନର ଭବିଷ୍ୟତ ନେଇ ସନ୍ଦିହାନ ମଧ୍ୟ ଆଆନ୍ତି । ସମସ୍ତ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଚେତୁ ଯୁନିୟନ, ଅନୁଗୋଳ ଓ ଦାମନଯୋଡ଼ିର ସମସ୍ତ ଯୁନିୟନ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନେତାଙ୍କ ସହ କିଛି ଆଲୋଚନା କଳାପରେ ମୁଁ ଦେଖିଲି ଯେ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଥିବା ଦୃଢ଼ ବିରୋଧ ଗୁଡ଼ିକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ଲୋକଙ୍କ ଆବେଗକୁ ଆଗେଇ ନେଇ ହେବ । ନାଲକୋ ଓଡ଼ିଶାର ସମ୍ପଦ ବୋଲି ଥିବା ଭାବପ୍ରବଣତାକୁ ମଧ୍ୟ କାମରେ ଲଗାଯାଇ ପାରିବ ।

ନାଲକୋ ଘରୋଇକରଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସମସ୍ତ ଚେତୁ ଯୁନିୟନ ଓ ସମସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଦଳଙ୍କ କନ୍ଦେନସନ୍ରେ ତାହା ଜଣା ପଡ଼ିଲା । ସେଇ କନ୍ଦେନସନ୍ ମଞ୍ଚରୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ‘ଓଡ଼ିଶାବନ୍ଦ’ ତାକରା ସାଫଲ୍ୟମଣ୍ଡିତ ହେଲା । ବି.ଜେ.ପି ବ୍ୟତୀତ ସମସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ‘ବନ୍ଦ’ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ସହଯୋଗ କଲେ । ତା’ ଫଳରେ ୨୦୦୨ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୧୨ରେ ଟେଣ୍ଡର ଖୋଲାଯାଇ ଘରୋଇକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କରିବାର ଯୋଜନା ୩ ମାସ ଗଢ଼ିଗଲା । ଏଇ ସମୟମଧ୍ୟରେ କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର ବକ୍ସାଇଟ୍ ଖଣି ଅଞ୍ଚଳ, ଦାମନଯୋଡ଼ିର ଆଲୁମିନା ପ୍ଲାଣ୍ଟ, ଅନୁଗୋଳର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଓ ସ୍ୱେଲ୍ଡର୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଏବଂ ଭୁବନେଶ୍ୱର ମୁଖ୍ୟ ଦସ୍ତର ଆଦିରେ ସଭା ମାନ କରି ଆମେ ଶ୍ରମିକ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ କଲୁ । ଏ ଘରୋଇକରଣ କିପରି

ଶ୍ରମିକ କର୍ମଚାରୀ ତଥା ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟର ସ୍ୱାର୍ଥ ହାନୀ କରୁଛି ତାହା ବୁଝାଇବାକୁ ନାଲକୋ ଶ୍ରମିକମାନେ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପ୍ରଦାରରେ ଗଲେ । ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ. ଓ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ତରଫରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାରେ ସେମାନେ ଆହୁରି ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇଥିଲେ । ଏଥିରେ ସାଥୀ ବିଷ୍ଣୁ ମହାନ୍ତି ଓ ଅଳି କିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ରମୁଖ ଏକ ବିଶେଷ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ଅଞ୍ଚଳ ବୁଲିଲି । ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ନାଲକୋ ଘରୋଇକରଣ ଉପରେ ମୁଁ ଲେଖିଥିବା ପୁସ୍ତିକା ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ବିକ୍ରୀ ହେଲା । ସହରମାନଙ୍କରେ ସଭା ସମାବେଶ ହେଲା । ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନର ବାର୍ତ୍ତା ପ୍ରଦାର ପାଇଁ ସଙ୍ଗୀତଜ୍ଞ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିବା ଗୀତ କ୍ୟାସେଟ୍‌ର ସଙ୍ଗୀତ ଏ ପ୍ରଦାର ଅଭିଯାନକୁ ଆହୁରି ଜୀବନ୍ତ କରିଥିଲା । ନୀଳମଣି ରାଉତରାୟ, ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ, ଗିରିଧର ଗମାଙ୍ଗୋ, ହେମାନନ୍ଦ ବିଶ୍ୱାଳ ଆଦି ପୂର୍ବତନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ, ଲୋକସଭାର ପୂର୍ବତନ ବାଚସ୍ପତି ରବି ରାୟ, ସମାଜ ସଂପାଦକ ମନୋରମା ମହାପାତ୍ର, ପୂର୍ବତନ ମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସାମଲ, ଦାମୋଦର ରାଉତଙ୍କ ଠାରୁ ବହୁ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ଓ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରତି ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଲେ । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଟ୍ରେଡ୍ ୟୁନିୟନ ଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ଗଣସଂଗଠନ ଓ ବାମପନ୍ଥୀ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନେତା ଓ କର୍ମୀମାନେ ଏଥିରେ ସକ୍ରିୟ ଭାବେ ସାମିଲ ହେବା ପରେ ଏହା ଏକ ଜନଆନ୍ଦୋଳନରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାରେ ନାଲକୋ ଘରୋଇକରଣ ବିଷୟ ଆଲୋଚନା ହେବା ସହ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ମଧ୍ୟ ଏ ଘରୋଇକରଣ ବନ୍ଦ ରଖିବାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ପତ୍ର ଲେଖିଲେ ।

ଏ ଆନ୍ଦୋଳନର ବାର୍ତ୍ତା ଜାତୀୟ ରାଜଧାନୀରେ ପହଞ୍ଚାଇ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଉପରେ ଚାପ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀରେ ଏକ କନ୍ଭେନସନ୍‌ରେ ଜାତୀୟ ସ୍ତର ଟ୍ରେଡ୍ ୟୁନିୟନ ନେତାମାନଙ୍କୁ ସମବେତ କଲୁ । ଜନ୍ତରମନ୍ତରରେ ଏକ ଶ୍ରମିକ ଧାରଣା ଦିଆଗଲା । ପାର୍ଲିାମେଣ୍ଟରେ ସମସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନେତାମାନଙ୍କ ସହ କେତେକ ବି.ଜେ.ପି. ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଭେଟିଲୁ । ମାତ୍ର କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଘରୋଇକରଣ ଉପରେ ଅଟଳ ଥାଆନ୍ତି । ଶାସକ ବି.ଜେ.ପି. ତରଫରୁ ପ୍ରଦାର କରାଯାଉଥାଏ ଯେ, ନାଲକୋକୁ ଏବେ ବିକ୍ରୀ କରି ନଦେଲେ ଆଉ ଦୁଇବର୍ଷ ପରେ ତା' ଏପରି କ୍ଷତି ହେବ ଯେ କିଣିବାକୁ ଗ୍ରାହକ ମିଳିବେ ନାହିଁ ।

ଆମେ ଓଡ଼ିଶା ଫେରି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଆହୁରି ବ୍ୟାପକ କରି ତା'ର ଜବାବ ଦେଲୁ । ସମଗ୍ର ନାଲକୋ ଶିଳ୍ପରେ ଧର୍ମଘଟ ହେବା ସହ ଆଇନ ଅମାନ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟ ହେଲା । ତା' ସତ୍ତ୍ୱେ ଏ ସଂସ୍ଥାକୁ କିଣିବାକୁ ବସିଥିବା ବିରଳା ଗୁପ୍ତର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଦେଖିବାକୁ ଅତର୍କିତ ଭାବେ ଅନୁଗୋଳ ଆସିଲେ । ଶ୍ରମିକମାନେ ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ଏପରି ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ କଲେ ଯେ ସେମାନେ ବାହୁଡ଼ି ଯିବାକୁ ବାଟ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ତା' ସତ୍ତ୍ୱେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଖଣିମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିଲେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାକୁ । ଅନୁଗୋଳ ଓ ଦାମନଯୋଡ଼ିରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ବିକ୍ଷୋଭର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଚିରା ଜାମାପଟା ପିନ୍ଧି ବାହୁଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଶେଷରେ ହେଲା ଗୁପ୍ତ ଆନ୍ଦୋଳନ । କିଣିବାକୁ ବସିଥିବା କମ୍ପାନୀମାନେ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସହଯୋଗରେ ହଠାତ୍ କିପରି ଫ୍ୟାକ୍ଟି, ଖଣି ଓ ମୁଖ୍ୟଦପ୍ତର ସବୁ ସେମାନଙ୍କ ଅକ୍ରିଆରକୁ ନେଇଯିବେ ତା'ର ଏକ ଗୁପ୍ତ ଚିଠା ଆମର ହସ୍ତଗତ ହେଲା । ସେମାନେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ବିମାନ ବନ୍ଦରରେ “ନାଲକୋ ବିକ୍ରୀ ପାଇଁ ନାହିଁ” - “ଓଡ଼ିଶା ବିକ୍ରୀ ପାଇଁ ନାହିଁ” - “ଭାରତ ବିକ୍ରୀ ପାଇଁ ନାହିଁ” ଲେଖାଥିବା ବଡ଼ ବଡ଼ ବ୍ୟାନର ଧରି ଏପରି ବିକ୍ଷୋଭ ହେଲା ଯେ ସେମାନେ ବିମାନବନ୍ଦରରୁ ହିଁ ଫେରିଲେ । ଏ ସବୁ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ଚାପ ପ୍ରୟୋଗ ଲାଗି ଅବଶ୍ୟ ନାନାଦି କଲ-କୌଶଳ ଆମକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ପଡୁଥାଏ ।

ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ‘ନାଲକୋ’ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଉପରେ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ର ପ୍ରଭାବ ବୃଦ୍ଧି ଦେଖି ଅନ୍ୟ କେତେକ ଚେତୁ ଯୁନିୟନ ଆମ ଗୋଡ଼ ଟାଣିବାକୁ ଲାଗିଲେ । କେତେକ ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତି ଏ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ବିପଥଗାମୀ କରିବା ଓ ଏହାକୁ ବନ୍ଦରଖିବା ଲାଗି ଉଦ୍ୟମ କଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ କହିଲେ ଯେ ଘରୋଇକରଣ ନହୋଇ ନାଲକୋରୁ ପୁଞ୍ଜି ପ୍ରତ୍ୟାହାର ହେବ । ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ହତାଶ ଓ ବିଭେଦଗ୍ରସ୍ତ କରିଦେବାପାଇଁ ନାନାଦି ଉଦ୍ୟମ ହେଲା । ମାତ୍ର ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏପରି ବେଗ ସଞ୍ଚାର କରିଥିଲା ଯେ ସେ ସବୁ କିଛି କାମଦେଲା ନାହିଁ । ଶେଷରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଅଟଳବିହାରୀ ବାଜପେୟୀ ‘ଏମ୍‌ସ୍’ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଭିତ୍ତିପ୍ରସ୍ତର ସ୍ଥାପନ ଲାଗି ଓଡ଼ିଶା ଆସିଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କୁ କହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା “ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ନାଲକୋ ଘରୋଇକରଣ ହେବ ନାହିଁ ।” ନିର୍ବାଚନରେ ଏନ୍.ଡି.ଏ. ପରାସ୍ତ ହେବାରୁ ଭବିଷ୍ୟତର ସୁଯୋଗ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ରହିଲା ନାହିଁ ।

ନାଲକୋ ଶ୍ରମିକମାନେ ତଥା ଓଡ଼ିଶାର ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନରୁ ଯେଉଁ ଶକ୍ତି ସଂଗ୍ରହ କରିଥିଲେ ତାହା ବଳରେ ପରେ କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ନାଲକୋରୁ ପୁଞ୍ଜି ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିବାକୁ ବସିଲାବେଳେ ତାକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେଲେ । ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନ ଯୋଗୁଁ ଅନୁଗୋଳ-ତାଳଚେର ଅଞ୍ଚଳ ଓ କୋରାପୁଟର ଦାମନଯୋଡ଼ିରେ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ. ଏକ ଶକ୍ତି ଭାବେ ଉଭା ହୋଇଛି । ସେ ଅଞ୍ଚଳର ଅନ୍ୟ ଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ଲାଲଝଣ୍ଡା ପ୍ରବେଶ କରିଛି । ଅନୁଗୋଳ ଓ ଦାମନଯୋଡ଼ିରେ ବିଶେଷଭାବେ ଦଳିତ ଓ ଆଦିବାସୀ ଶ୍ରମିକମାନେ ଆମ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଛନ୍ତି । ନାଲକୋ ଘରୋଇକରଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏହି ଐତିହାସିକ ଆନ୍ଦୋଳନର ବିଜୟ ଆମ ରାଜ୍ୟ ତଥା ଦେଶର ଘରୋଇକରଣବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇଛି ।

ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଧର୍ମଘଟ ଓ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ

ନାଲକୋ ଘରୋଇକରଣ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ପରେ ଆସିଲା ଚୈତ୍ର ଯୁନିୟନମାନଙ୍କ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଆନ୍ଦୋଳନ । ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି ଓ ବେକାରୀର ପ୍ରତିକାର ପରି ସାର୍ବଜନୀନ ଦାବି ସହ ଥାଏ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ ସଂସ୍ଥାର ଘରୋଇକରଣ ବନ୍ଦ କରିବା, ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ନ୍ୟୁନତମ ମଜୁରୀ ହାରକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ଓ ସମସ୍ତ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ପାଇଁ ପେନସନ, ଭବିଷ୍ୟନିଧି, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବୀମା ଓ ଗ୍ରାଟୁଇଟି ଆଦି ସାମାଜିକ ନିରାପତ୍ତା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଏବଂ ଚୈତ୍ର ଯୁନିୟନ ଅଧିକାର ସୁରକ୍ଷିତ କରିବା ଇତ୍ୟାଦି ଦାବୀ ସମୂହ । ନାଲକୋ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏହି ସଂଗ୍ରାମପାଇଁ ଏକ ଶକ୍ତିର ଉତ୍ସ ହୋଇଥିଲା । ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନର ଅଳ୍ପ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ହେଲା ଏହି ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଆନ୍ଦୋଳନ । କେତେକ ରାଜ୍ୟରେ ଏ ଧର୍ମଘଟ ‘ବନ୍ଦ’ ଅନୁରୂପ ଚିତ୍ର ଗ୍ରହଣ କଲା । ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥିବାରୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଶାସନରେ ଥିବା ବି.ଜେ.ପି.କୁ ହିଁ ଆଘାତ କଲା । ନିର୍ବାଚନରେ ବି.ଜେ.ପି.ର ପରାଜୟରେ ଏହି ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଆନ୍ଦୋଳନର ଥିଲା ଏକ ବିଶେଷ ଅବଦାନ ।

ଏହି ନିର୍ବାଚନବେଳେ ମୁଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ରହିଗଲି ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ବଣାଇ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ । ମୁଁ ଦେଖିଲି ଯେ, ଆମର ଜିଣିବାର କିଛି ସମ୍ଭାବନା ଅଛି ନୀଳଗିରି ଓ ବଣାଇରେ । ସବୁଆଡ଼େ ଘୂରି ବୁଲିବା ଅପେକ୍ଷା ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ରହି ସେଠାରେ ସକଳ ସମ୍ଭାବନାକୁ କାମରେ ଲଗାଇବା ମୁଁ ଉଚିତ ମଣିଲି । ମୋର ଏ ନିଷ୍ପତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଥିଲା ବୋଲି ଦେଖିଲି । ବଣାଇ, ଲହୁଣିପଡ଼ା ଓ କୋଇଡ଼ାର ୩

ଗୋଟି କେନ୍ଦ୍ରରୁ ମୁଁ ରହିଲି ବଣାଇ ବୁଲିବା ଦାୟିତ୍ବରେ । ତଦାରଖରେ ବେଶି ସମୟ ନଦେଇ ନିଜେ ଗୋଟିଏ ଗାଡ଼ିରେ କେତେକ କର୍ମୀଙ୍କୁ ଧରି ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲିଲି । ଲୋକଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧନା ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଉତ୍ସାହିତ କଲା । ବହୁ ନୂଆ ନୂଆ ଅଭିଜ୍ଞତା ହେଲା । ବଣାଇ ପରି ଏକ ପୂର୍ବତନ ଗଡ଼ଜାତ ନୟାଗଡ଼ରୁ ମୁଁ ଆସିଛି ଏବଂ ମୋ ମାମୁ ବଣାଇରେ ଏସ.ଡି.ଓ. ଥିଲେ, ଏହା ମଧ୍ୟ ମୋର ସହାୟକ ହେଲା । ଅବଶ୍ୟ ସବୁଠାରୁ ବେଶି କାମରେ ଲାଗୁଥିଲା ପୂର୍ବତନ ଏମ୍.ପି. ପଦବୀ ଏବଂ ଆମ ଶ୍ରମିକ ଯୁନିୟନର ସୁନାମ । କଂଗ୍ରେସର ଜଣେ ସ୍ଥାନୀୟ ନେତା ମଧ୍ୟ ମୋ ସହ ଯାଉଥିଲେ ଏବଂ ମୋ ବକ୍ତବ୍ୟକୁ ଅନୁକରଣ କରି କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରାମର କଂଗ୍ରେସ ଲୋକଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହେବା ଥିଲା ଆଉ ଏକ ଅଭିଜ୍ଞତା । ବଣାଇ ରାଜା ବି.ଜେ.ପି. ପାଇଁ ପ୍ରଚାର କରୁଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର କୌଣସି ହାଟ ବା ଗ୍ରାମରେ ମୋ ସହ ମୁହାଁମୁହିଁ ହୋଇଗଲେ ଖସି ଚାଲିଯାଆନ୍ତି । ତାହା ମଧ୍ୟ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ସେ ଯାହାହେଉ ଆମେ ସେଠାରେ ଜିୟଲାଭ କଲୁ ଏବଂ ତାହାଥିଲା ବିଧାନସଭାରେ ଆମ ପାର୍ଟିର ଏକମାତ୍ର ଆସନ ।

ସମ୍ବନ୍ଧ ଓଡ଼ିଶା ଗଠନର ଲଢ଼େଇ

କେନ୍ଦ୍ରରେ ବି.ଜେ.ପି. ନେତୃତ୍ବାଧୀନ ଏନ୍.ଡି.ଏ ସରକାର ଯାଇ କଂଗ୍ରେସ ନେତୃତ୍ବାଧୀନ ମିଳିତ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ମେଣ୍ଟ ବା ‘ଉପା’ ସରକାର ଆସିଲା । ଏ ସରକାରର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା ନଥାଏ । ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କ ସମର୍ଥନ ଉପରେ ଏ ସରକାର ନିର୍ଭର କରୁଥାଏ । ‘ଉପା’ ପ୍ରଣୟନ କରିଥିବା ଏକ ନ୍ୟୁନତମ କର୍ମସୂଚୀକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଉପରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍), ସି.ପି.ଆଇ., ଆର.ଏସ୍.ପି. ଓ ଫରଘାଡ଼ ବୁଲି ସେ ସରକାରକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଥିଲେ । ସୋନିଆ ଗାନ୍ଧୀ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେବାକୁ ରାଜି ନ ହେବାରୁ ମନମୋହନ ସିଂହ ହୋଇଥାଆନ୍ତି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ । ଓଡ଼ିଶାରେ ବି.ଜେ.ଡି.-ବି.ଜେ.ପି. ମେଣ୍ଟ ପୁଣି କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଥାଏ ।

ସେତେବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରର ଆର୍ଥିକ ସଂକଟ ଦେଖା ଦେଇଥାଏ । ୧୯୯୯ ଓ ୨୦୦୧ର ଦୁଇଟି ବୁଝାମଣା ପତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ସ୍ବାକ୍ଷର କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ରାଜ୍ୟର ରଣଭାର ବଢ଼ି ଚାଲିଥାଏ ଏବଂ ନିଅଣ୍ଟ ଭରଣା କରିବା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସକାରର ଦ୍ବାରସ୍ଥ ହେବାକୁ ପଡ଼ୁଥାଏ । ତା’ ସହିତ ଥାଏ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ, ବେକାରୀ ଓ ଅନଗ୍ରସରତା ଯୋଗୁଁ ଲୋକଙ୍କ ଦୁର୍ବିଶା । ଏହି ସମୟରେ ମରୁଡ଼ି ଯୋଗୁଁ ନବରଙ୍ଗପୁର

ଜିଲ୍ଲାର ଝରିଗାଁ ବ୍ଲକରେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ-ଅନୁରୂପ ଅବସ୍ଥା ଦେଖା ଦେଲା । ବି.ଜେ.ଡ଼ିର କେତେକ ଏମ୍.ପି. ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମନମୋହନ ସିଂହଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶା ନିମନ୍ତେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗ୍ରାଣ୍ଟ ଦେବାକୁ କହିବାରୁ, “କିଛି ଚିଲିଫ୍ ସିନା ଦେଇ ହେବ, ହଠାତ୍ ଗଛରୁ ତୋଳି ଆଣିଲା ପରି ଗୋଟାଏ ଟଙ୍କା ଥଳି ଟେକିଦେବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ” ବୋଲି କହିଲେ । ତାକୁ ନେଇ ରାଜ୍ୟରେ ବହୁ ବାଦାନୁବାଦ ହେଲା । ବିଧାନସଭାରେ କଂଗ୍ରେସ ଓ ବି.ଜେ.ଡ଼ି. ମଧ୍ୟରେ ବାଦିପାଲା ଲାଗିଲା ସିନା, କାହିଁକି ରାଜ୍ୟର ଏ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଓ କ’ଣ ପ୍ରତିକାର ଲୋଡ଼ା ତା’ର କୌଣସି ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଲା ନାହିଁ । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରି ଏ ନିଅଣ୍ଟିଆ ଅବସ୍ଥାର କାରଣ ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆଣିବା ଏବଂ ତା’ର ପ୍ରତିକାର ଲୋଡ଼ିବାକୁ ଆମେ ମନସ୍ଥ କଲୁ । କିଛି ଲୋକ ମଧ୍ୟ ଭାବୁଥାଆନ୍ତି ଯେ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ସି.ପି.ଆଇ(ଏମ୍)ର ସମର୍ଥନ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବାରୁ ଏ ପାର୍ଟି ଚାପ ଟୁଣ୍ଡି କଲେ ହୁଏତ କିଛି ଫଳ ହେବ । ଏ ସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆମ ପାର୍ଟିର ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀରେ ଆମେ ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲୁ ।

ତଦନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟରେ ସଭାସମିତି ମାଧ୍ୟମରେ ଜନମତ ଜାଗ୍ରତ କରି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ପାଖକୁ ଏକ ଗଣତେପୁଟେସନ୍ ନେଇ ଦିଲ୍ଲୀ ଯିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା । ଏଥିପାଇଁ ସ୍ଥାନକଲିପି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଓ ଏ ସଂପର୍କରେ ଏକ ପୁଷ୍ଟିକା ଲେଖିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ମୋ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ମୋର ସେ ଲେଖା ସବୁ ସେତେବେଳେ ଆଦୃତ ହୋଇଥିଲା । ଯେଉଁ ଦାବି ଗୁଡ଼ିକ ଆମେ ତୋଳି ଧରିଥିଲୁ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ଥିଲା:-

- * ଓଡ଼ିଶାରେ ନିମ୍ନସ୍ତରର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ, ଧାରାବାହିକ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ଜନସଂଖ୍ୟାର ୩୯ ଭାଗ ଦଳିତ ଓ ଆଦିବାସୀ ହୋଇଥିବାରୁ ଯୋଜନା ସହାୟତା ସଂପର୍କରେ ଗାଡ଼ଗିଲ ଫର୍ମୁଲାକୁ ବଦଳାଇ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସହାୟତାର ୩୦ ଭାଗ ରଣ ଓ ୭୦ ଭାଗ ଗ୍ରାଣ୍ଟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
- * ରାଜ୍ୟର ସାଂଘାତିକ ଆର୍ଥିକ ପରିସ୍ଥିତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ୨୦୦୪ ମାର୍ଚ୍ଚ ୩୧ ସୁଦ୍ଧା ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ଉପରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ସମସ୍ତ ରଣ ଛାଡ଼ କରିବାକୁ ହେବ ।
- * ନାବାଡ଼ି, ଏଲ୍.ଆଇ.ସି., ଜି.ଆଇ.ସି. ଓ ହୁଡ୍‌କୋ ପ୍ରଭୃତିରୁ ଆସିଥିବା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଗତ ରଣର ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହି ସବୁ ରଣ ଉପରେ

- ରହିଥିବା ସୁଧକୁ ଛାଡ଼ କରିବା ସହିତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଏପରି ରଣ ସବୁକୁ ୨୦ ବର୍ଷରେ ୨୦ କିସ୍ତିରେ ସୁଫିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ହେବ ।
- * ଖଣି ମୁହଁରେ ଦାମର ଶତକଡ଼ା ୨୦ ଭାଗ କୋଇଲା ରୟାଲଟି ରାଜ୍ୟପାଇଁ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଲୁହା, କ୍ରୋମ, ବକ୍ସାଇଟ, ଆଲୁମିନା ଆଦିର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବଜାରଦର ବୃଦ୍ଧି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରୟାଲଟିକୁ ପିଛିଲା ତାରିଖରୁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ । ରୟାଲଟି ଧାର୍ଯ୍ୟରେ ବିଳମ୍ବ ଯୋଗୁଁ ରାଜ୍ୟର କ୍ଷତିକୁ ଭରଣା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
 - * ଯୋଜନା ପ୍ରଣୟନକୁ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ କରି ପଞ୍ଚାୟତସ୍ତରରୁ ଲୋକଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ନେବା ସହିତ ତାହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କଲାବେଳେ ଲୋକଙ୍କୁ ଜଡ଼ିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
 - * ଦୁର୍ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସହଯୋଗ ନେଇ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଅଭିଯାନ ଚଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । କଳା ଟଙ୍କା ଉଦ୍ଧାର କରି ତାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବଣ୍ଟନ କରିବାକୁ ହେବ ।
 - * ଓଡ଼ିଶାର ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ କଞ୍ଚାମାଲ ଆକାରରେ ଚାଲାଣ ନକରି ରାଜ୍ୟରେ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ମାଧ୍ୟମରେ ସେଥିରେ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ । ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ ଶିଳ୍ପର ଘରୋଇକରଣ ହେବନାହିଁ ।
 - * ଗ୍ରାମ୍ୟ ଶିଳ୍ପ, କୃଷିଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ, କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶ୍ରମ-ଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରି ଓ ରୁଗଣ ଶିଳ୍ପର ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରି ନିଯୁକ୍ତିର କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିବାକୁ ହେବ । ଖାଦ୍ୟ ବିନିମୟରେ କାମ ଚଳାଇ ବର୍ଷକେ ୧୦୦ ଦିନର କାମ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସରକାରୀ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧ ସରକାରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚାକିରି କାଟିବା ବନ୍ଦ କରିବା ସହିତ ଖାଲିଥିବା ପଦବୀଗୁଡ଼ିକ ପୂରଣ କରିବାକୁ ହେବ ।
 - * ରାଜ୍ୟରେ ରେଳପଥ, ସଡ଼କପଥ ଓ ଜଳପଥର ପ୍ରସାର କରିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ବନ୍ଦର ଗୁଡ଼ିକର ଉନ୍ନତି କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
 - * ବିଦ୍ୟୁତ ଘରୋଇକରଣ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ଶ୍ରମିକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସହଯୋଗରେ ଏ ସଂସ୍ଥାର ପରିଚାଳନା କରିବା ସହିତ ସମସ୍ତ ଦଳିତ ଓ ଆଦିବାସୀ ବସ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ହେବ ।

- * କୃଷି ଶ୍ରମିକ ଓ ଅସଂଗଠିତ କ୍ଷେତ୍ରର ଶ୍ରମଜୀବୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଇନ କରି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନା ଓ ପେନସନ ଆଦି ସାମାଜିକ ନିରାପଣା ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
- * ଜଳର ବ୍ୟବସାୟୀକରଣ ବନ୍ଦ ସହିତ ଜଳସେଚନ ଓ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ୧୦ ବର୍ଷରେ ସାରିବାକୁ ହେବ ।
- * ସମସ୍ତ ଦଳିତ, ଆଦିବାସୀ ଓ ବି.ପି.ଏଲ୍ କାର୍ଡଧାରୀଙ୍କୁ ୧୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଇନ୍ଦିରା ଆବାସ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ଏବେ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ୫ ଲକ୍ଷ ଇନ୍ଦିରା ଆବାସ ମଞ୍ଜୁର ହେଉ ।
- * ଫସଲ ବାମା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ସହିତ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ବିଦ୍ୟୁତ ଓ ଡିଜେଲ ରେଟ୍ କମାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
- * ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଓ ବିଧବା ଭରାର ପରିମାଣ ବଢ଼ାଇ ତାହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯିବ ।
- * ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସାକ୍ଷରତା ଓ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ହେବ । ପ୍ରତି ପଞ୍ଚାୟତରେ ଚିକିତ୍ସାକେନ୍ଦ୍ର ହେବ ।
- * ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ, ଶିଶୁ ମୃତ୍ୟୁ, ଶିଶୁ ପୃଷ୍ଠିହୀନତା ପୋଛିଦେବାପାଇଁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନେବାକୁ ହେବ ।
- * ବ୍ୟାଙ୍କମାନେ ଯେପରି ଓଡ଼ିଶାରେ ଦ୍ୱିଗୁଣିତଭାବେ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ ତୁରନ୍ତ କରନ୍ତି ଏବଂ ଆହୁନିଯୁକ୍ତି ଯୋଜନାକୁ ବ୍ୟାଙ୍କମାନେ ରଣ ଦିଅନ୍ତି ତାହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଆମର ସହପ୍ରାଧିକ କର୍ମୀଙ୍କୁ ଧରି ଦିଲ୍ଲୀରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଏକ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ସହରର କେତେକ ଅଞ୍ଚଳ ପରିକ୍ରମା କଲାପରେ ଏକ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳ ଯାଇ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା କଲୁ । ଆମ ସହ ଥିଲେ ସାଥୀ ସୀତାରାମ ଯେରୁରୀ ଓ ବାସୁଦେବ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ । ଆମ ସ୍ମାରକ ପତ୍ରରେ ପ୍ରଚ୍ଳିତ ନୀତି ଓ କାର୍ଯ୍ୟଧାରାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ବେଶି ଭାଗ ଥିବାରୁ ସେ ସବୁ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରୀକ୍ଷା କରାଯିବ ଏବଂ ମରୁଡ଼ି ରିଲିଫ, ଇନ୍ଦିରା ଆବାସ ଓ ନଳକୂପ ବିଷୟରେ ତୁରନ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ । ଓଡ଼ିଶା ଫେରି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ମାରକଲିପି ଦେଲୁ । ମାତ୍ର ଏ ଦିଗରେ ସେ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କଲେ ନାହିଁ । ଆମର ଏ

ଆନ୍ଦୋଳନ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାମରେ ଲାଗିଯାଇ ଏହାକୁ ସେହିଠାରେ ହିଁ ଛାଡ଼ି ଦେଲୁ । ଆମ କାର୍ଯ୍ୟଧାରାର ଏ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଆମେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଦ୍ଧା ଅତିକ୍ରମ କରିପାରିନାହୁଁ । ଦୈନନ୍ଦିନ ଧରାବନ୍ଧା ରୁଟିନ୍ କାମ ଆମକୁ ମାଡ଼ି ବସେ । ଫଳରେ କେତେକ ଆନ୍ଦୋଳନର ମୁଣ୍ଡି ମାରି ପାରୁନା । ଏପରିକି ଅର୍ଜିତ ଲାଭଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟାଇ ପାରୁନା । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନ ଜୀବିକାର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ସହ ନୀତିଗତ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଜଡ଼ିତ କରି ବିଭିନ୍ନ ରୂପର ଆନ୍ଦୋଳନ ଗଢ଼ି ତୋଳିବା କାମରେ ଆମେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଦ୍ଧା ପାରଙ୍ଗମ ହୋଇନାହୁଁ । ନାନାଦି କାରଣରୁ ସେ ବିଷୟରେ ସମ୍ମିଳିତ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତିର ମଧ୍ୟ ଅଭାବ ରହିଛି । ଏ ଦୁର୍ବଳତା କେତେ ଶୀଘ୍ର ଅତିକ୍ରମ କରିପାରୁଛୁ ତା' ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ବହୁତ କିଛି ।

ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ) ରାଜ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ନିର୍ମାଣ

୧୯୭୭ରେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ) ରାଜ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ କଟକରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରାତ ହେଲାବେଳୁ ପାର୍ଟିର ଏକ ନିଜସ୍ୱ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଚିନ୍ତା ମୋତେ ଘାରିଲା । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ପାର୍ଲୀମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟ ଥିାଏ ଓ ମୋ ଭାଇ ସମରେନ୍ଦ୍ର ଥିାଏ ଟାଉନ ପ୍ଲାନିଂରେ । ବହୁ ଉଦ୍ୟମ ଫଳରେ ସହରର ପ୍ରସ୍ତାବିତ ହ୍ରଦ ତଟର ବାୟାବାବା ମଠ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପ୍ଲଟ ଏଥିପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହେଲା । ମାତ୍ର ପାର୍ଟିରେ ଆଉକେହି ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହକରି ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ନହେବାରୁ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ଗୃହନିର୍ମାଣ ନହୋଇପାରି ସେ ମୂଲ୍ୟବାନ ପ୍ଲଟ ଖଣ୍ଡକ ହାତଛତା ହେଲା । ୮୦ ଦଶକରେ ଉଦ୍ୟମକରି ଝାରପଡ଼ା ଜେଲ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପ୍ଲଟ ମଞ୍ଜୁରୀ କରାଇଥିଲି । ମାତ୍ର ସେ ସ୍ଥାନ ପାଇଁ ପାର୍ଟିର କେହି ଆଗ୍ରହୀ ନହେବାରୁ ଜୟଦେବ ବିହାର ପାଖରେ ଏକ ପ୍ଲଟ ନେଲୁ । ରବିରାୟ ଯେପରି ଲୋହିଆ ଏକାଡେମୀ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଟଙ୍କା ସଲାମାରେ ଖଣ୍ଡେ ପ୍ଲଟ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ନେଲେ ଆମକୁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଦେବାକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ ରାଜିଥିଲେ । ମାତ୍ର ସେତେବେଳକୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସିଥିବା ଆମ ପାର୍ଟିର ପ୍ରବୀଣ ନେତା ସାଥୀ ବି.ଟି. ରଣଦିବେ ଆମକୁ ବାରଣ କରି ସରକାରୀ ଦରରେ ତାହା ନେବାକୁ କହିଲେ । ତଦନୁଯାୟୀ ୩୨ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେଇ ଏ ପ୍ଲଟ ଖଣ୍ଡକ ନେଲୁ ।

ବହୁ ଉଦ୍ୟମ କରି ଦୁଇ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ରଖିବା ସହ ଗୃହନିର୍ମାଣ ନକ୍ସା କରି ବି.ଡି.ଏ.ରୁ ମଞ୍ଜୁର କରାଇବା ସତ୍ତ୍ୱେ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ

କରିପାରିଲୁ ନାହିଁ । ୨୦୦୧ ବେଳକୁ ସେ ପୂର୍ବ ଆମଠାରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ଆଉ କାହାକୁ ଦେବା ମତଲବରେ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ଗୃହନିର୍ମାଣ କରି ନଥିବାରୁ ପୂର୍ବ ମଞ୍ଚର ବାଟିଲ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ସରକାର ନୋଟିସ୍ ଦେଲେ । ସେ ପୂର୍ବଟା ନିଜା ଥିବାରୁ ତାହା ବାଲିରେ ପୋତି ଉଚ୍ଚା କରିବାକୁ ମୁଁ କରିଥିବା ଯୋଜନାକୁ ବିଦାୟ ଦେଇ ନିର୍ମାଣ କାମ ଆରମ୍ଭ କଲୁ । ତରତର ହୋଇ ଆଉଟ ହାଉସ ଓ ପାଚେରୀ ନିର୍ମାଣ ଆରମ୍ଭ କରିବା ମାତ୍ରେ ବି.ଡି.ଏ.ରୁ ନୋଟିସ୍ ଆସିଲା ଯେ, ନିର୍ମାଣ ନକ୍ସା ମଞ୍ଜୁରୀ ୩ ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିବାରୁ ଆମେ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ବେଆଇନ । ସେତେବେଳକୁ ମୋ ଭାଇ ଆଉ ନଗର ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ ଚାକିରୀରେ ନାହିଁ, ପକ୍ଷାଘାତେ ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ । ଝାଳନାଳ ହୋଇ ନାନାଦି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଅତିକ୍ରମ କରି ପୁନଃମଞ୍ଜୁରୀମାନ ଆଣି ସ୍ୱଳ୍ପ ଅର୍ଥରେ ନିର୍ମାଣ କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଅନ୍ୟଥା ସହରର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସ୍ଥଳରେ ଥିବା ସେ ପୂର୍ବ ଖଣ୍ଡକ ବି ଯାଇଥାଆନ୍ତା । ତଳ ମହଲା ତୋଳାଯିବା ପରେ ଦୈନିକ ‘ସମାଜ’ର ତତ୍କାଳୀନ ସଂପାଦକ ଶ୍ରୀମତୀ ମନୋରମା ମହାପାତ୍ର, ପାର୍ଟିର ପଲିଟବ୍ୟୁରୋ ସଦସ୍ୟ ସାଥୀ ଅନିଲ୍ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ସାଥୀ ବିମାନ ବସୁ ଏବଂ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ତତ୍କାଳୀନ ମେୟର ଶ୍ରୀ ମିହିର ମହାନ୍ତିଙ୍କୁ ଆଣି ବହୁ ଉତ୍ସାହ ଉନ୍ମାଦନା ମଧ୍ୟରେ ଉଦ୍‌ଘାଟନ ସମାରୋହ କରିବା ପରେ ନିର୍ମାଣ କାମରୁ ମୁଁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଗଲି । ଅନ୍ୟ ସାଥୀମାନେ ତାହା ବୁଝିଲେ । ଏକ ମହଲାରୁ ତାହା ଚାରି ମହଲା ହେଲାଣି ।

ପୋଷ୍ଟୋ-ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ

ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆରମ୍ଭ ବେଳକୁ ବିଶ୍ୱବଜାରରେ ଲୌହ ଓ ଇସ୍ପାତର ଚାହିଦା ଅତ୍ୟୁତପୂର୍ବ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା । ରାଉରକେଲା ପରେ ୨ୟ ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପ୍ରଶ୍ନ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏକ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଶ୍ନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳକୁ ନୀଳାଚଳ ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ଓ ମେଷ୍ଟୋ ଆଦି ଯାଜପୁରରୋଡ଼ରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇ ସାରିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କୁ ସବୁ ପକ୍ଷକୁ ପକାଇ ଦେଇ ଆଉ ବଡ଼ ବଡ଼ ଦେଶୀ ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀମାନେ ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଧାଇଁଲେ । ସେଇ ଦୌଡ଼ରେ ଆସିଲେ ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆର ବହୁଜାତୀୟ ସଂସ୍ଥା ପୋଷ୍ଟୋ କମ୍ପାନୀ ଏବଂ ଚୀନ, ଭୂଷଣ ଓ ଜିନ୍‌ଲ ଆଦି ଭାରତୀୟ କମ୍ପାନୀମାନେ । ସେତେବେଳକୁ ଛତୁ ପୁଟିଲା ପରି ବହୁ ସ୍ୱର୍ଜି ଆଇରନ କାରଖାନା ରାଜ୍ୟର ଖାଦାନ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ସାରିଥାଏ । ଓଡ଼ିଶାରୁ ଲୁହାପଥର ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଲୌହ-ତୃଷ୍ଣ (ଫାଇନ୍) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ବିଦେଶକୁ ଚାଲାଣ ହେଉଥାଏ । ସରକାରୀ ତଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ୨୦୦୦ ମସିହାରେ ୯.୯୬ ଲକ୍ଷ ଟନ ଲୁହାପଥର ଓ ୬.୬୮ ଲକ୍ଷ ଟନ୍ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ବିଦେଶକୁ ରପ୍ତାନୀ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ୨୦୦୪ ବେଳକୁ ତାହା ଯଥାକ୍ରମେ ୬୧.୯୩ ଲକ୍ଷ ଟନ୍ ଓ ୧୧.୬୮ ଲକ୍ଷ ଟନ୍‌କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥାଏ । ତା' ଛଡ଼ା ଥାଏ ଏ ସବୁ ହିସାବ ବାହାରେ ବିଦେଶକୁ ଚାଲାଣ । ଏ ସବୁର ଅର୍ଥ ହେଲା, ୧୯୯୭ରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଖଣିବିଭାଗ ରାଜ୍ୟର ଖଣିଜ ସଂପଦ ଶେଷ ହୋଇ ଯିବାର ଯେଉଁ ମିଆଦ ସ୍ଥିର କରିଥିଲା ତା'ର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ଏ ଭଣ୍ଡାର ଖାଲି ହୋଇଯିବ ।

ଯୋଷ୍ଠା ସହ ସ୍ଵାକ୍ଷରିତ ବୁଝାମଣାପତ୍ର ଅନୁସାରେ ତା'ର ପାରାଦ୍ଵୀପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବାକୁ ଥିବା କାରଖାନା ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷକେ ୬୦୦ ନିୟୁତ ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ସହ ତା'ର ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆର ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ପାଇଁ ୪୦୦ ନିୟୁତ ଟନ୍ ଓ ବ୍ରାଜିଲକୁ ବଦଳ ଆକାରରେ ୨୦୦ ନିୟୁତ ଟନ୍ ହୋଇ ସର୍ବମୋଟ ୧୨୦୦ ନିୟୁତ ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ତାକୁ ବର୍ଷକେ ଦେବାକୁ ହେବ । ଯୋଷ୍ଠା ସହ ବୁଝାମଣାପତ୍ର ସ୍ଵାକ୍ଷର ପୂର୍ବରୁ ସରକାର ଯେଉଁ ୩୬ଟି ଦେଶୀୟ କମ୍ପାନୀଙ୍କ ସହ ବୁଝାମଣାପତ୍ର ସ୍ଵାକ୍ଷର କରିଥାଆନ୍ତି ତଦନୁଯାୟୀ ୯୦୦ ନିୟୁତ ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ନିଅଣ୍ଟ ହେଉଥାଏ । ଯୋଷ୍ଠାକୁ ଦେବା ଅର୍ଥ ଏଇ ଛୋଟ ଓ ମଧ୍ୟମ ଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକୁ ସରକାର ବଞ୍ଚିତ କରିବେ । ଅଥଚ ଏଗୁଡ଼ିକରେ ନିୟୁକ୍ତ ହେବେ ବେଶି ଲୋକ । ଯୋଷ୍ଠାର ଅତ୍ୟାଧୁନିକ କାରଖାନାରେ ନିୟୁକ୍ତ ହେବେ ମାତ୍ର ୫ ହଜାର ଶ୍ରମିକ । ଏଇ ହାରରେ ଲୁହାପଥର ଗଲେ ୩୦ ବର୍ଷରେ ରାଜ୍ୟର ଭଣ୍ଡାର ଖାଲି ହୋଇଯିବ ବୋଲି ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ଦର୍ଶାଇଥାଆନ୍ତି । ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ପ୍ରଭାତ ପଟ୍ଟନାୟକ ଦର୍ଶାଇଲେ ଯେ, ପେଟ୍ରୋଲିୟମ ସାମଗ୍ରୀରେ ବିରଣାଳୀ ବର୍ମାଦେଶ ସବୁଆଡ଼େ ବର୍ମାସେଲ୍ ନାମରେ ପେଟ୍ରୋଲ ବିକି ନିଜ ଦେଶର ତୈଳ ଭଣ୍ଡାର ଯେପରି ଖାଲି କରି ଦେଇଛି ଓଡ଼ିଶା ଲୁହାପଥର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହିପରି ହୋଇଯିବାର ବିପଦ ଦେଖାଦେଇଛି । ତା' ଛଡ଼ା ଯୋଷ୍ଠା ନିଜର ବନ୍ଦର କରି ମାଲ ଚାଲାଣ କଲେ ବିପଦ ଆହୁରି ବେଶି । ଅଥଚ ପାରାଦ୍ଵୀପ ପାଖରେ ଆଉ ଏକ ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ତାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥାଏ । ସ୍ଵାଭାବିକତାବେ ଏହା ପାରାଦ୍ଵୀପ ବନ୍ଦରର କ୍ଷତି ସାଧନ କରିବା ବିପଦ ଥାଏ । ଗନ୍ଧର୍ବାନ ପର୍ବତରୁ ଯୋଷ୍ଠା ଯେ ଭଳି ଭାବେ ଲୁହାପଥର ଖନନ କରିବାକୁ ଯୋଜନା କରିଥାଏ ତା' ଫଳରେ ଖଣିଆର ଜଳପ୍ରପାତର ଜଳଧାରା ବନ୍ଦ ହୋଇ ବିସ୍ତୃତ ଅଞ୍ଚଳର ଜମିରେ ଜଳ ମାଡ଼ିବା ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବାର ବିପଦ ଦେଖା ଦେଇଥାଏ । ସର୍ବୋପରି ପାରାଦ୍ଵୀପର ଢେଙ୍କିଆ, ନୂଆଗାଁ ଓ ଗଡ଼କୁଜଙ୍ଗ

ହୋଇ ୩ ଗୋଟି ପଞ୍ଚାୟତନର ୨୫ ହଜାରରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଲୋକଙ୍କୁ ବାସ ସ୍ଥାନ ଓ ଜୀବିକାର ସୁରକ୍ଷା ନଦେଇ ବିସ୍ଥାପିତ କରାଯାଉଥାଏ । ଏ ସବୁ ବ୍ୟତୀତ ପୋଷ୍ଟୋ ସହ ସେ ବୁଝାମଣାପତ୍ରରେ ରାଜ୍ୟର ସ୍ୱାର୍ଥହୀନୀ କଳାପରି ଆଉ ବହୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାଏ ।

ଏ ସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆମେ ବାମପନ୍ଥୀମାନେ ଅନ୍ୟ କେତେକଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଏକ ବ୍ୟାପକ ମଞ୍ଚରୁ ଏ ରାଜିନାମା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ କଲୁ । ଏ ସଂପର୍କରେ ପ୍ରଥମେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କନ୍ଦେନସନରେ ସି.ପି.ଆଇ.ର ତତ୍କାଳୀନ ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ସାଥୀ ଏ.ବି. ବର୍ଦ୍ଧନ, ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ତତ୍କାଳୀନ ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ସାଥୀ ପ୍ରକାଶ କାରାତ ଓ ଅଧ୍ୟାପକ ପ୍ରଭାତ ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ରମୁଖ ଆସି ଯୋଗଦେଲେ । ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ କନ୍ଦେନସେନ୍ ସହ କୁଜଙ୍ଗ ଓ ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନର ଖଣ୍ଡାଧାର ଜଳପ୍ରପାତ ପାଖରେ ସମାବେଶମାନ କରିବାପରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମନମୋହନ ସିଂହ ଓ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଭେଟି ସ୍ମାରକପତ୍ର ଦେଲୁ । ଏ ସଂପର୍କରେ ଆମର ବିରୋଧାତା ଲାଗିରହିବା ସହ ସବୁଠାରୁ ତୀବ୍ର ହେଲା ସି.ପି.ଆଇ. ନେତା ଅଭୟ ସାହୁଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ପରିଚାଳିତ କୁଜଙ୍ଗର ସେଇ ୩ ପଞ୍ଚାୟତ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତିରୋଧ । ହାଇକୋର୍ଟଠାରୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପରିବେଶ ବିଭାଗର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଶେଷରେ ଏ ପ୍ରକଳ୍ପ ସ୍ତଗିତ ରହିଛି । ପୋଷ୍ଟୋ ସହିତ ହୋଇଥିବା ରାଜିନାମା ସଂଶ୍ଳେଷିତ ହୋଇ ସେ ଇସ୍ତାତ କାରଖାନା ପାରାଦ୍ୱୀପ ନିକଟରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ହେଲେ ଆମର ଆପଣ ନାହିଁ ।

ଏପରି ମେଗା ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବେଳେ ଆମ ଲୁହାପଥର ଭଣ୍ଡାର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଭାବେ ସେ ସବୁ ହେବା ପ୍ରୟୋଜନ । ବିଦେଶୀ ବହୁଜାତିକ ପୁଞ୍ଜି ଯଦି ଆମର ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରେ ଏବଂ ଆଧୁନିକ କାରିଗରୀ ଜ୍ଞାନ ଦେବା ସହିତ କର୍ମନିଯୁକ୍ତିର ପ୍ରସାର କରେ ତାହାଲେ ଆମର ଆପଣ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ବହୁ ଲୋକଙ୍କୁ ବିସ୍ଥାପିତ କରି ଓ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଜୀବିକାକୁ ବିପନ୍ନ କରି ଏପରି ପ୍ରକଳ୍ପମାନ ହେଲେ ଲୋକେ ନିଷ୍ଠୁର ବିରୋଧ କରିବେ ।

କଳିଙ୍ଗନଗର ଆଦିବାସୀ ହତ୍ୟା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଧାନସଭା ଅବରୋଧ

ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲାର ସୁକିନ୍ଦା ତହସିଲ ଅନ୍ତର୍ଗତ ୮୩ଟି ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମର ୧୨ ହଜାର ୯୯୯ ଏକର ଜମିକୁ ନେଇ ଗଠିତ ହୋଇଛି କଳିଙ୍ଗନଗର । ଲୁହାପଥର ମାଙ୍ଗାନିଜ, କୋଇଲା ଓ କ୍ରୋମାଉଟ ଆଦି କଞ୍ଚାମାଲ ନିକଟରେ ଥିବା ସହ ରେଳ

ସଂଘର୍ଷ ଓ ସଂକଳ୍ପର ପଥରେ

ଶିକ୍ଷକ ମହାସଂଘର ଏକ
ସମ୍ମିଳନୀରେ ଭାଷଣରତ
ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ

ପ୍ରଖ୍ୟାତ ସି.ପି.ଆଇ(ଏମ୍) ନେତା ମାର୍ଟିବାଦୀ ଚନ୍ଦ୍ରବିହାରୀ ବି. ଟି. ରଣଦିବେ ଓ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ
ତଥା ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ମହିଳା ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତ୍ରୀ ବିମଳ ରଣଦିବେଙ୍କ ସହ ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ

ସଂଘର୍ଷ ଓ ସଂକଳନ ପଥରେ

ଚଣ୍ଡିଗଡ଼ରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ସି.ପି.ଆଇ (ଏମ)ର ପଞ୍ଚଦଶ କଂଗ୍ରେସରେ ଓଡ଼ିଶାରୁ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବେ ଲକ୍ଷ୍ମେଶ୍ୱର ନାୟକ, ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ପତି, ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଜଗନ୍ନାଥ ମିଶ୍ର, ଈଶ୍ୱର ଦାସ, ସତ୍ୟନାଥ ଦାସ, ଅଳକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ହରିହର ଦାସ

ମସ୍କୋ ଲାଲ ଚୌକରେ ଲେନିନଙ୍କ ସମାଧି ପୀଠ ସାମନାରେ ବିମାନ ବସୁ ଓ ଦୋଭାସ୍ତଙ୍କ ସହ ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ

ସଂଘର୍ଷ ଓ ସଂକଳ୍ପ ପଥରେ

୧୯୫୨ରେ ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଅଖିଳ ଭାରତ ଛାତ୍ର ସଂଘର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ
କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କମିଟିକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେବା ପରେ ପତାକାର ବାମକୁ ୨ୟ
ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନିର୍ବାଚନ ସଭାରେ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନିର୍ବାଚନ ସଭାରେ ଜ୍ୟୋତିବସୁ

ସି.ପି.ଆଇ., ସି.ପି.ଆଇ(ଏମ୍)ର ଏକ ମିଳିତ ସମାବେଶରେ ଭାଷଣରତ
ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପଛରେ ବସିଛନ୍ତି ଲୋକନାଥ ଚୌଧୁରୀ, ହରିକିଶନସିଂ
ସୁରଜିତ, ଗୁରୁଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଗୋକୁଳ ମୋହନ ରାୟଚୁଡ଼ାମଣି

ସଂଘର୍ଷ ଓ ସଂଜ୍ଞର ପଥରେ

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ଗଠନର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ଅନଗ୍ରସରତାର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଦିଲ୍ଲୀରେ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟକୁ ଯାଉଥିବା ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟ ନିକୋପୁଲ ବସୁ, ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ନେତା ପ୍ରକାଶ କରାତ, ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅଧ୍ୟାପକ କ୍ଷେତ୍ରମୋହନ ଶତପଥୀ, ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ପତି ଓ ଶିଶିର ହୁଡା

ଓଡ଼ିଶାର ତାଙ୍କ ତାର ବିଭାଗର ଏକ ପରାମର୍ଶଦାତା ସଭାରେ ରାହାସ ବିହାରୀ ବାରିକ, ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଲୋକନାଥ ଚୌଧୁରୀ, ମାରା ଦାସ, ଶ୍ରୀବଲ୍ଲଭ ପାଣିଗ୍ରାହୀ

ସଂଗ୍ରହ ଓ ସଂକଳନ ପଥରେ

ପିତା କୃପାସିନ୍ଧୁ ପଟ୍ଟନାୟକ

ମାତା ଲାବଣ୍ୟବତୀ ଦେବୀ

ପରିବାର ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ସହ ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ

ସଂଘର୍ଷ ଓ ସଂକଳର ପଥରେ

ବୁଲଗେରିଆରେ ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ବିମାନ ବସୁଙ୍କ ସହ ମଧ୍ୟପ୍ରାଚ୍ୟର ଦୁଇ
କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତା

ବୁଲଗେରିଆ ପାର୍ଟି ନେତାଙ୍କ ସହ ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ବିମାନ ବସୁ

ସଂଘର୍ଷ ଓ ସଂକଳନ ପଥରେ

ଲକ୍ଷ୍ମୀନର ଟେମ୍ପୁ ନଦୀ କୂଳରେ ଭାରତର ସଂସଦୀୟ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳରେ
ତାହାଣରୁ ପ୍ରଥମ ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଦିଲ୍ଲୀ ନର୍ଥ ଆଡ଼େଲ୍ମ୍ୟ କ୍ୱାର୍ଟରରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପାଖରେ ସହଧର୍ମିଣୀ
ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରତିଭା ପଟ୍ଟନାୟକ

ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ସତ୍ତ୍ୱ ପଥର ସୁବିଧା ଏଠାରେ ରହିଛି । ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ପାରାଦ୍ୱାପ ବନ୍ଦର ମଧ୍ୟ ଦୂରରେ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ବିଶ୍ୱବଜାରରେ ଇସ୍ତାତର ଚାହିଦା ବଢ଼ିବାପରେ ଇସ୍ତାତ କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ବଡ଼ ବଡ଼ କମ୍ପାନୀମାନେ ଧାଇଁଲେ । ମାତ୍ର ଦୀର୍ଘ ଦିନରୁ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ଆଦିବାସୀମାନେ ବସବାସ କରି ଆସୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଅଜ୍ଞାନର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ନକରି ଟାଟା କମ୍ପାନୀର ଇସ୍ତାତ କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ବଳପୂର୍ବକ ବିସ୍ଥାପନ କରାଗଲା । ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ଆଦିବାସୀମାନେ ତା'ର ବିରୋଧ କଲେ । ବି.ଜେ.ଡ଼ି.-ବି.ଜେ.ପି. ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ମଦତରେ ପୋଲିସ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଗୁଳି ଚଳାଇ ୧୨ ଜଣଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବା ସହ ବହୁ ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ଆହତ କଲା । ଏହାର ପ୍ରତିବାଦରେ ରାଜ୍ୟତମାମ ହୁଲୁସ୍ତୁଲ ହେଲା । କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଥିଲେ ହେଁ ବାମପନ୍ଥୀ ମାନେ ରହିଲେ ଆଗଧାଡ଼ିରେ ।

ରାଉରକେଲା ଠାରୁ କୋରାପୁଟର କାଶୀପୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁଠି ଶିଳ୍ପ କିମ୍ବା କୌଣସି ପ୍ରକଳ୍ପ ହୋଇଛି ସେଠାରେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି ମୁଖ୍ୟତଃ ଆଦିବାସୀମାନେ । ସେମାନଙ୍କ ପୁନର୍ବାସନ ପାଇଁ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଇନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କୁ ନିର୍ମମତାବେ ହତ୍ୟା କରାଯାଇଛି । ସେମାନଙ୍କ ସହ ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଜମି ହରାଇ ନିଃସ୍ୱ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରଶ୍ନକୁ ତୋଳିଧରି ଆମେ ରାଜ୍ୟବ୍ୟାପୀ ଅଭିଯାନ ଚଳାଇଲୁ । ଭୂମିହୀନଙ୍କ ପାଇଁ ଜମି ଓ ବେକାର ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ କାମ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଏହା ସହ ଜଡ଼ିତ କରି ୨୦୦୬ ଫେବୃୟାରୀ ଶେଷବେଳକୁ ଦୁଇଦିନ ବ୍ୟାପୀ ବିଧାନସଭା ଅବରୋଧ କଲୁ । ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରୁ ହଜାର ଛହାର ଲୋକ ଆସି ଦିନ ରାତି ହୋଇ ବିଧାନସଭା ସାମନାରେ ବସି ରହିଲେ । ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ଏହି ଅହୋରାତ୍ରି ଅବରୋଧ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟ ବାମପନ୍ଥୀ ଦଳଙ୍କ ଠାରୁ ଜର୍ଜ ଡିକ୍କିଙ୍କ ଆଦିବାସୀ ସଂଗଠନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସି ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଲେ । ଏହି ବିସ୍ଥାପନ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଏକ ବଡ଼ଧରଣର କନ୍ଭେନସନ୍ କରି ବ୍ୟାପକ ଶକ୍ତିକୁ ସମବେତ କଲୁ । ତା'ପରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଓ ଟାଟା କମ୍ପାନୀ ବିସ୍ଥାପିତଙ୍କ ଅଜ୍ଞାନ ଓ କ୍ଷତିପୂରଣ ସଂପର୍କରେ କେତେକ ଅଧ୍ୟାପକ୍ତିଆ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲେ । ଆଦିବାସୀ ହତ୍ୟାର ବିଚାର ବିଚାଗାୟ ତଦନ୍ତ ହେଲା । ଏହି ବିସ୍ଥାପନ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ନେଇ ରାଜ୍ୟ ସାରା ବିସ୍ଥାପିତ ହେଉଥିବା ସମସ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବା ଏବଂ ଆମର ବିକଳ ନୀତି ଉପରେ ରାଜ୍ୟରେ ଏକ ଜନମତ ଗଢ଼ିତୋଳିବା ଦିଗରେ ଆହୁରି ବହୁତ କିଛି କରିବାର ଥିଲା । ଅର୍ଜିତ ଜନମତକୁ ସଂହତ କରି ତାକୁ ଏକ

ଶକ୍ତିରେ ପରିଣତ କରିବା ଦିଗରେ ଆମର ପାରମ୍ପରିକ ଦୁର୍ବଳତା ଅତିକ୍ରମ କରିବାରେ ଆମେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲେ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆହୁରି ଫଳପ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥାଆନ୍ତା ।

ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଲି ପ୍ରୋଷ୍ଟେଟ୍ କ୍ୟାନସରରେ

୨୦୦୬ ବେଳକୁ ମୋର ପ୍ରୋଷ୍ଟେଟ୍ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିବାର ଜଣାଗଲା । କଟକରେ ଚିକିତ୍ସିତ ହେଉଥିଲି । ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ମେଡ଼ିକାଲ କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀ ହୋତା ତାହା ଅପରେସନ କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ । ପରେ ସେ ନିଜେ କହିଲେ ଯେ, ପୂର୍ବତନ ସାଂସଦ ଭାବେ ମୋର ସୁବିଧା ଥିବାରୁ ମୁଁ ଦିଲ୍ଲୀର ‘ଏମ୍‌ସ୍’ରେ ଅପରେସନ କରିବା ବରଂ ଭଲ ହେବ । ମାତ୍ର ମୁଁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନିୟାଜ କଲିଙ୍ଗନଗର ଆଦିବାସୀ ହତ୍ୟାର ପ୍ରତିବାଦ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହି ବିଳମ୍ବ କରିଦେଲି । ମୋ ପୁତୁରା (ସମରେନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ପୁଅ) ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ବିବାହ ଥିବାରୁ ତା’ପରେ ଯିବି ବୋଲି ସ୍ଥିର କରିଥିଲି । ତେଣୁ ଡେରି ହୋଇଗଲା । ମୁଦ୍ରାଶ୍ରୟରେ ସମସ୍ୟା ହେବାରୁ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଅନୁସାରେ ବାୟୋପସିସ୍ ବା କ୍ୟାନସରର ପରୀକ୍ଷା କରାଗଲା । କଟକ ଓ ବମ୍ବେ ପଠାଯାଇ ଉଭୟ ସ୍ଥାନରୁ ଆସିଥିବା ବାୟୋପସିସ୍ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରଥମେ ପଡ଼ିଲା ସୁବାସ ସିଂହଙ୍କ ହାତରେ । ସେଥିରେ କ୍ୟାନସର ବୋଲି ଜଣାପଡ଼ିବାରୁ ସେ ରିପୋର୍ଟକୁ ସୁବାସ ମୋତେ ନ ଦେଖାଇ ବିଭିନ୍ନ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ସହ ଗୋଟାଏ ଦିନ ପରାମର୍ଶ କରିବା ପରେ ସାଥୀ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ପତିଙ୍କୁ ଦେଲେ । ମାତ୍ର ରିପୋର୍ଟ ଆସିଯାଇଛି କହି ମୋତେ ତାହା ସୁବାସ ସିଂହ ନ ଦେବା ଯୋଗୁଁ ମୁଁ ସନ୍ଦେହ କରୁଥିଲି । ସାଥୀ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ପତି ମୋତେ ଫୋନ୍ କରି ତାହା ଜଣାଇବାବେଳକୁ ମୁଁ କଟକରେ ପୁତୁରା ବାହାଘର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପତ୍ର ବାଣ୍ଟିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲି ।

ଏହା ଶୁଣିବା ପରେ ମୁଁ ବିବ୍ରତ ହେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ମୋ ପାଖରେ ଥିବା ବନ୍ଧୁମାନେ ଏତେ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଯେ ମୋତେ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧନା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । କ୍ୟାନସର ନା ଶୁଣିଲେ ଲୋକେ ଛାନିଆ ହେଉଥିଲେ । ମାତ୍ର ମୁଁ ବିବ୍ରତ ନହେବାରୁ ମୋ ବନ୍ଧୁମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ସାନଭାଇ ସମରେନ୍ଦ୍ର ପକ୍ଷାଘାତରେ ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ ଥିବାରୁ ପୁତୁରା ବାହାଘର ସାରି ‘ଏମ୍‌ସ୍’ରେ ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ଦିଲ୍ଲୀ ଯିବା ସ୍ଥିର କରିଥିଲି । ମାତ୍ର ତା’ପରଦିନ ଆମ ପାର୍ଟି ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀ ବସି କହିଲା ଯେ ଆଉ ଏକ ସପ୍ତାହ ବିଳମ୍ବ ନକରି ମୋତେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ଦିଲ୍ଲୀ ଯିବାକୁ ହେବ । ସାଙ୍ଗରେ ସାଥୀ ଅଳି ପଟ୍ଟନାୟକ ଯିବା ସ୍ଥିର ହେଲା । ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ କିଛି ଟଙ୍କା ଦେବା ସହ ‘ଏମ୍‌ସ୍’ରେ ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ

ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ସାଥୀ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ପତି ରାଜ୍ୟ ସେକ୍ରେଟାରୀଏଟ୍ ତରଫରୁ ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ନେତୃତ୍ୱକୁ ଜଣାଇଲେ । ମୋର ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବମାନେ ମଧ୍ୟ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଆପଣାଛାଏଁ ଆଗେଇ ଆସିଲେ । ‘ନାଲକୋ’ ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ମୁଁ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଚିକିତ୍ସା ସମୟରେ ତାଙ୍କ ଅତିଥିଭବନରେ ଅତିଥି ହେବାପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେଲେ । ଆଉ ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ଦିଲ୍ଲୀରେ ମୋ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ତାଙ୍କ ମୋଟର ଗାଡ଼ି ଦେଲେ । ଦିଲ୍ଲୀରେ ଆମ ପାର୍ଟି ସାଥୀରଣ ସଂପାଦକ ପ୍ରକାଶ କାରାତ ମୋ ଚିକିତ୍ସାପାଇଁ ଯାହା ଅର୍ଥ ଆବଶ୍ୟକ ହେବ ତାହା ଦେବାକୁ ପାର୍ଟିର ଟ୍ରେଜରର ସାଥୀ ହରି ସିଂହଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା ସହ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ରକ୍ତ ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ଦିଲ୍ଲୀ ପାର୍ଟିକୁ କହିଲେ । ପ୍ରୋଷ୍ଟେକ୍ଟ ସର୍ଜରୀରେ ‘ଏମ୍‌ସ୍’ର ସବୁଠାରୁ ଭଲ ଡାକ୍ତର ଅଶୋକ ହେମାଲ୍ ମୋ ଚିକିତ୍ସା କରିବାକୁ ସାଥୀ ସୀତାରାମ ଯେରୁରୀ ଓ ସାଥୀ ବାସୁଦେବ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଠିକ୍ କରିଦେଲେ । ତା’ ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ କିଛି ଦୌଡ଼ା ଦୌଡ଼ି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । କାରଣ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟର ପୂର୍ବତନ ସଦସ୍ୟ ଭାବେ ଯେଉଁ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଚିକିତ୍ସା କାର୍ତ୍ତ୍ୱ କରିବା କଥା ତାହା ମୁଁ କରିନଥିଲି । ସାଥୀ ଅଳି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ସେ ସବୁ କାମ ଯରେ ଏମ୍‌ସ୍‌ରେ ଭର୍ତ୍ତି ହେଲି ।

ବେଶ କେଇ ଦିନ ଧରି ସବୁ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା ଚାଲିଲାବେଳେ ଗୋଟାଏ ସ୍ତରରେ ଅଧ୍ୟାପକ ହେମାଲ୍ ଲେଖି ଦେଲେ ଯେ ରୋଗ ବହୁତ ବଢ଼ି ଯାଇଛି (advanced stage) । ସାଥୀ ଅଳି ଏହା ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଜଣାଇଦେବାପରେ ସମସ୍ତେ ବିଚ୍ଚଳିତ ହୋଇଗଲେ । ଦୀର୍ଘ ଚିକିତ୍ସାରେ ବହୁ ଅର୍ଥ ପ୍ରୟୋଜନ ହେବ ବୋଲି ସାଥୀ ସନ୍ତୋଷ ଦାସ ମୋ ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପାର୍ଟି ମୁଖପାତ୍ର ‘ସାମ୍ୟବାଦୀ’ରେ ଏକ ନିବେଦନ ପ୍ରକାଶ କରିଦେଲେ । ମୁଁ ଏହା ଶୁଣି ତାଙ୍କୁ ଫୋନ୍‌ରେ କହିଲି ଯେ, ମୋ ପରିବାର ଓ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବମାନେ ଯେତେବେଳେ ମୋ ଚିକିତ୍ସାର ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛନ୍ତି ପାର୍ଟି ସାଥୀ ସମର୍ଥକଙ୍କ ଉପରେ ବୋଧ ଲଦିବାକୁ ମୁଁ ଚାହୁଁ ନାହିଁ । ତା’ପରେ ସେ ନିବେଦନ ଉପରେ ଆଉ ଜୋର ଦିଆଗଲା ନାହିଁ । କ’ଣ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ବିଚ୍ଚଳିତ ନଥାଏ । ୭୬ ବର୍ଷ ଜୀବନ ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ୬୦ ବର୍ଷ କାଳ ମୁଁ ମାନବ ସମାଜ ଓ ତା’ ସଭ୍ୟତାକୁ ଆଗେଇ ନେଇ ଯିବାପାଇଁ ମୋ ଶକ୍ତି ଅନୁସାରେ କାମ କରିଛି । ତାହାହିଁ ଜୀବନର ସାର୍ଥକତା । ମୋ ଜୀବନର ଅଭିଜ୍ଞତା ଆଗାମୀ ପିଢ଼ିଙ୍କ ପାଇଁ ରଖି ଦେଇପାରୁନାହିଁ ଏବଂ ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା ‘ଓଡ଼ିଶାରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନ’ ଶୀର୍ଷକ ପୁସ୍ତକ ଶେଷ କରି ପାରିନଥିବା

ଯୋଗୁଁ ତଥା ‘ଓଡ଼ିଶାର ସମସ୍ୟା ଓ ସମ୍ଭାବନା’ ସଂପର୍କରେ ଚିଠାକୁ ରୂପଦେଇ ପାରିନଥିବା ଯୋଗୁଁ ଯାହା ମନସ୍ତାପ ହେଉଥାଏ । ମୁଁ ବିଚଳିତ ନଥିବାରୁ ମୋର ଅପରେସନ୍ ଓ ଅନ୍ୟ ସବୁ ଚିକିତ୍ସା ବରଂ ସହଜ ହେଲା । ଅପରେସନ୍ ବେଳକୁ ମୋ ପାଖରେ ଥିଲେ ସାଥୀ ଅଳି ପଟ୍ଟନାୟକ ।

ମୋ ବୋହୂ ମୁନି ତା’ର ବ୍ୟାଙ୍କ ଚାକିରି ପାଇଁ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଥାଏ । ପୁରୁରା ବାହାଘର ସାରି ପୁଣି ପହଞ୍ଚିଲେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତିଭା ଓ ବଡ଼ପୁଅ ମିଟୁ । ଜାମାତା ପ୍ରଭାକର ଆଗରୁ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ସମସ୍ତ ଯତ୍ନ ନେଉ ଥାଆନ୍ତି । ଅପରେସନ୍ ପରେ ଆଉ ଦୁଇ ସପ୍ତାହ ରହି ଫେରିଲୁ । ଫେରିବା ପରଦିନ ହିଁ ୪୪ ଡିଗ୍ରୀ ତାତିରେ ସୁକିନ୍ଦାର ଭୁବୁରୀ ଛକରେ କଳିଙ୍ଗନଗର ଘଟଣାର ଏକ ମିଳିତ ପ୍ରତିବାଦ ସଭାକୁ ମୋତେ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ପ୍ରତି ୩ ମାସ ଅନ୍ତରରେ ଅବଶ୍ୟ ମୋତେ ଏମ୍ବସରେ ଟେକ-ଅପ୍ ପାଇଁ ଯିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଏବେ ମଧ୍ୟ ମଝିରେ ମଝିରେ ଯିବାକୁ ପଡୁଛି କିମ୍ବା ଭୁବନେଶ୍ୱର ଏମ୍ବସରେ ଦେଖାଇ ନେଉଛି ।

କନ୍ଧମାଳ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଦଙ୍ଗା କାଳରେ

କନ୍ଧମାଳ ଜିଲ୍ଲାରେ ‘ସଂଘ ପରିବାର’ ତାର ଏକ ଘାଟୀ କରିଥିଲା । ଧର୍ମ ଓ ଜାତିକୁ ନେଇ ନାନାଦି ବିବାଦକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ଆପଣାର ସ୍ଥିତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରୁଥିଲେ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ଓ ଧର୍ମାନ୍ତରଣ ବିରୋଧ କରି ଆପଣାର ସ୍ଥିତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ସହିତ ଆପଣାର ଶାଖାପ୍ରଶାଖା ମେଲୁଥିଲା । ସ୍ୱାମୀ ଲକ୍ଷ୍ମଣାନନ୍ଦ ଚକାପାଦଠାରେ ଏକ ଆଶ୍ରମ କରି ସଂଘ ପରିବାରର ଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହାୟତା କରୁଥିଲେ । ଏହି ଆଶ୍ରମ ସଂଘ ପରିବାରର ଏକ ପ୍ରଧାନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ୨୦୦୮ ଅଗଷ୍ଟ ୨୩ରେ ସେଇ ଆଶ୍ରମରେ ହିଁ ଲକ୍ଷ୍ମଣାନନ୍ଦ ଆତତାୟୀ ଦ୍ୱାରା ନିହତ ହେଲେ । ମାଓବାଦୀମାନେ ତାଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଦାବି କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନମାନେ ଏହା କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରାଯାଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁପରିକଳ୍ପିତ ଭାବେ ସେ ଜିଲ୍ଲାରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନମାନଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରାଯାଇ ଦଙ୍ଗା ଆରମ୍ଭ କରାଗଲା । ବିଶ୍ୱ ହିନ୍ଦୁ ପରିଷଦ, ହିନ୍ଦୁ ଜାଗରଣ ମଞ୍ଚ ଓ ବଜରଙ୍ଗ ଦଳ ଆଦିର ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ନେତାମାନେ ଆସି ସେ ଉତ୍ତେଜନାକୁ ଡେଇଁବା ସହିତ ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳକୁ ତାହା ପ୍ରସାରିତ କଲେ । ବି.ଜେ.ପି. ରାଜ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ସୁବିଧା ହେଉଥାଏ । ଏ ଦଙ୍ଗା ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ଲାଗିରହି ଦେଶ ବିଦେଶର ସଂବାଦପତ୍ରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କ ମୁହଁରେ କଳା ଲେପିଲା । ମାତ୍ର ସଂଘ ପରିବାର

ଏହାକୁ ପ୍ରସାରିତ କରି ‘ବନ୍ଦ’ ଆଦି ସଂଗଠିତ କଲା । ବି.ଜେ.ପି. ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକର ଏଥିରେ ସହାୟତା ଫଳରେ ପରିସ୍ଥିତି ଗୁରୁତର ଆକାର ଧାରଣ କଲା ।

ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜନମତ ଜାଗ୍ରତ କରିବା ସହିତ ଆମେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଭେଟି ଏହାର ପ୍ରତିକାର ଲୋଡ଼ିଲୁ । ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର କେନ୍ଦ୍ରରୁ ଆସିଥିବା ସାଥୀ ବୃନ୍ଦା କରାତ ମଧ୍ୟ ଆମ ସହ ଯାଇଥିଲେ । ପରିସ୍ଥିତିର ଗୁରୁତ୍ବ ବିଷୟରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଆମ ସହିତ ଏକମତ ହେଲେହେଁ ବିଶେଷ କିଛି କରିପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ତାଙ୍କ କଥାରୁ ଜଣାଗଲା । ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ବି.ଜେ.ଡି.କୁ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରୁ ବାହାରକରି ସାନି ନିର୍ବାଚନକୁ ଗଲେ ସେ ପୁଣି କ୍ଷମତାକୁ ଫେରିବେ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ଭରସା ଦେଇ ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଆମେ ଅନୁରୋଧ କଲୁ । ତାପରେ ଆମେ କେତେକ ବାମପନ୍ଥୀ ଓ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ଦଳ ତଥା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କୁ ଏକାଠି କରି ରାଜ୍ୟରେ ଅଭିଯାନ ଚଳାଇବା ସହିତ କନ୍ଧମାଳ ଜିଲ୍ଲାରେ ଦୁଇଦିନ କାଳ ଗସ୍ତ କରି ସଦ୍ଭାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଉଦ୍ୟମ କଲୁ । ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଶକ୍ତିକୁ ଜବତ କରି ଜିଲ୍ଲାରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସହର ଓ ହାଟ ବଜାରରେ ଶୋଭାଯାତ୍ରା କରି ପଥସଭାମାନ କଲୁ । ବିଭିନ୍ନ ସାଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକ ଓ ପ୍ରଶାସନକୁ ଭେଟି ଶାନ୍ତି ଓ ସଦ୍ଭାବ ସୃଷ୍ଟି ଦିଗରେ କେତେକ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲୁ । ସେତେବେଳକୁ ମୋତେ ଥଣ୍ଡା ଧରି ବ୍ରୋଙ୍କାଇଟିସ୍ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ବାରଣ ନମାନି ଏଥିରେ ବୁଲିଲି । ଆମର ଏ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇଥିଲା । ପରେ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରି ମଧ୍ୟ ଆମେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକଙ୍କ ସହାୟତା ପାଇଁ ପଠାଇଥିଲୁ । ରାଜ୍ୟରେ ମିଳିତ ସରକାରରୁ ବି.ଜେ.ପି.ର ଅପସାରଣ ପାଇଁ କନ୍ଧମାଳ ଦଙ୍ଗା ଏକ ବିଶେଷ କାରଣ ହୋଇଥିଲା ।

ଦୁଇଥର ବିଧାନସଭା ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବାର ପ୍ରମାଦ

ନିର୍ବାଚନରେ ଆଉ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବି ନାହିଁ ବୋଲି ଭାବିଥିଲେ ହେଁ ମୋତେ ଦୁଇ ଥର ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ପ୍ରଥମଥର ଥିଲା ମହାବାତ୍ୟା ପରେ ଓ ୨ୟ ଥର ଥିଲା ବି.ଜେ.ଡି. ସହ ବୁଝାମଣାରେ । ୧୯୯୯ର ମହାବାତ୍ୟା ପରେ ଆମର ରିଲିଫ୍ କାମ ପ୍ରାୟ ବର୍ଷେ କାଳ ଲାଗି ରହିଥିଲା । ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ସେଇ ରିଲିଫ୍ କାମରେ ବୁଲିଲାବେଳେ ଆମ ଗାଡ଼ିକୁ ଲୋକେ ଅଟକାଇ ସଭା କରିବାକୁ କହିଲେ ଏବଂ ସେଇ ସଭାରେ ହିଁ ମୋତେ ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବାକୁ ଲଗାଇଲେ ।

ଉତ୍ତର ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ଦକ୍ଷିଣ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଓ ଟାଙ୍ଗି ଅଞ୍ଚଳରେ ଏ ଚିତ୍ର ଦେଖାଦେଲା । ଏପରିକି କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ମୁଁ ଖୋର୍ଦ୍ଧାକୁ ହତାଦର କରୁଛି ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଅଭିଯୋଗ କଲେ । ଆମ ସାଥୀମାନେ ସେଥିରେ ପ୍ରତାପିତ ହେବା ସହ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଭଳିଗଲି । ପରେ ଜଣାଗଲା ଯେ, ତାହାଥିଲା କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ଜାଲ । ଆମେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ନକଲେ ସିଧାସଳଖ ଲଢ଼େଇରେ ସେମାନେ ଜିତୁ ମିତ୍ରଙ୍କୁ ପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି କଳନା କରି ଏପରି ଜାଲ ବିଛାଇଥିଲେ । ଆମେ ତାହା ଜାଣି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ତା’ ସାଙ୍ଗକୁ ଠିକ୍ ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ ଜିତୁ ମିତ୍ର ଗୁରୁତର ମୋଟର ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ଆହତ ହେବା ପରେ ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ବାହାରକୁ ଯିବାରୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାର ସମ୍ଭାବନା ନଥିବା ଭାବି ଆମେ ସେ ଆସନ ପାଇଁ ପ୍ରଲୋଭିତ ହେଲୁ । ମାତ୍ର ପ୍ରାର୍ଥା ପତ୍ର ଦାଖଲ ବେଳକୁ ସେ ଫେରି ଆସି ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କଲେ । ଆହତ ଅବସ୍ଥାରେ ହୁଇଲ ଚେୟାରରେ ବସି ଭୋଟ ମାଗିବାରୁ ଏକ ପ୍ରକାର ଭାବପ୍ରବଣତା ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ତା’ ଛଡ଼ା ଠିକ୍ ଏକ ନିର୍ବାଚନପୂର୍ବରୁ ଆମେ ପଥରକ୍ବାରା ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଯୁନିୟନ ଗଠନ କରିଥିବାରୁ କ୍ବାରୀ କ୍ରସର ମାଲିକ ଓ କଞ୍ଚାକୂରମାନେ ମରଣପଣ କରି ଆମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲାଗି ଗଲେ । ଏ ସବୁର ମୁକାବିଲା କରିବାପରି ଶକ୍ତି ଆମର ନଥିଲା ।

୨ୟ ଥର ହେଲା ୨୦୦୯ରେ ବି.ଜେ.ଡି. ସହ ଆମର ବୁଝାମଣା ହୋଇଥିବା ବେଳେ, ଆମକୁ ଚାରି ଗୋଟି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ଛାଡ଼ିବାକୁ ସେମାନେ ରାଜିହେଲେ । ନୀଳଗିରି, ଜଳେଶ୍ୱର, ବଣାଇ ପରେ ୪ନଂ ସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଆମର ଅଗ୍ରାଧିକାର ଥିବା ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ିଲେ ନାହିଁ । ବିଷମକଟକ ଓ ପରେ ରଣପୁର ଆସନପାଇଁ ରାଜିହୋଇ ନାନାଦି ଚାପ ଯୋଗୁଁ ସେଥିରୁ ଓହରି ଗଲେ । ଶେଷରେ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଆସନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉଠିବା ମାତ୍ରେ ମୋତେ ପ୍ରାର୍ଥା ଭାବେ ସମର୍ଥନ କରିବେ ବୋଲି କହିଲେ । ତାହା ପ୍ୟାରୀମୋହନ ମହାପାତ୍ରଙ୍କର ଏକ ଚାଲ ଥିଲା । ଜିତୁ ମିତ୍ର ଓ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ସାହୁ ବି.ଜେ.ଡି.ର ପ୍ରାର୍ଥା ଭାବେ ବାହାରିଆଆନ୍ତି । ମୁଁ ସେଠାରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କଲେ ଜିତୁ ମିତ୍ରଙ୍କୁ ହରାଇ ତାଙ୍କ ମନୋନୀତ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ସାହୁ ଜିତିବେ ବୋଲି ହିସାବକରି ସେ ଆମକୁ ସେଠାକୁ ଟାଣିନେଲେ । ଆମେ ଧରିନେଲୁ ଯେ, ବି.ଜେ.ଡି.ର ୨ ଜଣ ଠିଆ ହେଉଥିବାରୁ ଆମେ ହୁଏତ ଜିତି ଯାଇପାରୁ । ନିର୍ବାଚନ କାମ ଆରମ୍ଭ ମାତ୍ରେ ଆମ କଳନା ଠିକ୍ ନୁହେଁ ବୋଲି ଜାଣିଲେ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରାର୍ଥା ପତ୍ର ଦାଖଲ କରି ଆଗେଇ ଯାଇଥିବାରୁ ଆଉ ଫେରିବାର ଉପାୟ ନଥିଲା । ପ୍ୟାରୀବାବୁଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ଜିତିଲେ । ତାଙ୍କ ଚାଲ କାମ କଲା ।

ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ସାମନାରେ

୨୦୦୯ ନିର୍ବାଚନରେ ବି.ଜେ.ଡି ସହ ବୁଝାମଣା ସତ୍ତ୍ୱେ ୪ ଗୋଟି ଆସନ ମଧ୍ୟରୁ ଆମେ କୌଣସିଟିରେ ଜିତି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ତାହା ସାଧାରଣତାବେ ଆମ ଶକ୍ତିହ୍ରାସକୁ ଦର୍ଶାଇଲା । ରାଜ୍ୟସ୍ତରର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ହାତକୁ ନେଇ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାଫଲ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିଲୁ । ଜାତୀୟସ୍ତରର ଅଭିଯାନ ଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଛୁ । ମାତ୍ର ଅର୍ଜିତ ଶକ୍ତିକୁ ସେପରି ସଂହତ କରି ପାରିନାହିଁ । ତା'ଛଡ଼ା ତଳେ କ୍ଷେତ୍ରଭିତ୍ତିରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସହ ଆମର ସଂପର୍କ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯାଇଛି । ପ୍ରତିଟି ଶ୍ରମଜୀବୀ ପରିବାରକୁ ଆମ ପକ୍ଷକୁ ଜୟକରି ଆଣିବା ଲାଗି ପୂର୍ବର ସେ ଜିଦ୍ ଆଉ ନାହିଁ । କଷ୍ଟକର ପରିବେଶରେ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ରହିବା, ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନଧାରା ସହ ଜଡ଼ିତ ହେବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟାବଳାର ଉପଶମ ପାଇଁ ବାଟ ଫିଟାଇବାର ପ୍ରତ୍ୟୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସହ ସେମାନଙ୍କ ଚେତନା ବୃଦ୍ଧି କରିବାର କାର୍ଯ୍ୟରେ କିଛି ଦୁର୍ବଳତା ଦେଖା ଦେଇଛି । ନବ୍ୟ ଉଦାରବାଦୀ ଯୁଗର ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ତ ପରିବେଶରେ “ସବୁ କିଛି ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପାଇଁ” ଚେତନାର କିଛି ଅଭାବ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଆମ ପ୍ରତିପକ୍ଷମାନେ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅର୍ଥବଳ, ବାହୁବଳ ଓ କ୍ଷମତାବଳ ଧରି ଆମର ମୁକାବିଲା କଲାବେଳେ ଏବଂ ସମାଜରେ ନାନାଦି ବିକାଶଫଳରେ ନୂଆ ନୂଆ ଶକ୍ତିମାନ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଥିବାବେଳେ ଆମର ଏ ସବୁ ଦୁର୍ବଳତା ପାଇଁ ବହୁ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଏ ସବୁ ଉପରେ ପୁଣି ରହିଛି ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଓ ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ନାନାଦି ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତିର ପ୍ରଭାବ ।

ଏ ସବୁ କାରଣରୁ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ଏକ ଧାରା ଲାଗିରହିବା ବେଳେ ଲୋଡ଼ା ଆହୁରି ଗଭୀର ଆଡ଼୍‌ସମାକ୍ଷା ଏବଂ ବାସ୍ତବତା ସଂପର୍କରେ ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ ଅନୁସନ୍ଧାନ ସହିତ ଆହୁରି ଗଭୀର ବିଶ୍ଳେଷଣ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ତା'ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱସ୍ତ ରହିବାକୁ ହେଲେ ଏହା କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ସେହି ଆନ୍ଦୋଳନର ଅଂଶବିଶେଷ ଭାବେ ମୋ କାର୍ଯ୍ୟଧାରାର ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସମୀକ୍ଷା କରୁଛି । ଗଣଆନ୍ଦୋଳନ, ଗଣସଂଗଠନ ଓ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀର ରାଜନୈତିକ ସଂଗଠନରେ ମୋ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣର ହିସାବ-ନିକାଶ କରି ତାକୁ ତୋଳି ଧରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ଲାଗିରହିଥିବା ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ମୁକାବିଲା କରିବା ଲାଗି ଏହା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ।

ଏବଂ ଶେଷରେ

ମୁଁ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନରୁ ବିଦାୟ ନେବାପରେ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି କୃଷକମାନଙ୍କ ଭିତରେ । ନୟାଗଡ଼ରେ ମରୁଡ଼ି ଅବସ୍ଥାର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟ ଦେଇ କୃଷକ ସଭା ଓ ପାର୍ଟି ଗଠନରୁ ତାହା ଆରମ୍ଭ । ତା'ପରେ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଓ ରଣପୁରର ଭାଗଡ଼ାଷୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ତତ୍କାଳୀନ ଚାଷୀଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନଠାରୁ ଖଜଣା ବୃଦ୍ଧି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦେଇ ମୋ କାମର ପରିସର ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳକୁ । କୃଷକମାନଙ୍କ ସହ ମିଶିବା, ଗାଁରେ ତାଙ୍କ ଘରେ ରହିବା, ସେମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟାବଳୀ ଉପରେ ଆକଳନଗତ ତଥା ଆନ୍ଦୋଳନଗତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ହୋଇଥିଲା ମୋର ତାଲିମ । ଅବିଭକ୍ତ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ବିଭାଜନ ପରେ ଏ କାମର ପରିସର ଉତ୍ତରରେ ଜଳେଶ୍ୱର ଠାରୁ ଦକ୍ଷିଣରେ କୋରାପୁଟର ବୈପାରୀଗୁଡ଼ା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବିଗଲା । ମୁଁ ହେଲି କୃଷକ ସଭାର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କମିଟିର ସଭ୍ୟ । ଓଡ଼ିଶାରେ କୃଷକ ସଭାକୁ କୃଷକମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀସଂଗଠନର ରୂପ ଦେବା ଥିଲା ମୋ କାମର ଅଭିମୁଖ୍ୟ । ସେଥିପାଇଁ କୃଷି ଶ୍ରମିକ, ଭାଗଡ଼ାଷୀ ଓ ଗରିବ ଚାଷୀଙ୍କ ସଂଗଠନ ଉପରେ ମୁଁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥାଏ । ଯୁଗ ଯୁଗର ଶୋଷଣ-ନିପାତନରୁ ମୁକ୍ତ ହେବାପାଇଁ ଶ୍ରମିକଶ୍ରେଣୀର ନେତୃତ୍ୱକାରୀ ଭୂମିକା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶାଇବା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷଙ୍କ ପାର୍ଟି ଗଠନ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥାଏ । ବନମାଳୀ ଦାସ କୃଷକ ସଭାର ସଭାପତି ଓ ରମେଶ ପଣ୍ଡା ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ଥିଲାବେଳେ ମୋତେ କରିବାକୁ ପଡୁଥାଏ ସେ ସଂଗଠନର ଅଧିକ ଭାଗ କାମ । ପରେ କ୍ଷିତୀଶ ବିଶ୍ୱାଳ ରାଜ୍ୟ ସଂପାଦକ ହେବା ପରେ ତା'ର କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲେହେଁ ରାଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ବହୁ କଥା ମୋତେ ବୁଝିବାକୁ ପଡୁଥାଏ ।

୧୯୭୦ରେ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ. ଗଠନହେବା ଦିନୁ ମୋ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା ତା'ର ଦାୟିତ୍ୱ । ମୁଁ ହେଲି ରାଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ଆବାହକ । କିଛିକାଳ ଟ୍ରେଡ଼ ଯୁନିୟନ ଓ କୃଷକ ସଭା ଉଭୟ ସଂଗଠନରେ ମୋତେ କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ୧୯୭୮ ବେଳୁ

ହେଲି ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ର ରାଜ୍ୟ ସଭାପତି । ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କମିଟି ସଭ୍ୟ ଭାବେ ମଧ୍ୟ ଦାୟିତ୍ବ ନେଲି । ଅଜେୟ ରାଉତ ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ର ଦାୟିତ୍ବ ଏବଂ ଜଗନ୍ନାଥ ମିଶ୍ର କୃଷକ ସଭାର ଦାୟିତ୍ବ ତୁଳାଇବାପରେ ମୁଁ କ୍ରମେ ସେ ଦାୟିତ୍ବରୁ କିଛି ମୁକ୍ତ ହେଲି । ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୯୯୧ ବେଳକୁ ଅବସ୍ଥା କ୍ରମେ ପୁଣି ମୋ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା ସି.ଆଇ.ଟି.ୟୁ.ର ରାଜ୍ୟ ସଭାପତି ଦାୟିତ୍ବ । ତା’ର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କମିଟିର ସଦସ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଖୋର୍ଦ୍ଧା, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ ଯାଜପୁର ରୋଡ଼ର ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଟେନ୍ସା ଓ କାଲଚାର ଲୁହାଖଣି ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ମହାଙ୍ଗାବାଆନ୍ଦୋଳନ ଠାରୁ ‘ନାଲକୋ’ ଘରୋଇକରଣ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ସାଧାରଣ ଧର୍ମଘଟ ଗୁଡ଼ିକ ଓଡ଼ିଶାରେ ସଂଗଠିତ କରିବା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ମୁଁ ଶ୍ରମିକ ନେତାର ଗୋଟାଏ ପରିଚୟ ଲାଭ କଲି ।

ମାର୍ଚ୍ଚ ପାରମ୍ପରିକ ଚତୁର୍ଥ ଯୁନିୟନ ନେତାଙ୍କ ଠାରୁ ମୋ ଆଡ଼ରଣ କିଛି ଭିନ୍ନଥିବାରୁ ମୁଁ ସବୁବେଳେ କିଛି ଗୁରୁତର ପ୍ରତିବନ୍ଧକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାଏ । ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ, ସଂଗଠନ ଓ ଚେତନା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଆଜନର ସୁଯୋଗ ଗୁଡ଼ିକୁ କାମରେ ଲଗାଇବା ଗୋଟାଏ କଥା, ମାର୍ଚ୍ଚ ତା’ର ଗଣ୍ଠିରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ବାନ୍ଧି ରଖିବା ଏକ ପ୍ରମାଦ । ସଂଶୋଧନବାଦ ବିରୋଧୀ ସଂଗ୍ରାମବେଳେ ଆମେ ସମାଲୋଚନା କରୁଥିଲୁ, “ଲିଡ଼ର ମାନେ ପିଢ଼ର ହୋଇଗଲେ” । ସେଇ ଚିନ୍ତାଧାରା ଅନୁସାରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଚେତନା ଓ ଐକ୍ୟବନ୍ଧ ଆନ୍ଦୋଳନ, କୃଷକମାନଙ୍କ ଦାବି ପ୍ରତି ସମର୍ଥନ ଓ ବେକାରୀ ବିରୋଧୀ ଅଭିଯାନ ଉପରେ ମୁଁ ଗୁରୁତ୍ବ ଦେଇଥାଏ । ଶ୍ରମିକଶ୍ରେଣୀର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସମାଜବାଦ ବିଷୟ କହିଥାଏ । ସଂଗଠନର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପରିଚାଳନା ଓ ସଂଗଠକମାନଙ୍କ ଜୀବନଧାରା, ଚାଲିଚାଲନ ଓ ଆଡ଼ରଣ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ବଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ କେତେକ ମୋ ଉପରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ପାର୍ଟିର ରାଜନୀତି ନ ପୁରାଇବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ଧରିନିଅନ୍ତି ଯେ, ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଦାବି ସନନ୍ଦ ଓ ତା’ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହିଁ ରାଜନୀତି । ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ରାଜନୈତିକଭାବେ ଶିକ୍ଷିତ କରିବା ଓ ସମାଜର ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କରେ ଶ୍ରମିକଶ୍ରେଣୀ ପାର୍ଟିର ବିକଳ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୁଡ଼ିକ ରଖିବାଦିଗରେ କିଛି କୁଣ୍ଠା ମଧ୍ୟ ଅନେକଙ୍କର ଥାଏ । ଏପରିକି ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀର ରାଜନୈତିକ ସଂଗଠନ, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଗଠନର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଗଭୀର ଉପଲବ୍ଧି ନଥାଏ ।

ପାର୍ଟିକୁ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିୟନ ମଞ୍ଚରୁ ସବୁ କିଛି କରିଯିବାର ପ୍ରବଣତା ଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ନିଜେ ନେଇଥିବା ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନାକୁ ମଧ୍ୟ ଭୟ କରନ୍ତି । ପାର୍ଟିକୁ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ଗଣସଂଗଠନର ଆଇନ-ସର୍ବସ୍ୱ କାର୍ଯ୍ୟଧାରା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଏକପ୍ରକାର ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିୟନ ଅମଳାତାନ୍ତ୍ରିକତା ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ପୁଣି ଆଉ କେତେକ ସାଥୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଟି ନାମରେ ଟ୍ରେଡ଼ ୟୁନିୟନର ସ୍ୱାଧୀନ କାର୍ଯ୍ୟଧାରାକୁ ଦଳିତକଟି ଚାଲିଯିବାର ମନୋଭାବ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥାଏ ।

ଏ ଉଭୟ ବିରୁଦ୍ଧରୁ ମୁକ୍ତ ରହି ଗଣସଂଗଠନ ପରିଚାଳନା କରିବା ଓ ଶ୍ରମଜୀବୀ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀର ପାର୍ଟି ଗଠନ କରିବା ଏକ ସାଧନାର ବିଷୟ । ସମାଜ ବିପ୍ଳବ ପାଇଁ ଶ୍ରମିକଶ୍ରେଣୀରୁ କର୍ମୀ ସଂଗ୍ରହ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦାୟିତ୍ୱ ନିଷ୍ପନ୍ନ ଦେବାକୁ ହେବ । ମାତ୍ର ବିପ୍ଳବୀ ଚେତନାରେ ଦୀକ୍ଷିତ ନ ହୋଇ କେବଳ ଶ୍ରମିକଶ୍ରେଣୀର ଲୋକ ହୋଇଗଲେ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀର ରାଜନୈତିକ ସଂଗଠନ ହୁଏନା । ସମାଜରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିଥିବା ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମନୋଭାବ, ସ୍ୱାର୍ଥପରତା, ଲୋଭ ଓ ସେଥିପାଇଁ ଦୁର୍ନୀତି, ସଂପତ୍ତି ଓ ପଦପଦବୀର ଲାଳସା, ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ନିଜଠାରୁ ନିଜେ ଉପରକୁ ଉଠିବାର ମୋହ, ଆତ୍ମବଢ଼ିମା ଓ ଅହଂକାର ଇତ୍ୟାଦିର ଶିକାର ହେଲେ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀରୁ ଆସିଥିବା କର୍ମୀ ମଧ୍ୟ କଲୁଷିତ ହୋଇଯାଏ । ନିଜ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଭୁଲିଯାଇ ନାନାଦି ମଧ୍ୟବିତ୍-ସୁଲଭ ଦୁର୍ବଳତାର ଶିକାର ହୁଏ । ଏ ସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗଣଆନ୍ଦୋଳନ ପରିଚାଳନା ଓ ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷଙ୍କ ଭିତରେ ଏକ ଗଣ ବିପ୍ଳବୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଗଠନପାଇଁ ଆମ ସମାଜରେ ଯେତିକି ସୁଯୋଗ ଥାଏ ତା'ଠାରୁ ବହୁଗୁଣ ସାଧନା ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ମୋ କାମର ବିବରଣୀ ସବୁ ରଖିଲାବେଳେ ମୁଁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ କେତେଦୂର ସେ ସାଧନାରେ ବ୍ରତୀ ହୋଇପାରିଛି ତାହା ପରୀକ୍ଷା କରୁଛି ।

ଗୋଟାଏ ଉପଲବ୍ଧି ଆସିବାପରେ ଶ୍ରମଜୀବୀ ମଣିଷଙ୍କ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ସମାଜବାଦ ଦିଗରେ ଆଗେଇ ଯିବାର ସଂଗ୍ରାମରେ ମୋର ସର୍ବଶକ୍ତି ଢାଳିଦେଇ ମୁଁ କାମରେ ଲାଗି ଗଲି । ଆମ ସମାଜରେ ଜଣେ ମଣିଷର ବିଚାର ବୁଦ୍ଧି ପୋଷତ ହେବାପରେ ସାଧାରଣତଃ ସେ ଆଉ ପ୍ରାୟ ୫୦/୬୦ ବର୍ଷ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ରହିଥାଏ । ଏହି ସମୟରେ ମାନବ ସମାଜ ଓ ତା'ର ସଭ୍ୟତାକୁ ଆଗେଇ ନେଇଯିବାପାଇଁ ତା'ର ଅବଦାନ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ତା' ଜୀବନର ସାର୍ଥକତା । ସମାଜର ଶ୍ରମିକ, କୃଷକ, କାରିଗର, କଳାକାର, ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଲେଖକ, ଶିଳ୍ପୀ ଆଦି ସଭିଙ୍କ ବିପୁଳ ଅବଦାନ ସତ୍ତ୍ୱେ ମାନବ

ସମାଜ କୁସ୍ଥିତ, କଦାକାର ଓ କଳୁଷିତ ହୋଇ ରହୁଛି । ଭରି ରହୁଛି ଅଭାବ, ଅନଟନ, ଅନଗ୍ରସରତା, ଅସାମ୍ୟ, ହିଂସା, ଦ୍ଵେଷ, ପରଶ୍ରୀକାତରତା, ଠକାମା, ଛୁଆଡ଼ୋରୀ ଭଳି ନାନାଦି ବ୍ୟାଧି । ତା' ମୂଳରେ ରହିଛି ମଣିଷ ଉପରେ ମଣିଷର ଶୋଷଣ, ଧନ ଓ କ୍ଷମତା ବଳରେ ଶୋଷଣ, ଆଧୁନିକ ସମାଜରେ ପୁଞ୍ଜିର ଶୋଷଣ । ଏଇ ଶୋଷଣ ଲୋପ ହେଲେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅବଦାନ ଫଳପ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ମାନବ ସମାଜ ଓ ତା' ସଭ୍ୟତା ସର୍ବାଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର ହେବା ଦିଗରେ ଆଗେଇ ଯାଇପାରିବ । ସୁତରାଂ ଏଇ ଶୋଷଣକୁ ଲୋପ କରିବା ଦିଗରେ ଆପଣାର ଅବଦାନ ଦେଇ ପାରିଲେ ମଣିଷର ଜୀବନ ଏକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ସ୍ଵାର୍ଥକତା ଲାଭ କରେ । ସେଇ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆପଣାର ଜୀବନକାଳକୁ ବ୍ୟୟ କରିବାର ଚେତନା ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ହେବାକୁ ମୁଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ମାତ୍ର ସେ ପଥରେ ଥିବା ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଗୁଡ଼ିକ ଅତିକ୍ରମ କରିବାରେ ସଫଳ ହୋଇଛି ବୋଲି ଜୋର ଦେଇ କହି ପାରିବି ନାହିଁ । ତାହା ଏକ ଜୀବନବ୍ୟାପୀ ସାଧନା ।

ସେଇ ସମାଜବାଦର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀର ରାଜନୈତିକ ସଂଗଠନ ହିଁ ଏ ଦିଗରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଆୟୁଧ । ସେ ଆୟୁଧକୁ ଶାଣିତ କରି ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ଓ ସମାଜର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ତା'ର ପ୍ରବେଶ ସୁଗମ କରିବା ଦିଗରେ ମୋର ସର୍ବଶକ୍ତି ଦେଇ ଉଦ୍ୟମ କରିଛି । ମାତ୍ର ତାହା ଏତେ ସହଜ ବ୍ୟାପାର ନୁହେଁ । ମଣିଷ ଉପରେ ମଣିଷର ଶୋଷଣ ଉପରେ ଭିକି କରି ରହିଥିବା ଏ କଳୁଷିତ ସମାଜର ନାନାଦି କଳୁଷ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ଆୟୁଧକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ତା'ର ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ଦାୟିତ୍ଵ ହେଲା ଯେଉଁମାନେ ଏ ଆୟୁଧର ଉପଯୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟଥା ଗୁଣ ହରାଇ ଏହା ଅକାମୀ ହୋଇଯାଏ । ତାକୁ ଶାଣିତ ରଖିବାରେ ନେତୃତ୍ଵର ଭୂମିକା ବେଶି ହେଲେହେଁ ଅନ୍ୟମାନେ ଦାୟିତ୍ଵମୁକ୍ତ ନୁହନ୍ତି । କାରଣ ପାର୍ଟି ଅର୍ଥ ଲିଡ଼ର ଠାରୁ କ୍ୟାଡ଼ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବା ନେତାଠାରୁ କର୍ମୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ସମ୍ପତ୍ତି । ସେଇ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ମୁଁ ନିଜର ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି ମାତ୍ର ।

ତୃତୀୟ ସାମ୍ବୋଧ୍ୟରୁ ବାମପନ୍ଥୀ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସାମ୍ବୋଧ୍ୟ

ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ଶେଷ ଭାଗରେ ତା'ର ଉତ୍ତାଳ ଛୁଆର ମୋତେ ଟାଣି ଆଣି ଏକ ଅଗ୍ରଗାମୀ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇଥିଲା । ସେଇ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଦେଶପ୍ରେମ ଚେତନାରୁ ମୁଁ ପହଞ୍ଚିଲି ମାନବମୁକ୍ତିର ଚେତନା ସ୍ତରରେ । ମାନବ ମୁକ୍ତିର ସେ

ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ସଂଗ୍ରାମ ବହୁ ଭଙ୍ଗା-ଗଢ଼ା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଆଜି ଏକ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ । ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ବିଶ୍ୱ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ମଧ୍ୟ ସଂକଳ୍ପର ଗହ୍ୱରରୁ ବାହାରି ଆସି ପାରୁନାହିଁ । ସେଥିରୁ ବାହାରିବାକୁ ବିଶ୍ୱବାସୀଙ୍କ ଉପରେ ଶୋଷଣ କଷଣର ବୋଝ ଆହୁରି ବେଶି ବେଶି ଲଦି ଦେବାରେ ଲାଗିଛି । ଆମ ଦେଶ ସେଥିରୁ କିଛି ରିହାତି ପାଇ ନାହିଁ । ନବ୍ୟ ଉଦାରବାଦୀ ସଂସ୍କାରର ସର୍ବାବଳୀଠାରୁ ରଣନୀତିଗତ ‘ମିତ୍ରତା’, ପରମାଣବିକ ରାଜିନାମା ଓ ସାମରିକ ସହାୟତାର ରାଜିନାମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବହୁ ବନ୍ଧନର ତୋରାରେ ଆମ ଦେଶ ଛନ୍ଦା । ଆମ ଦେଶର ଶାସକ ଶ୍ରେଣୀ ଓ ତା’ର ରାଜନୈତିକ ଦଳ ମାନେ ସେ ଅର୍ଜଳାରେ ବଡ଼ ଆଗ୍ରହରେ ମୁଣ୍ଡଭର୍ତ୍ତି କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଦେଶର ଶାସକ ବଡ଼ ପୁଞ୍ଜିପତି ଶ୍ରେଣୀ ସହିତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜିର ଯେଉଁ ଦୃଢ଼ ଥିଲା ତାହା ଫିକା ପଡ଼ିଯାଇଛି । ସେଇ ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜିର ଆଶ୍ରା କରି ଓ ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କ ଭାଗୁଆଳୀ ହୋଇ ଏମାନେ ଉପରକୁ ଉଠିବା ପାଇଁ ବସିଛନ୍ତି । ଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅନୁଗତ ଏବଂ ହିନ୍ଦୁତ୍ୱକୁ ଆଧାର କରି ଜାତୀୟ ଅହମିକା ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଧୁରନ୍ଧର ଏକ ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତିକୁ କ୍ଷମତାସୀନ କରାଇଛନ୍ତି । ଏକ ଉତ୍କଟ ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ଶକ୍ତି କିଛି ଆକର୍ଷକ ଭାବେ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିନାହିଁ ।

ସେଥିପାଇଁ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ତା’ର କୌଶଳଗତ ଲାଜନକୁ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା କରି ନୂଆ ମୋଡ଼ ଦେବା ସହ ଆପଣାର ସଂଗଠନକୁ ଠିକଣା ଧାରାରେ ପକାଇବାକୁ କସରତ ଚଳାଇଛି । ୧୯୭୭ର ନିର୍ବାଚନରେ ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଶକ୍ତିକୁ ପରାସ୍ତ କରି ଆପଣାର ସାଂବିଧାନିକ ଓ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକ ପୁନଃପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାରେ ଦେଶବାସୀ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲେ । ସେଇ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକ ସହ ଦେଶର ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ, ଏକତା, ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ବ୍ୟାପକ ମଞ୍ଚ ଗଠନ ଓ ବିକଳ ନୀତି ଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ସଂଗ୍ରାମ ପାଇଁ ବାମପନ୍ଥୀ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ମେଣ୍ଟ ଦିଗରେ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ୧୦ମ କଂଗ୍ରେସରେ ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଏହି ବାମପନ୍ଥୀ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ମେଣ୍ଟ ଗଠନ ଆହ୍ୱାନ କେବଳ ପ୍ରଚାରର ସ୍ଲୋଗାନ ହୋଇ ରହିଲା । ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଓ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଶକ୍ତିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ଲାଗି ଏକ ଗାୟ ଶକ୍ତି ଗଠନକରିବା କାମଟି ବେଶି ଧ୍ୟାନ ଆକର୍ଷଣ କଲା । ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଉଭା ହୋଇଥିବା ପ୍ରଧାନ ବିପଦଗୁଡ଼ିକୁ ମୁକାବିଲା କରିବାରେ ଏହି

ରଣକୌଶଳ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ବାମପନ୍ଥୀ, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଓ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ଦଳମାନଙ୍କ ଏକତା ମାଧ୍ୟମରେ ଦେଶରେ ଏକ ଗାୟ ଶକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପ୍ରଧାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟର ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକୁ ଏହି ଗାୟ ଶକ୍ତିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ପ୍ରୟାସ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଲା ।

ମାତ୍ର ତାହା ନିର୍ବାଚନ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କେଉଁଠିରେ କାମ କଲା ନାହିଁ । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସମସ୍ୟାବଳୀର ଉପଶମ କରିବାକୁ ଜନଆନ୍ଦୋଳନର କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆସିବାକୁ ଏହି ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ଓ ଆଞ୍ଚଳିକଦଳମାନେ ରାଜି ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନ-ଜୀବିକାର ସମସ୍ୟାବଳୀର ସମାଧାନ ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନ ବିକଳ ନୀତି ଗୁଡ଼ିକ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଲୋକଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ବଦଳିବାର ବାଟ ଫିଟେ ନାହିଁ । ବିଶେଷ ଭାବେ ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି ଓ କର୍ପୋରେଟ ଜଗତର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନପାଇଁ ନବ୍ୟ ଉଦାରବାଦୀ ନୀତି ପ୍ରଚଳିତ ହେବାପରେ ଏହି ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ଓ ଆଞ୍ଚଳିକ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଦଳ ଗୁଡ଼ିକ ତା'ର ଛାବକ ପାଲଟିଗଲେ । ଅଥଚ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହି ନବ୍ୟ-ଉଦାରବାଦୀ ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ । ଏହି ଦଳମାନଙ୍କ ସହ ମିତ୍ରତା ବରଂ ସେ ସଂଗ୍ରାମର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ହ୍ରାସ କଲା । ସୁତରାଂ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନ-ଜୀବିକାର ସମସ୍ୟାବଳୀର ସମାଧାନ ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନ ବାମପନ୍ଥୀ ବିକଳ ନୀତି ଉପରେ ଆଧାରିତ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ବାମପନ୍ଥୀ ମେଣ୍ଟ ଗଠନ । ସମାଜରେ ଶ୍ରେଣୀ-ଶକ୍ତିମାନଙ୍କ ଭାରସାମ୍ୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇଥିଲା ବେଳେ ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ କୌଶଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଅବଶ୍ୟ ଆମ କଳନା ଅନୁସାରେ ସବୁକିଛି ଘଟେନା । ବାସ୍ତବ ପରିସ୍ଥିତିର ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ ମୂଲ୍ୟାୟନ କରି ପରିସ୍ଥିତିର ଚାହିଦା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ନମନୀୟ କୌଶଳ ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଓ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କ ଆକ୍ରମଣର ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ନାନାଦି ସାମାୟିକ ମଞ୍ଚ ଗଠନର ପ୍ରୟୋଜନ ହୋଇଥାଏ । ମାତ୍ର ତାହା ବାମପନ୍ଥୀ ବିକଳ ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମର ପରିପୂରକ ହେବା ଦରକାର । ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ଏହି କର୍ତ୍ତବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ରୂପଦେବାପାଇଁ ବାମପନ୍ଥୀ ଦଳମାନଙ୍କର ଏବଂ ବିଶେଷ ଭାବେ ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍)ର ଶକ୍ତି ବହୁଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ପ୍ରୟୋଜନ । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସମସ୍ୟାବଳୀ ଦୂର କରିବାକୁ ଅହରହ ସଂଗ୍ରାମ ଏବଂ ବାମପନ୍ଥୀ ବିକଳ ନୀତି ଉପରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟଦେଇ ସଂଗଠନର ଦୃଢ଼ ପ୍ରସାର ସମ୍ଭବ ।

ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ମୁକାବିଲା

ସି.ପି.ଆଇ.(ଏଫ)ର କୌଶଳଗତ ଲାଜନର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଏହି କ୍ଷରତ ବେଳେ ହିଁ ମୁଁ ଗୁରୁତର ଭାବେ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇଗଲି । ହସ୍ପିଟାଲରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ସେଠାରୁ ଚିକିତ୍ସିତ ହୋଇ ଆସିଲାପରେ ମଧ୍ୟ ଅସୁସ୍ଥତା ଲାଗି ରହିଲା । ଫଳରେ ୨୦୧୪-୧୫ରେ ହେଇଥିବା ସି.ପି.ଆଇ.(ଏଫ)ର ଜିଲ୍ଲା, ରାଜ୍ୟ ଓ ଜାତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରର ସମ୍ମିଳନୀଗୁଡ଼ିକରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ତା' ସହିତ ଅଛି ବୟସର ଛାପ । ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଉବା ସହ ସାଂପ୍ରତିକ ସ୍ତରର ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ସଂଗଠନର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆଗେଇ ନେବାପାଇଁ ଯଥାର୍ଥ ଭୂମିକା ପାଳନ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ତେଣୁ ବିପ୍ଳବୀ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଅବସର ନେବାର ଅବକାଶ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଦାୟିତ୍ୱରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଯିବାକୁ ପଡ଼ିଛି ।

ଏହି ସମୟରେ ବହୁ ଆଘାତର ମୁଁ ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଛି । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ହେଲା ମୋ ସାନଭାଇ ସମରେନ୍ଦ୍ର(ଫକ୍ତ)ର ବିୟୋଗ । ସେ କେବଳ ମୋ ଭାଇ ନଥିଲା, ପାରିବାରିକ କ୍ଷେତ୍ର ସହ ସାମାଜିକ-ରାଜନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଥିଲା ତା'ର ସହାୟତା । ଏଥିପାଇଁ ବହୁ ବିପଦର ସେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଛି । ୧୯୯୯ ବେଳୁ ସେ ପକ୍ଷାଘାତଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ବାକଶକ୍ତି ସମେତ ଶରୀରର ଶକ୍ତି ସବୁ ହରାଇବା ପରେ ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ ହୋଇ ରହିଲା ଓ ଶେଷରେ ୨୦୧୫ ମେ ମାସରେ ବିଦାୟ ନେଲା । ସବା ସାନଭାଇ ସବ୍ୟସାଚୀ ପୂର୍ବରୁ ଯାଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଫକ୍ତର ବିୟୋଗପରେ ମୁଁ ଯେପରି ନିଃସଂଗ ହୋଇଗଲି । ମୋ ଶାରୀରିକ ଅସୁସ୍ଥତା ସାଙ୍ଗକୁ ପାରିବାରିକ ଓ ସାମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରର ନାନାଦି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ମୋତେ ବେଶ ଆଘାତ ଦେଇଛି ।

ଏ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଯେପରି ଲାଗି ରହିଛି ଓଡ଼ିଶାରେ ଆମ ପାର୍ଟିରେ ଉପଦଳାୟ ବିବାଦ ବେଳୁ । ସୋଭିଏଟ୍ ଯୁନିୟନ ଓ ପୂର୍ବ ଯୁରୋପର ସ୍ତମ୍ଭାକବାଦୀ ଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ଆଘାତ ସବୁକିଛିକୁ ଟପିଗଲା । ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟ ତଥା ଜାତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାମପନ୍ଥୀ, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଓ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ଶକ୍ତିଙ୍କର ଏକ ସାମୁଖ୍ୟ ଗଠନ କରି ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଓ ସାଂପ୍ରଦାୟିକବାଦୀମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜନଗଣଙ୍କୁ ଆଗେଇ ନେବାର ରଣକୌଶଳ ଫଳପ୍ରସ୍ତ ହେଲାନାହିଁ । ସେ ଆଘାତକୁ ବଳି ପଡ଼ିଲା ବିଗତ ନିର୍ବାଚନରେ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗରେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଓ ତା'ପରେ ପାର୍ଲିମେଣ୍ଟ ନିର୍ବାଚନରେ

ବାମପନ୍ଥାମାନଙ୍କ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ । ଏ ସବୁ ସହିତ ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ଆମ ପାର୍ଟିକୁ କେତେକ ଗୁରୁତର ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଛି ।

ମାତ୍ର କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ହେଲେ ମୁଁ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ି ନଥାଏ । ମୁଁ ସବୁବେଳେ ଆଶାବାଦୀ । ଅମା ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ବି ଆଲୋକର ରେଖା ଖୋଜି ପାଇବାରେ ମୁଁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥାଏ । ସେ ଆଲୋକର ରେଖା ଦେଶବାସୀ ଦେଖିଛନ୍ତି ୨୦୧୫ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨ର ସାଧାରଣ ଧର୍ମଘଟ ଏକ ପ୍ରକାର ‘ବନ୍ଧ’ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ରୂପାନ୍ତରୀତ ହେଲାବେଳେ । ସଂଘ ପରିବାର ଦ୍ଵାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବି.ଏମ୍.ଏସ୍. ଏ ସଂଗ୍ରାମର ରଣଭୂମି ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଶାସକ ଶ୍ରେଣୀ ଓ ତାଙ୍କ ଦଳ ସହ ଠିଆହେବାବେଳେ ବହୁ ସ୍ଥାନରେ ତାଙ୍କର ଅନୁଗାମୀମାନେ ଯେପରି ଲଢ଼େଇର ରଣଭୂମିରେ ରହିଲେ ତାହା ବହୁ ଆଶା ସଞ୍ଚାର କରିଛି । ୨୦୧୬ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨ର ଧର୍ମଘଟ-ହରତାଳ ପୁନର୍ବାର ଦେଇଛି ସକଳ ଶ୍ରମଜୀବୀ ଓ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଜନଗଣଙ୍କ ସମ୍ମିଳିତ ପ୍ରତିରୋଧର ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ।

ଦେଶର କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ସଂକଟଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ଚାଷୀ-ଆହୁତ୍ୟା ଲାଗି ରହିଥିବା ବେଳେ ଶାସକ ଶ୍ରେଣୀ ଓ ତାଙ୍କ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନେ ତା’ର ପ୍ରତିକାର କରିବାରେ ଅକ୍ଷମ । ତାହା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ବ୍ୟାପକ ଅସନ୍ତୋଷର କ୍ଷେତ୍ର । ବିଭିନ୍ନ ସରକାରୀ ଯୋଜନାରେ ନିଯୁକ୍ତ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଫିମ୍ ଶ୍ରମିକ ଓ ଶିଳ୍ପସଂସ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଅସ୍ଥାୟୀ ଶ୍ରମିକ ନଗଣ୍ୟ ପାରିଶ୍ରମିକରେ ଖଟି ହା-ହୁତାଣରେ ସଜୁଛନ୍ତି । କର୍ମ ସଂସ୍ଥାନର କ୍ଷେତ୍ର ହୋଇଛି ଆହୁରି ସଂକଟଗ୍ରସ୍ତ । ଆଦିବାସୀ, ଦଳିତ, ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ଓ ମହିଳାମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ତ ଦୂରର କଥା, ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଲଦା ହେଉଛି ଆହୁରି ଶୋଷଣ କଷଣ ଓ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ବୋଝ । ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟସେବାଠାରୁ ଦରଦାମ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଓ ଜଳଯୋଗାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ କର୍ପୋରେଟ ଜଗତର ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଏହାଦ୍ଵାରା କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ବିପୁଳ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ବାଟ ଦେଖାଇ ପାରିଲେ ସେମାନେ ପ୍ରତିରୋଧକାରୀର ଭୂମିକା ନେଇପାରିବେ । ସାଂପ୍ରଦାୟିକ-ନାଜିବାଦର ସ୍ତ୍ରାବକମାନେ ଦେଶରେ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିବା ଅସହିଷ୍ଣୁତା ଓ ବହୁବିଧ ଆକ୍ରମଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ସ୍ଵର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । କେତେକ ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ବିଶ୍ଵବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କ ଛାତ୍ର ଓ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ମଧ୍ୟ ଏ ସବୁ ଆକ୍ରମଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆଗେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ସୁତରାଂ ଏସବୁ ଆକ୍ରମଣ ଯେତେ ଗୁରୁତର ହେଲେହେଁ ତା’

ବିରୁଦ୍ଧରେ ଥିବା ପ୍ରତିରୋଧକାରୀ ଶକ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ ସକ୍ରିୟକରି ଆଗେଇ ନେଇ ପାରିଲେ ପରିସ୍ଥିତିର ମୁକାବିଲା କରିହେବ ।

ଆଜିକାର ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏହା ବେଶ୍ ଜଟିଳ ହେଲେହେଁ ଅସାଧ୍ୟ ନୁହେଁ । କାରଣ ଶ୍ରମଜୀବୀ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନ-ଜୀବିକାର ସମସ୍ୟାବଳୀ ବିକଳ ବାମପନ୍ଥୀ ନୀତି ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଚଳନ ଦ୍ଵାରା କେବଳ ସମାହିତ ହୋଇପାରିବ । ସେସବୁ ସମସ୍ୟାବଳୀର ସମାଧାନ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ କରି ସେଇ ବିକଳ ନୀତି ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମ ଦିଗକୁ ଆଗେଇ ନେବା ହେଉଛି ମୂଳ କାମ । ଏଇ ସଂଗ୍ରାମ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି ଓ ଏକଚାଟିଆ ପୁଞ୍ଜିର ସେବାରେ ନିୟୋଜିତ ନବ୍ୟଉଦାରବାଦୀ ନୀତି ଉପରେ ଆଘାତ କରିବାକୁ ସେମାନେ ସକ୍ଷମ ହେବେ । ଆଜିକାର ଦିନରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ-ଏକଛତ୍ରବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ ରାଜନୈତିକ ଭାବେ ମୁଖ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଲେହେଁ ନବ୍ୟଉଦାରବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିପୁଳ ଶ୍ରମଜୀବୀ ଜନଗଣଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ ନକଲେ ସେ ରାଜନୈତିକ ସଂଗ୍ରାମର ଭିତ୍ତି ଦୁର୍ବଳ ରହି ଅଗ୍ରଗତି ହାସଲ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଜରୁରୀ ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ସଂଗ୍ରାମ ପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ ବହୁବିଧ ସାମାଜିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତିଙ୍କ ସହିତ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ମିଳିତ ମଞ୍ଚମାନ ଗଠନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମାତ୍ର ମୌଳିକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଆଗେଇବା ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନ ବାମପନ୍ଥୀ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ନୀତି ଉପରେ ଆଧାରିତ ମେଣ୍ଟ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାହା ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ କରିବ । ସେ ଦିଗରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନ-ଜୀବିକାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ବିକଳ ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ସଂଗ୍ରାମ ସହିତ ଦେଶର ସାର୍ବଭୌମତ୍ଵ, ଗଣତନ୍ତ୍ର, ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା, ବିବିଧତା ଓ ସଂଘୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଧାରାବାହିକ ଅଭିଯାନ ତାକୁ ସୁଗମ କରିବ । ସକଳ ଜଟିଳତାର ମୁକାବିଲା କରିବା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ବିପ୍ଳବୀ ପାର୍ଟି ପୋଷ୍ଟ ହେବ ।

ହିସାବ ନିକାସ

ଆମ ରାଜ୍ୟର ବାମପନ୍ଥୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ୮୦ ବର୍ଷ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ କରିଛି । ନାନାଦି ଭଙ୍ଗା ଗଢ଼ା ସତ୍ତ୍ଵେ ୩୦ ଗୋଟିଯାକ ଜିଲ୍ଲାରେ ରହିଛି ତା'ର ଅସ୍ତିତ୍ଵ । ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ତ ଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ଅଧିକାଂଶ ଶିଳ୍ପରେ ବାମପନ୍ଥୀମାନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ଘଟିଛି । ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ସହରର ମଧ୍ୟବିତ୍ତ କର୍ମଚାରୀମାନେ ସହରଭିତ୍ତିକ ମିଳିତ ମଞ୍ଚମାନଙ୍କ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ରହିଛି ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ସଂଗଠିତ ଆନ୍ଦୋଳନ । କୃଷକ ଓ କୃଷିଶ୍ରମିକ ସଂଗଠନ ମଧ୍ୟଦେଇ

ଅଧିକାଂଶ ଜିଲ୍ଲାରେ କିଛି କିଛି କାମ ରହିଛି । ଆଦିବାସୀ ଓ ଦଳିତମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବେଶ ଘଟିଛି । ବାମପନ୍ଥୀ ଛାତ୍ରଯୁବ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ହେଁ ନିଷିଦ୍ଧ ନୁହେଁ । ମହିଳା ଆନ୍ଦୋଳନର କିଛି ଅସ୍ତିତ୍ବ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ସହରର ବସ୍ତିବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ସହ କିଛି ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । ପୁଣି ଅଛନ୍ତି ପ୍ରଗତିଶୀଳ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ । ଦୀର୍ଘଦିନର କାମରେ ଅର୍ଜିତ ଏହି ପୁଞ୍ଜିକୁ ଠିକଣାଭାବେ ବିନିଯୋଗ କରି ପାରିଲେ ବାମପନ୍ଥୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରି ଅଗ୍ରଗତିର ପଥ ଧରି ପାରିବ ।

ଅବଶ୍ୟ ନବ୍ୟ ଉଦାରବାଦୀ ସଂସ୍କାରର ବିକୃତ ମାନସିକତା ଓ କେତେକ ନବ୍ୟ-ଧନୀଙ୍କ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ସାଙ୍ଗକୁ ନିର୍ବାଚନଗୁଡ଼ିକରେ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅର୍ଥର କାରବାର ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଜଟିଳ କରିଦେଇଛି । ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ଲାଗି ରହିଛି ଏକ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି । ମାତ୍ର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନ-ଜୀବିକାର ସମସ୍ୟାବଳୀଠାରୁ ରାଜ୍ୟ ତଥା ଜାତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପର୍କରେ ବିକଳ୍ପ ଛାମ୍ପପନ୍ଥୀ ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସମ୍ବଳ । ଏହାର ପ୍ରୟୋଗକୁ ଧାମାଧିରା ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଭାବେ ନକରି ସୃଜନାତ୍ମକ କରିପାରିଲେ ତାହା ସବୁ କିଛିକୁ ଭେଦ କରିପାରିଥାଏ । ସୃଜନାତ୍ମକ ଭାବେ ଆଗେଇବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ହାତରେ ରହିଛି ମାର୍କସବାଦୀ 'ଦୃଢ଼' ତତ୍ତ୍ବ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିସ୍ଥିତିର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୃଢ଼ ବିରୋଧଗୁଡ଼ିକୁ ସଠିକଭାବେ କାମରେ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ତାହା ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ଏଥିରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହେଉଛି, ବାସ୍ତବ ପରିସ୍ଥିତିର ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ ମୂଲ୍ୟାୟନ ଛାଡ଼ି ନିଜ ମନକୁ ଘେନିଲା ଭଳି ବିଶ୍ଳେଷଣ, କିମ୍ବା କୌଣସି ମତଲବୀ ବୟାନ । କୃତ୍ରିମ ଭାବେ ତାହା ରଞ୍ଜିତ ଚିତ୍ର ସିନା ଆଙ୍କିପାରେ, ମାତ୍ର ବାସ୍ତବ ଜୀବନରେ ଅକାମୀ ହୁଏ ।

ସକଳ ତାତ୍ବିକ ଓ ଅଭିଜ୍ଞତା-ଲବ୍ଧ ଜ୍ଞାନର ଉପଯୋଗ କରି ସଠିକ୍ ରାଜନୈତିକ ଓ ସାଂଗଠନିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେବାପରେ ତା'ର ଭାଗ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରେ କର୍ମୀବଳ । କେବଳ ମାମୁଲି ଅର୍ଥର କର୍ମୀ ନୁହନ୍ତି, ସାମରିକ ଭାଷାରୁ ଆମଦାନୀ କରି କୁହାଯାଇଥିବା କ୍ୟାଡ଼ର-ଶକ୍ତି । ବିପ୍ଳବ ପାଇଁ ଅନୁପ୍ରାଣିତ, ସଚେତନ, ଦକ୍ଷ ଓ ଆତ୍ମତ୍ୟାଗୀ କର୍ମୀବାହିନୀ । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଭିତରେ କାମ, ଅଧ୍ୟୟନ, ଅନୁଶୀଳନ, ଆତ୍ମସମାଲୋଚନା ମୂଳକ ମନୋଭାବ ସାଙ୍ଗକୁ ନେତୃତ୍ବର ଆଦର୍ଶ ସ୍ଥାନୀୟ ଜୀବନଧାରା ଓ ସଠିକ ମାର୍ଗ ଦର୍ଶାଇବା ମଧ୍ୟଦେଇ ଗଢ଼ିଉଠି ଏପରି କର୍ମୀବାହିନୀ । ସି.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) କର୍ମୀମାନେ ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରିଦେଇ ପାରନ୍ତି

ବୋଲି ଏକ ସମୟରେ କିଛି ଲୋକଙ୍କର ଧାରଣା ଥିଲା । ତାହା ଥିଲା ଜାତୀୟ
 କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ.ପି.ଆଇ.(ଏମ୍) ନେତୃତ୍ୱରେ ‘ନବରତ୍ନ’ଙ୍କ ଯୁଗ ବେଳେ । ବହୁ
 ବିପର୍ଯ୍ୟୟକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାରେ ଏ ପାର୍ଟି ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲା । ଆଜି ଅବଶ୍ୟ
 ପରିସ୍ଥିତି ଆହୁରି ଜଟିଳ । ତା’ର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ସେଥିପାଇଁ ଲୋଡ଼ା ଆହୁରି
 ଅଧିକ ସାଧନା ଓ ସାହସିକ ପଦକ୍ଷେପ । ଆଗାମୀ ପିଢ଼ି ସେ ଦିଗରେ ବ୍ରତୀ ହେବେ
 ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ।

କମ୍ବୋଡ଼ ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓଡ଼ିଶା
 ରାଜନୈତିକ ରଙ୍ଗଭୂମିର ଜଣେ ନିଷ୍ଠାଳ
 ନାୟକ । ପ୍ରାଚୀନ ସମାଜର ନିର୍ଯ୍ୟାତନା
 କର୍ଜିତ ସାଧାରଣ ମଣିଷର ଦୁଃଖ
 ଉପସମ୍ପାଦି ପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ଲେଖନୀ
 ଉପଚାର ପୂର୍ବକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ
 କରାଉଥିବା ଏହି ବର୍ଷଧାନ ଜନନେତା ନିଜ
 ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଲେଖିବା ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ
 ଆତ୍ମପ୍ରଚାର ମନେକରି କୁଣ୍ଡିତ ହେଉଥିଲେ ।
 ମାତ୍ର ଜିଜ୍ଞାସୁ ଉତ୍ତରପିଢ଼ିର ଆବେଦନ,
 ବହୁ ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ
 ଅନୁରୋଧ ଶିବାଜୀବାବୁଙ୍କୁ କଲମ ଧରାଇି
 ଏହି ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଲେଖିବାକୁ ।
 ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀରୁ ଉତ୍ସ୍ଵଜ୍ଵାଳ ଓଡ଼ିଶାର ନିପତ
 ପଲ୍ଲୀରୁ ଦିଲ୍ଲୀ ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
 ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଶିବାଜୀବାବୁଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ
 ଉତ୍ତର ପିଢ଼ି ପାଇଁ ନିର୍ଭିତଭାବେ ଏକ
 ଅମୂଲ୍ୟ ଦସ୍ତାବିଜ ।

ଶ୍ରେଣୀସଂଗ୍ରାମର ମଇଦାନରେ
 ସର୍ବହରାର ଗଣସଂଗୀତ ଗାଇ ପିଲାଦିନୁ
 ଏ ମାବତ୍ ଅବିରାମ ଲଢ଼ିଚାଲିଥିବା
 ସାଲିସବିହାନ ଅବିଚଳିତ ଯୋଦ୍ଧା
 ଶିବାଜୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ
 ‘ସଂଘର୍ଷ ଓ ସଂକଳ୍ପର ପଥରେ’
 ପୁସ୍ତକରୂପେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଏକ
 ସାମାଜିକ ଦାୟିତ୍ବ ମନେକରି ଚର୍ଚ୍ଚା
 ପ୍ରକାଶନ ଏହାର ଦାୟିତ୍ବ ବହନ କରିଛି ।
 ପୁସ୍ତକଟି ଆଗାମୀ ପିଢ଼ି ପାଇଁ ଏକ ମାର୍ଗ
 ଦର୍ଶିକା ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ପ୍ରକାଶକ

ଚର୍ଚ୍ଚା ପ୍ରକାଶନ

ISBN 81-908500-3-2

Digitized by srujanika@gmail.com